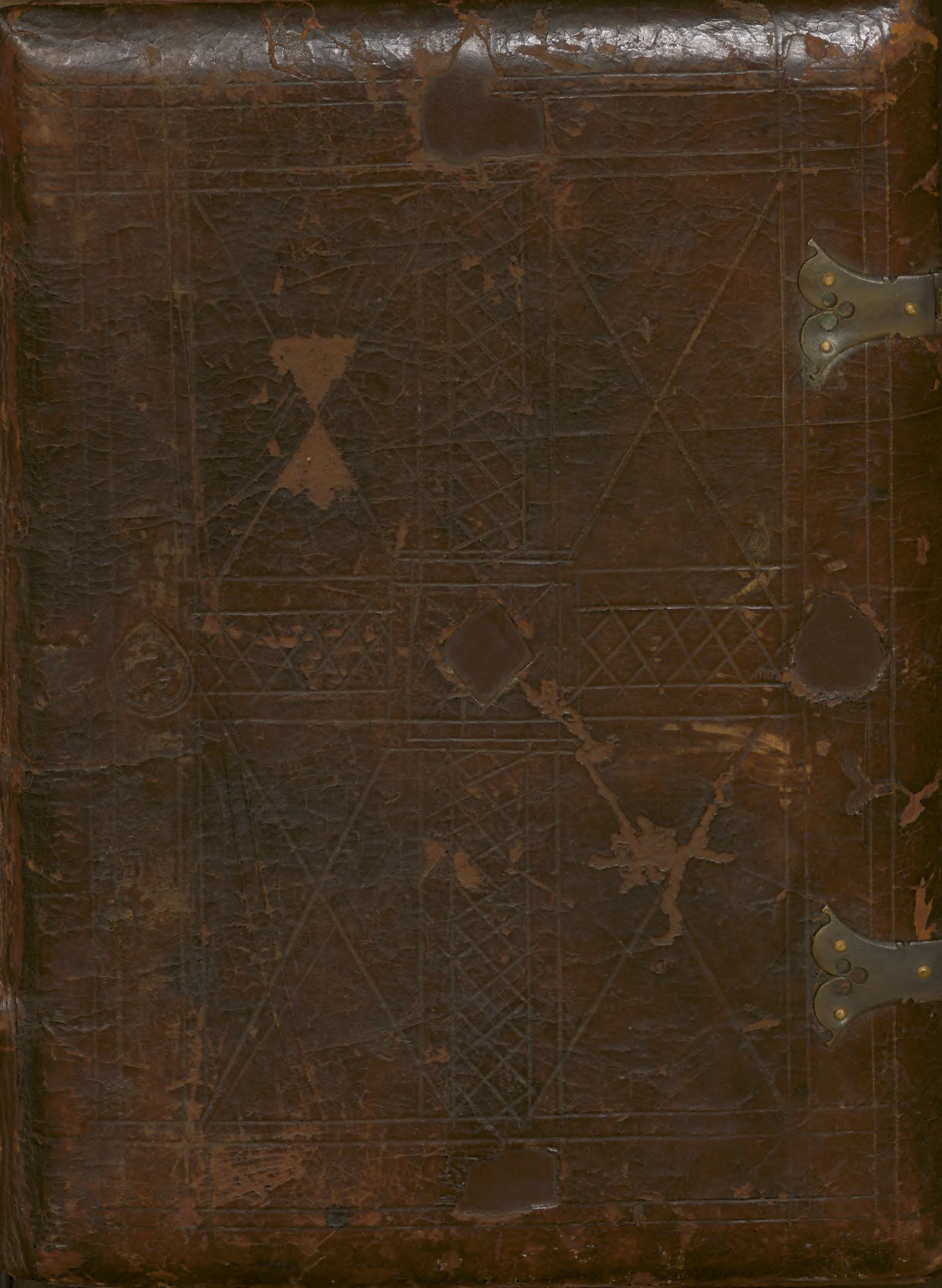

caelestis ingredi. Nemo sibi de innocentia blandiatur
nullus [illegible] fidens actib; quia sine misericordia iusti iudic
non [illegible] cess& [illegible] potius & iā cū se aliquan
bo[illegible] cognouerit; Quia qua hoc districtione
iud[illegible] ignorat; Tremens cū ppheta pclamat; Ne
intres in iudicio cū seruo tuo, quia non iustificabitur in con
spectu tuo omnis uiuens. & cū beato iob; Si iustificare me
uoluero os meū condempnabit; Si innocentem ostende
re prauum me conpbabit; memor semp apostolici illius ser
monis [illegible] Si confiteamur peccata nr̄a fidelis & iustus ē
ut remittat nobis peccata nr̄a; & emundet nos ab omni in
iquitate. Si autē dixerimus qm̄ non peccamus. mendacem
facimus eum & uerbū ei non est in nob. Neque rur
sum [illegible] pia considerata peccatorū suorū qualitatē [illegible]
quantitate ap&enda uenia mentem desperando reuoc&
[illegible] scorū putredo uulnerū & sui magnitudo
[illegible] acquirenda salute retrahat; Prebeat magn
[illegible] diuinitatis fiduciam, quod ipse conditor noster
[illegible] nob fieri. Ipse ad nos uenire in carne, ipse in
[illegible] suscipere ut sanar&; Dolores nr̄os ip
[illegible] portare dignatus ē; ipse etiā p nobis sanguin
[illegible] fudit [illegible] sua p uita nr̄a morte obtulit. Ipsis magni
pecc[illegible] magna penitentia remedia ostend

Dicens p precursorē suū genimina uiperarū · quis uos
ostendit fugere a uentura ira; facite ergo fructus di-
gnos penitentiae; & paulo post qui hab& inquid
duas tunicas d& n habenti · & qui hab& escas similit
faciat · Ipse leuiorib; cotidianisq; nrīs erratib; sine
quibus hec uita transigi n potest cotidiana · Confes
sionis & intercessionis mutuae medicam̄ta conces
sit dicens · p apostulū iacobum · Confitemini alte
rutrum peccata urā · & orate p inuicem ut saluemini ·
Ipse rogari ut pius est & amat; qui animos inopū plenā
se rogandū largus donator erigit; Omnis enim qui
petit accipit & qui querit inuenit & pulsanti
aperi&ur; Si ergo dubitantes qd p&entes accepimꝰ
quaerendo inuenimꝰ · pulsantib; nob aperi&ur · Qui
nimirū fallere n potuit ueritas quod pmisit; sed hoc
ē uigilantius intuendū quia n omnes qui corā hominib
orare uidentur in conspectu interni arbitri p&ere
uel quaerere uel caelestis regni aditū pulsare pbantur ·
Neq; enim ppheta dicere · ppe ē dns omnib; inuocantib;
eū in ueritate · sciñ aliquos dnm inuocare (sed n̄) in ueritate
commonere& · Inuocant quippe dnm in ueritate · qui
in hoc quod orando dicunt uiuendo n contra dicunt ·
Inuocant dnm in ueritate qui sua ei pces oblaturi

¶ Tabula p̄sentis libri ꝯm al
phabeti ordinē īcipit feliciter·

Abbatissa q̄dā illustris
accusata ē· ꝫ frustra eo
q̄ predicatoribus ⁊ mi
noribꝰ plura bona faciebat q̄ ce
teras ꝛligiosꝫ · libro· ij· Capi· ix·
Abstinentia ⁊ temperātia mag
ne v̄tutis ē· li· ij· Ca· xi·
Accidia dormitacōis ī choro re
ꝓhēdit· li· ij· Ca· xxxix· et· lvi·
Accusacio adūsus prelatum vel
presbiterū nō facile admitti de
bet· li· ij· Ca· iij·
Adam venerābil canonicꝰ sancti
victoris parisius beatā virginē
vidit· li· ij· Capi· xxviij·
Adiutoriū mutuū seniorū et sub
ditoꝝ· li· ij· Capitulo· vi·
Admonicio mutua subditorū et
correpcio vtil et salutifera est·
libro· ij· Ca· xv·
Adulteriū q̄ntum malū sit ⁊ q̄
deforme oīpotens deꝰ ī q̄dā mi
lite demōstrauit· li· ij· ca· xxix·
Albertꝰ frater ordīs predicatoꝝ
frēs suos rome liberāuit a per
secutoribꝰ eoꝝ et de figura ⁊ for
ma faciei eiꝰ vide li· ij· ca· ix·
Amicicia vera et mutua inter ho
mines vigere debet· li· ij· capitu
lo· xix· per totum·
Aīaꝝ curā deserere vel minus ꝓ do
mio cōmittere magnū piculū ē·
libro p̄mo· Capi· xix·
Anime eni nō ꝓpter mōsteriū·
ꝫ mōsteriū ꝓpter aīas institutū
ē· vt ptꝫ p exēplū cuiusdaꝫ mō
chi· libro· ij· Capi· vi·
Aīa ꝓximi tripliciter seducitur
peccato· exemplo et consilio· li
bro· ij· capitulo· xxvi·
Aīabꝫ fideliū in purgatorio pie
subueniēdū est vt ptꝫ p exēplū·
libro· ij· Capi· xlviij·
Aīas ī purgatorio existēs iuua
ri septem suffragioꝝ moīs oñdi
tur· li· ij· ca· lij· p totum·
Aīam suā q̄dā potator ⁊ loquax
dyabolo vendidit· li· ij· capi· lv·
Angelꝰ duos presbiteros diuꝰ
tpibꝰ· in terrā scām· et de terra
scā duxit ⁊ reduxit ad ꝓpa ī par
uo tpe· li· ij· ca· xxxix·
Angeloꝝ vocal laus vtrū sit in
regno celorū· li· ij· ca· xxxix·
Apū naturā tolē ꝯm lrām· vide
in fine tocius libri·
Archiep̄us q̄dā teuthoīe ī max
imo cruciatu visꝰ ē expoliari ⁊
iudicari ꝓpter malā vitā suam·
libro p̄mo· ca· iij· ⁊ de alio q̄dā·
Arpia auis ē idic q̄ ꝯmū hoī
nem quē viderit ferr̄ occidere· ⁊
moalizacio eiꝰ· li· p̄mo· ca· xxv·
Auaricia cauēda est quam etiā
pħi detestāt· Exēpla sup hoc le
ge· li· ij· capi· xxi·
Aue maria salutacō angelica
multos ad amiciciā beate v̄gis
pduxit· li· ij· capi· xxviij·

Augustini sancti doctoris corp⁹
apd̄ papiam lōgobardie ciuita
tem cōditum iacꝫ cum boecio no
bili ph̄o· li·primo·ca·xxi· De eo
dem·li·ij·ca·xlv·ꝛ·ca·xlviij·

BAptisma iudeus q̄dam
elegātis forme simula
to aīo suscepit ꝛ mōste
riū ficte ītrauit·li·ij·ca·xxviij·

Baptisata fuit q̄dā iudea cū du
obꝫ filijs suis instructa p̄mo a q̄
dā cristiana·li·ij·ca·xxviij·

Bartholomeū apostolū sacdos
q̄dam specialiter diligēs et ho
norās liberat⁹ fuit a spū forni
cacōis·libro·ij·ca·lij·

Beneficioꝝ pluālitas cū salute
stare nō potest dūmodo vnū suf
ficiat·li·p̄mo·ca·xix·p totū·

Blasphemia marie cmittitur
a tesseraꝝ ꝛ alearū lusorib⁹·li·
secūdo·Capi·xlviij·

Boecius nobil' ph̄us ꝛ martir
condit⁹ iacꝫ apd̄ papiā lōgobar
die ciuitatem·li·p̄mo·ca·xxi·

Bona ecclīastica rustic⁹ q̄dam a
patruo suo abbate accipiens iui
ste depaupat⁹ ē·li·p̄o·ca·xviii·

Bos q̄dam elegātis forme ob
desideriū paupcule mulieris im
p̄gnate occisus iterū r̄suscitat⁹
est·libro·ij·capi·xxiiij·

Buso q̄dā magn⁹ terribilibus
ocul' suo cplexu quēdā militeꝫ
exhausit eo q̄ luxuriose ꝛ delica
te vixerat·li·ij·ca·xlviij·

CAnonic⁹ q̄daꝫ lubricus
ppter disciplinaꝫ hūili
ter susceptā saluat⁹ est
libro·p̄mo·ca·xvij·

Cantus apū ad laudē venerābil'
xp̄i sacr̄mēti a q̄dā viro deuoto
audit⁹ est·li·secūdo·ca·xxxix·

Carmīa obscena et cāt⁹ lasciui
etiā corda r̄ligiosoꝝ plerūqꝫ p
mouēt· Que etiā a demoib⁹ fin
gūt' ꝛ pditoꝝ mētib⁹ imittūt'·
li·ij·ca·xlviij·vsqꝫ ad finē·

Castitatis vt⁹ multum cmēda
bil' est·li·secūdo·ca·xxviij·

Claustrales spālīter cauē debēt
ne exeāt sepe·li·ij·ca·ij·

Clericoꝝ triplex viuēdi mod⁹ di
stīguit'·li·ij·ca·ix·

Cogitaciones malas fouē et p
eas allici ad csensū magnū ma
lū ē vt pꝫ p exem·li·ij·c·xxix·

Confessio pcti verecūda cprimū
tenꝫ locū ad īnocētiā ꝛ vide sup
h° pluā li·ij·ca·xxix·

Consciencie puritas cmenda ē·
libro secūdo·ca·xlix·

Cōtencio exorta inter bonos fa
ciliter sedat'·li·ij·ca·xiiij·

Copulatricis ꝛ consiliatricis ab
horrēda societas multas v̄gies
ꝛ puellas inocentes ab fornica
cionem īstruxit·li·ij·ca·xxix·

Coeisare q̄ nociuus ludus sit be
atus augustinus·ī libro de ciui
tate dei satis eleganter insinu
at·libro·ij·capi·xlviij·

Corpus xpi apparuit i spēcie fa
ciei venustissimi pueri libro·ij·
capitulo·xxxix·
Corpꝰ cuiusdā scī ānis fere sexcē
tis itegliter repertū ē icorruptū
xpi mūdiciā carnis·li·ij·ca·liij·
Corpa scōrum quare venerāmur·
libro·ij·capitulo·liij·
Correctōis aculeū et zelū nō ha
bentes i quāto piculo stāt vide
p exemplū·li·ij·capi·xvi·
Cristianꝰ totā vitā suā exercere
debꝫ i grā septiformis spūs ⁊ de
calogo legis·li·ij·capi·li·
Crucis signū in corde cuiusdam
fr̄is ordis predicatoꝝ sculptuꝫ
iuentū est post mortē· li· p̄mo
capitulo·xxv·
Crucis cristi signū ɔtra demōnes
est tocius v̄tutis insigne· li· ij·
capitulo·lvi·
Crucifixa mēbra tenere debemꝰ
cū cristo vt nō incidamꝰ i temp
tacionē·libro·ij·capi·ij·
Crux apparuit in celo·et multa
ibi de cruce·li·ij·capi·ij·
Crucē suscipiētes ꝓfide catho
lica itegliter peitentes ⁊ ɔfessi
nulli dubiū quī plenā idulgenci
am oīm peccatorū recipiant·li
bro·ij·Capitulo·ij·
Cruces suas etiā dyabolus fin
git·libro·ij·capi·ij·
Crucifixi ymago capút suū hūi
liter iclinauit miuriā īimico suo
q̄ frēm suū occideāt remittenti·
libro·ij·capitulo·xvij·
Curiosi doctores etiā r̄prehēdū
tur a phis·li·ij·capi·xlvij·
Damnatos videre a parte
sinistra erit vltima occa
sio gaudij scōꝝ·li·ij·c·liij·
Decipi nolētes oīa cū ɔsilio fa
ciant·libro secūdo·ca·xli·
Defunctorū suffragia vtilia et
veneracio scōꝝ corporū· De q̄bꝫ
exēpla pluā li·ij·capi·liij·
Demones aliq̄ aerē ꝑturbāt p
tonitrua et choruscacōes· li·ij·
capitulo·lvi·
Demoniorū q̄tuor gn̄a figurāt
p q̄tuor v̄ntes·ꝛc·li·ij·ca·lvi·
Demonia q̄dā nocte hoibꝫ ap
parēt i sommis ⁊ eos visionibus
fantasmaticis polluūt ⁊ illudūt·
Vn̄ exemplū·li·ij·ca·lvi·
Deū qui te genuit dereliq̄sti ⁊
oblitꝰ es dn̄i creatoris tui·Ver
sus iste demonē ab hoīe obsesso
excere solet·li·ij·capi·lvi·
Dyabolus etiā habꝫ tinitꝰ et lu
sores q̄rū applausu fui ⁊ subditi
gaudēt· li·ij·ca·xlviij·
Dyabolus sepe trāsfigurat se in
angelū lucis de quo exēpla plu
rima libro·ij·ca·liiij·
Dyabolꝰ semp temptat hoīem
et tādem assiduitate ⁊ iportuni
tate sua vincit eū vt ptꝫ exem
plo·li·ij·capi·lvi·
Dyabolus omni bono aduersa
tur·li·ij·capi·lvi·p totū·

Dyabolus adeo supbus est. vt non possit ad dominū deum dicere. Dn̄e deus peccaui ignosce michi. libro. ij. ca. lvi.
Disciplina hūiliter suscepta saluauit quēdam adolescentem canonicū lubricū. li. p̄mo. ca. xvij.
Docere inscios et eis viaȝ salutis ondere ꝛ ad ↄfessionem ꝛ penitenciam trahere peccatores magne mercedis est apd̄ dn̄m. libro secūdo. Ca. iij.
Dusij vel dusiones tercia demonū species q̄les sūt. Et vide sup hoc mirabilia exempla. libro. ij. capitulo. lvi.
Ecclesiastic⁹ ordo sub triplici ordiat̄ diuisiōe scȝ i epis i presbiteris ꝛ i clericis. Sic ꝛ ordo laycoꝝ. In p̄hemio secūdi libri.
Ecclesie q̄tuor iter cathedrales ecclesias sancte speciali vsu dignitatis et scribi solent et dici. libro. ij. Ca. liij.
Eligēdi prelati mod⁹ q̄modo fiat vide exēplum pulcherrimū. libro p̄mo. Ca. p̄mo.
Eligēdus ē in prelatum qui ingenio pollet. li. p̄mo. ca. ij.
Electio prelatorū a deo et a subditis debȝ esse. li. ij. Ca. xxiij.
Elemosinarū largicio et pietatis opa nūq̄ hoīem deficere permiserūt. li. ij. ca. xxiiij. p totū.
Elemosinā dare p fidelibȝ defūctis suffragiū magnū est. li. ij. capitulo. iij.
Emeriti vita plures gloriosa morte defūcti sūt. In p̄hemio secūdi libri vsqȝ ad finem.
Fides catholica et sancte romane ecclesie semp i omni studio est fuāda. libro. ij. capi. xlvi.
Filij honorare debent parētes suos ꝛ vicē eis rēpēdē. li. ij. c. vi.
Florū diuerse sunt species. li. secūdo. Ca. xiiij.
Fornicacōnis sex sūt vie ꝛ de singul' exempla. libro. ij. ca. xxix. vsqȝ ad finem.
Futura cuncta sunt pspicienda puida circūspectōne ꝛ de futurorum precognicōne. libro secūdo. capitulo. xlij. p totū.
Gaudent i cel'. añ illā audiuit quidam rēgularis apter meritū paciencie sue. libro. p̄mo. ca. xi.
Gaudio bone ↄsciencie nichil iocundius. li. ij. Ca. xlix.
Gaudiū sancti dicuntur intrare eo q̄ sex vident genera gaudiorū. libro. ij. ca. liij. p totū.
Gaudere i morte nō est tutū. li. secūdo. Ca. xlix.
Generacio filiorū spūalium multū placȝ deo q̄a teste gregorio nullū deo tale sacrificiū q̄le zelus aīaꝝ. vt ptȝ p exēpla pulcherrima. li. ij. ca. xxx.

Misericordiam i paupes etiam
phi magnifice laudāt·libro·ij·
capi·xxiiij·p totū vsqz ad finē·
Missaꝝ celebratio maximū de
functorum remediū est·libro·ij·
capi·lij·p totum·
Missam audire bonū est preser
tim in die festo·li·ij·ca·xxxix·
Missam pro se celebrari compo
sitor libri desiderat·li·ij·ca·lvi·
Monachorū opa ignis sunt·li·
pmo·capi·xviij·
Monachi qdam abbatem suuz
pmeruntob quā causam digne
expulsi sūt·li·pmo·ca·xxi·
Monachi pedes et etiā manus
sūt ligati ne possit exire·libro
secūdo·capitulo·ij·
Monachi duo ꝓpter gulam et i
gluuiem miserabiliter extincti
sunt·libro·ij·ca·xi·
Mori quidā religiosus maluit
q̄ carnes in nō debito tempore
comedere·In phemio secūdi·
Mors acerba etiam in bello bo
nis non obest·li·ij·ca·pmo·
Morte casti quidam intantum
compassus est vt ruptis cordis
vitalibus spiratum exalaret·li·
pmo·capi·xxv·
Mortis bono ꝛ de morte beata
philosophi quid senciunt·libro
secūdo·capi·li·
Mulier quedam orauit deū vt
feda fieret ne concupisceretur a
viris·li·ij·capi·xxix·

Mulierū consortia semp sunt vitā
da·li·ij·capi·xxix·

Nescit enī homo an amo
re ꝟ odio dignus sit·Vi
de super hec dubie pul
chrum exemplum·li·ij·ca·li·
Nocere multis modis dicit ho
mo homini ꝛ precipue tribꝫ mo
dis scilicꝫ corp⁹ occidendo aīaꝫ
seducendo· et vitam infamando
libro·ij·ca·xxvi·
Numer⁹ septenarius septifor
mē sanctispiritus graciam desig
nat vt patet·li·ij·ca·li·

Obediencia qūta virtus
sit·libro pmo·ca·xxiij·
Ociositas multa mala
docuit·libro·ij·capi·v·
Ocium fugiendum est·libro·ij·
capitulo·ix·
Oculorum luxus habet in visu
vt patet per exēplum·libro·ij·
capitulo·xxix·
Occasionem se emendandi et
proficiendi nō solum a bonis ſꝫ
etiam a malis sumere debet qui
libꝫ cristianus·li·ij·ca·xxxvij·
Odiū inter laycos et ordinem
clericalem in claustris esse nō
debet·Item odium quadruplex
iter quatuor animaliū genera·
Item odiū perpetuū inter per
uersum laycum et sacerdotez·de
quo exemplū·li·ij·ca·iij·
Officiatorū vigil debet esse cu
ra·libro·ij·capi·xxv·

Oracōis fiducia p aureū nūmū spissum et latum desig̃ta est·li· pmo·Ca·xij·
Orōnes fidelium magne v̄tutis apd deū sūt·libro pmo·ca·xxiij·
Orōnes bonoꝝ ⁊ iustorū hoīm expellūt barbaros et malos hoīnes volentes īuadere eos de terra illa·li·secūdo·Ca·pmo·
Orō ē ala eleuans hoīez ad deū de huius noctis tenebris ⁊ plura de hoc·li·ij·Ca·xxxi·
Orare p defūctis sancta et salubris ē cogitacio·li·ij·Ca·liij·
Oscula incitamenta sūt ad fornicacōnem vt pꝫ p exēpla pulchra ⁊ iocūda·li·ij·Ca·xxix·
Papa q̃dam derogare volens ordini predicatoꝝ paralisi paussus ē·libro secūdo·Ca·ix·
Papa vtꝝ cōmittere potest symoniā·li·ij·Ca·ij·
Parentes suos senes ⁊ debiles multe aues legūt̃ fouere·quod tñ miser homo nō obseruat·libro secūdo·Ca·vi·
Parentes nō sapiēter agūt q̃ filijs suis totū dant et sibi paruū vel nichil retinēt vt patꝫ p exēplum·libro secūdo·Ca·vi·
Passioni xp̄i q̃dam intātū compassus est vt ruptis cordis vitalib⁹ expiāret·li·pmo·Ca·xxv·
Patientia ē mag̃ v̄t⁹ ⁊ necessaria vt pꝫ p exēpla·li·ij·c·xliij·
Paupis suffragiū q̄ntū valꝫ si ei de necessarijs ꝓuideat̃·libro pmo·Ca·xij·
Pauptatem oēs fere phi i scripturis suis cōmēdabilē reliquerūt·libro secūdo·Ca·ix·
Paupib⁹ subueniendū est scilicet dare panem esurienti·hospitem suscipe nudum vestire·non despicere ꝓximū ⁊ de singulꝭ exemplum·li·ij·Ca·xxiiij·p totū·
Pax in oīb⁹ seruari debet ab oīb⁹·libro pmo·Ca·xxi·
Pax multiplex distinguit̃·li·secūdo·Ca·xiij·
Peccator q̄ntumcūqꝫ magnus desparare non debet vt pꝫ de agnete moniali·libro secūdo·capitulo·xxviij·Et de quadam alia peccatrice·li·secūdo·Ca·xxx·
Pecunia ex q̃ in honore esse cepit·v̄tus honori cedit·libro·ij·capitulo·ix·
Penitens quantumcūqꝫ peccator p cōfessionem semper meretur ⁊ acquirit misericordiā dei·libro secūdo·Ca·l·
Penitentia abluere peccata in p̄n̄ti multo felici⁹ ē q̄ꝫ i futuro·libro secūdo·Ca·l·
Petri commestoris discipulus duos versus ad laudem gloriose v̄ginis composuit in prohemio secundi·
Pōpa glōe secularis nōbiliter reprehēdit̃·libro pmo·Ca·vij·

Predicatorum ordo q̄re sic dicitur et recomendacio eorundem. libro p̄mo. ca. ix.

Predicatorum et minorum ordinibus obici potest cur laborem manuum nō habeāt. li. ij. ca. ix.

Predicatoribus et minoribus vinum distribuēs et tunicas lotas quedam abbatissa accusata est sed frustra. li. ij. ca. ix.

Predicatores sub pallio gloriose v̄ginis quiescere q̄dam deuotus homo in visione vidit. libro secūdo. Ca. ix.

Predicatorum ordini papa quidam derogare volens per lr̄as suas papales palisi eodem die percussus est. li. ij. Ca. ix.

Predicatorū emuli quatuor nitentes eos destruere deuicti sūt et conclusi per magistrū albertum et magistrū humbertū quod quidem factum cuidam sancto viro duobus annis añ ostensum fuit. vt patet libro secūdo. Ca. ix.

Predicatorum persecutores mire post in fine vite penituerunt et aliq̄ puniti sūt. li. ij. c. ix. p totū.

Prelatus summus ecclesie ē xp̄s cui omnes prelati subduntur. libro p̄mo. Capitulo p̄mo.

Prelato cuilibet duo sunt necessaria. scilicet bona cōsciēcia q̄ntū ad se et bona fama q̄ntū ad pximum et multa ibi de prelatis. libro p̄mo. Capitulo p̄mo.

Prelatus eligi debet ex ēdolēcia bone fame. libro p̄mo. ca. p̄mo.

Prelatus bonus subditos bonos facit. libro p̄mo. capi. p̄mo.

Prelati vnius electio facta est per beatam v̄ginem. vide exemplum libro p̄mo. Ca. p̄mo.

Prelatus qualis esse debeat. libro p̄mo. Capitulo p̄mo.

Prelatus ingenio pollere debet. libro p̄mo. ca. ij.

Prelati o q̄ durum iudicium sustinebūt Vide exemplum super hoc valde terribile cuiusdam episcopi. libro p̄mo. Ca. iij.

Prelatus esse debet sine crudelitate. libro p̄mo. Ca. iiij.

Prelati seueritas culpabilis est vt patet p exēplū. li. p̄mo. c. iiij.

Prelatus vnus debet esse in ecclesia cui omnes subditi obediant tamq̄ filij patri et econtrario prelatorum multiplicitas q̄ntū malū in ecclesia dei. li. p̄mo. Ca. v.

Prelatus eloquentiam in voce et puritatem in consciā habere debet. libro p̄mo. Ca. vi.

Prelati superfluus vestitus valde rep̄henditur. li. p̄mo. ca. vij.

Prelatus eligi debet extra gregem propter probitatem quia forma gregis esse debet. li. p̄mo. Capitulo. viij.

Prelatus q̄ bñ p̄est duplici honore dignus ē nec cōqui debet propter administratiōem. li. p̄mo. Ca. ix.

prelatus debet suis subditis hy-
larem faciem prestare ꝛ commu
nem se omnibus exhibere vt pa
tet in quadam abbatissa. libro
primo. capi. x.

Prelatus suis subditis exem
plum bone vite ostendere debet vt
patet per exemplum pulcherri
mum libro primo. ca. xiiij.

Prelatus subditorum opera in
spicere debet et eos exhortacione
ꝛ etiam manibus iuuare. libro.
primo. capi. xv.

Prelatus semper secum habeat
seniores ꝛ probaciores et robu
stiores. li. primo. ca. xvi.

Prelatus bonus fideles custodes
autoritatis ꝛ innocencie sue ha
bere debet vt patet per exemplum
libro primo. ca. xvi.

Prelatus debet esse sedulus in
corrigendis ꝛ extirpandis vicijs.
libro primo. xvij.

Prelatus non facile foris vaga
ri debet. li. primo. ca. xviij.

Prelatus necessario deum egre
diens exoret vt eum tueatur egre
dientem. li. primo. ca. xix.

Prelatus debet errantes reducere
ꝛ lassos releuare. libro primo.
capitulo. xx.

Prelatum quendam negligen
tem petrus apostolus seueriter
ꝛ horribiliter corripuit. li. primo.
capitulo. xx.

Prelature vel dignitatis suscep
tio magni periculi est vt patet per
duo exempla pulcherrima. li.
primo. capi. xx.

Prelatis malis per dyabolum
sermo talis factus est quomodo totus
fere orbis per eorum exempla
ad inferna deuoluatur. li. primo
capitulo. xx.

Prelatus debet esse benignus et
sollicitus pro pace seruanda. li.
primo. capitulo. xxi.

Prelatorum custodia debet esse di
ligencior erga subditos suspe
ctos vt patet per exemplum. li.
secundo. capi. xxvi.

Prepositus quidam ad iudicium dei
vocatus fuit eo quod iuuenem quendam con
sanguineum suum a religione mona
sterij sancti iacobi in leodio extra
here voluit. li. ij. ca. xxiiij.

Puer quidam in religione sub dis
ciplina coartatus post mortem cum
maximo splendore gracias egit suo
priori qui eum sub disciplina tenue
rat. li. primo. capi. xvij.

Puer quidam quinquennis in flan
dria ordinem minorum intrauit.
libro. ij. capi. xxviij.

Puer quidam alius annorum. xiij.
nobilissimus religionem intrauit.
libro. ij. Ca. xxviij.

Puerum idem quidam religiosus in
uenit in niue iacentem In prohe
mio secundi libri.

Puella quedam psalterium impetra
uit a beata virgine. li. primo. c. xxiij.

Purgatorij pena tāta est q̄ nl'la pena vel tribulacio huius mūdi huic compari potest vt patz per exemplum pulcherrimum· libro·ij·capi·l·

Quies mentis et corporis multum iuuat ad contemplacionem scripturarum· libro secūdo·ca·xliiij·

Raptus mulierū ⁊ maxime puerperarum et puellarū· Vide super hoc mirābilia exempla·libro secūdo·capitulo·lvi·

Racionem reddere debet quilibet pro commissis sibi officijs· libro·ij· capi·xxiij·p totum·

Religiosi non debent esse difficiles ad recipiendū penitentes et a postatas emendare se volētes·libro·ij·ca·l·

Restituere si quid iniuste ablatum est multum valet pro diuisione peccatorum· Et de predonibus vide exemplum· libro secūdo·Capi·lij·

Resurrectionis gloria maifestabitur post finem mundi vbi tantum apparebit felicitas et gaudium sanctarum animarū·li·ij·capitulo·liij·

Ridentem aliquem ⁊ plenum leticia mori facit mundicia et consciencie puritas vt patet· li·ij·capitulo·xlix·

Rusticus quidam diues factus est ex bonis claustralibus ⁊ male Vide finem·li·pmo·ca·xviij·

Sacerdos quidam sine sacramentis obijt ⁊ sepultus est extra cimiterium tamq̄ bestia eo q̄ predicatores prohibuerit ne sacramenta ministrarent et confessiones audirent·libro·ij·capi·ix·

Sacerdos quidā gulosus ⁊ luxuriosus miserabiliter damnatus est·libro·ij·capi·xxxix·

Sacramentū corporis cristi ab apibus paruis irracionabilib⁹ animantibus reuerendissime īuenitur tractatum quod ab hoībus tam negligenter tenerātur· libro·ij·ca·xxxix·

Sacramentum corporis cristi īdigne tractātis cuiusdam sacerdotis os et mentum et lingua computruerunt vt vix ab amicissimis suis posset sustinere·et aliud exemplum simile sequit̄· libro·ij·capi·xxxix·

Salue regina post completorium omni die cū processiōe cantari a predicatoribus patribus est statutum·libro·ij·ca·ix·

Salue rēgina misericordie deuote cantatū cessare facit tonitruum·li·ij·capi·xxviij·

Sancti quiq3 diuersis vijs ad vnam patriā diriguntur· li·ij· capitulo·xiiij·

Sancti hominib3 illis qui eos

Usurariorū duo exempla crude
lia. q̄uo etiam in hac vita puni
ant. li. iij. Ca. xxi. p totum.
Vuln9 ingens in latere puella q̄
dam habuit ꝓpter continuam paſ
ſionis xp̄i meditacionem libro
p̄mo. Capitulo. xxv.
Xpus eſt summ9 prelat9 ec
cleſie. cui ōnes prelati te
nent obedire. li. p̄mo. Ca. p̄mo.
Xp̄us in ſpecie pueri apparuit
in algore ꝛ niue cuidam religio
ſo In ꝓhemio ſecundi.
Xp̄us cuidam apoſtatare volē
ti groſſum panē dulciſſimum
fecit. libro. ij. Ca. lvi.
Xp̄us dn̄s curſus crucifigitur
blaſphemijs et ĩproprijs luſorū
ꝛ taxillatorꝫ. li. ij. Ca. xlviij.
Ypocrita q̄dam ſub ſimula
cione ꝑfecte pauptatis. mi
ſus eſt ſcindere tunicā domini
cam. li. ij. Ca. xlvi.
Zelus iuſticie ꝛ correctionis
ſtricte ē ſeruād9. libro. ij.
capitulo. xxxvij. p totum.
Zodomia et zodomiticum vici
um q̄ꝫ malum et contagioſū ſit.
vide li. ij. ca. xxix. q̄ſi p to.

Explicit tabula. Amen.

F' w. f: :-C

D. 86.

Incipit liber qui dicitur bonum vniuersale de proprietatibus Apum.

Reuerendo in christo patri fratri huberto magistro ordinis predicatorum. Frater humilis cuius nomen ad presens non vrget necessitas nominari. Rogatus instantissime a quibusdam familiaribus meis / librum de prelatis et subditis multa sollicitudine et labore conscripsi. Reuolui autem librum illum de natura rerum / quem ipse multo labore per annos. xv. de diuersis autoribus vtilissime compilaui. In quo capitulum de apibus secundum philosophum Aristotilem. solinum. plinium. magnum basilium. Ambrosium episcopum et Jacobum acconensem cum magna consideratione conspexi. Cuius serie omnis status hominum maxime in prelatis et subditis nec non specialissime modus viuendi claustralium poterit comprehendi. Hoc ergo capitulum exponere simpliciter et moralizare presumens. Primum librum de prelatis. Secundum de subditis sub diuersis et intitulatis capitulis consummaui. Quibus etiam capitulis secundum materiam exempla aptata et appropriata coniunxi que nostris temporibus vel prope nostra tempora contigerunt / Et ego quidem in pluribus hoc vitaui / vt certas ciuitates vel oppida nominata non ponerem / in quibus rerum gesta patrata sunt / eo quod ipsis ad huc viuentibus et fugientibus huius glorie fauorem vereau dicam facere formidarem. et vtique in hoc nichil imitari volenti deperiret legenti. Interdum etiam et dicta philosophorum diuersis locis inserui. A te igitur pater sancte laboris mei studium corrigatur / et correctum diuersis domibus filijs et fratribus nostris rescribendum ordinis committere / vt in nepotes filiorum semen sanctum vberius transfundatur. Hoc autem in fine libri lectores singulos humiliter deprecor ut in missa vna michi misero subueniant. vel subueniri faciant decedenti / quod vnum a vobis pro tanto labore pro summa remuneratione requiro. Neque enim spernendum opus legentibus credo / ut michi hanc vicem rependere negent / cum vnusquisque rationis capax lucide videat omni statui / omni conditioni hominum / per diuersificatas ipsius textus sentencias et vniuersarum rerum narrata gestarum iocunde nimis et gratissime conuenire / et vix forte in multis tractatibus generalius aliquid inueniri. Vnde et nomen ipsius bonum vniuersale de apibus prenotaui. Valeat igitur vestra paternitas et in euum longum ad decus ordinis nostri incolumem vos christi pietas tueatur.

ho voluit enim sit alia omnia per memoriali nec in peccuniis erit memoria cum pomar et ultima esset qui recogitet / iam in vita nulla est gratia. Sed dominus misereat

Conuentus franckfordensis fratrum predicatorum

Qꝛ crist⁹ ē sūm⁹ plat⁹ eccīe cui oēs plati obediē tenēt·

Unū caput cristū ī vnitate ecclesie fideles habēt ⁊ huic obedire satagunt tāꝙ regi· Sub hoc rege ones pticulares ecclesie platos habent tāꝙ reges q̄ vtqꝫ ī clero misterio fidei dominātᷣ· Qualis autem prelatus esse debeat in pmo omniū text⁹ ostēdit·

Qꝛ prelat⁹ debꝫ esse bone vite ⁊ bone fame· Capi· ꝓmū·

Rex inq̄t apū mellei coloris ē ex electo flore ⁊ ex omni copia factus· Quid in melle nisi moꝝ sinceritas· et q̄d in flore nisi fame redolencia designatᷣ· Q̄ntuꝫ aūt ad se bonam ɔsciēciā necesse ē habere prelatū· q̄ntum vero ad proximū bonā famā· Unde beatus augustin⁹· Consciēcia tibi· fama aūt ꝓximo tuo· Sꝫ vt seneca dicit· Pleriqꝫ famā· cōsciēciam pauci verentᷣ· et tales vtiqꝫ metu peccare cessant nō innocēcia· Q̄nta demencia ē vereri ne infameris ab īfamibꝫ· Quid nostra refert an sursū an deorsū sonent isti· Sapiēs cogitat semꝑ qualꝭ vita nō q̄nta sit· Nō enī viuere bonū ē sed bene viuere· Nō vt placeas viuas sꝫ q̄lis sis studeas· Magnū ē nolle laudari ꝑ esse laudabilem· Gaudiū verū nisi sapienti ɔtigit q̄d ē animi sui bonis veriſqꝫ fidentis· Cogita ergo hūc esse sapiencie affectū· gaudij q̄litatem ⁊ hoc est gaudiū ɔsciencie bone· verūptamen necesse ē ad alienā vtutē exercēdā exercere quēlibet ⁊ suam· ⁊ talem suā īstituat vt proderit alienā· Ipse salutis nostre prīceps ihesus suis precepit dicens· Sic luceāt opa vestra bō corā hoībꝫ vt glorificēt patrē vestrū q̄ est in celꝭ· Et hoc q̄dē intus necesse ē vt resultācia lucis secūdo foras ad ꝓximos defera tur· Hoc etiā apostolus paulus ad romanos scribēs dicit· Prouidētes bō nō tm̄ corā deo ɔsciencia scꝫ· verū etiā corā oīb⁹ hoīb⁹· Notādꝫ aūt ꝙ text⁹ dicit ex electo flore· Ex redolēcia enī bone fame plat⁹ eligi debꝫ· nō seipsū intrudere· q̄a nemo assumit sibi honorē· sꝫ q̄ vocatᷣ a deo sicut aarō· Ex oī inq̄t copia fc̄us supple esse debꝫ· Qui enī offendit in vno fc̄us est oīm reus· de tali ergo plato osee ꝓpha ḡtulabundus exclamat· Vitis frōdosa isrl' fc̄us adeq̄t⁹ ē ei· Bon⁹ enī prelat⁹ bonos subditos facit· Vñ seneca dicit· Nulla res magis animos ī malū decliabiles reuocat

ad rem̄ ⁊ prouocat ad honesta q̄ꝑ maiorū nostro꞉ ꝯuersacio bona. Paulatim enim descēdit i pectora/⁊ vim p̄ceptor꞉ optin꞉. Frequēter aspici. Frequenter audiri. ocurrsusque ipse sapientum iuuat ⁊ vir aliq̄d in eo꞉ actibus trāsit vnde non recte ꝓficias. Et reuera si nobis aīm boni viri liceret inspicere. O q̄ꝑ pulcherrimā faciē/q̄ꝑ sanctam/q̄ꝑ ex magnifico placidoq꞉ refulgētem videremus. Quicūq꞉ ergo instituit culmine aliquo ⁊ non ꝓficit/hic omni amente detrahe. De mō electionis et electo nostri temporis quoddā memorabile referam q̄ꝺ nobili et sancto viro philippo milite de mōmital narrāte cognoui. ¶ Cenomanens̄ inclita ciuitas et nota est que dudū sub rege anglie. nūc aūt regis Frācie subiacet potestati. hec multis ānis sine vere vite pastore lāgueāt et mortuo episcopo electōis dies īstabat. At q̄m vix est ꝯgregacio aliqua in personis a deo desolata quin vnum saltem habeat qui filiali pietate de matno defectu ecclesie doleat et gaudeat de ꝓfectu. Quidā ipsi⁹ ecclesie vere canonicus ad quādam famosissime sanctitatis conclusam ꝓ digno episcopo eligendo oracōes petitur⁹ accessit. cui⁹ precib⁹ illa cō mota ab oracōne reuersa est. et dixit. Carissime ego rapta i celum vidi. q̄a beata maria virgo patrona ecclesie pro dclato negocio ad pedes filij rogatura ꝓcessit. cui filius dignāter assurgens. tuū inquit erit m̄r ⁊ dn̄a statuē quēcūq꞉ volueris. Secedens ergo mater cristi cū āgel̄ scis q̄si de negotio tractatura tādem reuersa dixit. Placet m̄ fili de cōsilio bonorū mauritium quondā archidyaconū trecēsē in episcopū prefici cenomānis. ⁊ fili⁹ digne inquit elegisti. sic fiat. et mox reclusa canōico. Vide ergo kmīe ut secretū habeas q̄usq꞉ factū sit q̄ꝺ audisti. Effusus ergo vir pius i lacrimas pre gaudio ⁊ stupore dn̄m benedixit. Quo autē ordine fieret ꝓpter eligētium puersionē nec suspicari q̄dem poterat. licꝫ ꝓpt hoc fieri nō dubitarꝫ. Quis autem hic mauritius fuerit breuiter referamus. In trecēsi ecclesia archidyacon⁹ cōstitutus circuibat dyocesim pedes/et eā in solo baculo in predicacōnis officio visitabat. Archidyaconatu vero postmodū derelicto monasteriū migrar꞉ monialium quar꞉ elemosinis nutritus fuerat adhuc puer/expecijt. ut eas ad

emēdatiorem vitam corrigeret ⁊ eudem terre populum predicacionib3 erudiret. Nec eum fefellit effect9. Quid plura. Ad electionem ventum ē. Cenomānis electi sunt duo. prepositus ⁊ decanus. quoꝝ primus vir sensat9 et nobil'. alter vero litteratus. et diues erat. Neutro igit' altera volente cedere dixit decano prepositus. Michi quidē episcopatū expedire nō video. sed nec tibi. Michi sufficiat honor. tibi diuicie. Cedere tibi nolo nec tu michi. Nichil ergo restat/nisi iam ī parte dilapidatam ecclesiam per nostrum litigium fundit9 eneruari. Vellem igitur si velletis ⁊ vos vt inter nos virū vite probatum et humilem concorditer postulemus q̄ confusionis nostre ruinas velit et valeat reparare vl' restaurare. Ecce venerabilis ille mauricius vir in ōni norma iusticie singulariter decoratus qui etiam totum mundum posset diuina prouidencia gubernare. Presto enī sum cū meis omnibus tantum hominē postulare. Et credo certus q̄ deo et saluti sue aduersabitur cōtradicens. Mox decanus subridens. sic fiat inquit ꝫ illa condicione. si idem episcopatum acceptare noluerit michi cedat. Cui mox prepositus exultabundus īclamat. Ratificetur īgnit et fiat. Et mox f cā est postulatio consensu omnium ⁊ firmata. decan9 autem presumebat mauricium numq̄ꝫ acceptare presulatū. prepofit9 vero dignius p̄sumebat cristi amore coactum sanctum virum propter salutem multorum non audere respuere iam oblatum. Missi ergo duo canonici inuenerunt eum scd̄m quod solebat ī via peditē ad p̄dicandum euntem. litteris igitur sue vocacionis ostensis. respondit ille. Ibitis ad hospitiū nostꝝ. vespere autem f cā predicacōe redibo. et mane qd̄ dominus dederit respōdebo. Et factū est sic. Redeūtibus illis ad hospiciū ꝓcessit ille ⁊ predicauit. audiuit īp̄ausus cōfessiones vsq3 ad vesperam. Redit demum. salutat hospites. īcenatus oratoriū intrat. pernoctat celebs in precibus. respōdet mane canonicis. Consilium dei et matris eius negare non conuenit qd̄ offertis. Quid plura. condigno honore recept9 cathedratur ꝯsecrat' ⁊ tāto regimīe claruit. vt īfra quīgētos ānos similis ei fuisse non credatur. Quid mirū. valde ꝯgruum fuit vt taliter electū tale regimē sit secutū.

Qualꝭ prelatus esse debeat ocul cordis preesse desiderans hoc vide at ⁊ relegat. Qualꝭ aūt prela tus esse debeat. btūs augꝰ. ostē dit ī regula sua dicēs. Ipse qui vobis preest nō se existimet po testate dominātē. ꝫ caritate ser uiēte felicem. honore corā vobis prelatus sit vobis. timore coraꝫ deo subiectꝰ sit pedibus vestris. Circa ōnes seipsū bonoꝝ operū prebeat exēpluꝫ. corripiat īqui etos cōsoletꝰ pusillanimes. susci piat infirmos paciēs sit ad om nes disciplinam libens habeat metuꝫ īponat. Et q̄uis vtrūqꝫ sit necessariū. tamē plus a vob amari appetat q̄ timeri. semp cogitās deo se ꝑ vobis redditu rum esse racōneꝫ. vn̄ vos magis obediendo nō solū vrī ꝫ etiā sui misereminī q̄ inter vos q̄to ī lo co supiore tn̄to in piculo maiore versatꝰ. Ecce discretissimꝰ q̄ be ne ⁊ q̄ perfecte statū debitum prelatoꝝ ⁊ nichilominꝰ ꝯpendi ose descripsit. Sed sanctus ⁊ ve nerabilꝭ benedictus ī regula sua quā pꝰ augustini tpa annis mlꝭ tis dedit prelati statum plane distinxit. Abbas īqt qui prees se dignꝰ est monasterio. semper meminisse debꝫ qđ dicitur ⁊ no men maioris fāis implere. xp̄i enim agere vices ī monasterio

credit. Et ifra. Memor sit sem per q̄a doctrine sue vel discipu loꝝ obediētie vtrarūqꝫ reꝝ ī tre mēdo iudicio dei facienda erit dis cussio. Sciatqꝫ culpe pastoris īminere q̄cq̄d ī ouibꝰ pr̄familias minꝰ vtilitatis poterit īueni re. Et ifra. Cū aliq̄s suscipit no mē pastoris discat dei doctrina ꝑesse discipulꝭ. idest. oīa bona ⁊ sancta factis āpliꝰ q̄ dictis os̄ dere ut capacibꝫ discipline. mā data dn̄i vbꝭ ꝓponat. Duris ve ro corde ⁊ sīplicioribꝰ/ fāis suis dīna p̄cepta demōstrare. Oīa ve ro q̄ discipulꝭ docuerit esse ꝯtra ria ī suis actibꝫ vl fāis īdiceꝫ nō esse agēda ne alijs p̄dicās ipse reꝓbꝰ efficiatꝰ. Qui aūt alit p̄ eē gestit loco ignominie ē apꝰ īdignū dignitas. Prelatꝰ enī q̄ subiecto nō ꝓficit nec sibi ꝓ dest. Magna vero pars iusticie ī se redit q̄ꝓderit alteri. Opꝰ ē enī aliquo ad quē mores nr̄i se erigāt vbi ad regulā p̄ua corri gas. Aliq̄s vir bonꝰ eligēdꝰ ac sēp an̄ oculos habēdꝰ q̄ taq̄ spe ctātē viuamꝰ ⁊ oīa taq̄ illo vi dēte faciamꝰ. Hic ē rex prelatꝰ apū fideliū q̄ mellei coloris exi stens ex elcō flore et omī copia fāis ē.

Qr ingenio pollētes preferē di sūt. Capitulū scd̄m.

REges plures ī vno alue ario sepi⁹ īchoāt᷑. Et q̄ dē sī tēpore apostoloꝝ ī p̄mitiua ecc̄a s̄m q̄ paulus ad corīthios scribit nō multi sapiē tes s̄m carnē nō multi nobiles nō multi potentes. postea tū ⁊ maxime nunc vt in p̄ñti videri potest. multi sapientes sed heu ꝓpter carnē. multi nobiles sed in carne non ī mente. multi po tentes nō ad ꝓtegēdū ꝫ ad op primendū paupes clericos per ecclesias procreāt᷑. Tales mo rigeratis ⁊ sp̄ualibus viris p su os oplices preferūt᷑. De talib; ecclesiastes dicit. Vidi s̄uos in eq̄s ⁊ p̄ncipes quasi seruos am bulātes ī terra. Si ergo culpabi les sūt q̄ l̄r̄atos potētes nobiles sine moꝛib⁹ et carnales moꝛige ratis et sp̄ualib; viris p̄ferunt. qualiter illi damnandi sūt qui stolidos ⁊ ydiotas ⁊ sine vllo in genio natuāli eligūt ī p̄latos. Nam īgenio callentes ⁊ ꝓuidi semp abilioꝛes sūt ad oēm actū bonū dūmodo non dn̄et᷑ malig nitas volūtati. Tales enī etiā s̄n multa s̄ca l̄r̄aꝝ roīs capaces sūt. ⁊ ideo facili⁹ a leuioꝛis vite dispēdio ad viā stabilē ḡrae cū tunt᷑. Q2 vero ydiote ⁊ sine lr̄is sūt rudes ītellc̄ū ⁊ mētis stolidi tate mutabiles vix vmq̄ flectū tur in bonū. ꝫ de malo ī pei⁹ facil lime deuoluūt᷑. Vn̄ seneca. Huiꝰ res stulticia abiecta soꝛdida ser uiꝰ multis aff̄cāb⁹ et seuissimis subiecta euētib;. hoꝝ plurēs heu in maioꝛib; dignitatib⁹ ostitu tos ⁊ vidim⁹ ⁊ videm⁹. De illꝰ vero q̄ natuāli callebāt ingenio etiā in statu vite leuioꝛis elc̄os ī regimine ꝓbatissi̅os vidi⁹ et tāto feruētioꝛes ī cuā ꝓximꝰ rū susceptis officijs extiterūt qn̄ to tepidioꝛes a cuā ꝓp̄a an̄ regi mē ī vaītatib⁹ defluxerūt. Hic accidit q̄ q̄dā canoīci in electi one pontificis oueīre ocoꝛditer nō valētes ea ocīōe in ꝓositū ⁊ decanū vota sua singuli tr̄nstu lerūt vt nullū extra gremiū ec clesie postularēt. Illꝰ aūt ī par te; secedētib; vt de pōtificis ele ctione liberius oꝛdīarēt. vn⁹ ca noīcoꝝ p̄ndij hoꝛā differre recu sans extra capitulū ī tabnā ꝓx imā decucurrit. p̄nsusq; ad tes seās lude osedit. Erāt aūt iuue nis vite leuissīe ꝫ mirābili sup modū callebat ingenio affabilꝰ oīb⁹ ī bonis natuālib; īsignit⁹. Facta ergo collacione inter se p posit⁹ et decanus viderūt quia in suis omnib; sp̄ualē ꝰ ydoneū neminē īuenerūt cōuenerūt in hoc q̄ canoīcū illū iuuenem qui tā mirābili callebat ingenio in

pōtificem elegerūt· Facta ergo denūciacōe capitulo ordinat̄ processio· pgunt processionaliter in tabernā· inueniūt iuuenē ludo nudatū redeuntem cū lacrimis i aera rapiūt· portāt ad ecclesiam in cathedrā collocant et sic ad ecclesiā oportūo tpe consecratur· Qui statim vt se vidit episcopū mutatus ē in viꝝ alterum· Oīa que erant digna officio a deo in se pfectissime ordinauit vt nullū antique vite vestigium remaneret· ꝭ vt credi posset oī tpe prefuisse· Negocia autem episcopatus tali modo gubernabat extrāseus ut nichil hoꝝ eū in exercicio spiritualiū īpediret. Quid mira? Donū supueniens v̄tutis ḡuite natural̄ boni cōuenientiam īformauit· Hic Seneca dicit· Si vis tibi oīa subicere· subice te racōi· Multos reges te poteris· si te rōō rexerit· quē admodū flāma que surgit ī altum iacere ꝛ deprimi nō p̄t· nō magis ꝙ̄ quiescere· Ita noster aīm9 in motu est eo nobilior et actuosior quo vehemencior fuerit· ꝭ felix q̄ ad meliora hūc impetum dedit· Licet aūt in iuuene isto prius dedito vanitati eligentib9 eum tam bene et fortunate successerat· nullo modo tñ in consuetudine est trahendū· vbi via cercior poterit īueniri· pro inde q̄d facto opus sit vbi in cōgregacōne aliqua plures sapiētes· nobiles siue potentes siue vita vl̄ morib9 prīminere volue runt textus elegāter ostendit·

Qr insolentes reprimendi sūt·
¶ Capitulum tercium·

Sed cū adulti esse ceperint supple hij q̄s diximus insolētes oēs concordi suffragio detractores necāt ne distrahant agmina et excitent sedicōes· Statī enim vbi tales cornua ceperint erigere libertatis ab ill̄ qui sanctiores sunt ꝛ in v̄tutib9 puectiores repmendi sunt ꝛ arcandi et ab ōnibus officiis subtrahēdi· ne vlla detur eis occasio malignandi· Cōtra tales clamat ezechiel· Tolle cidarim tolle coronā· Quid ergo Nūq̄ contra lr̄atos īuehimur· Nūq̄d nobiles abhoīabiles dicimus aut potentes· Minime· ymmo si tales aliq̄ cōgruis apti morib9 cōprobāt̄ s̄m Apl̄m duplici honore digni sūt· ꝭ heu maxime nūc sine caritate sc̄īa iflat· Nobilitas carnis plerūq; in morib9 degenerat· potēcia fere oēs turpiter abutunt̄· Paulus quondā mūdum circuiēs ꝛ

in lege doctissimꝰ. stulticia tñ
ꝑdicacōis saluos fecit credētes
Petrus proiecto rethi ꝛ naui
cula derelicta romanū subegit
īperiū. Et nūc nō sūmi apicis
pontifices credūt nobili ꝫ tepi
do sāgne īfantiliū ecclām q̄ fun
data fuit sangne robustoꝝ mar
tiꝝ stabiliri. Absit. Jlle q̄ sāctifica
tꝰ ab vtero Jheremias cū a dño
vt ꝑesset populꝰ vocaret clamauit
dicēs. A a a dñe nescio loq̄. ꝛc.
Nec mirꝝ q̄a ioseph ī figura xp̄i
ꝛ oīm prelatoꝝ ɔtestās frībꝰ pa
storibꝰ dixit Nō videbitis faciē
meā n̄ frēm vestrū minimū ab
duxeritis michi vobiscū. minimū
intelligens subditoꝝ quē illi nō
traxerīt q̄ntū in eis ē exhortaci
onibꝫ ꝛ exēplo. Et heu q̄ȝ multi
carebūt tūc beatissima visione dei
fice faciei. Vñ precepit moyses
vt hyrcꝰ emissarius prelatū sig
nificās portaret īiq̄tatē filioꝝ isra
hel subditoꝝ scꝫ ī terrā solitariā
inferni q̄ deserta ē oī bono. Et
vt lucidiꝰ figura misterij videa
t̄. ista iussit dñs vt tolleret oēs
p̄ncipes populi ꝛ suspēderet ī pa
tibulꝰ contra solē ꝛ hoc ideo q̄a
populū pmiserūt cū madianitis
fornicari. O q̄ȝ durū iudiciū in
hijs q̄ presūt. De vno taliū sup
presso noīe q̄d actū sit referēte
q̄dā spūali viro theutonie atqꝫ
pbato referā. Juuenis q̄dā in
theutonie ptibꝫ ex sāgne prin
cipū plenissīe generosus ꝫ mo
ribꝫ ꝛ vita degener episcopatū
male fictus accepit. q̄ rapinis
et luxurijs verecūde primo. ꝫ in
uerecūdissime postmodū operam
dedit. Castigauit autē eū dñs
flagello multiplici. sed cū ꝫ abu
teretur eo in superbiā dedit eū
dominus in reprobam mortem.
Qua in hora venerabilis cōradꝰ
deo dignꝰ hildensēꝫ episcopus
ad matutinas in tempeste no
ctis silēcio surrexerat illisqꝫ di
ctis resedit ad studiū facturꝰ in
die s̄monē. Nec mora raptꝰ in
spiritu videre se visus ē ep̄m quē
dā velata facie ꝫ ī filis īsignitū
ad tribunal iudicis rapi. Mox
assūt truci vultu satellites. ac
cusant ep̄m vnꝰ in rapina aliꝰ in
cede hoīm atqꝫ alij ī luxurijs lu
bricātē. Tūc iudex assessoribus
suis. Accusata discutite. librate
iudiciū ferte sententiā. Nec mo
ra. assessores parent. Judicia fe
cūt ī ɔmune sentēciā. iudex ap
pbat latā. Accedūt ministri sup
fuliginē rigores ꝛ ablata mitra
de capite annulum casulam dal
maticā ac reliq̄ episcopalia vesti
menta detracta ad pedes iudi
cis ponunt. nudumqꝫ relictum
cū clamore rapiunt eiulātem et

a facie iudicis trahūt· ad tarta
ra nichil secū pret peccata por
tātem· Mox assessores iudicis
surgūt et cū tātu sonoro subiun
gūt· Duz temp9 habemus bonū
ad oēs operemur· His vbis in
spū dictus hyldemēs episcopus
in se reuersus cogitare cepit· quis
nā fuerat ille miserabilis presul
Cū ecce quidam ad hostiū pul
sans intromissus est· clamans
cū lacrimis talem episcopū in
proxima villa venisse de vespere
et sub eadē noctis hora repenti
na morte subtractū· Quo audi
to sāūs ꝑsul misertimo illi defū
cto cōdoluit· ⁊ licꝫ inaniter q̄ꝝtū
ad subuencōnez ꝓ pietate tū la
crimas amarissimas fudit· Cō
simil' in malitia ut m̄ frater al
terius ordis et vite retulit· Qui
daz archiepiscop9 theutonie fu
it q̄ īfelicissima morte defūct9·
cuidaz sanctissimo ī vita vero ī
visione ostensus est tali modo·
Viditqꝫ q̄ aīa illa cū miro cru
ciatu a corpore trahebat' ⁊ ī in
fernū demoniorū principi in ca
thedra residenti pñtabat'· queꝫ
officiose salutans valde· potulū
añ se positū obtulit ꝓmiente di
cēs· bñueniat beneueīat archi
ꝑsul Ecce bibas de potulo meo
q̄a michi lōgo tēpore fedeliter
⁊ infatigabiliter deseruisti· Qz

q̄dem archieps acceptare recu
sans· cōscius eni erat nichil boi
esse in potulo· tādē a ministris
violenter est cōpulsus accipere
potulum de manu pñcipis et bi
bere qd horrebat· Nec mora p
aures ⁊ oculos· os et nares sul
phurea flāma surrexit et sic et
nis incēdijs est addit9· Ecce q̄
lis finis indigne suscipiētes pa
storalem curā accepit· et nichil
omin9 indigne regētes q̄ꝝ terri
bil' vindictā dānauit· Vide ergo
lector q̄ꝝ vtale ē nō solū ecclesie
ꝟ ⁊ ipsi cordi suffragio ꝓmoci
onem taliuꝫ expedire· ¶ Vide et
ipse archiep̄m in gallie partibꝫ
virū litātū et nobilem circa quē
tal' vindicta contigit nutu dei·
Deuotissim9 ī pñcipibꝫ rex fra
cie ludouic9 āno circit' ab in car
nacōne dñi· M·cc·xxxix· ⁊ isti
gante fratre henrico dicto de co
lonia ordinis predicatoꝝ· predi
catore peroptio· Ipse rex sub pe
na mortis cōgregari fecit pari
sius nephandissimū librū iude
oꝝ qui thalmuth dicit'· in q̄ in
audite hereses ⁊ blasfemie cōtra
xp̄m ⁊ m̄rēꝫ ei9· locis plurimis
scripte erāt· Hui9 libri diuersa
exēplaria ad cōburēdū parisius
allata sunt· Flentes ergo iudei
abierūt archipresulem q̄ regis
cōsiliari9 sūm9 erāt· ⁊ pecuniā ei

ꝓ ꝯseruacōne libroꝝ īnumeābilem obtulerunt. q̄ corruptus regem adijt ⁊ aduolūtatem suam iuuenilem animū moꝝ īuertit. Reddita ergo libris iudei solēnem diē agi cōstituūt omni anno. ꝫ inuanum. aliud spiritu dei ordināte. Reuoluto enī āno die certo ⁊ ipso loco q̊ libri execrabiles reddita sūt iudeis hoc est in vicenijs ꝓpe parisius. dictꝰ archiepiscopus ad ꝯsultacionē regis veiens diro viscerū dolore correptus est ⁊ eadē die cū eiulatu magno vite finē accepit. Fugit aūt reꝝ de loco cū tota familia nimirū verens ne cū archiepiscopo diuinitꝰ feriretur. Nec multo post īstigāte dicto fratre henrico iudeorum libri ꝯgregati sunt sub pena mortis ⁊ ī maxima multitudine conbusti sunt.

¶ Nota autē lector ꝙ omnes oriētales iudei hereticos ⁊ excomunicatos reputāt hos qui contra legē moysi et ꝓphetas hūc librum qui talmuth dicit̄ recipiūt et conscribunt ⁊ tn̄ archipresul legis cristi defendit talē.

¶ Quot modis peccat ⁊ reus ē q̄ tales prelatos creat ⁊ elegit duobus v̄sibus dici potest. Peccat in auctorem. peruertit ius tribulatur. Paꝝ statꝰ ecclesie. pro quo reus hic fertatur. Peccat in auctorem deū scilicet. Unde per ezechielem dicitur. sufficiant vobis scelera vestra domus isrhel eo ꝙ īduxeritis alienos et incircūcisos corde. Peruertit ius. ecclesiastes. Uidi seruos in equis et prīcipes q̄si seruos ābulātes ī terra. Tribulatr̄ paꝝ statꝰ ecclīe. Vn̄ salomō ī ꝓuerbijs. Qui mittit lapidē in acuū mercurij ita q̄ dat īsipienti honorē. Pro q̊ reus hic fertur ib ē q̄ īdignos eligit. Vn̄ p ezechielem dominꝰ clamat. Tolle cidarim tolle coronam. Talibus enī auferēdꝰ ē oīs honor et plectēdi sūt insup ira dei.

¶ Qd̄ prelatus debet esse sine crudelitate. ¶ Capi. iiij.

Constat inter auctores ꝙ reꝝ apū nullū habet aculeū maiestate tantū armatus. Aculeus pro seueritate vel crudelitate ponitur ī scripturis. Isto aculeo carebat princeps pastorū cristus q̄ discipulos suos instruēs dicit. Discite a me quia mitis sū ⁊ humilis corde et īueiētis reqēm aīabus vrīs. Ubi enī hūilitas ibi ⁊ paꝝ. et arma ⁊ gladij īvia supbi. Maiestate tm̄ armatꝰ ē prelatꝰ. dū sola facies eiꝰ in oculis bonorū subditorum timori pariter est ⁊ amori. Ubi vero tales

ſſbdita nō ſūt ɔtra naturā tādē i corde ꝑlati ſeueritatis debꝫ acu leus generari. ſicut quondā ad uerſus ſaulū recalcitrantem ſti mulus in ipſo fōte bonitatis ex orſus eſt dum eum maieſtatis ſue luce cecatū potenti ꝟtute ꝓ ſtrauit. Sed nūꝗ͂ ɔcidit eū vul nere ſup vlnꝰ. Nūc audi qua liter aculeꝰ mitigatꝰ eſt. ſurge et ingredere ciuitatē. Et ſtati i fra. et ceciderūt ab ocul' eiꝰ tāꝗ͂ ſquame ⁊ viſū recepit. Non ho ſtiliter. ſed miſericorditer pupi git aculeꝰ. cecatus eſt vt ꝑciori lumine potiretur. proſtratus ut ſtabili caritatis affcū infatiga biliter fulciret'. Huius exempli ꝑcia malle debꝫ quiſqꝫ prelatꝰ de nimia pietate ꝗ͂ remiſſionē diciit. ꝗ͂ de ſeueritate nimia iu dicari. Mediuꝫ aūt tenere opti mum iudicamꝰ. De clementia pricipis ad neronem ſeneca ſcri bens ſic dicit. Nec ꝓmiſcuā nec vulgarē opoꝛtꝫ habere clemēciā ꝗa tam ōmibꝫ ignoſcere crudeli tas eſt ꝗ͂ nulli. mediū aūt tene re debemꝰ. Sed ꝗa difficile eſt tempeꝛāmentū quidꝗ͂d eis plus futurū eſt in partēꝫ huānioꝛem prepondereꝫ. Clemēcia in ꝗ͂cūqꝫ domum peruenerit eam felicē tāquillamqꝫ preſtabit. ꝫ in re gia quo rarioꝛ eo miꝛābilioꝛ. Nō

decet itaqꝫ prelatuꝫ ſeua et i ex oꝛabil' ira. Optimū exemplum prelato cōſtituam ad qđ infeꝛ mer. vt ſe talē cuilibet exhibe at ꝗ͂lēꝫ ſibi deū velit. Clemēcia nō tm̄ honeſtioꝛes ſed potēcio res preſtat oꝛnamentoqꝫ impa toꝛ ē ſimilis ⁊ certiſſima ſalus placato tranquilloqꝫ regi. fida ſūt auxilia ſubditoꝛū. Nec ꝑt quiſꝗ͂ habere bone ac fide volū tatis miniſtros ꝗbꝰ iīuꝛioſe tē poꝛe pacis vtit'. Habere clemē ciam pricipem decꝫ vt quocūqꝫ venerit māſuecioꝛa oīa faciat. Nullū animal moꝛoſius. nullū maioꝛi huānitate tractādū ē ꝗ͂ homo. nulli magis parcē dum. Iracūdiſſime ac ꝓ coꝛpis capa citate pugꝰ̄ciſſime apes ſunt et aculeos invulnere reliqūt. Rex ipſe ſine aculeo eſt vt audiſtis. Noluit euꝫ natura ſeuum eſſe ꝫ virtute ɔſtātem. Exemplū hoc magnuꝫ regibus ingerens. Er rat ſi quis exiſtimat tutuꝫ eſſe regē ibi. vbi nichil a rege tutū ꝫ ſecuritas ſecuritate paciſcēda ē Tm̄ neceſſe ē ut timeat ꝗ͂ tī meri voluerit Vnum ē̄x inex pugnabile munimētum amoꝛ ci uium Cū ciuibus atqꝫ ignotis atqꝫ huilibus eo modeꝛātiꝰ agē dum eſt quo minoꝛis ē afflixiſ ſe cos. ¶ Veneꝛābil' ⁊ deo dignꝰ

guiardus cameracensis epūs si
cut a fratrib3 pdicatorū audiui
cū in via contra aduerpicēses he
reticos apud fluginense mona
sterium brabācie in regulari ob
seruacione strictissimū vitā su
am fine beatissimo terminasset
in ipso tpe migracionis cuidam
fratri predicatorum p sompnium
apparuit ī gandauo. Cui frater
quomodo īquit pater tibi est.
Et ille. Mortu⁹ īquit sum debi
tum cōmune soluēs condicōnis
hūane. Quomodo inqt. Ecce
ad satis gues trāseo penas priuſ
q̄m ad gloriam trāsferar expur
gand⁹. Et mox frater. Et que ī
q̄t pene causa. Cui ille Nimia
seueritas inqt me culpabilē red
dit et purgādū. ꝫ via ista q̄ cō
tra hereticos p expurganda ec
clesia cucurri⁹ inhiabā penā meā
īminuet. et accelerabit gloriā
iā dilatā. Discāt ergo plati. ñ
cogat ncc̄itas nimie seueritatis
aculeū nō habere. maiestate tā
tum armati vt bonis subditis ti
mori sint pariter et amori.

Qꝫ vnus prelat⁹ sit in ecc̄a cui
oēs subditi obediāt tamq̄ filij
patri. Capi. v.

In vno aluearia prin
ceps vnus q̄ tantū regi
bus insignib3 dñatur ꝛ
hoc ſm leges ꝛ canones āticq̄ssi
mis tēporib3 ordiatas. Vn⁹ dña
tur ī pio. vn⁹ regno. vni⁹ gētis
pñceps vn⁹. vnius prouīcie iu
dex. vn⁹ ciuitatis presul exigit
et hoc pter cōcordiā vnitatis
et pacis ōnimode firmitatem
ſm vbū dei. Nēo potest duob⁹
dominis seruire. Omne eni reg
nū in seipso diuisū desolabitur.
Nō igitur ī vno corpore caput
biforme cstituas et irrisionem
chimere sustineas ꝛ ruinā. Re
cordemus pe nr̄a tpa qnte cfusi
onis horror q̄ ruinosa iactura
dissidij cculcauit ecc̄ā ſm illō
fcm. Cū frederic⁹ ipator expul
so alexādro papa. aliū ctra eū
pōtificē ī roma cstituit. dicimis
eni trās alpes ꝛ ītra re mā cessā
tib3 nō solū aliaꝝ mūdi pciū et
exteras nacōnes. veꝝ pximā et
nobilissiā lūbardiā puīciā he
ticorū feditas q̄si irreparabiliter
maculauit. a q̄b3 nuper āno sc3
ab īcarnacōe dñi. M. cc. lij. bea
t⁹ petr⁹ de ordine fr̄m pdicatoꝝ ī vo
na felici morte mrtat⁹ ē ꝛ pcus
sus. Si ergo romā mūdi vtice
tā valide pculit biforme caput.
q̄d ī mēbris futuꝝ sit q̄ minori re
gimie fulciūt. Hui⁹ biformita
tis occasiōe pestiferā nō solū mr
tas ꝛ magnas ecc̄as destructas
vidim⁹ ymo maxios pñcipat⁹.

Non ergo ī vno alueario eccle
sie plures sint reges·ꝫ vnꝰ qui
regibus insignibus dominet̄·

¶Qꝫ prelatus fulgeat eloquen
cia et puritatem habeat ī ꝯsciē
cia·¶Capitulū sextū·

Ex apū in frōte macu
la quadam q̄si quodaꝫ
dyademate candidat̄·
Et hoc q̄dē est qđ zacharie pro
phete p̄cipit̄· Sume argētū et
auꝝ ⁊ facias coronā ī capite ihe
su·Quid ī argento nisi eloquia
dn̄i casta·Et q̄d in auro nisi cō
sciēcie puritas et preciositas de
signatur· De hijs bonꝰ prelatꝰ
coronas in capite portat dū ver
ba veritatis q̄ alijs predicat·ip
se ītus in mēte gerat ⁊ in ōni tē
pore ꝓximis foris ostēdit·vel co
ronas ad litām dicere possumꝰ
ſm statuta ecclesie infulas pre
latoꝝ q̄bus nō ōnibꝰ·ꝫ fere sol̄
episcopis licet·Abusiue tñ q̄dā
abbates de nouo ī magna mo
le pecunie hijs vtūtur·Abusiue
inq̄·nisi forte vsum paucoꝝ di
eꝝ dixerā ꝯtra iura ciuilia q̄ vsū
tpis non dicūt·nisi q̄ntum etas
legitīa hōis in octoginta ānis
plenꝰ approbasset·Certus sum
aūt q istud nisi in pa[r]cissimis
⁊ specialissimis q̄busdaꝫ gallie
mōsterijs vt in monasterio sc̄i

dyonisij ⁊ cluniacēsi antiq̄s tē
poribꝰ nō fiebat·q̄bus tñ tunc
ꝓpter vite eminēciaꝫ specialibꝰ
priuilegijs ē ꝯcessum·Vtunt̄ et
hijs digne satis romane curie
cardinales qui gemina scīa ꝑdita
noui ⁊ veteris testamēti videtur
regere totū orbem·et hoc bina
cornua in īfulis pretēdere cōꝓ
bant̄·Et hec q̄dem in hijs ple
rūqꝫ q̄ de nouo vtūtur illi locaꝫ
nequaq̄ habēt·¶Cū vero audia
tercia ꝫ hoc qđ vidi·Acquiscintū
mōsteriū est maximū atꝫ ditis
simuꝫ in attrebacēsi dyocesi cō
stitutum·Huiꝰ mōsterij abbas
q̄ vix ꝓma spūalis regule elemē
ta cognouit tāta sūma pecunie
cornuū istoꝝ apicē attigit·q ec
clesiaꝫ suā plus q̄ in decē mili
bꝰ libriꝝ obligauit Res sida ni
mis ⁊ plena redicu[l]is·

¶Qꝫ prelato dānabilis est cul
tus sup[er]fluus·¶Capitulum·vij·

Notabili signo cultꝰ al
terꝰ rex p̄ ceteris non
ornat̄·Hic cultus sup
fluus in p̄lato dānat̄·Vñ mag
nus ille prelatꝰ pōtifex augꝰ·
Purpura forte decet episcopū
ꝫ nullatenus augustinuꝫ In ico
nia beatissimi patris augusti
ni scriptura hijs versibꝫ legeba
tur· Ordo gēmarum designat

septuaginta. Ipse quibus preerat septuaginta polos. Soli ꝑmentis est tradita tanta potestas. nec successit ei pastor honore par. Si ergo augustinum viuentem non decebat ornatꝰ. claustralem qualemcumq; magnū quomodo decebit. Occurrit michi ī via quidam alterius ordinis abbas cum multorū equorum robore atq; familia. vt potius ducem aut comitem credidissem nisi eū in facie cognouissem. Spreuerat in sacerdotibꝫ rotundam cōmunis habitus cappam et tabardum quem gallicanem dicunt idest vlieghet induerat. Vestes eius ex scarlaca morata varia duplices vix genua ꝯtigētes. ocreas habebat ī cruribꝫ quasi eis īnate essent sine plica porrectas. Nec aliud defuit nisi serum in capite qđ non minus ꝙ̄ noui tirocinij militem loqret. Prochdolor vbi zona principis casti in iherusalē veniētis. vbi nobilissimi Johānis baptiste ex pil hirsutis camelorū zona. vbi melotavl cilicū beati bn̄dicti ac hilarionis. Dicto q̄dē de p̄fato abbate qui indutꝰ tabardo habitū spreueāt mōchalē. videamꝰ exemplū q̄ntē enormitatis sit atq; peccati cuiq; religioso habitū deponere vel ad horā. Erant in quodā monasterio nigri ordinis tres mōchi in omni lasciuia dissoluti. Cumq; vna dierum seorsum in thalamo ad epulas consedissent. vnꝰ buccella panis īmersa subito strangulat᷑. cuius mortē; nec verecūdia saltem passi duo residui derelicto loco emīnꝰ iuxta prandiū perfecerūt et sic in claustro socijs euentum mortui nūciarunt. Nec diu postea dū dicti duo socij non recogitando q̄d actū sit ad balneādū in fluuium iuxta cenobium nudati vestibꝫ descēdissent vnus ad profundiora digressus submersus est extractꝰ et sepultus. Relictꝰ post hec tertiꝰ cū vespere dormitum pergēs discalciasset se. mōchus submersus nudꝰ apparuit ei dicēs. Ecce q̄nta pena dampnatus sū. tu aūt quid facias nūc saltē recogita. Ego q̄dem inmūdus et lubricus digne punitus excrucior. ſꝫ illud multum ad verecūdiam dampnacionis accumulat quia sine habitu nudus a demonibus irrideor. tu autem da michi ī quo signū mee dampnacionis ostendam. Hec autem audiens turbatus monachus. cito detrahens togam tybie femoralem roganti dedit et sic defunctus repente disparuit.

Mira res. Vix dies illuxeāt cū tātus fetor claustra ābituz occu pavet. vt se ōnes extīgui horro re fetoris pre angustia oclama rent. Narrāte aūt monacho q̄ sibi vespere otigisset. q̄sita ē vn diq3 dicta toga ⁊ tādem inuēta est fetidior ōni cadauere et sup fuligine3 denigrata. qua humo celerius coopta in āmiracōe3 cō uersi monachi plorauerūt. Di ctus vero socius defūcti ad ordi nem fratꝝ minoꝝ repēte transi uit ⁊ vsq3 nūc tāte rei certus te stis ⁊ felix viuit. ¶ Simili mo do q̄dam mōchus cistercienſ or dinis in theutonia sicut certis sima frīs ordinis predicatoꝝ re lacōe didicim⁹ ī acuta febre labo rās ītolerabili labore estuās cū cucullā sā hītus exuisset fragor tātus audit⁹ est vt domus infir moꝝ corruisse ab hijs qui iace bant in dormitorio putaret. Et cū quidā vir sanctus iuxta posi tus orare3 ⁊ sup modū territ⁹ ex titiss3 apparuit ei demon dicēs Pre indignacōne nimia frago rē istū maximū excitaui q̄a īpe diuisti me orōe tua ne mōchū illū exuentem habitu3 ordinis ī corpore rapere cruciandū. Nec mora monach⁹ ille deuot⁹ ⁊ sanc tus hec audiēs. statī ad egrotā tes egrediens inuenit mōchum habitū ordinis exuisse. quem le niter correptū et habitu reindu tum āmonuit cōfiteri. Nec diu post. ut ofessus est ⁊ absolutus emigrauit optīe. ꝫ pass⁹ postea reddiuiū in magna deuocōne de functus est. ¶ Qualī aūt fr̄uoꝝ dei in religione habit⁹ esse deb3 Beat⁹ Aug⁹. ī regula describit dicēs. Nō sit nōbilis habit⁹ ve ster nec affectetis vestibus pla cere ꝫ moribꝫ. Et infra. Vestes vestras in vnū habeatis sub vno custode vel duobꝫ vel q̄t sufficere possūt ad eas excuciēdas ne a tinea ledant. ⁊ sicut pascimi ex vno cellario sic induamini ex vno vestiario. Si fieri pōt ad vos non pertineat q̄d vob indumētū ꝑ tempoꝝ ogruencia ꝓferatur. vt hoc recipiat vnusquisq3 vl̄ m q̄d alius habueāt du3 tn̄ vnicui q3 ꝓut cuiq3 opus ē nō negetur. Si aūt hinc inter vos contēcio nes ⁊ murmura oriunt cum con queritur aliq̄s deterius accepisse q̄m prius habuerat ⁊ indignu3 se esse q̄ nō ita vestiebat sicut alius frater vestiebat. hinc vos ꝓbate q̄ntum vob desit ī illo scō interiori habitu cordis q̄ ꝑ ha bitu corpis litigatis. Et beatus benedict⁹ precipit in regula sua dicens. Vestimēta frīb⁹ ꝫm lo coꝝ q̄litatem vbi habitant vel

aeris temperiem dentur. In fri gidis regionibus amplius indi getur. ī calidis minus. Hec er go consideratio penes abbatē est. Et infra. De colore autē et ꝑcio mōchi non causentur. sed quales inueniri possunt ī pro uincia vbi habitant aut quod vilius comparari potest. Ecce quales vestes qn̄ta precij for ma determinat̄ a sancto patre. Quod vilius inquit comparari potest. Nūc autem isto tempo re miles pannum et monachꝰ. miles pro pallio. monachus ꝓ cuculla vel tunica partiuntur. Hinc seneca moderamen vestis insinuat. Sic omnis inquit no stra frons populo conueniat. nec splendeat toga nec sordeat quidem. Emas ergo non quod placet. sed qd necesse est. Que est virtus. superuacua contemne re. ymo tūc āmiseris cum neces saria contempseris. Nec hec sola sed ꝛ discas ipam vitā contemnē qa illā nemo bn̄ recepit n̄ qui cō tēpserit. Quis est paup. q̄ sibi videt̄ paup. Que sūt maxime diuicie. nō desideāre diuicias. Quis minū habet. qui mīme cupit. Miror in illis ābire sup flua qui se iactāt oīa dereliquis se. pauptatis nomen habere ge stiunt nō virtutem. videri volūt mūdum fugere ꝫ rebus herent. De re iterum re ꝛ si vsitacioe se cularū ꝉ nobiliū pōpa. ꝫ re re iterū ꝛ terciū re pōpe incōueni entissime monachorū. Et hec q̄ꝫ perniciosa sit atqꝫ dampnabi lis religiosis atqꝫ claustralibꝰ exemplo manifestissimo decla rabo. ¶ Vidi abbatem cisterciens sis ordinis virum eruditum sci encia atqꝫ probatum. hic cum die quadam aquam manibꝫ su meret. et manutergiū coram eo magnates quidam ex vtraqꝫ ꝑ te teneret. facta est vox huiusce modi dicens latine. quare pan nus ante pannosum. Quod vt venerabilis ille abbas audiuit cum timore et horrore manuter gium dimisit repente. Pro se cias enim vestibus coloratis ꝛ mollibus pannus posset ante positus tolerari. sed quid faciat indutus vilibus non discerno. Et digne quidem bono ꝛ perfe cto viro ad reprobādum hono rem exhibitum vocem factā con sidero qꝫ soli deo honor ꝛ gloria vtpote qui olim per ysayam ꝓ phetam clamauerat. Gloriam meam alteri nō dabo. Scio enī et certus sum qꝫ in secularibus et in nobilibus personis pom pa glorie secularis notabiliter reprehensa sit et damnata.

¶ Prope aūt nostra tpa fuit mulier nobilissima maria cam panie comitissa. hec nupta no bilissimo .h. campanie comiti. filia fuit ludouici regis soror eq regis frācoꝝ quatuor reges frēs in anglia habuit filiū in trāsma rinis. Hec multis ānis mortuo marito cum pōposissīa ambicōe circuiens ⁊ moriens talez finem sortita est. Tabōauit hec ī extre mis abbatē psanie sāctissimū et eloquētissimū viꝝ imgtum veni re mādauit. Qui vt veīt ītromis sus nō est ⁊ pre foribꝰ expecta uit. Jam comitissa decesseāt et distrahebant̄ a militibꝫ ⁊ mini stris ⁊ suis ōnibus vtensilia va sa aurea ⁊ argentea vestes preci ose culcitre purpuree ⁊ tādē lin theamina ipsa cum peplis. Ex tremo ex gcōnibus mora īsca retardatꝰ lectum p cornua ɔpre hendit ⁊ resupinatū corpꝰ emor tuū eminꝰ in stramēta diuoluit Horas aūt abbate cuꝫ tedio su stinente q̄dam nobil' ex circum stantibꝰ indignatus ostiū infre git violenter ⁊ viꝝ veneābilem intromisit. Qui cū ītroisset et nobile illud corpus nudū instra mēto repetisset. volēte q̄dā ex familia illud ex stramibꝰ opi re. abbas excēpli ꝑuidꝰ nō fine bat. sed libera voce clamabat. Vos oēs cernite pōpam nobi lissime comitisse marie. Vide te illud delicatissimū corpus q̄nto de decore pudoris deobuoluit Vi dete q̄ ei ꝑ multiplici honore ⁊ gloria mūdꝰ exsoluit. Ecce q̄ stulta illi mundꝰ computatione cōclusit. Si ergo honor secula ris ī tam nobili ꝑsona dānatus est. q̄d fiet cū mōcho. quid fiet cū clerico q̄ cum verecundia mū di etiā ābit glorias seculares. Nullus aūt p̄latoꝝ nisi tm̄ hij quibus iura ɔcedūt aliq̄ corpa li ornatu pompe vel glorie. sed virtutis exemplaris dyadema te cādidet̄.

¶ Qr p̄latus eligit̄ extra gregē ꝓpter ꝓbitatez ideo humeris su is hꝫ portare onera suorū subdi toꝝ. ¶ Capitulū. viij.

Hic forma semp egregi or ē ⁊ duplo ceteris ma ior. Antiquaꝫ nota lcōr ḡmaticā. ⁊ hoc idem q̄d de sau le in libro regū p̄mo legitur q̄ ab humero et sursū super ōnē populuꝫ eminebat. In humeris onera portare solemꝰ. In hume ris bonus pastor xp̄us peccata nostra pertulit sup lignuꝫ ut iu sticie viuamus. vt q̄ prius erra mus quasi oues errātes ad oui le aliaꝝ ouiū scꝫ angeloꝝ redire mus. Quid ergo? Si nos quoꝝ

NP

capitib9 prelati hoīes imponū tur inuicem alter alterius one ra ſm apostolum portare debe mus ⁊ sic adimplebim9 legē cri sti. qn̄to ampli9 faitus est q̄ p sonam pluriū gerit. Tot hab; portare oneā q̄t habet regere ca pita. et tociens sufferre singulo rum importunitates q̄ciens va riauerūt volūtates. Digna ergo caritate q̄ forma est v̄tutū semp erit egregior ⁊ duplo in v̄tutib; ceteris maior. Paruos q̄dez vt dicit̄ in vulgo parua decent et magnos maḡ. Et lic; oēs mag na. q̄a magni vōmur. magnos tn̄ maiora decent. Maior enim facta ad exempla ponūtur. Et licet tutela tutissima ex pximo sit ⁊ sibi q̄sq; commissus sit. tn̄ p prie maiorū est istituere ⁊ puo care minores. ¶ Hic de illo vene rabili mauricio de q̄ supra retuli m9 cenomānensi ep̄o. postea ar chiep̄o rotomagensi. dn̄o robto quōdā abbate blesensi narrāte cognoui. Instante hyeme ipso robto tūc dicti archiepiscopi ca pellano pelliciū a dispensatore dom9 emptū est ⁊ oblatu;. Cūq; ipse robt9 vir senex et debil' ali ud pelliciū leui9 ⁊ ex subtiliori b9 pellib9 postular;. Archiep̄s sine iq̄t sine videre pelliciū qd respuit nimis grossu;. qd mox

vt māib9 cōtrectauit. vade iq̄t ⁊ dn̄o roberto subtilius emas. Istud vero m̄i loco pēne sub scr torio meo ponas. Hec dn̄s ro bert9 audiēs multū erubuit. q; ipse capellan9 p pellicio portare noluit quod archiepiscopus dn̄o suo p suptunical' forratura suffe cit. Et mir̄ valde ī archiepisco po videri potuit q; sibi tam par cus et paupibus tam largus fu it. Vix enim cum pacia potuit vi dere q; in vna die in tota fami lia sua libras tres aut quatuor procuratores expenderent et tn̄ eius elemosinari9 omni die libras decem ā duodecim ī pau peres expēdebat. Sed ⁊ mirābi lius visū est. q; tria paria corri giar̄ in vnum par calcariū ⁊ in ferro vnius freni quiq; loca vel quatuor consumebat. Vestes ve ro frequenter mutabat quas se nibus sacerdotibus vel clericis pauperib9 tribuebat. Dicebat autē p̄conim9 cum ānuos reddi tus sue dyoces ad duodecim mi lia librarum computaret. Duo autē milia aut tria ad strictis simum victum nostre familie cō seruetis. In reliquis autem ōni b9 nichil habeo. pauperum eni sūt ⁊ in pauperes dispēsate. Il la aūt que michi manent dispē satoris vtar loco nō domini. ne

in dei iudicii sugillet me. ꝛ qui vnū ꝓ mille reddere non possū quasi ſuus inutilis obmutescaȝ. duȝ a me sub iusto iudice xp̄o ꝯputacō strictissima requiratur. Eya nūc prelatiuos ꝑsules vos cornuti q̄ testibus gēmatis anulis in fide desponsatis ecclesiam cui⁹ dotem cuius bona vanā nō peius q̄ꝫ ꝓ digno dissipetis. dicatis diuites īdignos extollitis ꝛ familiam spōse quin poci⁹ mēbra. paupes non curatis. ymmo certe depmitis. Certus sum ꝛ vere cert⁹ ꝙ spōsa vr̄a libenter interpellaret sub celo iudiceȝ si haberet ꝛ libenter a vob separaretur diuorcio. q̄ vos ab ei ꝯtubernio fecistis alienos. Veiet certe dies cuȝ iustū iudicē cristū nō tātum loco ꝫ audita vultu abusuȝ vos īterpellabit ecclesia. ꝛ ſm ysaiam incuruabit ois altitudo viroꝝ subaudias prelatorū ꝛ exaltabit dn̄s solus. Tūc vr̄aȝ pōpam vr̄amqȝ supbiam in cōfusione pessundabit. ꝛ q̄ꝫtū gloeificatis vos in delicijs tm̄ dabitur vobis tormētum ꝛ luct⁹. Que si velis euadere tu p̄late et cū mauricio spōsus ecclesie recognosca. Esto fidel' seru⁹ ꝛ prudens ꝛ nō tm̄ sicut vnus ex bonis subditis sed forma semp egregior sis et duplo ceteris maior.

¶ Capitulū. ix. Qꝫ prelat⁹ nō ꝯqueratur si alas habuerit breuiores.

Ale eius breuiores sunt. Quid mirū. martha satagebat circa frequēs ministeriuȝ. et ideo q̄rulose circuit. nec potest cuȝ maria domi sedere ꝛ obſuare pedes ihū ad vacādū et videndum q̄ꝫ suauis ē dominꝰ. Ideo dauid plurib⁹ īten tus optat pēnas sicut colūbe vt euolās a terrenis ꝛ in ꝯtemplacōne videre posset deū deoꝝ ī syon. Non causet aūt prelat⁹ nō conq̄rat si alas habuerit breuiores. Seq̄tur eni in textu ꝙ pfectoꝝ formam suscipit. quia q̄ bene p̄esūt ſm Apostolum duplia honore digni habentur. vt in benedictionib⁹ gloriātes pīguedinem terre per p̄ñtem grām ꝛ rorē celi in refugerijs eternoꝝ fratres dn̄i recipiāt constituti.

¶ Vidimus venerābilem cōradū viꝝ nobilissimū p̄mo abbatem vilariensem postea cysterciēseȝ demuȝ romane curie episcopum cardinalem. q̄ in āministracōne prelacōnis sue mirabibi sagacitate vigebat. nichilominꝰ tamē deditum ꝯtemplacōni diuine q̄ciensciūqȝ vacare poterat sibi soli. In tāto eni moderamine reꝝ aīm spūi ſuire coegerat vt nūc

ad libitum causis secularibꝫ nũc spiritualibus animo deditum ex hoc in hoc libere transiens inclinaret mirabilẽ. ¶ Mirabile de hoc viro excellentissimo dictu ab abbate vilariẽsi guilhelmo probatissima veritate cognoui ꝙ digiti manuum eius quos in consecracionem corporis cristi extendebat ad studium et inspectionẽ lr̃aꝝ vel librorũ nocte instar cãdelarũ lucebãt. Hinc aũ legat⁹ in alemãniam vnde nobilissime nat⁹ erat a sede apostolica mitteret̃ venit parisius. et videns fratres ordĩs predicatorũ q̃ de nouo illuc aduenerãt visitauit eos. Dubiũ aũt q̃d gerens de eis in corde orauit dñm vt sibi ad quid ordo iste aduenisset ostendere dignaret̃. Nec mora oblato et apto libro ad q̃d ordo predicatoꝝ aduenisset. Responsũ ẽ cogitacõni ei⁹ dicẽs. laudare benedicere et predicare. q̃ statĩ effusus in laudẽ cristi corã eis dixit. Licet alterius ꝓfessiõis sim habitu. frater tñ vester ero ꝙ diu subsistã ĩ vita. nec vlla vm ꝙ a vobis aduersitate diuellar. Et hinc q̃dem nacta occasiõe videndum est predicatorũ ordo quare tali noĩe vocat⁹ est. ¶ Cum enĩ ordo confirmari ab apostolico debuisset precepit notario vt ĩ scripcõne ordinis fratres predicãtes poneret. Qui ordinãs litterã ↄfirmacõis fratres predicatores posuit recto modo. Et lr̃a inspecta apostolic⁹ dixit notario. Vt q̃d scr̃m ꝙ dixeram tibi nõ posuisti fratres predicantes et frẽs p̄dicatorẽs ponere voluisti. At ille ↄstãti vultu respõdit. predicãtes ĩq̃t nomẽ abiectiuũ est licꝫ a participio substãtiuari posse ↄcedat̃ et ẽ ↄmune nomen in actu. predicatores v̊o ꝓprie nomẽ substãtiuũ est et nomẽ v̊bale simul et psonale in q̊ nomen officij maĩfestissĩe declarat̃. Vide ergo lcõr ꝙ veridice nõtius respõderit ad obiecta. predicãs enĩ sighĩcat p modũ act⁹. predicator sighĩcat rẽ suã p modũ habitus. licꝫ sit tñ semp in actu et ideo debuit ponere ↄgrue p̄dicator. Consentiẽte ergo dño apostolico euidẽtissĩe racõi ordo intitulat⁹ ẽ noĩe predicatoꝝ. et inter cardiales solẽniter cõfirmat⁹.

¶ Proinde dict⁹ cardinal' postea v̊bũ memorabile rñdisse fertur cuidã ĩ colonia sacdoti. Illi enĩ in synodo presidenti q̃dam sacdos prochial' cõquestus est dicẽs. Ecce frẽs ordĩs predicatorũ qui in damnum nostrum coloniã ĩtrauerunt falcem mittũt ĩ messem alienã. Audiunt

confessiones subditoꝝ nostroꝝ ⁊ per hoc attrahunt sibi hoīes in fauorem. Cui mox cōradus legatus rñdit. Quis ē numerus hoīm tibi in prochia subditorū Et ille nouem milia inqͥt. Et cō signās se cruce legatus dixit. Quis es tu miserrime q̄ tot milibꝰ solus sufficis debitā gubernacōnis curā impēdere Nescis hoīm perditissime q̄a debes in tremendo iudicio ante tribunal xp̄i de hijs ōnibꝰ rñdere. Et tu si tales habes vicarios querulas q̄ onus tuū gratis releuant sub cuiꝰ onere nesciꝰ ꝯquestꝰ aris Ergo ex hac q̄rela indignū te cura ōnimoda iudicasti. et ideo priuo te omni officio pastorali. Hoc frō publicauit autoritatē qua a sede apostolica frībꝰ ordinis predicatoꝝ specialibus p̄uilegijs predicare populū ⁊ audire ꝯfessiones p sanctissimos prēs dn̄m inocēciū tercium. dn̄m honorium quartū. dn̄m gregorium nonū. cōmissū ⁊ iniūctū. Sane tn̄ in hac autoritate collata subaudiendū est q̄ pastores debēt vultū pecoris sui agnoscere. nullus ad ꝯfessionem talē recipiat qui se subtrahere nitit̄ ne eū pastor agnoscat. ¶De isto etiam venerabili cōrado indubitabili fide suscepimꝰ. q̄a cū existens in partibꝰ brabācie tumulū beate marie de ogines sedulus visitaret ī tempeste noctis silencio cū orarēt. vidit ī spū ip̄aȝ dei famulam flexis genibꝰ pro se dn̄m exorantem. ⁊ post oracōneȝ eiꝰ labores et sollicitudinem dulcit̄ ꝯsolantem. Huiꝰ igit̄ ale ꝯtem placōnis ⁊ īter negocia diuersarum curarū extēte fuerūt ad dominū. et formam perfectoꝝ ex abiecto suscepit.

¶Capitulum. x. Qꝛ prelatꝰ debet suis subditis hilarem faciē prestare.

Cum procedūt apes ī medio rex earū est. Acephalū. hoc ē. sine capite ꝯuentū esse non decet. Stetit ihesus ī medio discipulorū suoꝝ. et Ait eis. Pax vob. Ideo si prelatꝰ faciat pax vera sequit̄ ⁊ subiectis.. Ideo in textu seq̄t̄ et se vnaqueqȝ primam esse cupit. Non vere oues sūt que fugiūt pastorē. Cristꝰ enim dicit Oues mee vocem meā audiunt et sequūt̄ me. Si ergo vere religiosus es agnosce pastorem. prelatū sequere. nō fugias quasi lupum. si fugis signū est ingratitudinis. signū alienacōnis signum diffidencie atqȝ discordie In libro regum p̄mo nabal. ⁊ si stultꝰ pro malo tamē habuit q̄

increuerūt qui fugerūt dn̄os su
os. Sȝ et de maioribus si subdi
tis occasionē prebuerūt fugien
di. Hinc seneca dicat q̄les se ex
hibere debent dn̄i seruis suis su
bditis vel prelati. Sic inq̄t cum
inferiore viuas quēadmodū su
periorē tecū velis viuere. Quciens ti
bi in mentē venerit qn̄tum tibi
in seruū liceat. veniat vel mente
tantumdem in te domino tuo li
cere. quosdam tenens tecum q̄
digni sunt. quosdā qui nec dig
ni sint. Si quid enim ī ill' exsor
dida conuersacione seruile est
honest⁹ cōuictus excuciet. Non
est ꝙ amicū. tm̄ ī foro ⁊ ī curia
q̄ras. si diligēter attenderis et
domi īueies. Viue cū sbdito cle
menter. comitem q̄ȝ illū ī sermo
ne admitte ⁊ in cōsilio ⁊ cōuictu.
Sepe enī bō materia cessat sine
artifice. Tempta ⁊ experire. Ser
uis tuis hylarē te prestes et sub
ditis. non supbo supbiorē. colāt
te pocius q̄ꝫ timeant. Non po
test quisq̄ꝫ bene regere q̄ se tm̄
intuet̄ q̄ ōnia ad vtilitates su
as cōūtit. Altera vt viuas opor
tet si te viuere vis. Si paci si
trāquillitati studere vis sociū
te exhibeas nec ostentes vt do
minū. ¶ Vidi abbatissā cister
ciens̄ ordinis in partibȝ brabā
cie in monasterio qd vallis flo
rida nūcupatur. Hec mulier gē
ta nomine. hec nobil' genere sed
nobilior v̄tute. pulchra facie ſȝ
mēte decencior. De hac femina
veritate testatissima referebāt
q̄a cum ānis fere triginta in mō
sterio prefuisset nūq̄ꝫ pro cibo
vel potu extra cōuentū quinqȝ so
lidos expēdisset. lectus ei ī dor
mitorio cōmunis ē. Refectoriū ī
cōuentu si hora prandij fessa iti
nere a foris aduenisset cōuentū
intrauit et socias sodales ad in
firmariam mittebat. Si monia
les suas ad solaciū educebat in
medio ōmiū cōsedebat ⁊ aliq̄d de
deo vel de scripturis vel etiam de
moribȝ proponebat. Affect⁹ ve
ro monialiū talis erat circa eā
vt vix possent eius visione et
colloquio saciari. Hec ante mor
tem per lōgum tp̄s elanguit.
vt breui cōpendio in hoc corpo
re totaliter purgaret̄. Cum aūt
ego ipse languidā visitarem eā
super statu secrecius requisiui.
Que humiliter respondens dix
it. Noueris karissime ītima cor
dis mei in pace locata per graci
am dei. et animam meam in om
ni tranquillitate spiritus venien
tem dominū p̄stolari. Nec fru
strabor vt spero de ei⁹ misericor
dissīa pietate et desideratissīa
facie ei⁹. solutis carnis vincul'

saciari quia me interdū viuentē dignatus est ꝯsolari Hec dicēs de lectulo prout potuit surrexit videntibus monialibꝫ q̄ ei sedule ministrabāt. locum añ fenestrā cui incūbebat digito demonstrauit. ⁊ ayt. Hic coram nobis omnibus que astamus tribus noctibꝫ lucidissimi splendoris globus apparuit ⁊ per maximū noctis spatium īmobilis perdurauit. Cui ego nescio quid rñdēs presagiū futuri minime dubitaui. Nec mora cum valedicto omnibus recessissem audiui nō multo post. btām mulierem ab hoc seculo ad dñm trāsmigrasse. globumqꝫ lucidissimuꝫ ignis eius trāsitū precessisse. quo forꝫ claritate sydrea ilico migrauit. Sit ergo prelatus apud fideliū semp ī medio parat⁹ ōmibus. et tunc vnusquisqꝫ se esse primū cupit et vide q̄ꝫ apte textus ꝓseq̄tur.

Qr bon⁹ subditus nō tm̄ bonum opaꝰ in pñtia plati. Capi. xi.

Et in officio illi⁹ ōnes se conspici gaudēt. Quid mirꝰ? Bonus subditus ⁊ fidelis xp̄o dño oīm non fuit ad oculum. ꝫ tāto libentius et ḡtius qd bonū ē opaꝰ quo prelatū semp pñtem respicit ⁊ meminit ꝯgaudētē. In libro iudith syri ⁊ libij dixerūt olofrni. Veni nobis pacificus dñs et vtere s'uitio nr̄o sicut placuerit tibi. Nichil eni ḡuius ꝙ s'uire ingratis ⁊ īportunū semp insistere domīnū s'uienti. Olim nemroth robustus venator exercere tyrānidē īchoauit et in perditis sine lege hōib⁹ ꝑseuerauit īsania Nūc aūt in lege xp̄i lege ingr̄ḡcie ⁊ clemēcie crudelitas finē accepisse debebat. ⁊ ecce ꝯtumacior pullulat q̄ꝫ vnq̄ꝫ ante. eoqꝫ periculosi⁹ quo magis grassatur interius. Seuū eni vuln⁹ ī scapulꝰ. sed intolerābiliter viscerā dolent Nec sine vite periculo vulnera paciūꝰ. Sic in secularibꝫ c̄ dē ꝑsecucio dura ppetratur. ꝫ ī claustralib⁹ sine vite dispēdio et graui iactura virtutum nō exerceꝰ tyrānidis vllomodo. Et vide q̄re secularis q̄s patiꝰ a maiore et cuꝫ voluerit locum mutat. Claustralꝰ vero per prelatuꝫ passus īiuriā fugere nequaq̄ꝫ p̄t. ꝫ quasi obicē opoꝛtꝫ sustinere ī ostio semp emulū habere pñtem. nec restat aliud nisi solū deū īuocare precibꝫ adiutorē. Sꝫ heu nō oīm posse nec ōmiū virtus hec mole ḡuaminū suffocati tenēꝰ. cū necesse est nō deerit q̄ manū porrigat pius crist⁹. succurrēt

angeli ⁊ ꝓtegēt ⁊ sancti eius.
¶ Noui secretã canonicũ in or dine regulari q̃ assidue oracõni bus et meditacõibꝫ dedit et or dinis sui scrupulosissimꝰ obser uator. vix poterat prelatos su os erga se aliq̃tenus mitigare. Ecõtra obseq̃osus in oĩbꝫ ⁊ deuo tus temptabat in bono euĩcere maliciã sed nõ poterãt. Vespere ergo q̃dam sup id q̃d ferre non poterãt lacrimas tribulatꝰ ama rissimas fudit. ad exorãdos san ctos martires q̃ꝝ dies solemnis instabat mauricij scꝫ sociorũqꝫ eius vt eoꝝ mererer̃ ɔsolari pre cibus et iuuari. Nec mora vbi post lõgas vigilias intrauit cu biculũ et vix somno leuissio re leuatus audiuit choros ãgeloꝝ cãtanciũ in sublimi. Gaudẽt in cel̃ aĩe scõrũ qui cristi vestigia sũt secuti et q̃a pro eius amore sangñẽ suũ fuderũt ideo cũ cri sto regnãt ĩeternũ. Dixit aũt michi q̄ descẽsus notulaꝝ in ip so cantu q̃s gallice aualees dici mus tãte melodie et tãte dulce dinis existebãt q̄ ñ deus aliter ordinasset fere eius aĩaꝫ extra corpꝰ sine reditu rapuissent. At q̃niã illo in tempore grauissima ĩ firmitate detentus erat. in sola delectacione ipsius cantꝰ et cor pore ⁊ spiritu ita integre sospi tatꝰ est vt vix eũ postea vlla ꝑ turbatio q̃ntũcũqꝫ mag̃ ledere potuisset. Sis ergo sedulus er ga q̃lẽcũqꝫ prelatũ ⁊ maxime si bonꝰ est vt ĩ officio suo ɔspicia te gaudeas si tñ recto aĩmo sense ris ɔgaudẽ te.

¶ Qz subditi orent pro vita pre latoꝝ. ¶ Capitulũ. xiij.

QUm aũt rex ꝓcedit vnũ ẽ totũ agmẽ et circa eũ globatur angitqꝫ eũ ac ꝓtegit. In hijs notar̃ q̄ sollici tos esse oporteat s̃bditos erga ꝑlatos. vt foris ad negotia ꝓce dẽtẽ cũ ɔpassiõe ⁊ motu cordis et si nõ corporis comitent̃ ⁊ in omni necessitate deuotis cum precibꝫ tueantur. Sic dauid et iudas ceterosqꝫ reges duces ac iudices israhel preliãtes bella populi. sacerdotes domini lacri mis et oracionibꝫ adiuuabant. Sic moyses sacerdotũ personã gerens prĩcipes populi dei pug nantes cõtra amalech in eleua cione manuũ protegebat. Sic machabeus principatum susce pit populi et adiuuabant eum fratres sui. ¶ Refertur de nobi lissimo quodam comite campa nie qui in remotis orbis parti bus recessurus virum quẽdam pauperẽ ⁊ lãguidum atqꝫ deuo tum quẽ diu elemosinis paueãt

supplicater exorauit ut pro se co
tidie rogar3 dn̄m vt eū sanū ꝛ
sine piculo eūtem duceret. redu
ceret redeūtem. Cui paup sine
diligēti inq̄ sustentacōe corpo
ris orare nō possum cu3 sim exi
anitus cerebro. corde debilis. et
virib9 penitus destitut9. Mox
comes duobus dispēsatorib9 q̄s
in custodia3 sue dom9 relinq̄bat
precepit dicēs languidū istū ci
bis et oīb3 necessarijs corporis
diligentissime curāte quod illi
pmisert se facturos. ꝛ sic comes
pfectus ē. ꝛ pmū q̄dem p dies.
xv. dispēsatores illius paupis
recordati ei necessaria mīstraue
rūt. deinde min9 ac min9 ad vlti
mu3 pene ei9 obliti sūt. Quid
plura? Neglect9 paup orare ces
sauit. Comes autem in via nō
modice tribulat9 post morā mlt
tā ad patriā est reuersus Nec
mora paupis recordatus querit
an viuus sit an defūctus. quem
adhuc viuū intelligēs visitauit
dicēs. Mortuū inq̄t te putabā
carissime secūdū solitū oracionū
tuarū suffragia non expertus Ex
ceptis enī quindecī diebus aut
nō multo plus postq̄ iter arri
pui vsq3 in diē qua ad pa sum
reuers9 nūq̄ michi tribulacōes
ꝛ āgustie defuerūt. Mox paup
obortis lacrimis dixit Qm̄ tua
bn̄ficia cessauerūt a me adiuto
rium dei mei cessauit a te. Et co
mes posteriorū oblit9. q̄lia in
q̄t i te beneficia mea defuerūt.
Cui paup. Recedēs ait hinc du
ob3 demus tue dispensatoribus
precepisti vt me debilem in oī
bus necessarijs curarent. qd
par plus q̄ diebus quīdecī iple
uerūt. ego aūt virib3 destitutus
p te orare nō potui. Stupefact9 er
go comes dictos dispensatores
precepit aduocari. ꝛ eis corā oīb
bus dixit. O cūctis viuentibus
neq̄ores q̄ contra preceptu3 me
um neq̄ssime bōis meis peper
cistis ꝛ pauperē hūc quē patro
nū salutis ꝛ pacis mee frequen
ter expert9 fuerā nō curastis.
Et nūc frustratus oracōnū eius
suffragijs pericula et tribulacio
nes inueni quales nūq̄ anī in vi
ta me sustinui. quas q̄dē vt cer
tus sū euitassem. si paupis suf
fragiū habuissem. Vos ergo re
os piculor3 meor3 bonis oīb9 pri
uo ꝛ exules a terra mea cōstituo
Depulsi ergo a terra campanie
exules p triēniū extiterūt. In
de per interuentū nobiliū i con
spectu principis sunt admissi.
Quib3 ille dixit. Nullam pror
sus aliam grām vob exhibeo ni
si q̄ vobis domin9 papa veritate
narrata dare cēsuerit. Qd mox

illi cū inspetato gaudio iter rapientes cum litteras secretum comitis continentibus quia eos nō exheredare ꝫ pro culpis vexare volebat. ad summum pontificem peruenerunt. cui narrata aduentus sui causa. litteras pape in hanc sentenciā retulerūt comiti. ꝙ quilibet nūmum aureum solueret comiti. et sic ad epti graciam facultatibus redderentur. Tunc comes inquit. latitudinem nummi et spissitudinem ab ore pontificis volo scire et sic vos ad graciā quā mandauit admittam. Denuo ergo reuersi satellites domino pape responsionem comitis ostenderūt. Mox papa cōscius quid responderet rescripsit comiti. nūmum aureum debere habere scđm latitudinem terre et spissitudinē eius extendi vsqꝫ ad altitudinē celi. eo ꝙ oracio iusti qua comitem frustrauerunt celos penetret et virtus eius corroboret vniūsa. Ad hoc mādatū comes satellitibꝫ ait. Videte miserrimi q̄d michi dominus papa rescribit. Hunc nūmū aureum exsoluere quis sufficiet. Videte q̄nta vos pena dignos existimet qui vos debitores tante solucionis addixit quam nec totꝰ mundꝰ soluere preualeret. Hinc ergo tercio redeatis ad papam ⁊ litteras absolucōis vestre q̄ in me peccastis enormiter apportate ⁊ sic penis sufficienter exactis liberi ad ꝓpria redeatis. Sic inclitus comes ille ⁊ in suis qđ deliquere puniuit et aliis post futuris dignā oracionis fiduciam dereliquit. Discant ergo a pres fidelīū subditi ꝓlatū suū foris ad negocia ꝓcedētem ītꝰ cibꝰ tue ri et cordis compassione iuuare.

Qꝫ subditi non pturbent otem placōez ꝓlatoꝝ. Capi. xiiij.

SI qua alam regis tāsiens iuxta destruxerit nō effugiet agmen supple quin vindicent. Alam contēplacionem vel spūalem vitā intelligo. Hanc si quis subditoꝝ in prelato non debita vel indiscreta fatigacōne turbauerit. aliorū debet indignacionem grauissimā experiri. Unde non incōgrue spiritus sanctus in cāticis ammonet dicens. Adiuro vos filie Iherusalem p capreas ceruosqꝫ camporum ne suscitetis neqꝫ euigilare faciatis dilectā donec ipsa velit. Et dominus ipse cristꝰ primitiue ecc̄e ꝓlatis ad cōsolacōnez dixit. In mundo ꝓssurā habebitis. i me aūt pacē

hāc ī prelato foueas hāc expec tes q̄a ī pace eius erit pax tua. Cui caput īfirmū cetera membra dolent. Vnū de prelatis vidimꝰ quē malo suo a vita cōtemplatā a suis subditis nouimus suscita tū. ¶ Abbas sā mathie mona sterij treuerēs vir nobil et stir pis regie p̄rem ꝛ frēm duces il lustres habuit. Hic ab adolescē tia ī oīni puritate īnocēcie et cō templacōne vite fuerāt educatꝰ Electꝰ ergo a suis oībꝰ ī abba tem ānis pluribꝫ a deo deditus fuit actibus spūalibus ꝛ mōsti cas oedīs disciplinis ut cum dif ficultate non modica nisi maiori bus vrgentibꝫ caus ab ambitu claustri poterat euocari. Quod vidit ꝛ īuidit dyabolus et suos officiatos hostiliter īstigauit. vt q̄si īportunis īpulsibꝫ abba tem ab ipo secreto vite celebris deturbarent. Quod ille q̄dem ī primis g̃uit pertulit. ꝫ paulatī exteriōris vite delectamentis il lectus totas tādem terrenis acti bꝫ manꝰ dedit. Ipse tū adhuc honestate seruata ꝛ spūales di ligit ꝛ v̄tutis decꝰ in alijs bene dicit. Quod vtiqꝫ ꝛ si bonum in alijs est meliꝰ tamen ꝛ optimuꝫ sibi et suis tā in tp̄alibꝫ q̄ ī spi ritualibꝫ extitisset si g̃ciōris vi te p̄mordia tenuisset. ꝛ hoc qui dem qui sedebat in trono cōtra ephesiorū ep̄m habuit q̄ p̄ma fidem irritam fecerāt ꝛ p̄ma opa dereliquit. Quāobrē p̄ma ope ra facere hortat̄. Alioquin se a to venturū et candelabꝝ eiꝰ amo uere minat̄. Porro si vnum est necessariū ꝛ optiaꝫ partem q̄s cōtēplatiꝰ elegerit. nūq̄ tū p̄ curāte deo vacantibꝫ sibi ꝛ suos obseruantibꝫ pedes regi famili aris necessitas auferet̄. quiꝝm mo persepe perspeximꝰ sub spe cie venanciū prospera q̄ hij ī cur ribꝫ ꝛ hij in equis curias princi pum frequētantes īfinitas copi as inaniter dissipa rūt ꝛ nichil secuꝫ preter peccata ꝛ amarissi maꝝ remorsionum stimulos re portarūt. In p̄lato ergo alam contēplacōnis non destruas ne ꝛ si hic fugias agmē apū. ange lorum agmina ad vindictaꝫ p̄ iniuria summi p̄ncipis non eua das.

¶ Qꝫ p̄latꝰ subditis viaꝫ exem plaris vite osīdat. ¶ Ca. xiiij.

Igratiuro agmine nul le exire de domibus au dēt nisi rex p̄mo fuerit egressꝰ et velatus sui vendicaue rit p̄ncipatum. Vñ ī libro iosue sacerdotes q̄ portabāt archam dñi precedebant. Tobias etiā

familiā precedebat. Et dn̄s de scribis et phariseis dicit q̄ īpo nūt hūeris hoīm onera ḡuia et impoſſibilia. digito autē suo no lūt ea mouere. Qui sūt limites domus apū n̄ termini mōstice regule. quā vnuſq̄ſq; in sua vo cacōne pfeſſus ē q̄s patres no stri singuli statuerūt. Hos exi re. illos p̄tergredi nullus aude at subditoꝝ. vt scilic; p se supe rogacōnis regulas ordiare pre sumat. niſi p̄mo prelatū videat arcioris et alcioris vie vendica re volat9. Non ē enī diſcipulus sup magiſtrū nec seruus maior dn̄o suo. Maiorū eſt regulas po nere. ordinare statuta. Minorū vero ac subditoꝝ eſt ſm regulā viuere et statuta seruare. Nulli tn̄ maiorū lic; graue aliq̄d atq; difficile p se q̄d stabilimētū ob tineat ordiare niſi p ɔſenſū sub ditoꝝ q̄ ad alia nō tenētur nec obligari poſſūt in aliq̄ niſi ad illa que ɔuerſionis tempore sta tuta p regulas īuenerunt. Ma iorū tamē eſt ſi quid minus ſit q̄ statutū eſt in obſeruācia regu lari superogacionis opa facere in ſe pauis supplere q̄d parū ē ⁊ ſic ad melius subditos prouoca re. Horū quoſdā ⁊ in clauſtris vidimus et in ſeculo experti ſu mus. Dilectū valde ſociū ī ſco lis habui coeuū fere et ɔpe pari liū ſtudioꝝ. hic a puero vſq; ad finē vite a mulierib; īcōmixtus oīno ſemp fuit. In adoleſcēcia ſacerdos fact9 ī brabācie ptibus ſuſcepit regimē aīarū q̄bus tā diligēti tā ſincera cura prefuit. vt q̄s ī bono vincere ā̄monicio ne non potuit multimodis ɔuo care ſtudebat exemplis. Aliis co medētib; ieiun9 ipſe manebat. aliis dormiētib; manebat īſom nis atq; aliis ītentis ad aleas ipſe oracionibus incumbebat. Quicq̄d in vſus ſuos deputatū eſt cōmune pauperib; faciebat. Si quam ex ouib; aberrare vide bat. importune et oportune ad reuocādū īſtabat. hec foris pre ter illa que ītrīſecus maiora la tebant. talib; actibus ferme vi ginti ānis cunctis imitād9 emi cuit. Cū altiſſimo placuit tali fine defunctus eſt. Febre acutiſ ſima per aliquot dies labora uit. Et ecce vbi sacramentis ſa lutaribus premunitus et atte nuato ſpiritu animam felicem emiſit mox ſine vllo interſticio choruſcatio tāti luminis reſplē duit. vt per vnam leucam cir cumquaq; et eo amplius quaſi dies eſſet clariſſima ī lucem ſe dulam noctis tenebre verterē tur. Quid mirꝫ. Illum recedere

sine luce non decuit q̄ multis il lustratis exemplo altioris vite volatus feliciꝰ vēdicauit. Facta est ī morte btī viri dicta chorusc tacio lucis diffusa p patriā pri ma hora noctis adhuc vigilan tibꝫ plurimis ⁊ ipsū lumē emis sum multa milia hoīm vndecīꝫ viderūt q̄ ad maioris ⁊ gācioris agnicōis ⁊ veritatis lucē in visio ne tāti miraculi ꝑfecerūt. Btūs ergo ille prelatꝰ q̄ subditis suis viam vite exemplaris ostēderit ⁊ volatꝰ alacioris exercicij vendi cauerit pñcipatum.

¶ Qꝛ prelatꝰ subditoꝝ opa īspi ciat ⁊ eos exhortacōne ⁊ quādo qꝫ etiā manibꝫ adiuuat. Capi tulum. xv.

Reliquo tpe ī labore est cū apibꝫ. ipse aūt ope rantes circuit ⁊ solus ī munis ē ab ope. Paulus tamē supplebat que sibi deerāt ⁊ hijs qui secum erāt ꝓprijs manibꝫ la borando. hoc tñ nō ex necessita te sed ex grā faciebat. Suffecis set enim labor eiꝰ quē habebat in studio predicacōnis et sollici tudīe oīum ecclesiaꝝ. non enī ſm discretissimū beatūꝫ Augu stinū putandꝰ est ociosus q̄ ver bū dei studet. ita nec ille q̄ p̄est ī sollicitudīe. Illos aūt q̄s opor tꝫ esse subiectos. ex ocij piculo corporis labor īcūbit vt ī labore manuū. cordꝫ aūt ut psallere vł legere. vel vtrūꝫ tpibꝫ constitu tis. Hijs ergo vt acrius insistēt sollicitudīe adhibenda ē exhor tacio prelatoꝝ qñqꝫ. ⁊ si locus ē manꝰ corpis adhibenda ne one ra gruia ⁊ īpoꝛtabilia subditis vi deanꝰ imponere digito aūt suo nolūt ea mouere. Vñ modernꝰ nr̄i tpis ille poeta ī ꝑsona alex andri dixisse legiꝰ. Si qñ dix ero forti.. proceri sed ī arma ve ni precedere nisus Tū demū so cios sū dignꝰ habere seq̄ces.

¶ Legimꝰ in libro contra acha demicos beatissimū Augustinū ꝓprijs manibꝫ laborando qñqꝫ discipulos ad opa ꝓuocasse ⁊ ex emplū eīs posteris reliquisse.

¶ Audiui ⁊ vidi de illo venerābili et deo digno mḡro Waltero de mgmo tornacēꝭ episcopo q vix vnq̄ ociosus dum domi sedens viuēt apparebat. Aut enim me ditabaꝰ ā legebat ā cōfessioībꝫ audiēdis ā causis discernēdis ī terꝰ lites hoīm dirimebat. Vo rū si aliq̄ exercere tederet ꝓpri is maībꝫ laborābat. Tuū ergo ē p̄late diligēt īspicere subditos. videre opa singulos exhortari.

Qꝛ p̄latꝰ inocēcie sue custodes fideles sēp secū subditos hiat.

Cincta eū satellites q̄daʒ sūt assidui custodes au ctoritatis eius. Solum eni ubicūqʒ sic nō decʒ esse ꝑla tuʒ nec sine testīonio q̄cq̄ͣ age re. ne cū ioseph ꝛ si inocēs scāda lū īfamie patiatᷣ. Habeat aūt secū nō sicut roboā iuuenes ꝑ q̄s ꝑdidit iherusalem. nec segnes nec muliebres ut ysboseth ꝛ ideo occisus ē. ſʒ seniores et ꝓbatio res sicut dauid ꝛ robustiores si cut salomō. q̄ lectū suū ābiebāt ꝓpter tīores nocturnos. O tīo res ꝛ tremores nocturni ubiqʒ tenebre ubiqʒ īsidie latēt. Te nebre sūt et ideo laq̄us spargitᷣ. Vix secerni potest amic⁹ ab ini mico. Quid mirʒ. dauid dicit ī ꝑsona cristi. Qui edebat panē meū magnificauit sup me supplan tacōnem. Si ergo in viridi hoc factū est. in arido q̄d fiet. ¶ Ve nerabil heinric⁹ sub nostro tem pore canoīc⁹ regularis in urbe blesensi ī mōsterio sancte marie de burgomedio cū diu parchus studuisset ī abbatē licʒ īuit⁹ ab oībʒ ē elcūs. ꝛ erāt ī eodē mōste rio ut a quibusdam audiui viri viginti ſm seculū sapiētes ꝛ ꝓ uidi ſʒ minus q̄ͣ decebat religio si ꝛ casti. Aggressus ergo ꝑmū eos blādis ꝛ racōnabilibʒ v̄bis hortabatᷣ eos ad regulā ſuādā et ad honestateʒ vite ꝛ ut tene rēt ī moribʒ disciplinā. ſʒ cū per hec nichil ꝓrsus se ꝓficere cne ret nec litibʒ vellʒ ecc̄aʒ dissipa re. rōnā curā abiīt cū vir san ct⁹ optie nct⁹ eāt. q̄ īde sūmi pō tificis munit⁹ auctoritate rediīt ꝛ cū eos aliter flectere non pos set de facili rigore vsus ē pasto rali. Q̄ ō ut viderūt sui et nulla ten⁹ se posse cōtra stimulū calci trare neq̄ter hūiliātes se colla re gule subdiderūt. vestitū cibū et potū largius q̄ͣ an̄ ministrabat oībʒ ſʒ ī claustro eos q̄ete sedē ꝛ ſm ordinē viuē ꝯpellebat. Hic sicut legitᷣ de augusto. oīa cesar erat et nullū de hiis q̄ religiosi non erāt mīstrare in aliq̄ officio obediēcie ut ē cellerariū l' reꝶ ꝓ curacō ꝑmittebat ſʒ si q̄s bone cō sciēcie ꝯsiderabat ill' officia ꝯmit tebat. Hoc ut viderūt aliī finx erūt se ꝑ tp̄s religiosos ꝛ ī ypo crisi neq̄ter ābulātes abbati se q̄si familiarissimos coniunxerūt. Qui ut vir pius ꝛ bon⁹ oīa tole rās oīa credēs eis liberioris vi te frena laxauit. q̄bus illi int̄m dampnabiliter sūt abusi ut vigi tiocto pari malicia ꝯueirent et tres viros scelestissimos ribal dos conducerēt ꝛ eos ī mortem sancti viri per pecuniam aīma rēt. Qui q̄dam vespere abbati

extra opidū et ad negocia ꝓpe
rantī. sicut ordinauerūt. obuia
uerūt. ⁊ salutātem ac predicātē
eis salutis viam extractis ēsibꝰ
eum crudelit̄r occiderūt. Rob
to autem tūc socio eiꝰ cuius sup̄
mēcionem fecimus euadēte Cor
pus occisi ad monasteriū ē dela
tū et in ecclesia collocatū. Et vi
de lector q̄d actū sit ⁊ ꝓbatum.
Statim enī vbi sequēti die ad
sepulturam occisi de locis vbi ex
tra manebāt rei criminis eccle
siā intrauerūt. ecce vox sangui
nis fratris sui abel de terra q̄si
vindictam clamans p vulnera q̄
a loco occisionis ficta remāserāt
habūdantissimo sanguinis im
petu manauerūt. Et hoc alias
frequēter audiuimꝰ factū esse.
Q̄ vbi viri fratres ⁊ filij cū po
pulis astantibꝫ inspexerūt dirū
eiulatū leuauerūt cū lacrimis.
Quid plura? sepulto martire ut
audacter dicamꝰ vbi ad electio
nem ventum est rei q̄dam ut ma
liciā suam palliarēt. boni autē
ut imitatorē haberent dictū ro
bertū vnanimiter elegerūt. Qui
statim eadem die profectus ad
papā acceptis lr̄is ad philippū
regē et ad blesensem comitē lu
douicū capi oēs q̄ suspecti erāt
manu layca procurauit. q̄ꝝ nō nl̄
libertatē salubriter cōfitentes
carcerati ppetuo penitēciam ac
ceperūt. Alij vero a sacris ordi
nibꝫ degradati morte puniti sūt.
Sedecī vero ex eis qui ī scelere
potissimi credebant̄ manus ho
micidas sibimet imponentes se
ipsos ī carceribus suspēdijs vl̄
alijs mortis generibꝫ occiderūt
Venerabilis robertꝰ abbas offi
cio derelicto cessit et circa p̄dictū
rotomagen̄ . archiepiscopum
mauriciū vidimꝰ post eiꝰ morte
q̄ ipse fratribꝫ predicatoribꝫ pa
risius p tps se abiurxit ⁊ iter eos
felici fine q̄euit. Deꝰ ergo si de
les custodes auctoritatis ⁊ inno
cencie sue platꝰ habeat. p q̄s dig
ne ⁊ iuuari possit ⁊ defendi.

¶ Q̄r prelatus sedulus sit ī cor
rigendis ⁊ extirpandis vicijs.
Capitulū. xviij.

Sunt ⁊ circa regem licto
res seui qui morte puni
unt delinquētes. Certū
est q̄ mortis penā ecclesia nō
infligit. Quid autē ī lictoribꝫ
qui circa regem prelatū sūt nisi
officiatos ⁊ prelatoꝝ vices agē
tes accipimꝰ. Hij vtiqꝫ detracto
res et susurrones deo odibiles
increpacōne corripiūt. Nam se
cūdꝫ apostolū vtiliꝰ ē huiusmoi
tradere sathāe in īteritū carnis:
vt spiritꝰ saluus fiat supple. q̄

eternis tribulacōibꝫ tribulari. Moderate tn̄ corrigi vicia seneca docꝫ dicēs. Esto viciorū fugax primitus ipse tuorꝫ aliorū vero neqꝫ scrutator curiosus neqꝫ acribus reprehēsor. Ex vicio alterius sapiēs corrigit suum. Optimū ē moderate corrigere tāquā si ipse cotidie pecces. Obiurgacōni semp aliqd pietatis admisce. Odiū semp peccādi nō metū facias ⁊ hoc optimū ē seq̄ maiorū vestigia si recte pcesserūt. Ita qꝫ q̄ necciū sit in mōsteriis vt priores ⁊ seniores q̄qꝫ. q̄ꝫ tn̄ itez est vt a supioribꝫ iniūctū puerorū et adolescēciū dorso emineāt ne p dissolucōnes varias iualescāt. Beatꝰ augustinꝰ in libro cōfessionū de seipo ꝯq̄rit dicēs: relaxabant michi puero habene vltra tpamentū dissolucōnū variaꝝ ⁊ pdibat q̄si ex adipe iniqtas mea. Huiꝰ exemplū i āglie ptibus accidisse narrat. In monasterio nigri ordis puer q̄daꝫ nobil a parētibꝫ traditꝰ est disciplīnis regularibꝫ educādus. ⁊ q̄a erāt decorꝰ forma nature donis ⁊ cōtra talē etatem moꝝ honorificencia graciosus seniores maxime ⁊ q̄ officiis preerāt puero vltra q̄ necē erāt habenas libertas relaxabant. Prior aūt q̄ conuētū sub abbate regebat discreciori regimine nec ipsi pcpta me nature i tali etate credendū putabat. q̄a vt dicit phus puera nō tm̄ monēdi sūt sed etiā arcādi vbis. aggressusqꝫ ē iā aliquātulū isolescētem puez verbi iterdū ⁊ vbere ab illicitis refrenare. Qui puer ad ōnem informacōnē boni q̄si mollis cera prioris correpcionē accipiens i adolescentez scm̄ et pfectū creuit. ⁊ circa viginti annos etate finita mortuus priori apparuit dicens. Tue correctōi grās ago prior q̄ meaū tua puidēcia id egisti. ne isolēcia puerili paulati defluerē et tādē plaberer in dāpnāda. Hec vt dixit btā aīa tāto splēdore resplēduit vt vix i loco āgulus remanerꝫ q̄ ab illo lumine expers fuit. Simili pre nō vt audiuimꝰ a frē ordis pdicatoꝝ. Cū in theutoīe ptibꝫ circa ānū dn̄i. M.cc.xlij. adolescēs q̄dā nobil cū in lubricitate corporis excessisset a fribꝫ canonicis ⁊ decano ab igressu ecclesie artatus ē ⁊ ifra septa mōsterij quasi pro agēda penitēcia i loco ad hoc deputato reclusus. Qui humiliter valde suscipiēs flagellabat intēri a decano ⁊ grauibus conuiciis culpabat. Eo aūt adhuc i penitencia existente cōtigit eū a cōcanoīco suo īnocēter

de nocte ꝛ latent occidi· Una er
go nocte ex cōcanonicis scō viro
pꝰ matutīas orāte suppliāt ꝛ se
creto vidit subito totā ecclesiaꝫ
illustrari ꝛ apparēte multo comi
tatu scōꝝ gloriosam ṽginem ma
treꝫ xp̄i ī medio oīm velut ma
gistram ꝛ dominam cōsedere· et
de diuersꝭ negocijs vniuersaꝭ ec
clesie tractatū habere· Hijs fini
batis patronꝰ ecclesie ipsiꝰ ex
orsus est dicēs· Et q̄s ex vobis
misērebiꝭ mei canoīci vt p̄sitem
dn̄i nr̄i mr̄eꝫ pariter rogitemꝰ
vt sup piaculo eiꝰ solita pietate
flectatur· Et mox supplicātibꝰ
scīs allata est aīa ꝛ ōibꝫ diciꝭ·
Quia locus iste specialiter dis
ciplina viguit· et adolescēs iste
mortuus disciplinaꝫ libens acce
pit· ꝛ ex corde penituit ꝑ purga
torio cedat ei mors īnocēs quā
ipse sustinuit· tu autē aīa pete
qđ vis ꝛ fiet· Et aīa· Pro occi
sore meo peto q̄ me occiso stati
valde peituit ꝛ ad dn̄m apꝭicū
iter arripuit vt misericordiam
ꝯsequaꝭ· Et mox respōsuꝫ acce
pit· sicut digne petisti aīa fiet
tibi· Hec vt orās audiuit· cano
nicus qđ vidisset exposuit· In
trātesqꝫ locum occisū inueniūt
ꝛ deplāgūt occisoremvero mox
pꝰ factū de nocte iter arripuisse
ad apꝭicum repperierūt· Sedu

li ergo priores in cenobijs ꝛ de
cani in canonijs ī corrigēdis et
extirpādis vicijs semꝑ sint· ne
etiā si ꝓpas nō habuerīt subdi
toꝝ negligencijs obruantur·

Qr prelatꝰ sine causa nō faci
le foris vageꝭ· Capitu· xviij·

Nitus semꝑ rex ē sollici
tꝰ et non de facili cerni
patiꝭ subaudꝫ sine cau
sa· Et hoc ꝯtra prelatos q̄ īpa
ciētes q̄etis· circū· circa· xlta·
infra· sine vlla necc̄itate negocij
cū maximis dispēdijs et impēsꝭ
crebrius euaganꝭ; sed forte vi
dens ꝓphetā dauid imitari vis
q̄ optat pēnas ꝛ auolare· Male
tu in verbꝭ ꝓuidētissimis discre
uisti q̄ vanā ꝛ friuolā euagacō
nem ī omnibꝰ exclusit dicens·
Quis dabit m̄ pēnas· Quales
audi· Quis dabit m̄ pennas si
cut colūbe q̄ vtiqꝫ gregaria est ꝛ
amat ꝯmune bonūꝭ Et volabo ꝛ
reqēscā· O rex· o ꝓpheta dauid
q̄ optas fugere q̊ optas auolaꝭ
dixisti eni ī cōsequēti· Ecce elō
gaui fugiēs ꝛ māsi ī solitudine
si fugiens elōgasti· ergo ꝓpꭍm
cui rex preeras dimisisti· Absit
absit· ꝛ hoc circa penultīa psal
mi īuuēs oñdisti· Ego autē ad
dn̄m clamaui ꝛ dn̄s exaudiuit

me. Quo feci. Audi. Redimz i pace aiaz meā ab hijs q̄ appro pinquāt michi q̄a inter multos erāt meā. & hoc q̄modo. Mecū in corde meū in q̄ete a pusilla nimitate spiritus & tēpestate. & hoc erāt fugere a tumultu & fugi endo auolare. in pace aīas redi mi et īter multos sine tumultu esse cū cristo & ibi inter hūeros eius amantissimi dñi q̄escere. vt in eo et cū eo leue pōd⁹ senti at q̄cq̄d pro illo habuerat sustine re. Sz nūq̄d talis erāt volat⁹ tu us o prelate q̄ vagaris instabil' et fugiēs euanescas. Nō pēnis colūbe vteris vt q̄escas a tumul tu an̄cedēciū et subsequenciū et concoītanciū famulorū dicā q̄ so ciorz et nō poci⁹ dñorz. Vulgo di citur. Miles in obseq̄o famulū. clericus sociū. mōchus dñm ha bet. Si vis credas experto. Fre quētissime vidi dños paucis es se contentos sicut et famulos. Su pfluis īhyare res feda & detesta bilis in prelatis. Quid eo vere cūdius. Quid eo damnabili⁹. et hoc maxime ī claustralibz. se cus eni ē ī secularibz clericis licz & ī ipsis hoc malū sit pestilens vbi res trāsit ī dñiū q8 in religi osis hoc est in claustralibz nūq̄ fieri potest. n̄ forte q̄s ī epm as sumat̄ cui tū dispēsatio credit̄ non dissipatio. Absit tū vt dig nis merce dibz obloquar famlorz cū dictū sit. voca operarios & red de mercedē ill'. Sz nō tm̄ impi um ymmo sacrilegum iudico vt q̄s abbas l' prelat⁹ spiritualibz filijs q̄bz sūme tenetur detrahat necessaria & & famul' superflua largiat̄. Isti pānis vilibz illi co mitum mollibz vestiantur. Isti vaccinis calceis sordeant. illi ocreis hyrcinis niteant. Et vti nam saltem ista sufficerēt quin poci⁹ & non iubentibz propter vere cūdiā vel timorē. cōsencientib⁹ tū vl' dissimulātibz dñis aggre gant īmēsas pecunias q̄bz pos sessioibz ēptis natales suos tn̄ seūt ī nubēdo & viles rustici no bilibz coequāt̄. Hij si fratres ā consobrini aut cōsanguinei sūt dominorū tāto liberius & auda cius faciūt que predixi. Non re cordaris o mōche responsionis senioris illius in vitaspatrum qui dixit. opera monachorum ignis sunt. Et vide quare. Si enim aliarum substanciam rerz igni miscueris cōsumetur sic et si ecclesiasticis bonis bona tua pr̄imonialia contra iuā miscueris cum illis ad nichilū redigent̄. Horz tot exēpla vidim⁹ q̄ nimi um esset tediū singula ptractaē vnū tamē de pluribz explicabo.

¶Erat cliens nat9 et rusticus qui in ditissimo monasterio patruū habuit assūptum a monachis ī abbatē· Vocatus autem a patruo eques ire didicit qui p̄us ire pedes cōsueuerat· ad mensas fuire īeptus ponit̄·⁊ q̄ solū aratrū cōtorto collo regere et tenere didicerat erecta ceruice cibos īferre pncipibꝫ cogebatur· Quid plura? ex rustico paupe factus est diues inclitus· domui domū ꝯiūxit reddit9 auxit reddidibꝫ· agro agrū distēdus copulauit· Hinc villas emit et p̄dia ⁊ qui olim fuit vnus ex rusticis factus est dn̄s rusticorū· Tandē cum ad hoc fortuna leuauit· ut spreto ꝯnubio militū simpliciū factus miles vxorem sibi nobilē copulauit· Nec diu postea ī hac eo gloria ꝯstituto pes ei succisus ē cui īnitens innixius stabat ⁊ recidit miser tāto deiectius· quanto sublimius fuerat eleuat9· Statī enī mortuo abbate patruo ei9 spnit̄· eiciat̄· fugat̄ ab oībꝫ· ⁊ ab abbate successore defūcti nimium velud monasterij depredator īpetitur· conuictus autem in plurimis minoratus est· ꝫ tamen diues in multis copijs remāsisset nisi eū fortius ī fortunium ad paupertatē īpulisset· Mox enim contagia pecorū agrotum sterilitas ruina edificioꝝ· ignorantitudo suoꝝ sub secuta ē· ut nulli dubiū esset iusto dei iudicio tātam infelicitatē ex iniusto ꝯgregatis diuicijs successisse· Extremo ad tantam calamitatē deuenit miser ille ut nullus eius misereret̄· nullus ei in xuo succurreret· Et digne q̄a ex mīmo fere ī digne se extulerat sup magnos· In se ergo et si tarde homo reūsus iustū in se dei iudiciū bn̄dixit· Misit vxorē cum puulis ad parentes· laborare cū ꝓpis manibꝫ ipse cepit· et in sudore ꝯmedere panem suū· Quod ut viderunt sui viderūt et monachi vel q̄bꝫ abbas patruus suus bon9 extiterat· hōi hūiliato in pluribus benefici extiterūt· Paulatī ergo tam per laborē tā per alimoniā cepit resurgere· ⁊ in puo tēpe satis habuit ꝓ statu suo· Intus itaqꝫ prelat9 bon9 sit ⁊ sollicit9 circa suos et extra ī tumultuēni sine causa nō facile paciat̄· ⁊ si ꝯgredi necesse ē nō ꝑ̄pose sicut comitē sicut pncipē· ꝫ sicut religiosum ⁊ xp̄i famulū decet· familiam paucam habeat vtilē et honestā·

¶Qꝫ prelatus necessario egrediens deū ut cum egredientem tueat̄ exoret· ¶Capitulū·xix·

Neqꝫ enī foras egrediť nisi agmie migraturo. Ad idem hoc ptinet qḋ expositū iā ꝑcessit. Migratur agmē diciť cum cōmunis necessitas cōgregacōis expostulat vt ꝑ negocijs prelatꝰ exeat eciaꝫ cū instācia multa cōpulsus. ¶ Vidi quēdā ex ꝑlatis maioribꝫ q̄ qn̄cūqꝫ ad exteriora negocia vocabať. an̄ egressionē secretū petebat. supplex ꝑuoluebať i preci bꝫ ⁊ a dn̄o lacrimis expetebat. vt se in oībꝫ egredientē ⁊ regredientem sua clemēcia tuereť ⁊ in manibꝫ suis negocia coraꝫ posita prosperarenť. Et vide lector q̄d secutū sit hūc ꝑcessū. Secura et indubitabili relacōne didicimꝰ de eodē ꝙ vir in oī tpe prelacōnis sue īiuriā passus sit vl' offēsam. Quāta aūt periculi ⁊ mali sit nisi ex causa valde necc̄ria curam susceptā deserere aīaꝝ patꝫ ex eo qḋ subiūgā. ¶ Bruno in ptibꝫ theutonie in opido magno qḋ mons martis diciť bonꝰ ꝑsbiter ⁊ castꝰ fuit. h referente michi memorabili heinrico de colonia frē ordis predicatoꝝ cōsobrinū habebat presbiteꝝ eque bruno nōe. viꝝ sc̄a et moribꝫ aꝑbatū. hūc auūculus presbiter bruno sepius rogabat deuote vt dicte prochie curā susciperꝫ ⁊ ipse iā senex religioēꝫ ītraꝫ. ānuit ille post multas ꝑces iuitꝰ tn̄ eo ꝙ regimē tāte prochie formidaꝫ. Hoc vt obtinuit bruno presbiter religionē ītrauit ⁊ cito post hoc ab hac vita migrauit. differēte brunone iuniore aīarū regimē attēptare eo ꝙ aliud beneficiū cappellanie viginti marcaꝝ superius in castro teneꝫ vicariū pro se presbiteꝝ ī prochia collocauit. Brunone ergo iuniore vna nocte ī lectulo q̄escēte apparuit ei ī cappa nig͛ bruno senior iā defūctꝰ ⁊ dixit ei ī eisdē v̄sibꝫ.

In grege cōmisso male te regis ⁊ pede lasso. Claudꝰ ꝓspicito q̄ pena futurā redito. Hec dicens eleuauit cappā q̄ videbať idutꝰ ⁊ se ḡuiter incēdi demōstrauit. Ad hec bruno iunior expgefactus recolit visionem ⁊ v̄sus. Et mox iterū resoluiť ī soporē cui eodem scemate defunctus apparens dixit. Tu pene causa req̄es ꝑ te m̄ clausa. Aspice sic vri cibꝰ ignis et esca futura. Et hec dicēs iteꝝ illi tormētū ostēdit. Cui iteꝝ tercio sopoāto apparēs dixit. Mūdi delicijs interdū sera misce. Ex hijs pn̄cipijs vl' ꝑmicijs cape ptes ā resipisce. Ad cuiꝰ v̄ba bruno surrexit ⁊ flexis genibꝰ se ipleturū quod auūculo viuēti ꝓmiserat deouoit.

Nec mora cū splendore nimio maīfeste desictus apparens ꝛ viuētī cōgaudēs dixit. Letatꝰ sū i hijs q̄ dcā sūt m̄ i domū dn̄i ibimꝰ. ꝛ hec dicēs i sblimi ꝯscēdit. Vide ergo q̄nti periculi sit curā aīaꝝ recipe ꝛ in manꝰ negligentis relinq̄re. qd in brunone seniori poteris aduertere. q̄ curā negligēter deseruit. ꝛ in brunone iuniore q̄ susceptā alteri icurate ꝯmisit. Simul etiā in ista narracōe diligēter aduerte qd i primis vsibꝫ dicit. In grege ꝯmisso male te geris et pede scisso. Claudus ꝓspiciato q̄ pena futurā redito. Vbi q̄dē maīfeste sīguit scissū eū habere pedē affectōis quē integꝝ erga ꝯmissū gregem habere debuerat. claudūqꝫ eum esse mōstrabat cū vni bn̄ficio capellanie fuiret i castro. et curā ꝯmissā prochie negligēcius deserebat. Volo vt q̄uīqꝫ hoc legerit sciat me āno ab incarnacōe dn̄i. M.cc.xxxviij. fuisse parisiꝰ vbi venerābil wilhelmꝰ parisiēs episcopꝰ q̄ in theologia iā rexerat cōuocacōnē fecerat in fratꝝ p̄dicatoꝝ capitulo oīm magistrorum. Proposita ergo questione de pluralitate bn̄ficioꝝ solerti ꝛ valde lōga disputacōe ꝓbatuꝫ est duo bn̄ficia dūmodo vnū valeret quindecī libras pisiens teneri cum salute nō posse. hoc determinauit p̄dictꝰ ep̄us. Hoc frater hugo ordīs p̄dicatoꝝ postmodꝫ romane curie cardinal. hoc fr̄ guerricus et frat ganfridꝰ eiusdē ordīs. frater iohānes de rupella ordinis frēm minorū ꝛ alij q̄ꝫ plures magistri theologie determinauerūt in scol successiue. Fuerāt aūt ante habita disputacio lōga valde et multo solemnior an̄ tres annos. i qua etiā oēs magistri theologie exceptis duobꝫ determinasse ꝓbār. idē poīa qd et sup̄ quoꝝ vnꝰ fuit magister philippus cācellariꝰ parisiens et magister arnoldus postmodꝫ episcopꝰ abianēs Quid aūt de isto philippo contigerit audiamꝰ. Agonisantē in morte dictꝰ vuilhelmꝰ parisiēs episcopus paterna sollicitudine visitauit. rogauitqꝫ euꝫ vt singulari opinioni cederet de pluralitate beneficioꝝ. ꝛ oīa bn̄ficia sua excepto vno i manꝰ ecclesie resignaret et hac cōdicione media vt si ꝯualesceret ei supplere vellet de suo ꝓprio qd dimisit. Renuit ille expiri se velle dicēs. Vtꝝ esset dānabile bn̄ficia plura tenere. Mortuus ē ergo sic. Post paucos dies cū dictus parisiens episcopus finitis matutinis orare vellet. vidit inter se ꝛ

lumen q̄si vmbrā hoīs tetrā mi
mis. Eleuata ergo manu cōsig
nat se ⁊ si ex pte dei sit precipit
vt loq̄r. Cui respōdit apparēs.
Alienus a deo sū ꝫ tamē mirābi
lis factum eius. Et presul tu q̄s
es inq̄t. Ego sū cancellarius du
dū miserim⁹. Rursū episcopus
elato alci⁹ gemitu. Et quomodo
inq̄t tibi ē sic dolēti. Male ait
ymmo q̄ pessime. Sicut q̄dam
natus sū eterna morte. Et epis
cop⁹. heu ait karissime q̄ causa
damnacōis tue. Tres sūt inq̄t
cause q̄re morte ppeti sum dam
natus. Vna ē q̄ recrescētes fru
ctus ānuos ɔtra pauperes tam
de rebuaui. Secūda ē q̄ ɔtra sen
tenciā pluimorū de pluālitate
bñficioꝝ q̄si licite tenendoꝝ opi
nionē ꝓpā defensaui ⁊ ī hoc me
piculo mortal' culpe ɔmisi. Ter
cia est et illa q̄uissia oīm q̄ ab
hoīabili carnis vicio ī scādalū
multoꝝ multo tpe laboāui. ⁊ ad
episcopū mox adiūxit. est ne in
q̄t finit⁹ mūd⁹. Et epus. miror
ait et lr̄atissimū vir te quōdaz
hoc q̄rere cū me adhuc viuū cer
nas ⁊ oēs nos viuentes adhuc
mori ncc̄e sit anq̄ mūdus istā
te iudicō finiat. Et ille. nō mirā
ris īqt. q̄a nec sc̄ia nec op⁹ nec
racio apd īferos reienti. Et hec
dicens vmbra ab oculis mirātis
euanuit. Ipse ep̄s nō tm̄ sub p
sona sua q̄si hec vidisset ī predi
cacōe sua clericis oībꝫ recitauit.
¶ Simili modo cū q̄dam cleri
c⁹ maxime litterature ī agoni
sans ī morte mādarz ⁊ cōsiliū q̄
reret q̄si inp̄rimo migratur⁹ re
duxi ei ad mēoriā disputacōnē
illā solēnē ⁊ determīacōez de plu
ralitate bñficioꝝ parisi⁹. cui ille
iterfuerat doctor magnus. ɔsu
luiqꝫ illi cū magna īstācia lacri
maꝝ vt vnā pbēdaꝝ dimitteret
q̄a duas ɔtra aīaꝫ suā tenuerat
q̄rū vna ad oēꝫ vite copiā omni
clerico sufficere potuissꝫ. Tūc
ille facie cōfūsa dissimilās hoc
tm̄ rn̄dit. Orate dūm vt inspi
ret. Nec diu cū recessissem et
tenuissio spiritu vir herēte hoc
idē qd ɔsuluerā ei q̄dā ɔsobrin⁹
suus iuuēcul⁹ cū maximis lacri
mis inclamaret cum voce non
posset manu īnuens expiāuit.
Post cuius obitum cum quidā
ex nostris stupefactus nimium
cogitaret cur tantus homo et tā
tus clericus si mortale peccatū
esset plura benefitia retinere
in tali statu mortuus extitisset.
Mox q̄si semiuigilāti defūctus
apparens dixit. hec sola prebē
darum causa est pro q̄ infelix
ego eternaliter sum damnat⁹.
¶ Sup hac eadē questione cuꝫ

beate memorie iacobus de vitri aco tunc q̄dem achonensis episcop9. postea vero romane curie cardinalis. magistrū quondā theologie ꝓbatissimū robertū de corthō romani apicis cardinalem morientem ante ꝑmam damiace ciuitatis obsidionē interrogatet respondit. Dico iā migraturus a vita ꝙ mortale ē et dānabile dūmodo vnū cōpetens sit plura bñficia retinere. Hoc idem magister petr9 comestor scē marie cātor parisieñ dixit et scripsit. Hoc idē magister guiardus cameracenſ epus verbo hui9mōi confirmauit. Nollē inq̄t pro toto auro arabie vna tantū nocte duo beneficia retinere et cert9 tamē essem ꝙ de mane vnū illoꝝ homini ydoneo cōferretur. et hoc ꝓpter vite incerte discrimē. Super hoc etiā narrante fratre bernardo quōdam penitēciario domini pape ꝛ fratre ordinis predicatorū cum beatissim9 papa gregorius non9 interrogaretur. si posset de plenitudine potestatis cū pluriū bñficioꝝ detētoribꝫ dispēsare respōdit. Non possum inq̄ nisi super vacatōne tantū detinēciū dispēsare. Quis ergo erit sapiens ꝗ fallat se et sibi super dispensacione aliq̄ blandiat̄. Esto ꝙ multi magistrorū dicant hoc qđ ꝗ multa alij opināt̄. hoc solū mortale ab augustino ōmiū doctoꝝ maximo iudicatur. ꝙ quis ī certitudīs periculo aut mortalis peccati discrimini se cōmittat. Noli ergo fieri sub trina inuocacōne diuini noīs vsurpator. et sicut sub tribus psonis inuocatur et colitur vnus deus. ita tu clerice tu sacerdos duorū triū aut quatuor beneficioꝝ vl pluriū possessor existas. Lucifer ille sapientissim9 ꝛ pulcherrim9 in creaturis. lucifer inq̄ angel9 assimilare deo voluit et cōtēptibili9 cecidit vniuersis. Quāto ergo numerosior existis in prebēdis tāto te supbius non solū contra deum. ꝫ etiā sup̄ deū extollis. ¶ Ego in quadā ciuitate episcopali ānis vndecim adoleui. vbi lxij. canonici sub prebendis pinguissimis ducentarū fere librarū parisieñ in matrici ecclesia seruiebant quorū plures erant detentores plurium bñficiorū. Vide ergo qualem vindictam vidi in ipsos turpes detentores. michi testis et iudex sit sancta trinitas vnus deus. ꝙ paucos eorū vidi cōmuni morte defūgi ꝫ omnes subito et reprobe mori. Ita ꝙ quidam eorū audito ꝙ vnus sociorum in nocte sanus mane

mortuus inuent⁹ esset aplos ma nibꝫ dixit. Et qd vultis. scdm vsū et cōsuetudinē ecclesie mor tuus est vt videtis. Vidi ego ip se i ecclesia eadē infra paucum tps q̄tuor archidiaconos sic de fungi. Vide ergo lector ⁊ mirare miraculū. Prim⁹ eoꝝ de eq̄ pha lerato et gradi cecidit ⁊ fractis ceruicibꝫ expirauit. Secūdus mane in cathedra sedēs mortu⁹ est repertus. Tercius in choro stans cū ad missam eleuatio cor poris fierꝫ cecidit resupinus. et subtracta loq̄la cū sensu q̄si bru tum animal die tercia sine sac mētis ecclesiasticis ē defunct⁹. Quart⁹ cōfessionē peccatorū ⁊ sacramenta recusans mortuus est ⁊ extra cimiterium sepult⁹.

Qꝫ prelatus oberrātes reducat ⁊ lassos releuet. Capi. xx.

SI qua lassata est ā for te aberrauerit eam rex ex odore ꝓsequit. subau di vt releuet lassaꝫ ⁊ reducat er rātē. Lassus dici potest q̄ a cur renda via mādatorū dei vel pe nitus destitit vel aīo tepuit. Ab errare vero apis dicit cum clau stral' q̄s aut subdit⁹ a rectitudi ne ṽtutis ā regule p deuia vici orū recedere nō veretur. Tales

nimiꝫ bon⁹ prelatus odore fame ad inuestigandum vel corrigen dum vel deuote oracōnis odore l' spiritu lenitatis ad cōpaciendū infirmo ne pereat si iuste agit proseq̄tur. Unde de principe pa storꝫ cristo per ꝓphetam predi ctum est. Calamū quassatū non cōteret ⁊ lignum fumigās nō ex tinguet. Ve ergo ill' q̄ seueritate nimia subditos conterunt. ⁊ il lis maxime ve qui eos male vi te exemplis extigunt. Unde ego sicut magistro iohanne de leodio narrante cognoui. prin ceps apostolorū petrus cuidaꝫ prelato multis annis male re genti in infirmitate vultu seue rus apparuit. librumqꝫ tenens apertum legere cōpulit refutāti. Erat aūt hec scriptura i textu li bri. Mortificas animas que nō moriuntur et viuificas que non viuūt. Cūqꝫ ille horreret nimi um āplius legere vultuqꝫ refu geret. apostolus petrus seuer⁹ institit vt quasi glosam textus legeret q̄ in margine videbat. legit ergo coact⁹. Qū reduces animas de iferno q̄s p tuū desti tutas exēplum eterno supplicio tradidisti. Et cū ille p̄ horrore et cōfusione respondere nō pos set. de visione ad se rediēs se su dantem et crepitantē inuenit.

Nec mora de ꝯsilio dñ venerābilis vir seculū dereliq̄t ⁊ xp̄i dedit⁹ ſuituti ī mōsterio hanonie cisterciens ordis q̄d tabernū dicit̄ btīssimo fine q̄euit. Quātu3 autē3 periculū p̄latis īmineat nō tm̄ ex officio verūetiā ex sb repcōe multimoda deōnū vbiq3 spars insidijs exēpla ⁊ scripta multorū ostēdunt. Seuer⁹ sulpici⁹ scribit beatū martinū dixisse maiorem sibi v̄tutem añ ep̄atu3 habuisse q̄ꝫ postea. cū duos añ suscitauerāt mortuos. postea vero vnum. ¶ Apud sanctu3 victorem parisius referētib3 canonicis audiui q̄ꝫ q̄dam canōicus regularis erāt vita genere ⁊ lrās pollens. Elect⁹ ergo ī episcopū renuit ⁊ ptinaci constācia cōtra plurimoꝝ ⁊ maioꝝ ꝯsiliū se subtraxit. Moriturus aūt post multos ānos socius q̄dam ei⁹ q̄ eū multum dilexerāt adiurauit eum q̄ten⁹ ad se si deus pmitter3 resolutus morte rediret. Et ānuit ille statiq3 defūctus est Nec dies multi post morte3 ei⁹ defluxerant. tu3 ecce aīa eiꝰ sm q̄ꝫ p̄miserat rediens emin⁹ ī pīcte crucis signu3 ip̄ressit dicēs. Ne dubites ne vacilles in visu. s3 q̄re q̄d vis ⁊ me finas ad potiora tāsire. Mox soci⁹ ad visionem exultās et sollicit⁹ inq̄t valde fui ne

guissimā ad minus penā ī purgatorio sustinere. q̄a refutasti ꝯtra maioꝝ consiliū tam pertinacter presulatū in q̄ ad salutē aīaꝝ tot ⁊ tāta bona facere potuisses. Cui aīa. In me īquit hoc ordinauit clemētissima boītas saluatoris. quia ex tūc timui et nūc scio. si episcopat⁹ cathedrā ascendissem perpetue dānacionis periculū incidissem. ⁊ hoc dicens quasi cum ingenti coruscacōis luce pertrāsiuit. S3 et venerābil' hugo cameracēs ecclesie decanus vir ī omni honestate ⁊ generis nobilitate clarissim⁹ cum ī diuersaꝝ ecclesiaꝝ ep̄atibus se pñcipari formidar3 nec poss3 alīter fugere sedis apostolice iussione3. derelictis ōībus mōsteriu3 cysterciens ordis in vacellis p̄pe tornacū ingredi cogitauit. Cūq3 p̄pōito declarato accipitrem dece3 mutonum peroptimū quē habebat multi nobiles peterent mira curialitate dissimilauit ⁊ veniēs ad porta3 cenobij mōchus mox futur⁹ accipitrē pedū vincul' soluit ⁊ ad auras libere volare pmisit. huius mōi verbis vsus. Hic te dimitto laxu3 placidūq3 remitto. Libertate frui p̄boītate tui. Nec mora multi dimissum accipitrē capere vel reuocare conātes frustrati

sunt q̄a postea nūq̄ cōparuit. Et hoc q̄dem in iunioribꝫ dispē sacione pmittitur vt in auibus celi ludant hoīs et tempoꝛib⁹ congruis. ne temptacōnū diuer sarū fluctibꝫ submergant̄. De ipso etiā beatissimo viro ꝛ illō in mōsterio vt ipsemet audiui a mōchis q̄ viderunt memoꝛiter ferebat̄. In mēsa nouici⁹ sedēs passeres aduolantes de maīb⁹ eius panis minucias capiebāt. Super q̄ a magistro nouicioꝝ leuiter redargut⁹ hijs v̄sibꝫ pas seres scōm ꝯsuetudinē venientes alloq̄t̄ dicens. Passer abi nec habe mirum q̄d abire cogaris. Etas ordo iubet. te michi nō tibi me. Et vt dignū eāt maluit sb ha bitu mōchali latere sub regula quā pōtificali īfula decorari. In huius moꝛte beatissima ex īnu merabiliū āgeloꝛum presencia tāta dulcedo credit̄ resultasse. vt omnibꝫ qui p̄ntes erāt singu laris gracia videret̄ infūdi. Dis cant ergo fideles culmina reue reri et neq̄q̄ cathedras īpuden ter ascendant q̄a q̄nto stat⁹ al cioꝛ tāto casus grauioꝛ. ¶ Sꝫ ꝛ illud solemne miraculum ad ter rorem omnium prelatoꝝ enar rabo. Clericus quidā in synodo episcopoꝝ predicare ꝯpulsus an gustiabat̄ nō modicū q̄dnā dig ne posset corā tot p̄latis eccle sie predicare. At vbi accessurus in oracōe iaceret venit ad eū dya bolus ꝛ dixit ei. Quid āgustia ris istis clericis p̄dicare. dicas eis istud et nō aliud. Pricipes infermi tenebraꝝ p̄ncipes eccle siarū salutāt. leti oēs nos gr̄as referim⁹ eis dē q̄a cū ipsis p̄la tis nob̄ eoꝛū subditi deuoluūt̄ vel offerunt̄ et p eoꝝ negligen ciā ad nos fere pariter deuolui tur tot⁹ mūdus. Inuit⁹ q̄dem ti bi dico q̄d dico ꝫ altissimi iussi one coact⁹. Respondit cleric⁹. m̄ q̄dē si narrauero non credēt. Vbi dyabol⁹ t̄r̄gēs maxillā ei⁹ Ecce ait signū. nigredo īsolita faciei. Hāc anq̄ predices nō cō tingas q̄a frustra. post predica cōeꝫ vero aqua bn̄dicta delebis. Processit ergo cleric⁹ predica turus ī synodo ꝛ āmirātib⁹ cun ctis ī signo īdito faciei. tn̄ illa q̄ sibi iussa sūt recitauit ꝛ ad hoc rorē maximū cūctoꝝ coꝛda pmo uit. Hec eodē āno ab īcarnacōe dn̄i. M. cc. xlviij. fuerūt parisi us corā oī populo ꝛ clero solēni ter recitata. Que vera ista sint. status procul dubio demōstrat ecclesie q̄ nullam supbie auari cie luxurie ꝯpacōeꝫ recipit ī cle ricis et prelatis. Vidi modera tores oꝛbis et reges magnos.

vidi duces et comites et baro
nes·michil vidi in eoꝝ cultu veſ
tium tā ſingularit' exq̄ſitum·
Eorū auariciā ſi attendas nul
la mercatorū nulla ciuiū talis·
Qui tamen legitīos heredes ſi
haberent tolerabilioꝛ īſania vi
deret'·De luxuria vero eoꝝ mich
il diffinire preſumo niſi ꝙ illam
ſolꝰ nouerit qui renū et cordiū
ſcrutatoꝛ ē·Si quis clericoꝝ cul
pabilis de ſcurrilitate verboꝝ dicto
rum ꝯqueriť·corrigat ſe et con
tra ſe ꝓlata nō audiet·Si quis
vero legēciū ſe a reprehēdi moꝛ
daciter vicijs inuenerit innocē
tem non iraſcatur non indigne
tur michi·ſꝫ gaudeat vicia de q̄
bus ꝯſcius non eſt incōſcius ob
iurgari·Si quis vero indigne
tulerit dicta verba notabilē ſe
reddet in dictis ⁊ veritatis ple
niſſie detractorē·Hec et hijs ſi
milia cū quidā nobilis adoleſ
cens de romanoꝝ ptibꝫ thomas
de aquino nōie vocaret' intrauit
ordinē fratrū predicatorū bono
nie·Qui cū domino ibidē ī mag
no feruore et alacritate ſpiritꝰ
deſeruiret inuidit diabolꝰ ⁊ īſti
gauit parētes eius et maxime
duos fratres eiꝰ potentiſſimos
ac feroces q̄ optinuerūt a pa
pa ut ad curiam p litteras apoſ
tolicas citaret'·qui cū ꝯparuit

iuſſus ē habitū deponere ⁊ dig
nitatibꝰ eccleſiaſticis īſigniri
qđ cum ſperneret mira ꝯſtācia
facti a ſuis fratribꝰ raptus eſt
quos ꝑdiximus et ī carcerē clā
detruſus·Vbi cū graui ī edia fri
gore ⁊ penuria affligeret' nī ꝙ
tamē tortores eius efficere po
tuerūt·ut ſaltem habitum ordi
nis ſuſcepti vel' alios mutare vel
let·Et hijs omnibꝫ nequus cogi
tātes per qđ poſſent auertere
animū iuuenilē ſcīꝫ mulieres
in carcere per tēpꝰ aliqđ ꝯclu
ſerunt·Qui forciꝰ ꝙ prius ſpre
tis illecebris ſic ānis duobꝫ vel
tribꝫ in carcere ꝑſeuerauit·Romā
igit' adiens magiſter ordīs pre
dicatoꝝ pie ⁊ beate memorie Jo
hānes ſup raptu ⁊ incarceracōe
frīs imperatori frederico ꝯqueſtꝰ
eſt·Qui re examinata ⁊ inuenta
vt dictū ē prefatos nobiles q̄ſi
uit ad penā·nec vllomodo moꝛ
tis ſentenciam euaſiſſent·ſi di
ctꝰ magiſter ī ꝯtrarium ꝑſtitiſ
ſꝫ·Sed veritꝰ eſt iudiciū ſang
uinis ⁊ imperatoris aīm mitiga
uit·Grauiter enī audita tanta ī
huānitate fratꝝ ī fratrem ceſar
cōmotꝰ erāt·Deterriti ergo dcī
fres ſoluerūt fratrē·q̄ trāſmiſ
ſus ē pariſiꝰ a magiſtro ordīs
eiuſdē·nec diu diſtulit ſathan
inſidias ſpargere adoleſcenti·

Instinctu enī fratrū suorū carnaliū ⁊ amicoꝝ q̊s habebat ī curia p litteras apostolicas iterū mandat⁹ est. Veiente igiť mox a papa precipiť vt regimē abbatie mōtis cassini susciperet que vtiqꝫ maxima erat ī tocius apulie et campanie ptibꝫ prelatuā. Septē enī episcopat⁹ subiacēt abbati illi q̄ et ipse pontificale officiū in oībꝫ āmistrat. Renuit ergo p̄clarissim⁹ adolescēs nec ordinē vel habitū suū deserere vl la ɔdicōe cōsensit. Cui cū papa concederet vt ī ordīe et in habitu suo preesset officio noluit ille ⁊ clam prolapsus a curia fugit et ī coloniā agrippinā veīt. studuitqꝫ in loco illo. quo vsqꝫ preclarus lector fratrum ibidem frater albert⁹ parisius est trāslatus. ⁊ pro incōpabili sciencia theologie cathedrā sortit⁹ est. Post quē et idē frater thomas consimiľ solemnitatis regimen et cathedram adept⁹ est. et digno remuneracōnis honore ad decus ordīs īcolumis perseuerat. Hijs narratis non ābigo q̄ bonum opus desiderat qui episcopatum desiderat ꝫ tamen q̄ non tantū preesse desiderat ꝫ prodesse. O vtinam multi tales. Si ergo ɔfusiōeꝫ ⁊ obprobriū eterne pene effugē volueris cū prelatis prouidis ⁊ pfectis lassos et aberrantes ꝓsequere. ne per tuam negligenciam aut duriciam depereant aut exēplum.

Q̄r prelat⁹ sit benign⁹ et sollicitus p pace suādā. Ca. xxi.

Ec regis benignitas et sollicitudo maxīa circa populos ⁊ circa regē populi obediēcia adeo pseueāt. vt nūq̄ odio ā discordia inicē moueāť. Ecce q̄ culpādū est viciū natuē corrupte vt illud incontamiatū fuet breuis vita et in volatilibꝫ apis ⁊ hō rōis capax tā ferali mēte trāsgrediť. Vt enim gloriosissim⁹ aug⁹. ī libro de ciuitate dei dicit Nichil enī ē hoī nū gn̄e tā discordiosū vicio. tā sociale natuā neqꝫ ɔmedi⁹ cōtra viciū discordie ľ cauēdū ne existeret v ľ sanandū cū extitisset natura sanare ē humana q̄m ꝓpterea deus creare voluit vnū de q̄ multitudo propagaretur vt hac āmonicōe ⁊ ī multis cōcors vnitas suareť. Nūq̄d plereqꝫ īsociabiles ⁊ soliuage bestie sunt. vt leones vulpes ⁊ aq̄le tygresqꝫ vel vrsi qui filijs suis mites inmurmurāt ⁊ pacata ferocitate blandiunť. Quis miluus quātumlibet solitarius rapinis circumuolat. Numquid ī signum

pacis ɔiugiū copulat nidū ɔge rit·oua fouit·pullos alit·⁊ q̄ſi cum matrefamilias ſocietatem domeſticam quanta pace poteſt cōſuat·q̄to magis homo īſcſt⁹ quodāmodo nature ſue legibus ad ineūdaꝫ ſocietatem pacēqꝫ cum omnibꝫ quātū in ipſo eſt in omnibꝫ optinēdam elaborare de beret·ut qđ in beſtijs irraciona bilibꝫ eſſe probat̄ ipſe homo ra cionalis ſeruare ɔtenderet·De pace ph̄us elegantiſſime dicit pacē cū hominibꝫ habebis ⁊ bel lum cum vicijs· Semper igit̄ diſſencio ab alijs īcipiat a te re conciliacio· Nō eſt extrāſec⁹ ma lū noſtrū ut ad diſcordiam mo ueat̄· Intra nos ē in ipſi⁹ viſce ribꝫ ſedet et ideo difficiliter ad ſanitateꝫ venimus q̄a nos egro tare neſcimus· Medicīa·non re gio querēda eſt·tecum ſūt que fugis· Te igitur emēda· ſi vis habere iocundas pegrinacioes comitē tuū ſana· Si vis vicijs exui longe a viciorum exemplo recede· Magnanimes natura ꝓ duxit et ut q̄buſdam ſtolidum q̄buſdam pauiduꝫ· ita nob glo rioſiſſimū ⁊ excelſum ſpiritum· Quare hoc niſi ut honeſtiſſie et mitiſſime viuat̄· Multa non quia difficilia ſunt nō audem⁹ ſ3 q̄a nō audem⁹ difficilia ſunt·

Abſolutū humane nature bonū corporis et anime pace ɔtentū ē· Queris q̄re· Te fuga ut curas minuas non ut adiuuat cetū fu gis onus animi deponēdū eſt· Non autē tibi vll⁹ placebit lo cus·illud qđ queris ī pace viue re·in ōni loco poſitū ē· Nō mul tum ꝓdeſt vicia tua proieciſſe ſi cum alijs rixandū ē· Magni animi ē placidū eſſe trāquilluꝫ et iniurias et diſſenſiones ſup me deſpicere· In ōnibꝫ que ad uerſa vident̄ ſic format⁹ ſis·ut nūq̄ te a forma tuā diuellant· Valēcior ōi fortuna eſt aīm⁹ ⁊ ī vtrāqꝫ parteꝫ res ipſe deducit beateqꝫ ac miſere vite ipſe ſibi cauſa eſt·praua atqꝫ aſpera fere di ſciēcia ⁊ aſſuefactio emollit· Nō poteſt gratis ɔſtare virtus ac ſi magnū eſtiās oīa ſūt ſine murmuracōe comitante· Mal⁹ miles qui impatoreꝫ ſequit̄ ge mens· Pacem ille mūdo ītulit natus pacē viuēs eciā mortuus ⁊ ſui illi omnia ɔtraria reddide rūt· Quid ergo illi retribuam pro ōnib⁹ que retribuit michi· Pacem retribuā ꝓximis et ſi ꝑſequant̄ tamē vicē non redda mus· Si autē ɔmunit̄ cū ōnibꝫ hōib⁹ ſecuritas pacis habenda eſt q̄d illis altius agēdū ē qui al cioris vite regulis īſtituti ſunt

vtpote successoribꝫ apostolorū q̄bus crist⁹ pacē suā ꝓ testamē to reliq̄t. Pacem meā inq̄t do vob̄ pacem relinq̄ vobis. Sꝫ heu in secularibꝫ ꝑsonis pro pte ces sauit persecucōnis īsania ⁊ nūc non tantū clericos q̄ tamē sors domini nuncupantur verūetiam cernim⁹ ⁊ claustrales q̄ toti deo esse deberent nunc per fas nūc per nephas contra prelatū sub ditos et prelatum contra subdi tos eleuari et ī hijs omnibꝫ iurā ecclesie superent et spernūt et iura ciuilia asserere iusticiā gla dijs volunt et armis bellicis ad inuicem exercent. Apud pa piā longobardie ciuitatem no bilem ī monasterio beati petri extra muros vbi gloriosissimi augustini corpus cum boecio no bili pħo et martire cristiano cō ditum iacet quod celū aureum nominatur sub innocencio hui⁹ nominis papa tercio mōchi ab batē suū crudelissīe peremerūt. quam ob causam digne expulsi regulares ibidē ꝓ eis sūt locati. In osinio vero germanie ciuitate nūcellensi episcopus luxurie de ditus est ⁊ rapinis. tandē epis copatu ꝑuat⁹ ē et deiect⁹. Cui⁹ loco cū vir nobil' et deuot⁹ fuis set elect⁹ et ɔsecrat⁹ et ep̄atū re geret digne deo a predecessore suo deposito neq̄ter rapt⁹ ē ⁊ oc cisus. qua de causa a fratre pro prio deprehēsus vicaria morte punitus est.

Qꝫ subditi obediāt suis pre latis. Capi. xxiij.

Circa regem miā populi obediēcia conseruatur. Hinc de obediencia pa rum lacius disserēdum est que vtiqꝫ cōseruata tāto est gracior in subiectis. qn̄to per necessita tem imposita. amoratior ī pre latis. Hāc adam cum vxore po situs in paradiso trāsgreditur et eiectus ē. Hanc moyses ⁊ aarō ad aquas cōtradictionis positi nō seruauerunt. et terre missio nis non intrauerunt terrā. Hāc saul electus in ocasione agag ⁊ eius populi non seruauit ⁊ ideo regno priuatus est. Sed forte dicis. debeo deo obedienciā non prelato. Audi quid dominus di cit in deutronomio. Qui super bierit nolens audire aut obedi re sacerdotis imperio moretur. et post parum. Si genuerit ho mo filium contumacem qui nō audiat patris ac matris impe rium et coherat⁹ obedire ɔtēp serit lapidibꝫ eum obruet popu lus. Nō ergo conuēt⁹ talē susti neat ā defendat ne sicut quōdā per inobedienciam vnius hoīs

peccatores cōstituātur multi· si
cut scribit beatus paul⁹ aposto
lus ad rōnos·ad thessalonicē
ses· In obedientem vitare iubꝫ
quasi excōicatū· Si q̄s inq̄t nō
obedierit verbo meo p epistolā
hūc nōte ꝛ ne cōmisceamini cū
illo· Xpristus deus et homo ut
ewāgelista ait marca subditus
obediuit· sꝫ et hoc patrū ymmo
et patri putatiuo· Quis ergo o
homo es qui te tibi credere ꝑsu
mis ꝛ regi spernis nō obediēs
regimini alieno· In imensis dro
monibꝫ multa milia populi mo
dico gubernaculo se ɔmittunt·
Qualit aūt obediēdū sit domi
nus in exodo moysi et aaron fi
guralit repromittēs dicit· Abs
qꝫ tuo ipeio non mouebit q̄sq̄
pedē ā manū in oī terra egipti·
Moyses et aaron figurā ɔtinēt
ꝑlatoꝝ ad quorū imperiū omis
subdit⁹ tenet obedire simplici
ter i oni bono· Hec obediencia
in q̄busdā religionibꝫ extendit
vsqꝫ ad mortez scilicet in ordie
predicatoꝝ ꝛ minoꝝ· In alijs re
ligionibꝫ neq̄q̄ ita est· Et vide
racionē quare ab hoīe obedien
dum est hoī sicut dicit in libro
iudicū obediente domino voci
hoīs sol ꝛ luna a suis progressi
bus tardauerūt· Quale autez
malū q̄dam nostra etate per in

obediēciā male caut⁹ incurrit re
feramus· Venerabil' fulco de
gādauo natus canoic⁹ apud īsu
las fuit· Hic ergo ut ipe nobis
narrauit a magistro iacobo de vi
triaco legato et predicatore cru
cis ɔtra albigēses rogat⁹ ut se
cum crucem per flādriam pre
dicaret rēnuit· Cui cū insisteret p
amicos ut eū adiuuaret i nego
cio ecclesie tā necessario ꝛ deuo
to rēnuit ille secūdo et nullo mō
se futurū asseruit· Tūc magis
ter iacobꝫ illū magis preceptꝫ
timere ɔfidēs et ego inq̄t preci
pio vob' auctoritate q̄ fungor ut
in nōie domini ihesu cristi in re
missionē omiū peccatoꝝ vroꝝ
illud negociū assumatis· Cui
dict⁹ fulco nullo modo inq̄t assu
mā· Et ego rogo vos ut neq̄q̄
me de hoc vlterius fatigetis·
Mox magister iacobus grauiter
ɔmot⁹ i corde et fere vsqꝫ ad la
crimas fatigat⁹ ait illi· Cū vti
qꝫ digne possem vos excōicare
auctoritate ɔmissa· et omi bene
ficio iaꝫ ꝑuare p inobediēciam
ɔtumaciā· Nolo tamē ne grauia
men tm̄ in genere videar tāto vi
ro· Rogo tamen deū qui omium
cordiū est īspector quaten⁹ red
dat vos non solum ad istud q8
spernitis sꝫ prorsus invtilez ad
oīa· Mira res mox ad hec vba

quarta febris eum cū fluxu ven tris inuasit. et vsq; ad finē vi te sue p viginti quinq; ānos ir remediabiliter fatigauit. ¶ Et audi lector mirum dei iudicium de hoc viro. cum talis ac tan tus esset vt ei dominus ihesus cristus sicut per fratrem egidi um ordinis predicatorum ī gan dauo percepimus ante mortem quasi recenter extensus ī cruce visibiliter appareret et eum an te finem mensis augusti predi ceret moriturum. nullomodo ta mē dominus illi ī hac vita par cere voluit quin eum pro inobe diētia tanto spacio tpis flagel laret. Quid ergo de nobis mise ris futurum est qui parentibus inobediētes frequenter fuimus et prelatis et deo maxime qui nos creauit ⁊ pascit qui tam p fecto viro pro sola inobediēcia non pepcit. Discant ergo apes fidelium cum prelato suo sincera ter et humiliter concordare et circa eum semper obedienciam conseruare. Seruent ⁊ pacem prelati subditis et pacem tene ant subditi cum prelato vt in subditis honoris et gracie fru ctus crescat et per hoc in prela to gloria cumuletur etiam in pn̄ti. ⁊ eternaliter plat9 cū s'bdi tis pace oīmoda pfruatꝰ.

¶ Qꝛ subditi p̄latis oracōnū ad iuuamen impendāt. ¶ Capi. xxiij.

Rex ī expedicōne a plebe sustollitꝰ. Ecce nūc sub ditis forma datꝰ quem admodum se habere debeāt ad prelatū ⁊ hoc idē ē qd ille mag nus p̄latꝰ apostolꝰ paulus sub ditis suis ait. Obedite p̄positis vestris et s'biacete eis. Ipsi enī puigilāt racōnem reddituri pro aīab; vestris. Quid ē prelatū ī expedicōe poni n̄ cōtra sathanā in oracionibus bellū parare. ⁊ si temptacio subditis irrepserit cō tra mūdū. si persecucōis horror ingruerit contra pacem. si men tem ad luxum īclinare voluerit contra carnē Et hoc ē cū moyse eleuare manus. cum dauid ele uare oculos. cum ānā mentem sustollere. vt expugnet precib; hostes quos armis secularib9 etiam si nocuerint numq̄ꝫ de bet. Hec sunt brachia robusto rum dauid. brachia militum cri sti. preces et lacrime. Audiui inq̄t dn̄s ad ezechiam oracōe; tuā et vidi lacrimā tuā. euiden cior visus auditu. lacrime enim sūt testes doloris. Hec sunt ar ma ⁊ inimica demonib; et īuin cibilia mundo et nobis tutela contra domesticū hostē carnis

Hec arma hec brachia q̄ spreue
rūt ⁊ intumuerūt per superbiaʒ
contra fluct⁹ elisi sunt ⁊ erecti·
Unde dauid in planctu sup saul
et ionatā imprecatus est dicēs·
Mōtes gelboe· nec ros nec plu
uia veniāt super vos vbi cecide
rūt fortes isrrahel quia in te ab
iectus est clipeus saul in excelsi
tuis ionathas interfectus est·
Saul et Jonathas prelatos sig
nāt· q̄ id circo ī gelboe pire dicū
tur q̄a ī ea idest ꝓpter eam· et
notat supbiam abiectus est cli
peus forciū idest paciā q̄ vince
re ī bonū neq̄aā debuerunt· Vn̄
satis egregie q̄dam versificans
dixit· Nobile vincendi genus
est paciā· vicit· Qui patitur·
si vis vincere disce pati· Et no
tādum ꝙ mons gelboe supbiā
signat· dicitur enī coacervans
vbi sub audis irā dei scōm apo
stolum in die iudicij ī qua atte
stante ꝓpheta oēs ipij q̄si ignis
ꝯsumētur· Nichil enī deo īdig
nius superbia ⁊ illa maxime q̄
nunc scelestissima regnat prela
torū· an non dicam pocius cleri
corum? Tu ergo vetus saul pre
latus mitis et humilis et iona
thas colūbe domini in expedicō
ne posit⁹ nō extollas cornua si
cut thaur⁹ ꝫ inmitaris precib;
tuorū subditorum qui te secum

sustollant ad celum ⁊ fine bono
illa q̄ te artant negocia cōcludē
tur· Quāte aūt virtutis apud
deum oracōnes fideliū ac maxie
perfectorū existant in euidenti
miraculo videat᷑ cum ipse iacob;
apostol⁹ dicat· Multū val; orō
iusti assidua· ¶ Noui vite san
ctissie mulierē ī ptib⁹ brabācie
de qua vt melius credas sequē
cia moduʒ vite compendiose de
scribam· Jn breui tugurio lapi
deo reclusa eāt· loricam ferreaʒ
portabat ad carnem· ⁊ sup lori
caʒ ex certis pilorum ciliciū q̄ p
medium lorice acrius pūgeba
tur· super durissimos cornutos
lapides in discretis temporib;
nudis pedib; recūbebat ter tan
tum in ebdomada pane in dimi
dia parte mixto cineribʒ ⁊ pis
cato lixineo in mensā᷑ et pōde
re vescebat᷑· Hec plures sibi in
oracionib; ꝯmendatos domino
cotidie suppliciter offerebat ut
eos sua clemēcia ab omnib; ad
uersitatib⁹ tueret᷑· Et audi sum
me āmiracōis miraculū ut ipsa
met michi dixit· Jn momento
q̄uīʒ de omnib; in oracione me
mor erat defectū virtutis et gra
cie ita notabiliter senciebat ac
si lesionem corpalem in aliquo
articulo corpis vł membro suo
sētiret· Qua ꝓpter certissima

comprobacōne cognoui multos valde a diuturnis temptacōibꝫ periculis et aduersitatibꝫ eius oracōibꝫ fuisse libeātos. ¶ De hac psona indubitabile miraculum ab omnibꝫ ferebatur. Filia fuit viri pauperimi et cum puella nundum septennis miro feruore spiritus interius traheret̄ rogauit patrē cum lacrimis vt sibi psalteriū compararet. Cui pater. Vn̄ filia psalteriū compabo q̄ vix tibi cotidie panē lucrari sufficio. Mox illa cōusa ad matrem cristi orauit ꝛ dixit. O mater cristi da m̄ psalteriū qđ pater dare nō potest ꝛ ero ppetua āilla tua. In hac simplicitatis prece pseuerāuit illa p annū. Et ecce i sompnis apparuit ei beata vgo ferēs vt ei videbat̄ in manu duo psalteria dicēs. Accipe nūc filia mea quodcūqꝫ ex duobꝫ elegeris. Nec mora. vbi cū maximo tripudio elegit vnū. Disparēte beata vgīe puella de sompnis euigilās nichil īuenit ī maībꝫ suis ꝛ illusam se conq̄rēs a mr̄e cristi flere cepit vbrime. Quod cū audiuit pater irasit filie et ꝯsolat⁹ eā vade inq̄t tm̄ diebꝫ dn̄icis ꝛ festiuis ad magistrā que filias diuitū psalterium docet primo discens legere et postea beata maria psalterium tibi forsitā ꝑparabit. Mira res quod vbi puella simpliciter accepit et ad magistrā q̄ filias diuitum docebat venit psalteriū inspexit ꝛ legit et sic beata maria multo miraculosius promissum sue dignacionis impleuit. Quod vbi viderunt honeste psone et diuites matrone perrochie emerūt puelle psalteriū ꝛ sequēti tp̄e cū eā ī cristi seruicio alacrē cernerēt et deuotā eidem iuxta ecclesiā cellulā ꝓ reclusorio locauerūt. Subtollas ergo prelatū amicū vł ꝓximū cōmissū tibi oracōnū iuuamie. Et scias ꝓ certo q̄a qđ illi ipendis tibi ip̄si rependis ꝛ sis dignior in ꝓpis exaudiri ī eo ꝙ dignatus es aliis misereri.

¶ Qr pfectiores subditi platos i officiis releuent. ¶ Capi. xxiiij.

FEssū regē hūeris subtollunt validiores ex toto portant. Impossibile ē queq̄ꝫ fortissimū neq̄ꝫ sb magnis ꝛ cōtinuis oneribꝫ fatigari. Fatigatoꝝ aūt psonā gygas gemine substācie crist⁹ dn̄s oīm ī se suscepit dicēs. O gn̄acio praua atqꝫ puersa q̄diu apđ vos ero q̄diu vos paciar. Et vnde o pn̄ssime benignissime atqꝫ prestolātissime ihesu tā īsolite

tam amare exclamacōnis infa
tigacionis snīa· Utiqȝ quia ad
generacionē prauā incorrigibi
litate· peruersam incredulitate
tāto tpe detinetur· Corrigas er
go mores qui subditus es disci
plinis salutaribȝ erudire· quasi
asinus fortis supponas manda
tis dei humeros ad portādū et
fatigacōibus fessum ī humeris
subleuabis· Validiores autē di
cunt hij qui carismata melior̄a
sectātes non solū subesse ꝫ eciā
preesse nouerūt· Et hij sūt offi
ciati quivices prelatorū gerūt
ꝛ in hoc ex toto portant· suppor
tantes inqꝫ apostolꝰ ī caritate·
¶ In puincia sweuie priorissaȝ
ordis p̄dicatoruȝ nup fuisse fra
tū naracōe percepimꝰ que in san
cto et pfecto regimine subdita
rum membris ōnibus fatigata
et contracta iacebat· Priorē er
go turicensem fratrum predica
toꝝ qui sororibȝ preerat occulte
priorissa demandās se absolui
rogat cū lacrimis maxime cuȝ
eum super hoc diu āte rogaue
rat cuȝ adhuc sanior esset atqȝ
validior mō ita vero cōtracta cū
esset ut nullum membrū preter
linguā mouere valeret· Motus
autem prior lacrimis ꝛ invalitu
dine deprecantis cum eaȝ absol
uere voluissȝ· totus cōuentꝰ ad
pedes prioris prostratus rogat
vberrīem plorans ne illam ab
solueret a pratu quia se ad obe
diendum illi ouentꝰ patum spō
det q̄diu voce ad uerba formā
da in preceptis ꝛ exhortacōibȝ
ordis extollere p̄ualeret· Nec
videns prior ꝛ multum consola
tus ꝛ edificatus sororum verbis
priorissam eis cū tali in valitu
dine dereliq̄t· Deputant̄ ergo
illi sorores quatuor que tibant
eam et oponūt ac vertūt in le
cto portāt ad ouentū ad capitu
lum tenendū· Audit illa culpas
ꝛ corrigit exhortat̄ singulas ad
ordinem seruandum ordinat ꝛ
negocia monasterij nec in aliq̄
deperit per eam vlli prouidēcie
spirituali vel eciā corpali· Nec
diu postea q̄ ī tali defectu a pri
more relicta ē laborībꝰ cōpassa
sororuȝ que eam humanissime
pertractabant· cōuentu quodā
die ī refectorio omedente facit
se ante altare ī ecclesiam depor
tari· Secedētibȝ ergo sororibȝ
eleuato vultu ad corpus cristi
in pixide cum lacrimis dixit·
Tempꝰ ē domine ut onere pre
lacōis absoluar et corpe· Sed
quia placet tibi· sic qualisc̄ūqȝ
adhuc gemam ꝛ laborē sub one
re· Rogo te per tuā nimiā boni
tatē ut sororū mearū laborībȝ

parcas et corpus meum restitu
as sanitati. vł tibi placeat vt
prorsus absoluar. Mira res. Ad
hec protin⁹ verba priorissa ex
iliuit in pedes et obuia conuen
tui sororum de refectorio cũ de
cantacõne miserere mei deus sub
ito venienti cum pre ammiracio
ne sorores fugere voluissent i
clamat dicẽs. Priorissa vestra
ego sum nolite timere. Mox so
rores mutata graciarum actio
ne pro psalmo ymnũ. Te deum
laudamus procedentes in eccle
siam decantauerunt O vere dig
na remuneracio subditorum. s;
heu ꝙ pauci sunt hoc maxime
tempore q̃ portare velint ⁊ non
pocius portari. Exercẽt officia
vt querant que sua sũt nõ que
ihesu cristi. Certe iudas fur erãt
et loculos habẽs plenos ea que
mittebãt portabat. Et q̃a sem
per infidel' ĩfideliter agit. mur
murat ɔtra dñm veritatis. eo ꝙ
passus ẽ preciosũ vngẽtũ super
caput eius sãctissimũ diffũdi.
Male ergo inuidus pietati as
suescit in peius ⁊ precio vili di
strahit salutis auctorẽ. Credis
ne iudã istũ officiatorũ aliquẽ
imitari. Non dubites. Subtra
hũt nõnulli tales prelatis. sub
trahũt fratribꝫ. subtrahunt et
egenis. implent marsubia. Et

si cupidi sũt honoris aut glorie
student interi paritati. donec
aliqua dignitas patrat q̃ medi
ante symonem cõsequantr. Nec
in hoc tantum diei sufficit ma
licia sua. sed et si locus ocasio
nis fuerit surgunt in patrem ꝓ
prium patricide fiunt iudas in
dominum et per complices clã
corruptos si quibus sinistris ac
cumulant grauiora ⁊ vbi hec in
uenire non poterant fingũt mẽ
dacia et per hec sacramẽta fir
mata deuotant innocentem. vt
pro eo regnẽt aut regnare faci
ant ypocritam per quem exer
cere et facere poterunt quod in
tendunt. Hec plerumqꝫ paten
ter et si quando latenter pos
sunt hoc faciunt. ne in suspicio
ne malignitatis veniant aut
doli. Sꝫ absit vt frustretur sen
tencia veritatis qua dicitur.
Nichil opertũ quod non reue
letur nec abscõditum quod non
sciatur. quod patuit in iuda qui
suspensus crepuit medius ⁊ dif
fusa sunt oĩa viscera eius. O no
stri tẽporis iudas credis ne pa
ti similia. Minime dubites. Ad
modicũ dissimulare potes neq̃
ciam s; nõ in longũ. Accedit ci
cius vltra ꝙ credere potest pti
nenter aut impertinẽter occasio
ꝑ quã nõ tm̃ ista malignitas i

integrūm patrat · vex etiā ī vete
ūda vulgaris audacia veris ad
dicens nephanda fetaliter ut
per fas et nephas in ore ī diffe
rētur ōium abhoīabilis habea
ris · Nec cōfidas fame ante for
sitan habite · Absolon enim q̄ si
pulcherrim⁹ in omni israhel · p
eo tamen q̄ nisus est cōtra pa
trē suspendio iugulat⁹ triplici
hasta confoss⁹ est · Caue ergo et
tu ne hasta fede cōsciēcie · hasta
turpis īfamie · hasta gehēnalis
pene postmodum transfigaris ·
horum tot exempla q̄t regna ·
Vnū tamen referam euidens in
subiecto · ¶ Erant in flandria si
cut a p̄sbitero terre illi⁹ cogno
ui duo viri diuites qui contra se
grauiter īimici oportunitatē q̄
rebāt qualiter vn⁹ alter capet
vel necaret · Erat autē quidā ne
quissim⁹ qui vnius seru⁹ fuerat
et nūc alteri seruiebat · Ad hūc
ergo cui olim seruierat ille veni
ens cōquest⁹ est de domino cui⁹
ad presens erat seru⁹ · hbi q̄ fo
re perfacile ut eius manib; illū
tradat · qui gauisus cōtinuo pa
ct⁹ ē pecuniā illi dare · et spospō
dit · et exīde nacta oportunitate
dominū tradidit in man⁹ inimi
ci · Quo occaso venit pditor ille
ad amicos partis aduerse et si
mili dolo tradendū illis optulit
occasionē · Credebat enī zelus p
dicōis in primo ōmib; nisi solis
illis cum quibus pactū inierat
latuisse · sed non sic erāt · Cōpre
hensus ergo ab illis quib; trade
re voluit occasionē oblat⁹ ē iudi
ci et suspensus turpi morte neca
tus est · Ꝫ zelus eius facto turpi
ori postmodū claruit · Amicorū
enim precib; patibulo depōi p
missus est et in terra sepultus ·
Nec mora sequēti nocte cum se
pultus fuiss; ignoti canes sepul
tum multis vidētib; extraxerūt ·
et membratī inter se miserabili
ter discerpserūt ·

¶ Qz subditi ī morte boni p̄la
ti iure tristent · ¶ Capi · xxv ·

Regem si mori contigerit
tristē popul⁹ circa ei⁹ fu
nera glomeratur spectā
tesq̄ exanimē lugēt · tūc n̄ sub
ueniatur eis fame moriūtur · Re
uolue textū veteris et noui testa
mēti aliarumq̄ gēciū libros · nō
inuenies in gestis filiorum hōi
num tātū piaculum quale nūc
in apibus vides q̄ filii pro parē
tib; mortis dispendiū incurre
runt nisi q̄s forte patrem aut
q̄d min⁹ est animatū vindicare
volens occasum aut lesum mor
tem incurrerit male caut⁹ · pa
tres autē pro filijs · viros pro

feis ⁊ econuerso sepe inueimus. Luget ysaac matrem. Joseph luget ⁊ patrem. Optauit iacob filium sequi lugens ad inferos. Dauid mori pro absolō. ʒ filiū pro patre mori velle vel mortuū non inueni. Quare autem hec pietas cōuertibilis non exstat vt sicut parentes pro filijs ⁊ filij pro parentibꝫ moriantur. nota hic quidem potest humane nature corruptio. nisi forte iuxta quosdaꝫ illum nature ordinē iudicamus vbi videtur humor de radice arboris in ramos extēdi sed non de ramis humorem ad radicem equali mensura reciprocari. ¶ Spiritualiter tamē legimus filios pro patre mortuos cum gloriosos martires pro cristo regeneratore omnium vsqꝫ ad penalissimas mortes sanguinē cernimus effudisse. Hac morte ꝑm ꝓphetam nichil vidimus preciosius hijs q̄ cristū adhuc reciproca dilectione in suis intimis complectuntur. De hoc etiam in libro de naturā rerum stophabos figurate valde describitur. Arpia auis est in deserto indie in loco que stragopoles dicitur iuxta mare ioni cum rapinis insaciabilis fere. semper faciem hominis habet sed in se nichil virtutis humane. nam ferocitate depredat̄ insanit grassatur vltra humanū modum. Hec auis primum hominem quem viderit in deserto fertur occidere. Inde cuꝫ fortuitu aquas inuenerit et faciem suam in aquis fuerit cōtemplata. mox sui similem hominem se occidisse prospiciens tristat̄ non modice et hoc aliquando vsqꝫ ad mortem vel plāgit mortuum omni tempore vite sue. Quid auis ista crudelis nisi genus humanum significat. que beluina quidem semper ab ipso mundi exordio inuicem sibi ferocitate insaniuit et grassata est. Ad hoc tandem flagicium immane peruenit vt omnium creatorem dominum ad redempcionem suam in deserto seculi huius suscepta forma hominis venientem despiceret et occideret saluatorem. Quis ergo homo tam crudeliter inhumanus dei filium hominem inter hoīes et ꝓpter hoīes factū ⁊ a se idest sui causa peremptum ī scripturis sc̄is velut ī lucidissīo speculo ꝓspiciēs nō horrescat. ⁊ totis visceribꝫ cōpassus occiso nō cōmoriatur mortuo vel irremediabilibus lacrimis eum cotidie lamētetur. Unde iob. visitans speciē tuā nō peccabis. Et paulus ad

hebreos· Si recogitate inqͥ eū q̄ talem a persecutoribꝫ sustinuit tribulacionē· si fuerimus socij tribulacionum eciam⁹ et consolacionū· Et si cōpatimur conregnabimus· Exeam⁹ ergo ad eū extra castra īꝓperium ei⁹ portātes· dicas cum dauid· Quid retribuam domino pro omnibꝫ q̄ retribuit michi· et ɔsultu interno respōdet· Calicem salutaris domini id est ihesu accipiam et nomen cristi ad meā sufferēciā inuocabo· Quis eni ex se ad hoc ydoneus· O felicem hominē vite cristo reddere cupiētē· O beata mors et preciosior omni vita dū anima ī morte tenebras excuciet morosius cruciādo ⁊ ictū splendentis gladij ꝓ cristo momentaneum formidabis· Exul viuo· graue me pondus corporis mei astrīgens alligor· eciā fortuna felix īfelicissime ɔtabescēs et non beatū me partem vbi tali morte fuīt⁹ cupiar· Moriar ergo desinam egrotare posse desinā alligari posse· desinā mori posse· Mortem ergo ut nūqͦ timeas beatam semper adopta· Magna res est et nō diu dicenda cum hora illa ineuitabilis venerit equo animo abire· Viuere noluit qui mori nō vult· Venientem mortem nemo hylaris accipit nisi qui se ad illam diucius ꝑparauerit· Et reuera ut dicit seneca· Honesta turpitudo est mori ꝓ bona causa· et ego dico honestissima pulchritudo est mori momentanee et semp viuas· Vixim⁹ enim ut moreremur· sꝫ quo fine viuēdum est· Finis autem legis ē cristus et maxime legis mortis ad iusticiā omni credenti· Neqꝫ enī dignus est aliqͥs beata morte nisi vitā desiderādo futurā vehemēter exoptet· Qͦd autē ī exemplū hui⁹ materie contigerit referamus sicut a fide dignis accepimus·

Circa annū domini ab ī carnacōe· M·cc·xvi· quidam vir fidelis ⁊ bonus de opido dinanthea mare trāsijt et ingressus terrā sanctam loca singula in quib⁹ pedes domini stetisse quibusdā indicijs ferebantur multa deuocōne ⁊ lacrimis visitauit· Cūqꝫ venisset ad locū caluarie vbi redemptorem nostꝝ audiuit mortis angustias et crucis supplicium pertulisse grauissime suspirijs ingemiscens cum clamore valido et lacrimis dixit· Quid tibi benignissime domine qͦd tibi criste retribuā pro omnibꝫ que prius amator amabilis īqͦ mirabilis tribuisti· Vidi ꝑus loca in quibus natus et īt̄ hoīes

conuersatus doctrinam euange
licam predicasti et diuinitatis
tue indicia per miracula demō
strasti. Hec quidem ob amo
rem et reuerenciam tui sincero
corde complexus sum. hūc vero
locum passionis et mortis tue
equo animo videre nō possum
vbi clauis crucifigi terebrari
lancea. et animam pro nobis
tradere voluisti. Hec vt beatus
ille perorauit exclamans rup
tis vitalibus cordis venis spiri
tum exalauit. ¶Sed et de fra
tre voluando priore ordinis pre
dicatorum in argentina ciuita
te theutonie rem mirabilissimā
et deuotam proprijs oculis vi
di. hic vt fratres michi testa
tissima veritate narrauerunt
semper fere siue gradiens siue
sedens pollice signum crucis in
pectore depingebat. Contigit
autem vt maguntiam veniens
infirmitate decumberet. et in
grauescente morbo cum mira
alacritate spiritus moreretur
et apud fratres minores sepe
liretur ibidem. Nondum enim
tunc fratres predicatores in
eadem ciuitate locum habebāt.
Quo audito fratres in argenti
na duos fratres pro fratris de
functi corpore direxerunt. sed
frustra quia fratres minores
sepultum reddere noluerūt. Cō
tigit autem post ānos paucos
vt fratribus minoribus ad locū
alium transeuntibus fratres ite
rum de argentina duos fratres
in maguntiam pro dicto prio
ris corpore destinarent. qui si
ne contradictione acceptis vel
assumptis ossibus in argenti
nam prospere redierūt. Quid
plura.ꝯ Ossa diligēcius fratres
abluentes os pectoris cui ex vtra
qꝫ parte coherent coste superi
us insignitum cruce operosissi
ma reppererunt ꝛ hoc quasi sci
tum cordis interius. Erat autē
crux vt ipse ad hoc videndum
quadraginta miliaribus labora
ui ꝛ vidi oculis. vidi ī essis me
dio ex substancia ossea spissitu
dinem euidentissimam eleuata
tribus superioribus brachijs cru
cis equalis longitudinis et in
feriori brachio decentissime lō
giori. extremitates vero trium
brachiorum superiorum instar
repandi lilij recurua tas. et bra
chiū inferius quasi truncꝰ debe
ret infigi exacuatum habebat.
Quid igitur in signo corporee
crucis in osse pectoris nisi mor
tis cristi in mente prius habita
stigmata passionis.ꝯ Et quid
in folijs repandi lilij in crucis
extremitatibꝫ nisi mundissime

castitatis insigne q̄d ad memo riam mortis cristi fidatissime fixum gerebat ī carne. ¶ Noui secreraus ī brabancie partibus prerogatiue sanctitatis puellaȝ de qua p veridicos fratres ordi nis predicatorum manifestissi me probatum ē· q̄ per assiduā meditacionem passionis ⁊ vul nerū cristi in latere eius vulnꝰ ingens per plures annos appa ruerit· ⁊ de ip̄o vulnere sanguis fere continue in multa quantita te profluxit· Cuius itaqȝ sang uinis particulam ad euidenciaȝ tanti miraculi vidimꝰ diu in vi treo vase seruatam· nec coloris mutasse specieȝ vel odoris· ¶ Ad idem de quodaȝ martire prope nostra tempa veridica relacōne suscepi· quia cum captus cuidā gentili tyranno seruiret· et ille eū honestissime tractaret· mar tir autem gemebundus incede ret· miratus causā tristicie q̄rit et quare cū seruis aliis nō gau deret· Cui martir· cum aliis in q̄t gaudeo· ſȝ semper tristis īce do· quia dei mei memor mortis cōtinue in corde meo eius passi onis stigmata porto· Hoc mox ut tyrānus audiuit· grauiter in dignatus et ego inq̄t experiar que dixisti· Nec mora exēpto re vocato iubȝ apto pectore mar tiris cor eius euelli et p mediū cultro secari· Ubi statim inuēte tyrāno cū suis res miāda cōspi citur ⁊ pro sigillo pars vna cor dis alterā crucifixi cristi ymagi neȝ cōtinēs recipit· Quo viso ty rannꝰ mox credidit et cū ōmbȝ suis sacruȝ baptisma suscepit· Quid mirū cū p ꝓphetaȝ a cri sto fuerit repromissū· Si posu eris inq̄t ꝓ peccato animam tuā videbis semen lōgeuū· ⁊ in manu tua volūtas dn̄i diriget· Quid est semē longeuū nisi cri stianū nomen vsqȝ ī cōsūmacōeȝ seculi dilatatū· Et q̄d est in ma nu filii patris dirigi voluntateȝ nisi fideles quosqȝ conu̾sos ad fidem opeibȝ bonis īsistere ⁊ ad regnū pertigere q̄d non habet finē· Regem ergo bonū ꝑlatū si nos apes fideliū habere ⁊ mori contigerit iure nos tristari nemo sapiēcū reprehēdet· ymmo porꝰ in boni prelati morte gaudētes eciā scelestissimi quiqȝ quasi p u̾sos ⁊ neq̄ssimos cōdēnabūt· Hec de regibꝰ apū· hoc ē prela tis fideliū dicta suffiçiant· Nūc autem gracius ad apū populos transeamꝰ·

¶ Explicit liber ꝓmus de prelatis tractans·

Incipit liber secūdus q̃ tractat
de subditis.

Omnis ecclesiasticus
ordo sub diuisione tri
plici ordinat̃. in epis
copis. i p̄sbiteris. ⁊ i
clericis. Et hij oēs vnū p̄ncipē
papā rōnū habent. Sic et i lay
cis fidelibꝫ ecclesia toto orbe dif
fusa sub impatore romano i p̄n
cipibꝫ militibꝫ et plebea multi
tudine cōgregatur. Sꝫ de hijs
supsedere disponimus nisi for
te icidenter aliqua se obtulerīt
prosequēda. Dicit ergo text⁹
in p̄ncipio qualiter ordo mona
sticus sicut et in precedentibus
distinguatur. In tribus distri
buūtur ordinibꝫ apum plebes.
sic ⁊ omnis conuentus monasti
cus sub trina distribucōne sali
cet officiatis claustralibꝫ atqꝫ
conuers̄ sub vno capite prelato
q̄si sub rege apes cōmodius ad
unantur. Pars autem prima
illarū est que matres ⁊ emerite
sunt. ceterisqꝫ maiores existūt.
Iste aūt officijs singul̄ et opi
bus presūt. Hec p̄ma pars of
ficiatos i claustris cū seniorib⁹
signat ⁊ hoc ibi vbi matres eme
rite noiant̃. In matribꝫ affect⁹
ostendit̃ q̃ p̄oribꝫ et supiorib⁹
officiatis tanto fructuosius ge
nerat̃ q̄nto ex caritatis radice
erga subditos inueit̃ fūdatior.

Vn̄ in paulo non tm̄ patris sed
etiā matris affectū q̃ tenerius
diligere solet obserua. Ait enī.
Filioli mei quos iterū parturio
donec formetur cristus i vobis.
Tales mrēs sūt q̄bꝫ gloriosus
pater augustinus in regula sua
precepit dicēs. Suscipiat iq̄t
infirmos. consolet̃ pusillaīmes.
paciens sit ad oēs. Vere beatus
aīmus i prelato q̃ se oīm aīmis
subditoꝝ pietate ꝯpaciens incli
naret. Hunc paulus euidenter
ostendit dicens. Quis ifirmat̃
⁊ ego nō ifirmor. Quis scanda
lizat̃ et ego non vror. Propte
rea emeritos dicim⁹ seniores q̃
emeriti idest sup̄ meritū aliorū
esse dicūt̃. q̄a ceteris auctorita
tis maioris reuerēcia existunt.
Hij sūt p ꝓphetā dcā populi gra
ues in q̄rū maturitate deus et
tocius religionis norma lauda
tur. Hos signant viginti qua
tuor seniores quicumqꝫ illi sunt
qui in apocalipsi citharas spiri
tualis iocūditatis habentes se
dentes i throno in p̄hialis meri
torum nichil se habere penit⁹
cognoscentes. nisi quod dispen
sacione incarnati verbi secūdū
misericordiam non scd̄m meri
tum acceperūt. ¶ Vidi virum
sanctum et bonum qui de nume
ro emeritorum rectissime dici
potest et potuit q̄ diu vixit.

Fuit in monasterio sancti ma thie apostoli iuxta treuerī· mō ch⁹ qdā otto noīe q̄ q̄drag^ita ā nis et āplius p̄oris loco deserui erat in ↄuētu· p̄mus ad omnes horas· p̄mus ad matutinas de nocte surgebat· Nullo vnq̄ in choro die vl' nocte appodiamen to sediuꝫ vtebatur· numq̄ͣ sedit aut iacuit sed erect⁹ semp stās ad celum mēbris oculis ꝛ men te mtebat' qd i sede eius cōden sato puluere euidētissime ↄpro bat'· Raro ꝛ breuiter in colloq̄o in studio sequēs· ceteruꝫ tpis ī oracōibus aut meditacōnibꝫ ex pēdebat· ut ī necessitatibꝫ non egerēt mira ↄuēt⁹ curā habebat ꝛ per hoc eos ad regularē obs uācīā fidēcius ↄpellebat· Circa adolescēciores validissimo zeli feruore vigebat ut eos instituē re moribꝫ ꝛ ab illecebris carnis ꝛ alijs vicijs īpeditos arceret· Hic vsqꝫ ad precedentem diem mortis sue per sex dies ocul te conuentum suum cuꝫ acuta fe bre secutus in īfirmariaꝫ depor tatus est· qd ut percepi veni cum phisico visitare iacentē· Quem ut vidit phisicus aduertit senē debilitate nimia et abstinencia fatigatū et inanitū· precepitqꝫ statim occidi pullum cum tamē esset quarta feria ante pascha· Et mox prior auerso vultu cum

renuerꝫ dixi ei· Non te cōpetit sine periculo anime tue id ē mor talis peccati ↄtradicere phisico dummodo precipiat qd fieri po test licite cū iure scripto· Tūc ille placido vultu· domini īq̄ͣ vo luntas mea cum fiat· Nec mora hoc dicto expandit man⁹ ꝛ pe des in lecto ꝛ eleuatis sursū ocu lis exspirauit· ¶ Vidi ꝛ aliū vi ꝝ emeritū conradum noīe de ordi ne predicatorū apud louanium vita et animarū zelo feruētissi mū doctrinaqꝫ gloriosū· Quem cuꝫ audiuissē mori veni ad locū vbi mutus ꝛ q̄si sui nescius decū bebat· Appropīquāte ergo hora mortis contra spem omniū ocu los eleuauit ꝛ manus ꝛ cū letis simo vultu ītuit⁹ crucifixū dix it· Educ de carcere animā meā vt cōfiteatur nomini tuo domi ne· Et cū tercio hoc dixisset di missis ocul' exspirauit· ¶ Vidi et aliū eiusdē ordīnis in eodem loco geruasiuꝫ nomine dilectū valde michi ꝛ in amicicia speci alem· de isto btīssimo et emeri to valde viro fratres qui cū eo in ordine predicatorū triginta quinqꝫ annis fuerāt conuersati veritate testatissima referebant q̄ͣ in tanto tpis spacio ex quo intrauerat ordinem nūquaꝫ fra trem numq̄ͣ hominē ex sua cul pa vel in curia perturbasset·

humilitatis et mansuetudinis tā
te fuit q̄nte nūq̄ hominem me
minerim mevidisse. Compassi
onem vero et caritatem erga p̄x
imos miram habebat et veheme
tem. hic ab mortis exitum debi
litate corporis appropinquans
oculis ac manibus celestibus i
hyabat. Et cum a fratre roga
retur vt sibi super pacis statu
sue consciencie responderet humi
liter dixit et deuote. Pax certa
et firma est inter me et salutis
nostre auctorem nec vllo modo
diucius ab eius contemplacōne
frustrabor. ¶ Vidi et alium eius
dem ordinis in gandauo egidi
um nomine qui canonicus apd
sanctum andomarū in flandria
seculum dereliquit et predicato
rum ordinem intrans. tātū dedi
tus lacrimis et tm̄ spūali leticia
et aīarum zelo efferbuisse pbat. vt
vere sanctus crederetur et esset
et hoc exitus eius mōstrauit. Nā
cū frater suus carnal' sepeliret
in claustro fratrū. marmoreq;
superpositū male iacēs deberet
corrigi. sinite inq̄t fratres sini
te diu non iacebit imotum. ma
nifeste predicēs se cū frē defun
cto sub eodem marmore in pri
mo deponendū. qd et factū est.
Sz et frē quodaz narrāte m̄ q̄
añ ipsū resedit die prima mori
turus qd querenti sibi quomodo
sentiret respondit dicens. bene
frater karissime. me bn̄ sencio q̄a
tribus diebz tm̄ in purgatorio
hinc exiens expurgabor. et stati
postea p dei graciā et misericor
diā ad gloriā euolabo. ¶ Vidi et
aliū eminētis vite virū de ordi
ne fratrum minorū. fratrem wil
helmū de militona q̄ magister
theologie parisius sāctissimā ac
deuotissimā vitā duxit et cū die
quadā parisius p̄dicaret. p horā
obmutuit et v̄bū inde resumēs
omnibz cū vultu serenissimo va
ledixit et sic in pace quieuit.
¶ Vidi et alium fratrem ordis
predicatorū odonem nomine in
iure regētem virum sanctū et bonū
q̄ raro volebat cōmedere qd semi
nali fluxu ab aīali descenderat
s; olera vl' pisa corpus sobrium
reparabat. Hinc in īgressu ordi
nis vite sue terminus reuelatus
est et hūc fratribz certo die añ
obitū reuelauit. ¶ Vidi et frēm
conradū ordinis minorū qui mi
nister theutonie mirā gr̄cia predi
tus fuit et sanctorum feruētissim9
venerator in multis enituit.
¶ Vidi et alium emerite vite ca
nonicum in monasterio cantip
censi diebz vndecim ante mor
tem q̄ iohānes noīe cognomēto
bonus valetus vir litātus et bon9
innocētissimā vitā duxit ab an
nis pluribus vsq; in euū vite.

De hoc bono viro michi sui ca
nonici referebāt. quia cū esset
parisius et esset auditor beati et
magni viri magistri petri comes
toris cātoris parisiens. quibusdā
temptacōibz et dubitacōibus ce
pit fluctuare et supplex sup hoc
in oracione factus vidit beatos
apostolos petr̄ et paulū. et mox
eorū solacio ad spem gracie vi
te merito confortat. Hic glorio
sissimam cristi matrē miro fer
uore cōplectēs inter cetera q̄ de
ea composuit duos istos v̄sus icōp
abiles edidit. Felix mater aue
qua mūd⁹ soluit̄ a ve. Que ge
nitricis eue. re facis esse breue.
¶ Vidi et magistrū salomonē p̄
dicatorē solemnē et magistrū q̄
per totā theuthoniā multa doc
trina et miraculis celebratus tā
dem pro cristo omnia beneficia
dereliq̄t et in colonia predicatorū
ordinez prolixo valde fatigat⁹
senio introiuit in q̄ veluti puer
benigne et humiliter cōuersat⁹
post annos aliq̄t sanctissimo fi
ne q̄euit. ¶ Vidi et aliū nobilē
et illustrissimū virū q̄ helgerus
nomine fili⁹ potentissimi comi
tis in iuuētute possessiones cas
tra et diuicias multas pro cristo
dereliq̄t. et p̄dicatorū ordinem in
trās frisacēn. prior effect⁹. Qui
postmodū multis ieiuniis et la
borib; fatigat⁹ pre nimia debili
tate eques ire cōpulsus est. sz tñ
asino vsus ē pro vectura. hic se
mel stans i p̄uinciali capitulo et
coraz diffinitorib⁹ acusat⁹ au
diuit asinū suū hinnitu ut solēt
horrido vociferare et dixit. Ecce
fratres asin⁹ meus acusat me
q̄ nō sum dignus tenere offici
um prioratus. qui invalidus ire
pedes contra ordinez subuehor
dorso eius. Hec ut dixit nō nl
los in lacrimas concitauit. regere
tamen conuentuz ut erat debilis
vsq; in finem vite cōpulsus. mul
tis post mortem et maximis mi
raculis claruit. Fuit sub eo et ei⁹
tpe quidam conradus frater or
dinis p̄dicatorū q̄ inter alia infi
nita miracula tres eciam mortu
os in vita suscitauit. ¶ Proīde
vtrum viderim dubito mōchū
cisterciēn. ordinis virū pietate
plenum de quo tale miraculum
ferebatur. Algore niuium terra
brabancie respersa per totū mō
chus predict⁹ premisso i villaz
famulo sol⁹ in cāpis p deuia ve
niebat. et ecce inuenit puerū z
elegātissime forme quasi trien
nē magno fletu et eiulatu soluz
in niuis frigore residētem. cōpas
sus igit̄ tali puero eq̄ descēdit.
et cōplexus flentem flere cepit
cum eo et querere quid haberet.
Tacēte autē puēo ingeinat in
gemiscit q̄rens vbi ē mater tua

numq̄d perdidisti matrem. Ad interrogacōnes illius puer for tius eiulās. tandem dixit. Heu me heu me. quare non flerem q̄ re non eiularem. Ecce vides q̄ egens solus ⁊ in frigore sedeo. et non est qui colligat me ⁊ hos piciū prestet. Mox monachus surgens et puerum in brachijs eleuans osculatus ē dicens. Ces ses flere dilectissime quia ad hospicium portabo te et faciam enutriri. Hoc dicēs cum puero equum ascendere voluit. sed pu er de brachio tenentis exiliēs disparuit repente quia cristus filius virginis fuit. In terram igitur cadens monachus flere et eiulare cepit acerrime. et cū diu sic iacuisset eiulans tandē quesitus a seruo inuentus est. eleuatus est in equo ad hospici um ductus. quesitus cur fleret nichil aliud vna nocte dicere potuit. heu me puer bone pu er pulcherrime quare me dere liquisti. cur abisti tam cito. cur te perdidi. Post hec mōchus consolationem recipiens auidā euentum retulit qui illis per quos sciui tante rei miraculum et piaculū patefecit. Quis enī sine lacrimis audire potest pia culum tale et tantum q̄ filius vnicus patri deo deus existens hospicium in terra querit. eget cibo. algore contrahit. ⁊ p̄ abū dancia iniq̄tatis refrigescente caritate multoꝝ. non est qui eū recipiat cordis hospicio. reficiat patris placata benefica volūta te reuoluat et foueat deuocio nis sinu. veste contegat carita tis. Vidi ⁊ multos alios viros vita emeritos ⁊ virtute. quorū alij feruentes spiritu saluti pxi moꝝ instabant. Alij in tribula cione pacientes in bono malum semper euincere laborabāt. Alij pio et casto timore quasi timen tes fluctus super se dn̄m presto lantes continuis lacrimis insi stebant. Alij spe gaudentes et in vita p̄nti dulcedinē patrie ce lestis p̄gustātes nichilominus felicem mortem ī iubilo preuci ebāt. Certū tn̄ ē lector nullū ex suis meritis sed sincerissime in dn̄o gloriatos ⁊ eosdem pocius habuisse inspiratam leticiam q̄ presumptam. nullū tamen sine horrore demonū recessisse. Nul lus ergo senioꝝ emeritoꝝ ꝟ ina iorum nostrorum de meritis su is ā vita p̄sumat. q̄a dyabolum legimus vite auctori īsidiatū q̄ dragīta diebꝫ ⁊ q̄dragīta noctibꝫ etiā ieiunāti ⁊ nichilominꝰ s̄m quasdam scripturas in cruce morienti.

¶ De vigore subitoꝝ ī iuuētu te. ¶ Capitulū. p̄mū.

De vigore subditorum ī iuuen tute. Capitulū pmum.

Secunda pars illarū apum est que iuuen tutis vigore opa mlta prestātes discipli na quadā matribꝫ subdite sūt. nec q̄tq̄ agūt sine maiorū ipe rio. Hic planissime demōstrat status ⁊ vita claustraliū. qui se cūdum lr̄am de iuuētute et forti tudīe vigēt tpe loco et ordine. vel laborant manibꝫ. Qui enim non laborat non manducꝫ. Vel si labor manuuꝫ ex ordine nō ha betur canticis spiritualibꝫ horis debitis et interdū studijs scrip turarum nec non regularibꝫ dis ciplinis letāter et gaudenter in sudant. Huiꝰmodi enī opera si sint multa et ꝑ re saluti pmo. secundarie ꝓximorū cum exem plo vite cum decore v̄tutū ⁊ ora cōne multiplicis fructꝰ iuuamī ta ꝑ̄stabūt. Quis enī q̄tūcūqꝫ peccator huiꝰmodi opeā vidēs ad emendacōēe vitā et penitē ciam non ꝯpūgat. Quis tā fla giciosus et amēs tā sedulas tā ꝯtinuas laudes audiens. deum timore ac ꝯ adorāda non laudet. Cꝫ talium stet suffragio totus mundꝰ ⁊ peccatores apud iratū iudicē deum eorū oracōne inuē tur. non est verꝰ qui ābigat cas tiançꝰ. Unde tēpore nūdum pre sto quo mūdꝰ talium suffragio iuuaret ysayas deplāxit dicēs. Non est qui ꝯsurgat ⁊ teneat te. Qd bene patuit vbi nec an gelo peccanti in celo nec homi ni peperat ī terra. nec hostibꝫ nature in zodomis. nec filijs ısra hel ydolatris. nec murmurātibꝫ in deserto iudeis. Tempore quo gens vngarorū cum alijs regnis multis agente tartare ꝑ de orientis ptibꝫ veniente crude liter est destructa et iā in theu thonia fines boemie īuadere co narēt. quidā ꝑ ipsa terra theu thonie ⁊ maxime ptibus brabā cie corde turbatꝰ sollicitꝰ venit ī brabanciā ad sanctissimā tunc tpis moialem dicens. sollicitor ⁊ non modice mater karissima ꝓ terris hijs ꝓximis a facie tarta rorū ne sicut alijs fecerunt faci āt et hijs terris quia iam inua dere fines theuthonie salicꝫ bo emiam inchoauerunt. cui illa. Nichil karissime vereans quia tot sunt in terra ista anime bo norum et in hijs maxime clau stris q̄ nullꝰ est hic tartarorū exercitꝰ formidādus sanctarū oracionuꝫ iaculis repellendus. Bn̄dictꝰ ergo deus in ōnibꝫ ⁊ ꝑ omnia sicut audiuimꝰ ita et vi

dim⁹. Huic aūt ɔtrariū q̄d acci
derit audiam⁹. Añq̄ ī walatria
sb rege wilhelmo modeātore ro
manoꝝ a comite florētio ꝛ seelā
densibꝫ flāmīgoꝝ exercitus fe
tret. orāti cuidā ꝑ dicta gente
idest ꝑ flamingis in oracōe re
spōsū ē. Sine supbos hūiliari.
Quod tercia die post factū īspexi
mus. licet tñ multi cū eis et in
eis occisi fuerant q̄ nullo modo
meruerūt talē mortē. Sed nōn
dum q̄ acerba mors bonis nō
obfuit. sed profuit ad salutem
quia terreno dño obedire in bo
nis iustū ē. Quod patuit ī quo
dā fidelissimo viro de q̄ a mr̄e
regis dicti wilhelmi venerabi
li mechtilde didicimus. ¶ Cum
enī ipsa regis mater hollandie
memorabilis comitissa post fa
ctam cedem ī walatria deuenis
set aggressa ē cū duobꝫ fratribꝫ
predicatoribꝫ viuentes adhuc
q̄rere et colligere sauciatos. In
uenit autem et ad idē opus pie
tatis matronā diuitē ꝛ precla
ram que cū fletibꝫ matri regis
coītisse narrauit. Transiens in
q̄t hic vocauit me voce flebili q̄
dā sauci⁹ ex prostratis ad quē
cum venissem caput eius locaui
in sinu meo et eum ad cognoscē
dum deū hortabar. ꝛ vt poterat
ille eleuatis in celum oculis cū
manibus dixit. Fateor me co
actum in exercitum venisse. et
hoc eo animo q̄ nullum lederē
nec in corpore nec ī rebus Hic
lesus sum. et ecce iam moriar.
Occisori meo prorsus indulgeo
vt mei similiter misereatur om
nipotens deus et contra eum nī
indulgeat q̄cquid feci. Viaticū
corp⁹ cristi vehemēter expto.
quod licet ore non sumā in mē
te tamen virtutis eius gracia
nō frustrabor. et hoc dicēs cru
ce signauit se ꝛ sic spiritum red
didit. Testor vobis ait matro
na per salutem meam q̄ statim
vbi spiritum ad reddendum os
aperuit auicula tante pulchri
tudinis vt ei nichil in creaturis
comparari posset de ore eius cū
odore miro aromatico ad supe
ros euolauit. Vide ergo lector
q̄ veridica sit illa sentēcia beati
augustini qua dicit. Vere dico
credidi propter quod locutus
sum. non potest male mori qui
bene vixit. Studeant ergo fide
deles claustralium insudare la
boribus. inuigilare spirituali
bus canticis. studijs sacris inhe
rere. disciplinis regularibꝫ exer
cere. ꝛ per hec erunt proximis
in exemplum et peccatoribus
contra iram dei veri iudicis in
tutamen.

De virtute humilis subiectio nis. Capitulū .ij.

D Disciplina quadaȝ ma trib⁹ subdite sunt. nec agunt q̄tq̄ꝫ sine maioꝝ imperio. Hic notatur hu:litas subiectōnis ⁊ abrenūciacio ꝓꝑe volūtatis. que duo si subiect⁹ q̄s integre et ex corde tenuerit. exaltatus quidem exultabit ī gaudio ⁊ absolute libertatis gloria pfruetur. Unde apostolus. Illa que sursum est iherusalem libera est. que ē mater nr̄a. Sȝ nō absurde queri potest cur ꝯsulit et velit ecclesia ut homo subdatur hōi cum deus hoīem racionalem ꝯditū ad ymaginē suā nisi irracōnabilibȝ dominari. nō hominem homini. sed hoīem pecori voluit. qđ patuit ut dicit gloriosissim⁹ augustin⁹ in parētibȝ ꝑmis ⁊ maxime in pr̄iarchis q̄ pocius fuerunt rectores pecudū q̄ꝫ hominū. Unde eis dictuȝ est. dn̄amini piscibȝ maris ⁊ volucribus celi et bestijs terre. Et potest sic solui. Illi quidē antiq̄ et pmi parentes soli deo subditi neq̄q̄ꝫ abutebāt̄ ꝯcessa a domino libertate. sed ī ōmi honestate morū creatori omniū fuiebāt. Nunc vero per abrupta vicioꝝ hoīes defluentes vix eciam sub durissima seruitute possūt a vicijs cohiberi. Unde peccātibus filijs israhel in deutronomio minatur dictū ē. Eo q̄ nō fuieris dn̄o deo tuo in gaudio ⁊ leticia cordis tui ꝓpter rerum habundācia ȝ ōmiū. seruies īimico tuo in fame et siti et nudi tate ⁊ rerū ōnium penuria ⁊ imponā iugū ferreū super ceruicē tuaȝ. Audi ergo qđ dictū sit et minas tāti iudicis vereatis. Ut eni īcōparabil̄ ille doctor augustinus ait. Nichil īterest sub cuius īperio facilius homo fuiat moritur⁹. dūmō ille q̄ īperat ad īpia et iniq̄ nō cogat. Felicius eni fuit hōi q̄ꝫ libidini. Cōsidera cristuȝ dei filiuȝ ab ipsa maiestate supna ad nostrā miseriā descēdisse. qui alios saluacōne sua vere liberos facit. subdi parētibȝ voluit. ſm ꝓphetam durissimaȝ ptulit seruituteȝ. Proinde videas qđ dictuȝ ē superius q̄ subdite matribȝ iuniores nichil agūt sine maiorum imprio. Optime claustralibȝ ꝯpetit qui abrenūciantes ꝓꝑe voluntati nichil agere debent sine maioꝝ īperio vl̄ saltem sine licencia. Audite claustrales pr̄icipem salutis nostre ihesū vt volūtatē suā sed patris faceret non venisse. ac per hoc patri obediens vsqȝ ad mortem non liberas manus non liberos

pedes affixos cruci corpusq3 sa crum immobile ꝫ solum os tā tum liberum ad orandum habu isse monstratur. Rea mens tibi dico karissime serui est qui talē non vult passum talia dominū imitari. Liberas ergo man9 ad dandum aliq̄d vel agendum. liberos pedes ad ambulandū. libera mēbra ad conādum ali q̄d nō habebis ꝫ totū cū cristo corpus affixū penitencie cruci. sola tibi lĩgua ad orādū cōfiten dū et laudādū liberā erit. Tēp tanē curiositate oculi. oculos cri sti attēde velatos. Tēptanē au res vaniloq̄o. cristus ↄtumelio sos sermones et terrores audi uit. Temptaē gust9 supfluis ci bis et potib9. cristus felle ciba tus ē. aceto potatus est. Temp taē olfact9 redolēcijs pigmento rum. cristi facies sputis fetidis simis illinīē. Temptanē man9 ad illicita ↄtrectāda. xp̄i man9 intuere trāsfixas. Temptaē cor ad cogitāda vel capiēda nociua. cristi cor lancea terebratū aspici as. Temptanē pedes ad ambu lādū vel pagrandū terras. xp̄i pedes cruci clauis affixos attē das. In hac vltima temptacōe tibi specialiter cauēdum est O claustralē cum dyna filia iacob que prius inter fratres secularissi me conuersata egressa est vide re feminas regionis. que ꝛ ſi ꝑ mo violenter corrupta est. post modum tamē est blandicijs de linita. Sed forte dicis. Quid michi est sychem ꝛ emor quorū vnus labor vel humerus. alter amaricans interpretatur vt cū secularibus subiciam humeros ad tolerandos labores mūdi va nos. vt amaricata per illos ani ma mea in fel aspidum conuer tatur. quin pocius cum fidelib9 populē ac deuotis leui iugo cri sti in cruce suscepta trāsibo ma re. terram sanctā adibo vel in alijs partibus vbi ecclesiastica necessitas filios pios inuitat et per ipsam crucis peregrinacio nem a pena simul vere et a cul pa sub breui temporis spacio li berabor. Sancta salus et beata indulgencia omnium delictorū ꝛ qui hanc meruerunt mire tri pudiant. sed eam nequaq̄ꝫ sibi ista via religiosus aut claustra lis quis vendicet vt contra vo tum suum sine licencia vel per crucem susceptaꝫ vel modo alio in absolutionē peccaminum vi am peregrinacionis sumat. li gatos tibi diximus pedes liga tas et manus. Quis te soluit vt ambules. Forte respondes. cristus petro et apostolis in

suscitacõe lazari dixit· Soluite eũ et sinite abire· Cur ergo me vicarius petri papa nõ soluet? Bene dicis· et nõ negam⁹ si sol uerit esse solutũ· sed vide ut re ctã et debitã causam ostenderis dispensati· Alioqui non est dis pẽsacio ꝫ dissipacio poci⁹· Nec enĩ credere fas est tanti modeã minis patrẽ aliq̃d talium facere sine racionabili causa· quãq̃ id fieri forte minus iuste putet̃· Et quidẽ sicut paulo õnia licẽt sed non omnia expediũt· Cui⁹ occasione sentencie blãdiri sibi ĩpudẽtessime voluerũt qui om nia sibi licere dixerunt que ĩpo sitiuo iure vetanẽ· Inter que et symoniam ponunt q̃ cum illici tam et ꝓscriptam scripture noui testamenti ⁊ veteris posuerũt· giezi ⁊ semĩ eius predicẽte heli zeo adhesit lepra· Symonẽ cũ pecunia petri apostoli impreca cio ↄdẽnauit Super hac questi one q̃dam maiorisecclesie a ve nerabili magistro gwiardo ca meãcẽsi episcopo ĩ lugduno vbi papalis curia tenebatur sub spe cie ycronie q̃siuit dicens· Credis ne tu frater episcope q̃ sũm⁹ pō tifex potest ↄmittere symoniã· At ille audaci vultu ↄspiciẽ⁹ non credo ĩquit sancte pater· ymmo poci⁹ certissime scio q̃ viliorem

posset papa q̃ ego vel aliq̃s in toto mundo· Et si dubitaueris vel forte dissimulas per testamẽtũ nouũ ⁊ vet⁹ manifestabo· Quo audito calũniator xp̃i nõ intu lit· sed statim quasi verbo capt⁹ obmutuit· cernens vtrũq̃ virũ esse ydoneũ ad omnẽ veritatis regulã ↄprobandã· Nulli ergo prelatorum ĩ dispẽsacione etiã dispensabiliũ causa sit pro raci one voluntas· ꝫ cũ sũmo modeã mine dispẽsacões fiant· quas secundum locum· temp⁹· et ꝑso nã fieri ecclesiastica necessitas q̃nq̃ deposcit· Decipi se de faci li dispensator nõ ꝑmittat nec se decipiat dispẽsacõnem extor quens· quia equalis fere piacli est vel decipe velle vel decipi· Et ne nostro tpe nouiter exortum malum ex incidenti materia pre termittam penitus ĩtactũ· Nouum genus apostasie antiquus ille deceptor diabolus adinuenit non solũ de ãtiquis ymmo heu de ꝑfectissimis ordinibꝫ fratrũ predicatorum atq̃ minorũ ĩcre uerunt quidam qui nec statum suũ nec ordinẽ reputantes ĩpu dentissime se iungũt maiorũ cõ sorciis prelatorꝫ vt per predica cionem crucis ꝗ alio aliq̃· offi cio mediante a prelatorũ obedi encia penitus exuanẽ· Heu q̃

fera heu q̄ pessima et ab omni professione aliena excepcio talis sit et ideo iusta dei vindicta visū ē. vt q̄liscūq3 necessitas incūbit ecclesie acta et dispēsata p tales vir finē bonū ⁊ debitum sortiatur qui pocius prelati boni superiores in ecclesie modetamine ↄstituti maioribȝ cōmitterēt ordinum predicatoꝝ atqȝ minoꝝ vt eis q̄ diligēter vultū sui pecoris īspexerēt tales de suis ouilibȝ assignarēt q̄ cōsciēcia timorāta et viribꝰ expediti non sua q̄rerent ā suoꝝ sed pute que ihesu cristi. Nolo teste cristo spōsor esse pro talibȝ vt si p eos debita negocia nō ꝓspe̅rēt ecc̄e mēdax et periurus inueiar in die tremēda ante faciē iudicantis. Utiliter quidē et si longe digressum diligentem lectorem forsitan non tedebit. Referā tñ anteq̄ materiam repetam post q̄ de pegrinacōe crucis mēcio habita est quoddam valde memorābile quod audiui fulconem quēdam canonicum insulensem cuiꝰ superius fecimus mencōnē virū religiosum ⁊ piū cuius relacione et tempore ↄtigit qd̄ subiungo. ¶ Anno ab incarnacōe domini. M. c. xci. cum orbem fere totum fames validissima in mortem innuābilium hominum occupasset. heremita quidā santissimꝰ in beluacēn̄ dyocesi humano generi ī multis lacrimis et miseracione compassus dn̄m frequēcius arguebat cur populū suum animaduersione cōtemneret et tā irremediabiliter flagellaret. Hoc vbi nocte vna cum miro cordis estu ante conspectum summi iudicis iteraret. apparuit ei vir etate ⁊ persona grandeuus dicens. surge et missam īchoa. Salus populi. ⁊c. Cui heremita. Dies inq̄t nō est. missam celebrare non licet. Oportet inquit ne differas. Tremefactus ergo heremita et renitū non audens surrexit preparauit se missamqȝ salus populi vt iussus fuerat inchoauit. At vbi post euangeliū offertorium dixerat. accessit grandeuus ille et vas plenū aristis obtulit dicens. Reporta librum ad aliud altaris cornu ⁊ missā inchoa de sancta cruce. Nos autem gloriari oportet ī cruce domini nr̄i ihesu cristi. ⁊c. Quod vbi heremita vsqȝ post euāgelium vt añ cōpleuit dicto offertorio grādeuus ille vas plenū fasciculꝭ discoloratis crucis signū habentibꝰ obtulit dicēs. Regiā libꝝ tercio ad aliud altaris cornu ⁊ missam īchoa ꝓ defūctis.

Qđ vbi ille vsq; post ewāgeliū sicut ante p̄fecit grandeuus ille caluariam capitis cruētatā ī va se obtulit. In hoc q̄dem heremi ta mirabiliter horruit. ꝛ ī hoc si a deo esset ostensio pulcrimum dubitauit. Cuius cogitacōi grā deuꝰ ille respōdit. Petrus inq̄t apostolus. Ego sum missus ad te vt ostēdam tibi q̄ oportet fie ri post tpibꝰ futuris. Inmorta litate humano generi cōpassus es. ꝛ exaudiuit te deꝰ ꝛ ī signū huius optuli tibi vas cristis ple num videbis anq̄ꝫ finiat̄ mensꝭ augustꝰ ꝙ mensura ꝑ viginti de narijs habebit̄ que modo vigin ti solidis venūdat̄. Secūda ob lacio quā feci tibi de diuersꝭ fal ciculꝭ discoloratis signuꝫ crucis habentibꝰ pegrinacōes diūsas sig̃t. q̄ ōnes crucis titulo sig̃bū tur. Tercia oblacio quā de cal uaria capitis optuli tp̄s ī fine dierꝫ istorꝫ sig̃t. ī q̄ tāta strages hūanorꝫ corpm erit qn̄ta nūq̄ꝫ visa fuit ex q̄ xp̄iani noīs gētes esse ceperūt. Hec dicēs grande uus ille dispaiuit. De ānona ve ro qđ p̄dixit euenit. Discoloā tas cruces ꝛ ex ōmibꝰ mūdi pti bus. quedaꝫ sāssima reclusa vt ipa m̄ retulit in brabancie par tibꝫ vidit. et scđa expedicio ad purgādam albigenciū terraꝫ. p legatos romane curie missa fu it. Sed et crux a multis cū di uersꝭ partibꝫ p̄dicaret̄. visa fu it manifeste. necnō ꝛ ego fideli um nouissimus anteq̄ꝫ pn̄ssimꝰ ludowycus frācorꝫ rex Anno ab incarnacōe domini M. cc. xlvi. crucem trāsmarinam susciperet. crucem in celo ex clarissimo et sydereo lumine vidi. Nec reco lo me decencius et operosius for matā crucem nūq̄ꝫ sub aliq̄ ma teria vel figura vidisse. octenos habere cubitos crucē ipsam ī lō gitudine m̄ planissime visuꝫ ē. serenum celum erāt valde ꝛ fine vlla nube ī aliq̄ pte sui. sub nr̄o orizonte celum erāt coloris vniꝰ De discoloratis vero cruciū fal ciculꝭ vidimꝰ. q̄a p̄ma crux nr̄i tpis contra terrā albigēciū pre dicata est. Secūda in terrā san ctam cōtra sarracenos. Tercia iterꝫ contra albigenses. Quarta cōtra stadingos q̄s in theutho nia heinricꝰ dux brabancie cum suis strauit. Quinta iterꝫ in ter ram sanctam. Sexta ↄtra aquē ses qui se pro scismatico frederi co quōdam impatore. cōtra wil helmum regeꝫ romanorꝫ electū stultissime opposuerūt. Septia contra hezelinū nobilem ytalie et eiꝰ cōplices. qui cōdemnatus ꝛ publicꝰ hereticꝰ fidē catholicā

grauiter insectatꝰ est. Quot er
go generacīones tot colores tot
fasciculos cernimꝰ assignatos.
De indulgencia autē que cru
cem suscipientibꝫ p̄dicat. nullus
fidelium dubitare pmittit qui in
tegraliter vere penitentes et confessi
indulgenciā recipiant oīm peccato
rum et ī ea voluntate desiderij q̄ ꝓ
fide si se obtulerit locus mori ge
stiunt. totaliter a pena simul ab
soluunt ꝛ a culpa. Certa ergo m̄
fides de hijs oībus est et nichil
hesito de hoc ꝙ summus pontifex
nē per legatos auctoritatis sue
mādauerit faciendum. ꝫ de hijs
multi fidelium non sufficiunt āmi
rari q̄ crucem pecunia redimunt
et hāc in tā modica pecunie quā
titate vt vix decimā. vix vicesi
mā vel vix certe bonoꝝ suorum
saltē mobilium saluis hereditati
bus īntegris centesimā dare velit.
Cū enim laboris iter displiceret
rat. vel certe lucrorū suorū vide
rant tp̄a deperire q̄runt dispen
saciones. legatos roma multi
plicat. q̄ eos pecunia mediante
sanctificent. liberos peccatis p
lr̄as recōmendent. Bona sancti
ficacio q̄ liberat a peccatis. bone
et beate lr̄e que securā ꝛ mūdā
aīaꝫ ab oī culpa ꝛ pena fecerunt.
Sꝫ o quanti monachi in cisterciē
si ordine vel alias ī claustris sunt.
q̄ longa ieiunia. lōgo tp̄e disci
plinas graues. silenciū ꝑpe cōtinu
um. vestē asperā nocturnas vi
gilias et in hijs omnibꝫ victum
tenuē et vix vllum solaciū ꝛ tm̄
nondum de peccatoꝝ suorum ab
solucōne litteras indulgencie ac
ceperunt. Credo tibi paule. ꝫ in
apostulatu tuis successoribus.
Credo tibi magr̄ credo qui vere di
co ore dixisti. ꝙ reddet dn̄s vni
cuiqꝫ secundum suum laborem.
Taceam de fratribꝫ predicato
ribus qui studijs cōtinuis et vi
gilijs macerati nō habentes in
zona es ꝫ mēbranas maxie pau
li. nō in equis aut curribus sed
fessis artubꝫ et pedibus gradi
entes p̄dicacōibꝫ terrā circuierunt.
Sꝫ de fratribus minoribꝫ q̄dnā
dicā q̄ duro funiculo cincti et si
ne amictu cappe vel pallij induti
tunica sup nudo pedibus nudis
super niuem gelidam quasi sup
lanam deambulant et panem
suū cotidie q̄si pauperes emendi
cant. Quid magr̄ dicam de tali
bus si non etiam cuꝫ hijs vel su
per hos qui ꝓ modicis vel nul
lis laboribus sed tantū pecunia
peccatorum suorum indulgenciā
acceperunt. Scd̄m suū laborē re
tribucōeꝫ p̄mij sorcient. Noue
ris lector karissime ꝙ xp̄s portauit
crucē portauit latro q̄ credidit.

pretauit ⁊ ille qui a sinistris latro pependit. Sꝫ hijs diuerso fine conclusum est. Non credis ⁊ hoc idē sub nostro tpe dispensatū. Crucē vero ex xpo corpe dedicatā. mēsus est cristus. hanc se fideles et mēbris affligūt et mentibus. Fingit et dyabolus cruces suas. quas reprobi mēte puersa tantū mēbris affigunt.

¶ Vidimus anno ab incarnacōne domini. M.cc.xiij. īfinitam puerorū multitudinē spiritu decepcōnis acceptos. cū signo crucis iter iherosolomitanum aggressos fuisse. perijsse in diuersis locis. et maxime ex eis multitudinē p maleficos quosdam. sarracenis in mari venditos extitisse. ¶ Vidim⁹ ab incarnacōne domini. M.cc.li. mirabili et inaudita rabie pastorū multitudinē de diuersis regionib⁹ congregatam. qui sub crucis titulo per quosdā flagiciosissimos viros ad tātam pniciē īducti sūt. vt in multis ptib⁹ gallie villas ⁊ ciuitates ⁊ populos inuadere et destruē conarēt̄. intm̄ vt hoc parisius et aurelianis preclarissimis vrbibꝫ occisis pluribꝫ clericis attēptarēt. Et vide lector mirabile et pregrande piaculū. hijs illoꝝ facinoribꝫ in odiū cleri applaudebat populus laycorū. maiora qꝫ fuisset facta nisi tādē et cum clero cōmunis plaga ipsos laicos inuoluisset. Et hij qꝫ auctore deo diuisis locis ⁊ penis citissime pierūt. Cōsidera ergo ex hijs que narrata sūt quātū sibi populū anticrist⁹ cum venerit ex ipso cristiano populo cōgregabit. Discant ergo apes fideliū claustraliū ōnimode subdi maiorbꝫ. hoc ē īferioribꝫ prelatis vel senioribꝫ disciplina nec sine eorū īperio vel saltem licēcia q̄tq̄ agant. ut per hoc humiliati hic postmodū exaltent̄. ⁊ hic supioribus obligati postmodum libertate ppetua pfruant̄.

De reuerēcia acci sacris layco⁊ erga clericos. ¶ Capitulum. iij.

Tercia pars apum que fuci dicūt̄. hee sine aculeo sunt velut īperfecte apes. Hijs quidē cōuersi seu layci fratres in claustris aptissime designantur. ⁊ hoc q̄a sine aculeo esse dicūt̄. Non enim vocē acusacionis ī cōuentuali capitulo habere solent. nisi forte se īuicem in capitulis īterdꝫ tantis accusent. Nam secūdū apostolū dicit̄. aduersus presbiterū acusacionem de facili recipi nō debere ⁊ ī hoc respectu sacdotal

ordīs laycorū īpfectio demōstratur. Secūdū iura enī abusus sacdotē3 defacili non admittet laycoꝝ testiomū: n̄ cū eis testiomū tulerīt ꝛ alij sacerdotes ꝛ hoc tā apud seculares ꝙ apud claustrales pot⁹ obſuat. In claustris enī nec ē deo dāte nec esse deb3 odiū inter laycos ꝛ ordinē clericale q̄le inter seculares esse probat. Antiq̄ q̄tuor odia īter diūsi gnīs aīalia posuerunt. Inter hominē et serpentem. inter griphū et elephātem. inter lupum et agnum. inter coruū ꝛ vulpē. Ego aūt q̄ntum ad do odiū ppetuū inter puersū laycū et sacdotē3. hui⁹ rei exēpla sūt plurima. Vt aūt ī claustris execrāde rei simile caueat̄ nr̄o tpe in mōsterio q̄dā gallie ordīs alcioris accidit qd subiūgo. Dormitorium īgens et maximū ī opus suum cōūsi fr̄es layci cōstruxerūt. Qd̄ vidētes mōchi ꝑ emulacionis vicio vel necessitatis gracia maius illo sibi construi pararerunt. Murorū ergo posito fundamēto mōchorū. superexcellere opus suū grauiter īdignati magistrū opis cōūsi in ip̄o pemerūt. Quid plura. Verecūdor oīa dicere q̄ secuta sūt. Ad hoc tn̄ res deducta ē ꝙ ordīacōne maiorū p manū validā prīcipis secularis actores tāti sceleris cōprehēsi ac puniti sūt et dispersi. Quid ergo mirū si cōūsi fr̄es sine aculeo accusacionis aduersus clerū velut ī pfecti exemplo apum regulariter ordinant̄.

De seruicio laycoꝝ. Ca. iiij.

Iste sūt quasi clientes et quasi serui primarū ꝛ verarum apum. Non indignentur fratres conuersi si quasi clientes ꝛ quasi serui clericorum in hac nostra exposicione vocentur qui ꝛ si serui dicantur propter manualium operum similitudinem non tamen scd̄m proprietatem vere existēcie. Et ideo in textu littere non est dictum cliētes simpliciter. sed quasi clientes vt vere dicātur fratres et nō serui. Et ideo si in officijs suis seruire videantur clericis. condicionem suam humiliter tame3 recognoscant se debere subici et non preesse. nec velint clericis equiparari ſ3 discāt tantū ordinem reuereri. Narratur de beatissimo bernardo clareualeñ. abbate ꝙ aliquādo in messione segetum fratrem conuersum videret deuote quidem et vltra vires in agro cum mōchis laborantē. spiritu aūt sancto tact⁹ ītuēcius beat⁹

Bernard⁹ dixit coram ōnibus laborantib⁹. Eya frater age q̄d agis nullū aliud post hanc vitā purgatoriū sustinebis. Vere beatus ille cui post modicum laborē requies eterna pmittit. Q̄d enī s̄m apostolū momētaneū est et leue tribulacōnis nostre sup̄ modum opat̄ in nobis eternū pondus eterne glorie. Proinde fratres clerici ⁊ mōchi frēs conuersos ⁊ laycos amplectent̄ ut vere fratres honorent vt socios. nec sibi pmittant a laycis frībus ⁊ cōuersis nisi necessitas maior exegerit maiora suicia exhiberi ⁊ hoc tāto iuiti⁹ q̄nto eos in exhibendo videāt pmptiores. Salamone enim testāte supbum seq̄tur hūilitas humilem autē spū suscipiet gloria. vn̄ apte in textu subiūgit̄.

De expulsione puersorū laycorum. Capitulū. v.

Has p̄mas expellunt in ope tardātes ⁊ sine clementia necant. Sicut boni ⁊ disciplinati fratres cōuersi honore et dilcōne mutua dignī sūt. ita puersi ⁊ supbi cōtumelia ⁊ correpcōe dignissimi. Hij q̄dem et si frēs habitu sunt sui tā nō ī merito dici possūt quia sui sunt pcā q̄d ē gen⁹ vilissime ⁊ dānatissīe suitutis. Hos tales p̄mos ī ope deceƷ expelli et tardātes cōtumaciter sin̄ clemētia flagellari. De talib⁹ ī eccle. dicit̄. Cibaria ⁊ virga ⁊ on⁹ asino. panis ⁊ disciplina ⁊ op⁹ seruo. Et infra. Seruo maliuolo tortura ⁊ cōpedes. mitte illum in opacōeƷ ne vacet. et hoc tn̄ s̄m beatissimum Augustinū nō fit crudeliter s̄ misericorditer ne cōtagione pestiferā plurimos pdat. Si enim puersa cōsuetudine licencius inualescant ⁊ alios cotidie malo exemplo corrūpāt nū quid dissimulari d̄ȝ crudeliter ⁊ misericorditer puniri d̄ȝ. Qualiter aūt tales s̄m regulam beati bn̄dicti excōicandi sunt. ⁊ tractādi satis est notū atƷ planū. vbi sup̄ text⁹ necandos tales posuerit nos dixim⁹ flagellādos. seueritatem exēpli in v̄bo vitantes cum tamen oīs disciplina ā flagellorum vexacio necis q̄daƷ et mortificacio dici p̄t. Vn̄ Paulus. Mortificate mēbra vestra super terram. Non michi indignent̄ puisi tales si eos ab opeā cogi suadeā. multa enī mala didicit ociositas. Regnāte dauid deiecit ocium quē bella nō poterant. Q̄re ergo tales crede m̄ expto. q̄r tales in cenobijs videā qui in laborib⁹ manuū deuote ⁊ sc̄e vixerūt. exposita vero officijs

vel ocio et q̈dāmodo reddita lib̄tati irrepabiliter ceciderunt. Circa illud tps quo annus dn̄i. M. cc. iij. voluebatur expeditio pegrinoꝝ validissima facta est ī terrā sanctā. ita vt sarracenos q̄ cristianorum fines inuaserant ꝯpulsarent. Factis aūt egressi ōmbus plurimis multa ex vtroq; populo ceciderūt. plurimi etiam in captiuitatē deducti sūt. Inter q̊s ex populo dei duo milites vn⁹ ex gallia alius ex brabācia cū nobilissimo viro ī terra gentiliū sunt adducti et contra natales suos et consuetudīs vsum grauissimis laborib; manuum annis trib; addicti sūt. Vt ergo michi vnus militum enarrauit die quodam sedebant sub estu solis grauissime laboribus manuū fatigati. Cumq; optarent milites cum graui suspirio cordis esse in terram suam ille nobilissimus eorum ī pena socius segniciem eoꝝ redarguit dicens. O miseri q̄d optatis. Redibitis forsitā et eritis miseriores ī miurijs pauperū q̄̄ fuistis. Hic autem si velletis possetis vtiq; finē vite felicissimū expectare. ꝛ hoc dicens flexis genibus ad celum manus itendit et oculos. Numq̄̄ michi deus omnipotens redire concedat ad patrios portus. sed hic sinat me mortem peracta penitencia prestolari. Mira respondentis constācia. nec minus mira dispensatio saluatoris. Ambos milites vidimus liberatos postea et forte mal' pocioribus q̄̄ añ irretitos. Pro illo autem nobilissīo ꝛ beatissimo viro cū rex iherosolimitanus ꝛ alij mlti nobiles laborassent. numq̄̄ tamen efficere potuerūt vt eū a captiuitate gentilium liberarent. Insuper et hocipsum de eo miles socius eius qui michi hoc retulit referebat q̄ tm̄ post cotidianos labores de nocte oracionib; īsūberat q̄ ei cameli calli in genib; accreuissent. Ve ergo ill' q̄ ducūt ī bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt et euge in laboribus dicetur isti vt introeat ī gaudium dn̄i dei sui.

De mutuo adiutorio senioꝝ ꝛ subditorum. Capitulum. vi.

Apes iuniores fuere nō in ope tm̄ ſ; ī fetu q̊; adiuuāt mr̄es ad calorē ꝯferente turba. Matꝝ noīe affectū prelatoꝝ et senioꝝ sup̄diximus designari. Qui quidem nō tm̄ iuuari dicuntur in opere manuali cōuersorum sed etiam fetum

fructuose v̄tutis dilectōni dei ꝛ proximi sincerius inherendo. augent et nutriunt incendium caritatis. Non enim est distinctio iudei ꝛ greci clerici et conuersi dummodo rite et secundum ordinem viuant quin ꝛ ipsi sicut ꝛ illi bonū exēplū prebendo orationibꝫ deuotis et lacrimis insistendo. de diuinis p̄miis et beneficiis celestibꝫ meditando tales comune bonū augent et salutē.

¶ Unde quēdā cysterciēn. ordinis laycum in monasterio acq̄rie in brabancia hermānū noīe egritudīe continue laborātē vexatum cōtumeliis fratꝝ falsorū. q̄ non prodesset domui sed obesset eleganter valde respōdisse cognoui. Dūmodo inq̄t ordinē meum sm̄ q̄ languor p̄mittit ꝛ dolor in infirmitorio teneam et animā meam ī paciā saluē. credo ī oculis sūmi dei melius gracius et sublimius monasteriū p̄mouisse. q̄ si illud ī mille marcarū copiis augmētarē. Vere digne iuste ꝛ optime dixit. Non enī p̄pt monasteriū anime sed p̄pter animas monasteriū īstitutum est. Sicut nō propter locum gens sed p̄pter gentem domin⁹ locum elegit.

¶ Iuniores apes adiuuāt matres. aliter expōi potest sm̄ mandatū decalogi. vbi precipit̄ honor patris ꝛ matris q̄d naturali pietate omnibꝫ īsitum esse debet. Sꝫ isto precepto abutit̄ omni animali nequior humana īpietas nullā fere vicē dilectionis aut opis filii parentibꝫ īpēdentes. Multas aues ī libro de natura rerum legim⁹ q̄ senescētibꝫ parentibꝫ vel plumis nudatis aut cecis fotum vicem rependant. Afferūt alios medelas q̄rūt ut huppupa q̄uis q̄ꝫ p̄ morte deficiāt vel recipent sanitatem. Omni ergo animali turpior homo qui parentibꝫ debilitatis aut rebus p̄ditis non succurrit. Et p̄pter hoc seneca talib⁹ cōsulit dicēs. Ne des seruo aut filio imperiū super te. Quanta demencia est res parare heredibus suis ꝛ sibi ipsi necessaria denegare vt sibi ex amico magna hereditas faciat īimicū. plus enī tua morte gaudebit quo plus accepit. Super hoc valde quoddam memorabile cōtigit q̄d sub iungo.

¶ In normania e p̄ratus vir admodū diues erat sed ignobilis. hic habebat filiā vnicam et dilectam quā delicatā educauerat ad robur viri. Cōuenit ergo patrem miles quidam nobilis cū amicis dicens. Filia est decora nobis nimis ꝛ prudēs per quā si tibi placuerit posteritas tua

exaltari poterit et iuuari. hāc filio tuo dabimus ī vxorē. hoc tñ modo vt cedas possessionibus vniuħ et filijs tibi ꝛ mři q̄ diu aduixeritis habūdātissime ministrabit. Casus enī diuħi sūt in q̄bus filius tuus posset te ī possessione manēte hereditate frustrari. Hoc prē audiēte ꝛ herēte sb dubio ab amicis tādem ꝯpulsus ē ꝛ si mēte pauid⁹. cedere cunctis bonis. Peractis ergo nupcijs filius ꝛ vxor ei⁹ āno q̄dē primo honoāuit parētes. victū copiosius mīstrauit. Sꝫ secūdo minus. et tercio īuerecūdius q̄ decebat. quarto aūt āno suggerēte vxore filius parētibꝫ suis domūculā puā ī opposito dom⁹ sue cōstituit vt min⁹ esset īdecēcia senū iuueībꝫ ibiqꝫ eis ncc̄ia īsufficiēter mīstrare Pertulit ergo onerosa senex pr̄ ibidē cū vxore decrepita nō modicā egestatē ꝛ vix interdū domū filij audebat ītrare ħ p clientulū mādabat quibus poterat nō carere. Vna aūt dierū accidit vt mr̄ ex opposito domus sue visa auca īfra veru ī domo filij diceret viro suo. Me feminā magis decꝫ paucis esse ꝯtentā. tu aūt vadas ad domū filij et saltem semel esurientem aīaꝫ sacies de auca quā ibidem vidi esui ꝑparatā. Hoc aūt audito. senex innitens baculo ꝓpeābat ad domū filij. Sꝫ mox vt eū filius vidit aucā retraxit ab igne et clā abscōdit. statiqꝫ obuius pr̄i q̄d q̄reret inq̄siuit ꝛ mox factum pater notans dissimulauit et redijt ad domum suaꝫ. Filius aūt puelle precipit vt mox aucam reponat ad ignem. Nec mora vbi puella in thalamo aucaꝫ vidit bufonē maximū auce pectori herenteꝫ īueīt. Ea ergo clamāte accurrit iunior dn̄s nisusqꝫ bufonē excutere vt violēter īstitit bufo ab auca resiliēs faciem adeo conantis inuasit. vt nulla arte vel consilio depoˉni posset aut excuti. ħ sic multis annis hominis nequiciam inherendo puniuit. Et erat illud supmi stuporis miraculū vt si quādo monstri illius pars aliqua tangebatur ac si percuteretur in corde ita homo sensibiliter ledebatur. Conterritus igitur mirabiliter et contritus abijt dyocesanū episcopū et cū oī dolore ꝯfessus ꝓ penitēcia recepit ab illo vt p oēs fines normānie et gallie cītates reuelata facie circuiret et vbiqꝫ narraret populꝫ euentum rei. vt per hoc exēplū sumerēt filij honorare parētes. ꝛ discerēt q̄ periculosū sit et nociuū vicem non rependere

laboribus q̄s ipi parentes filijs impēderūt. Hūc ergo hominē cum bufonis monstro cauciūtez ut dixi⁹ frater iohānes de magno pōte fratr ordis predicatorum. sicut p ipsum nobis relatū est. vidit in iuuentute parisius palam referētem oibꝫ ⁊ nonstrātem qd p inhonoratōne parētū passus fuerāt multis ānis et adhuc ſm voluntatem dñi pateretur. Hunc postea ꝫ non per dictū fratrez Johānem audiuim⁹ sanctoꝝ quorūdaꝫ precibus liberatum ⁊ disparuisse subito fedū monstꝝ. Hui⁹ igit̄ exemplo discant apes fideles filij adiuuare ⁊ honorare parentes ⁊ eis vicē honoris retribuant ⁊ laboris.

De labore cōi. Capitulū. viij.

Apib⁹ igit̄ cōis ē labor oibus. Et hoc ē qd beatus Augustin⁹ in regula sua dicit. Oia opa vestra i vnū fiant maiori studio ⁊ feruencio ⁊ alacritate q̄p si vobis singuli feceritis ꝓpria. Caritas eni de q̄ scriptum est q̄ nō q̄rit que sua sūt sic intelligit̄. q̄a cōmunia ꝓpriis. non ꝓpria cōib⁹ anponit. Et ideo q̄nto ampli⁹ rem cōmunem curaueritis tāto vos ampli⁹ ꝓficere noueritis vt in oib⁹ q̄bꝫ vtit̄ transitoria necessitas sp supemineat q̄ pmanet caritas. Et beat⁹ Bñdict⁹ in regula mōchoꝝ. Ociositas inimica est aīe. et ideo certis tpibus occupari solent frēs in labore manuum. certis iteꝝ horis i lcōe diuina. Hic idē pr̄ bñdict⁹ ordinat tpa in q̄bus debent labori manuū lcōibꝫ ł orōibꝫ occupari. Tēporalib⁹ vtit̄ reb⁹ necessitas trāsitoria vtit̄ etiam ſm q̄ diuersi ordines habent tpalibus studiis. licꝫ spūalib⁹ vtibꝫ debeāt coaptari. ꝫ tñ semper in oibus debet caritas ꝓminere. Caritas eni non tm̄ est v̄tus ꝫ poci⁹ forma oīm virtutū. Hec ē ſm apostolum via excellentissima que ducit ad celū. hanc qui gradit̄ calcabit vicia calcabit ⁊ mundum. Vidi capellanū quēdā apud sanctum anthoniū in mōsterio ordis cysterciēn. parisi⁹ fratrē brunonem noīe viꝝ sanctū ⁊ bonum ⁊ mire deditū pietati. Vita ei⁹ tali ordine disposita videbatur. Noctes frequēter fere ducebat ꝑomnes oratōib⁹ genitib⁹ profusius inherendo. Sūmo aūt mane horas et missarū solēnia persoluebat. postmodꝫ vero vsqꝫ ad nonam audiendis cōfessionib⁹ clericoꝝ mira deuocione sollicitus intendebat. Ad

mensam vero sobrius veniens panem quem comedebat p buccellas incisū et intinctum olera bus comedebat et inter comedēdum pauperibus scolarib; quaternos scribebat vt scilicet omne temporis spaciū vtiliter occuparet. Post prandiū vero vsq; ī noctē diem ī scribēdo totaliter occupabat. hec vita ei⁹ exterior fuisse probat'. Interior aūt talis erat vt in itinere missus ī greciā āno ab incarnacōe dñi. M.cc.xxviij. miro feruore spiritus aīaz exalaret et post mortē eū dñs multis miracl' honoraret. Discāt ergo apes fideliū ī cōmune l' manualiter l' spiritualiter s'm diu'sa statuta tpm vel psonarum alacriter opeāri nec marcescere ocio nec īutilit' tps expendere. Sz agere aliquid in quo proximi proficiant et q̄etē perpetuam poterūt promereri.

De sedulitate cōmunis laboris. ¶ Capitulū. viij.

OMnes ad opera indifferēter expellūt. Ecce qn̄ta omnib; sedulitas laboris innuit'. ⁊ hoc est qđ dicit paulus. Qui nō laborat nō māducz. Egregius ille cisterciēn. ordo illud q̄n sūmope seruat. vt nec priores eorum nisi ī sūmis necessitatibus ab operibus eximant'. Et qđ miru. si subditi p̄latis si filij parentibus ꝓpriis manib; cooperantur in bonum vbi prelati subditos et parētes filios laborare preueniunt ī exemplum. Vbi autem hoc non fit ex segnicie torpent filij parentū laborib; prouocati. nouerīs eis vel egestatis vel iniquitatis periculum imminere. ¶ Vidi iuuenem cuius amarissima relacōe memini qđ subiungo. hic priorū fratrū suorum manuum labore viuebat. Ipse vero segnis ocio vacabat ⁊ tedio. Et factum est aīaduersione diuina vt eo cum patre et fratrib; sedente ad mēsam cibi vt ei soli videbat' verterentur in āgues sapore tn̄ rerū deterreacum non mutato. hoc aūt per aliq̄t dies ɔtinuaret' in pectus. tandem mutato vite proposito liberatus est et sanatus.

De ocio fugiēdo. ¶ Capitulū. ix.

NVllus aūt p celū liceret ocio perit dies. Vide qn̄ta diligentia laborem sectandum et ocium fugiendum inculcat. In significacionē mali quod est ocium cū misisset moyses manum in sinum suum protulit leprosam. Vnde salomon

ocij nocumētum insinuās dicit. Desideria occidūt pigrū. id est ociosū. Et vide causam. Noluit enim manus eius q̄cq̄ operari. Nichil sic timendū est ociosis q̄ ꝓlapsus in cenū luxurie. et hoc in dauid euidēter adūtas. Unde ꝛ salomō iterū dixit. In lapide luteo in quo adūtas luxuriam. lapidabit̄ piger et omnes loquētur super aspernacōe ei9. Deinde post pauca q̄si idē inculcat. de stercore boū lapidabitur piger ꝛ ōnis qui tetigerit eum manus excuciet. In sigficacōnē vero boni qd̄ ē manuū opus ab exordio mūdi tulit de9 hominē et posuit eū i paradiso volupta tis ut oparet̄ ꝛ custodiret illū. Si ergo in loco voluptatis. ꝛ q̄ eius ope opus erat nisi q̄ suis posteris quibz necessitas īcūberet exēplū opis preberet. Unde illi et suis postmodū secuturis domin9 dixit. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Et ne aliq̄s excludatur dominus ꝑ moysen in deutro. dicit. Non erit apud te sterilis vtriusqz sexus. Ut enī dicit philosoph9 vitā in odiū sui adducere solet iners ocium. Justa ergo opi quia turpe est oneri cedere. Nō est vir fortis aut strēnu9 q̄ laborē fugit. Nullū laborē recusent manus. vnde honesta vita ꝯsistit. Ocio enī paupis patet infamia. Nū q̄ vacat lasciuie remissa man9 nichilqz tam certū q̄ ocij vicia negocio discuti. Mirū est aliqd̄ fortiter dici vł fieri ab homine molliciē ꝓfesso. labores ergo manuū tuarū manducab. Opus enim iusti vt dicit salomō ad vitā. fruct9 autē ipij ad peccatū. Bonorū autem laborū gloriosus est fructus. Unde iusto ī fine dicetur. date ei de fructu manuū suarū et laudēt eū ī portis opa eius. Paulus vt dicit gloriosissim9 augustin9 alit educatus vt pote vnus vir nobilis ad chorītheos scribit. Laboramus inq̄t operantes manibus nostris. Et ad colocēn. Nocte ac die operātes ne quem vestrū grauaremus. ¶ Memor sū illustris virginis mechtaldis q̄ nostro tp̄e obdormisse probatur. Hec filia regis scochie vt ꝓbabili relacōe didicimus quatuor fratres habuit. Ducē qui relicta vxore pro cristo paupimus exulauit. Itē alium comitē qui vitā heremiticā duxit. Itē archiepiscopū qui relicto regie ordinē cysterciēn. intrauit. Quartus fuit alexād̄er iunior frater ānorū. x vi. quē cū pater rex regnare cogeret mechtildis soror eius virgo viginti

tm̄ ānorū dixit fratri. Alexād̄ frater karissime qd̄ nūc ages. Frēs tui maiores natu terrā vel mūdū deseruerūt vt celū acq̄re rēt regnū spreuerūt mortale vt regna perpetua possiderēt tibi ergo soli regnū relictū ē ꝑ quo ꝑs celestē gloriā ꝑditur⁹. Nec mora. alexāder resolut⁹ ī flet⁹ heu ait soror et qd̄ cōsulis face re. parat⁹ego sum quicq̄d iusse ris adīplere. q̄ audito gauisa so ror accepit frēm mutato habi tu et ad remociora trāsduxit eū vbi eū et mulgere vaccas ⁊ lac ad coagulū coadunare et caseos optimos facere docuit. Jn̄ vene rūt ad gallias ad fonī claustꝛ cistercieñ. vbi soror locauit fra trē ꝑ mulsore vaccarū et ꝓba tus īuent⁹ē in optīs caseis faci endis. hic mōsterij frēm ꝯuersū factū soror alloq̄t. Multū inq̄t apd̄ deū meritum acq̄remus q̄ꝛ terrā et parētes dimisim⁹. Sed in hoc specialissimā remunera cōez habebimus si vsq; ad tps futuꝝ q̄ nos inuicē ī celo ad ꝯso lacōez perpetuā videamus. ad p̄ns nos vt nostrū null⁹ āplius alteꝝ videat ab inuicē sequestra m⁹. Hoc audito fleuit frater ḡ uius Jstud dicēs oīb; q̄ amisit. et licet īuitus impat aīo ⁊ a so rore tōliter sepāt. Jlla aūt ad

nouē miliaria in villa q̄ dicitur alapion ibidē mansuā secessit. domūculā puam habēs q̄si aura tum tuguriū solo manuū labore viuebat. dōnū vel elemosinam accipere cogi non poterat nec rogari. Cum ceteris pauperib; in augusto spicas colligere cu sabat. vix q; extrema cū porcis que vix euaserant diripiencium man⁹ rarissima colligebat. vix aliquid substratū membris habe bat. et caput iacens equatū hu meris. cibū ⁊ potum in ambēs callosis genib⁹ capiebat. Hoc idem in prolixissimis precibus faciebat. Jn oracionibus multo ciens ita sensibus abstracta erāt vt nec coruscaciones aduerte ret nec tonitrua audiret. Nec enim de fratre eiusdem alexan dro quod gracius est pretermit tam. Cum monachus quidam fistulatum ex vlcere pectus habe ret oraretq; ad tumulū fratris eius iā defuncti apparuit frater alexāder sole lucidior coronam gestās in manib; ⁊ corona capi te īsignit⁹. Cū ergo monach⁹ q̄rerz. Quid corona duplicata figurret. Corona inq̄t quā gesto maīb⁹ corona extitit tpal' quā ꝑ xp̄o deserui Corona vero quā gesto ī capite corona ē quā ꝯtem cū sc̄is accepi. Et vt tibi fidē ci⁹

in ista visione credat̄. scd̄m fidē
tuā san⁹ eris et ab ōni incōmo
do quo torq̄ris. Et notād̄ q̄ i
cognit⁹ mansit vsq; in diē mor
tis sue et tūc cōstrict⁹ obediēcia
p̄oris sui se frēm beate mechtil
dis de alapion et filiū regis sco
thie reuelauit. Fecerāt aūt eū i
nobilitate suspectū factū q̄ddā;
q̄d multū postea doluit euenis
se. Vir nobilissimus dn̄s hugo
de kirmēni apr̄ i māis magni
tudinis venatu lassaueāt. et vt
natura bestie ē stare coegeāt ad
resistendū. Equo aūt nobil' ille
descēdens aptato pugione cum
bestiā vellet ipetē 7 tn̄ eius tru
culēciam formidaret frat̄ alex
ādere qui vaccas in vicino pasce
bat arrepto pugione de maib⁹
formidātis bestiā audacter ipe
cijt et occidit. Quo viso nobil'
ille in oscula fratris alexandri
ilico ruēs vere inq̄t. nūq̄ vacca
rum custos. nūq̄ etiā rusticus
vn̄ cūq; vereris īcreuisti. Soror
vero eius beata mechtildis vn̄
7 que esset per q̄sdā milites q̄
eā in scothia viderāt nouē ānis
īnotuerat ante mortem. et tunc
statī a terra fugiss; nisi violent̄
retenta ab hoīb; extitisset. Miā
cul' multis ī vita clarauit 7 post
mortē. ¶ At q̄niā vt dignū ē
p scripturas 7 exēpla q̄ ponim⁹

laborātes maib⁹ vehementer ex
tulim⁹. obicu predicator 7 mino
rū sanctis ordinib; potest. aut
nō ipi fm idē q̄ paul⁹ ī predica
cione p̄m⁹ manuū laborē nō ha
bent. Et breuiter q̄dē ꝓ ip̄is res
pōdeo. in eis vt min⁹ pfectis de
fect⁹ est quo tm̄ apostolū caruis
se minime dubitam⁹. Sz hec ra
cio nō sufficeret illis q̄ oblata in
di bonis 7 pfectis viris occasio
nes forsitā q̄rere nō desisterēt.
Crist⁹ veritas marthe ꝯq̄renti de
ocio sororis magdalene respon
dit. Maria optimā ptē; elegit
q̄ nō auferet̄ ab ea. Vtiq; si op
tima pars fuit v̄bū vite q̄rere
et āhelāti corde sitire ergo mi
nus bona pars et ī dignior mar
the que ex sollicitudīe laboris er
ga plurima turbabatur. Ecce 7
alia ꝓbacio. Primo aūt a calū
niatorib; q̄ro. quis labor ḡuior
et dignior dici potest. corpal' ā
spūalis? Nō ē qui ābigat quin
spiritualis. Etenī fructuosior et
ideo dignior. crist⁹ suis de spiri
tuali nō de corpali labore dixit.
Operāmini cibū nō qui perit. s;
q̄ pmanz in vitā eternā. Labor
eorū q̄bus laq̄os ꝯclusionis in
nectitis labor ē studij. labor ꝯsi
lij. labor p̄meditacionis. labor
sollicitudinis. ne īdiscussū q̄d et
inordiatū pferā labor timoris.

labor predicacōis Talibz haud
dubiū est qui spirit9 bonorū fra
trū iugiter attenant. Obmittā
reliq̄ que ꝑm expertos ꝯuiora vi
dent. Quid dicā de labore ꝯsilij
et confessionibus audiendis in
quo spurcicias peccatoꝝ portaē
cogant. vt aures ad cor trāsitū
faciāt ꝛ spiritū corpusq3 totaliter
defatigēt. Et ī medijs īcēdijs
positi ꝑ angustia q̄d faciant ꝗ
se vertāt ignorāt. Quis enī ꝑm
boeciū tā composite felicitatis ē
vt nō cū stat9 sui q̄litate rixet.
Credo multos esse et fuisse ī or
dine qui pocius ꝑ tps sustinuis
sent flāmas īcēdij corporales q̄
hui9 spiritual' incēdij āgustias
ptulissent. Potens ē tn̄ deus ī
seruis suis flāmas igniū miti
gare vt eos nō tāgat incēdiū si
cut nec pueros tres ī fornace ꝛ
facere mediū ei9 q̄si ventū roris
flātem. Hec ē aūt ꝯsolatio bo
noꝝ frm vt si ad modicū in ꝯ
fessionibus audiēdis eos opor
teat ꝯtristari. mulier enī cū pa
rit tristiciā habet gaudet tn̄ in
spe q̄a ꝑ penitenciā natus ē hō
in mūdū. Vidētes enī q̄ filij ꝓ
digi a regione longinq̄ ad piū
patrē redeūt. vidētes nichilomi
nus eos in osculo recipi ꝑmam
stolā inocēcie ꝓferri eos ānulo
fidei q̄ ꝑ dilectionē operat' glo
riosius adornari. calciari exem
plis patrum et in omnibus to
tam āgeloꝝ et sanctoꝝ familiā
tanto tripudiosius q̄nto eorum
multitudine numerosius gratu
lari. Neq3 enī credo in corde bo
ni fratris maius sub celo posse
gaudium generari q̄ q̄ videat
per preueniente3 graciā ꝛ suā ex
hortacōe3 conūti ad penitenciā
peccatores et sua lugere crimi
na ꝯfitendo ꝛ satisfacere corde
ꝓmpto. Et de hijs vidi plures
q̄ ꝑ nimio gaudio lacrimas dul
cissimas ediderunt. Si q̄s aūt
diceret officia ordīs q̄ ꝑmisi cū
multo multociēs ꝯuamine spiri
tus et corporis attenuacōe non
fieri amētem dico vel ordīni de
trahētem. Hinc veīam ad labo
res q̄ sūt ī ordīe corporales. si ꝓ
laboribz nō recepcrūt q̄ dicta sūt
detractores. Numq̄d ꝑmo vides
in predicatoꝝ ordīe frēs q̄ et si
studijs continuis et vigilijs ma
cerati nō habentes es in zona ꝑ
lutosa ꝛ lubrica pedibz ꝯdiētes
terras ꝑdicacionibz circuire im
parata frequēter hospicia cibos
duros et crudos ꝛ sup ōnia īgra
titudinē hoīm sustinere. Pari
te enī alia q̄ ea quib9 vtunt' et
hospites incogniti maxīe ꝯue
ē q̄d mīme ē de alijs religiosis
q̄ etiā carnibz non vtunt' quia

ho spiritib; suis possūt dare ꝛ sūi
dere et de suo emere qđ non ha
bent. Hinc q̄ddam memorabile
qđ ɔtigit non tacebo. ¶ Vallis
ducis in brabācia mōsteriū ē ꝙ
nobil' dux brabancie heinricus
margarete filie sue sub rigore
cisterciens' ordīs ꝑpāuit. huius
ꝑmā abbatissā vidim9 nobilis
simam aleydē q̄ naturāli īgenio
ꝟtute et gracia clara fuit. Ad vi
sitādum aūt mōsterium abbas
vuilhelm9 postea clareuallens'
ꝫm ordinem venit. Tento capi
tulo a q̄busdaꝫ accusata ē abba
tissa ꝙ fratrib; predicatorib; ꝛ
minorib; vinū daret ꝛ pisces tu
nicas ad pausandū lotas ꝛ mū
das ɔcederet. et loturā eoꝝ pedi
bus ꝑpararet ꝛ hec ōnia nō face
ret mōchis sui ordinis cuꝫ veni
rēt. Illa ergo q̄sita ꝛ optenta li
cēcia respōdendi dixit. Vt accu
sant ita est. Sꝫ ꝙ hec racionis
habeāt audiatis. Fratrib; q̄deꝫ
predicatorib; et minorib; vinū
ꝛ pisces q̄nq; cū possū cōfero.
q̄a vn̄ emāt habere nō possūt.
Vestris mōchis idipsū nō facio
quia egrediētib; ut ɔfido ꝛ scio
dat' pecunia vn̄ possūt emere ꝛ
habere. Fratrib; egrediētib; pe
des ꝛ lubricatis ī ceno concedo
vestes mundas ꝛ tunicas vt no
cte possūt q̄scere. mōchi auteꝫ

nostri eq̄tes vadunt et in man
ticis suis tunicas et vestes ꝑor
tant. quas cū voluerīt poterūt
ɔmutare. Loturā pedib; fratrib;
facio ꝑparari. q̄a sudorib; sordēt
et luto. Mōchis aūt idem nō fa
cio quia equis alacrib; insiden
tes ab inmundicijs talib; pote
runt ɔſuari. Hec vt audiuit ve
nerabilis abbas cū mōchis suis
in risum serenissimū resoluūtur
in muliere mentem nobilē et sa
piēciam ɔmēdantes. Igit' q̄les
defect9 fratrib; ī sūmis necessi
tatib; cōtigerīt frequētr audi
ui. Q̄ autem et michi ɔtigerit
volenti cū fratrib; ɔtigerat in ter
ra natiuitatis mee simplicit' enar
rabo. Veni pedes in villam igno
tam michi ī lōgo itinere fatiga
tus itm̄ ut pre debilitate nimia
corde me deficere mox putareꝫ.
Ingressi fratres domū ꝑsbite
ri nec saltē frustū panis niger
rimi q̄ familia vescebat' poterāt
optinere. Inde digressi late ꝑ
villam nichil prorsus nisi in fi
ne ville a quadā paupercula frag
mē panis furfurei habuerūt do
num satis magnū ymmo michi
maximū dōtiuū. Resedim9 er
go sub diuo panem ɔmedim9.
Et licet paleaꝝ ariste que erāt
in pane palatum ɔmedencium sti
mularēt nūq̄ tm̄ in vita mea sū

tam suaui deliciarū edulio dele
ctatus. Cōsideraui ergo nec sine
gui dolore cordis q̄d illi btī viri
ī multis locis ⁊ ī multis arctici
lis grauioribꝫ sustinebant q̄ hoc
vna die nō poteram sustinere.
Taceam ergo de talibꝫ q̄ illꝭ fre
quēter occurrūt. vnū cōsideret̄
ab omībꝫ qd̓ subiūgo. ī clericis
nostris triplex viuēdi mod⁹ di
stinguit̄. Clerici seculares labo
rāt ī studio. Canonici seculares
vel regulares horis canēdis īui
gilāt. Mōchi vero et aliȷ̄ religi
osi institucōibꝫ regularibus dili
gēter īsudāt. et in hȷ̄s oībꝫ suo
modo viuendi singuli sūt cōtēti.
Frēs aūt p̄dicatores vlꝭ miores
prout ordo eoꝝ īstituit simul ⁊ se
mel hos tres viuendi modos si
mul seruare vidētur. Studēt cū
clericis. Cū canonicis horis ca
nendis inuigilant. Cum mona
chis vero et aliȷ̄s religiosis in
conuentib⁹ suis accusacōes va
pulaciones ieiuniū ⁊ p magna
parte silēcium ⁊ cotidianas fere
ac gnales post cōpletoriū disci
plinas preter illa q̄ ītrīsec⁹ sūt
vt ad nudū q̄ in predicatorib⁹
dur⁹ funiculus sup lūbos vestis
in itinere pedestri lanea multis
su doribꝫ infectiua. Sn̄ vlꝭ pos
sessionibus viuere elegerunt.
O qualꝭ et q̄ntus labor frībꝫ mi

noribꝫ instāt vt suum cotidie q̄
rāt panē. frībꝫ predicatoribꝫ ge
neraliter ōībꝫ post augustū vt
p residuū tp̄s necessariū panē
habeāt q̊ minus sunt iā eoꝝ īp̄e
diat̄ aut cesset. O cōstātissimi
viri non vos pudeat panē petere
cū crist⁹ dn̄s a muliere samarita
na aquā peciuit ad bibendum.
non vereamini dici vel esse men
dici q̊niā beatos pauperes cri
stus veritas hos astruxit. Te
stant̄ hec scripture noui ac vete
ris testamenti. Hāc ⁊ oēs fere
phi ī scripturis suis cōmēdabilē
reliq̄rūt ⁊ p̄cipue seneca q̄ pau
li doctoris gēciū multis epistolꝭ
cōmēdatur. Ait ergo idē illustris
vir. Nichil magnū ī reb⁹ hūa
nis nisi aīm⁹ magna despiciēs. In
opie pua desūt. auaricie oīa.
Quietissime viuerent hoīes si
duo pnoīa de mūdo tollerent̄ scꝫ
meū ⁊ tuū. Plane ergo ē felicis
simus cui felicitate vti nō ē op⁹.
Potētissim⁹. q̄ habꝫ ī potesta
te seip̄m. Auaricia paupertatē in
tulit ⁊ multa concupiscēdo pdidit
oīa. sine hoste pacit̄ hostilia et
cladis causas. Si alia deficiunt
nimia felicitas sibi īueīt q̄cq̄d
lōga etas multis laboribꝫ multa
demū diligēcia struxit id vn⁹ di
es spgit ⁊ dissipat. Esset aliqd̓
inbecillitatis nostre solacium

reꝝq; nostraꝝ ſi tam cito reparareẗ aucta ſicut fugiūt. ſed nūc i crementa exeūt lente et feſtinatur in dānum. Pecunia ex quo in honore eſſe cepit v̄tus rerū honori cedit. An diues quis ſit oēs querim⁹ nemo an bon⁹. Ibi q; tāti quilibet qn̄tū habuerit fuit. Nulla auaricia ſine pena ē q̄uis ſit ſatis ip̄a penaꝝ. Maiore tormēto pecunia poſſideẗ q̄ q̄reẗ. Neceſſe eſt ergo paruo aſſueſcere. non puto pauperē eſſe cui quātulūcūq; ſup eſt ſatis eſt. Honeſta iq̄t res ē leta paupertas. Oīa habz qui nichil cōcupiſcit. ⁊ quidē cerci⁹ q̄ q̄ multa poſſidet. Cui cum paupertate bene ꝯuenit diues eſt. Ille bt̄ſſim⁹ ⁊ ſecur⁹ ſui poſſeſſor eſt q̄ craſtinū ſine ſolliatudine expectat. Si res exigue ſūt non tn̄ ſunt anguſte. Nec tua defleas nec aliena mireris. Quitq̄t enī vult nemo habere poteſt. Illud tm̄ poteſt nolle qđ non habet. Nichil habes pāre ń te. Nichil q̄ue qđ leuiter expias. Paupertas nulli malū eſt ń repugnanti. Tunc bonū te eſſe iudica cū tibi ſolū virtutis gaudium ōne naſceẗ. Tūc te habebis tuū cū itelliges infelicissimos eſſe felices. Irritare aūt eſt calamitatē cum te felicē vocaueris. aut iſta bona nō ſūt que vocanẗ q̄ homo felicior deo eſt qm̄q̄dem que parata nob̄ ſūt nō habz ī vſu de⁹. ergo q̄ incredibile bonū deo deeſſe. q̄ hoc ipſuz argumentū eſt bonū nō eſſe q̄ deo deſunt. Si vis ſcire q̄ nichil ī paupertate mali eſt ꝯpara inter ſe paupm ⁊ diuitū vult⁹. ſepius enī paup et fidelius rīdz. horū qui felices vocanẗ hylaritas ficta ē q̄ ḡuis q̄ ſupcāta triſticia eo q̄dem ḡuior. q̄a interdū non licet palā miſeros eſſe. Omniū iſtoꝝ pſonata felicitas eſt. cōtemnes illos ſi vere te rexeris. Nichil locuplecı⁹ eo cui qđ denat fortuna nō inuenit. ꝫ cui non videntur ſua āpliſſia licet toci⁹ mūdi dn̄s ſit miſer eſt. Nemo ali⁹ eſt deo dignius ń qui opes cōtempſerit quaꝝ poſſeſſionē ſecularib⁹ nō īterdico. ꝫ efficere volo vt illas intrepide nō poſſideant. Reduc te ad parua ex q̄b⁹ cadere non poſſis. Nudū latro dimittit. Etiaz in obſeſſa via paupi pax eſt. Is maxime diues ē q̄ minime diuicijs indiget. Breuiſſia ad diuicias via eſt per cōtemptum diuiciarū. Naz aliq̄s ꝯtēpnē p̄t oīa. habere oīa nemo poteſt. Multis ad ph̄ndū obfuere diuicie. paupertas expedita ē. ⁊ ideo predicatoꝝ ⁊ minoꝝ ordo

nõ despiciunt paupertatem eligen do. Isti nõ cõsiderant q̃ destruũt horrea sua vt faciãt ampliora. Acumulãt copias vt dicant si bi. Ecce reposita habes multa bo na in annos plurimos. comede. requiesce. bibe. Caueant ne dicat̃ eis sicut et illi. Stulte hac no cte repetetur aĩa tua a te. Hec autẽ que preparasti cui9 erũt.: Et respondeat̃ cũ dauid. Par tes vulpium erũt. sed quo℞ vul pium.: Pars vermium corp9. pars demonũ aĩa. pars filiorũ vxoris vl' prĩcipis diuicie quas reliquit. Et hij tres sibi tam cõ mode diuiserunt vt neuter eo℞ partẽ suam pro ceteris residu is partib9 commutaret. Michi testis sit cristus q̃ in omnibus hijs gloriam dictorum duo℞ or dinum nõ quesiui. ẽ q̃ querat et iudicet. Sed respondere detra ctorib9 sũ cõpulsus q̃ religiones has nouas supsticiales iudicãt ⁊ inanes. fratrum discursus no uos. ⁊ vt vtar eorum verbo giro uagos. idest vmlopers frẽs vo cãt. Eya frẽs nõros pudeat cuẽ paulo doctore gencium dici vel esse girouagos qui ab hispania vsq₃ ad hilliricũ repleuit euãge liũ cristi. Sedẽt illi ĩ claustris domi ⁊ vrtanã cũ marcia. vos cum paulo circuitis obedientiam ad

implẽtes. Et spero q̃ si in mun do pressurã habetis in cristo ta mẽ pacẽ habebitis tãtã forsan vl' maiorem q̃ illi q̃ in loco quie tis murmurant et sibi inuicem inui cem discordiam suscitant vl' pre latis. Q₃ si a discordia vt forte dicẽt fuerũt alieni sedeant resti ti tripliciib9 gaudeant pace sua permittant fratres vt dicũt gy rouagos ĩ semicincijs et panno sis circuire per mundũ animas viuificare cristi morte redemp tas de faucib9 demonũ extrahẽ tes q̃s illi ĩ sua pace ⁊ leui cura dissilãnt ad inferos descẽdere. O si vere religiosi et vere cristi amatores essent qui te lib9 de trahunt iudicant ⁊ despiciunt q̃ sinceris oculis illos inspicerent q̃ leto vultu fratrib9 congaude rẽt q̃ ad retrahẽdũ liberãdũ ⁊ sol uẽdũ aĩas ĩsistũt q̃s x̃pus tãto dignas p̃cio sui sanguinis appro bauit vt respectiue paruipende ret quicquid pro earum redẽp tione facere potuisset. ¶ Sup hoc quidã cysterciẽ. mõch9 vi te tã sancte visionẽ mirabilẽ vi dit vt ei non credere flagicio sissimũ ⁊ ĩpiũ putaret̃. Raptus enĩ ĩ spũ patronã ĩpi9 cysterciẽ sis ordĩs vidit. ihũ x̃ benignissi mã genitricem. Cui b'tã v'go vt sincere ĩquit diligas et pro eis

nõ [illegible]

intĕcius cres· tue caritati meos fratres et filios recōmēdēdo· Cū ille letus ānueret· fratres ordis sui hos ɔſidens· At beata virgo habeo inqͣ ⁊ alios fratres quos meo patrocinio fouēdos et cuſtodiēdos āplector· ⁊ hec dicēs· reuelato pallio fratres ordinis predicatoꝝ sub eo ɔtutatos oſtēdit ⁊ abiecit· Hij ſūt inqͭ q̄ ſpiritualiter īſtitūt· ne dilecti filij mei ſanguis inutiliter ſit effuſus. ¶ Similiter cū q̄dā ī ſaxonia vt nobis frater vualter⁹ de treueri ordinis predicatoꝝ retulit· ſanctiſſime opinionis recluſa predicatorū nomine excitata videre fratres ī inicio ordinis vehemencı⁹ affectaſſet· ⁊ tandem duos iuuenes fratres data occaſiōe vidiſſ; Attonita mētis acie dixit ad dominū· Quid eſt dn̄e ꝙ predicacio verbi tui per tā infantulos et īperitos hoīes vſurpat· Cui mox ad hec verba beata criſti mater apparens reuelato pallio vt ꝓus dictū eſt ei fratres ordinis oſtēdit dicēs· Ne deſpicias q̄ſcūqȝ tales· Ego ſuz que rego eos et ꝓtego et eorū vias dirigo ī viam pacis· Ecce vide lector ꝙ veraciſſime hec dixit veritatis mater· Vidimus maxime ī inicio ordinis predicatoꝝ· vidim⁹ et nunc iuuenes in

expertes delitates recēter a ſeculo venictes cauite terras ſocijs ɔbinatos ītēr ꝑuerſos nō euerſos· inter nocētes innocentes· ſimplices ſicut columbas inter aſtutiſſime malignantes ꝓrudēt tn̄ ſicut ſꝑētes ī ſui cuſtodiam ābulātes Quis nō miret ut olī et magis nūc iſtos pueros ī medio fornacis eſtuantis igni bȝ nō exuri q̄n alioꝝ a turbis ſecularibȝ reſtrictiſſiorū ordinuȝ religioſi ſine maximis piculꝭ ut frequētiſſime heu vidim⁹ ⁊ audiuim⁹ vix euadūt· Agunt illi laboribȝ et diuerſꝭ negocijs diſtrahūt et tn̄ infracti ꝑſiſtunt· Iſti vero vacant ſaluti mentis ⁊ corpis ⁊ vacillātur· Et hec cui īputāda ſūt· Nōne ꝟtuti· Immo· ſȝ mri criſti· Si qui vero cadūt q̄a ſpirit⁹ et caro ſūt· nō columne celi que mcia ē· ſȝ baculo arūdineo ɔfracto egipti de ſides īnitunt· Et vt hoc ſub exēplo pateat miraculū euidētiſſimū ꝓponam⁹· ¶ Vidim⁹ fratrē in ordine predicatoruȝ de domo brugenſi in flandria rauenuȝ ꝑ raynerū nomine iuuenem ſagacem ingenio ⁊ ſecularibȝ lr̄is īſtitutū· hic ſtatī vt ordinē īgreſſus eſt acriter ſtudio theologie cepit inſiſtere· Sȝ cū necdū illuminata mens nec oracionibus

prepatata stuperz ad lumen et
minus capax aīm9 vento incon
stantie fluctuaret cepit cogita
re velle discutere que sectatur iu
deorum gentilium cristianorū
potiori veritatis culmine fulcire
tur. videbat quidem q inter gen
tiles et phos q naturali ratōne
regebant. Videbat et iudeos le
gez a deo ātiqt9 accepisse. vide
bat et cristianos euāgelicis ob
seruacōib3 gloriari. S3 qd ī hijs
certi9 tenendū esset segni9 flu
ctuabat. Conuenit ergo iudeos
discussionem legis pposuit. sed
cum fratres ordinis vidisset ex
frequenti collatione hominem
fluctuare arcendum eum a tali
b9 censuerunt. At qm̄ā arctat9
ignis acrior ɔsurgit in flāmas
iuuenis in tantum dyabolo stimu
lāte grauat9 ē vt media nocte fu
gam oīodā attemptarz. Statī
ergo vbi ad exitum porte venit.
obuia illi fit maris stella maria
ad portū salutis deuiū reductu
ra. Cui dixit. Fluctuasti a via de
uius et veritatem in fide filij mei
te dubitas inuenisse. Nouens
certissime q diuersis erroribus
scatet per orbem gentilitas Ju
dei nichil solidi tenēt. diuersas
vmbras sequuntur neqtie tene
bris offuscati. Euangelium vero
noue gratie p hoc veritatez habe

re pbat q caritate humilitate
castitate refulget. q tria in ordi
ne quem intrasti purgato men
tis oculo prerogatiue videbis.
Ego aūt sum mater xpi patro
na ordīs tui que non passa sum
solita pietate tuam castā indolē
decipi vel perire. Hec dicēs glo
riosa virgo disparuit et iuuenē
confortatum ac firmatum in fi
de in magna cordis iocunditate
reliquit. Hic idem in ordine tm̄
profecit vt lector ī ordine fierz
et consūmatus in breui ad potio
ra transiret. Vere ergo digne et
iuste a fratrib9 predicatoribus
parisius est sanccitū. vt post cō
pletorium ōni die cū processione
et solēnitate ceterox. Salue regi
na misericordie flexis in initio
genib9 ī laudē et gloriā gloriosis
sime vgīs decātetꝰ. Caueant er
go maledicti et ipsi detractores
ne cōtra prōcinū matris xpi ei9
filios īsectētꝰ et iā prōcinantis et
defendētis incurrant. Quidā
nro tpe papa cuius nomē ppꝰ
reuerētiā sedis apostolice silen
cio ptrāsim9. cū sicut ab illꝰ īdu
bitāter accepim9 qui rome ī cu
ria tūc fuerūt lrās dedissz ɔtra
priuilegia a seipo et suox predeces
sox quatuor apostolicorū obtenta
duorū ordinum quorum vnum
per zacharīā pphetā conditor ab

eterno decauit decorem predicatorꝫ scilꝫ. Alterū vero simiculum quo lucidissime intelligas ⁊ minores eadem die parisii perassus obmutuit. nec vnq̄ postea inualuit ā surrexit. Līās vero datas btūs Alexāder papa cōsilio fratꝫ cardinaliū solēniter reuocauit. Et vide q̄ felix fuit illa ecclesie reuocacio lrāzum. Pro constanti enī recepim⁹ a fidedignis. q̄ si ꝓcessū suum machinacio p dc̄ās lrās habuisset potentissimi reges orbis vt audiere postea papale mandatū cum iuramēto dixerūt sibi ⁊ prelatoꝫ et clericoꝫ secularium possessiones et reddicus vsurpasse. si dictos duos ordīes apostolic⁹ destruxisset. Dixerūt enim predicatores ⁊ minores per exemplum ⁊ doctrinam in salutem maximaꝫ a deo datos esse hoībus. ⁊ hoc maīfestum est toti mūdo. Quales aūt illi essent per q̄s illoruꝫ destructio ꝓbat̄ nec deum nec scōs latet. nec ipsos inhabitantes orbem q̄bus eorum vita nota est ⁊ ꝓbata. Huius crudelissimi edicti q̄tuor precipue magistri fuerūt parisi⁹ infatigabiles inventores q̄ simplicitatem scolarium parisi⁹ ꝯtra dictos Frēs fe taliter ꝯcitarūt. intm̄ vt n̄ se piissim⁹ ac deuotissim⁹ ludowic⁹ rex francoꝫ necnō ⁊ frater ei⁹ pius comes pictauie alfonsus an̄ q̄ ipse rex a trāsmarinis ptibus rediret in galliam mutū in quē se ꝓ Frībus posuisset abdicatos frēs reb⁹ ⁊ corpib⁹ exterminassent. Hinc cum nichil aliud possent lrās informatorias vel infamatorias plenas mēdaciis contra fratres p diuersa loca ⁊ regna miserūt. Post has ⁊ libꝫ nephandissimū cōpilauerūt q̄ sic incipit. Ecce vidētes clamabūt foris. titulū habens de pīculis nouissimoꝫ tpm. in q̄ libro spū neq̄cie ⁊ vesano dictos ordines elidere ⁊ destruere nitebantur. Qui liber qualiter citatis ⁊ vocatis ad curiam ⁊ presenciaꝫ sūmi pontificis dictis magistris dānat⁹ sit ⁊ cōbust⁹ non solum in ipsa curia. ꝫ et parisi⁹ coram vniūsitatis multitudīe copiosa scire poterit q̄ collacōes ⁊ disputacōes legerit ꝑpue cōtra magistros q̄tuor in capite aduūsarios. disputacōnes q̄ꝫ domini hugonis presbiteri cardinal̄ Frīs ordinis ꝑdicatorū. ⁊ dn̄i Richardi ⁊ dn̄i Gagetani ⁊ aliorum cardinaliū plurimoꝫ necnō allegacōnes venerābil̄ patris fratris Huberti magistri ordīs predicatoꝫ. ꝫ ⁊ ministri ordīs frm minorū ⁊ maxie magni Alberti

fratrus ordinis predicatorū ad hoc specialiter a dn̄o papa voca ti et aliorum prelatorum atq3 magnorū virorū disputacōnes prolixas et magnas habitas anagine coꝛā multas et in ipsis inuenire poterit verū gestarum enucleatissimā veritatez. Qua ꝓpter iā dicti magistri fratrū aduersarij dignitatib3 ꝛ bn̄ficijs oib3 sunt priuati donec iurauerūt mādatū dn̄i pape ꝛ reuocarē parisius ꝛ ī alijs ciuitatib3 ꝛ locis vereciūde ꝑdicacōis eoꝝ quicq̄d ꝯtra dcōꝝ frm ordīes īplicite ꝛ explicite euomuissent. Et nōndū ꝙ anq̄ꝫ prefat⁹ magister albt⁹ fr̄ ordis predicatoꝝ ciuiā rōnā intrauerat dict⁹ magister wilhelm⁹ cū suis cōplicib3 miro modo clerū rōnū necnon et populū in ꝑtem sue ꝑūsitatis ꝑūtesāt ꝛ seduxerāt multis v̄bis. S3 post prefatas disputacōes cum ad peticōez dn̄i pape ꝛ oīm cardīaliū ipse magister albt⁹ euāgeliū iohānis tōliter. ꝛ epistolas canonicas miro et inaudito modo sup oēm hoīez exponēdo legisset cū tāto fauore negociū oīm frm predicatoꝝ. ꝛ negociū mioꝝ terminatū ē et cōclusū vt oēs īimici eoꝝ obstupescerēt ꝛ hoꝛrerēt ꝛ veritatis fautores summa pace ꝯq̄escerēt ꝛ gauderēt.

Quid aūt sup hoc ciuibā scō viro duob3 ānis anq̄ꝫ disceptacō fieret ostēsū ē indubitabiliter referimus. ¶Venerat q̄dam prepositus ordinis regularis de bauaria vir scūs et bon⁹ ad ciuiā rōnā pro negocijs q̄ habebat. Vna ergo dierū ī ecclesia scā petri rome orās ad excessum mētis raptus est et vidit ipsam ecclesiam plenā serpentib3 quoꝝ hoꝛribili sybulo nō tantum ipsa verūeciā tota roma replebatur. Nec mora. eodem sancto viro sibulo serpentum conterrito. vidit virum in habitu ordinis predicatorum ecclesiam introeuntem. Quem cum stuperet incognitum dictum est ei responso diuino quoniam albert⁹ nomine vocaretur. Hunc ergo dicti serpentes sibulis importunis aggressi inuoluebant se pedibus eius ꝛ pectori brachijs q̄3 ac tocius coꝛporis membris. de quorum medio se viriliter ꝛ violenter excutiēs ascendit excedram in qua sacrum euangelium diebus solemnib3 legi ꝯsueuerat ꝛ legit in ea euāgeliū ꝭm iohānē vsq3 ad locū vbi dicitur. ꝛ v̄bū caro factū ē et habitauit ī nob. statimq3 serpentum sibulus conquieuit. Serpentes fatigati sūt et pax reddita est vniuersis.

Hec igit̃ q̄ significaret nimirū vir sanctus ignorās ī terrā suam reuersus est et sorori sue cuidam sanctissime recluse q̄d sibi de me reuelatū fuerat indicauit. Cui illa vehemēter exultās. Ecce in q̄t audiui q̄ ille albert⁹ q̄ tibi in visione forte monstrat⁹ ē nuper comiti de otheahim ꝓpe terrā istam locutur⁹ aduenit ꝑ ꝓposit⁹ nō modice gauisus ī verba. vadā inq̄t et videbo q̄s sit. Spero enī q̄ adhuc faciē eius ex dicta tibi visiōe cognoscā. Et hec dicēs ꝓperauit videre virū et ex certissimis signis stature faciei coloris ꝑ parue macule q̄ habebat sub palpebra hominē recognouit. Mirate loq̄r obstupesse miraculū. Quid eo euidēcius q̄d vidisti ? nec in verbo distat visio diu ante ꝓcognita a te facta postmodū subsecuta. Indicauit ergo vir beatus dicto magistro albto modū quē videāt visionis. s; neuter q̄d hoc significare posset agnouit. Accidit aūt postea vt facta dissēcione īter vniūsitatē cleri parisius ꝑ frēs ordinis predicatoꝝ atq; minorum. Citatisq; ptib; corā domino papa ipse apostolic⁹ magistꝝ mādaret albertum anq̄ iter vellet arripe experiri forsitā ꝓ certo volens prefate visionis effectū.

Nec enī sic fallit vt dictū est vel dignū enigmatice reuelacionis veritas ꝑ̃ talis ymmo sm ostēse dei ordinem ōnia ꝯtigerunt. Gracia autem dei ex q̄tuor b̄ n̄s magistris vn⁹ magister sc; x̄p̄i an⁹ beluacēs īfirmat⁹ ꝑ amarissimo corde ꝯtrit⁹. recognouit nil se ꝑ ꝯplices suos ꝯtra dictos ordines habuisse n̄ q̄ illis equari sciēcia nō valerēt. ꝑ ob hoc eos ꝑuipēderent auditores et addidit. Cū n̄ ait nichil habeo q̄d vobis pro iniuria graui illata reddam. in signū tamē q̄ ex corde peniteo corp⁹ meū ap̄d vos fratres ꝓdicatores trado dū sepulture relinq̄. Similiter et magister laurencius āglic⁹ post grauissimā ꝑsecucōnē fratꝝ. dat s librorū suorum copijs fratrib; predicatorib;. parisi⁹ morit̃r⁹ apud eos mire penitens delat⁹ est et sepultus. Hoc idē de alijs plurimis qui ordinē ꝑsecuti sūt ꝯtigit nutu dei. Et vide lector q̄ amara ꝑ q̄ execrāda ꝯtra fratres predicatores primo et postea ꝯtra fratres minores simul tū ꝑ vniuersalē ecclesiā discordia suscitata est. quia cordibus non tātum clericorū secularium et laycorū. verūeciā ōnib⁹ q̄rūcumq; religiosorū tā dirꝯ scādalū est īpressū vt nullis tractatib;

nulł autoritatibꝫ sanctoꝝ flecti posset donec per dominū papā et totā curiam romanam iudicia ria sentēcia flecterentur. et in hac tamen pertinacia et genera li stulticia q̄s non videat maxi mū cristi ecclesie periculum im minere. vnde homo summe opi nionis in brabācia per excessū mentis quasi vniūsalem ecclesi am sub celo collectam vidit. et cum ordinibꝫ vniuersꝭ predicato rum ordinem in singulꝭ psonis vibrātissimis radijs choruscare. Nec mora vidit toti mūdo cali ginē teterrimā superfundi ita vt vix toto orbe aliq̄d luminis videret̄. Hec vt vidit grauissi me ingemuit. ſ paulatim tene bris dissipatis lux pristina red dita est vniuersꝭ. Vidit q̄ꝫ et in illa collecta gn̄alissima psonaꝝ ecclesiasticarū maxime autori tatis virū velut speciali gloria euidēcius preminere. Cūqꝫ stu pens q̄reret q̄s hic esset respon sū ē ei. Paulus iste apostolus precipuus doctor ecclesie ē qui multa cōpassione cōq̄rit̄ a tem poribꝰ suis numq̄ sanctā vniū salē ecclesiā tam ḡui periculo flu ctuasse. Et vide lector euidēciā veritatis. Si enim tā perfectis tā discretis atqꝫ litātissimis vi ris vt nec studere nec regere nec predicare vel cōfessiones audire possent ora obstructa fuissēt. et hoc solis secularibus clericis facere licuisset quorū permaxi ma pars precipue in sacerdoti bus parrochialibꝫ vita et scien cia minus ydonea comprobat̄. q̄nta iactura fieret animarū q̄s autor et princeps salutis nr̄e ihesus suo sanguine precioso re demit. O q̄ pauci sunt ex hijs qui non ꝓprie sola q̄runt q̄ sua sūt ⁊ ī minimis q̄ ihesu cristi. mal lent pocius cōmissas sibi aīas saucias p totū ānū in mortalibus dissimulare pcc̄is q̄ equū suū clauo pedis lesū vno die vł duo bus negligere claudicātē. Summa aūt ī sup̄dictis magistris ⁊ secu laribꝫ clericis īuidie causa fuit. q̄ fratres parisius plures ⁊ ꝓpe oēs litātiores in scoł auditores habebāt et ī regīe p̄eminebāt. Videbāt eni q̄ magistri secula res sicut viri diuiciarū dormie rūt sopnū suū. ducebātqꝫ in bo nis dies suos ⁊ cū de vespere mł tiplicitate ferculorum obruerē tur et potuum et postea vigila re non possent neqꝫ studere et per hoc nichil inuenirent ī ma nibus quod proferrent sequen ti mane solemnem diem consti tuebant in condensis auditori bus ⁊ sic per ineptas vacacōnes

clerici. q̄a sua inaniter expende re se dolebāt optato studio fruabant. Maiore enim corpis sarcina vt dicit seneca ai⁹ eliditur ꝛ min⁹ agil est. deinde copia ciboꝝ subtilitas impedit. Mirū ē enim aliqd fortiter dici ab homine mollicie pfesso. Frēs aūt predicatores siue minores sicut viri paupes in magna sobrietate refecti vigilare poterāt ꝛ studere ꝛ per ꝯsequēs inuenire que auditorib; essent digna. Istud in sūmo occasio fuit q̄ in magistris secularib⁹ ſm vulgare proverbiū calceus pedē pressērit. Talibus seneca euidēter inclamat ꝛ inuidoꝝ excludēs vicium dicit. Feras nō culpes q̄s imitari non potes. ꝫ q̄nto maiora felicium hoīm bona tanto maior inuidoꝝ tristitia. ꝛ ideo ſm eūdē dicit. Vtinā; īuidoꝝ oculi essēt in oībus ciuitatib; ut oīm felicitatib; vexarent. Illo in tpe aūt venerābili philippo priore p̄dicatorū ab illustri romanoꝝ rege wilhelmo ad alfōsum comitem pictauie frēm regis francie ꝛ pacatorē francie p negocio pacis in rpi. audiuim⁹ a dn̄o Albto apostolice sedis legato ī gallias cōstituto. q̄ dicti magistri ex pte vniūsitatis ꝛ frēs predicatores q̄ tūc soli īnocētissime vexabantur. datis sup hoc lrīs ī ipsu; finaliter ꝯuenerūt ut oēs q̄relas inter ipsos pp̄o arbitrio termi narent. Querēs ergo legatus a magistris quid illud esset q̄ magis in calūniam verteretur. Rn̄derūt q̄ frēs p̄dicatores duas scolas haberent. ꝛ duos magistros in theologia regentes. optie aūt pacem fieri si vna scola vellēt esse ꝯtēti ꝛ vniūsitatis mādata suarent. Legat⁹ aūt q̄siuit a frāb⁹ si hoc vellēt. Rn̄derūt frēs vna libenter scola se esse ꝯtētos ꝛ vniūsitatis mādata velle suare. dū tn̄ illa eis p̄cise darentur expressa. et in hoc sapientissime puiderūt. sicut enī postea per eos q̄ ī ꝯsilio fuerāt magistroꝝ frāb; dictū ē. si simpliciter sine expressione pmisissent frēs vniuersitatis seruare mādata ī mādatis. postmodu; ab vniuersitate daret vt frēs ōnimode a regimine theologie ꝛ lcōib⁹ cessarent. Legat⁹ ergo taliū nichil talium suspicat⁹ gauisus est. sperans q; finem contēcionis huius habere. mandauit magistris ꝛ optulit ex pte frēm q̄ vna scola vellent esse cōtenti. ꝛ vniuersitatis mādata ī scripto redacta suare. Tunc magistri malicie sue propositum nō habētes turbulētissime rn̄derūt

Quid nobis inqunt prodesset vna scola esse cõtentos dũ rupto pariete medio īter duas scolas tot sicut ante haberent vnius capacitate ābit⁹ auditores. Et mox legatus ad indignacionem cõmotus grauiter. vt video inqt vestri propositi aut voluntatis nō ē. vt quis frater rector sit et vna saltem scola gaudeat vel duabꝫ. Super hoc q̄d frēs faciāt videāt. Nec credo ꝙ romana curia obtēto per multos annos duaꝝ scolaꝝ magisterio priuare eos debeat iure suo. Sicut audiuimus ita et vidimus. Nā dn̄s tunc papa ꝗꝗ grauissimus frībꝫ fuerat vt supra posuimus tñ vt in hoc iustus iudex iusticiā fratribꝫ denegare nō potuit. et ꝓ eis iuris sentenciā tulit. nec hoc semel ꝛ iteꝝ ymmo ꝛ tercio in curii semper appellacione per nūcios vniūsitatis cõpulsus. Et nõndũ ꝙ cõculcari quidem et tribulari iustoꝝ vita et veritas potest ad tps. ꝫ extingui numquam. calcari q̄dem dispēsatiue et subpeditari potest. ꝫ hoc vt exercitati iusti postmodum elucescāt. inimici vero eoꝝ ad modicũ eleuati postmodum non existāt. Vnde gratulabũd⁹ dauid non relinquet inq̄t deus v̄gam peccatoꝝ super sorteꝫ iustoꝝ. ac si dicat. Nō relinquet deus v̄gam dominaciũm peccatoꝝ neq̄ter sanctis vt semp eos affligāt. ꝫ sorte pacis et remuneracõis veniente scõꝝ virgā hoc est ipsam tribulacionē vel vt melius dicāt v̄gaꝫ ipsos tribulātes cõtemptibiliter amouebit ꝉ īpenitētes ī ignē precipitabit eternũ. Et vt euidēter pateat q̄daꝫ referā de magistro q̄ dā opinione pmaximo q̄ prius ꝑposit⁹. solemnis ecc̄ie domũ fratrũ predicatoꝝ cõstructā ī oppido violenter eiecit. ꝫ ruina turpiori vt audies ē eiect⁹. Fāis eni episcop⁹ rōne curie cardinalꝭ tyrānisauit feraliter cõtra frēs predicatores pariter et minores ꝛ ob hoc vt patuit tali morte ē mulrat⁹. Cadēs eni de loco edificiori fractis ceruicibus exspirauit.

¶ Et vide mirabilius et grauius ꝙ audisti. Eadem die qua cecidit. cũ eius mors subita ex reuelacione cuiusdam mulieris sanctissime per fratrem minorē predicere tur. spreuit arguentem se et īuect⁹ cõtumelia dixit. Nō ē ꝓpheta neqꝫ filius ꝓphe. ꝛ ego q̄dē ꝓcuraui vt ordo vester et ordo predicatoꝝ subiciāt epis. Addam ad hoc vt subiciamini vilissimorum pedibꝫ sacerdotum Hec dicēs vidit signa predicta

sibi ꝛ non aduerterit. Excecauit enī eum supbia q̄ non vidit. et hec signa fuerūt q ita immodeꝛā ta dominaret̄ ei dū in ipso ma ne diei quo accessurꝰ erat ad al tare pacificari nō posset. q lotu rus manꝰ suas episcopalē anu lum perderet. q̄ omnia luce cla rius sūt ɔpleta. Cū enī dominꝰ papa ecclesiā quandā fratrum minorū ɔsecrare debuisset et do minꝰ episcopus cardinalis ad portā fratꝝ minorū pulsans in tromissus celerit̄ nō fuisset. tā ta ira raptus est extra se vt cele braturus primam missam nullo modo etiam facta ɔfessione pa cificari posset. ꝛ tamē ad terrifi ca sacramenta processit. Post hec vero cū manus suas regres sus ad hospicium abluere volu isset. et astanti episcopalē anu lum ad tenendū porrexisset. lo tus illū mox qui haberet anulū nō īuenit. Statiq̄ʒ miratꝰ dixit. Ego pdidi presulatū subticenti bꝰ ōmibʒ atqʒ stupentibʒ. ascen dit edicius et solꝰ cōtra cōsuetu dinē suā. senex et debilitate ɔfe ctꝰ ꝓcessit ad cameram. ꝛ difficilē te assere decesū excidit et exspi rauit. Et vide stupēdū valde et occultū dei iudiciū. Cognoui ip se hominē vt ɔmēsalis dilectus et familiaris eidē. secum vna do mo parisius hospitatꝰ. de q̄ fate or raro secularē clericū tā sobriū tā honestuʒ tā affabilem tā lar gum in pauperes me vidisse. ꝛ eū vtiqʒ vidi nouē episcopatuū cōtemptorē. tandēqʒ p tres mē ses in excōicacōne coactū archi episcopatꝰ cuiusdā suscipe digni tatem. Jñ vero translatꝰ roma ne curie fit episcopꝰ cardinalis. et in tali eminencia taliter de sipuit vt audistis. Sʒ spero q non in finem deꝰ obliuiscat̄ eius et in ira ɔtineat misericordiam suaʒ. et magna pietate sua mise rebit̄ forsan penitenti. Igitur nō tacebo diuine promissionis mirabilia postq̄ cepi. ¶ Narra bo et de infelicissimo q̄dam noto michi sacerdote p̄mū prochiali et postea decano cristianitatis et demū canonico cuiusdā eccle sie cathedral̄ q̄ omnibʒ religio sis et specialiter p̄dicatoribus pariter ꝛ minoribʒ supra modū ɔtrarius eorū predicacōnibʒ et maxime ne ɔfessiones audirēt crudelissime detrahebat. Vere bat̄ aūt sicut omnes fere tales ne immūdissima et luxuriosissi ma eiꝰ vita p tales q̄ q̄modo īno ticiam deueniret. ꝛ factuʒ est vt paralisi destitutum per septen niū vexaret̄ in q̄ egritudine nec v̄bo saltēʒ dominū recognouit.

Cumqꝫ a ꝓprio episcopo socijs et fratribꝫ dictorum ordinum se pius visitaretur et corriperetur ꝗ nō curārꝫ sine ɔfessione ⁊ diui ni noīs reclamacōne ⁊ sacramē tis vita ꝑuat⁹ est et extra cimi teriū tumulacōe sepult⁹ Et dig ne quidem vt q̄ alijs bñficium predicacōis et ɔfessionis īuidēs impediuit ipse peccatoꝝ ɔfessio ne et sacmētis ꝑuaret. ¶ Nar rabo ⁊ de magistro philippo can cellario parisieñ. de q̊ superius retuli loco suo. Hic ɔtra frēs or dinis predicatoꝝ ī oī fere publi ca parisius stacōe ⁊ ꝑmōe latra bat. Et q̄dē cū ipse diebꝫ .xv. añ mortē ɔtra eos crudeliter predi casset sequēti dñica fr̄ hyncaus dict⁹ de colonia dicti ordis fre quētissim⁹ et discretissim⁹ pre dicator corā vniūsitate singul̄r q̄ ɔtra frēs dict⁹ cācellarius predi cauerāt retractatis ad vnguē oīa lucculētissime p diuine scripture paginā īprobauit Cui⁹ īprobacionis cōfusiōe cācellarius mox tact⁹ dolore cordis intrīsec⁹ repē te cōtremuit. ⁊ īfirmat⁹ ad mor tem obijt tali modo vt audistis in precedētibꝫ. Hec sūt q̄ cōtra adūsarios frēm frā vidimus ex ceptis alijs q̄ multa ⁊ verassi me nouimus ⁊ occultis dei iudi cijs q̄ grauiora ⁊ damnabiliora istis oībꝫ reputam⁹. Sꝫ de hijs ad presens ista sufficiūt nos au tem ad exponenda reliqua ocī us transeamus.

¶ De bonitate socialꝭ vite. ¶ Ca pitulum. decimum.

Omnes vnā īcolūt māsi onē neqꝫ enī eas naturā diuidi patit̄. Probabi le ē omnibꝫ tutissimū esse fideli bus omnibꝫ vnā incolere māsio nē. Vñ dauid. Ecce q̄ bonū. ⁊c. Seui enī eq̄ vno mitescūt loco. Et iterum dauid. Qui habita re facis vnius moris in domo. Hoc contra ɔsuetudines quorū dam monasteriorum q̄ mōchos suos vel clericos vt ita dicam si fuerint regulares ī curijs aut in parrochijs solos mittunt so losqꝫ relinquunt et hoc contra ipsum dominū totius rectitudis et virtutis exemplum qui suos binos et binos misit. Ve enī so li vt dicat salomon q̄niaꝫ si ce ciderit nō habebit subleuātem. Quā vera hec sentencia sit ego noui qui .xxx. ānis ⁊ eo āplius vices episcopi ī diuersꝭ ꝓuīcijs ⁊ dyocesibꝫ habui q̄ in hoc arti culo q̊ religiosi vel soli vadunt in vijs vel soli manēt in curijs horrenda mala horreda scanda la horrenda pericula frequenter audiui. que numq̄ sustinuissēt

adiūcto socio vel fecissent. sȝ et pr discretissimus Aug9. in regula sua statuit vt non minus q̄ duo vel tres vbicūqȝ necesse haberent irent. In hoc enī articulo oēs fere ordines regulares cōtra votuȝ ꝛ regulaȝ ꝯuiter peccare videnť. vł ꝓbanť q̄ suos per se solos ꝛ non cōbinatos in via mittūt. Sȝ sic dicunt vt audio ꝛ m̄ sepi9 obiecerunt. q̄ de fratre socio intelligendū non sit. sȝ cuȝ q̄bus p̄positus iusserit ire debet q̄ mittať. eosqȝ interpretari velle seculares quoslibet garsiones ꝛ s̄uos. Ego ꝓbare volo p regulam q̄ interp̄tes tales contra aīam suam pessime mencīūtur. Et hoc euidenter ī precedētibȝ regule videri p̄t vbi dicić. Quādo sił estis ī ecclesia ꝛ vbicūqȝ feīe sunt īuicem vr̄aȝ pudiciciam custodite. De9 enī qui habitat ī uob etiā isto modo custodiet vos ex uobis. Si ergo uos ex uob idest frēm ex fratre de9 custodit. q̄d est q8 isti dicūt vt ex seruis et vilibȝ psonis nł lam sui cur̄a aut custodiā habētibus q̄ntomi9 vestram custodiant in via. Si autem duo ex fratribus simul sunt ꝛ se vn9 custodire non vult tn̄ custos est frater q8 neq̄q̄ potest de seruo et garsione spari n̄ forte sit tał q̄ non īuenitur in mille. O quāta custodia debēt regi in ocuł eoȝ ad quos declinant corā quibus eis incūbit et suam ꝓpriā famā ꝛ nichilomin9 famā sui ordinis custodire. Legiť ꝛ teneť de beato patre augustino q̄ monasterium īstituit s̄m regulā sub sanctis apostolis cōstitutā. q̄ quidem fundamētū habuisse ab ipso salutis auctore q̄ et instituit vt dictum est vt ꝯbinati. lxxij. discipuli mitterēť et p spiritum sanctum in barnabā et paulū segregatos ꝛ missos pariter postmodū approbauit. Hanc ergo regulam canonici regulares specialiter et p̄cipue et plures alie religiones sicut premonstratēses sparsim per vniūsalē ecclesiam ꝓfitenť. Sȝ non nulli penitus dictū regule articulū obseruare videnť. sȝ ꝛ derīdēt arguentes ꝛ dicūt. Que necessitas ut pro negocio quod solus ꝯplere possit duo cōbinati panē comittanť. Cur frustra bō ecclesie cōsumenť. O q̄ miserabił decisio ꝛ q̄ deridenda r̄nsio. Nō sic impij nō sic ne tegas caluiciē stercore supducto. Vulgo dicić. non iacet h̄ lep9. Ibi ergo reueā latet vbi alius non accedat. In corde latet vbi nullus testis nisi cordium perscrutator. Heu

qn̄tas procellis inutiliū expēsa rum obruitur monastica celsitu do quarum copie ī custodia fra trum et ordinis deo gracius lo carēt. Gallice ꝓuerbiū dicit̄ et nescio si verba latina sufficiāt. Vbi bona custodia ibi et bona pax. Dicā quod sentio et si īui te a reprobis audiat̄. Credo so lis idest sine socio foris ābulā tibus mille infortunia et plura q̄ꝫ credi potest sepius occurisse in quibus nec opere nec saltez animo offendissēt si custos fra ter socius affuisset. Sz q̄ amat periculum incidet in illud. ⁊ hoc iuste vt dicit seneca. Cotidie ē deterior dies posterior. Qui nō timet periculum quod casui pa tet omni bruto demencior est. ꝫ dicas. Tutela tutissima est sibi quisq; cōmissus est. verū dicas. ꝫ hoc loco tpe et ꝑsona. Predi catoꝝ atq; minorum fratrum or dines expensas non habēt nec copias ⁊ tamē cōbinant̄ semper in via nec socius socium debz de serere in colloq̄o maxime mulie ris ń alter alteꝝ videat colloquē tez. ¶ Narrauit michi frater or dinis ꝑdicatoꝝ cui optime credo qꝫ cū cognatū haberz ī ordīe vi rū quōdam diuitem et preclaꝝ. accidit ei vt nocte dormitū per gens vnā de tunicis expositam posuisset ad caput. habebat enī fratrē dilectū sibi cum quo sole bat secrecius et iocūdius ambu lare. Soporatus ergo audiuit vocem sibi dicētē. Surge inq̄t ⁊ vide q̄d facit fr̄ tuus. Nā iam morti ꝓximus agonizat. Euigi lās ergo ⁊ nichil īueiens obdor miuit. Et vox scd̄o ait. Surge ⁊ visita fratrem tuū moriētez. Ad hāc iteꝝ vocē euigilās et nil ad uertens iterum obdormiuit. Et vox tercio dixit ei. Male dissi mulasti q̄a fr̄ tuus mortuus ē. Mox ille euigilās tunicā quā ad caput posueāt. sup se extensam inueīt q̄si paratā ad īduendū. quā ille mox ꝯsis ⁊ ad mirās ī duit et surrexit. fr̄emq; q̄situ ī uenit letali funere iā sopitū. Ec ce q̄ꝫ manifesto exēplo ꝓ trac um vera esse īuenit̄ sentēcia salo monis. fr̄ q̄ adiuuat̄ a fr̄e q̄si ci̅tas firma. Cayn ꝓm⁹ ⁊ neq̄ssi mus hoīcida īterrogat̄ a dn̄o. vbi est abel fr̄ tuus cui⁹ tutor fu isse debuisses non occasor. ⁊ ne gauit. Nūq̄d custos fr̄is mei sū ego. Et ideo maledicente dn̄o super terrā ꝓfugus agitat̄. In figura hui⁹ q̄ fr̄is custos esse re cusat ⁊ a fr̄e contēnuit custodiri varijs frequenter et vagus di uersis tēptacōib⁹ agitat̄ ⁊ ter ra in ei⁹ ope maledicta spinas

remorsionis et scādali tribulos germinabit· O vere beata et in oculis sūmi iudicis cōstitucio benedicta per quā fama tuetur et nota vitat᷑· et ōmis malorum suspicio et tēptacōis occasio īpedit᷑·

De cōmunitate et parcialitate victus· Capitulū·xi·

Conmunis est omnium cibus· Neq3 enī sepatī cōsciatur ne inequalitas opis et cibi fiat et tpis· Et ide3 vsus ōmib3 iure mōsteriis inoleuit vt officinā refectoriu3 habeant vbi omnib3 in cōmune sine psonarum accepcōne cibaria ministrentur· O q̄3 decens hec et q̄3 digna deo cōsuetudo ī mōsteriis obseruat᷑· Hāc et ipse crist9 tocius virtutis exemplar in suo beatissimo cōuentu·hoc est cum discipul᷑ obseruauit·ita q̄ nec manū iude horruit ī parapside pro ditoris· Tu ergo prior tu prelate q̄s es vt queras angulos·in cōmuni istud hospiciū ē·tū q̄nq3 et non semp aut sepe fieri necesse ē quos pastu cōpetit refici largiori· Cōsuetudinem bonam nō dāno s3 abusū penitus nō cōmēdo· Beatus benedictus quid in hiis agendū sit indicat· Mēsa abbatis cū pegrinis hospitib9 semper sit· Quociens tū min9 sunt hospites q̄s de fratrib3 vocare vult in eius sit potestate· seniores tū vnū aut duos semp cum fratrib3 dimittendos prai ret pter disciplinā· Vide lector quia ex tunc tantus homo per talia cōuiuia occasione hospitu3 insolēcias esse fiebas preuidit· Et notandū q̄ vir ille discretissimus Augustin9 nichil horum scripsisse in regula cōprobat᷑· s3 suos cōuenire ad mēsam vbi nō solū fauces sumāt cibū s3 et aures esuriant verbū dei· Optime tū beat9 bñdict9 posteriori tpe vt p̄dixim9 ita distinxit· Sacrū autem cōuentualem familiā egere necessariis et p̄latos cū hospitib3 supflua dissipare ysayas cōquerit᷑ dicens· Pascent᷑ agni iuxta ordinem suū et deserta heremi in vbertatem versa aduene cōmedent· Qui sūt agni nisi claustrales innocencie veste circumdati qui iuxta ordine3 cōsuetudinis nō institucōnis pisa vel olere male cōdito pascūt᷑· Et q̄ sunt aduene nisi cardinaliu3 legatorum archiepiscoporum epōrum alioruq3 prelatorum hospitū multitudo qui cu3 magnis exercitibus suis pocius q̄3 familiis quasi non sit singulis numerus familie iure canonico diffinit9 de s̄ta heremi·idest possessiones

acq̄sitas nonalium et in vberta tez versas comedūt. Et ideo vix est monasterium tātis diuicijs opulentum qḋ talibus sufficere valeat in expens. O q̄s veniet. O quando venturus est summ9 pontifex cui9 eq̄tate liberata mi seria ista insania ista corrigat. Sed dicetur forsitā michi nec dubito quin dicat. Quis ē iste q̄ posuit os in celū et ad archā federis etiam inclinatam manū indignus extendit. Irascentur forte michi sed non domin9 cui ius vices semper dolui ⁊ doleo pro cuius veritate et iusticia vti nam dignus essem membris oī bus dissipari. Scio tamen qui cumq; qn̄tuscumq; indignabit ex hijs scriptis se debite repre hensionis obnoxium iudicabit. Hinc ad nostram materiam et ꝓpositum redeamus. Quicūq; extra refectorium inordinate et sine debita causa instaurant con uiuia grauissime peccant. ⁊ hoc multipliciter. Fiunt enim rerū cōuentualiū distractiones ⁊ hoc est rapina vł furtum q̄a ilł que superflue seorsum tribus aut q̄ tuor exhibentur totus aliquādo conuentus posset cum sufficien tia ⁊ moderamine procurari. Fi unt susurracōnes ⁊ murmura q̄ bus pax ⁊ vnitas claustraliū dis sipatur. Ex hijs ille beatus ordo cysterciēn. alien9 habet vbi nul lus extra refectorium infirmari cum vł mensam abbatis comede re consueuit. Legim9 in libro regum p̄mo q̄ filij heli sacerdo tis nō timentes dn̄m neq; qḋ iustū est iudicantes populū do mini a sacrificijs detrahebant. seorsumq; sibi contra cōsuetudi nem reſuari carnes crudas vt eas lautius prepararent exacti one ⁊ violentia faciebāt. Quod peccatū puerorū grāde corā dn̄o ibidē fuisse describit. Et vide q̄ grauiter hoc a deo aīaduersum sit. Ad vindictā ābo vna occidūt in bello. et pater hely q̄ ⁊ si verbo verbere tn̄ nō corripuit trāsgres sores audita filioꝝ morte retror sū de sella cecidit ⁊ cadēs fractis ceruicibus expirauit. Tu ergo hely. tu abbas. tu p̄or. tu prepo site. tu prelate ne facias ipse qḋ vetas in alijs faciendum. et hoc ipsum in filijs paciaris ne vindi ctam ī eis ā ī te sencias quā au disti. Audi quid meo tempore ī f̄nacia talib9 ɔtigerit ī exēplū. Erāt duo senes monachi ab ip̄is puerilib9 ān̄is pares in sce lere dissoluti valde in monasti ca obseruantia nutriti. hij sibi plures ex iuuenibus in inmūdi cia assidui cotidie copulabant.

secꝫ sū vacabant epulis cantibꝫ et cantibus exultabant et innocētibꝫ et simplicibꝫ detrahebant· Cūqꝫ de eorū insolencijs couentus cotidie nō mediocriter turbaretur nec esset qui corrigeret delinquētes vidit domin9 · ⁊ ad iracūdiam cōcitatus est· Vix enī sinit turbacōnē pꝛoꝝ claustralium inultam· Accidit qꝫ vespere ut ꝑm ꝯsuetudinē suam esculento ore ad voraginem ībyarent· Vix cū cibis appositis quartuꝫ aut quītū morsellū man9 obtulerat tū ecce vnus predictorum senū subita ingluuie strāgulat9 euersꝰ statim oculis expirauit· Territi igit̄ ōnes qui ꝯsederāt surrexerunt· Nec diu post supstes vetulus socij aīaduersione nō fract9 licꝫ ad momētū horrerent· sicut occiso a carnifice porco resumpta audacia resedit ad mensaꝫ· et cum enormi crapula sit repletus vt amēs perit9 portaret̄ ad lectū ⁊ q̄si brutum animal expirauit· Horrore ergo omnes exemploꝝ taliū ꝑturbati vitā suam ⁊ mores in melius correxerūt cōmunemqꝫ vitā ⁊ cibum strictissime seruauerunt· Discant ergo apes fideliū claustrales cibis pcere nec ingurgitari supfluis et ꝑm augustinū ad mēsam tamꝙ ad medicamēta nō ad delectamēta sūpturi cibos accedant· Apostolus habūdare sciuit et penuriam pati et hoc quia ōnia potuit in eo qui eum in ōnibus ꝯfortabat· Multos morbos vt dicit seneca multa fercula fecerūt· Numerā coq̄s ⁊ nō numerabis morbos· Sū morigerat9 venter ⁊ ꝯtumeliā paciens estimari non potest· Vbi se aī9 preparauit ⁊ indixit sapienciam vel paciēciā nō eque apparet quantū habeat firmitatis· si q̄d dari deberet ipse nō ꝯsiderādo suppleuit et cogitauit aliq̄ cōsuetudini sue sibi nil deesse· Multa q̄ superuacua essent non intelleximus nisi qñ deesse ceperūt· Vtebamur vero illis nō q̄a debebam9 sed quia habebam9· Sapiens assuescit futuris malis et que alij leuia faciunt diu paciēdo hic leuia facit diu cogitādo· Nulla res adiuuat eq̄ cursum vite q̄ tēperancie moderamē· Corp9 multis eget rebus vt valeat· aīm9 ꝯ ex se crescat· seipsum exercet et alit· Virt9 nichil vacare patitur iocis totum aīm tenet desideriū omniū tollit· sola sibi satis est ⁊ ōnia opa ei9 cuꝫ ipsa ꝯcordant et ꝯgruūt· Quēadmodū desiderare delicatas res luxurie ē· ita visitatas ⁊ nō magno pbabiles fugere demencie ē·

Due voluptates sunt gustus et tactus hominibus comunes ⁊ bestijs/et idcirco in pecudum numero habendi sunt qui hijs ferinis voluptatibus innituntur bestialiter. Non iocunda res est aqua ⁊ polēta ac fragmen ordeacei panis. sed summa voluptas est posse cape ex hijs etiam voluptatē ⁊ ad id se deduxisse q̄d nulla fortune iniquitas possit. Maior sū ⁊ ad maiora genit⁹ q̄ꝫ vt mancipiū mei corporis sim. q̄d eq̄dē nō aliter aspitio q̄ꝫ vinculū aliq̄d libertati circūdatū. ↄtempt⁹ aūt corpis sui certa libertas ē. ¶ Vidi hoīem iter modernos excellētissime grē ī predicacōe ⁊ exhortacōe fideliū magistꝝ iohānē ↄgnomēto tanchū canōicū regularē sc̄i iohānis in vineis suessiōis vocatū ianēsem ⁊ postea blesensem abbatē. hic q̄dē in abstinentia sedulus ⁊ ōi virtute choruscāns a se multo vsu ⁊ violētia parcitatis extorseāt ut ei equali modo rudissimi et delicatissimi cibi saperent ore sumpti. Nec hoc credim⁹ naturali potentia cōtigisse sed virtute illi⁹ et gratia q̄ hoc olim egerat ī iudeis vt ꝫm illud celestis cib⁹ ī ore oīm sapiebat.

¶ De silētio ⁊ ei⁹ v̄tute. ¶ Capitulū duodecimū.

Simul silēt. Aduesperascēte enī die ī alueo strepūt min⁹ ac min⁹ donec vna circūuolet vocis bucina q̄etē impans ⁊ hoc castrorū more. hoc idē faciūt ī matutīo. Ad lr̄āz ego ipe ista ī apibꝫ sū expt⁹ et ista tpe estatis potēris expiri. Silēciū ab ysaya p̄cipue cōmendatꝰ vbi dicit. Cult⁹ iusticie silēciū. Et bn̄ dicit cultū iusticie q̄a teste iacobo si q̄s se putat esse religiosū nō refrenās liguā suā h⁹ vana ē religio. Opulētissia terrā egipt⁹ ranis loq̄cibꝫ legitur flagellata. Vn̄ cōpulsi sūt orare moysen vt dn̄s auferrꝫ ab eis ranas. ita ↄtra religiosi magis q̄ꝫ seculares temptātꝰ ranis. semp enī nitimur īuetitū. Jheremias q̄ꝫ ī psona religiosorū dicit. Ingrediamur c̄itatem munitā religionē ītellige ⁊ sileam⁹ ibi q̄a dn̄s deus nr̄ facit nos silere. Causaꝫ aūt reddēs q̄re ī sequētibꝫ dicit. Bonū ē p̄stolari cū silētio salutarē dn̄i. Expistio aūt esse salutare dn̄i grā̄ cōsolacōis ⁊ pacis ī ↄtēplacōne diuina. Vn̄ postea dāis ꝓpheta subiūgit. Sedebit solitarius ⁊ tacebit q̄a leuabit se sup se. ⁊ hoc vbi. ꝑ ī cōtēplacōe. De hoc ↄtēplator gloriosi⁹ Aug⁹. ī li. ↄfes. ait. Intraui ī itima mea duce te ⁊ potui q̄m

factus es adiutor meꝰ. Intraui
et vidi qualicūqꝫ oculo aīe mee
sup eūdem oculū aīme mee sup
mētē meā lumē domini icōmu
tabile qd tu es. Ista ergo gr̄cia
ista dignitas maxime ī silencio
prestolat᷑. q̄a delicata res vt di
cit beatus bernardꝰ amoris affe
ctio ⁊ tenui occasione ledit᷑/leti
cia spūal᷑. Unde salomō. Ligua
q̄ īmoderāta est cōteret spiritum.
In libro regū quarto dicitur ꝙ
non in igne nō in cōmocōne non
in turbine dn̄s. ſꝫ ī sybulo aure
lenis ibi dominꝰ. De silēcio et
paucitate verborū dicit seneca.
Qd diu tacueris id puta rectis
simū. Argiselanꝰ phs q̄sitꝰ est.
q̊modo q̄s placere posset hoībꝫ.
Si fecerit inq̄t optima et locu
tus fuerit pauca. Socrates cui
dam īterrogāti quō posset op
time dicere si nichil iq̄t dixeris
nisi qd bn̄ scieris. Salomon cū
alijs loquentibꝫ taceret. Nemo
inq̄t stultus tacere potest. The
tyrenꝰ l᷑ Theocritꝰ ī cōuiuio/ta
centi rustico ex doctis inq̄t hoc
solū habes qd taces. Socrates
cleonā garrulam volētem disce
re cōpensauit dicens. Dicere ⁊ dis
cere nō sibi cōpaciūt᷑ quia discē
tem silē competit. Nichil eque
ꝓderit ꝙ̄ q̄escere et minimū cū
alijs loq̄ plurimū secū. Hec sit
ꝯposita nostra sūma. qd scītimꝰ
loq̄mur et qd loq̄mur hoc senci
amus. Concordet sermo cum vi
ta. Sermo tuꝰ non sit inanis. ſꝫ
aut suadeat aut moneat ā cōso
letur aut precipiat. Turpia fu
gito anteꝙ̄ accidāt nec queꝙ̄
aliū verearis plus ꝙ̄ te. A verb
q̊ꝫ turpibus abstineto q̄a licen
cia eorū īpudenciā nutrit. Ser
mones vtiles magis ꝙ̄ facetos
⁊ affabiles ama. rcōs pocius ꝙ̄
obsecūdātes. Reprehēsibil᷑ risus
ē si īmoderatꝰ si pueralit᷑ effusꝰ
si muliebrit᷑ inutiliter effractus
si alienis malis euocatꝰ. Sales
tui sine dēte sint. Ioci sine leui
tate. risꝰ sine cachīno. vox sine
clamore. icessus sine tumultu.
q̄es tibi sine desidia erit. et cū
ab alijs ludit᷑ tu sancti honesti
qꝫ aliq̄d tractabis. Tacere qui
nescit/nescit et loq̄. Queadmo
dum sapienti viro incessus mo
destior cōuenit ita verbū pressū
non audax. sūma aūt sūmarūꝫ
hec erit. Tardiloquum te esse
iubeo. O q̄ntis opus est vt sta
bile q̄d acq̄ras itime bōitatis.
Si scires q̄d essetvir bonꝰ/mū
dum te esse crederes. fortasse
etiaꝫ posse fieri despeāres. Qn̄
te aūt virtutis silenciū sit/exē
plo manifestissimo demōstrabo.
¶ Affligeniū mōsteriū ordinis

btī bn̄dicti ī btabācia religione
pbatissimū ē ⁊ ī caritate p̄cipu
um. In hoc cenobio mōch⁹ erāt
ita ī silētio deditus q̄ ī fra .xvi.
ānos ab ore nec vna vbi sillaba
p tātū tpis audiretur. Contigit
autē sicut a mōchis ibidē audi
uimus vt in claustro grauissimū
ignis īcēdium grassaret. Tūc
idē mōchus videns humanum
auxiliū nō valere mox se cōtulit
ab dn̄m orāsq; paululum in si
lentio linguā diu mutā ī hec ver
ba laxauit. Stes ignis hac ho
ra. flāma penitus cōqescas. Mi
ra res vim v̄tutis sue oblitus est
ignis stetitq; in v̄bo viri sancti
flāma peit⁹ extīcta est. O q̄ lō
ge iste erat ab hijs q̄rū lingua
maculat totū corp⁹ ⁊ vt dicit Ia
cob; rotā nr̄e natiuitatis inflam
mat. In ore inq̄t salomon stul
toꝝ ebullit stulticia et homo sa
piēs tacebit vsq; ad temp⁹. Et
vide q̄ ꝓuide ⁊ q̄ stricte hic dis
stīxit. Sepe min⁹ circūspectos
⁊ stultos v̄ba discordie et v̄ba
ad indignacōē ꝓuocātia proij
cere cernimus q̄bus si audiens
statim respondere voluerit mul
tiplicabit incommodum. si au
tem tacuerit ad tempus ī se mo
deramen repiet quod nequaq̄
ante subito potuisset. Et ysay
as. In silētio et spe erit fortitu
do vr̄a. Si eni causa terminetacō
nis etne ꝯp̄ssens labia ne stul
to rn̄deas iux̄ stulticiā suā for
titudiē ī aīo ꝯseq̄ris. ne piculo
sius ꝯtra deū ad īpaciā moueā
ris. Vn̄ btūs Aug⁹. Tene arma
extēnus ne scz ligua maliloqua
ad vitupiū ꝓximi moueat̄ et ī
pator tuus supior cor īteri⁹ gub
nabit. Et nōndū q̄ prelatoꝝ
ꝓpū ē cū aīos viderit sbditoꝝ cō
tra frēz ad v̄ba cōtūeliosa ꝓrū
pere v̄bo eos ā precepto obdiē
tie refrenare. Vn̄ salomō. Qui ī
poīt stulto silēciū iras mitigat
suscitatas. Cōsultissimū aūt es
s vt q̄s vidēs adūsū se esse ꝓxi
mū ꝯmotū sub silētio ptrāsiret
vl̄ curialitate v̄boꝝ ꝯmotū ꝓximi
aīm mitigarz. Legit̄ ī gestis
phorū q̄ pirrus rex cum audis
set q̄sdā de se ī cōuiuio male fu
isse locutos mādauit eos q̄rēs
si verꝝ esset. Cui vnus ill̄ꝝ. nisi
vinū inq̄t potātibus defecisset
ludū reputares ea q̄ dicta sūt re s
pectu eoꝝ q̄ bibituris dicēda re
stabāt. Nec mora. tā vrbana cō
fessione veritatis rege furus cō
motū ꝯcitauit ī risū ⁊ curialitate
respōsionis regalē aīm mitiga
uit. Magnaq; v̄tus ī bōis clau
straliū apib⁹ tenere silenciū sta
tutis horis. aliisq; fidelib; ꝓ tē
pe modeātis v̄b tēpare ꝑmōez.

De pace mutuo habēda. Capitulum .xiij.

Pax īter eas precipua. Quid mira? Sine q̄ nec vidit q̄s nec videre poterit deū. Ut autē que pacis sūt cōmoda videamus. Scdm beatissimū aug⁹. Pacem multplicē distīguamus. Dicit enim ī libro de ciuitate dei. Pax corporis ē ordinata tēperancia partiū. Pax aīe irracionalis ordinata reqes appeticōnū. Pax aīe racōnal' cognicionis actionis q3 cōsensus. Pax aīe ⁊ corporis ordinata vita. Pax hoīm ordinata concordia. Pax hōis mortalis et dei ordinata ī fide sub eterna lege obediencia. Pax ciuitatis et claustri ordinata īperādi obediendiq3 cōcordia. Pax ciuitatis celestis ordinatissima et concordissima societas fruēdi deo et se inuicem in deo. Pax oīm rer ē trāquillitas ordinis. Cum deo autem pax primo habenda est. Quis vmq̄ restitit ei ⁊ pacem habuit. q̄si diceret null⁹. Siegū .iiij. libro dicit. Que pax Iheu adhuc fornicacōnes iezabel. idest aīe peccatricis ⁊ veneficia multa vigēt. ꝓpter qd Job cōsulit dicens. Acquiescite illi ⁊ sic habeto pacem ⁊ per hoc habeb fruct⁹ optimos. Unde in cāticis anima fidelis gratulat ⁊ dicit. Ego mur⁹. idest fortis inter aduersa et prospera. et vbera mea sicut vitis fructificā. scilic3 ī affectionib⁹ ex quo facta sū coram eo q̄si pacem repiens. Postq̄ igit aīa fidelis cū deo pacem adepta est. pacem cordis habere necesse ē. In pace enī factus est loc⁹ eius. Est aūt pax vt dicit augustin⁹. Serenitas mētis trāquillitas animi simplicitas cordis amoris vinculū cōsorciū caritatis. Hec est q̄ simultates tollit. bella compescit. cōqescit iras. sup̄bos calcat. huiles amat. discordes sedat. inimicos concordat. cunctis est placita. nō querit alienū. nichil reputat suū3. docet amare. q̄ odisse nō nouit. De hac pace cordis salomon rex pacificus merito loquitur. Qui pacis ineūt ɔsilia seq̄t eos gaudiū. Ad hāc nos iheremias hortatur dicēs. Querite pacē ciuitatis. sc3 cordis ⁊ orate pro ea dominū. quia in pace illius erit pax vr̄a. In iherusalē semei vixit pacific⁹ q̄ extra posit⁹ ē trucidat⁹. Hāc ⁊ āgeli cristo nato bone volūtatis hominib3 nūciarunt. De hac seneca dicit. Nō ē pax vera nisi quā mēs cōsciencia boni possidet. Et illa ē verā tranquillitas ī quā mēs bō ɔsentit.

Si speciosa cōtempnim⁹ nulla res nos ānotabit nullus hoīm cōtemptus interrumpet cogitaciones bonas solidasq; iā ⁊ certas. Tunc te scito esse ɔpositū cum ad te null⁹ clamor ptinebit cum te nulla vox aut visus excuciet. Vbicūq; sim ibi me⁹ sum. Reb⁹ enī me nō trado sed cōmodo nec cōsector pdendi tpis causas. sed q̄cūq; ɔstitutus loco ibi cogitacōnes tracto ⁊ aliqd̄ ī aīo salutare verso. Hāc etiam inter pressuras mūdi in xp̄o eo ꝑmittente verā habemus q̄a sicut nec mūd⁹ dare potest pacē. ita nec habitā potest auferre. Inde p⁹ primam pacē cū deo. post secū dā quā cordis dicim⁹. tercō pacem cum ꝓximo distiguamus. Pacem inq̄t dn̄s habete inter vos. Hec vt dicit beat⁹ aug⁹. tāta est vt ad hereditatem dn̄i nō poterit peruenire q̄ hanc noluerit obſuare. Abdicat̄ a patre exheredat̄ a filio ⁊ a spiritu scō alienus efficitur. Salomon de pace diffiniēs dicit. Cū placuerit dn̄o vie hōis īimicos q̄z ei⁹ ɔūtet ad pacem. Et de hoc ī deutronomio dicit̄. Nō sit īter vos radix ḡminās fel et amaritudinē. Paulus q̄; nob̄ inculcās pacē. Si fieri īq̄t potest ex vob̄ cū oīb; hoīb; pacē habentes. Nō enī ē de⁹ dissensionis s; pacis. Et magne q̄d virtutis ē cū hijs q̄ oderūt pacē esse pacificū. Cōsideātis igit̄ que sūt ɔmoda pacis ad ꝓximū. de illa sempit̄na pace q̄ erit ī patria videam⁹. ⁊ hec illa de q̄ paulus dicit. Et pax dei q̄ exsupat oēz sensum. Sup q̊ dicit Aug⁹. Si pax dei oēz sensū supat ergo ⁊ sensū angeloꝝ. ⁊ ē argumētū a minori. Quid ergo dicem⁹ ad hec. vtiq; pax dei de⁹ est. Hāc nemo pfecte nouit q̄a deū nē͂o vidit vm q̄. Vnde dn̄s in euangelio. Nemo nouit patrē n̄ filius. ⁊ ɔsidrādum ē sicut ipse filius. Quod aūt seq̄tur ⁊ cui voluerit fili⁹ reuelare. hoc sumat̄ p capacitate angeli vl̄ hoīs. Vn̄ btūs Aug⁹. Etiā hoc ītelligere angelus q̄s dabit āgelo. quis āgelus hōi. ysayas clamat. Dn̄e pacē da nobis. Sup q̊ beatus Aug⁹. Pacem inq̄t dabis nob. pacē cordis pacem q̄etis. pacē sabbati. pacē sine vespera. et hec vl̄tia eternitatis ē De q̄ dauid exultabūda īclamat. In pace in idipsū dormiā ⁊ req̄escā. Ad hanc aūt venire non poterit q̄ nec ad deū nec ad seip̄m nec ad ꝓximū pacem habuerit. ⁊ hic quidē miser tam⁹ est ⁊ oī misero prorsus miserior. Magna et gloriosa res

est vt dicit Jhero· hūan⁹ aīm⁹ nullos sibi nisi cōmunes ⁊ cū deo terminos patitur nullū seculuȝ magnis īgeniis clausū ē· nullū vero cogitacōni puiū tp̄s aīmi magnitudo numq̄ maior est· q̄ cum alcioā se posuit ⁊ fecit sibi pacem· nichil timēdo fecit sibi diuicias nichil concupiscendo· Quis ergo sit sūmi boni locus q̄ris· aīm⁹ hic· qui nisi purus ⁊ sanctus sit· vt dicit seneca deū nō capit· Oīa ergo īpedimenta dimitte et vaca bone mēti· Nemo enī ad istā venit occupat⁹· Spice q̄cumq; cor tuū laniant q̄ si aliter extrahi nequeūt ipsuȝ cor cū ipsis euellēdū erit· O qn̄ istud videb̄ tp̄us· quo scies tempus ad te non perit⁹ ptinē re· Tūc anim⁹ noster habebit q̄d gratuleť sibi· cū emissis hijs tenebris in quib; hic volutať nō tenui visu clā pspexerit· ſ; totū diem admiserit et reddit⁹ celo suo fuerit· Qui quo destinauit vult peruenire vnam sequať viam· nec per plurimas euageť·

¶ Aliū quēpiam in ptib; gallie sub phylippo rege nostris tpib; viro religiose referēte fuisse cognouim⁹· Hic ab ī eūte etate pui tatissime vite fuit vt illud q̄d de hysmahele scriptū est· man⁹ eius contra omnes et man⁹ omnium contra eū in eo ita videretur īpletū· vt nec parētes ꝓpos quiescere sustinuret· ſ; ad amarissimū vite finē pduceret. post q̄s et ipse miseřābiliter infirmatus ⁊ in agone mortis positus sūptis ecclesiasticis sacramētis subito inter man⁹ assistēciū clamans horribilit̄ exiluit dicēs· Surgite omnes arma accipite iuuate me cōtra ꝓpū patrē· q̄a omniū inimicorū meoꝝ ductor factus est ⁊ me conať occidere· Et hoc dicēs quasi contra egredientem multitudinē ad ostiuȝ conabať· Nec mora cadēs euersis terribilit̄ oculis clamauit expirās· Heu me· pater me⁹ modo validissimo lapide frōtē meam paciendo cōtriuit· Vn̄ aūt qui assistebāt neminē quidē videbant ſ; q̄si turmas se cōp̄mencium ⁊ ingredienciū audiebāt· Vide ergo qui nec patrē ꝓpum ꝓpiciū habere potuit qn̄te diuine vindicte aīaduſ̄ hoīb⁹ dign⁹ fuit· Non tamen absolute eum qui apparuit illius patrē dixerū· ſ; quēcūq; forte expirātib⁹ siue bonis siue maľ cū dictū sit armabit creaturā ad vlcionem inimicoꝝ contra insensatos·

De contricionis exorte sedacione· ¶ Capitulū· xiiij·

Pro cōuehendis floribus rixa inter apes fit ꝫ ī car iectu pulueris á fumo tō discutit. In florū gñe diūse sūt spēs vnam certe dignitatis sbstāciā facientes. cui⁹ alimonia lucis inter noctis tenebras do m⁹ terrene hītacōis solꝫ iocūdis sime decorari. In scriptura vero cōsuetū ē floꝝ noīe spem fructu um siue virtutū dignitas desig nari. q̄ vtutes ⁊ si diuerse sunt ī specie ad vnam tñ priam ⁊ ad vnum finem fruct⁹ vite gr̄a tē dūt. Vñ btūs Aug⁹. ī libro ɔfes sionū de seipso dicit. Displice bat m̄ quicq̄d agebam ī seculo ꝓ dulcedīe dei ⁊ decore dom⁹ ei⁹ quā dilexi. Et illud. Volebā cō ferēci estus meos vt proferrem q̄s esset aptus mod⁹ viuēdi ad ābulandū ī via dei ī q̄ ali⁹ sic ali us sic ibat. Diūse enī ꝫ non aū sis viis sā q̄qꝫ ad vnā priāꝫ di riguntur. In via vtutis iustitie noe saluat⁹ ē. In fide abrahā. in tiore ysaac. in ꝓpagacōe iacob. In īnocētia ioseph. in māsuetu dīe moyses. in obediētia iosue. in lenitate samuel. in hūilitate dauid. Helias ī zelo. Ezechias ī oracōne ⁊ lacrimis. Josias in oīmoda pfectione. Job ī patiē tia. Daniel ī abstinētia. Tho bias ī misericorda. ysaias ī veri tatis ānūciacōne. Jheremias ī sāficacōe. Hiis florib⁹ āciq̄ pa tres vnātissime nituerūt. Sꝫ ⁊ hiis pres noue grē singulari ter floruerūt. In maria primo mrē x̄ q̄ ē toci⁹ vtutis exēplū cū virgitatis honore effulsit casti tas. In iohe ɔtēplacōis assidui tas. ī petro fides. ī ceteris apl̄is caritas. ī magdalena deuotio ⁊ pnīa. ī paulo labor cū ꝑdicacōis doctrina ꝑfulsit. Hoꝝ oīm spar sim nūc a fidelibꝫ flores vtutum singulari rapiūt vt vnū edifici um corpis x̄ qd ē misticū cū sar cinis bonoꝝ opm onusti īgredi gestiēt s matrē ā laudꝫ q̄si cerā ꝑbeāt ī ecciāꝫ dei q̄ ī tēbris pccō rū q̄ solito āpli⁹ ɔdēsant solēp niter illustretur. Quaūt ī textu dicit ꝓ ɔuehēdis floribꝫ rixam fieri iter apes nullus miret. cū itet ipsos x̄ apostolos ɔtentio fcā sit q̄s eoꝝ maior vtute l me ritis videret q̄q̄ et rixa aliter dici potest cum q̄s in vna vtute ꝑpolleat vt in abstinētia et pci monia cibi eos q̄ embolismū vel naturaliter vel vsualiter patiun tur secū etiā abstinere cogit in uitos. q̄ tñ illi ī feruore spūs vl alia virtute ā caritate ꝑpollent. Propter qd paulus ad rōnos scribens sic ait. Qui non man ducat māducātem nō iudicet.

Diuersa enī dōna graciarū sūt. vnus autem dūs. Proinde nota q̄ intextu subiūgit. Rixa inter apes intriectu pulueris tota disīcit̄. Et iuste q̄dē. Quid enī supbis terra et cinis. nemo altero nobilior vt dicit xp̄us nisi cui rāus ingeniū et artib9 bonis apcius atq̄ʒ facilius. Cito ignominia fit supbi gloria. ābicio nullū terminū habet taʒ sollicita est ne quē ante se videat q̄ se. Similiter et rixa fumo dissicit̄. Quid aūt ē vita hōis nisi vapor ad modicum parens.

De subditorū mutua āmonicione. Capitulum. xv.

Verax apum singule habēt aculeū. ʒ hijs mitibus nichil nocēt. Si qui vero sudores amaros habent et ex natura fetidi sunt hos psequūtur ꝛ pūgunt. Sup̄ posuim9 regem apū carere aculeo. Hic vero dicit̄ verax apū singulas habere aculeū. Sʒ nōndū est q̄ inter aculeū regis et apū aculeum fit magna distācia cum ille crudelitatem in prelato. iste loco et tpe redarguciōnē vicij in subdito signat. Veraū enī apū singule q̄ religiosos aut fideles quosq̄ʒ signant sine aculeo esse nō decet. cū discretissim9 Augustinus dicit in regula. Magis inq̄t inocentes nō estis si frēs vestros quos iudicando corrigere potestis tacendo pire pmittatis. Et beatus benedict9 ī regula sua. Si q̄s frater contumax vl' supbʒ vl' inobediēs ā murmurans aut in alio cōtrarius regule sancte et preceptis senior̄ suorum contēptor rept9 fuerit. hic scd̄m p̄ceptū domini nostri ihesu cristi. āmoneat̄ secrete semel. ꝛ scd̄o a senioribus suis si non emēdauerit se obiurgetur publice corā omnibʒ. Talis aculeus in claustralib9 esse debet. De hoc ezechiel pͥpheta terribiliter loquit̄ dicens. Si non annūciaueris ipio ipietatē suam. ꝛ ipse in impietate sua mortu9 fuerit por tabis iniq̄tatē eius. Sʒ dicis cum cayn. Numq̄d cistos fratris mei sū ego. Et q̄deʒ negādo verū dixit. q̄ fratrē non custodiendo inuidus interfecit. Caue ergo ꝛ tu ne in eo q̄ non custodis occidas. et vtq̄ʒ nō custodis si peccātem nō arguis. Qd̄ sciens doctor genciū paul9 discipulo precepit dicēs. Argue inq̄t obsecra. increpa in ōni paciencia et doctrina Et bene dixit in oī paciēcia q̄a dauid predixerat. Superueniet masuetudo ꝛ corripiemur Et q̄deʒ v̄ga aarō

q̄ prius visa fuit ī colubrū postea
tñ flores ⁊ amigdala tulit. Vñ
ī ecclesiastico dicit. Qui corri
pit hoīez. gr̄am postea iueniet
apud ipsū magis q̄ q̄ p blandi
mēta decipit. Qualiter aūt ar
guēd⁹ ē primus apostolus docz
dicēs. Si preocupat⁹ fuerit ali
q̄s in aliq̄ delicto vos q̄ spūales
estis instruite huiusmōi in spū
lenitatis ɔsiderans teipsū ne
et tu tempteris. Bene dixit in
spū lenitatis. Asperitas enim
crudelitas appellata est ⁊ si qñ
qz corda timidoꝝ frāgit fere tñ
ōniū vt frequenter exasperat.
Moderata aūt lenitas ⁊ si qñqz
peccātibz reprob audaciā prebe
at tñ in generosꝭ aīmis malefa
ciendi voluntatem exnichilat.
Altera⁹ vitia vt dicit phus emē
danda sunt ⁊ alterius frangen
da. nec desperaueris diutinos
egros posse sanari si contra tē
porantiā steteris si multa inui
to facere coegeris et pati. Vere
cund⁹ est enim pudor q̄ q̄diu in
animo duraverit aliquis erit bo
ne spei locus. Vitia altera⁹ et si
nō exadero tñ inhibeo. non de
sinent sed intermittent. Forcas
se aūt ⁊ desinēt si intermitten
di ɔsuetudinem fecerīt. Debet
aliq̄d ɔtra vitia dici aspere ɔtra
pigula aīose. ɔtra auariciā sup
be. ɔtra ambicōem ɔtumeliose.
luxuriam detestari. fallacias ob
iurgari. Quomodocūqz tamē si
ue seueriter siue leniter excess⁹
peccātiū corrigat. malle debet
coram frib⁹ ⁊ a fratre virge verbere
vapulare q̄ in illo terribili ⁊ ex
tremo iudicio demonum seuitia
cruciari. vel saltem si xp̄i benig
nitas nobiscū remissius egerit
ad tpus añ iudiciū in purgato
rio tribulari. Miserū et plus q̄
fatuum iudico q̄ differt ⁊ eligit
corrigi ī futuro. Cui⁹ aūt rei vi
deas exemplum manifestum.

¶ Apud sanctū victorē parisius
in mōsterio canoīcoꝝ regulariū
magister hugo fuit q̄ scđs au
g⁹. idest secūd⁹ ab augustīo di
ct⁹ ē ī sc̄ia. q̄ et si vite valde lau
dabilis fuerit. in hoc tñ minus
pfecte fecit q̄ disciplinas in se
creto l capło cū aliis p cotidia
nis excessibus non accepit. ha
bebat enī carnem tenerrimam
et nimis a pueritia delicatam.
Quia ergo naturā vl ɔsuetudi
nē poti⁹ min⁹ bonā ī servitutis ex
ercitio nō euicit. audi q̄d eū su
stinere ɔtigerit inde. Ab extre
ma veniēs a q̄dā ɔcanoīco suo q̄
eū ī vita sua valde dilexerat ad
iurat⁹ ē q̄tenus ei post obitū ap
pareret. Libent iq̄t si hoc m̄ p vi
te ⁊ mortis dñm ɔcedat. Vīs

cõdicõib⁹ appõitis medijs magister hugo defungit̃· nec multo post redijt ad sociũ p̃stolãtẽ dicẽs· Ecce ego· q̃re qđ vis· morari non possũ· timet ille· ⁊ si cũ timore nõ tñ modice gratulat⁹· q̊modo inq̃t dilectissime tibi ẽ? Bene ait nunc michi ẽ· ꝫ quia rẽnui accipe disciplinã· vix vll⁹ demonũ in iferno remansit qui michi non ictũ validuꝫ dederit ad purgatoriũ trãseunti· Ecce nunc karissimi qñto melius q̃n to gracius qñto leuius ĩ vita ꝙ post morte vir ille doctissimus vapulasset· videãt nũc q̃ ĩ capitulis nec arguere volũt nec argui· cessant acusacões ⁊ ideo accresũt excessus· defert vn⁹ alteri vt sibi ab altero deferãt̃· veniet certe tp̃s in q̊ cani muto non valẽti latrare silenciũ indicetur ore per ignẽ flãme vorantis obstructo et ille qui latrat⁹ acusanciũ vel corrigẽcium sustinere cõtempsit clamores et irrisiones et cachinos demonũ ad penas ineuitabiles ɔpellenciũ sustinere coget̃· Vnde p ꝓphetã dicit̃· Reges eos in v̊ga ferrea ⁊ tamꝙ vas figuli ɔfrĩges eos· Et post pauca quasi causam subiũgẽs· Apprehẽdite ĩq̃t disciplinam ne qñ irascat̃ domin⁹ ⁊ pereatis de via iusta· Memor vir ge ferree cuius ꝓpheta iã meminit· qđ inde in etate puerili audierĩ audiacis· ¶ Erãt in scola duo ĩsolẽtissimi scolares adolescẽtes q̃ non solũ pati volebant correctiones magistri verũ eciã et ad ĩsolẽcias ⁊ dissolucões alios studere volẽtes sepissime cõpellebãt· et hoc q̃dem magister emendare non poteãt nec audebat· Cõtigit ergo magistꝝ mori ⁊ tercio die ꝫ quarto ĩ media scola ĩ effigie magistri dyabolũ cũ v̊ga ferrea corã omnibꝫ apparere· Nec mora cũ nigro vultu ĩ adolescentes dictos exurgẽs· ⁊ cũ v̊ga illis mortem intemptãs repẽte disparuit· Morqꝫ illi p̄ pauore in frũiã versi post dies aliq̃t obierũt· Ex hinc ergo scolares diuinũ aduertãt iudiciuꝫ et magistris suis subdi discant nec vmꝙ refugiant corrigi ne eis ɔtigat postmodꝫ sub virga ferrea vapulare· In fine autem hui⁹ particule de apibꝫ notari potest qđ dicitur ꝙ aculeo nichil mitibꝫ nocent· q̃a non ꝓpter legũ obseruatores ꝫ ꝓpter transgressores pena est ĩ legibꝫ ɔstituta· Si qui vero sudores amaros habent ⁊ quasi a natura fetidi sũt hos persequũtur et pũgũt· Sudores amari peccata significant· que ab amaritudinem

ꝯtrahunt sempiternā. Natura aūt fetidi sūt q̄ per consuetudinem pctōrū que ꝓpe non est natura infames facti sūt. et fetore turpis fame sue corda hoīm oī fetore grauius īfecerūt. Tales vtiqȝ boni claustrales ł vera fideles quasi vere apes nō inmerito persequūtur ⁊ pūgunt sicut dauid de illꝭ dicit. pfecto odio oderā illos inimici facti sūt michi. Et supra. Iniquos odio habui ⁊ legem tuam dilexi. Cōseqūēs ē enī vt q̄ legem diligit inimicos legis odit iniq̄s. pfecto tñ odio idest perfectoꝝ q̄ dei facturaȝ diligūt hoc est hoīem et factū hominis quod est peccatum consequenter oderūt.

¶ De peccatulo carentiū zelo correctionis. ¶ Capitulū. xvi.

Apes que aculeum perdūt mella de cetero facere non possūt. Quid melle dulci⁹. quid virtute iocūdius. Hāc vtiqȝ in ꝓximo promouere non satagunt q̄ peccantem ꝓximum arguendo vł accusando non pungūt. Vł aliter exponi potest. ꝫ grauius. Apes q̄ aculeum perdunt mella de cetero facere nō possunt q̄a sepius fit vt qui proximo subueniret arguendo vł iudicando non curat. iusta vindicta dei a melle virtutis cadat ⁊ q̄ fratri suo a fouea cauere noluit. ipemet laborantū iniq̄tatis incurrit. Quid mira. Maledictus a ꝓpha dicitur qui ꝓhibet gladium suum a sanguine. Prohibere autē gladium a sanguine est ꝓximum nolle verbo corrigere quo mori posset penitendo a peccato. et viuere corrept⁹ deo. Talꝭ maledict⁹ idest malo addict⁹ ē q̄a ī eo ꝙ ꝓxꝑimum curare noluit eum in malum culpe in pn̄ti ⁊ malū pene ī futuro perpetue dānacōnis inuoluit. ¶ De hoc qđ nr̄o tempore ꝯtigerit audiam⁹. Vidim⁹ ī mōsterio q̄dā mōchum naturali īgenio ⁊ sc̄a ꝑditū v̄tute castitatis ⁊ ōni moꝝ honestate ꝓclarū. In q̄ solus ille defect⁹ erat ꝙ nullā cōtra pcā rigiditatē habebat. quē defectū in eo corrigēꝺ ꝑ spantes mōchi eū ī abbatē vnanimiter elegerūt. At ille factus abbas vt añ ī pusillanimitate et ignauia perstitit. Et ex hoc ordo monasticus notā satis ḡuē dissolucōis incurrit. Qđ supiores ei⁹ ordiarij ḡue ducētes illū ab offitio remouerīt. qđ ille sup modū ḡuiter ferēs ad tātā paulatim impaciēciā uenit vt man⁹ iniquitati totaliter daret et se īpudētissime neq̄ssimis in dilapidacōeȝ ecc̄ia̋sotiaret. Nec hoc

temp⁹ distencia⁹ intercessit cū esset positus ī agonia importunos exactores sibi instare vidit seq; oportere reddere racōnem. nō solū de suis excessib; verum etiā de illoꝝ excessib; q̄s quicq; corrigere debuit et nō correxit. Exactores ergo cū declinare vel let nō potuit clamans inter angustias exspirauit. O q̄ⱳ horrendū ē illius horā exit⁹ exspectare et nō cū lacrimis debitis ꝛ lamētis et dignis penitencie fructibus preuenire. Hui⁹ ergo exempli gr̄cia correctionis aculeū habeas ne frustreris melle et a virtute cadas.

¶ De culpe remissione. ¶ Capitulum. xviij.

Sunt et apes rustice aspectu horride multo iracūdiores. ꝫ labore ꝛ ope prestantes. Ille aliquādo intimū attacto aculeo pūgūt vt intestinum sequat̄ ꝛ tunc illico moriūtur. Apē rusticam ꝛ aspectu horridā quosdā claustrales intelligo qui in exteriori ordinis obſuacione sup̄ficialiter ābulantes nulla dulcedine sancti spiritus interius irrorātur. Hij bene in actib; apostoloꝝ signati sunt p illos qui se spiritū sanctū ignorāre respōdēt ꝛ se tñ in Johannis baptismate baptizatos. q̄ vtiq; dura abstinencia preditus zona pelliria et cameloꝝ hyrsut⁹ horrescebat. Tales vt prediximꝰ in austeritate moꝝ exterius ambulātes actiue vite multo labore operam prestāt. et ideo iracūdiores sūt Martha eni sollicita erat circa frequēs ministeriū et ideo erga plurima turbabatur. tales eni et si intimi adacto aculeo pungūt vt in testimi ꝛ iracūdias odiū sequat̄. vl̄ etiā occasionem īfirmis et nōdū perfectis fratrib; dederūt vt ab ip̄is odio habeant̄ mortalissime peccāt. et q̄si irremediabile peccatum manet q̄usq; fratrib; recōsilientur. et correctis morib; se habilitent. vt ꝛ ipsi in pace viuant ꝛ alios secū ī pace viuere p̄mittāt. Et vide q̄ⱳ rep̄hēsibile istud crist⁹ in ewangelio denotauit. Qui scandalizauerit inq̄t vnū de pusillis istis q̄ in me credūt expedit supple magis ei vt suspendat̄ mola asinaria in collo eius ꝛ demergat̄ ī profūdū maris. ¶ Nota q̄ⱳ rarissime cristus n̄ hic penas certas in alio peccato distinguit. hic autem pro solo scandalo demersionē in mari cū mola asinaria fieri iudicauit. Quis autem magis scādalizat hominē q̄ⱳ qui ei occasionē peccati et scādali prestat. De

hijs aūt q̊ꝝ reprehēsiões vl' mor
dacitates odiū seq̄tur. intestinū
exemplū nr̄i tp̄is ostendam9.
¶ Venerabilis iacobus de vitri
aco cuius supra fecimus mentio
nem vt multis adhuc notum ē
crucē iherosolimitanā ob salu
tem multorū in brabātia predi
cauit. Contigit autem vt pacifi
catur9 quadā die morles inimi
citias: iniuriam passum primo
suppliciter deinde ꝓstratus pedi
bus eius semel. iterꝝ ⁊ tercio cuꝫ
multitudīe populi p̄ñte rogarꝫ
nec ꝓficeret in rebellem. Cōuer
sus aūt ad populū dixit palaꝫ
ōmibus. Cōtestor vos q̄a q̄ sper
nit nos spernit et eū q̄ mittit
nos. Rogate ergo dñm vt tale
signum ostendat ī obstinatum
hoīeꝫ q̊ cunctis p̄ñtibus pateat
eū hostiliter cōtra se ī retētione
odij cōtra proximū hoc egisse.
Nec mora. vbi vir sanct9 oratiō
nē expleuit miser ille cueꝛſ oculis
lis semel iterꝝ ⁊ tercio ī terrā cor
ruit oreq3 cruorē spumans ⁊ sa
niē horroris maximū spectacu
lū ⁊ piaculū oībꝫ prebuit. Tūc
flēte populo reuerēd9 vir fusa
prece ꝓstratū erexit q̄ mox īteg̃
rime sospitat9 vbi añ se īimicuꝫ
vidit q̄si aliq̄d rogaturus cū la
crimis veniam petiuit. ruensq3
ī oscula ei9 ad lacrimas et laudē

xp̄i omnium corda commouit.
¶ Similiter ⁊ de hoc eodē arti
culo quoddā valde memorabile
in germanie ptib9 cōtigit. No
bil' q̄daꝫ fratrē vterinum a quo
dam plebeo et ignobili occisum
perdiderāt; fugiente ergo de pa
tria ocasore. ꝯtigit vt nobilis
ille cum multo coītatu peregre
ꝓfcūs inp̄meditate soli ī agro
occurreret occisori. qui mox ex
tracto gladio vbi inimicum ex
pexit ī terram ꝓstratus ocasor
clamauit. Miserere mei nobilis
sime vir pro illo qui tui misert9
et omnium. mundum istum sua
morte redemit; Repente nobi
lis aīmus in lacrimis resolutus
illam quā extenderat manum
retraxit. Sed cum hoc ignauie
ascriberetur a suis et iterum
manum extenderet in prostra
tum iterato re9 ob remissionem
peccatoꝝ ei9 veniam petens se
cūdo manū deposuit. Tercio in
crepat9 a suis cum mortem cer
ci9 intemptaret et miser ille ob
euasionem āgustie quā omnis
caro esset ī extremo iudicio per
pessura veniam precaret. rñdit
nobil' genere s3 nobilior mente.
Et ego īq̄t tibi prorsus morteꝫ
fris indulgeo. Nec mora. eadē
die vt audiret missam ecclesiaꝫ
īngressus vbi coram ymagine

crucifixi tercio flexit genua vi sus est a quodã sancto viro ad singulas genuflexiones illius nobilis crucifixus caput suũ humiliter iclinare. Secessũ ergo vir sanct9 ille qui sol9 hoc viderat nobilẽ euocatũ q̃s esset iterrogat. Et ille. Miles iq̃t dicor in terra qua natus sũ. Et rursũ ille. Dicas iq̃t karissime nichil scelus ĩ q̊ cõfidis te magis diuinã misericordiã meruisse. Tũc miles peccator inq̃t sũ et seculo dedit9 in nullo prorsus nisi hodie forsitan veniã pmerui. Et hoc dicens q̃d actũ sit retulit. Vox ille q̃d vidisset expones ad actũ vite gracioris meriti nobilẽ exhortat. Et digne q̃d de viro nobili hoc auditur quia phus dicit. Vera igenuitas non recipit ꝯtumeliã. Vnde tarẽtinꝰ ille nobilissim9 diuitem ĩtuens villicũ male dispẽsantem reb9. Sũpsissem inq̃t de te supplicium nisi tibi iratus essem maluitqz ĩpunitũ relinq̃re q̃ per irã ĩpiũ punire. Nichil enim tã preclaꝝ tam magnificũ q̃d non desideret tpancie moderamen. Proinde q̃d phi senciãt super eo q̃ iniuria dimittenda sit pximis videamus. dicit enim phus. Nũq̃ scel9 scelere vindicandũ ẽ q̃ ipium ẽ meminisse q̃d oderis lede re q̃nto ĩiq̃us odisse q̃d leseris. O q̃ magnarũ viriũ ẽ ledẽtem negligere. Res igit̃ magne clemencie est indulgendo corrigere peccata nõ vindicãdo. Ridiculũ est odio nocẽtis incẽciam pdere. Sz reueã memoria fragil' est iniuriaꝝ tenax. Si q̃s irascit̃ ab aliq̊ penas expetit a se exigit. Magni aĩ est pũ placidũ esse trãquillũqz et ĩiurias atqz offẽsiones supꝰ me despicere. Si magnanim9 fueris numq̃ tibi ĩiuriã fieri iudicab. honestũ enĩ genus vindicte ignoscere. Propositũ optimi viri ĩgẽtis animi est tã diu ferre igratũ donec fecerit gratũ nec te recio ista decipiet sucũbũt vicia vtutibus si illa cõcito odisse paraueris. Discant ergo apes fideliũ pro tpe loco psona aculeo pũgere nullũ itestinũ fratrem odij in cordibz retinere vt sic in mellis dulcore pficiant et fratrẽ caritatie correctũ emendatũ ostẽdãt.

De non querẽdo gloriã ppriam. Capitulum. xviij.

Inter õmia genera animaliũ illud supra modũ miãbile q̃ apes ꝯmunẽ sobolem habẽt eis cõmunis ẽ fruct9. Quid mõche religiose viuẽs. q̃d predicator egregie de

frēū multiplici singulariter glori
atis. Et tuus fratres si cōgaudeo
me⁹ ē. ⁊ hoc vt Aug⁹. dicit cari
tas opať. Caritas enī teste apo
stolo nō ē ābiciosa nō q̄rit q̄ sua
sūt. Rex dauid quē de⁹ hominē
scđm cor suū iuenisse testať ī mul
titudīe ppl'i q̄n sub eo auct⁹ cre
uerat gloriat⁹. cuꝫ pplo suo tāta
aīaduśione passus ē dimit⁹. vt
lxx. milia populi angelo cedete
corruerēt ⁊ ipse regni gloria de
stitut⁹ xp̄ū filiū fugerꝫ ⁊ i max
ima penuria trib⁹ mēsib⁹ exula
rꝫ. Si ergo regi dauid ī multi
tudīe populi neq̄q̄ȝ gloriari per
missū ē. quid est tibi pastor pre
late. qđ tibi mōche. qđ tibi pre
dicator ē ⁊ glorie. cōeꝫ tibi sobo
lem reputes cōeꝫ tibi fructū cuꝫ
alijs. Paul⁹ ille excellētissim⁹
p̄dicator oli ī electis fidelibꝫ repre
hēdit qđ dicebant. ego q̄dē sū
pauli. ego aūt apollo. ego vero
cephe. ⁊ iuste. q̄a postea subifer
tur. Ignobilia mūdi ⁊ cōtēptibi
lia elegit de⁹ vt nō glorieť ī cō
spectu ei⁹ oīs caro. Quare aūt
ille gloriosissim⁹ nathanael cui
xp̄s fere sup oēs apostolos ⁊ dis
cipulos suos testimoniū phibꝫ
dicēs. Ecce vere israhelita ī q̄ do
lus nō est. sicut petr⁹ ⁊ ādreas
qui vtiqꝫ hoīes erāt sine lrīs et
ydiote aplatus nō accepit dig
nitatē. Hic aug⁹. innuere videť
q nathanael si ydiota fuisset
apostolus extitisset. Quid er
go predicator q̄d doctor populi
de multis lrīs gloriaris. Meo eo
rū loca tpis et psone q beatissi
me memorie frat iordanus ma
gister ordīs p̄dicatorū predica
tor strēnuus iuuenes vno tpe tā
pue litture ad ordinem recepit
pariter sexagīta vt plures eorū
vix possent vt audiui cū multa
repeticōne ad matutiale offici
um vnā legere lectionem. Sup
q̄ vt diciť a frib⁹ q̄uit ad gnā
le capitulū accusatus spū scō re
plet⁹ dixit. Sinite istos ne co
temnatis vnū ex hijs pusillis di
co vobis q multos et fere ōnes
predcaitores videbitis glorio
sos ⁊ p q̄s dn̄s sup multo lucri
dores ⁊ litteratores in salutem ope
rabitur. Quod nos veridico ore
dictū vsqꝫ ī hodiernū diem vidi
m⁹ ⁊ videm⁹. Discāt ergo mel
lifluj frēs apes cū gaudio et
āmiācōe fidelē sobolē coēꝫ hēre ⁊
nō ī frēū singulariter gloriari.

¶ De mutua et vera amicicia. Capitulū. xix.

Mira aīcicia apes fouent
ad inuicem. Et hoc iure
cum crist⁹ toci⁹ virtutis
exēplū neq̄q̄ȝ discipulos seruos
sed amicos vocare dignatus est.

Ecclesiastic⁹ q̄z de amicicia ele gāter īsinuās dicit. Ne obliuiscaris amici tui in animo tuo et non immemor sis illius ī opibꝫ tuis. Fidelitatem amicicie ōnes diuine scripture cōmendant. Sꝫ et phi iocūda nimis et pulchra de illa testantur. Ait enī phus. Nulli⁹ boni sine aīco vł socio iocūda est possessio. Cū hijs conūsare q̄ te meliorem facturi sūt. illos admitte q̄s tu potes facere meliores. Tales igiť cōpabis amicos q̄bus possis ⁊ in aduersis cōfidere ⁊ in ꝓsperis nō timere vt et hinc te in adūsis subleuent ⁊ inde te in ꝓsperis nō supplātent. Qualē amicū habere volueris talē te exhibeas erga ipsū. Ita semper aīaim habeas vt posse fieri īimicū putes. Ita credas aīco ne sit īimico locus. Turpius nichil ē q̄ cū eo bellū gerē cui q̄ familiariter vixeris. Ego mōstrabo tibi amatoriū sine medicamēto sine herba sine vllius veneficij carmine. Si vis amari ama. Negociacio est nō amicicia q̄ ad cōmodū accedit nō q̄tq̄d cōsecutiuā sit spectat detrahit aīcicie maiestatē suā qui illam parat ad bonos casus. Si aliquē amicū existimas cui nō tm̄dem credis q̄ tibi vehemēter erras et non satis nosti vim vere aīcicie. Omnia cū amico tuo delibeā s; de ipso prius post aīciciam credēdum ē. ante amiciciā iudicādum est. Tu ita viue vt nichil illi cōmittas nꝫ q̄d cōmittere etiā īimico possis. Diu cogita anq̄ tibi ī amiciciā aliq̄s copulād⁹ sit. Cū placuerit toto illū pectore admitte tam audacter cū eo loq̄re q̄ tecū. Vtrūq; viciū ē et ōibꝫ credere ⁊ nulli. Semp in amicicia fixus esto. Contra amicū nulli credas nisi q̄ ipse ꝓbaueris. Vera amicicia nūq̄ fefellit s; semp stabiľ ꝑseuerat. Si vero in contrariū actū est nunq̄ vera fuit. De duobus amicis vir philosophie dedit⁹ ista narrauit. ¶ Erat vt memini paꝝ ante nostra tp̄a iuuenis q̄dā sagax ingenio diues valde qui nūcios suos p̄ diūsas mundi ptes causa mercacōis mittebat. qui vt venerūt q̄dam ex ipsis in ptibꝫ orientis repererūt gentilē quendā in ōibꝫ copijs et reb⁹ mūdi super omnē modū ditissimū libālē in ōibꝫ ⁊ fidelem. Quid plurā? Nūciant illi se habē talē dn̄m vadūt et redeunt. muneā ex pte dn̄i sui gētili deferūt. referūtq; maiora iuueni x̄piano. Et vide. tm̄ amore āmiācōneq; succēdiť q̄ ꝑ erat cū multo comitatu et muneribꝫ

in oriente videre gentilez. quem ille cū magna gloria ⁊ exultacō ne susceptum expert⁹ est hone stum hominem morib⁹ sagacez ingenio ⁊ pre ōībus liberalem secumqz tenet illum non paruo tpe nec paruis expensis. Qui cū redire deliberaret ad patriaz eum ad thesauros incomperabi les introducit. sed cū aliqd ille accipe recusaret ↄstātissime tā dem ostendit illi septem puellas virgines ī ↄclaui nobilissimas genere et pulchrimas ī decore. q̄s ꝫm ritum suum ducere ꝓpo nebat tempore oportuno. ⁊ dix it ei. Ex hijs tibi vnam eligas in vxorem. Nec mora. Juuenis super modū aīmo captus ⁊ ocu lis vnam elegit prestantiorem morib⁹ et decore. Cui gentilis. Opcōnem inquit dedi tibi ⁊ tu q̄dem michi pre omnib⁹ dilectis simā elegisti. ⁊ tu q̄dem vt sapi ens expiens quod dederā tibi ⁊ ego vt min⁹ sapiēs ꝓpter te qd dimiserā nō causabor. Hec dicēs spōse tradidit ↄdig̃ munuscula ⁊ eā tradidit xp̄iano. At ille ad ꝓpa reniens spōsaz suā ī mag̃ glo ria baptizatam accepit vxorē ⁊ mulierē mire v̓tutis inueit. Ipse aūt auct⁹ gloria ⁊ diuicijs ī vir profecit maximū ciuitatis. Gē tilis aūt frequēter recolens q̄d

in dicta iuuencula perdidisset grauari cepit aīo vltra q̄ꝫ credi potest ⁊ paulatim pre tristitia ↄtabuit in eo spēs atqz sensus. De die autem in diē de āno in ānum de tpe in tempus decres cēs reb⁹. cū nichil curaret de oī b⁹ que haberet tandem ad extre mā miseriam deueniens exul de patria q̄si ī fatuat⁹ pulsus ē ab amicis. Cui cum q̄d ageret ig norarz ī cidit cordi ei⁹ aīcū vili tate debere ꝓ q̄ ista ↄculcāt nec posse credere eū futuꝝ īmemorē ⁊ nūc tāti piaculi ↄtēptorē. Ag gressus ergo iter venit ad locum vbi illa manebat. pulsauit ad portā quōdam aīci sui dixit q̄s esset. neglexit nūci⁹ verbū nō intromissus ē. Quo ī facto gen til̄ cōtristat⁹ est ad morte̅. Vel perueniente sup vastū ecc̄e atri um se ꝓiecit. In tempeste ergo noctis silētio q̄dā īsidiat⁹ latrū culus trāseūti occidit eū. clā qz discessit. Mane aūt inuēt⁹ est hō occisus. ⁊ iuxta gētilem igno tus capit̄. ⁊ ↄgurgatis nobilib⁹ ⁊ populo ciuitatis offert̄ capt⁹ ⁊ sibi factū īpoīt̄. Qui cū despe racōe fract⁹ hoīcidiū nō negarz ille quōdā aīc⁹ ei⁹ stās diuicius stupefact⁹ cōtemplat⁹ ē hoīez ⁊ cognouit. statīqz ꝓsiliēs cū ille duceret̄ ad mortem clamauit.

Innocēs iste est. ego sū q̄ factū feci. Nec mora dū cum maximo clamore ⁊ merore populi. x ducē ret decollandus. ille q̄ factū fecerat. puidēcia diuina veritas tam nobilē ⁊ inocētem hominē depe tire. In medium psiliens exclamauit. Innocētes ambo et p̄m⁹ et secūdus. Ego sū ille nequissimus q̄ homicidiū perpetraui. Mox iudex et pceres ciuitatis mirabiliter stupefacti simul capiunt dictos tres viros ⁊ factū diligēcius pscrutātes cum veritatem per ōnia cognouissēt. innocētes absoluūt ⁊ ipsū reum pre āmiracione piaculi dimittunt. Cristian⁹ aūt ille obuijs maībz et oculis amicum suscepit. ⁊ vt breuiter dicam īuitat ad fidez. annuit ille. baptizatus ē. accepit vxorē nobilē csobrinā aīci. et eo cogente dimidia cū illo bō partit⁹ est que habebat. Apes ergo fideliū cristiana et debita aīcicia adīuicem foueāt. studeantqz diuine gracie dediti. exēplū saltē gētilis hoīs ymitari.

De bono hospitalitatis. Capitulum. xx.

Sunt apes hospitalitatis virtuti dedite. Apes enī extraneas dūmodo bone et mitis nature sint secum recipiūt. Quid mirū. Per hāc enī ⁊ Loth euasit icēdiū ⁊ Abraham receptis et refectis angelis meruit benedici. Et apostolus hospitales inq̄t īuicē sine simulacōne. Et bene addidit sine simulacōne q̄a maxime isto tpe in pluribz videm⁹ hospicia simulata vt hoc faciant hoīes aut pp̄ter verecūdiam honestatis. aut pp̄ter fauorē et gloriā secularē. pauca vero simplicit propter deum. Et vere credo qui modo debito indigentibz hospiciuz exhiberet ei etiā dominus refunderet ī presenti et de hoc digna fratris p̄dicatoris relacōne manifestum miraculum enarrabo. Fuit ī roma vir pius ⁊ bon⁹ q̄ indifferenter hoīes religiosos ⁊ paupes ad hospiciū īuitabat. ptigit aūt eū pfectū senio attenuari vł apoziari reb⁹ tpalibz. et angustiabat̄ plus q̄ solitā hospitalitatē exercere nō posset q̄ ad vsus suos sufficiēciam non habere. Cūqz vna nōctiū anxius pro talibus iaceret in lecto semi vigilans. audiuit vocem dicētem sibi. Vidi caritatem tuā quā ī exhibenda hospitalitate multo tpe infatigabiliter habuisti. et p hanc ad vitaz deuenisti pauperem. Volo ergo nō solū in futuro remunerare te

verū etiam in p̄nti. Loq̄re illi diuiti ꝛ de vinea tua que melior ē cū vinea illi⁹ cōcābiū facies. Ipse aūt libēter ānuet v̄bis tuis. Habita ergo illi⁹ vinea ī medio illius aceruū fodiens ī ꝓfūdū ꝛ sub eo reperies qđ rōnis copiis est īuisum. Ad hāc igitur vocem cum nō homo ꝓtinus obediret. secūdo quoqꝫ et tercio idem quod primo vox diuina p̄cepit. Tūc homo ad diuitem veniens obtulit cōcambium vinearum. Cui diues. Libenter inq̄t ꝛ quo melior tua vinea mea tibi soluā. Cui pauper nolo ait. sed equo valore cōcambium fiat. ꝛ factū est sic. Mox pauper cōicato secrete ꝯsilio filio quem habebat et duabus pariter filiabus ad aceruum cum eis supradictum accedit in vineam ꝛ īcipiunt fodere cum spe magna. Cūqꝫ diu fodissent nec adhuc effect⁹ sui signum aliquod inuenissent. ceperunt patri suo filius cū sororibus insultare. Quib⁹ pater. Nullo ait modo possum credere q̄ frustrabor aceruo. Pater igitur cum filijs viriliter insistētes tandem ī profundum inter ingentes lapides vas marmoreum plenum aqua. et in ore ipsius vasis ollam vitream plenam balsamo ꝛ ī orificio olle vas paruum fictile ꝛ in eo tres lapides preciosos smaragdum saphirū ꝛ carbunculum quantitatis non modice repererunt. Nichil ergo aquam in vase marmoreo reputantes eam effuderūt. que vt mox est effusa instrumēta erea in quibus laborauerant perfusione contingens colorem eris in pulcherrimi auri speciē cōmutauit. Erat enim aqua ex sanguine ꝛ carnibus basilisci in modū aque rosacee per eleuacōem facta qua solꝫ ab alchamistis aurum fieri sophisticatum. sed hac aqua deus noluit dicti viri īnocēciam maculari et ideo effusa disparuit. Balsamo vero cum dictus homo debilitatus visu vsus fuisset nesciens q̄d esset cū oleo per dies aliquot recuperauit integerrime visum ꝛ post cognito per p̄sbiterū suū quod esset balsamū vendidit illud īestimabili precio ꝛ ꝓ lapidib⁹ q̄s inuenerat precios̄ pecunias copiosissimas ꝛ multas accepit. Fact⁹ qꝫ diues ꝛ īclit⁹ glorificauit deū ꝛ post se filios et nepotes suos in multis copijs dereliq̄t. Studeant ergo apes fideliū hospitalitatis gr̄a paupes et pegrinos et maxime ꝓbatos vita secū recipe ꝛ necessaria mīstrare.

De auaricia cauēda. Ca. xxi.

Cum plura aīalium gn̄a
cupida sint et auara. a
pum gen⁹ nullis auari-
cie spurciciis scatet. ꝫ sup bene
ficiū ꝯtulat. Et digne q̄dem q̄a
auaro ꝫm verbū sapientis nich-
il est scelesti⁹. ⁊ ꝫ suppleas xpi
ano. Est enī ꝫm apostoluꝫ aua
ricia ydolorū suitus qđ est pec-
catum maximū et xpianis fini
bus ꝓpulsandū. Hanc auarici
am ⁊ phi detestant. dicit enim
seneca in ꝓūbiis. In nullo aua
rus bon⁹ est. ī se pessim⁹. Cupi
ditatem effugere regnū est vin-
cere. Negādi causa auaro nūq̄
deest. Pecunia si vti scias ē an
cilla si nescis dn̄a. Pecunia nō
satiat auarum ꝫ irritat. Quid
hac re stulci⁹ reputam⁹? Nich
il satis ē morituris. q̄diu satis
michil tibi fuerat ipse aliis sa
tis non eris. Resistendū est occu
pacōib⁹ cupiditatū nec explicā
de ꝫ submouende sūt. si semel ī
trauerint locum suū alias institu
et. p̄ncipiis illarū obstem⁹. Me-
lius nō incipiet q̄ desinet. nos
cera cupiditas in nocturna nō sa
ciatā precipitat. q̄bꝫ si inq̄t sa
tis esse fuisset q̄ non cogitam⁹
q̄ iocūdum sit michil habere. q̄
magnificū plenū nec ex fortūa
pendere. Discedāt aliqn̄ ista in
sidiosa bō ⁊ sperantibꝫ melioā.
si quid in ill' esset solidi aliqn̄
impleret nūc haurienciū sitim
cōcitant non extingūt. ¶ Cum
dyogenes a capite de nocte fur sac-
culū cū nūmis trahere conaret
⁊ ille sentiret. Trahe inq̄t infe
lix vt facias vtrumqꝫ dormire.
Docuerīs ergo mobilia esse q̄
dedit casus ⁊ maiore cursu fuge
re q̄ venire. nec hiis porcionibus
q̄bus ad sūmam puentū ē retro
ire. ꝫ sepe inter fortunaꝫ maxi
mā ⁊ vltimā nichil penit⁹ īter
esse. ¶ Vn̄ cōtigit vt didici fr̄e
minore referēte ī porta frontis
ecc̄ie cathedralis in gallia yma
go vsurarii sculpta desup de la
pide quasi cum sacculo pecunie
euidēt⁹ preminēt. vt aūt q̄daꝫ
maxim⁹ ⁊ ditissim⁹ vsurarius ci
uitatis ecclesiaꝫ debuit intrare
per portā. ymago vsurarii desup
cadens. capiti intrare conantis
illisit ⁊ repente ꝯtrit⁹ turpiter
expirauit. ¶ Vidi et egoipse in
brabancie ptibus vsurariū neq̄
valde q̄ multos nobiles ⁊ potē
tes exheredauerāt et pauperes
spoliauerāt sup modū. Hic fre
quēter occurrēs religiosi. rega
bat q̄si cum lacrimis ꝓ se ora
ri. ꝫ in nullo se penitus correxit.
Cūqꝫ sup hoc eū frequētius ar
guissem. nec tn̄ ī aliq̄ ꝓfecissem.
accidit vt repentina īfirmitate

corcept⁹ ad exitū ꝓpinquaret. Et ecce subito duo in gentes te nebrarū canes lectū iacētis cir cuitib3 ābigebāt. Ipse vero pro tracta lingua ꝓpe ad longitudi nē pedis dehiscēs horribilit' ex spirauit. Vos igit' apes fideliū exhorrescite que audistis nolite auaricie sordib3 inq̄nari. ß sicut a deo beneficium hilariter acce pistis. ita hilariter non haben tibus concedatis.

De laude et cōmendacōe vir tutis. Capitulū. xxij.

In apib3 quasi habitua liter totius v̄tutis īsig ne reperies et q̄ in alijs animalib3 singillatim sparsa vi dent' in istis natuā mē ꝓhēsori bñficio ogregauit. Ex hijs illa q̄dem si fas ē dicere felix casti mē maria sign̄ificat'. cui veraciter et elegāter sapiēs dicit. Multe filie cōgregauerūt diuicias tu supgressa es vniūsas. Hanc et tu fidel' anima ꝓ captu tuo stu deas imitari. Si vere conatis nō frustraberis in longinquū. Quā te aūt quales et q̄ v̄tutes sint omnis sacra scriptura testatur. S3 ⁊ has p diuersa capitula su pradicta scripsimus. Ait enim ph̄oꝝ maxim⁹ aug⁹. Iniciū v̄tu tis est ymmo maxima v̄t⁹ ama re v̄tutem. Et seneca ī prouūbijs. Scias eum multis virtutibus habūdare q̄ alienas amat. Vir tutem veram ītelligo aīc sam ex celsam quā īcitat q̄cq̄d īfestat. Nō dat natura v̄tutem. ars ē bonū fieri. Si potest virt⁹ effice re ne aliq̄s miser sit facilius ef ficiet vt bonus sit. Minus enim interuallum a bono ad beatissi mum testat' q̄ʒ a misero ad bea tum. Omnium honestaꝝ rerum semina aī gerūt q̄ āmonicōe ex citant'. non aliter q̄ʒ scintilla fla tu leui adiuta ignē suum expli cat. Erigit' enim virtus cum ta cta ē et impulsa virtus ⁊ alioꝝ sciencia est ⁊ sui. discendum est de ipsa vt ipsa discat'. Non con tingit trāquillitas nisi īmutabi le q̄d cuiusaumq3 adipiscatis et hoc est de⁹. ex animo illum nō quia necesse est sequere. vnde ho minis bonum ipsa virt⁹ est q̄ in ter hanc fortunā ⁊ illā idest ī ter aduersa et ꝓspera supba īce dit cu3 magno vtriusq3 contēp tu. Neminem estimamus eo q̄ʒ est. ß addicim⁹ illi et a quibus ornatus est. Atq3 cum voles ve ram hominis estimacionem in ire ⁊ scire qualis q̄ntusq3 sit. nu dū īspice. Ponat pātrimoniū po nat honores ⁊ alia fortune mē dacia corpus ipsum exuat. Ani mum intuere qualis quāt⁹ sit.

alieno an suo magnꝰ· Corpus multis eget vt valeat· animus ex se crescat seipm̄ alit· se exercet· Quid tibi opus ē vt sis bonus? Velle· Tunc te scito in omī v̓tute pfectū cū eo pueneris vt nichil deum roges nⁱ qđ rogare palā possis· Sic ergo cū hoīb; viue tamq̄ȝ deus videat· Sic loquere cum deo tāq̄ȝ hoīnes audiant· Nullo honestamento eget virtus· Ipsa sui magnū decꝰ ē· virtuti detrahere non lic;· q̄cq̄d intigit in sui similitudinē adducit· q̄cq̄d tractat id amabile cō spicuum mirabile facit· Omnis v̓tus i modo ē· Modꝰ certa mensura· Virtuteȝ materia nō īttrat nec peiorē facit· dura nec facilꝫ nec melior est hylaris aut leta· Queādmodū minora luīna claritas solꝫ obscurāt sic dolores molestias īiurias v̓tꝰ magnitudīe sua elidit et opprimit· Nec magis vllā porcionē habent īcōmoda cū in v̓tutem incidetrīt q̄ȝ in mari nimbꝰ· Virtꝰ nō potest maior fieri· vnius stature ē· Catho qua die repulsus ē lusit q̄ nocte occidēbus legit· eodem loco habuit gratulari et vita excedere· Magnus et v̓tuosus aīmus deo pareat ⁊ q̄cūq; fortuna īpulerit sine cunctacōne patiatur· Non mirū ē i trāquillitate nō cōcuti·

Illō mirāre ibi extolli aliquem· vbi omnes depmerent· ibi stare vbi ōnes iacerēt· Sapiēti nichil horū displic; que fortūda sūt· nam quicq̄d in hoīnem cadere potest in se cecidisse nō q̄ratur· Sapiens nichil se minoris vite cōq̄ratur q̄ȝ q̄ v̓tutes eius spacio breuiore clauduntur· Perfecta v̓tus ē eq̄litas ⁊ tenor vite per omnia cōsonās sibi· Vbiq; idem eris et prout rerū varietas exigit ita te accōmodes tpi nec te in aliq̄b; mutes ȝ potiꝰ aptes· sicut manꝰ que eadē est et cū in palmā extenditꝰ ⁊ cū in pugillū cōstringitꝰ· De dubijs non diffinias ȝ suspensam tene sententiam· Que possūt cōtigere aīmo tuo cūcta ꝓpone· nichil tibi subitum ȝ totū ante cōspicies· Cogitacōnes vagas et inutiles et q̄si somno similes non recipies· Cogitacio tua stabilis et certa sit· siue deliberet· siue q̄rat siue cōtēplet nō recedat a vero· Non extollas queq̄ȝ nec deicias· Nobilis esto non leuis· Constās non ptinax· paucis familiaris oīb; equꝰ· Omnes tibi pares facies si inferiores supbiēdo nō cōtemnas· supiores recte viuendo nō metuas· cunctis esto benignꝰ· nemini blādꝰ· seuerior esto iudicio q̄ȝ sermōe· vita q̄ȝ vultu· rara

sermones q̄ ipse .ſ. ꝛ loquētem patienis seuer⁹ ac seren⁹ hilaris nō aspernās. Que nosti sine ar rogācia īparcies. q̄ nescias sine occultacōe ignorācie tibi postu les impartiri. Velis oībꝫ ꝓdes se. nulli nocere. Mēsura magna nimietatis ē nec timidū esse ho minē nec audacē. Nulli preclu sa vt⁹ ē. omnibꝫ patet. oēs ad mittit oēs īuitat īgenuos liber tinos seruos reges ꝛ exules. nō eligit dūium nec sensū ſ nudo hoīe ɔtenta ē. Corporea obnoxia sūt ꝛ asscripta dūis. Mens qui dem sui iuris q̄ a deo ē vaga vt nec ab hoc q̄dem carcere cui in clusa ē teneri q̄at quo min⁹ īpe tu suo vtat̄ et ingenua agat et in īfinitū comes exeat. Tutum iter est iocundū iter ē ad qd̄ na tura te instituit. dedit tibi illa q̄ si nō deserueris par deo consur ges. Subsilire enim ī celū ex an gelis licet nec ad hec efficac⁹ vehiculum q̄ virt⁹ est. Postre mo quidem exemplum virtutis omnimode posuissem si non de fectum virtutis in omni hoīe re perissem. Nemo enī bon⁹ nisi so lus deus. ¶ Scio tū personam in brabancie partib⁹ adhuc in carne viuentem quā ꝛ conūsacō ne ꝛ vita annis triginta famili arissime noui. de qua qui cū illa annis .lx. fuerunt fidelissime te stati sunt q̄ nūq̄ in factis eius aut dictis aliquid aduertūt qd̄ saltem veniale peccatū iudicari ab ullo posset hoīe. Mores ia- sus et vba tā composita tā since ra tā āgelica sunt vt modus ei⁹ vite super hoīes credi posset. vult⁹ eius tāte maiestatis ꝛ glo rie vel ḡcie apparuit vt oīm ī se contuēciū vult⁹ pre nimio stupo re et āimiracōe cōūtat. Satagāt ergo apes fideliū ſm datā sibi graciam habitualiter insigniri. Qd̄ enim sine habitu multimo di exerciciȷ̄ ingeniȷ̄s nr̄is adhe serit sicut artes diuerse sūt. vel cordis intimis vt virtutes. faci lima dissimulacōe abolebit ob liuio. qd̄ vero habitudinaliter ē infixum per manet inconcussū.

De racione reddēda in ɔmissis officiȷ̄s. ¶ Capitulū. xxiiij.

Sunt et iter apes diuer sa quidem officia. Alie struunt alie poliūt. Alie suggerūt alie distribuunt ex eo qd̄ allatū ē. Hic notare po tes diūsa officia claustralium. Ad litteram struere dicuntur q̄ monasticis institutis prouidēt in structuris vt prepositi. Poli re vero dicuntur qui ecclesiasti cis operibꝫ presunt vt sacriste.

Suggerē vero diam⁹ illoꝝ quorū ꝯsilio regit mōsterium vt sunt maiores seniores atqȝ pruden tes· Distribuere aūt cellārioꝝ est qui cibū alijs tribuunt in tē pore oportuno· Horum officia in regula beati augustini et in regula beati benedicti singulari ter distinguunt ⁊ ex eoꝝ tradicō nib⁹ etiā īter canonicos secula res eorūdem officioꝝ noīa sorci unt· Hijs ꝯpetit q̄n sūmo iudi ci deo racōez de suis officijs red dituris ita dn̄o deseruire vt inter bonos ⁊ fideles suos euge mere antur audire ⁊ intrātes domini gaudium sup oīa bona illi⁹ cōsti tui mereātur·

¶ De diuersitate et certamine virtutū· Capi·xxiiij·

Videres ōnes certare de munere· Iucūdissime ve rum ē· Vnū⁹ aput fide les opus esse v̄tutis· Sicut au tem non ōnium est v̄tus ita non oīs virt⁹ est ōnium· Nemo est bon⁹ n̄ solus de⁹· et dicit̄ bōitas essencialis que soli cōpetit deo nō accidentalr̄· Sicut enī ōnis creatura ex nichilo f̄cā est ita te ste beato aug⁹· ad nichilum tē bit si sibimet relinquat̄· ⁊ non ꝓuidencia diuina in suo mobili teneat̄· nō ergo ōnis virtus est ōnium q̄a soli⁹ dei est· Certes ergo fidelis aīa de munere vir tutis alicuius ⁊ si nō de v̄tute ei moda· Certes deo tuo offerre aliq̄d qd̄ in ꝯspectu ei⁹ g̊tificet̄ oblatū· Alij aurꝫ in ꝑ̄ko dei· alij argētū· alij gēmas· alij purpu ram· alij coccū bistinctū atqȝ alij alia offerebant· Secū bn̄ agit̄ si pilos caprarū minutū cum vi dua in gazophilaciū dn̄i posue ro· Primo corneliuz· postea ro mā obtulit petr⁹· Maria mag dalena p̄ciosum vnguentū· pau lus fere totū mūdū· apostoli ce tera singulas regiones vtpote Andreas achayā Iacob⁹ maior hyspaniaz· Iohes asyam· Tho mas īdiam· Iacobꝫ minor iude am Philipp⁹ psydem Bartho lome⁹ indiam minorem Mathe us ethiopiam Symon ⁊ thade⁹ mesopotamiā Mathias palesti nam· Martires gn̄aliter sang uinem· cōfessores linguā· virgi nes sāmoniaz· Nec defuit san ctoꝝ aliquis qui nō de x̄po cer taret munere· ne in cōspectu sū mi vacu⁹ appareret· Sed et n̄r̄m certare q̄libet certare de mune re gestiat ne lāpade vacua cū fa tuis v̄gībꝫ excludat̄· Palmes q̄dem cū lignis ⁊ folijs grauid⁹ cuiuī q̄n filo tenuissimo ī stipi te pendet vt vix posset auelli· Quātulacūqȝ virtus sit compa

ge caritatis te tenebit in custo dūmodo oīno non cadas. virtute enī nemo male vtit᷑. Nullū di em penitus pretermictas nulla te sollicitudo nullus labor excuſz quī boni aliq̄d operis facias. Et vide causam. In libro de natura rerū plinius autor ē q̄ dicit. q̄ gallina a serpēte non potest īfi ci ea die q̄ ouū ediderit. Quid in ouo ī q̄ spes est pulli nisi fru ctus boni operis p quem spes vi te perpetue designat᷑. Quale aūt debeat esse opus illō ꝓpha ysayas ostēdit dicēs. Frāge esu riēti panē tuū. egenos vagosq; induc ī domū tuā. Cum videris nudū operi eū ⁊ carnē tuam ne despexeris. Quatuor ponit h̄. dare panē esuriēti. hospitez sus cipere. nudū vestire. nō despicere ꝓximū ſ fouere. de hiis quatu or exēpla ponem⁹. ¶ De ꝑmo q̄ subueniendū ē pauperi. No stro tpe āno ab īcarnacōe dñi. M.cc.xxii. Quibaz abbas wil helm⁹ noīe mōsterio vilariensi ī brabācie partib⁹ fuit q̄ ī pau peres larg⁹ valde ⁊ pius tali oc casiōe miraculi extitit sicut fra tri waltero quōdam ꝓori fratꝝ predicatoꝝ ī treueri a q̄ ⁊ ipe ac cepi idē abbas secrecius enarra uit. Curia erat cenobio vilariēsi in locensi vel laucensi comitatu salbadie q̄ heyx dicitur attinet in qua bos conu̾s frībz fuit ele gans forma pīguedine ⁊ vtute de cuius carnibz paupcula p̄eg nās comedere irremediabili desi derio concupiuit. Flebat aūt cotti die et quasi cū vite periculo tor quebatur. dabantur illi bouine carnes pulcherrime ſ ad restiū gendū eius concupiscēciā non va lebant. Veniente ergo abbate wilhelmo ad curiam ⁊ narrante cōuerso fratre periculum mulie ris. respondit abbas. Melius ē occidi bouem q̄ꝫ hominem. sed secrete hoc facias ⁊ comple desi derium mulieris. Induxit ergo frater conuersus bouem vespere secretius in conclaui et occisum excoriatūq; membratī diuisit ⁊ reposuit. Particulā vero quam mulier concupieāt ī boue mox trās misit. qua comesta mulier ex to to conualuit. Mira res horrēdū spectaculū. Mane facto cum frē conu̾sus famulos suos ad aratꝝ sequeret᷑ vidit bouez occisū arā tem in aratro et extra q̄ꝫ credi potest terribiliter stupefactus recucurrit ad domū ītrat thala mum requirit carnes repositas nichil de boue ꝓrsus īueīt nec carnes nec pellem nec saltem sanguinē quem effudit. Huius rei tres frēs cōu̾si ī domo testes

ydonei pro veritate fuerūt· Sʒ
ipe carnifex vir fidelis et bonus
necnō super ōnes ipsa mulier
q̄ in sola bouis occisi carne cōua
luit cōmesta et non in aliis po
tuit q̄a ī eis quodā occulto sʒ tn̄
naturali īstinctu cū violenta de
siderii v̄tute decreuit· Familiaʒ
autē carne res penit⁹ latuit q̄a
eā diuulgari abbas stricte p̄hi
buit· Apd ipsū abbatē res adeo
valuit vt sicut ipe dicebat qui
ante naturaliter parcus fuit lar
gus super omnes abbates ordi
nis et pius ī pauperes extitit·
Hic postmod; ī clareuallēsi mo
nasterio abbas electus ⁊ trāsla
tus cū multis valde archiep̄is
ep̄is abbatib; ⁊ prelatis ad ge
nerale ꝯsiliū rome a domino pa
pa gregorio nono vocat⁹ a frede
rico īpatore in lumbardie ptib;
capt⁹ est· Et post triennium ab
ipso impatore pro vite meritis
specialiter est dimissus et post
pauca reb⁹ hūanis ē exempt⁹·
Hunc specialissime deditum la
crimis vidim⁹ vt illi dixerūt q̄
hoīe secretius cognouerūt ītm̄
diuine ꝯtemplacōis assiduita
te vacabat· vt ei dominus mul
ta in visione mōstraret de q̄bus
nōnulla scripta vidim⁹ et p̄ba
ta· ¶ Sʒ hinc poci⁹ specialiter
videam⁹ de eo q̄ panis est dan

dus pauperi et q̄ ī exēplū hui⁹
rei anno ab incarnacōne domi
ni· Millesimo cētesimo nonage
simoquinto multa per gallias ⁊
theutonie ptes miracula ꝯtige
rūt· Ex q̄b; vnum referā qd̄ qui
dam matrone ī brabācie ptib⁹
ꝯtigit quā optie noui· Erat in
illo tpe citra mōtes alpiū ⁊ an
gliam mare fames p̄ualida ita
vt ꝯmunis multitudo populi p
maxima moreret̄· tunc illa quā
diximus matrona genere clara
et opib; egenis cepit sine pon
dere mensura et numero libeāli
ter erogare· Qd̄ cernens vir
eius miles artauit eam et ei fa
rine mēsuram certā p singulas
ebdomadas dari fecit· Quam
vbi die quadā totā expenderat
instante paupe ⁊ petente prece
pit ancille domina vt diligēter
scopata cista in q̄ farina fuerat
reposita pauperi si qd̄ īueniret
afferret· ⁊ fecit ancilla vt iussit
domina· Post hunc venit et al
ter qui se nichil ꝯmedisse infra
biduū deplorabat· qd̄ vbi audi
uit domina fleuit ⁊ iterato iub;
ancille scopare cistā et pauperi
aliq̄d īptiri· iurat ancilla nich
il penitus in cista remāsisse· Sʒ
istāte dn̄a cū lacrimis vt attēp
tet currens īpaciēcius ⁊ cistam
aperiens plenam florētissima

similia mox inueĩt. Ad cuiꝰ ĩtu
itum ãcilla clamans horrifice ce
cidit in extasi resupina. Clamo
re audito occurrit dña. occurrit
dñs. occurrũt famuli. ⁊ viso mi
raculo in ꝯmune dñm bñdixerũt.]
Mox vir ipse horreũ letꝰ aperi
ens oĩbꝰ ex illa die ꝯuenientibꝫ
dedit. Nec defuit ãnona cistar
cijs donec superueniẽte augusto
ꝓpiciaret' dñs populo quem af
flixit. Dixit aũt m̃ dictꝰ miles
maritꝰ dñe ꝙ n̄ fuisset miraculũ
neq̃q̃ꝙ sibi tria vl' quiqꝫ horrea
suffecissent. Sꝫ ⁊ ipsa venerabil'
⁊ nobil' fẽia sicut ꝯfessori suo m̃
sincero amico ⁊ cũ gaudio men
tis dixit ꝙ ⁊ nocte et die septẽ
horis q̃ canonice nũcupãt' auis
mire pulchritudĩs ⁊ decoris cã
dulcissimis ⁊ ĩeffabilibꝫ vocibus
ãnis añ mortem plurimis cõso
laret'. elãguit enĩ multo tp̄e le
cto iacẽs. Cũqꝫ q̃siuissem ab ea
cuiꝰ auis vocem imitari illa volu
cris videret'. Nichil ait ĩ terre
nis est qđ illiꝰ posset vocibꝰ cõ
parari. Nec sol' auribꝰ delectore
in ill' verũetiam ad cor interius
trãsfundit' modulamen ⁊ ex eo
spũs meꝰ ad delicias eternales
desiderantius excitat'. Hic eidẽ
btĩssime mulieri vt m̃ ipsa cum
lacrimis reuelauit. temptacõne
q̃dam. xvi. annis q̃si cotidie la
borãti. in vigilia solẽnitatis sue
btũs martinꝰ ĩ ecclesia orãti ap
paruit. q̃ q̃si viueret põtificali
ter ĩfulatꝰ altaria singula cum
thuribulo circuiuit. ideqꝫ ad eã
veniẽs eã ab illa temptacõe di
uturna liberauit. Quid mirũ. Oẽ
aĩal diligit sibi simile. Marti
nus adhuc cathecuminꝰ xp̄m in
paupere veste ꝯtexit. Istã aũt nũ
q̃ꝙ letã vidimꝰ nũꝙ ridentem n̄
cũ manꝰ liberas ad egenos extẽ
dere potuisset. Et vere bñ ⁊ dig
ne. q̃a hoĩez cui deꝰ cor bñficum
tribuit. ⁊ elemosinis dãdis hy
lariter delectari. michil ĩ terrenis
credo dulcius experiri. Sicuto ta
liũ q̃s non sufficeret dare qđ vo
luit vt frequẽter ⁊ sepe visũ ẽ.
eidẽ benignitas dñi qđ nõ habu
it ministrabat. Vñ m̃ipi res mira
satis ꝯtigit quã et si factã te ge
re voluissem nõ potui eo ꝙ mul
tis innotuit. ¶ Mense augusto
familia circa mẽsem instancius
occupata. facto mane prandio ĩ
ter me ⁊ dyaconum qui mecum
religiose degebat. rethe sumpsi
mus et vt tempꝰ deduceremus
ad piscinã late diffusam accessi
mꝰ ad piscandum. Remisso ergo
dyacono in custodiã domꝰ intra
ui solus nauiculam piscaturus.
Multo ergo nisu capere aliquid
lõga die frustra sum conatus.

Et circa occasum solis cu exire
temptare. ecce predictus dyaco
nus cum tribus fratribus mino
rib; hospicio receptis veniebat.
Quos vt vidi gauisus su. et ob
missa salutacoe p gaudio dixi.
Per tota die laboris nichil pre
hendi in vbo autem vestro laxabo
rethe. Et accepta corda q vn9
cinctus erat. rethis funiculo alli
gaui. Prima ergo vice iactato
rethi in terram. traxi octoginta
pisces talis qlitatis saporis et
esus. qlis nuq ante vel post i ea
de piscina vel alia eiusde speciei
viderim vel gustaui. Leti ergo
in facto mirabili domu perexim9.
cenauim9. reuersa familia qtqt
erant in domo saciati sunt. mis
hisq; ptrib; hijs qui non sibi ppa
rauerat. gras domino retulim9
largitori. Narrauerut michi
fratres ordinis predicator itra
iecto q pore eor frater guiard9
vl guinard9 que ipse cognoui.
domu hospitu post prandiu itro
iuit dicens. Vade iqt cellarie et
affer fratrib; et michi ciphu vi
ni si potes. Et ille. vere inquit
tres dies sunt q eleuato dolio
vinu totaliter e extractu. Quid
plura? Iubete pore redit ad doli
um cellarius repletu iueit. et vl
tra spem fratrib; diu postea ad
augmentu miraculi ministrauit.

Nec ab re vidi queda iordanu
viru. in rebus tenue s; elemosi
nis deditu supra vires. Anno
aut ab incarnacone dni. M. cc.
xxxi. sup renu. et mosella i theu
tonia vinorum carestia habeba
tur. et accidit vt duo fratres or
dinis predicatoru ad dicti viri
hospiciu declinaret. qb; hylari
ter introductis filiu cum lagu
cula pro vino misit. q reuerso.
dixit filio mater. Defectu; cor
dis frequeter i mane pacior. tu
aut michi nocte hac haustu vi
ni reserues de laguncula. qa ni
mis tarde sol; pater tuus ante
prandiu vinu demandare. Hijs
dictis omnes osederut ad men
sam q erant in domo. Ebibito
aut fere de lagucula vino. filius
in aure patris matris verba su
surrat. Que ille quasi cu indig
nacione dissimulans. lagucula
in magna quatitate cu hospiti
bus exhausit. Mane ergo illis
recedetib; et eos hospite deduce
te. cepit mulier sm osuetu mo
dum cordis defectu pati. et vocato
filio qsiuit si aliqd esset i vascu
lo. et ille iqt nichil. Cui anxia
mater. versa iqt vt intincta
buccella panis. cordis mei debi
litas releuet. Accessit puer le
uauit vasculum inuenit plenu.
Qd vt vidit mulier exclamas

cecidit ⁊ fere pre amore defecit. Currēs aūt filius post patrē et frēs q̄d factū sit recitat q̄b⁹ in laudem cristi cū lacrimis resolutis. orat hospes redire frēs bn̄dictōnez recipe quā dedit oīpotens. Negāt illi. comedant illū deo ⁊ cū bn̄dctōne remittūt ad ꝓpa ꝑtulātem. Post multos vero ānos cū hoc a frib; treueren sib⁹ audiuissem ⁊ p descēsū mo selle fluminis domui dicti viri i nauigio ꝓximassē. exiui nauē ⁊ iui pedes ibi videre virū vxorē il lius ⁊ filiū. ⁊ redij edificatus nō modicum i modo et verbis eius Erāt enī tot⁹ extra modū viror v boꝝ ⁊ gestuū habitatorū illi⁹ terre. q̄ in vineis montiū et desertis agrestes morib; cōūsantur. ¶ Ad secūd; q̄; articulū q꜄ egeni sūt hospicijs īducēdi. venerabili ade de belomē tale miraculū cōtigit. Recedēte viro suo nobilissimo milite ⁊ nō q̄si dieb; plurib; redituro. petēte leproso hospitium recept⁹ ē. Illo ergo gemēte et causante debilitatem corpis fatigati petit i lectum suauissimū se deponi. Dn̄a aūt credēs nullū lectū dn̄i sui meliorē. i eo leprosū hoīez mox depoīt. Nec mora. ex īspeāto dn̄s rediēs petit i thalamū intromitti. Dissimulante ergo dn̄a conicit ille aliquē esse in thalamo ⁊ irrupcione facta. hyemali tpe lectum suum rosis fraglātissimis coop tum inuenit. Admiratus igitur q̄rit q̄d factū sit. indicat vxor. nec mora i laudem xp̄i ambo cū lacrimis resoluūtur. ¶ Ad tercium articulū q꜄ vestiendū est nudus. Illustris dn̄a aleydis carnotēsiū ac blesensiū comitissa michi de auo suo retulit dicēs. Nobilissim⁹ ac potentissim⁹ in baronib⁹ gallie comes carnotēsium ac blesensium pariter theobald⁹ liberalissim⁹ ōni suo tempore extitit in donādo. Iste hyeme media que tūc solito magis īhorruit per viā cū multitudine trāseūte obuiam habuit pauperem nudū. Quo clamāte respōdit comes. quid petis. Cui pauper. Da inq̄t cappā quā habes indutā. Nec mora. comes extractam cappam paupi dedit dicēs Si q̄d vis āplius pete. Et pauper. Da et supertunicale quod habes q̊ habito statim tunicā petiuit quā vt comes dedit remāsit in lineis. Cui pauper. vides inq̄t comes q꜄ caput habeā rasū et nudū da et pilleū. Tunc comes paululum erubescēs. calu⁹ enī erāt. nunc inq̄t karissime nimis īstis q̄a hoc ipse carere nō possū. Hoc dicto relictis vestib;

pauper euanuit. comes vero de equo cadens fecit lamentabilē planctū. ꝛ ōni tpe postea tale q̄d cauēs ōni se petenti tribuit.

¶ In quarto autē articulo q̄d ꝓximū nō oportet despicere ſ; fouere. celst⁹ eūdem de quo diximus comitem cōsolat⁹ ē tali modo. Leprosus q̄dam quasi in medio tullio vie iter carnotū et blesum mēbris deformatus ꝛ feb⁹ valde manebat. quem comes theobaldus pro sanctitate vite plurimū diligebat. ꝛ semp per eandē viam trāsiens visitauit. Contigit aūt comitē alias moras facere fere per annū. et medio tpe leprosū mori. Reūs⁹ autem comes p locū trāsijt. relictis q; omnib; solus casam itrauit. ꝛ hominem quē tabefactū lepra reliq̄rat. arte nitētem ꝛ integerrimū mēbris inuenit. Stupefactus comes et diu secū hesitans q̄snam esset. Ego sum inq̄t leprosus ille amicus tuus ꝛ nunc per manū dei sanus effect⁹ sū. super est q; michi corona iusticie. tibi vero vicē rependet dilectōnis in illū diem iust⁹ iudex. quā michi ꝛ alijs paupib; exhibere dignātissime voluisti. Hoc dicto comes cū magno gaudio et lacrimis sicut āte semper in ipso ꝛ ī alijs leprosis ꝯsueueāt osculabat̄ man⁹ eius. et valedicens ei suos ꝓseq̄bat̄. Veienti aūt comiti q̄dam ex militibus accedēdo dixit. Credebatis more solito leprosū aīam vestr̄ q̄si adhuc viueret visitaē. ſ; frustra q̄a iam diu carnis viā igressʼ ē vniūse. Tunc comes primo sciens leprosū esse defūctū caute dissimulauit. et vere recolēs q̄d vidisset respondit. Anime eius misereat̄ omnipotens ꝛ clemēs deus.

¶ Quid aūt ph̄i de misericordia in paupes sentiant videamus. Homo q̄ in hoīez misericors ē meīnit sui. Et q̄dem auarus sibi pessim⁹ est et in nullo bonus. Inopi q̄ beneficium dat. bis dat si celeriter dat. Qui succurrere potest morituro et non succurrit. occidit. Quid ē dare beneficiū? Imitari dn̄m. Succurre paupi ymmo poci⁹ occurre. Eo aīmo q̄ accepens debes dare. si vero non eguisti accipe eo leccius dare debes q̄ min⁹ eges. Errat ergo si q̄s beneficiū libēcius accipit q̄̄ reddit. Sepe q̄d datur exiguū est q̄d aūt seq̄tur magnū ē. Nichil carius estimam⁹ q̄̄ beneficiū q̄̄ diu petimus nichil vtilius q̄̄ cū accipim⁹. Queris q̄d sit q̄d obliuionē nobis faciat acceptoꝝ. Cupiditas accipiendorum. Sic debemus

erogare quomodo vellemus acci pere aũ õnia libenter cito sine vlla dilacõne. Ingratum est qđ diu inter manus dantis hesit. Gratissima sunt bñficia parata facilia occurẽtia vbi nulla mora fuerit in accipientis verecũdia. Qui hoc tormẽtũ remittit mul tiplicat mun⁹ suum. Non tulit gratis q̃ cum rogasset accepit. Nulla res car⁹ ↄstat q̃ꝫ que pre cibus empta est. Optĩa res ad dicere verba bona reb⁹ bonis et predicacõne hũana cõmẽdare q̃ ꝓstas. nõnũ q̃ꝫ magis obligat q̃ dedit parua q̃ꝫ q̃ magnifica. Opes eq̃uit aĩo qui exiguũ tri buit vel si libenter q̃ paupertatis sue oblit⁹ est dũ meã respicit. Nichil eque vitãdũ ĩ bñficio q̃ꝫ iactãcia. res loquũť nob tacen tibꝫ. Nõ est bñficiũ ñ qđ a bona volũtate ꝓcedit. Nõ est bñficiũ nisi qđ racõne dať. q̃a racio oĩs honesti comes est. Videbo ergo qñ dem. cui dem. queãdmodũ. quare. Des igiť tpe necessita tis pauperi large ꝓpter deum. Primo dem⁹ necessaria. deĩde vtilia. postmodũ iocũda. Et in hijs que sunt necessaria q̃dam ꝓmũ obtinent locum sine q̃bus non possum⁹ viuere. quedaꝫ se cundum obtinẽt locum sine qui bus nõ debem⁹ viuere. q̃dã terci um sine quibꝫ volumus viuere. Sũt q̃dam nocitura impetran tibꝫ q̃ nõ dare ꝫ negare bñficiũ est. Estimabim⁹ ergo vtilitatẽ poci⁹ q̃ꝫ volũtatẽ poscentiũ. Se pe enim noxia ↄcupiscim⁹ nec respicere q̃ꝫ perniciose sũt licet. q̃a iudiciũ interpellat affc̃us. Vñ ea dem⁹ que non tm̃ accipe ꝫ eciã accepisse delectet. Exorã ti ĩ pniciem rogantium seua bo nitas est. Turpissimum dandi gen⁹ est incõsulta donacio. Viro bono dabo. erit enim ĩ sũma in opia gratus et cũ õnia illi nõ de erũt nõ deerit aĩm⁹ bonus. Eli gam virũ integrũ simplicem me morem g̃tum alieni. abstinentẽ sui. non amarum non tenacem beniuolum. Anim⁹ totus quicq̃d cõmiseris illi ad on⁹ suum ⁊ per niciem ⁊ occasionẽ miserie facit. Nichil eni potest ad malos ꝑ uenire qđ ꝓsit ymmo nichil qđ nõ noceat. Tu ergo lector ꝯm ista q̃ legis exerce virtutem et oĩ tpe certare de munere videaris quo deum places ⁊ proximũ et copiosius meritis augearis.

De vigili cura officiatorũ. Capitulũ vicesimũquintũ.

Vides alias ĩuigilaꝛe q̃ rẽdo victualia. alias de custodia esse sollicitas

et diligētem custodiā adhibere. Certare de munere dia possūt: qui ꝯm lr̄alem sensū ī aliq̄ ꝯmu ne negociū studuerunt cotidie ꝓmouē. Inuigilare aūt q̄rēdis victualibꝫ rez venaliū mercatio nes exercere ⁊ ꝯmutacōe nō ne cessariaꝝ rerū cotidiana sollici tudīe ꝓuidere. et hij mercatores in cystreciēn ordīe nūcupant. Hijs q̄n ī egipto īter m̄di tene bras ꝓficiscētib⁹ valde ncāriū est. vt cū ioseph puerū ihesū se cum tollāt. Hijs vigilātissime cauendū ē ne aliq̄ p talem mo dū exerceāt p que sanct⁹ ordo inter illos q̄ religiosorum actus fraudulenter obseruāt scādalū īfamie paciat. Ve eni illi p quē scandalū venit. ¶ Hinc accidit ꝙ in vacellēn mōsterio q̄ddam nostro tpe molendinū factū ē. qd stramina et paleas q̄n in fa rinam ꝯtricione ꝓualida cōūte bat. Tali autem farina porci admixtis furfuribꝫ īpinguebā tur. venūdabatisq̄ꝫ eis ī ꝓximam cameracēsem ciuitatē. cū pulmosa et nō solida caro inueīretur in illis. ⁊ ex hoc graue scandalum oriretur. q̄dam ipsius mōsterij sanctissim⁹ frater lambert⁹ no mine cognomēto pater noster. audito qd actū est man⁹ et ocu los eleuauit ad celū et dixit. Numq̄ꝫ āplius dn̄e deus huius molendini mola v̄tat. Nec mo ra. dicto cicius machina totali ter corruit. et simpliciores f̄rēs et mōchos sui miāculo a scāda lo liberauit. Proīde de castris sol licitos dicim⁹ et eis custodiam adhibere p̄latos vt priores et supiores in claustris vel illos q̄ dicunt officio curatores. Istis maxime vigilāter incumbit ne sessiones īordinate et ītra et ex tra suspecta colloq̄a teneant. p que pax domestica vel regula ris disciplina negligencius sub ruatur. Istis etiam inter ceteā ꝑstanter incūbit: ne fratres mi nus canonici aliq̄ per vsuras vel iniuste acq̄sita vbi certe perso ne inueniri possūt q̄bus debet restitui mōsterijs attrahant et ex hijs diuine vindicte piculum nō solum ꝯscijs ꝫ etiam generā liter sicut ex peccato achor po pulo israhel cūctis incumbat. ¶ Hinc accidit nostro tpe vt certissima relacōe didicim⁹ in ꝑdicto vacellēn mōsterio vt cō gesta cuiusdā defuncti feneratō ris de actrabaco pecunia in ipo cenobio seruaret. Igit̄ die qua dam cuꝫ ille famosissime sancti tatis frater walterus mōchus scilicꝫ de beamont iuxta scrini um in q̄ pecunia ꝓuabat̄ oraret

desup dyabolū sedere videret· tre
ratꝰ aūt ad hora ħ signo crucis
munitꝰ interrogat q̄d ħ sedes.
Quid ħ expectas neq̄ssime hu
mani gn̄is inimice. Cui ille· bn̄
inq̄t et iuste ħ sedeo hoc q̄d me
um ē ꝯsuādo· Nec mora· mona
chus ad abbatem currēs q̄d vi
disset exponit· Abbas vero in
attrebaco pecuniā cū oī velocita
te remisit· ¶ Sz et hinc q̄d nr̄o
fere tp̄e sub q̄dā religioso abba
te in vilarch mōsterio ī brabā
cia ꝯtigerat audiamꝰ· Maxima
pecuīe sūma librarū forte mil
le sexcentaꝝ mortuo q̄dam vsuā
rio in namurco in dictuz mōste
rium ē delata· Ex quo cū multe
possessiones empte essēt q̄daz
vir arte ꝯsciencie abbas mōste
rij est electꝰ· Q̄d vbi ꝯperit fa
ctū ꝯdoluit et venditis ouibz at
qz pecudibz rebusqz mobilibz pe
cuniā ī namurco remisit vt spo
liatis singul̄ redderet· nemine
aūt assumere volente restitucio
nis negocia· pecuīa iteꝝ ad mo
nasteriū est delata· Pius ergo
abbas reportātibz īdig̃t· Iussit
enī iterato referri et ī foro corā
ciuibz et oī plebe deponi dicēs·
pecuīaz q̄ velit accipiat nostrā
esse cēnuo· quā iniuste acq̄sitam
non dubito· Q̄d vbi viderūt ci
ues edificati nō modicū ī hoc fa
cto cōi consilio p manꝰ fideliūm vi
roꝝ pecuīaz ipsam iniuriatis sin
gul̄ reddiderūt· Mōsterio aūt
deus nō multo post in decuplo
plura restituit et q̄d an̄ tenuissi
mū ꝛ fere mendicū fuisse ꝓbat̄
modo elegans et multis copijs
opulētum videmꝰ ꝛ āpliatū· In
hoc mōsterio multos vidimꝰ san
ctos ꝛ plerosqz q̄ ꝓphecie spū ꝛ
miraculis claruerūt· Inter q̄s wal
terū quēdā dc̄m vidimꝰ de traie
cto q̄ cū esset vir nobil̄ gn̄e di
ues ꝛ delicatꝰ ī seculo optīe lr̄is
et maxie q̄drūuialibz īstitutꝰ·
nūq̄ tn̄ adeo vilē ī oculis suis vi
di et vere hūilē· De eo q̄dā reb
tus abbas vacellēs me corā po
sito referebat q̄ ab ore illius au
disset frequēter eū p dimidiaz
vel totā fere diē dū meditaret̄ ꝯ
orarz ī tāta mētis sinceritate ꝛ
tr̄nquillitate fuisse vt nec vna
saltē tenuissima cogitacōe eiꝰ
aīmus altrāsecꝰ pulsaret̄ et hoc
sup hominē fuisse nō ambigo·
¶ Est et aliud malū q̄d cauere
debent prelati in hijs qui nego
ciantur exterius· Quidam enī
vt veraciter exptꝰ sū causa ꝓmo
cionis domus sue mētiri hoībꝰ
nō verēt̄ procinū mendacij ab
abraham sara et ysaac et iacob
et cōsimilibz de scripturis veterū
ꝓferētes· q̄si hoc istis modo sub

nouo testamēto facere liceat qđ olim fieri sub vetere testamento licebat. nō attendētes q̄ in euangelio dominꝰ dixit. Nisi abundauerit iusticia vestra plus q̄ scribarū et phariseoꝝ nō itrabitis i regnū celorū. Veruē etiā et si secularibꝫ vna occasione liceret. religiosis tñ et claustralibus numq̄. q̄ pfectionē vite et sanctimoniā sūt ꝓfessi. Memore sū q̄ a layco vno simplicissimo in cameraco pcepi. Religiosi quidam ꝓmissū ei non seruauerāt veritate firmatū. Nō vidēs aūt qualiter illos aliter excusaret dixit. Isti michi mēdaciter cotidie qđ ꝓmittūt infringūt. s; credo q̄ per abbatis sui licēciā mentiant̄. qđ vsq; hodie illuc quando aliq̄s religiosus minꝰ vere loquit̄ q̄si pro ꝓuerbio retinet̄. Salua res est. per abbatem suū licēciose mētit̄. ¶ De vicio falsitatis vt phus dicit. michil simulacio ꝓficit. tenue est mēdaciū plucet si diligenter inspexeris. veritas aūt i omni pte sui eadē ē. Numq̄ i fastidiū veniet veritas. falsa saciabūt̄. Simulatore loq̄ et facere eiusdē ē vicij q̄a qđ facere turpe est loq̄ inhonestū puta. Id agas vt omnia facta dictaq; tua iter se ꝯgruāt ac sibi respōdeāt. ⁊ vna forma excussa sint. Non ē huius aīmꝰ in recto aīus actꝰ discordant. Verbis turpibꝫ et mēdacibꝫ abstineto. q̄a licēcia eoꝝ īpudēciā nutrit. Quātumcūq; magnus et potens sis i ꝯtemptū venies si mēdax fueris. Honorabit̄ aūt iops. veritatis aīais. Viri boni est etiam nō pollicitā fidem seruare. Mōstrabo tibi aīus dei in opia laborent magna fastigia. Quid oīa possidētibꝫ deficit scili cet ille q̄ veꝝ dicat dū nemo ex aīmi sui sentēcia dicit suadetq; s; adulādi certamē ē vnū aīcoꝝ oīum officiū. vna cura. q̄s eoꝝ blandissime fallat. dic illis nō qđ audire nolunt s; qđ audisse semꝑ volent. Plenas aures adulacionibꝫ aliquādo vera vox intret. Qm̄ stricte aūt mēdaciū in libro de mēdacio ⁊ cōtra mendaciū ad ꝯsenciū ab augustino sumat̄ legat claustralis ⁊ videat et excōmunicatū librum illū quē in patrocinium mēdacij quēdam maledictū fecisse coguouimꝰ respuat nec attēdat.

De subditis suspectis diligencior sit p̄latoꝝ custodia. ¶ Capitulum. xxvi.

Videres de castris alias esse sollicitas et diligētem custodiā adhibere

Hos vtiq; prelatos dicamus et priores. Istis maxime vigilanter incumbit vt si q̄ conuersacōe suspecti sūt et prelatos calliditate deludūt arceant claustro vel ab alijs diligēcius obseruent. Qz si nec sic deprehendi possūt de facili: zelus in oracōne magis spirituales accendat vt diuino adiutorio fiat qd̄ humano non potest. ¶ Vidi fratrem in ordine regulari qui prelatis suspectus de incontinencia multa tamen sollicitudine callidissime latitabat ita q̄ in nullo penitus poterat deprehendi. Cuidā autem de collegio visio talis apparuit. Vidit ipsum qui suspectus erat et alium qui bone consciencie credebat in claustro stātes. q̄ subito conuersi in arbores vt in somnis plerūq; fieri ꝯsueuit et in terram ꝓstrati ipsarum arborū caude membro pudoris femineo ligabantur. Quod vt ille vidit abbati retulit. Qui autem merore respondit ambos illos finem vite i luxuria sortituros. Qd̄ nō multo post vidimus nam vterq; factus īfamis de mōsterio sūt ꝓiecti ꝑmus tn̄ ꝑmo alius multo post. Veridica eni dñi sentēcia i talib; frequēter exꝑta est. Nichil optū qd̄ nō reueletur neq; abscōditū qd̄ nō sciat.

¶ De iugo dñi ab adolescencia portando. ¶ Capitulum .xxviij.

Qvibus est earum adolescencia ad opa exeūt seniores ītus operantur. De operibus adolescencium vel manualib; vel spiritualib; satis diffuse dixisse superius estimamus. Nūc aūt exemplo euidentissimo de eam⁹ q̄ a seruicio cristi nulla ꝓrsus etas excipit. Cū ꝑfectissim⁹ ille ī regib; rex yosias octēnis cepit tiere deū et obseq̄ mādatis ei⁹. Cū beatissimo viro iob ab infancia creuit miseracio et ab vtero matris egressa est secum. ¶ Nec admiracione dissimili sub nostro nuper tempore ī thorouth opido flandrie puer achaz annorum quīq; honestis valde parentib; oriund⁹ fuit. q̄ ꝑmo visis minorib⁹ fratrib; a parentib; suis lacrimis multis obtinuit vt ipsorum habitu vestiretur. Sz cū hoc illi primum q̄si puerile viderēt. credereēt q; ꝑm q̄ in alijs pueris videri solet obliuione tp̄is similiter ī illo aboleri. aīadūtūt parētes et viam eoꝝ oēs q̄ sen̄cse puer cepit consuetudīes ordinis modis miris ob seruare. īcedere nudipes. nudata et dura corda precingi. argentum et aurum

sūmope vitabat attingere. ⁊ in hoc articulo casus accidit mir⁹ valde. Negociatores q̄dam ad hospitiū patris eius hospitādi gracia declinarūt. q̄ viso in tali puero habitu mirati sunt. et cū intellexissent puerū ōnem vitare pecuniā. nūmum ī vasis fūdo quo bibebāt latenter īmittunt. et cū modico vini puero porrexerunt. Qui vbi exhausto vino nūmū vidit exclamās horrifice. vas pijcit tentisq; in celū oculis et maib⁹ cū lacrimis dixit. Tu deus nosti omnipotens q̄ inscius meū ordinē violaui. hic tremebūd⁹ expalluit. et q̄si ad mortem tendēs nigredo eius faciem occupauit. Quo vidēs eius pater expauit. et currēs ꝓpere sacerdotem adduxit. qui puero absoluto manū īponēs. eū a dolore et pertudie mitigauit. In platea puer sedēs pueros vicinorū diebz solemnibus conuocabat. et eos si distorti essent in moribus. si supbi. si ornati vestibus arguebat. penas īferni ꝓ eorū excessibz ꝓponebat. bonis vero pueris celoꝝ gloriā ꝓmittebat. Interdū eos docebat oracōnez dominicā scilicz pater noster. et q̄ bonū esset matri cristi in salutacōe āgelica et genuflexioībz deferre. Ad has pueris

cōuocacōnes et exhortacōnes. senes etiam ip̄i cū iunioib⁹ cōcurrebāt. et miro modo delectabant̄ in prudēcia ⁊ respons̄ ei⁹. patrem ꝓpriū iratem vel leuē in gestib⁹ aut ebriosū si quādo viderz ei cōpaciēdo ⁊ q̄si cū lacrimis arguebat dicens. Pater karissime nūq̄d presbiter nō ī ecclesia dicit q̄a q̄ talia agunt regnū dei nō possidebunt. Matrem q̄z cū in solēnitate quadā optimis scarletis et rubicundis vestibz vteretur. cū q̄ui merore corripuit ī ecclesia corā cōsedentibz dicēs. digitoq3 demonstrans ymaginē crucifixi. Intuere mater. ītuere ⁊ videas dn̄m nostrū ihesū cristū in cruce nudum pendētem sanguine rubricatum. et tu te in cōtumeliā eius vestibus scarletis adornasti. Caue mater. caue karissima ne pro rubore vestiū penas eternalis ignis īcurras. Nec morā. mater v̄bum filij nō modicū exhorrescēs vestes deposuit. et eis vl̄ talibz vti vlterius penit⁹ abnegauit. Sz q̄d moror. Impossibile q̄dē esset verbis ymq̄ attigere. q̄nta dignitas moꝝ eius. q̄nta in oracōne sedulitas. q̄nta oculorum grauitas. q̄nta incedētis humilitas. q̄nta in loquente congruitas. Et hoc quidem

miābilius omnibꝫ excedebat ꝙ
etas tm̄ et vmbra exil̄ corporis
puerū ostēdebāt. mores vero ⁊
gest⁹ eius pfectissimū v̄tutis vi
rū ī oībꝫ predicabāt. Hic nōdū
septēnem ipleuerat etatem ⁊ cō
sūmat⁹ in breui expleuit tempo
ra multa. Placita eni ̄ erat deo
anima ei⁹. raptus ē ne malicia
mutaret intellectū ei⁹ aut fictio
deciperꝫ aīaꝫ ei⁹. Appropiquās
enī morti ɔfessus est sacerdoti.
sacramētum cristi corporis po
stulauit. Sꝫ cum hoc propter
gnāl̄ consilij vetitum ne in eta
te tali puero ɔferret̄ sacerdos fa
cere nō auderet. puer cū miá ora
cōis ḡra extenſ in celū maib⁹
dixit. Tu nosti dn̄e ihū criste
ꝙ summū desideriū meū ē te ha
bere. Petiui te feciqꝫ qḋ debui
et spero ɔfidencius ꝙ tui pn̄cia
nō frustrabor. hijs dictis pētes
circūsedētes ⁊ flētes ɔsolat⁹ est
et ad meliora ꝓuocās. iter v̄ba
exhortacōis orōis ⁊ laudis spiri
tū deo reddidit īpollutū. ¶ Nec
mora. sine vllo interstīcio habi
tus ordinis fratrū minoꝝ tunica
scilicꝫ cū assuto capucio q̄ super
eū extenta iacebat repēte dispa
ruit. et nūꝙ̄ postea fuit visa.
Igitur post mortem ei⁹ cum ad
sepulchrum illius stantes q̄daꝫ
de fratribꝫ psalmū deprofūdis
dicere voluissent. nullo conatu
nulla iteracōne hūc finire vel di
cere potuerūt. videlꝫ vt hoc da
retur ītelligi nullis illam sanctā
animā oracionum suffragijs in
digere. Credo ꝙ ⁊ idē michi ad
sepulchꝝ illi⁹ ɔtigerit recitāti.
Parētes vero pueri post mortē
eius in tm̄ exēplo filij ꝓfecerūt
vt oīa oblcāmēta seculi deseren
tes. pr̄ ordīeꝫ p̄dicatoꝝ mr̄ aūt
cistercieñ. ordīeꝫ sil̄ eisdē tem
poribꝫ intrauerūt. ¶ Simili deuo
cōne et si nō simili etate q̄a ad
ultus magis puer nobilissimus
ānoꝝ. xiij. ī theutoīe ptibꝫ fuit.
ꝭ filius comitis de [illegible]
matre miss⁹ ē ad regē frācie cog
natū suū cū eius filijs educād⁹.
At qm̄ mos ē maxīe in alienis
partibꝫ ɔpatriotas sibi īuicē cō
gaudere accidit vt dict⁹ puer al
bert⁹ noīe b[illegible] m̄eorie frēꝫ
iordanū magistrū ordīs p̄dica
toꝝ nacōne [illegible] eo tp̄e
parisius ɔmorātē et alios frēs
theutonicos visitar[illegible]. Cūqꝫ id se
pius ⁊ diuci⁹ fac[illegible]ꝫ ex collacōe
scā viri puero cepērt terrena vi
lescere ⁊ placē celestia. ɔcepit
qꝫ intrare ordīeꝫ et apd magistꝝ
iordanū occulte pro ordine pe
tere. Erāt enim puer paꝝ p̄ itu
tus litteris ꝭ magister īɔstātē
ducēs affc̄m pueri eū ad regimē

coītatus sui. cuius solus puer le gitim⁹ heres erāt. vt mā̄suetudi ne subditos gubernarz. pocius hortabat̄. fact⁹ ergo puer anno rum. xvi. p solēnes nūcios a ma tre mandat⁹ est. q̄si ducturus vx orē nobilissimā ⁊ coītatus gub naacula suscepturus. Pater eni eius iam longa etate senuerat. Dicit ergo puer militibz ⁊ ser uis suis. Eam⁹ videre cōpatrio tas nostros fratres ordīs predi catoꝝ pisius anteq̄ꝫ recedam⁹. Veniens ergo cū suis ōnibz ad domū fratrū. in ꝯclaui seorsum magistrū vocauit et fratres. q̄ꝝ pedibz ꝓuolut⁹ dixit. Cōtestor deū corā vobis q̄ hodie pat⁹ sui mūd⁹ deserere. et vobiscū i ordīe cristo domino deseruire. Qz si vo lētem respuitis videat ⁊ iudicz ipse de⁹. ⁊ nō iultū ita a vob̄ me um sanguinē patiatur. Hec vt dixit puer magister fleuit. et fratres attoniti in v̄bis ei⁹ ar tati sūt spiritu. ⁊ soli domino ne gociū cōmiserūt. Cōuocato ꝯuē tu causam et v̄ba pueri diligen ter exposuerūt. et receptū stati habitū ordinis īduerūt. Quod vbi suis īnotuit planxerūt val de. ⁊ ad patriam reūsi rumores tristissimos pentibz detulerūt. Cui⁹ pater senex assumpta copi osa multitudīe venit pariisius ⁊ cū filiū violēter extrahere cona retur. fere a nouicijs fratribz la cerat⁹ mēbratim ad patriā infe cto negocio ē reūsus. ¶ Erāt au tem ea tempestate pisius archi diacon⁹ q̄dam theutonie specio sus forma pre ōnibz clericis ci uitatis theoderic⁹ nomine. nec ab re pulcher theutōic⁹ cogno mēto Hic q̄dē ex m̄re dicti ado lescētis auūcul⁹ erāt ⁊ ē bat⁹ gra uiter cōsobrino. diu distulit vi dere illū. Tandē aūt cū repria re deberet. mādauit ei p cleric̄ tū suū q̄ ad videndū eū sequenti die veniret. Q̄d vt audiuit puer frater albert⁹ cucurrit ad magi strū. cucurrit etiam ad fratres magis spirituales supplicat ōni bus. vt pro auūculi salute quē sinceri⁹ diligebat dn̄m exora rent. Quo facto venit archidia con⁹ auūcul⁹ eius. et in capella ad colloq̄um cōsederūt. Et mox obortis lacrimis dixit puero. Quomodo hoc crudelissime facere potuisti vt matrē tuam sororez meam. que te solū in filijs sup stitem habuit et me auūculum tuū q̄ te p̄ ōnibz diligo deserere potuisti? ⁊ nūc vt audio mater tua pre tristitia morit̄. Ego au tem post ingressū tuū fere mo riturus elāgui. nec vnq̄ꝫ vllo so lacio releuabor n̄ videā te infra

ānū ꝓbacōnis licite ad seculum redeūtem· Cui paup cum mira oris gr̄a rīidens q̄at· Ecce triū ymaginū figure picte ī fenestra vitrea cor ā nobis· q̄nā sunt illi karissime· q̄rū memoriā repre sentāt· Nā xp̄i ⁊ mr̄is sue et io hānis ɔsobrini ei⁹ in ceteris pre dilecti· Ex hiis vere coniicias q ⁊ si crist⁹ dilexeāt mr̄ez ⁊ in tm̄ ex passione cernerez cruciari vt aīam ei⁹ doloris gladius ptrāsi rz· consobrinū vero dilectū iohā nē euāgelistā ḡuatū vltra q̄ cre di potest doloris anxietate vide bat tn̄ cū potens esset de cruce descēdere noluit ꝓpter illos ꝗ in cruce pstitit moriturus· A simi li me scias karissime hui⁹ religi onis sancte crucē cū xp̄o ⁊ ꝑ ip so xp̄o dn̄o ɔscendisse· Et licet mr̄ez mori videā pre dolore ⁊ te karissime piclitari· in cruce tn̄ vsqz ad morte īmobil' pmane bo· Et hāc q̄dē si credis nō ascē des ⁊ tu· ne te mundi hui⁹ vt ce pit dānabil' laborant⁹ inuoluat· Quid plura· Resolutus archidy acon⁹ ī maximas lacrimas cor de cōpūgit· ɔsciētie stimul' āgi tur ⁊ non valebat resistere spiri tui q̄ ī puero loq̄bat'· Sup hoc īstitit oracōibz iuuenis ⁊ tādem ī paucis dieb⁹ archidyaconum flexit ab ordinē minūte clero ⁊

populo ciuitatis· q tā subito leo minū aīm ab tātā hūilitatez ver ba pueri demuissent· Creuit au tem puer fr̄ Albert⁹ ī vir̄ ꝑfectū ⁊ bonū ⁊ vsqz hodie predicator nobilissim⁹ declarat'· Huc dn̄s papa episcopū maxime ciuitatis preficere voluit· ꝗ vir sc̄us resti tit mēorabili v̄bo dicens· Secu r⁹ ⁊ let⁹ moriar fr̄ ordis q̄ vllo episcopi honore sublimat⁹· Bo nū ē ergo hōi cū portauerit iugū domini ab adolescētia sua ⁊ cer uicem subdere leui sarcine Jh̄u cristi·

De v̄tute castitatis· Capitu lū vicesimū octauū·

Integritas ē cūctis api bus corpis virginalis· Neqz eni vllo inter se cōcubitu miscent' nec ī libidinē resoluūt'· Et tn̄ maximū filiorū examen emittunt· Et hoc max ime mirū ꝑm lr̄am videri potest· ⁊ vnum ex abditissimis vacare secretis· Si hoc ergo ī minimis aīalibz reperitur q̄d calūniaris iu dee vnā apd̄ cristianos v̄ginē pe perisse· ⁊ hoc nō quēlibet hoīez sed cristū quē messiā venisse cre dim⁹ ⁊ vos dicitis esse venturū· Videas iudee cristū natū ⁊ non mireris v̄ginis partum· Obser ua lector q̄ nōbiliter dicit· integ̃ tas cūctis ē corpis virginalis·

quare ergo de⁹ eas sicut et alia
animalia non statuit cōmisceri.
Absolute credo nō ambigo q̄a ⁊
hominibꝫ dare voluit virginita
tis exemplū et resolui in libidi
nem extraordinarie euidenter
ostēdere q̄ꝑ sit nociuū. Queri au
tem potest. cur in ātiquo popu
lo dei nō cōmendabat̄ integritas
v̇ginal̄. et nūc post aduentū cri
sti deserta heremi v̇ginitatis li
lijs decorāt̄. Vna racio fuit ꝓpa
gatio generis hūani ⁊ maxime
populi dei. Secūda q̄a tunc ille
popul⁹ ad lēz maledictā steri
lem metuebat. Vnde filia iepte
v̇ginē se morituā expauit et a
patre deflēdi v̇ginitatem suam
tp̄s tm̄ trium mensium postula
uit. Beatissima vero virgo ma
ria sup quā req̄euit spiritus sa
pientie ⁊ ītellectus v̇ginitatem
deo prima ōniū vouit et sterilē
a fructu bonorū opeꝝ legis ma
ledicōne plectendum ostendit.
In cuius rei figura crist⁹ postea
ficui nō habēti fructus maledixit
et aruit. Sꝫ ⁊ discipulis plane
dixit. Omnis arbor que non fa
cit fructū bonū excidet̄ et in ig
nem mittet̄. Proīde nota q̄ꝑ
v̇ginitatis dec⁹ cōtra illos q̄ pre
ferunt nuptias v̇ginitati virgi
nis matris necnon et eius filij
virginis q̄ ōnis v̇tutis exēplar

est gloriosissime cōmendat̄. Et
ad exemplū. baptistā vide quo
maior inter natos mulierū non
surrexit. Sꝫ ⁊ apostolū ⁊ euan
gelistā iohannem q̄ de nupcijs
specialiter vocat̄ a domino. cui
in cruce v̇go virgini cōmenda
tur vt liliū lilioꝝ cristus nostri
amore languidus ex vtraqꝫ pte
fulciret̄. Et beata q̄dem virgini
tas lilio compat̄. tū ꝓpter cādo
rem niueū. tū q̄a ex sex folijs re
pandis constat. vt cordi primo
deinde quinqꝫ sensibꝫ corpis ab
omni cōtagio illibatissime caue
atur. Et bene folia ista repāda
diximus q̄ ꝓminēs et aper
tum significat. q̄a licꝫ ōnis glo
ria filie regis abint⁹ q̄ntum ad
scienciam exigatur. tm̄ q̄a domi
nus ī euāgelio iubet vt opa no
stra ad exemplū luceāt ꝓximo
rum necesse est vt cōpositio fo
rīseca sensuū ad cōmēdacōnē vir
ginee dignitatis ordinatissime
famulet̄. Quod vtiqꝫ de regina
v̇ginū sanctus q̄dam elegāter
asserit dicēs. Licꝫ maria etiam
in corpe mulierū pulcherrima
fuerit vtpote que cōcepit sine
admixtiōe virili ⁊ peperit spe
ciosum forma pre filijs hoīnū.
tm̄ ita ordinatissima fuit in mo
ribus vt numq̄ꝑ eius decentis
sima pulchritudo que q̄ꝑ etiam

factnorissimū luxu ad concupiscē tiā saltē tenuissima temptacōe cōmouit· et hoc p spiritū sanctū cooperātem ī ea credim⁹ et fate mur· quō enī aliter fieri potuerit nō videm⁹· Igitur lectorē nostrū vt plene cōfidim⁹ non pigebit de gloriosa v̾gine aliqđ inserere loōi per qđ et ad amorē ipsius ꝗ dignam veneracōnez eius sincerius accendamur· ¶ Iuuenē fuisse ꝑpe nostra tpa in germanie partib⁹ certa relacōe didicim⁹· Hic mortuis parētibus ꝑuorꝫ cōsilio depꝛuatus hereditatem preclaram ī ludo tesserorū et tabernis tōliter dissipauit· Hic vagabund⁹ ꝗ miser p pn̄aꝫ ferebat̄ q̄ et si alias stultus castitatē tn̄ corporis cōseruabat· Quem q̄dā miles patruus ei⁹ nōmodice miserat⁹ obuium die q̄dam alloq̄tur dicēs· Male te competit consobrine karissime taliter oberāre q̄ clarus genere probum virum et magnum efficere potuisses nisi te tal̄ īsania rapuisset· Cuius verba cum quasi muliebria iuuenis (?)deret· subiunxit miles· Estne aliquid care meus quod ꝓ me facere tu curares· Cui ille· Est vtiqꝫ· Cui miles· Volo ergo vt gloriosam dei genitricem mariam salutes quinquaginta vicibus ōni die· Cui cum cachinnādo respōderet Hoc semel faciā ꝗ nō oī die· patruus insistit dicēs· Hoc te facere omnib⁹ modis oportebit si quando te oculis misericordie sue gloriosa virgo respiciat et pro tua miseria suum filium interpellet· Ad huiusmodi verba ānuit iuuenis et recessit ide· Post annū contigit patruum videre iuuenem quem ꝗ si pcē missum seruasset īterrogat· Et ille· Seruaui inq̄t et nollem me nullatenus non obseruasse· Sciemissius enim michi est q̄ꝫ ante īvanitate mūdana· Cui patru⁹ cū gaudio dixit· Ergo in ꝯsequēti anno seruiciū tuū cristi matri ī salutacōibus duplicabis· Et iuuenis· Fiat inquit· Exacto aūt secundo anno reuersus est ad patruum dicēs· Iam suffragante matre xp̄i ōnis vecordia miseriami mei stat⁹ euanuit ꝗ firmo benefaciēdi ꝓposito voluntatis mee constancia stabilit̄· Cui patruus cum lacrimis dixit· benedicta sit pietatis mater· et tibi quoqꝫ karissime gracias refero q̄ salubri cōsilio credidisti· Nichil ergo restat nisi vt āno presenti ꝓpositum tuū fixū expiare· et si dignū inuenero cōdignas tibi nuptias procurabo tu autē medio tpe auxiliatricem tuā in

salutacōibꝫ quinq̄gesime tercie sedulꝰ honorab· Cōsentit iuue nis stabilr iuētus est· Et euolu to anno patruus qđ ꝓmisit iu ueni cōq̄siuit nuptias· Et īstau rato cōuiuio ex vtraqꝫ pte conue niunt pntele positisqꝫ mēsis ꝛ lotis maībus cū iam sponsus ꝛ spōsa ꝯmessura piter ꝯsedissent ex inopinato memor spōsus nō dum se sponsionis debite saluta tiones illa die gloriose virgini occupatꝰ alias psoluisse· Repē te surgens susurrat patruo vt paululū īducaet fercula mistrā da·quo ānuente solꝰ iuuenis in trat thalamū soluit mrī casti qđ voueāt tanto deuotius qn̄to se clementius ꝓbaueāt exaudi tū· Nec mora vbi extremā salu tacōnē tercie quinq̄gesime iam compleuit apparuit illi gloriosa virgo·lucidior sup solem tres to gas in sua tunica·iuueni vnam anteriorē et duas latrāles ostē dens· Ecce inq̄t salutacōnes tue lr̄is aureis scripte q̄bus me in tribꝰ quinq̄genis sedulꝰ hono rasti·ꝛ q̄riā in tuo corpe licꝫ va nus et vagus v̓ginitatem cōser uasti·ꝛ mox te febris lenta cor ripiet ꝛ ad me die tercia sine vl la carnis corruptione puenies· Hoc dcō gloriosa virgo dispa ruit· Iuueis aūt egressus hora

tur ōnes letari epulari ꝛ gaude re·se vero appetitu comedēdi de stitutū et ad pn̄s cū eis esse nō posse· Singulr ergo ad mēsam cōsedētibꝫ et comedētibꝫ iuueīs interī lectū ascēdit et facto pn̄ dio spōsam suam patruū et ali os in thalamū cōuocauit ꝛ eis q̄d sibi ꝯtigerat vr dictū fuerat intiauit· Mortuus ē ergo iuue nis tercia die vt predixit· spon sa vero eius nulli postea nubere volens in sancta v̓ginitate per māsit· Nec mirꝫ si ī tribꝫ quinq̄ genis beatissima v̓go a ꝑdicto iuuene se dixit p salutacōnē an gelicā honoratā cum in tpe gra cie q̄si anno iubileo electa sit ꝛ effecta nobile triclinīū trinita tis· Vnde venerabilis magister adā canoīcus sancti victoris pi sius cū in dictāda sequētia· Sal ue mater saluatoris alīū tigmi v̓siculū edidisset· Salue mater pietatis et totius trinitatis no bile tricliniū· gloriosa virgo ap parens ei ꝛ q̄si pro honoris lau de satisfaciēs cogitāti eidē sup plex et altissime hūilitatis cer uicem inclinauit· Quid iteāto de triplici quinq̄gesima ī saluta tione v̓sus āgelica aue maria an no ab incarnacōis dn̄i· M·cc· li·ꝯtigerit referamꝰ· ¶ Vidi et cognoui iuuenem in brabancie

partibus gnosum q̄ q̄uis esset tōliter seculo dedit⁹ btē tn̄ virgini marie deuot⁹ cotidie tres dictas quiq̄genas ī salutacōibȝ exsoluebat. Infirmatus aūt ad extrema pduct⁹ ē. Cūqȝ per horas diei plurimas mortuus iacuisset reuixit subito et sorori momiali q̄ iux̄ sedebat īclinauit dicēs. Soror ecce redij cito aduocari facias sacdotē. Miātibȝ omnibȝ presbiter aduoc̄ ꝛ ī maxia cordis leticia palā oibȝ cōfitet̄ dicens. Ad tribunal cristi iudicis rapt⁹ cū ī tribȝ maxie a demonibȝ accusarer ferriqȝ deberet sentencia contra me. piissia mr̄ cristi rogauit filiū vt ad corp⁹ reducerer locū pnie suscepturꝰ. Nec mora. factū ē vt rogauit. Vnū de pcc̄is erat ꝓ q̄ damnād⁹ erā. decime. q̄s de bonis ꝛ agris meis subtraxerā sacdoti. secūdū erat q̄ cū sodalib⁹ meis pisces q̄rdā religiosoꝝ furtiue subtraxerā. terciū erat q̄ segetes et fruges pauperū cū canibȝ venaticis vagabūd⁹ destruxerā. hec cū coram omnib⁹ loq̄ret̄ q̄dam ex mansionarijs dixit. Et aie īq̄t ꝓ damno isto extremo damnādus eratis cū nos oēs illud vob puro corde remiserim⁹. Et ille. Michi q̄dem vestra remissio neq̄q̄ sufficerat ad salutem. cū copiosior essem vobis ī iniurijs refundendis q̄ vos michi in iniurijs dimittendis. Et hec dicēs restituenda damna ꝓxim⁹ assignauit. sicqȝ dispone̅s rebȝ et domui in spe ꝛ pace mirabili spiritū exalauit. ¶ Hinc de ipso versiculo salutacionis angelice aliquid specialius attollam⁹. Potissimum enim laudis eius illō euangelium reputamus in quo eam decentissime paraniphus gabriel honorauit. Et hoc quodam a cisterciēsib⁹ mirum plane miraculum recitatur. Erat q̄dam emerite milicie veteran⁹ q̄ seculo et si tarde renūciās sanctum cisterciēsiū ordinem intrauit. Quesit⁹ autem a magistro nouiciorum si sciret oracionem dominicam scilicet pater noster negauit se numq̄ scire potuisse contestans. Quid plura. Fit labor inanis vt discat. Et cum nō posset precepit abbas vt saltē illi breuem angelice salutacōis versiculum inculcarent. Quod et si multo diutino labore. factū est tamen. Cum enim ad exhortacionem magistri sui ipsū versiculum īter prandendū ad vnā quāqȝ buccellaȝ fere ne obliuioni traderet ruminaret ex frequēti et longo vsu tantā ī ipsa salutacōe mētis dulcedinē cōcepit.

vt cordi eius et ori sola memoria matris cristi tāq̄ alias aduocat⁹ indelebiliter adhereret· Contigit ergo vt post aliq̄n̄ta ānoꝝ circuīcula veteranus ille deuotissime moreret̄ et sepeliret̄ in cymiterio īter fratres· Mira res· De tumulo eius nō multo post a parte capitis arbor nasci ignoti generis visa est· cuius folijs l̄ris aureis īsignita· aue maria gratia plena notabiliter singula cōtinebāt· Qd vbi notum fit dyocesano pontifici ad locū venit miraculi radicem arboris per effossionē diligētem scrutatus est et eam de ore veterāni illius ortum habere probauit· Nō mora· vbi diuine ostēsionis arbustula debitum officium executa ē in oculis ōmū aruit et defecit· ¶ Quicūq; ergo matri cristi cupis esse deuot⁹ salutationem istā frequēs et deuot⁹ ingemines· nec credo q̄cq̄ gratius illi vocalis laudis offerri· Proinde fateor a me q̄situm q̄d ī ipso versu salutacōnis āgelice audiret letius mē cristi· Ego autē nichil ambigēs mox respondi· letāter q̄dem audisse vͥginē gratia se plenā· secū dominū maiestatis ⁊ se in mulierib; idest pre cunctis mulierib; bn̄dictā· ꝫ in eo mariā gratulātius exultasse cōsidero in q̊ audit fructū ventris sui singulariter bn̄dici· Quid mirū? Ipsa dilecto suo· ⁊ ad eā cōuersio eius· Benedictū aute; idest bono addictū · vel bn̄dictū idest digne dictū dicim⁹ fructū eius· q̄a ip̄e malo pene crudel' mortis addict⁹· bono addicitur sedens ī potiorib; patris· Vnde per ꝓphetā dicit̄· Maledictus omnis q̄ pepēdit in ligno· qui vtiq; crist⁹ fuit· ꝓpter qd ⁊ de⁹ exaltauit eū sup omne qd ē· et donauit ei nomē qd est sup omne nomē· Benedict⁹ etiā dicit̄ q̄si bonus dict⁹ q̄a nemo bonus nisi solus deus· ⁊ hoc essencialiter vt in nomine eius ōne genu flectat̄ celestiū terrestriū et infernoꝝ· Quociēs ergo cristum bn̄dicimus fructū vteri vͥginalis bonū simpliciter vel bono addictū dicim⁹ ⁊ in hoc mariā potissie credim⁹ gratulari· Preterea remiscor me adolescētulū adhuc vidisse pariter et audisse pie temeāriū quēdam ī hac sententia ꝫ nō per eadē vͥba de maria cristi matre locutū· ¶ Erāt aūt inter religiosos quosdā spiritu mire feruētes sermo mutuus de maria· Alius ƒm euāgeliū luce specialiter extollebat pudorositatem eius vbi in sermone āgeli fit turbata· Alius prudēciam

ei⁹ et cōstātiā. vbi secūdandā se
audiēs modū cōcepcōis inqt.
atq; alius huīlitatē; vbi ancil
lā se vocās cū tn̄ esset dn̄a āge
lorum gabriel assertionib; obe
diuit. Tunc ille pie temerarius
obortis lacrimis cū applausu.
Et ego inqt meā dicā sentēciā
de dulci maria. Nichil illa stul
tius in creaturis īuenit. Cūq; ī
hoc oēs pariter attoniti stupe
mus. an ignoratis inqt q oēs fe
re totaliter peccatores vbi post
lapsum surgere ceperint deum
vltionum ⁊ vniūsitatis dominū
formidantes ad matrem eius
quasi propiciatorium pietatis
confugiunt et eam vt vere recon
siliatricem carius amplectun
tur. Nec mirū q̄a circa frequēs
ministeriū satagere nō desistit
donec pdigos filios reconciliet
vite patri. At illi clemētissimū
patrē sup se peitentes cū āgel
vt videāt exultātem fere post
modū reconsiliatricis oblita te
neritame nimiū ī pijs patris oscu
la p dulces lacrimas resoluūt.
Audias lector si miraris. auscul
ta. Verissime ⁊ expertissime didi
ci. Quid mirū mr̄e. Quid mirū o
bona dn̄a p oīa. q poptam⁹ est
ille. Dulcis per oīa tu. q vētris
tui fruct⁹ oī suauitate iocūdior.
Quāto enim alcior tanto suauior

fruct⁹. Plane et si pie temera
rius ille. tn̄ verissime dixit. mich
il ī creaturis stultius maria pos
se iuenit. O benignissima mr̄
ne viro illi vel m̄ ī tuo assultu q̄
temerarijs īdigneris hec dicēs
o dn̄a stult⁹ fact⁹ sū. q me coegi
sti. qui ymmo vehemēcior amor
tui. Verū vt seriose loquar de te
inqȝ sancta virago nō te minus
decuit in reconsiliacōem peitenci
um stultā dici q filiū tuū vt sal
uos faceret credētes quē paul⁹
stultescere patris sapiēciā scribi
cauit. Cert⁹ sū pia mr̄ et dn̄a q
nullū ī reconsiliatis amicicie pa
teris detrimentum cum erga fa
uorem tui remissiores existūt.
vt in amorē filij tui plenius tn̄
fundātur quin pocius omnimo
de tibi dulciores sunt qn̄to illi
fuerant graciores. ¶ Sed et il
lud referamus quod certa valde
et indubitabili relacione didici
mus. In partib; lumbardie in
domo quadam fratrum predica
torum apud granum ciuitatem
de gloriosa matre cristi miracu
lum accidisse. Deuotissimi fra
tres sub sincerissimo priore er
ga beatam virginem erāt in ora
cionibus deuoti et infusi sepius
lacrimis diuine cōtemplacōi va
cabāt. Accidit aūt vt qdam ma
gis sedulus secedentibus alijs

vel ad studiū vl ad q̄etem dies q̄nq3 noctes cōtinuaret in preci bus. Hic gloriose v̄gini specialis sime deuot⁹ et supplex speciale ab ea meruit solaciū obtinere. et ɔtigit vt eo solo ī ecclesia re manente altaris circuitū luce io cūdissima circūfūdi et ei super altare gloriosam v̄ginē cū ipsa sua nobilissima prole īauditis vultuū et formarū scematibus apparere. Sup eos aūt in mod℥ stellarū septe3 globi ignei radia bāt. Hec vt vidit frater timuit fantasma q̄q̄ ī signū verissime visionis solacio mirābili ꝛ intel lectuali lumine repleret̄. Dixit ergo cū magna reuerētia cordis et lacrimis. O gloriosa mater et domina nō sū dign⁹ solus vi dere que video. Rogo suppliciter vt si es vere mr̄ cristi vt sentio appareas p̄ori nostro appareas et toti cōuētui q̄ vita sunt serui tui et tue ḡre feruētissimi dile ctores. Hec vt dixit mr̄ pieta tis ānuit et toto ɔuētui scema ꝛ formā p̄orem aperuit. Et vide lector miraculū cūctis seculis īau ditum. Referebāt fratres q̄ hoc viderūt q̄ illa visio imagiaria q̄dem fuit ſ3 ex certis grossis ꝛ circumscriptabilib⁹ lineamētis corpis non cōstabat. Vt autem compacōne aliq̄ ꝛ si ꝓꝓa nō vta mur. corpus illud apparēs dya phanū videbat̄. et tamē tā pro priā tā excellēter egregiā īgere bat formā oculꝭ ītuētiū vt nich il iocūdius nichil capabilius vi dere posse a mortalib3 videretur. Hec vidētes fratres crebrius so lito precib3 et fletib3 īsistebāt. et orabāt benignissimā matrē vt secūdo ꝛ tercio fratrib3 appa reret vt si forte p̄mo dyabolica fuit illusio. in noīe sancte et īdi uidue trinitatis fratꝝ precū in stancia fugaret̄. At q̄nā nulla cristi ɔuētio vl matris eius ad belial. secūdo ꝛ tercio ſ̄m formā prius dictā toto se ɔuētui glori osa dei genitrix demonstrauit. Facta aūt sunt hec in īicio fere ordinis p̄dicatorū vt in tali et tam speciali miraculo regina mi sericordie sibi ipsi debitum ordi nē ɔprobaret. ¶ Vidi in brabā cie ptib3 cisterciēn. ordinis mo nialē in qua cōcursa de iudaysmo opus digne marie matris cristi gloriosius excellebat. Annoꝝ nō plene q̄nq3 in domo parentū iu de orū aduertere cepit aīmo. cur distictio nominū fieret iudeoꝝ pariter ꝛ cristianoꝝ cū vnius vul tus atq3 loq̄le homines essent vtriusq3 gentis. Vita talis pu elle discretio īherebat. tamē vt postmod℥ retulit auidi⁹ audiēti nō

cordi ei9 magis cristianū q̄ⁿ iu
dayc̄ū nomē. et specialiter btē
marie nomē letabat̄ audire cū
cristiani aliq̄d inuicē petere vel
iurare solebāt. Furabat̄ aūt sb
vtraq3 asella panem de mensa
parētū ⁊ pueris occulte mendi
cis partiebat̄ vt regracādo sibi
marie nomem audiret. In hijs
ergo de tēpore ī temp9 mire ꝓfi
ciēs ita sagaciter latitabat vt
neuter parētū aliq̄d sup cogita
tu filie aduⁿtere poterāt ꝟ audire.
Cōtigit aūt vt parētes ei9 a co
lonia ī louaniū brabācie opidū
cū filia deueīrent/ vbi au3 succes
su temporis in domū cuiusdam
preclari presbiteri magistri rey
neri noīe/ cum cristianis pueris
aduenisset et eā ex noīe nouis
set presbiter eamq3 venire libē
cius ad se frequētius aduⁿtasset.
īterrogauit eam dicēs. Vis ne
rachel karissima fieri xp̄iana.
Et illa volo īq̄t. dūmodo erudi
as me q̄d sit fieri xp̄ianā. Tūc
presbiter vt vir sc̄us mire gaui
sus in spiritu sentiebat de puel
la futurū nescio q̄d diuinū. Et ī
cipiēs a ↄstitucōe mūdi cepit il
li scripturas expone̅ p q̄s fides
cristi vꝟ ipse crist9 significari pote
rat vꝟ ostēdi. Quay exposicōnes
vt ipsa met dixit ita ītegro sen
su in illa etate sex ānoy tūc ⁊ di
midij. discrecione spirit9 ītellex
it vt raro oporteret presbiterū
racionem aliquam iterare. Hec
erudicio fere per annū dimidi
ū ꝑdurauit occulto abitu p quē
furtiue et oportune rapta3 puel
lulā edocebat. Et vide āmiracio
nis insigne ꝓdigiū. Nūq̄ⁿ rach
el auditu verbi dei saciari pote
rat vel lassari cū tn̄ presbiter ⁊
martha mīstra ei9 mulier religi
osa et prudens valde/ ambo fre
quenter lassati sibi inuicem suc
cederēt in docendo. Quid pluā.
Mox vt parentes ī filia ceperūt
aduertere cogitatum conuenien
tibus iudeis pluribus conuene
runt in hoc/ vt missam filiam de
louanio vltra renū sponso trade
derēt arcius conseruanda3. Quō
vbi puella cognouit presbitero
cum lacrimis īdicauit vt si illā
eadem nocte non raperet et cri
stianam efficere3. perdita esset
in perpetuum ⁊ confusa. Quod
audiens presbiter puelle prece
pit vt ad solitū auditum sūmo
mane veniret. Quod cum īsin
stanter ānueret de vespere ma
tri ei9 dixit. Per me mater vo
lo ista nocte iacere. Quod dum
simplex puella dixisset et diuci
us rēnuisset mr̄. consensit tādē3
eidē super ceruical ad pedes su
os lectulū precipiēs preparari.

Iacente ergo puellula vsq; ad
mane et obliuiscēte penitus qđ
presbitero p̄cedēti nocte ꝓmise
rat/astitit illa gloriosa mr̄ ma
ria in habitu cādido sup niuem
et offerēs illi vgā splēdidā quā
gestabat dixit. surge katherīa
⁊ iter arripe. grādis enī tibi re
stat via. Hec illa dicēte rachel
vgam apprehēdere credēs de le
cto cecidit ⁊ exclamauit. cuius
clamore excitata matre et q̄ren
te clamoris causā filiaq; cauci⁹
dissimulāte mater ꝑtin⁹ obdor
miuit. Et rachel surgēs ad cōdi
ctū locū presbiterꝫ mox īuenit.
Qui letus assūpsit eā et venit
ad mōsteriū qđ prati dominarꝫ
dicit̄/qđ erat ad leucā dimidiā
dicte ville et gaudētibꝫ cunctis
baptizauit eā nomē katherine/
imponēs ei q̊ vocata ꝑus fuerāt
a cristi matre. Statīq; habitū
ordinis induit baptizatā. Nec
mora vt audiuit pater ⁊ amici
eius qđ gestū ē cōsternati sūt.
Et p ducē dominū terre ⁊ p epis
copū leodiēs. tādem p papā ho
noriū datis maximis pecunijs
laborabāt vt īfra etatem legiti
mam filia ablata pntibꝫ redde
retur. Que si ī domo pntū vsq;
ad duodennē etatē ꝑseuerāret in
fide suscepta tūc iuste cristiano
nomini reddi posset. cogitātes

neq̄ssimi medio tpe īfantilem
aīmū faciliter deflectere posse
vt ad natiua parentū vota redi
ret. Horū fraudulēta conamina
prochdolor multi magni et lr̄a
ti viri pecūia suscepta fouebāt.
pro quo presbiter supradict⁹ nō
modice tribulat⁹ solū cristū et
mr̄ez ei⁹ que auctrix fuerāt hui⁹
facti multis lacrimis īuocabat.
Mira res ⁊ vsq; in presens cun
ctis secul̄ īaudita. Petijt a pres
bitero ad ōnem citacōnē ⁊ iudi
cē se puella deduci. forsan inq̄t
iudices flectent̄ etate ⁊ ad mei
piaculū mouebūt̄. et factū ē vt
petiuit ⁊ dixit. Ut enim q̄dam
die apud leodiū venit corā epis
copo clericis et magnatibꝫ diū
sis aduocatos ⁊ iudices tā cōstā
ti q̄ͦ veridica racione confudit ⁊
mouit vt voces vlulancīū ⁊ cla
māciū cūꝫ lacrimis pre stupore
in ecc̄a sancti lamb̄ti a locis di
stātissimis audirētur ita vt om
nes maifestissime discerēt ⁊ vi
derēt in tā exili etate diuini spi
ritus sapientiā ꝓualere. Hinc
post ānos duos cessatū ē a lite
iuris/⁊ aliud decepcōis tendicu
lum prepatum. iuuenis elegan
tis forme iude⁹ cōduct⁹ ad hoc
venit ad mōsteriū supradictū in
q̊ puella erāt simlato aīo baptis
ma suscepit. Qui cū se fingeret

mito modo vt puelle q̄si cognate sue gracia erudicōis loq̄ possēt. dicebat enim plus sup oīm ser monib; michi cognate verbum salubrius imprimet. Illa tn̄ vt michi retulit īterius discerne bat fictū ad fidem iuuenē acces sisse. ⁊ ideo nec prece nec precio nec vlla obediētia flecti potuit vt solū v̄bum iuueni loq̄retur. Hec vt viderūt iudei miseri ces sauerūt ab illa. Iuuenis aūt ad vomitū ē reūsus. Hanc postea tāta ḡra potiri vidim⁹ vt nich il ea serenius videri posset. Cū q; nobiliū parētes cū multa am bicōne venirent videre filias et cognatas hec cor̄ ymagine bt̄e virginis veniebat et graciosо vultu dicebat. Alie sorores nr̄e moniales a matrib; et amicis solatiū habēt ⁊ gaudiū ego au tē; paupcula pupilla et ī digna ad te dn̄am ⁊ cognatā meā fidē ter accedo. tu sola pre oīb; esto m̄i refugium et solamen. Et hec dicētem q̄s dubitet eā a miseri cordissima pietatis matre sola tio defraudari. Nō te dec; o do mina tuā carnē tuū sanguinem spernere. de cui⁹ gn̄e vt rosa de spinis orta est. liliū de tribulis gn̄atu;. Et qm̄ de iudeis sermo exortus ē de cōuersione cuiusdā iudee alterius rem nup gestam

mirābilem referā m⁹. Erāt ī par tib; theutonie mōsteriū v̄ginū quo bellorū euentu funditus de structo ad dom⁹ parentum moni ales redire cōpulse sūt. Quarū vna pulcherrima agnes nomi ne vbi ad patre; milite; redijt ab eo violēter opp̄ssa mox īpreg nata fuit. Ad partū ergo appro pinquās anxia fugit ad deuia et partu edito adē dyabolus in specie mōchi q̄ se ei⁹ ↄsobrinum cōtestās et ↄsciū facti ei⁹ dixit ad eiulātem et q̄si pre tristitia desperātem. Ne tu karissima p partū editū cū patre ⁊ parētib; confundaris paruulū ī stagnū ꝓximū ꝓice. si enim vixerit la tere non potest. Tūc m̄r miro certaminis pōdere fatigata tādē post lacrimas post dolorē vict erubescēcia m̄rnū pect⁹ et mox paruulū submīsit ī stagnū ⁊ sta tī dyabolus ad mire tabescēte; dolore cōiecit. O inq̄t oīm femi nar̄ miserrima q̄d nūc restat. Melius est vt sine scandalo tui et tuor̄ in grauiori mortis peri culo. facta michi confessione in aquā cu; filio te submergas. Hoc audito īclamans mulier exhor rescit ⁊ gloriosā; v̄ginē m̄re; cri sti īuocat ↄtra dyabolū adiutri cē. Nec morā vidit demonē cū fu mo et fetorē teterrimo disparētē

et mox effusa ī laudem matris cristi ad spem meliorē in prece et lacrimis cōfortat. Venit ergo in primā ciuitatem et hospicio suscepto ab honesta matrona locata est ab eadē cū quadā iudea sara noīe vt eius paruulū enutriret. Mansit ergo annis qnqȝ cū eadē iudea in tanta cordis tristicia vt vix eam q̄s posset videre ridētem. bis ī pane ꝛ aqua per ebdomadā ieiunabat. Interī domine sue iudee de fide cristi et bonitate ac pietate matris eius vt eāt femina prudēs et eloquēs predicabat ꝛ sensim cor illius v̄ba edificātia ꝛ efficatia penetrabāt. Cuius hortatu orationē dominicā ꝛ angelicam salutationē addiscēs. cristū et matrem eius cotidianis precibȝ inuocabat. Hinc factū ē vt nutrix ipsa cuidam fratri ordinis predicatoꝝ nomine conrado confessa mitteref ad papā. Obtenta ergo absolucōne ad patriam est reūsa et accelerauit visitare iudeā dudū dominā suam. Quā illa gratulabūde valde suscipiēs rogauit fessam q̄escere super lectū. At vbi vespere iudeus venit et cognouit hāc esse nutricem q̄si in furiā raptus suspectā eam quasi peruītricē sue vxoris habebat. Certe inq̄t male venit huc īsidiatrix. ista iā occidam eam et mox extracto cani[f]ulo inuadit dormiētē et tria dedit ei vulnerā citra vel ītra cor. Hoc viso iudea horruit et ītrans thalamum obserauit. Hinc noctis medio facto signo iudeus synagogā cū vicinis intrauit. iudea autem post luctū obdormiēs in sompnis vidit gloriosissimā dominā cū duabus puellis ad occisam mulierē intrātem et ex tribus pixidibȝ quas ferebat vnā quāqȝ vnguine salutari. ī rediuiuū statū mortis vulnera reducētem. Intuere lector. mirāre miraculū. Judeus mane rediens occisam feminā non īuenit. credebatqȝ ꝙ vxor sua cadauer mortuū subterrasset. hoc idem de viro vxor illuce sēte die credebat. et super hac re nec q̄s alterꝰ requisiuit. Vix dies .xl. completi sunt ꝛ ecce venit mulier peregrina iudeamqȝ et virū eiꝰ ex parte agnetis occise efficiosissime salutauit ꝛ abijt. Tunc iudeus vxori ait. Quid est ꝙ illa viuit? Nūq̄d occidi eam. Cui vxor. Potens est inq̄t cristꝰ domīnus eius mortuā suscitare. Et iudeus. hoc est ait qđ semp timui ꝙ te apastatā duceret in errorem. Nec morā. hec dicēs arreptā hēbit vxorē ꝛ ī thalamo duobȝ

annis reclusit obstructā. Hinc accidit vt ad remotiora recedēte iudeo vxor euasit ꝛ cum duob⁹ paruul' tercium gerens in vtero ad ecclesiam fugit ꝛ cū gaudio fideliū qui eam ditissimam ꝛ honestissimā nouerāt baptisma suscepit. Hanc postea duo filij eius adolescentes et vna filiarum secuti sunt et fidem alacriter susceperunt. Mansit aūt post baptisma cum filijs dicta dudum iudea i coloniēsi diocesi mutato nomine vocata gertrudis ꝛ inuenit agnem quondam nutricem suam ibidē manētē et de conuersione ei⁹ inestimabili gaudio gratulātem. Quesiuit ergo ab agnete gertrudis quō reuixisset. Et illa mirata subrisit dicens. Quare nūq̄ᵐ mortua suscitarer. Ad hec stupefacta gertrudis. Vere inq̄t vidi q̄ȝ vir meus trib; vulnerib; cultro ꝯfodit occidēs. Et ait. Nouerat crist⁹ oīpotens q̄ȝ i somnis tm̄ me vidisse ꝛ nō sensisse videbar ocacidi. Mane vero offensam vita tui si māsissē precogitās oīb⁹ insalutatis recedere festinaui. Nec mora. ḡtrudis apprehensa veste circa collū agnetis lacerauit eā simulq; cilicium quo īduebatur ad carnē vsq; ad pect⁹ mediū. ꝛ inuenit maīfestissimas triū vulnerū cicatrices. Maīfestata sūt hec archiepō coloniēn. dn̄o conrado. Mortua ē enī ī maxia penitencia et feruore spiritus. Ann⁹ secund⁹. M.cc.lxv. eo tp̄e voluebatur quo ipsa agnes a iudeo occisa ē ꝛ p gloriosam cristi matrem et virginē suscitata. Gertrudis vero supstes ē miro fidei colore succensa. ¶ Nunc q̄a de iudeis mentio facta ē mirāculum celeberrimū referā/qđ āno pn̄ti ab incarnacōne dn̄i. M.cc.lxi. factū est in villa theutonie forchē nomine. Contigit aūt vt q̄dā maligmissima vetula iudeis familiaris effecta puellā eis ꝯ noꝝ .vij. orbatā parētib⁹ venderet occidendam. Hanc igitur in secreto sup plura parua linthea mina obstructo/ore eius in oīb; fere iūcturis membroꝝ īscisioīb; vulnerauerūt maximo conamie sanguinem exprimentes et ī ipsis linthcaminibus diligētissie receptātes. Hanc aūt post tormēta defunctā iudei ī aquā fluiuidam ꝓpe opidū piecerūt et super eam cōgeriem lapidum posuerunt. tercia aūt vel q̄rta die per manū erectā ad celū a piscatorib; est īuenta/ꝛ ī opidū deportata horrentib; ꝛ clamātib; popul' ab impijs iudeis tātum flagitiū perpetratū. Erāt aūt in

vicino marchio de badē q̄ mox audito tāto piaculo puenit ad corpus statimq̄ȝ erectū residens tetendit man⁹ ad pñcipem q̄si vindictā sanḡnis vł forte mise ricordiam imploraret· Post ho ram vero dimidiā iterū se depo suit defūcti more supinā· Abdu ctis ad hoc spectaculū ipsis iu deis statim irruperūt ōnia vul nera corporis et in testimoniū nephande necis copiosū sangui nem effuderūt· Mox clamor vul gi ad sydera tollit̄ ⁊ in vindictā zeli totaliter aīatur· Ex q̄bus i dicijs capta est vetula ⁊ cōuicta⁊ maxime cū filia ei⁹ paruula om nia prodiderit· quia a puero et ebrio extorq̄tur veritas· Judei q̄ q̄ȝ capti sūt q̄ in puellam man⁹ nephandas extēderūt· totaq̄ȝ ⁊ suspensi sūt cum vetula· duo ve ro se mutuo iugulauerunt· Hec nob̄ ordinis fratres predicatoꝝ reyner⁹ ⁊ egidi⁹ sicut illi q̄ ī vil la fuerūt post triduū quo hec gesta sūt veraciter retulerunt·

¶ Hinc igit̄ videndū est/ cur iu dei ꝑm cōsuetudinē in ōni ꝓuin tia quā īhabitāt xp̄ianū sang uinē fūdant· Certissime enī re pertum ē q̄ ōni āno in q̄libȝ ꝓ uintia sortes mittunt· que ciuitas vel opidū xp̄ianū sanḡnē alijs ciuitatib⁹ tradat· Constat q̄dē ex sancto euāgelio q̄ pylato la uante man⁹ ⁊ dicēte· mund⁹ sū ego a sanḡne iusti huius· iudei impijssimi clamauerūt· Sāg uis ei⁹ sup nos ⁊ super filios no stros· Sup q̄ btīssimus aug⁹· in ꝑmone quodam q̄ īcipit· in cruce· inuere videtur· q̄ ex ma ledictōne parētū currat adhuc ī filios vena facinoris p maculam sanḡnis vt per hanc fluidam ī portune ꝓles impia inexpiabi liter cruciet̄ q̄usq̄ȝ se reā sang uinis xp̄i recognoscat penitens et sanet̄· Preterea audiui quē dam litātissimū iudeoꝝ nr̄is tē poribȝ cōuersū ad fidem dixisse quēdā q̄si ꝓphetā eorū in extre mo vite ꝓphetasse iudeis· Cer tissime nos inq̄t scim⁹ nullo mo do sanari nos posse ab illo q̄ pu nimur verecūdissimo cruciatu· nisi solo sanḡne xp̄iano Quod vbū ceci supbi iudei ⁊ impij ra pientes induxerūt in ōni āno in ōni ꝓuincia fūdendum sanguinē xp̄ianum· vt tali sanḡne cōua lescāt· Et addidit· male inq̄t ī tellexerūt verbū sanguinē intel ligentes cuiuslibȝ· sed prorsus illū sanguinē qui in sa lutem peccaminū cotidie fūdit̄ ī altari· quē q̄cūq̄ȝ vērm ꝯuersus ad fidē cristi sūpserit vt decuit mox sanat̄ ab illa maledictōne

paterna. ¶ Magistro richardo normāno viro p omnia lr̄ato ⁊ pio narrāte cognoui. ꝫ ⁊ ī scriptis cuiusdā frīs ordis predicatorū in beluaco legisse me memini. Quēdaꝫ ī normānie partibꝫ virū flagiciosū valde ⁊ īpiū fuisse suis temporibꝫ rapinis ⁊ cedibꝫ hoīm debachātem. quē inimici sui ī decliuo mōtis cuiusdā dephendētes āputato capite peremerūt. Cuiꝰ caput abscisū trūco corporis ī loco manēte in vallē sb iacentem deuolutū est clamans horribiliter p hec verba. Virgo sancta maria da verā ↄfessionē. hoc nō paucis horis īcessanter capite clamāte vnꝰ īimicorꝫ pro sacerdote cucurrit in villā. Venit ille. ꝫ appropinquare nō audēs nisi relatū caput suo corpori cōpaginaret. Qd vbi factū ē aduenīt presbiter. sedit. et loquēte capite compaginato cōfessionē illius audiuit. In fine ergo confessiōis presbiter inquit dicēs. Miror in miraculo de te fcō sup ōne miraculū qd audiui. Et ille. causa inqt miraculi hec ē. Audiui adhuc iuuenis q̄ quāqꝫ quartaꝫ feriā ⁊ sabbatū ī honore gloriose vgīnis marie ieiunaret verā ↄfessionē anq̄ ab hac vita discederet matris cristi precibꝫ obtineret. hoc vt audiui ī omni scelestissima vita mea dictū ieiuniū obseruaui. alterius boni nichil aliud feci. hoc sacerdos audito miratus est et statī vbi hoc dicētem et confitenteꝫ absoluit spiritū de functꝰ efflauit. Nota ergo lector me nō credere esse regulā necessariā sup hoc ⁊ in dictis ferijs ieiunijs efficacem q̄ q̄ gloriosa vgo in isto peccatore tale voluerit miraculū demōstrare vt sedulos dilectores suos iuuādos a se et honorādos alicus cōprobarꝫ. Scio tñ ⁊ certꝰ sum q̄ in multis dictum ieiuniū efficaciā habuerit salutarē vt ī fine confessionē verā haberent ⁊ arcius peniterēt. ¶ In germanie partibꝫ circa annū ab incarnacione domini. M. cc. xxix. gloriose vgīnis marie assumptio solemnis instabat. Missus ergo frater ordīs predicatorū religiosus et feruens valde ad stacionem quādam indictā solēniter predicare. venīt mane ad fluuiū q̄ medius erāt loco stacōis ⁊ loco fratrꝫ ⁊ nō inuenīt aliquē q̄ eū in naui trāsponeret vt solebat. Angustiatꝰ ergo non modice predicandi tempore iam instante nec locus erat transire per pontem eo q̄ sinū amnis extenderat. in cristū et matrē eius fido corde ↄfisus cū pce supplici cappā

ordinis expositā super vndas
liq̄das explicauit signo crucis
edito resedit desuper et siccis
omnimode vestib⁹ ptransiuit.
Frater vero socius eius tm̄ mira
culū āmiātus nec seq̄ ausus na
uem ad trāseūdū diu postmodū
expectauit ⁊ transiuit. ¶Simi
li modo frater eiusdem ordinis
predicatorū vir deuot⁹ et bonus
in angliā transiturus rogauit
in portu dominū nauis vt se et
secū in naui sociū reciperet prop
ter deū. Sȝ ille nec deū timuit
nec fratrem reuerit⁹ est. ħ subla
to velo nauigauit a portu. Tūc
frater angustiat⁹ grauiter. vrgēs
eni erat negociū trāseūdi. post
oracōnes et lacrimas fiduciam
mente concepit et ad sequendum
fratrē sociū exhortatus iter vn
das pfundi maris tinctis tantū
in sūma extremitate vestigiis
ambulauit. Nec mora. vbi nau
ta retrospexit exhorruit et fra
tres mox cum velocitate naui re
flexa suscepit. veniāq; petens
cū lacrimis indulgēciā impetra
uit. Vidi hominē fide dignissi
mū q̄ fratrē eūdem ābulantem
in fluctib; vidit ⁊ michi i mag
na deuotione obortis lacrimis
enarrauit. In ordie cysterciē.
specialiter debito v̄gini glorio
se multa valde facta mirabilia re

feruntr q̄ nōnulli ex eis p scrip
ta digna memorie tradiderūt.
nos tamen vnū qd nostro cōti
git tp̄e licet forte cōscriptū sit
referam⁹. ¶Fontis claustrū ip̄i⁹
est nobilissimū atq; ditissimū.
Contigit aūt vt i obnubilacio
ne celū tempestatem aeris gra
uissimā minaret. que ⁊ facta ē.
Sparsis ergo chorusćacōibus
vndeq̄q; per aera sequūt et ful
gura. q̄ vt viderūt mōchi certa
tim ad ecclesiam fugerūt vbi
cōuentu totaliter i choro cōgre
gato videt patrie ⁊ specialiter
claustro piculū iminē. inchoāt
altissimis vocib;. Salue regina
misericordie. ⁊c. Et cū venissent
ad illū locū antiphone. Eya er
go aduocata nr̄a illos tuos mise
ricordes oculos ad nos conuerte.
subito vehemētissim⁹ ventus ab
occidēte veniēs cū horribili fra
gore tonitrui fenestras ecclesie
vitreas cū tanto ipetu totaliter
dissipauit vt ecclesia firmissie
solida corruere videretur. Nec
mora. vbi i tanto discrimine sa
tis pterrit⁹ cōuēt⁹ flexit genua
et illa v̄ba antiphone cātauit.
Et ihesū benedictū fructū ven
tris tui nobis post hoc exiliūm
ostēde. Statī ymago crucifixi q̄
media stabat iter chorū mona
chorū ⁊ conuersor fratrū cōuersa

ab orientem v̄sus chorū mōchoꝝ reflexa est. Et vt michi a monachis dictū est ɔtra naturā pictu re oculos aperuit et mox oīs tremor sublata tēpestate cessauit. Quis ergo ī tāto miraculo non obstupescat. Quis non videat ꝛ plene collaudet illaꝫ misericordie patronā et mrēm q̄ speciali ꝑuilegio cristo potest impare ꝛ filio reconsiliare miseros quos noxa ꝓscripserat vt bn̄dictum Jhesū fructū ventris sui illꝰ ī salutem ostēdat q̄ɔuentur⁹ est reprobis incōdēnacōnem. huius fructꝰ gratia mirū accidit qd̄ subiūgo. Erat frater wolterꝰ nomine ordinis predicatoꝝ de meysenborch vir nobilꝭ et religiosus valde q̄ ꝑbēda cathedralꝭ ecc̄e ī treuerī derelicta necnō ꝛ alijs possessionibꝫ magnis sub āni etatis sue .xvi. predicatorū ordinē ītrauit et ītm̄ sciētia ꝛ religione ꝓfecit vt ꝑore in multis domibus et lectore ī ordine magnificis haberet hic a quodā prīcipe īperij vocatus multa īstācia venit vt ei ad salutem ɔsuleret et eiꝰ cōfessionē audiret. Precedēti aūt nocte q̄ prīcipē de mane auditurus erat meū ī thalamo vno ī domo iacebat. In tempeste aūt noctis silētio clamare valide cepit q̄si ī somnis. bn̄dictꝰ ihesus fructus ventris tui. quo mirati sumus pariter et gauisi. Mane facto conueni secreius dictum fratrem quid sic clamans valide sompniasset. Qui respondit. In consuetudine inquit duxi multis annis vt ī salutacione angelica nomen ihesus addam dicens. Et benedictus ihesus fructus ventris tui. Hinc nocte ista factū est vt nequā ille hūani generis inimicꝰ inuidens saluti principis quem auditurus sum strangulare me voluit ꝛ ego in solitam salutacionis vocem pauidꝰ exclamaui et hec dicēs abcessit. Simile q̄ꝫ accidit michi cir illam nobilem iuuenculam relictam Frederici filij comitis de vienna a seculo reuocassem et ad cisterciēn ordineꝫ adduxissem illaqꝫ primo grauissimis demonum īsultibꝰ pulsaretur vidi q̄ dyabolus a dextris eius stabat et eam ad se fortiter trahere conabatur. Ego autem ex aduerso stans et eam a vomitu retrahere non valens clamaui audientibus fratribus qui mecum erāt. benedictus ihesus fructus vētris tui. Nec mora iuuencula liberata est et in ordine ꝑstitit. tantūqꝫ profecit q̄ abbatissa effecta est et custos collegij virginalis.

Hic idem frater est qui nobilissimā illam puellā comitis de vienna vt postea dicem⁹ ⁊ ad statū vite pfectissimū adduxit ⁊ in miris et īauditis tribulacioib; lacrimis ⁊ precib; cōtinuis cōstātissimā cōseruauit. ¶ Retulit q; michi frater ordinis predicatorum de cuius veritate et sinceritate non dubito miraculū de gloriosa xpi mr̄e maria plane piissimū; Vir q̄dam lōgo tp̄e deuotus deo ordinē cistercien. intrauit in quo ⁊ si diu sancte vixit. tamē tandem dyabolo temptāte deuict⁹ in peccatū cecidit et multis per hoc occasionē scandali dedit; Pro quo vt in illo ordīe cōsuetū est grauissime tribulatus. ad cor tn̄ cum amarissima penitencia rediit et se ad gloriosam cristi matrem in precib; ⁊ lacrimis cōtulit; In magno igitur luctu per tp̄s nō modicū positus tandē die quadam orauit ⁊ raptus in excessū mētis gloriosam v̓ginē vidit et ī brachio ei⁹ quasi lactētem puerū paruulū super omnē pulchritudinez speciosū. Cumq; videret p se matrē supplicātem instabat ille se a peccato et tribulacōnib; liberari et ad gratiā p̄oris vite restitui. s; cū puer q̄si renitens vultū auerteret et mater ecōtra puerū i altera brachii pte transferret vt cōmodosius vultui eius vultum sue benignitatis īgereret illeq; iterū vultum auerteret ⁊ auersū matr frequēcius regirarz. tandem post mirā et piam supplicacionē euicit mater in filio ⁊ vultum eius ad piaculū serenauit vt peccatū hoīs ad īdulgēciam et statū prioris vite ad gr̄ciam condonaret. Quid mirū. Marie enim speciali priuilegio cōcessū ē vt s̄m pphetā vtrūq; arguere posset et manum ponere in ambobus; Qd̄ in libro de naturā rerum apte valde signatū est vbi dicitur q̄ in deserto vbi vnicornus illud ferocissimū animal in mortem hominū grassatur atq; ferarū. puella v̓go relinquatur. qui adueiens ōni ferocitate deposita casti corporis pudiciciam in v̓gīe veneratur. qd̄ reclināns caput ī sinu v̓ginis soporatur. Cui⁹ cornu vt vidim⁹ in brugensi ecclesia flādrie .vij. pedū in longitudīe v̓go manib; apprehēso flexibilē reddit ⁊ animo moderatū. ita q̄ q̄nq; capitur ⁊ occiditur vel ad spectaculum exhibetur. Quid in vnicornu ferocissimo aīmali nisi cristū signatū accipimus⁹ q̄ vnice potestatis ē q̄a non est potestas que cōparetur ei et ptās eterna q̄ non auferetur.

q̄ ante īcarnacōez puniendi in celo ī angelos ꝓpter supbiā in terra ī hoīes ꝓpter iobediētiā· ī sodoītas ꝓpter luxuriā· ī filios israhel ꝓpter murmur siue cra pulam seuiebat· Huic nullo au dēte ɔtradicere seuienti clamās cōquerit ysayas· Nō est inq̄t q̄ ɔsurgat ⁊ teneat te· Et vide q̄ vere ⁊ q̄ recte cōq̄rit· Neqꝫ enī hoc āgelus in celo nec sanctus in terra presumpsit· sed illa pul cherrima mulierū maria virgo stirpis dauitice ī deserto mūdi a filio dei mediāte angelo para nipho inuēta ē· cuius pulchritu dinem v̄tutum ⁊ sapientiā ⁊ pu diciciā casti corpis venerat⁹ ele ct⁹ ⁊ in sinu v̄ginal' vteri caput altissime diuinitatis sue humi liter īclinauit· in q̄ nouem mē sibus sopoātus ī tātū a sua fero citate deflexus est ⁊ aīm⁹ mode ratus vt se capi permitteret ⁊ oc cidi maīb⁹ iudeoꝝ· indeqꝫ resur gēs ⁊ ascēdens ī celū ante cōspe ctum paterni vultus ⁊ ciuiū sup noꝝum in gloriam solēnis victo rie qua cōtra demones triūpha uit ad ammiābile voluit specta culum exhiberi· Et inde est q̄ nō modo seuit vnicorn⁹ noster ihe sus· sicut ātiq̄tus seuiebat· q̄ q̄ et peccatores maiores nūc sūt q̄ tunc fuisse ꝓbant· eo q̄ salu tis veritas magis innotuit et fo mes peccati p mortem eius mi noratus sit ī peccāte· Sꝫ virgo materqꝫ ꝓpter nos materno iu re ⁊ fiducia patronali cornu illd vnice potestatis obseruat vt ip sos q̄sqꝫ lōganimitate sua paci enter expectz ⁊ nō vt olim mor ī scelere feriat deliquētes· Sed q̄d conor florentissima v̄go pia mr̄ et dn̄a q̄d conor ꝓseq̄ virtu tes tuas· Si cuncta mei corpis mēbra ⁊ oēs gutte vitalis sang uinis mei verterentur in līguas pocius tamen michi laudis tue v̄ba deficerent q̄ exempla· Hic de clarissima in personis virgi nitatis dignitate s̄m textus cō sequentiam aliqua videamus·

Item in eodem capitulo·

Integritas est cunctis api b⁹ corpis virginal'· Dicā ergo illud ⁊ si a multis odiosi⁹ audiatur· Multoꝝ hactenus fu it opinio vt si in mulieribus pu doris sigillum itegrum perseue ret· habita contricōne ⁊ penitē tia iam pacta bia tamē deberet et credi incorrupte etiam si ali as corrupte sint et virginitatis aureolā promereri· Quod ille incō parabil' sciencie magister alber t⁹ frater ordīs predicatoꝝ ⁊ dix it ⁊ scripsit· nullo mō debere vir ginē reputari quā sopita sensuū

racōe in carnali delectacōe flux
us concupiscēcie polluisset/etiā si
sigillū pudoris intactū incorrup
tum ꝛ integrū conseruet· Alioqui
in sexu virili q̄ illo sigillo caret
neq̄q̄ vginitatis dignitas ha
beret· qd̄ vtiq3 dicere impium
et absurdū· cū beatissim9 apo
stolus Johānes euāgelista vir
go sit elect9 a domino ꝛ pro eo
inter ceteros magis dilectus·
Teneamus ergo q̄a et in muli
erib3 ꝛ ī viris dignitas vginal
est et in vtroq3 sexu sancti aure
olam merebūt· In mulierib3 ve
ro ꝛ si recidi9 p fluxū concupis
cencie carnal aliq̄ in mēte cor
rupte sūt dū tamē sigillū pudo
ris a coitu viri ītegrū pseueret
habita contricione et penitencia
de peccatis consecrari ꝛ velari ab
epis q̄si vgines iure possūt· et
hoc q̄dē fit ad īdulgēciā pie ma
tris ecclesie q̄ in casu recidiue
humane cōsulit ꝛ pudori· Hinc
preterea vginitatis exempla q̄
nostris temporib3 euenerūt ad
exhortacionē vginū disseām9·
De vgitate aūt loq̄tur beatus
augustin9 dicens· Multe q̄dem
contrarios conatus parētum suo
igniti ardore supni amoris sup
auerūt· Iratus est pater plora
uit mater nō curauit illa cui an
te oculos vsabat speciosus for

ma pre filijs hominū· Huj9 rei
exempla q̄pluima q̄rū vnum
sub nostro tpe qd̄ a nobili de go
melin ppe cameracum accepi vt
pote q̄ psonā nouit ꝛ vidit glo
riosissimū referām9· In re ma
q̄dam sanctissima virgo fuit no
mine iakelina· Hec soror nobi
lissimi ꝛ ditissimi comitis apu
lie sapiētia ac decore prestātis
sima fuit que cū a fratre comite
tradi nupcijs conaret/assūpto
virili habitu clā aufugit· ditās
ergo nūcijs per oēs vias frater
comes eam īseq̄tur via q̄ fugie
bat· Nullū aūt effugiū soror vi
dens ad obuiū mare se cōtulit ꝛ
crucis signo se signās ī mari se
ex alta rupe pieciat· Quod vbi fra
ter vidit eiulatu magno sorori
de rupe clamauit· Super ōnia
michi soror karissima/reuītaris
ad me cōstruā tibi mōsteriū di
tatū copijs ī quo libere seruias
soli deo· Cuius clamores vgo san
cta quasi surda aure ptrāsiens
per āpla maris spacia procede
bat· Et vide q̄nta vtus diuini
miraculi· Nimirū natādi artis
ignara oculꝰ ac manibus in celū
extensis quasi per aridū ābula
ret maris pfūda trāsibat· Quo
trāsito in desertissimis grecie si
luis trib9 āniis sub virili habi
tu sanctissīo cuidā seni hēmite

seruiuit vt sibi spiritualem viuē
di modū plenius īformaret. In
de verens astucias inimici et ne
quicias ne se proderet feminam
q̄a heremitā erga se affici soli
to āplius aduertebat. fugit cō
tra mare ī propinquis sicilie de
sertis et ibi super arborem ad
iutorio cuiusdam fidelis viri ar
to valde constructo tugurio per
nouenniū latitauit. eodem sibi
viro ita elemosinam ministrāte
vt numq̄ propter victum descē
dere cogeretur. Hec postea ī ro
mam spiritu cogente peruenit et
īnocentium papā tercium cū oī
clero et populo ciuitatis seuera
et audaci redargucōne pmouit.
Hic victꝰ eiꝰ longissimo tēpe fu
it. ter in ebdomada nullo adie
cto panem cū aq̄ comedit et su
per nudam penitꝰ terram eq̄ta
ceruice pedibꝰ reqeuit. Talia
et hiis similia de v̄ginibꝫ facta
et gesta meo tpe si referrē po
cius me tp̄s deseret q̄ exēpla.
Vidimꝰ enī plures filias comi
tum et baronū q̄ spretis nupcijs
in mōsterio vel congregacōibꝰ
virginum vitā celibē elegerūt.
quarū inter ceteras vnā filiā vi
ensis comitis vidi que ad predi
dicacionē cuiusdam frīs ordinis
predicatorū walteri nomine cu
ius supra fecimus mentionem ī
audita cōstancia parētes euicit
vt spōso suo casto ihesu cū soro
ribus ordinis predicatorū ī val
le beate marie in dyocesi treue
rensi libere deseruiret. Hec enī
romanorū moderatoris neptis
et impatoris grecie consobrina
et achaie principis soror a pa
rentibꝰ et amicis p̄parabat nobi
lissimis nupcijs copulari p quā
posset earū posteritas sublima
ri. Illa aūt alias intendens sol
licitauit aīo matrem dicti loci
sorores ūisere. Quo vbi venit ali
as cum militibꝫ et familia mre
intenta filia vt prius ordina
uerat vocatis in capitulum soro
ribus votum religionis fecit ha
bitum induit et impositum res
ponsorium. regnum mundi ip̄a
met inchoauit. qđ conuētū letis
simis vocibꝫ ꝓsequētē audit. ma
ter mirat̄ concētum repētine le
ticie. Mittit vnū ex suis videre
q̄d esset. renunciat ille beatissi
mā yolendā habitu sacri ordi
nis insignitā. Quo audito mr̄
attonita. accurrit rape filiā fur
būda. Nec cūctata emunitatem
loci violēter īfrīgēs raptā secū ad
duxit et ī palatio viēnēsi artissi
me custodie māncipauit. Et vide
quali constancia vicerit. Cibis
tantum regularibꝫ scd̄m ordinē
contenta alios comedere nulla

cogi violēcia poterāt· alia q̄ʒ sta tuta ordinis a q̄bus corpus vel animus arceri non poterāt vigi lantius obseruabat. Detracto tamē illi habitu ordinis violen ter· coloratis eam vestibus in duebant. Nuditatem enī pati v̓ginalē pudiciciā nō decebat. Quid moror verbis· Per ep̄os abbates ⁊ prelatos ⁊ per alteri us ꝓfessionis moniales et reli giosos diuersi generis tempta bat̄ nec tamen īsta terreniū vel ad reditum seculi vel saltem ad laxioris vite ordinē· animū ei⁹ conuertere potuerūt. Dicebat enim verbis īnitens apostoli. In ea vocacione qua vocata sum immobilis ꝑmanebo. Parētes igit̄ et amici a reuocacōe illius finaliter desperati eā redire ad dictū locum ⁊ ordinē ꝑmiserūt. Ubi tantis exemplis vite fulgʒ vt nulla in ea deesse v̓tutis dig nitas videat̄. ¶ Vidimus ⁊ illā quā minus iuste extremā poni mus filiā ludowici regis frācoꝝ sororē scilicet deuotissimi regis ludowici qui felicissime regnat ad presens. hec despōsata filio frederici cōrado romanorū īpeā toris in v̓ginitate ꝑmanere in nuba preelegit q̄ soli deo vacās adeo cōtēplacōi data ⁊ v̓tuti vt nulla ei cura in vllis trāsitoriis videat̄. Sʒ et ipsius frater quē diximus rex deuotissimus ludowi cus itm̄ āplectit̄ virginee dig nitatis pudiciciā ↄsectantes vt parcius collegerit maximā mł titudinē beginaꝝ vt se ī hūilita tis obsequiis exerceat ⁊ salute·

De fuga peccati contra naturā· Capitulum· xxix·

Apes inter se nullo ↄcu bitu miscētur· nec ī libi dinem resoluūt̄. Sapiē ter et bene v̓ba distinxit. Coi tus enī est naturalis maris ⁊ fe mine tamē ad fornicacōnis vel adulterii ꝑtinet malū· Resolu cio vero in libidinem īnaturał vicii tāgit crimē. Et hoc fit du pliciter· vel per se vel per aliū q̄d fel dici potest omniū pecca torū. Et q̄dem de demoniis incu bis in diuersꝭ libris expositorū legi vt ī libris augustini sup ge nesim cōtra manicheos et aliis multis locis. De demonibꝫ vero sucubꝭ me nūq̄ legisse repperi. Et in hoc notat̄ q̄ viciū contra naturam demonibꝫ est etiā vere cūdum· Qd̄ glosa velle videt̄ super illū locum ezechieł· xix· vbi dicitur. dabo te ī manibus palestinorū idest demoniū qui etiā erubescāt de via tua sceleā ta· viciū ↄtra naturā ītelligēs.

¶ Michi per plures annos in
episcopatu cameracēn. vices ge
renti episcopi ī confessionibꝫ au
endis. quedā mulier cū maxi
mo merore ꝛ pudore ē confessa
se assuefactā hoc scelere ī lcō las
cuisse. demonēqꝫ inter se et pa
rietē cū cachīno clamātē audis
se. hi. hi. hi īterieccōēꝫ signis īdig
nātis. Qua voce cōfusa mulier
eadē hora cucurrit ad me ꝛ bn̄fi
cio absolucōis accepto. penitēci
am etiā vltra q̄ꝫ statui amarissi
mā egit. ¶ Sꝫ et aliā ꝑ idē fere
tps audiui vocē q̄ cū multis lacri
mis m̄ cōfessa fere se ī cōsimili vi
cio pollucēteꝫ audisse vocē demo
nis ꝛ dixisse. Age misera age qd̄
agis. bn̄ tibi soluet̄ in exicio qd̄
nunc facis. Nec multo post vbi
mulier confessa est et a peccato
resilijt ex timore maximo mortem
incurrit. ꝛ qd̄ hī ꝑ penitenciā nō
expleuit ī purgatorio diris pe
nis exsoluit. ¶ Richarda q̄dā
hui⁹ vicij nephādissima vetula
fuit q̄ multis ānis in mōsterio
degēs nichil tn̄ religiōis ī eo cō
secuta ē āvtutis. ymmo tāto eāt
deterior q̄nto magis professa
fuerat sc̄itatem. Mortua ergo ī
claustro sepulta ē. Nec mōā. se
quēti nocte scropha nigerrima cū
porcell̄. vij. coloris eiusdē visa
est maīfeste ītrare claustrū verū
lāqꝫ sepultā effodere ꝛ mēbratī
corp⁹ miserabile laniare ꝛ visce
ra ei⁹ lōgo tractatu ꝑ claustra
ābitū dissipare. Quo fcō cū por
cell̄ scropha disparuit et post
se feda vestigia dereliqt. Et no
tābū valde ac mirandū ē q̄ꝫ nō
nulle ex moīalib⁹ claustra scro
phā cū porcell̄ vidē nō poterāt.
ꝫ grūnitum eorū clarius audie
runt. Certū q̄dē ē q̄rūdam ocu
los esse min⁹ habiles demonū
fantasmata cnere. aliq̄r vero na
tura plucidos vt eos possint de
mones assumptis corporibꝫ nō
latere. ¶ Venerabil̄ bonifacius
quōdam lausanēn̄ episcop⁹ nūc
rector in theologia parisius m̄
tunc et multis alijs retulit quē
dā clericum se in confessione au
disse. qui malo assuefcūs vsu se
contrectacionibus illicitis ad li
bidinē ꝓuocabat. Pro nephas
audituꝫ et vide q̄d sequitur. Vbi
hoc semel vt erat solitus attēp
taret manu inter crura loco vi
rilis membri colubrum apprehē
dit. quo in facto horrore percus
sus ad cōfessionem mox perue
nit et in multis lacrimis peni
tenciā agit. ¶ Aristoteles in li
bro de aīalibꝫ autor ē q̄ dicat q̄ꝫ
nullū aīal eiciat extra semē nisi
homo. ꝛ in hoc ordinacōi nature
contrarius pl⁹ q̄ꝫ pec⁹. Hoc tm̄

malū iheronim⁹ esse dixit vt p
eo filius dei multo tēpore distu
lerit incarnari. Hoc etiā tm̄ ē
vt augustin⁹ dicat. deo nature i
carne veniēte omnes hostes na
ture. sodomitas itellige. morte re
proba et subita periisse. ¶ Ado
lescēs adhuc sodalē habebā in
scol' parisiū studiorū carū valde
pudicū ꝛ bonū. ꝫ heu postmodū
a magistro quodā suo per hui⁹
crimen vicij depriuatū. Admo
nitus aūt per me et alios ami
cos et familiares suos cur ipse tā
te nobilitatis vir talis turpitu
dinis infamiam pateret. Cessa
uit ille pluries. ꝫ semper iterꝫ in
pristina labebat'. Ad hūc euentū
damnabilē res miranda pueīt.
Venerūt ad eū in ciuitatem in
qua erāt canonicus viri nobiles
ꝯsanguinei ei⁹ et apud eum hos
pitati sūt cū multo seruientiū co
mitatu. facta aūt cena cū se loca
tis hospitib; iuuenis sopori de
disset clamare cepit et auxiliū
fortiter inuocare. Ad domini er
go sui clamorem clientes turba
ti surgūt et racionē nullā in ei⁹
clamorib; iuenīūt. Aduertentes
tn̄ canonici decanū accersiūt.
Conati⁹ ille venit. ad lectulū resi
det clamitātis. ꝯfiteri peccata
iuuenē adhortat' et diuinū non
hūanū ꝯsiliū inuocare. Hec cū

decan⁹ ei magnis vocib; iclama
ret. tandē post diutinam decani
clamātis vocē eū terribilibus
ocul' ispexit dicens. Ve illi q̄ se
duxit me. Ad q̄d super me diui
nū auxiliū inuocabo. Ecce iā vi
deo patulū ifernū. pñtes demo
nes et ad rapiendū me terribi
liter ihiantes. Cūq; ōnes. se vt
poci⁹ signaret cū lacrimis icla
marēt ille quasi nichil aduertens
claus' ocul' auertit faciē ꝛ cū di
ris clamorib; animā exalauit.
¶ Simil' in vico q̄dā de epatu
cameracē. cum sacerdote suo ac
cedens ad me rogabat vt eum
absoluerē. quē recidiuantem p
annos plurimos absoluerā ꝛ pe
nitenciā ei iiunxerā salutarē.
Quem cum ad dyocē sanū exm
mittere vellē quasi grauius affli
gendū a sacerdote rogat⁹ sum
vt tali cōdicione absoluerē peni
tentem. vt flexis genib; coram
nob' rogaret dominū vt si post
modū recidiuaret i scelere eum
mox diuina vindicta puniret.
Consensi ergo condicōni ꝛ heu
michi misero q cōsensi. mox il
le flexit genua ꝛ vindictā in se
recidiuātem precatus est. Absol
ui eum. recessit gaudēs. Sꝫ fe
ria tercia ā quarta post pascha
istigante diabolo passus est re
cidiuū. moxq; horrifice clamās

vīdicta dei sup me/vt m̄ postea sacdos retulit/amarissima morte mulctat⁹ est. ¶ Vidi ꝛ quēdā huius vicij nephādum virū/de q̄ michi vir boni testimonij presbiter referebat/q̄a cum ille per viā de pratum ante ꝛ presbiter seq̄ret̄. inueīt vestigia preeūtis in gramine q̄si igne cōtacta manifestissime palluisse/quē ꝛ nos postea pcepim⁹ p vita scelestissima morte turpissima perijsse. Nullū eni̅ peccatū tā sepe dn̄s reproba morte cōdēnat. Dicūt nōnulli ꝛ vere credo/q̄ nullus talis vicij postq̄ tp̄s vite mōrl cristi qd̄ ad annos fere trigīta tres extendit̄ ī scelere pseuerās excesserat. n̄ speciali miraculo redemptoris poterat liberari. quod frequēter in eo pbauim⁹ q̄ in octogenarios ꝛ cētenarios/isto crimine p cōfessionē īueim⁹ irretitos. Quid mirū. Omne tēp⁹ quod cristus vixit moꝝ disciplina fuit. Qui ergo spreto tēpore qd̄ ad penitēciā abilissimū ī dicat aīc⁹ nature q̄ crist⁹ est/ab hostilitate nature cōūta neglexerat. vix vmq̄ postea sine difficultate pmaxīa ab hoc scelere cōtinebit. Btē mēorie magister petrus quōdā cantor parisiēn. cuidā m̄ noto narrauit se vidisse locū ī ḡmine vbi de vespere q̄dā

clerici hoc vicio īfecti cōsideraūt de mane oībus circa locis abundantissime rore īfusis. sine vllo rore q̄si sceleris cōsciū. siccassimū inueisse. Vn̄ ī libro sapiēcie apte satis de sodoma dicit̄. In testīo mū inq̄t neq̄ce fumigabunda constat deserta terra. et hoc iuste ī gente que ita exarsit. ī siccitate etiam illa loci illius q̄ expers mansit a rore sterilitas designatur/que fit in talivicio gētis īpie. Unde psalmista. Erraverunt ab vtero locuti sunt falsa/quia vix perfecte et integre tales cōfitent̄. Vn̄ ille vir fortissimus iudas q̄ tot victorijs fuerat insignit⁹ deuictis ad dextram hostibꝫ/ sinistro cornu cui bachides preerat cōtrit⁹ ē/ꝛ occisus. Sic multi confiteri volentes de peccatis cōibus et assuetis audacter se expediūt cōfitendo. Et cū ad īusitata peccata sicut sūt īnaturalia/veneriīt pudore erubescentie preuio segniter obruūt̄. Unde bn̄ sodoma itep̄tatur muta. q̄diu tales sūt muti spūs sc̄us ad eos ītrare non potest. Qua p̄pter Job dicit. Nō parcā ori meo s̄ loq̄r ī tribulacōe spūs mei ꝛ cōfabulabor ī amaritudīe aīe mee. Quid aūt ꝛ plūs de cōfessiōe pccōꝝ vidēt dicere in medium proferam?

Proximū ad innocētiam tenz locum. vere cūda peccati ↄfessio Sōpniū narrare. vigilātis ibi tum est. ꝛ vitia sua ↄfiteri. sani tatis indiciū est. Non ꝓdest la tere peccātib⁹. q̄a si latendi fa cultatem hn̄t fiduciam nō hn̄t. tuta esse scelerā non pn̄t. Maxi ma enim pena peiteruū ē pec casse. Nec ullū scel⁹ licet illud fortuna exornet. suis muneribꝫ impunitum ē q̄niam scelus ī sce lere supplicū est. Aliquē ergo habeat oīs homo secretū quem vereat. q̄ ↄscius sui secreta sit. cu ius auctoritate secretū corrigat si erravit. Tales ↄsolat ꝛ aīat ad audaciā vir ille ceualissim⁹ ꝛ hūanissim⁹ aug⁹. Quid inq̄t erubescas o homo cōfiteri pecca tor. sicut ꝛ tu ego sum. Cōfitere ergo homo hōi. pccōr homo ho mini pccōri. Quid times cōfite ri homo sū. hūanū a me nichil alienū puto. Quid times cōfite ri. Jd qd̄ per cōfessionē scio mi nus scio q̄ qd̄ nescio. Confiteri times q̄ nō ↄfitendo potes esse ocult⁹. Elige qd̄ vis si nō ↄfes sus lates. incōfessus dānaberis Ad hoc enī de⁹ exigit ↄfessionē vt liberꝫ hūilem. Ad hoc dānat nō cōfitentem vt puniat supbū Ergo tristis esto anq̄ confitea ris. ↄfessus exulta q̄a iam sana ris. Ipse est iudex tuus ꝓtector tuus. Preuidet enī ꝛ ꝑuenit fa ciem ei⁹ in ↄfessione. ꝓpter quē ꝛ per quem ↄfessus est agꝫ cau sam ei⁹ ꝛ defensor est peītentis et impetrator venie cōfitentis. ↄfessus ābula securus ꝛ exulta iam ī via. Noli tiere iudicē. ad iutor tuus iudex tuus. Anq̄ es ses ↄfessus īuenisti saluatorē. Impiū te q̄siuit vt redimeret. re demptū deseret vt ꝑdat. Aperi as in cōfessione pccōr os tuū ne claudat sup te puteus os suum ¶ Et nō q̄ puteū dicat infernū hic. Quid hinc nr̄is tpibꝫ acci derit audiam⁹. ¶ Erat in villa bruccellēsi brabātie sacerdos q̄ dā vita ꝛ morib⁹ plurimū inho nestus. Hic gule ꝛ luxurie dedi t⁹ nichil fere videbat aliud me ditari. Post finē ānoꝝ paucorū postq̄ presbiter fuerat ordiat⁹ iusto dei iudicō impremeditate defūct⁹ est. Nec multo post q̄dā presbiter ↄmēsalis eius ꝛ soci⁹ cum crepusculo noctis viā agerꝫ extra villam audiuit miserabili lem vocē q̄si de sub terra clamā tis ꝛ plangentis. Cōsternat⁹ au tē presbiter q̄snam esset cuius vocē audiret cruce se ↄsignans inq̄t. Quis es tu. Et vox. ego inq̄t sum īfelix ille socius tuus. Et rursus presbiter. Q̄uo inq̄t

Sic inape

tibi ē. qre de humo eloqū tuū. Cui ille dato rugitu magno ym mo maxīo. Ve inqt michi ve ve/ qm̄ā clausit sup me puteus os suum, Et cū qsi pēnigero volatu vox plangentis deferret̄ in longū audita est. Mirabilius tn̄ intelligas ipsū q̄ hoc audiuit presbiterū in nullo prorsus vitā misera correxisse/sed obijsse morte turpissima. q feda neq̄ssime cōuersacōis vestigia posteris reliquisse. Vidim⁹ quēdam tamē multax deliciax et possessionū presbiterū/q̄ poris audita dāna cōne presbiteri oīa penit⁹ caduca dimisit q religionē cisterciā intrās bn̄ vixit q obijt, Nō ergo q̄a illi ad cumulū dānacōis. q isti ad vitā correctōis res ista cessit, Videāt itaqz fideliū q potissime claustraliū apes/ne iter se coitu misceant̄. Inductū enī gn̄ale diluuiū tpe noe legit̄ super terrā/eo q filij dei filiabus hoīm miscebātur, Et ecce plus modo fit vbi nō solū filij dei filiabz hoīm/sz etiā filiab⁹ dei q8 gn̄ius ē. sic religiosi frīs religiosis miscent̄, Heu vidim⁹ q hoc frequēt q q̄daz d mvbū apostoli ceperūt spū q carne ɔsūmati sūt, Voluerūt q̄dem q vtinā bono modo filias facere spūales q eas fecerūt postea cōcubinas,

Econuerso nōnulle femine ex viris spirituales filios facere voluerūt. que postea carnales matres effecte ex filijs spūalibus carnales filios pepererūt. De cōcubitu ergo taliū michi narrāte sanctissima abbatissa ordīs cisterciē/qd moderno tempore in burgūdia accidit videam⁹. Presbiter q̄dam noīe tm̄ sanctus et cast⁹/moialē quādā alcioris ordīs iuuēculā sub religionis specie procurabat. Nacta ergo occasione cū socia seniore/iuuēcula moial/presbitex visitauit. Post lautos aūt cibos et potū imoderātū/moniales ī loco vno et presbiter ī altero q̄eueruūt. Mane facto vetula moial sociā iuuenculā ad matutinorū execucionem officij nisa est excitare/quā cū strepitu primo q̄a silēciū tenebat deinde pulsacionibus vt attemptasset nec pfecisset. surgēs q̄siuit sociā nec iuenit. Turbata ergo cū tota familia moial. cū factum pre confusione celare vellēt nec possēt. cū horrore q scādalo multox. siccut īuenta fuerāt ābox sil cadauerā sūt sepulta. Sz q hic potest q̄ri si miraculose ā naturaliter factū sit q8 narrauit. Et rn̄deo. q miraculose q natualit. Miraculose ad exēpla satis detestabil vt

vitate ē · Naturaliter· q̄a pre ni mio ardore libidinis ī ipso luxu et delectacōne coitus· nimie ex hauriūtur spirit⁹ aīmales· ⁊ cor nimie dilatatum· reclusionē nō recipit subitis motibꝫ intercep tum· Quid aūt de luxuria ⁊ tur pi amore ⁊ īpudicicia phi senti ant audiamus· Luxurie hoīnes dediti voluptatibꝫ se īmergūt· q̄bus in ɔsuetudinem adductis carere non possūt· et ob hoc mi serimi sūt ꝙ eo puenerūt· vt illꝰ que supuacua fuerant facta sūt necessa[ria]· seruiūt volupta tib⁹ non fruūt· et mala sua qđ maloꝝ vltimū est diligūt· Tūc aūt ɔsūmata est infelicitas· vbi turpia non solū delectāt ꝫ etiā placent· ⁊ desinit esse remedio locus vbi q̄ fuerant vicia mores fiunt et non sūt· Necesse est enī vt in immensū exeat cupidi tas· que naturalē modū trāsilit· Illa enī habet finem suū· iania aūt et ex libidine orta fine ter mino sunt· Consiliari nisi turpi tacōne turpis amor nō potest· Etsi fedum· delectacōis tamen cōmodū luxuriātem seq̄tur· cōsi liātem vero turpia nullū· ⁊ hoc turpissimū iudico· Q̄nto enī in honestior luxurie turpitudo pre dicatur· tanto honorificētior pu dicicie castimonia cōprobat̄· Est aūt pudicicia virorū ac mulieꝝ precipuū firmamētū· cuius no minis respectus· sincerus iuuē tutis flos per manēs· qua custo de matrimoīalis scola censetur· Due voluptates sunt gustus et tact⁹ hoībus ɔmunes ⁊ bestijs· et ideo ī pecudū numero haben di sūt q̄ hijs femininis volupta tibꝫ deseruiūt· Dū q̄dā stolid⁹ audiēte pictagora diceret· malle se cū mulieribꝫ q̄ cū phis cōūsa ri· Et sues īq̄t ī ceno q̄ in flori bꝫ volutari malūt Et q̄m ad oēꝫ terminū semp via dirigit̄ · de vijs per q̄s ad fornicacōis lap sum īprobe puenitur laci⁹ dis serāmus· Et hec via proxima ad fornicacionē cogitaciones ma las et turpes· ɔsensū aut malā volūtatem precedere certū est· Has maxime polluētes vel pol lucōnes· oracionis nostre sacri ficiū· virga crucis qua deus pa ter filiū liberauit vel verbe̊auit cum abraham abiga⁹· Vnde ysa yas· Auferte malū cogitacionū vestrarū ab oculꝭ meis· Peruse enim cogitaciones separant nos a deo· pbata aūt virt⁹ subaudi crucis· corripit īsipiētes· demo nes vtiqꝫ· qui vexant nos in co gitacione maligna · Quod in libro de naturā reꝝ aptissime de signatur· Ait enim perdixien·

Arbor est ī pside et īterptatꝰ ↄtra dexterā. In hac colūbe que fugiūt serpentes volatiles. tum ꝓpter tutelā. tū ꝓpter fructum eius q̊ mirifice delectanꝰ. libencius reqescūt. Nec mirū. nō solum enī odor eiꝰ ꝫ et vmbra serpentes vexat. ita vt eam vetent attigi. Quid ī ista arbore nisi crux cristi. quid ī dextera ń mater eius q̄ iuxta crucem stetit. et q̄d in serpentibꝫ ń demones q̄ columbas idest sanctas aīas valide psequūꝰ. Cuiꝰ non solū odorē v̓tutis quā ī fructī cristꝰ cōtrahit verūetiā et vmbrā hoc ē crucis signū fugiūt ⁊ abhorrēt. q̄a teste augustīo. Vbicūqꝫ crucis xp̄i signū cū fide precesserit. nichil ibi nocere poterit īimicꝰ. De hac arbore scā ecc̄a letabūda cantat ī ymno. Crux fidel' inter oēs. ⁊c̄. Huius fructū ī canticis sponsa dicit dulcē gutturi suo. Qz aūt arcendꝰ ē aīmus a cogitacōe ondit phs dicēs. Nō cito ruinā patiꝰ ń q̄ ruinam timet. Nullꝰ maior est ↄqstꝰ q̄ꝫ q̄ coherceas aīm anteq̄ꝫ capiaꝰ. Penes enī aīm effugere potes siue capi. et hoc plane ꝓbatur sic. Omē pecatū actio. oīs aūt actio volūtatis. ergo omē peccatum volūtariū. Omitte igiꝰ excusacōeꝫ q̄a nemo pecat inuitꝰ.

Sūt q̊ꝝ corpꝰ inoxiū ē et ī mille facinoꝝ fines mēs viciosa discurrat. Nichil peccāt oculi si nō ocul' mēs īperꝫ. Q̄ntū aūt malū sit cogitacōes pūsas fouere ⁊ p eas allici ad ↄsensū ł̄ꝫ exēplo ponimꝰ euidēti. ¶ Vidi vix ī brabācie ptibꝫ decore v̓tutis et forma ↄspicuū quē iuuenē puella lasciuiēs ipetebat. Nephas autē ducēs iuueīs v̓ginē deflorare stuprū cōnuit. ⁊ aufugit ⁊ ī conspectu failie domꝰ tutꝰ a puella recedit. Quē illa ineēcūdius ī secuta sup eiꝰ genua se locauit. et dato graui suspirio animā miseram euersꝰ luminibꝫ exalauit. Qui vitum grauiter contristatum quasi reum mortis subite ī puella prout potui cōfortaui. ⁊ eius constanciam ac rectum dei iudicium ī defuncta sicut debui collaudaui. ¶ Secunda via ad fornicacōeꝫ est luxus oculoꝝ in visu. Quod iob euidenter conq̄ritur dicēs. Animā meā depdatus ē oculus meꝰ. Qḋ vtiqꝫ patuit ī dauid q̄ incaute visa bethsabee captꝰ ē oculis ⁊ cū adulterio crimē ꝓdicōis et homicidii ppetrauit. Et ꝓpter hoc sollicitus orauit in psalmo. Auerte oculos meos ne videant vanitatem. ¶ In ptibꝫ sueuie q̄s alemānia ↄtinꝫ sicut a fr̄e waltēo quē sup

posui nup audiui· Mulier que dam deuotissima erāt et nobil᷑· pulcherrima etiā scdm carnē inter oēs patrie feminas repu tata· Ad hāc vidēdā cū mlta no biles et potētes sepi⁹ cōuenirēt et illa pro visitatione huiusmo di grauius sepi⁹ turbaret᷑ ne sci licet curiosa vidētibꝫ occasio scā dali preberetur· q̄a scdm phm magno vel malo periculo custo ditur qd multis placet· Orato rium sola suum semel ītrans fu sis ad deum lacrimis dixit· Vi deo michi criste ihesu ex carne qua īduisti me piculū īminere· licz enī aīm meū fortiter fixe ris vt nulla ꝓrsus vanitate con moueat· tū non modicā ptimes co dare me posse cām debilib⁹ vt teptacōnū cupidīe aliq̄ten⁹ agitent᷑· Rogo ergo te misericor dissime pater ⁊ domine vt spe ciē meā in tanta feditate cōmu tes vt carnis misere t̄pitudo ī horrore poci⁹ sit q̄ pulchritudo fuerit in honore· Hoc dicto sta tim fedissima lepra ɔtabuit vul tus eius· erupe͞rut pustule· ocu li tumuerūt· os lacerꝫ īepte pa tuit· nasusqꝫ gibbosa deformita te ɔtortus alienā penit⁹ faciem demōstrauit· Nec mora Egredi ente illa occurrit marit⁹· virqꝫ eam tm̄ per habitū cognoscēs quereret que ipsa sit· et ea dicen te ego sum· Moxqꝫ ille tot⁹ in horruit et vt vidit familia om nes simul exclamāt in planctū mirantes precipue q̄d tā subito domine sue contigisset· Turba tis parētib⁹ illius notisqꝫ ōni bus ⁊ amicis consulit᷑ phisicus· respōdet īcurabilem leprā· nich il aliud esse ɔsilij nisi q̄ extra habitacionē hominū colloceť· Qd vt factū est et audiuit fra ter ordinis predicatorꝫ q̄ eius cō fessionem audire solebat venit ad illam ⁊ mire gaudētem inue niens querit causam īopinati ⁊ subiti morbi· quā vt illa p ordi nem enarrauit· Frater ipse tur batus ⁊ iratus non modice in crepauit eā dicens· O miserri ma et stultissima mulierū que in ɔtumeliā ⁊ in piculū vite tui opus dei in te precū īstancia de struxisti· ⁊ parētes ⁊ amicos tu os q̄ deū laudauerūt ⁊ venerati sūt in te ad blasphemādū nūc p tale īfortuniū coegisti· Age nūc karissima insiste precibꝫ et ad cōtrariū rei geste diuinā mi sericordiā interpelles· Hoc di cto recessit Frater· Illa aūt tota liter ī lacrimis resoluta orauit ad dominū dicens· Domine pa ter et dominator vite mee vt li beriori mente et puriori spiritu

seruitem tibi hoc ī me flagellū lepre a tua boītate expetiui. Sz quia audio a patre meo spirituali cui tota deuocione cōmisi me contra salutem meam a te oīm domino petuisse. rogo te p tuam benignissimā caritatem vt ī me tuū plasma restituas ſm q tue placuerit optime voluntati. Mira res. Vix verba compleuit et in tanta claritate cutis ꝛ elegantia forme subito fit facies restituta. vt nec in ea vnius ruge vestigium vel saltem tenuissima macula remaneret. Quo viso gaudet miles ꝛ vxorem reputat sibi quasi redditā rediuiuā. Exultat familia. fama rei geste diffunditur. letantur amici applaudit et patria ꝛ inclita cristi pietas ore omnium collaudatur. Et vir quidem miles anno dimidio superuixit. ꝛ īclita mulier eius non immemor bonitatis cristi cū filia vnica quā habebat et possessionibꝫ vniuersis ad monasterium sororꝫ ordinis predicatorꝫ trāsijt qd heimberch dicitur et in eo auctore deo religiosissime conuersatꝰ. Vide ergo lector considera virtutem in femina que intm̄ horruit oculū impudicū vt in se precum instācia lepre plagā acciperet. Quid nimirꝫ nequius oculo qd creatū est. Ideo moyses ī lege inhibꝫ filijs israhel ne sequantur cogitaciones suas et oculos per res varias fornicantes. Et ecclesiasticus. Oculus malus ad mala non saciabitꝰ ꝛ in tristicia erit semper. Non ab re dominus in euangelio dicit. Si oculus tuus scandalizat te erue eum et pice abs te. Quāq̄ hoc ad litteram durum sit intelligere quin pocius per oculum nequā concupiscenciā male volūtatis ītelligas et hāc eiciēdam a capite cordis piciendamqꝫ mutato pposito. ne in facto precediēs plabaris ꝛ sic scādalizeris a primo ꝛ p cōsequēs primū scādalizes. Vidi sanctū virū magistꝫ guidonē psbiterū beghinarū ī niuella de q certissime ferebatꝰ q cū in sonegio opido hanonie scolas regeret adolescens incaute sel feminā cōtemplatꝰ p annos tres ipsa mortua intm̄ tēptatꝰ ē vt excepto eo qd vigilans sustinebat oī nocte in somnis crederet esse pñtem. Sēciēs ergo ſm se dyabolū nō cessare de nocte clā tumulū mortue mulieris aperuit et nares et faciē ī ceno putrefacti corporis tam diu tenuit vt pene nimio fetore suffocatꝰ q̄si mortuus caderet resupinꝰ. Que res intantū valuit sancto viro

vt nullũ postea stimulũ in car
ne sentiret. De hec illud secre
tum accepi ꝙ statī vbi dicti viri
beata anima pro condicione
carnis corpus exiuit cuidaꝫ ad
.xiiij. miliaria longe posito per
visionē apparuit et cuius esset
meriti. lapis preciosus quē ī pe
ctore portare videbat̄ ad illustrā
dum totum orbem ydoneus et
clar⁹ ostēdit. Nec mirũ vt q̄ mul
torũ corda ad cognitionē verita
tis illustrauit dei verbo et virtu
tis exemplo felix ei⁹ aīma tan
to lumine potiret̄. ¶ Sanctus
ludowicus cathalanensiũ ep̄us
fuit vir corpe venustissimus et
pudic⁹. Quē vt vidit q̄dā gal
liarũ regina oculos coniecit in
eũ et oportuno loco vocatum ad
ꝯcubitũ īuitauit. quā ille toruo
vultu et oculo īdignāti despici
ens verbꝭ increpatis ꝯfutauit. cui⁹
oculus post mortem etiā ī sicco
cadauere extingui ⁊ caligari nō
poterat. vt michi ⁊ multis alijs
audiētibꝫ magister iohānes de
firmitate abbas quondā regu
larũ in eadem ciuitate qui ipsũ
oculũ quasi cristallinũ lucidissi
mũ vidit et postmodũ enarra
uit. īterfuit eleuacōni dicti san
cti corporis qḋ ānis plus ꝙ̄ qua
drīgētis ī terra iacuerat. Et ille
ste q̄dem oculus etiā in mortuo
corpore extingui non poterat.
q̄ contra mortificātem hostem ī
fragili vasculo viuid⁹ permane
bat. Et vere merito extrīsecus
caligari non debuit q̄ venenum
corruptionis ītrīsice recipe nō
curauit. Quid aũt de oculo non
figendo phus seneca sentiat au
diam⁹. Qui deponere inq̄t vult
desideria rerum ōmium quarum
cupiditate flagrauit ⁊ oculos ⁊
aures ab hijs que reliq̄t auertat.
Nichil enī facilius ꝙ̄ amor re
crudescat. Affect⁹ quocūqꝫ se ver
tet aliqḋ p̄ns sue occupacionis
inueniet. Cogitacōnes vagas ⁊
inutiles ⁊ quasi somno similes
non recipies. Cogitatio stabil̄
sit et certa. siue deliberet siue
querat siue cōtemplet̄ non rece
dat a vero. Si ꝯtinens es ⁊ ani
mi et corporis tui sensus singu
los motus obserua ne indecori
sint. Nec ideo cōtemnas q̄a la
tent. naꝫ nichil differt si nemo
videat cum ipse illos videas. Si
oculus ꝯcupiscit auerte. si aures
heserint fuge. si arserit lingua
restrīge. si tactũ man⁹ illexerit
retrahe. si curiosus odor irrepse
rit nares ꝯtorq̄. Et hec q̄dē si
primo motu ī vsu duxeris abho
minabunt̄ sensus vicia et intro
sedere cū aīmo cōq̄escēt. Exclu
dit̄ affect⁹ facilius ꝙ̄ expellit̄.

Quia ergo non est regredi faci
le. optimū est omnino non pro
gredi. Mire pulchritudinis ado
lescēs cernēs in sua specie solli
citari plurimas illustriū feīarū
vultū suū ↄfodit vulneribꝫ. ma
lens deformitatem habere fedi
tatis q̄p formā īcitamētū aliene
libidinis. ¶ Tercia via ad for
nicacionem est consiliatricū ab
horrēda immaītas. De hijs ec
clesiasticus dicit. Lingua tercia
mulieres fortes deiecit et ꝑiua
uit eas laboribꝫ suis. Ligua ter
cia ē turpitudinū mediatrix q̄
prime matris eue speciem gerit
que virū in omni sapiētia et de
core ꝑfectū seduxit ⁊ expulit a
paradiso. Que es igitur puella
simplex expers fallacie q̄ taliū
manus possis effugere si semel
etiā tenuissime prebes auditū.
Solum tibi restat consiliū vt ta
lium cōsorcia tibi semper vites
nec cū eis vadas aut sedeas q̄a
nil puellꝰ ꝑniciosius isto malo.
Miror certe et diu miratꝰ sum
q̄p iura ciuilia tales nō puniūt
que ꝑ re modica furem iudicant
et suspendūt. Lex moysi ī leuiti
co precepit si q̄s hominem fura
tus fuerit ⁊ vendiderit sine vlla
misericordia moriatꝰ. Sit furtū
manu sit furtū consilio nec vllo
mō differūt in peccato Quia er
go pena plectenda est lamia q̄
puelle aīaꝫ quā seduxit tradit
dyabolo et corpus lenocinijs
defedandū. Preterea turpius
dehonestare vel dāmificare non
poterit hominē q̄p ī filia vꝉ vxo
re. ¶ Audi q̄d hinc nostro tēpo
re remis acciderit. Erāt homo vt
michi frater ordinis predicato
rum retulit faber lignarius ad
modū tenuis vxorē habens pul
chram et bonam. In hāc diues
q̄dam pecunia ſꝫ īops corde ocu
los īiecerat īpudicos. Missa er
go ab eo nephanda vetula ītrat
domū iuuēcule salutat eā quasi
incognitam. residet ad ignem.
Nec mora. circumductis oculis
fatigatam se plangit. Querit
hinc iuuencula anū cur veniat ā
quid querat. Et vetula. si ipsa sis
nescio talis nominis talisqꝫ ma
tris filia quā habere me credo ī
ista vicinia cōsobrinam. Cui iu
uencula. si sum nescio tali quidē
nomine censeor et etiam habui
talem matrē. Tunc vetula ruēs
ī oscula iuuēcule. bene inq̄t assi
mularis optīe mrī tue. Tu aūt
q̄lem virū habes. Cui illa. bonū
inq̄t ope fabrū lignariū. Mox
vetula alcius elato gemitu. heu
inquit optime matris filia quo
modo ad istā miseriā veīsti vt fa
brū habeas vir q̄ tot ī ꝑentela

tua magnos ⁊ diuites habuisti· Hec dicēs q̄si mesta nil āplius locuta recessit· Inde quarta die reuūsa· vere inq̄t multū sollicitor vt post infortuniū saltem copiosius reb⁹ valeas abundare· Inueni ergo viaȝ qua hoc fieri poterit si ꝯsentis· Est ī ciuitate ista vir diues et potens valde q̄ te vt heri m̄ dixit cū tuum infortunium deplorātem sup ōnia diligēs concupiscit· Cum isto q̄deȝ habebis quicq̄d corpori placere poterit vl' decere· Cui iuuēcula Bonum inq̄t virū et meliorem me habeo· diuitias autē cū pctō augere nō cupio· Cui vetula quasi blādo vultu ꝯgratulans· ⁊ hic ī q̄t magis te diligo karissima· Hec dicēs abijt· et post triduum reūsa dixit· Veni mecum karissima ⁊ ecclesiā pariter gloriose v̄ginis visitemus· Nihil ergo mali suspecta simplex iuuencula parȝ illi et cū vetula vadit· Atvbi an̄ portam diuitis transeūt vt preordinauerat vetula· iuuēcula rapit̄ ⁊ ꝓtrahit̄ ī cōclaui· Angustiata ergo iuuēcula ⁊ emin⁹ ad aures vetule se īclinās ait· Michi hac nocte ꝯtigit iuxta ꝯsuetudinem feriaꝝ· Ad horā nūc liberes me cognata dulcissima ⁊ fide data spondeo cras redire· Annuit vetula ꝯsentit ⁊ diues· Hic ergo iuuēcula domum rediēs q̄d fiat excogitat· ꝑparat de vicinia tres fortes ⁊ validas feminas ⁊ eas cum scopis clā ī thalamo collocauit· et q̄si vellet melioribȝ vestibȝ indui· veniētē vetulā velut ad suum auxiliū introduxit· firmatq̄ȝ hostio concurrūt ferie ⁊ nudatam vestibus percutiūt scopis miseram vsq̄ȝ ad sanḡnis effusionē· Nec cessāt a verberibus donec eluctuato conamine vetula hostiū exiliuit et nuda penit⁹ per plateas aufugit· Ciuitatibȝ cūctis q̄d factū sit audiunt· ⁊ cōstātem in castitate iuuēculā p totā nimiꝝ ciuitatem extollūt· plusq̄ȝ lucrata est in honore ⁊ gloria bone fame q̄̄ fuisset in oīb⁹ copijs diuitias adeptuā· ¶ De taliū q̄ȝ cōsiliatrice miserrima a fratre ordis p̄dicatoꝝ verissima relacōne percepi· Erat vetula infelix q̄ relictā iuuēculā p septēniū circūduxit ⁊ diuersꝭ vendidit viris ꝓ virgine incorrupta· Malefitio autē suo hec egeāt vetula vt vniciq̄ȝ cognoscēti illā inuiolata penitus videret̄· Contigit inde vt p sata intrāte augusto mēse vetula p̄cederet iuuēculā sequētem· Nec mora· A demonibȝ rapitur vetula ⁊ vidēte iuuēcula p aeras vacuum vsq̄ȝ in longinquū quo

eam amplius videre nõ poterat ferebatᷓ. hoc viso conterit iuuẽ cula ⁊ illi q̃ hoc michi retulit se quẽta die confessa laudabiliter vixit post hoc. Sicut autem de cõsiliatricibꝰ diximꝰ q̃ puellas ꝓstituunt. ita ⁊ de adulteris di cimus q̃ proximorũ vxores defe dant. q̃re ſm leges ciuiles sta tutum nõ sit vt crimẽ tã abhoĩ nabile nõ puniatur. ¶ Q̃ntum aũt malum ⁊ q̃ꝫ deforme sit de us omnipotẽs in quodã milite theutonie demõstrauit. Hic de latere cõiugis ĩ tempeste noctis silentio exurgẽs cõpleto cũ alie na flagitio domũ luna lucẽte re dibat. Cuius faciẽ ꝑ fenestrã in trãtis vxor eminꝰ contemplata clamat horrifice. Ad cuiꝰ clamo rem ãcille domꝰ et famuli cõcurrẽ tes mox ad cõtuitũ dñi pariter clamauerũt q̃si cõspectu demo nis deturpati. Qð vt miles vi dit aĩaduẽtit faciẽ suã a ꝓpͣa for ma recessisse et diuino iudicio ſm vilitatẽ peccati cõfusionis ignominiã ĩduisse. Ergo vbi de lituit vsq; mane ꝓperãt v̾sus ec clesiã vt cõfessus sacẽdoti formã ꝓpͥã recipere mereretᷓ. Cui cũ vacce et pecudes ville ꝓcedẽtes ad pascua lõgius obuiarẽt. mox diros dedere mugitus et quasi mox minaci fulmine retroacte. queq; q̃ possũt diffugiũt. Id; pastores ⁊ obuiĳ quiq; fecerũt. Sacẽdos aũt ĩ hostio ecclesie ad dicẽdas horas resĩdẽs mox vt il lũ vidit signauit se ⁊ ĩtrãs eccle siã hostiũ post se clausit. Tũc miles ꝓsternẽs se aũ fores ec clesie. Miserere inq̃t pater scẽ. miserere miserrimo peccatori. Non enĩ sũ ille q̃ videor ſꝫ hoc mĩ pctĩs meis exigẽtib; accidit vt in me larua ta quasi facies de formetᷓ. ſꝫ peñtentiã iniũge qð vis. ⁊ sic de me qð deus voluerit exspectabo. Nec mora. vbi mi les cũ m̃ã cõtrĩcõe ⁊ lacrimis ẽ cõfessus. laruaᷓ illa cõfusio de ter sa ẽ ⁊ ꝓpͣã faciẽ cũ sua ĩtegritate recepit. Vidimꝰ pluẽs ex hĳs q̃ militẽ optĩe cõgnouerũt nobisq; ista de illo veritate testatissima narrauerũt. Quarta via ad for nicacõe; luxus in v̾bis. qð salo mõ de muliere blãda ⁊ vaga te statᷓ dicẽs. Illaq̃uit eũ multis ſmonibus. Viri enĩ mulieres ⁊ qð turpius ẽ. mulieres viros il laq̃ant ⁊ illaq̃antᷓ. Taliũ ling ua est vt dicit iacobꝰ apostolus in canoĩca epistola inq̃etũ malũ qð mentes ĩ se aũ pacificas flu ctuare facit vl̾ ĩcitat. plena vene no mortifero qð mẽtes ita ĩficat tẽptatorꝝ. vt nec tiore dei vl̾ ho minũ vl̾ dãno ã scãdalo possint

auelli vt hic in corpore per cor ruptionē et in aīma per pecca tum in oculis dei primū ⁊ subse quenter in ocul' hoīnū ꝯsidan tur· Tu ergo v̇go cristi siue in ꝓposito vidua vł q̄uis honesta mulier matrimoīo copulata ab inicio caput contere tēptatoris et non erit necesse cū labore et necessitate nō modica herētem animū reuocare Maria v̇go om nis v̇tutis et castitatis exēplar etiam in sermone āgeli vbi ad se clausam īgredientem vidit tur bata est· ⁊ hoc q̄a aereū corpus in similitudinē viri loquētis ac ceperat· Visitacōnes enim āge locū in spiritu p ꝓpriū subiectū hoc est in ꝓpria natura āgelica vt credi dignissīe potest assue ta erat habere· Salutātem ergo angelū et fecundandā v̇ginem astruentem· non v̇bi dubia ꝫ mo di nescia ꝯstāter inq̄t· Quo modo inq̄t fiet istud quoniā vi rum non cognosco· Sꝫ et tu ca stitatis amatrix si saltem v̇bū viri suspectum audieris· sande moras· dicū pe sermonē· auditū auertas· Aristotiles testis ē in libro de aīmalibꝫ· ꝙ q̄diu sus sollicitante mare rigidas aures tenuerit non ꝯsentit in coitum· vbi vero aures īcepit laxare ad luxuriā stimulat· Quid euiden cius hoc exēplo? Et nota ꝙ idē ph̄us dicit ꝙ ōne animal habꝫ aures mobiles preter q̄ homo· Rigidas ergo ⁊ imobiles aures habeas ⁊ cū aspide cauda exit⁹ rei q̄ tibi suggerit eas obtura· ne exaudias· id est corde audias incantātem· Raro enim fit vt no cuū q̄d aures ītroeat ⁊ cor nō ledat· Et ꝓpter hoc hortat' salo mō dicēs· Sepi aures tuas spi nis saliciꝫ vt q̄ ī ꝑorte tune ītrare vo luerit importuni⁹ hūc repellas· Et hoc patet sub exēplo· Ve nerabil' iohānis bosnens' quon dam epi ⁊ postea magistri ordi nis predicatoꝝ vt a fratre ipi⁹ ordinis ꝑcepi factū ꝯmēdatissi mū audiam⁹· Fredericū nuper romanoꝝ īpatorē luxu corporis impudentissimū hic beat⁹ vir secreti⁹ arguebat· qd licet īpa tor patienter audire videretur exterius· in corde tamen indig nantissime ḡuabat'· Precepit ergo cuidā sue pulcherrime in ter ceteras ꝯcubine vt sanctum virum secrecius ꝯueniret ⁊ eum si vllomodo posset īclinareꝫ ad lapsū· Qd vbi illa secrecius con ueiencius et maliciosius attēp tauit clam in īsidijs impatore cum pluribꝫ ꝯtuente vir beat⁹ manū erigēs ī sublimi meretri cem in maxillā cū v̇tute percussit

et facie ten⁹ in terrā elisit· Quo
in facto sanctum virum impera
tor in tanta postmodum reuerē
cia habuit· vt vix vlli tm̄ i eccle
sia sancta crediderit· Vide ergo
serue dei· vide vgo casti· quan
tum lingue malum qn̄ tam siluā
nisi reperta fuisset mira viri vir
tutis soliditas icēdisset· Quis
non videt in tanti viri lapsu totū
et tantum ordinem vacillasse·
Crede salomoni tamq̄ experto
q̄ vipereum vir⁹ mala lingua·
Nec sexsum hinc exclude virilē·
Dicit etiam sapiens· Cum fatu
is non habeas consilium· Non
enim poterunt diligere nisi ea
que sibi placent· Et iterum in
fra· A consiliarijs malis serua
animā tuam · Et beatus aug⁹·
sibi cauens· Appetit inq̄t et ap
petitur cōcupiscentia mulierū·
Et vide q̄ execrabilꝰ dolus ē qꝛ
q̄dā magis teptant de psonis
q̄ speciē i habitu et religiōe pre
tēdunt q̄ de hijs q̄ seculo se de
derūt· Et mulieres similiter que
nūq̄ de viris secularibꝫ tempta
rent eas dyabolus et mēs puer
sa in sanctos et religiosos vel vi
ros ecclesiasticos stimulabat·
Cuius simile q̄d in libro de natu
ra rerū plinius apte ponit· Sus
inq̄t qn̄ luxurie furijs agitat i
virū irruit candida maxie veste
indutū· Et vt hoc pateat sub ex
emplo q̄d nostris temporib⁹ in
hyspania contigerit audiam⁹·
¶ Predicator q̄dam ꝛ actōne
et ordine in hyspania maxim⁹
fuit q̄ frater dominic⁹ dict⁹ cum
beato dominico ibidem predica
torꝝ ordinem ampliauit· hic ex ni
one scītatis ꝛ gr̄cia acceptissim⁹
erat regi castelle et nobilibꝫ vni
uersis sicut a frē ordinis predi
catorꝝ i nouitate ipsius ordīs an
nis iā fere ·xl· elapsis accepi· q̄d
vbi q̄dam soldaria vt gallice vo
cant tales ꝗ reuera solēnis mere
trix vidit ꝛ iuidit· dixit regi et
suis· Quid creditis de isto hoīe
quē sācssimū reputatis· Osten
dam vob̄ q̄s ipse sit· et eū vobis
videntibꝫ ad cōcubitū flectā· Cū
qꝫ rex meretricē vt vir vrban⁹
et nobilꝰ increparꝫ· et illa i peri
culum vite sue si nō posset hoc
instanter promitteret· Respon
dit rex· fiat vt spopōdisti· Nec
morā· vbi q̄dā die vir beatus in
predicacōne stabat· publica me
retrix ad vestigia ei⁹ cum miro
eiulatu et lacrimis spectāte po
pulo se prostrauit· Quod vt ille
vidit exhilarat⁹ i se q̄i sup peni
tētez cōpassionis lacrimas fu
dit· Tūc audita cōfessione ei⁹
p multos dies consolabatur eā
ꝛ ipsam ꝓm qꝫ decebat mutare

habitū fecit. Humilitate ergo et
obedientia in oīb9 simulata post
multos circuitus flexuosos q̄s
ātq̄ ꝑpente docēte temptauerāt.
ad istud tandem inaudita doli
tendiculū cuertit ingeniū. Fle
uit dieb9 multis nec vllā lacri
max causam extorquere potuit
vir beatus donec ille ꝓmitteret
vt eāt innocētissime simplex ī
subuencōnem salutis illius tōli
ter se daturū. Ad hāc vocē mere
trix cum clamore valido ꝛ lacri
mis. O de9 inq̄t oīpotens non
hec miserrima meruit vt ꝑ vo
to tm̄ vix saltē ꝑuū tuū ī salu
tem meā ad ōnem libitum obti
nerē. Et ille. audacter inq̄t pete
qd vis et fiet. Et illa. Vere īq̄t
nūc scio q̄a mei mistus ē deus.
vnum restat quo pacto parata
sum ꝛ in mortem et in penā ire
q̄cumqꝫ preceperis expia. Cui
ille. q̄d ē hoc inq̄t Et illa incli
nato vultu suspirās q̄ nil min9
q̄̄ meretrix vilissima putaret.
Verecundor inquit dicere qd tū
vita comite vitare nō possū nisi
vice sola tuo fruar cubitu mee
salutis aut vite spes esse nō po
test. Mox ille dolū viperee men
tis intelligēs. nec hoc inq̄t fru
strabens. esto certa. Et hec di
cēs assiḡuit ei locū quo eū solū
sūmo mane post dies q̄tuor īue
niret. Intermediis igit̄ hijs di
ebus vir beat9 in oracōe cōtinu
us pnoctabat. Mulier vero regi
et suis q̄d actum sit occulte īdi
cat iubēs eos suum introitū ob
seruare. Quid plura. Stupefcō
regi cū suis q̄d fieri debeat ꝑsto
lat̄. Sāct9 vero dī a media no
cte ad instar lā ex carbonib9 ig
nem in cella parauerat. Mane
ergo pulsante ad ostium mulie
re intromisit eam vir beat9. ba
culoqꝫ ꝯfricās ignem vt magis
ignesceret. mox se deposuit su
per ignem dicēs. Ecce locus tali
opere dign9. hic cuba meū ali
um nō habeb. Hoc vt vidit mu
lier q̄i mortua cecidit. Milites
vero regis ex insidijs irruētes
beatum vix sine adustione aliq̄
corporis ā amicti ī medijs igni
bus. mulierē autē irrigidatam
ad parietem q̄si mortuā inuene
rūt. Horrore igit̄ et āmiracōe
cōfusi flexis genib9 rogant ab
igne surgere sanctū virū ꝛ stul
tis suis presumpcōnib9 īdulge
re. q̄ facto extrahunt cum furo
re miserrimā et nisi vir beatus
instātissime ꝛ cum difficultate
ei fuisset ꝑsidio. illā stati iubē
te rege ignib9 concremassent.
Nec mix. in isto facto ꝑ totum
regnum hispanie predicatorum
ordo recens adhuc et coaluit et

conualuit sublimari. ¶ Nō igit̃ lector qn̄ta puicatia ĩ muliere vilissima cui fornicatores in tota neq̄q̄ hispania sibi sufficere potuerunt n̄ etiā in tam sancto ordine quererz corruptores. Ideo de muliere nequā salomō conq̄ritur dicēs. Inueni amariorē morte mulierē que laq̄s est venatorū ꝛ sagena cor ei⁹. vincula sūt man⁹ ei⁹. q̄ plac3 deo effugiet illam et qui peccator est capietur ab illa. Et iob. Halitus ĩq̄t eius prunas ardere facit et flāma de ore ei⁹ egreditur. Quid igit̃ serue dei q̄d tibi cū feminis cōfabulatio tam assidua. Mirabant̃ de casto q̄ deus et homo simul ē ꝛ ideo ab omni suspicōe remot⁹. Mirabāt̃ in q̄ discipuli ꝙ cum muliere dn̄s loquebat̃. Quid ergo tibi faciendū ē peccator homo q̄ carnē gestas ĩfirmā ꝛ naturā ĩfectā. Si iuuenis es nulla securitas. si senex expire in te cū illo q̄ dixit. adhuc igniculus viuit. Sz respōdes. zelus me trahit ꝛ hec salus proximi. Et rn̄deo. Nūquid et aīas viri habent. quare non cum illis assiduas colloquia. et vtiq3 viri pluribus et maioribus periculꝭ patent. Moderetis ergo verba cū feīs. semp sit tibi testis ĩ oculis. Sermones vtiles et succinctos ꝓpone hijs. si nolūt illi esse cōtente flectiq3 neq̄unt ad salutem consulo ꝙ te subtrahas ꝛ negocium deo omittas. hoc est maxie si speciali sorte personarum curā non habes. Quid enī ꝓdest si vniūsum mūdum lucreris et anime tue detrimentū patiaris. Si forte in longeuo etatis vsu ꝛ retroacta castitate confidis audias quid dicit sanctissimus et verdicus aug⁹. Cū mulieribꝫ sermo breuis asper et rigidus semper est habend⁹. Nec ideo min⁹ vitande q̄a bone ĩdeᷓ et honeste videntur. sz q̄nto religiosiores tanto magis alliciūt et sub specie religiōis plurimū vig3 visc⁹ libidinis. Crede michi vt eps loquor et expt⁹ cedros libani gregū arietes repperi sꝫ hac peste corruisse. De quorū vita non min⁹ suspitabar ꝙ̄ de iheronimi vel ambrosij turpitudine ĩpudica. Ecce q̄d audisti. si in viridi hec facta sunt in arido q̄d fiet. Ignis ē mulier etiā ignis ad ꝯsūptionē deuorans. Quid autez de se iuuenes sentiant nescio. ego aūt. lx. ānorum sum vno min⁹ ꝛ vndiq3 ꝑstrepētibus malis casum adhuc lubricitatis horresco. Memor sum facti quod moderno tempore ꝓpe camerācē. dyocesim accidit.

¶ Quidā clericus a puericia ce lebs et cast⁹ post longū theolo gie studiū in solēni cōuentuali ecclesia canoniam est adeptus· Ciratum ergo zelo duct⁹ preben dā pro parochiali ecclesia cōmu tauit ī qua cū per septēniū fru ctuose multū et fideliter laboras set predicacōne et exemplo ani mas lucrat⁹ est cristo quas dy abolus conabatur auferre· Acci dit ergo vt virgo sexagenaria que ciliciū ipsius sacerdotis la uare ꝛ mūdare solebat sola sine teste vel socia thalamū īgrederet tur· Quid plura· Ad tā nephā dum infortuniū res deueīt vt ambo sacerdos et mulier antequā separarēt diu seruato castitatis et v̄ginitatis lilio frustrarent· Et q̄dem mulier intm̄ doluit vt pre nimia amaritudine mortem acceleraret in planctu· Sacerdos vero expert⁹ īcognitū ī luxuria adhuc vt credim⁹ vilissimus p seuerat· Quid mira· qn̄to loc⁹ altior tanto casus grauior· Vnde meato angelorū casus irrepara bilis fuit· Quid in ordīe alioꝝ religiosorū fiat ignoro· nec enī est meū iudicare· Si scirē de fra trū predicatorū ordine vt pote magis familiari michi ꝛ cogni to scio oēs fere quos ī scādalum sancti ordinis cecidisse cognoui

quasi irreparabiliter corruisse· Credo tn̄ vsqꝫ in hodiernū dieē qua pn̄s opusculū scribo vnum esse inter ordines istū quem do minus ihesus crist⁹ sua pietate et gr̄a miticus custodiuit sicut ipse exptus sū q̄a· xxx· ānis in diuersꝭ regionibus vices episco porū confessiones audiens exse quebar· ¶ Quinta via ad forni cacionem est luxus in osculo qd salomon in puerbijs insinuās de muliere garrula ꝛ vaga· Ap prehēsū inq̄t iuuenē osculatur· Racio huius est q̄a luxuria per osculū incitat⸗ q̄a in osculātib⁹ conuencio partiū fit ꝛ aīales spi ritus coniūguntur· Vnde aristo tiles dicit⸗ qꝫ equi ante coitū cō spirant anhelitu et per hoc ad coitū prouocantur· quomodo hoc verum sit illi maxime conscij sūt qui ꝯfessiones audiūt illius ge neris mulierū quas nolo ꝓpter scādalū ex habitu ꝓpalare· Qn̄ ta enī ex osculis enormitas fedi tatum eueīat⸗ salomō insinuat vbi ait· nolo detegere nesciēti bus ne nitant̄ īuentū ꝛ a dyabo lo ꝗuius attemptētur· Hic for te dicis· Nulla ꝓrsus ī osculis libidine moueor ꝗ deum ī virgi ne venetor ꝛ presencia eius īha bitatoris afficior· O neq̄ssime mentiēs qui hec dicis· Audi q̄d

dicat cust⁹ q̄ falli nō potest nec fallere. Spiritus est deus ⁊ eos q̄ adorant in spiritū et veritate oportz adorare. Quid ergo dicis deū per osculum in v̄gine venereā. Esto. pōmus te ī osculis libidine non moueri. q̄s securū te facit non mentem saltem virginis non vas fragilissimū corpus in oscul' lubricari. Scimus talibus maxie feminarū etiam deuotarū affici corporalīq̄ coituz non nouerūt. et in hoc euidētissima racio demonstrat̄/quia hoc in illis maiori delectacōe coit⁹ minorat̄/q̄ in istis expertis q̄i solum sine corrupcōne corporis licitum augmentat̄. Absit tamē ab vlla mente cristiana licitum/ ⁊ sine crimine credēdū osculum. dum readicis augustin⁹ ī regula sua etiam fixū osculū tanta pena censuit iudicandū de te. Si igitur v̄ginem aut feminā ī cristo diligis q̄a sancta. ei cauere debes sicut et tibi. de te q̄dez vt dicis securus esse potens ī osculis non moueri. de illa nūq̄/dis crimini ergo te sine mortali peccato committere nō licebit. Si q̄s v̄go casti q̄si ad sanctū osculū te inuitauerit sputum pro osculo reddas pugnū ī geās ɔtrectāti. Nec credas hunc seruū xp̄i s̄ sathane. nō amatorem s̄ corruptorem. non pudicicie zelatorem s̄ eū certissime nouens vilissimū lectatorem. ¶ Existēs in opido magno brabācie bruxcellensi venit ad me puella q̄dā rebus tenuis et formosa cū multis lacrimis sibi postulans misereri. quā cuz hortarer dicere q̄d haberet. illa cum eiulatu magno heu īquit me miseram quia cum sacerdos q̄dam violenter me vellet opprimere et osculari ē me inuitam illum auersa manu percussi in faciem et per nares sanguinolētū reddidi. pro quo vt m̄ dicitur a clericis romā me adire mobis ōnibz oportebit. Tunc ego vix ɔtinens a cachino et quasi seriose locut⁹ terrui illā. tāq̄ g̃uiter excessisset tandē iuramētū ei⁹ accipiens q̄ staret mādato meo dixi illi. Sub p̄stito iuramēto p̄cipio tibi vt si ille vel alius pb̄r violenciā tibi in oscul' l' ɔtrectacōibz facere voluerit ɔtracto pugno valide culū si potes excucias cōtrectātī. Nec in hoc vlli crdi p̄cas. q̄a castitatē tueri licz sicut corp̄is vitā vbere. Hoc vt dixi cēs q̄ a de sat et ipāz puellam in risū magnū et leticiā cōmutaui. ¶ Vidimus in gallie partibus virginem cuius virtutē mirabilē nō expedit subticere. hec vtroqz

orbata parente in domo fratris
multis loco pedissique seruie
bat. que cū nullius viri iocos p̄r
sus vellet admittere. ea quadā
die ī p̄paranda salsa manibꝫ oc
cupata. q̄dam ex satellitibꝫ eā
nisus ē osculari ſ; frustra. nam
pistillo q̊ salsam terebat. eū ca
pite percussit. Tūc ille lesus. O
neq̄ssima inq̄t q̄re me volentē
ludere percussisti. Cui illa substo
machās. ⁊ ego īq̄t nolo. In tali
ergo rigore v̓tutis v̓go nobilis
perseuerās adeo famosa effecta
est vt comitissa de encholismo
eā cū filia sua regina āglie vt il
lius instrueret͛ obseq̄is colloca
uit. Hec autem nullo modo postea
virū accipere cōsentiret. cū mul
tis regijs muneribꝫ et honoribꝫ
ad gallias ē remissa et ī domo hos
pitalis apud patauū humilis so
ror ē effecta. quā nos vidimus
eiusdē dom⁹ magistrā ⁊ ī seruitu
te casti labore et senectute cōfe
ctam. ¶ Item q̄dem ⁊ si modo ad
p̄positū non spectet ista narrā
te narrabo. Eo tp̄e quo in āglia
morabat͛ monstruꝫ a nautis in
mari captū regine allatū ē q̊d ī
paucis distabat a fe͞ia. nisi ꝙ ca
put ita signatū habebat ac si su
per frōtem coronā in modū va
sis q̊d ficellā dicimus īsigniret͛
comedebat et bibebat et nouis

marie frugibꝫ letabat͛. null' ver
bis vtebat͛ ac voce n̄ ꝙ exilige
mitu molestias exp̄mebat. tri
bus ānis ī palatio fuit. Etiam
hic magnificādus ē deus q̄ dig
ne in creaturis talibꝫ etiā deus
mirabil' predicat͛. ¶ Sexta via
ad fornicacōeꝫ est luxus ī cōtre
ctacionibꝫ vberū vel pudē dorū.
q̊d salomō ī prouerbijs insinuās
de muliere vaga. p̄caci īquit vul
tu blandit͛ dicēs. Veni inebrie
mur vberibꝫ ⁊ fruamur cupitis
amplexibꝫ. Heu ꝙ̄ flagiciosis
actibꝫ se īmiscet hūana nobili
tas. hac noxa irracōnabilitatis
solus racōnabilitatis capax ho
mo fedat͛ nec vllum irracōnale
aīmal huiusmodi sceleribꝫ macula
tur. ¶ Nō ergo q̄nta miseria illo
rum est q̄ iumētis insipientibꝫ
insipiētiores fieri ꝯprobantur.
Nec bestia fact⁹ homo. ſ; bestia
turpior ē. Regū primo libro le
git͛ ꝙ azoch q̄ īterpretatur īten
dentes mutuo palpatores et cō
trectatores intellige ī secreciori
parte natiū vindicta dei iustis
sima sunt percussi. Vide q̄ntum
scelus et q̄nta neq̄cia cū accum
bunt viri feminis nudi nudis ⁊
credunt se corrupcōnis euasisse
spurcicias si certa regione pollu
ta sigillū carnis ītegrum p̄seue
ret hoc saluo faciunt quicquid

volunt. Absit hoc a mūdissime v̄gis filio vt hāc spōsaȝ nō reputet scelleratissime sordidatam. Apostol⁹ enī despondit vni viro castā v̄giēȝ exhibē xp̄o. Castā ī q̄t nō pollutā. Testor d̄m spē q̄ȝ cōeȝ oīm bonoꝝ. q̄ plures me ī cōfessionib⁹ audiuisse q̄ magis cōtrectacōnū occasione ɔtra pudiciciā peccauerīt q̄ si decē pueros de ꝓpriis frīb⁹ genuissēt. Que enī operacio peccati natuāł ad innaturale flagiciū. Hoc maluȝ late p orbem ꝑpens etiā vinculo ɔiūgali iūctos inuoluit. Et vide q̄d hīc etiā vinculo ɔiugali ī cameracēsi ciuitate sub venerabili rogero eius dē vrbis episcopo cōtigerit. ¶ Virū quēdam fuisse percepim⁹ q̄ tali vicio subiacebat vt non ei sufficeret delectatio copl⁹ cū vxore quin etiaȝ eā ɔtrectacōnib⁹ illicitis molestaret. Ergo vbi nocte quadā ēclamāte vxore et īprecante vindictam dei. maritus perpetrato violenter scelere ad vētris officiū surrexissȝ moē solito. vētre soluto p secreta nature ī cloacā viscēā ei⁹ descēderūt. Nec mora. clamans reportatur ad lectū ⁊ publica voce cōfessus cuȝ durissimo manuum cruciatu. q̄s quasi ignibus vrerentur abscidi peciit in horā diei terciam expirauit. Vide ergo q̄ digna tali opeī vindicta illata sit. Si ergo viri flagiciū cum vxore tanta aīaduersione percussum est et punitum. quid illi acturi sunt qui in ꝓposito cōtinēdi ⁊ sub specie religionis talia cōmiserūt. ¶ Iste sunt vie sex certe reprobis per quas ad fornicacōis ludibrium peruenītur. nec illud vitabit. aut peius qui per eas vł vnam etiam cōsenserit frequētaē. Vñ ecclesiastic⁹. Via impiorum complantata lapidib⁹ ⁊ in viis eoꝝ īferi ⁊ mors. Et ps̄ īprecando dicit. Fiat via illoꝝ tenebre q̄ntum ad excecacōnem. ⁊ lubricū quantū ad facilitatem peccādi. et angelus dñi subaudis malus coartans eos quantū ad exitū. E contra. semite iustoꝝ q̄i lux splēdēs ⁊ vie eorū vie pulchre et nō coartabuntur gressus illoꝝ. Per vias ergo imūdoꝝ flos agri in coniugatis. ⁊ liliū ɔualliū ī v̄gib⁹ ɔterūtur. Quo fugiendū est q̄ diuertendū ē in libro iudicum reqre ɔsiliū. Angelū gedeonē ī sit uentē attēdas. Cū enī gedeon q̄ ⁊ ierobaal sacrificiū sup lapidē excoctis carnib⁹ obtulisset. precepit āgelus vt simul ius carniū supfusū offerret. Quid ī carne n̄ fornicacōis aut adulterii carnale pctm̄. Et q̄d ī iure in quo

caro excoq̄tur ñ predictaꝝ viaꝝ luxus per q̄s etiam mentes con stantissime in molliciē resoluū tur. Prius enī q̄ mēs īmūdis cogitacōnibꝫ īmoreē oculos va gos īcaute ꝓiciat. suggestiones consiliatricī exaudiat. amato rijs se v̄bis īmisceat. oscul' mul ceaē et tādem cōtrectacōes illi citas patiaē. Priusq̄ inq̄ ista sustineat mens et caro cōstans fortissima pseuerat. Cū vero ta libus dare aīm ceperit et sense rit miserijs delectari velut exco cta caro ī tabē resoluiē et absq̄ʒ vlla fortitudine subsequiē ante faciē tabulātis.

¶ De spiritualium filiorum ge neracōe. ¶ Capitulū. xxx.

Apes q̄dem licet neq̄q̄ coitu misceanē/tñ maxi mū filiorū examē emit tunt. Quid est aūt sine ɔtagio luxus caste ⁊ pudice maximum examen filioꝝ emittere ñ in vni tate matris ecclesie non adulte rātes v̄bū dei sicut dicit aposto lus/idest ad lucrū aliud īclinan tes sedule predicacōis et v̄tutis exēplo casto dño adopcōis fili os gñare. Inde est q̄ spirit⁹ san ctus ī canticis admiraē dicens. O q̄ pulchra ē inq̄t casta gñacō cū caritate. Nichil feditatis ca stitas patiē sed mūda et pudica complectiē. Vnde beat⁹ aug⁹. in libro sup iohānem. O spōsa cri sti pulchra inter mulieres/idest virtutes dealbata ascēdens ⁊ ī cumbens sup fratruelē tuū/q̄a cuius lumine illustraris vt cande as/eius adiutorio fulciris ne ca das. huic zelator aīarū iūgaris consortio. hāc in nullo negocio pretermittas/q̄a quicq̄d sine il la q̄ forma v̄tutum est agiē om ni v̄tute frustraē. hoc preceptū dn̄i lucidū ī q̄ vniūsa lex p̄ det et ꝓphete. hec est lex casti conūtēns animas testimonium dñi fidele sapiētiā p̄stās par uulis idest hūilib⁹. In lucro er go animarū sicut lex dñi tecum operetē caritas ⁊ non ages ꝑpe ram. Quot q̄t enī in lege carita tis que est gratia p legē carita tis conūtis. coronas meritorū tot habebis. Lete ergo innume rose examē filioꝝ poteris laborā re. q̄a singuloꝝ gloria videberis chorusare. ita vt ab ysaia dica tur tibi. Leua in circuitu oculos tuos et vide: oēs isti congregati sūt venerūt tibi. Filij tui de lōge venient ⁊ filie tue de latē sugēt. tūc videb ⁊ afflues ⁊ dilatabiē cor tuū qñ ɔūsa fuerit ad te mł titudo maris fortitudo genciū venerit tibi. Quid autem hinc tpibꝫ meis acciderit videam⁹.

¶ Magister iohãnes de niuella leodiceñ. ecclẽe decanus diuicias s ɔtẽp͛it ꝛ gloriã ꝛ ĩ mõsterio de oignies ad r͛gulatẽ ordĩez venit. de hoc beato viro q̃daʒ vidim⁹ et q̃dã audita narram⁹. vix vm q̃ͦ indulsit ocio vel q̃eti quĩ semper indefesse in reuocacõne aĩarum peccãciũ laboraret. et vide zelũ. Eo diutina et graui podagre molestia laborante q̃daʒ nominatissimus phisic⁹ a superioribus ptib⁹ gallie vt eũ ĩ ꝓpriis expensis curaret aduenit. Cũqʒ a medico q̃reret quãtum se tpis expẽdere ĩ morbi remediũ oporteret. R̃ndit. Perfectissĩe inq̃t infra menses q̃tuor vos curabo. Mox ille tibiam manu paciẽs clamose dixit. heu me miserum tunc si ꝓ ista cum deus voluerit in ꝓximo putredine resoluẽda a predicacõne et salute hominũ etiã trib; ebdomadib⁹ cessem ꝛ aĩe q̃s crist⁹ precio sui sanĝnis emit per me interĩ liberande a demonib⁹ distrahãt. Vos autem magister karissime ad p̃riam redire poteritis cũ placebit. bonã volũtatem vestrã ac labores xp̃s vobis ipse restituat. Ipse q̃dẽ beatissim⁹ homo adeo pius cũ zelo aĩarũ ĩ pauperes fuit. vt cũ q̃d daret paupib⁹ obuiis nil h̃ret. spãli ĩfirmitate semꝑ ꝓ defectu munerũ torq̃bat. ꝛ tũc pro corporali eleõsina spũal' beneficiũ oracõne pro eis suppliciter exsoluebat. Proinde lector cõsidera zelũ quẽ habebat. Agonizabat in morte eox spere q̃ necte ẽ defũct⁹. Et ecce vir vag⁹ et nub⁹ ex hiis q̃s ribaldos dicim⁹ in exteriori parte dom⁹ venit q̃ ille ĩteri⁹ decũbebat. Rogauit ille vag⁹ de ɔfessione colloq̃ scõ viro. ʒ ei rñsũ ẽ q̃ nõ posset. Mesto illo recedẽte quedã ex circũsidentib⁹ aduocat vir beat⁹. Reducite illũ inq̃t ad me quẽ expulistis. hoc audito mirati et ɔfusi oẽs hoĩeʒ reduxerũt. q̃ cũ oĩ dilgẽcia fcã ɔfessiõe ꝛ absolucõe suscepta recessit. Et dixit oĩb⁹ vir btũs. Nollem pro mille marcas auri me hominem non audisse. Et vide quo fructu. vix eni per quartaʒ partem leuce homo secessit a domo tũ ecce repentina morte percussus cecidit iam defũct⁹. Nec mora. in sequenti nocte viro sancto migrante ad dominũ accidit q̃d sbiũgo. ¶ In vlteriorib; ptib; ãglie q̃dam vir scĩus et bon⁹ p̃dicacõis officio p̃minebat. Eo aũt ĩ stacõe publica predicãte quedã peccatrix mulier amarissĩe cõtrita vt patuit ĩ populo cũ lacrimis exclamauit. Miserere mei serue dei. Audi miserã

et absolue me a peccatis. tūc il le vt potuit eam 9pesauit. ꝛ vs qꝫ post finitum sermonē expe ctare precepit. Quid plurā? Ite rum paululū cū clamore surrex it. et pecijt mox audiri. sed cum iam finiendum ꝭmonem ꝑmit teret predicator. ꝛ illa parum q̄ esceret. surgit iā tercio clamat horrifice. cadit in faciem ꝛ expi rat. Turbatus ergo non modi ce cum populo predicator orat omnes presentes cum lacrimis orare dominū vt aliqui q̄d sit fa ctum de anima peccatricis ostē dere digretur. Interī per tres dies clausus ī cellula ꝑdicator nil dormiuit neqꝫ gustauit. sed 9tinuus ī oracōe ꝑmansit. Ter cia ergo nocte anima defuncte lucidior sup solē apparuit presto lanti. Assū inq̄t aīa ꝓ qua oras ab ōi pena soluta sū. michil re stat n̄ ad superos statī auolare. Tunc illo nimirum īterius he sitāte respōdit aīa. Hoc signū tibi cp nō decipeīs. Quidā ma gister iohēs ī partib⁹ braban cie in mōsterio marie de oigni es leodieñ. dyoceꝭ ista nūc ho ra abijt. ꝛ sicut ī vita semp sup afflictos ꝛ pauperes pius fuit. ita ꝛ nūc cū post morte ā cū locū purgatorij. in q̄ cū inumerabili multitudine detinebar. ei⁹ felix anima ab āgelꝭ deferret. ꝛ ibidē multos recognosceret quorū au ctor salutis extiterat. pietate cō motus pro eis suppliciter dn̄i num exorauit vt a pena purga torij soluerent. Nec mora. ex auditus a domino et non tm̄ ꝓ illis ꝓ q̄bus orauerat. verūetiā. cum alijs multis et ego p̄rīter liberata ad celos ī maxia gloria sit suscept⁹. Hec dicens aīma ab oculꝭ mirantis euanuit. Ipse vero in trāsmarinis statim dire cto cum litteris nūcio. sicut ani ma pro signo dederāt diem horā qꝫ beati viri migrantis inueīt. Vide ergo lector q̄nta gloria dig ni sūt qui ī salutem ꝓximorum fideles existūt.

¶ De v̄tute oracionis. ¶ Capi tulum. xxxi.

Octe ī expedicōe dephē se exacibāt supīe vt alas a rore ꝓtegāt. Nox in sacra pagina ꝓ ignorātia poni tur. Si ergo ī ignorātie via per quā ad xp̄m pgas īcideris exac ba ī orōe supin⁹. erigas oculos ꝛ man⁹ ad celum donec eluce scat splendor in tenebris et viā dirigas aboptatū. Idem facias si noctem vel tenebras īcideris peccatorꝫ. ꝭꝫ si oculos cum publi cano leuare nō audis inuita san ctos. āgelos interpella vt deum

tibi mitigent prouocatum vt secundum prophetam dominus exaudiat celos. celi terram et terra te. Sicque etiam interscalariter prouehamus ad graciam et spe certiori quam prius hylaritatem premii vult9 attingas. Unde beatissim9 augustin9 in libro de vera religione hoc fieri confidenter asserit dicens. Quisquis angelorum eum diligit cert9 sum etiam quod me diligat. Quisquis in illo manet et potest humanos preces sentire in illo me exaudit. Quisquis ipsum habet bonum suum in ipso me adiuuat nec ei9 participacionem mihi poterit inuidere. ¶ Et non bonum valde quod auctor tangit in littera. Apis ideo exacuebat in nocte supina vt alas a rore protegat. In rore hic rigorem tribulacionis. in alio vero virtutes gratuitas et naturales accipim9. Unde sponsus in canticis querulatur. Caput inquit meum plenum est rore et cincinni mei guttis noctium. hoc est vt dicat glosa. Minoribus et grauioribus tribulacionibus crist9 caput ecclesie tumulatur. Supina ergo idest supplex peccatrix anima in oracione precabat. ne cum gratuitis virtutib9 naturalibus spolietur. vt dum gratuitis quam deum offendens perdidit adiuuari non valeat. naturalium admiacula peccatis exigentibus perdat. Et idem fere in homine factum est qui descendens a iherusalem in iherico incidit in latrones qui etiam spoliauerunt eum gratuitis. et plagis impositis abierunt semiuiuo relicto. Ablatis enim gratuitis a peccatore et si naturalia penit9 non tollantur. debilitantur. et non sicut ante hominum adorata succedunt. ¶ Uidi hominem sine comparacione fere sui temporis humilem. feruidum caritate. egenis beneficum. sobrium. supra modum erga afflictos pium. in corporis castigacione precipue assiduum. ab omnibus contagionum spurciciis alienum. hec in gratuitis. In naturalibus vero ita erat bene et decenter ornatus vt nichil in eo imperfectum reliquisse omnipotens benignitas putaretur. Pro celibatu ergo et sanctimonia ab omnibus honorat9 qui sanctus iam in terra inter homines habebatur. ita vt de eo mariam quandam quendam dicentem audirem. Quociescumque istum me videre contingit. me hominem non puto videre sed angelum. Hunc postea gradatim a rigore iusticie vidim9 recedentem et tantam erga deum in gratitudinem incurrisse vt missarum solemnia audire contemneret. et nullum in eo virtutis vestigium remaneret. sed omni labe pollut9 nullam prorsus luxuriam nullum facinus abhorreret et hoc quia alas virtutis gratuite vel natural

orōib⁹ insistēdo vel lacrimis nō ꝓtexit. Qualiter aūt oracōibꝫ ꝓtegamur beat⁹ aug⁹. ī libro de mr̄ibus euidēter ostēdit dicēs. Fidenter itaqꝫ fratres nostras preces ad deū dirigamus. Pro nobis enim angeli deorsum celestia descendunt vt protegant. rursusqꝫ ad celestia ꝯscendunt vt pro nobis dominū petāt. vt hinc desideria nostra ad ipsum. et inde ad nos diuina beneficia reportent ad premiū. Fact⁹ est aer ipse angeloꝝ gressibꝫ perui us. mitescāt cotidie per cōitatū sanctoꝝ. Nil eni mānsit in elemētis vacuū qđ nō cristi morte fuerit ꝯsecratū. Eius manus ī cruce leuate sunt vt fideles sui possint īpetrare qđ petūt. Feruenter ergo cum fide petas ⁊ accipies. Sine feruore ā fide oracio tua debita virtute ꝓuat̄. Verūtamē ꝯsiderandū est ꝙ in oracōne vocali duo sūt. labor et īt encio. Si cū itencōne oras loq̄ris cum deo et exaudiris a deo. Si vero sine intencōne oras oracio q̄dēꝫ proprie dici nō potest ꝫ tñ labor tuus premiabit̄ ⁊ non frustrabit̄ fructu suo. Multū tñ ī fructu ⁊ premio differūt oracōis virtus et labor. Cū oracōibꝫ deo iunga mur ⁊ in laboribꝫ partē q̄lemcū qꝫ penaꝝ ad q̄s ꝓ pctīs obliga mur exsoluere deponam⁹. ¶ Fratrem ī ordīe predicatoꝝ vidim⁹ de q̄ veritate testatissima ferebatur ꝙ dū in via pgerꝫ et orarꝫ sepissime a socijs visus ē q̄ eū a tergo sequebant̄ ad altitudinem vnius cubiti a terra suspēdi et p aera ferri. ¶ Hoc idē de moiali quā añ q̄dragita ānos vidim⁹ in foresto brabācie mōsterio q̄ multis ānis ī die pēthecostes hora tercia dū ī choro. veni creator spirit⁹ cātabatur ad vnū cubitū eleuabat̄ a terra et vsqꝫ ī finē ymni suspēsa manebat. De quōdā ī adolescentia cōstituto ⁊ q̄rulāte ꝙ alijs debit⁹ oracōibꝫ vacare nō possem q̄dā sancte vite rn̄dit. Ad min⁹ inq̄t semper semel ī die ꝟ nocte captes horā vel spacium qua deum liberā mente deuotius ores ita talis quidēꝫ oracio robur virtutis prestat et iacula submouet inimica. Supina ergo idest supplex fidelis apis anima in oracione ꝑambulas q̄ vt ꝓprios reatūs q̄ alienos emūdes. vel propria stat⁹ pericula vel aliena demoueas vꝟ celestibus desiderijs inherendo huius misere carnis incolatum euadas.

De vera libertate que in cristi ꝯuitute cōprobat̄. Ca. xxxij.

Licet poīte sint sub lege tñ libere sūt. Vñ dñs i euāgelio dicit. Qui facit peccatū seruus ē pctī. Sup quo beatus aug⁹. A q̄ q̄s deuict⁹ est huius seruus addict⁹ ē. Vñ q̄ꝑdiu in antiq̄s tpib; post diluuiū in nocētia ī hoīb; pduāuit. nemo inter hoīes dñat⁹ fuisse describit. Cū aūt abūdauit iniq̄tas et pax refrigiut caritatis. nemroth robust⁹ venator. hoc ē raptor. hoīes cepit deprimē et subiectis p pōpam pricipari. Exinde reges facti sūt ⁊ totūm iniquis legib⁹ subiecerūt. Vñ beatus aug⁹. i libro de ciuitate dei. Et q̄d magna regna ñ magna latrocinia. ¶ In die q̄dā q̄dā pirata capt⁹ a nautis magno alexādro oblat⁹ est; quē cū īterrogaret si mare vellet habere infestū vt p qd peccauerat per hoc ⁊ torq̄retur. libeā ꝯtumelia īuect⁹ i alexandrū rñdit. Et tu inq̄t si totū mūdum velles habere īfestū; sia pirtas quia exerceo parua nauicula latrocinor. tu aūt q̄a magno nauigio īperator; Cuius rñsionis et inuecte veritatis audaciam intantum ⁊ miratus et cōplexus ē alexander vt piratam redderet liberū. Jtaq; lex libertatis ē caritas quā si fecere volueris etiā sub xp̄o pncipe lib eris. Vñ dñs i euāgelio. Si vos fili⁹ liberauerit vē liberi eritis. Ꝙ si recusaueris et subdi etiā regū pncipis subiciet te dyabolice seruituti. ¶ Et q̄dē nostro tempore i germanie ptib; sicut michi frater ordinis predicatorū narrauit et vidit. virgo quedā santissima fuit q̄ nullis artari claustris vel seris potuit nullis proesus vincul' ꝯpedita teneri quin mox vt spiritu mouebatur sicut sagitta que quāto in arcu fortius stringit' tanto robustius iaculatur. ita solutis claustris vinculisq; diruptis instar auis q̄si per aera ferebatur. Vñ dicitur. Vbi spirit⁹ domini ibi libertas. Sed illud notum omnibus solē ne miraculū dicebatur. q̄ sacra virgo videntibus multis frequenter exibat in campum ⁊ aues indomitas cuiuscumq; generis clamoribus conuocabat. et in medio earum quasi gallina inter pullos singulas manu demulcēs ⁊ ocul' residebat. Quib mirū. Jn illa innocentia persistit. a qua adā lapsus principatum animalium perdidit. que ei deus per obedientiam in prima creatiōe subegit. ¶ De libertate dicit phus. Non potest q̄tis ꝯstare libertas. hanc si magno estimas oīa pua estimāda sūt.

Multa/non q̃a difficilia sũt nõ audemus. s; quia non audem⁹ difficilia sũt. Libertas nichil aliud est q̃ animus quodãmodo se ipsũ habens. O q̃ magnis homines tenent̃ erroribꝰ/qui causa dominãdi maria cupiũt per mearc. ignari q̃ sit ingens par q; cel̃ regnũ. Imparare sibi maximũ est imperium, sed habitis hylariter vti pars ẽ libertatis. Beneficium accipe ẽ libertatẽ perdere. ⁊ nisi incumbat necessitas de facili non mendices. Sapiens se contentus est. nõ vt velit esse sine amico s; vt possit. Ea sola putamus emi pro q̃bꝰ pecuniã soluim⁹. Ea g̃tuita vocamus pro q̃bus nosipsos ĩpendimus. adeo nichil est cuiq; se vilius. Sepe maximũ preciũ est p q̃ nullũ dat̃. Nostra essem⁹ si alia nostra nõ essent. Qui se habz nichil pdidit. Omnes ad hoc nobiles sum⁹ nec pauperes abicit philosophia nec diuites eligit. Bona mẽs nec comodatur nec emit̃. ⁊ puto si venalis esset nõ haberet eptorẽ. et mala mẽs cotidie emit̃. Anim⁹ nobilẽ facit. Ex q̃tacũq; eñi condicõe lic; sup̃ fortunã surgere. Nõ deformitate corporis fedatur aĩmus. s; pulchritudĩe aĩmi corp⁹ ornat̃. Sicut nec ulla condicionis seruitute subicit̃. sic intra se fruẽs libertate ad nullum sui ɔtrariũ cogi potest. Subdere igitur apls anima fidelis vt libera seruias regi cristo ne tibi dñetur dyabolus tamq̃ seruo.

De electione prelatorũm a subditis. Capi. xxxiiij.

Dicit regẽ ordinãt sic ⁊ populos creãt. Nemo eñi sibi assũit honorẽ sicut dicit apostolus sed qui vocat̃ a deo tamq̃ aaron. Vocari aũt a deo dicit̃ qui volũtate diuina canoĩce ab hĩis q̃ ĩter est dign⁹ eligitur. Reges dico iudices t̃ p̃latos ⁊ de illis q̃ ĩdigni elcõis suffragio sustollunt̃. Eis fiet sicut ĩ libro iudicũ dicit̃ vt ignis egrediat̃ de rãno ⁊ succendat ligna siluaꝝ. O q̃ciens problema istud etiã isto tp̃e videmus ĩpletũ. Creãt miseri fatuellos ⁊ simplices ⁊ oĩs v̉tutis oblita gen⁹ tm̃ r̃spiciũt. nõ p̃sonã. Et vide q̃lit̃ ill̃ repẽdit̃ iusta merces. Isti q̃dẽ digtatis apice roborati q̃d sit iusticie v̉tutis ⁊ iuris nõ curãt fas oĩ cõtẽnũt. grassant̃ ĩ clericos ⁊ laycos & bachant̃ et cum horum vlterius rapie nõ suppetũt proprie ecclesie man⁹ ĩponũt. ⁊ suos creatores ĩpios spoliantes eos magis q̃

alienos et turpius expectantur. Hoc in figura istorū sicut liber regum testatᷣ zacharias filius ioiade sensit. q̄ a ioias rege quē prē ortēnem regē populꝰ prefece rat īmaturū occisus est. Nec re cordatꝰ est q̄ sibi prē fecisset bo na ꝫ eum crudeli morte multa uit. Et notādū ꝙ dicitᷣ. sicut re gē ordināt ita ꝛ populos creāt. Quid sit aūt apes fideliū popu los creare idest gn̄are breuiter dici potest. In gn̄acōe q̄dē tria nccīa sūt precipue scꝫ valitudo ꝯgrua gn̄antis. debita q̄litas ī semētina gn̄acōnis materia. ma tꝛx in ꝯcipiēte ꝯueiens. Gn̄an tis psonā dicimꝰ prelatoꝝ. Se mētine gn̄acionis materiaꝫ pre dicacōis v̄bū. Cōueniētem ī ꝯci piente matricē catholice ecc̄e sinū. ꝛ hoc semp facᷣ ydoneitate ꝯueiens. Hereticoꝝ enī ꝯuētici loꝛū si q̄ dici poterat matꝛx dis rupta ꝛ cassa ē. ꝛ ideo fetꝰ viuos gn̄are nō potest. Et ideo ꝓpħa ysayas ꝯqrītᷣ dicēs. Venerūt fi lij vsqꝫ ad partū ꝛ nō erāt v̄ires pariendi. Dicamꝰ ergo de vali tudīe ꝯgrua gn̄antis. Tres sūt sicut dicit aristotiles q̄ īualidi sūt gn̄are. īfirmꝰ puer et senex. In firmꝰ generare nō potest ꝓp ter debilitatē et defectū v̄tutis actīe. Quos p infirmos accipi mus nisi illos q̄ lāguent ī vicijs īualidi ad v̄tutes. Velle q̄dē bo nū pn̄t sicut dicit apost. pficere aūt nō valēt. Isti gͦ p p̄dicacio nē sp̄uales filios generare ydo nei non sūt sicut eis dn̄s p psal mistā improperat dicēs. Pecca tori autē dixit deus. Quare tu enarras iusticias meas et assu mis testamentum meuꝫ per os tuum. Et vide causam. Tu vero odisti disciplinam ꝛ ꝓiecisti ser mōes meos retrorsum. Indig nus ē ergo q̄ verbū ore seminat et manu dissipat. Scd̄o generā re non potest qui puer ē ꝓpter cremētū. q̄a semētine gn̄acōnis materia trn̄sit puer̄s ī cremen tū. Et ī signū huius dn̄s ihesus cū factꝰ esset annorū duodecim inuētꝰ est in medio doctorū nō docens ꝫ audiens et īterrogās eos. Et illō q̄d lucas de eo ī acti bus apostolorum scribit. Cepit ih̄us facere ꝛ docere. Et p̄mo scꝫ facē et postea docē. Comedē gͦ primo iuniores idest incorpora re sibi ad incremētū v̄tutis ꝭm ezechielē volumen debēt sacre scripture vt in ore eoꝝ p p̄dica cōeꝫ fiat oportuno tpe tāq̄ mel dulce. Terciꝰ q̄ꝫ idest senex ge nerare nō potest. ꝛ hec causa. q̄a natuā nō potest ī eo digēre sāg nē seīalē. Vn̄ ī libro r̄gū dicitᷣ ꝙ

rex dauid senueāt ꝛ calefieri nō
poterāt dū coopireť pellibꝫ. Na
turalis enim virt⁹ in senibꝫ a ri
gore deflectiť ꝛ necesse ē vt dū
organismus corporis quasi for
nax ad instrumētū ignis destrui
tur feruoris et sensus q̄litas mi
nuať. Si eni verū est qđ mag
nus ille gramatic⁹ dixit. Q̄nto
iuniores tāto pspicaciores ergo
ex consequēcia verū est q̄to seni
ores tanto tardiores. Sꝫ ī libro
quarto regū diciť q̄ asa rex iu
de in senectute doluisset pedes ꝛ
hoc affectuū q̄ vtrıqꝫ hūt in seni
bus circa salutem ꝓximi tardi
ores. Calor eni feruide caritatis
causa est vt sermo exhortacōnis
in predicāte apte et bene dige
stus vtiliter auditorib⁹ profi
ciať. qđ vix ꝛ sine diuino miracu
lo in senibꝫ q̄ a. lx. vel si ī longū
a. lxx. āni s senibꝫ mīorāť fieri
cōprobatur. Qđ aūt de beatissi
mo patre augustino legiť teste
possidio calamensi episcopo
qui senectute longa confect⁹ ver
bum dei vsqꝫ ad extremā ipsam
egritudinē ī pretermisse alacriť
et fortiter sana mente sanoqꝫ
consilio in sancta ecclesia predi
cauit membris omībꝫ sui corpo
ris in columis integro aspectu
atqꝫ auditu dormiuit cū pr̄ibus
suis. diuine v̓tuti pocius ascri

bendū ē q̄ nature. Et ī tpe tn̄ s
acto et certe in presenti simile
nō videm⁹. Tercio necessaria ē
q̄litas in semētina gn̄acōis ma
teria vt scilicet in eo tꝑancia ca
loris sit frigiditatis siccitatis ꝛ
hūiditatis. Vn̄ dn̄s dicit in euā
gelio semē est v̓bū dei. In semīe
autē ꝑdicacōis necesse ē vt pre
dicator ſmonem cōtemperꝫ au
dientibꝫ ne excessu feruoris et
zeli erūpat in talia per que scā
daliset ꝛ turbet aut ꝓuocꝫ audi
entes. Unde psalmus īstruit di
cens. et bn̄ patientes erunt vt
anūciēt paciētiā. volēs ītelligē
in ꝑdicātibꝫ moderāmē. Hoc idē
ceteris excessib⁹ caueať ne te
por ā frig⁹ in v̓bo ne sine hūore
grē. sicca ī ne et hūidum nimis
hoc ē ſm ꝓphāꝫ aq̄ idest secula
ri sciā mixtū min⁹ reddat ītētos
et sollicitos auditores. Discāt
ergo apes fidelium reges idest
ꝑlatos ydoneos ordiare q̄ p pre
dicacionis semen cōueniēs pos
sint ad opꝰ cōis populos gn̄are.

¶ De puersa et iusta iusticia.
¶ Capitulū. xxxiiij.

PRerogatiuum examen
iudicij tenent. Incorri
gibiles necant casti
gāt mox ꝛ morte puniūt. Quid
mira. Audi q̄đ dixerit iosaphat
rex israhel iudicibus populi

q̄s ꝯstituit. Videte inq̄t quid fa
ciatis. Nō hoīs exercetis iudi
cium ſ3 dei. ⁊ qd̄cūq3 iudicaue-
tis in vos redūdabit. O q̄ꝫ horrē
da sententia in illos q̄ percutiūt
vl̄ putere pmittūt iudicia. ſm
apł̄az iustificāt ꝓ muneribꝰ īpi
um et causa vidue non īgredit̄
ad eos. Ve ergo īpīs ī malū. re
tributō enī illoꝝ venit q̄a iustꝰ
dn̄s et iustitias dilexit eq̄tatez
vidit vultꝰ eiꝰ. Si aūt dilexit
iusticias ⁊ approbacōis oculo co
sideat eq̄tatē. p cōsequens īiu
sticias odit in iudicibꝰ ⁊ impro
bat falsitatem. Vbi ergo iustici
am habere non poteris pacient̄
ad dominū cum fiducia cōuerta
ris q̄ īpunitam neq̄ciam ire non
sinit et cum acceperit tps ipse iu
sticias iudicabit. Quid aūt su
per hoc nostro fere tēpore ſm
q̄ a fratre ordis predicatorū au
diui in lothoṅgia ꝯiūcta brabā
cie fcm̄ sit audiamus. Mona
sterīū sā Jacobi apd̄ leodiū no
tū multis ē et acceptū. Jstud q̄
dam adolescēs ꝯsobrinus maio
ris ꝑposita causa maioris deuocō
nis ⁊ ēligionis ītrauit. Qd̄ vt
audiuit prepoītꝰ indigne tulit.
mandat abbati ēmitti sibi ꝯso
brinū per clericos. Renuit ille.
Tūc ꝑpoītꝰ forti manu collcā sa
tellitū ītrat violēter cenobiū. ra
pit iuuenē et nudato scō hitu in
duit seculari. Abbas ergo mō
sterij collās pmoribꝰ vl̄ poribꝰ
ātatis epo ꝯq̄rit̄ ⁊ totū cleꝝ ꝓ
tantis iniurijs interpellat. Hoc
cum indignāter audire vir vellꝫ
episcopꝰ ⁊ abbatez pocius īpete
ret duris v̄bis. abbas flexis ge
nibꝰ cū moderāmine dixit. Judi
cē ꝯtra te o ꝑpoīte in terra habē
nō possū ⁊ ideo cōtra te deum sū
mū iudicē īterpello vt infra. xl.
dies vterq3 nostꝝ ꝯpareat cōā
illo sentēciā ꝓ meritis accepṫu
rus. Ad hoc presul cachinnans
cum suis irrisit hoīem atq3 spre
uit ⁊ repulit exprobratū. Quid
plura. Quadragesimo aūt die
circa nonā mortuus est dictꝰ ab
bas. Et cu3 pro eo solēniter pul
sarēt̄. sedens in balneo prepoṡi
tꝰ q̄siuit a circūstātibꝰ q̄d hoc
essꝫ. Moꝝ q̄dā īgrediēs ⁊ req̄si
tꝰ de soītu cāpanaꝝ. rn̄dꝫ abba
tē sancti iacobi iā defūctū ⁊ pro
eo pulsacōem fieri tā solēnē. Jl
lico recordatus ꝑpoītus q̄drageſi
mū diē esse q̄ se citatū corā sum
mo iudice audierat ab abbate
consternatus animo dixit suis.
Cito videte q̄d faciam. Mortu
rꝰ ego sum. Cōparere me hodie
summi iudicis aspectibus opor
tebit. Nec morā. Post hec ver
ba cū balneū egredi festinaret

in astancıū man⁹ cū diro eiula
tu ⁊ vocib; exspirauit. Illic ꝑal
dubio respondere cōpulsus vbi
causaꝝ strepitus cesseat. iurispe
ritoꝝ aduocacio cōticescit. vbi
nec preces nec preciū liberābūt.
Simile qd ⁊ de cōite quōdam
hanonie fide indubitata ꝑcepi
mus q dum vellet ī ecclesia san
cti iohānis invalētem is canoni
cos expellere regulares ⁊ ꝓ eis
ponere canonicos seculares ab
bas eiusdē; loci ad sūmum iudi
cem appellauit. Appropinquāte
aūt appellacōis die cū abbas in
ciperet īfirmari et se ad cōparē
dū corā sūmo iudice oracionis
instācia ꝑpararet ipseq; comes
sub eodem tpe sentiret incōmo
dum cause cessit oīo de diē vera
ditus. iudicij et sentenciā expe
ctare. Et nō ī percūsione iudicij
duo mala. Vnū q offēdūt deū.
et vnum q offendūt ꝓximum.
Primū fit mādatū dei trāsgre
diēdo Secūdū ꝓxio iudiciū sb
trahēdo. Retribucio ergo eius
veniet vt offensam dei etiā si h
penituerit per afflictōe; corpo
ris luat et offēsam ꝓximi quā
p iudiciū iniustū incurrit dānis
eius satisfaciēdo restituat. Idē;
enī iudico qd manu diripe. Vel
si impeītens ꝑseuerat penā pro
vtroq; ꝑpetuo damnatus exsol
uet. Qua frōte ī futuro illo ex
tremo et tremēdo iudicio ipsum
iudicem exspectabit q hic tpa
liter iudex eū p iniuersū et falsū
iudicium irritare non timuit.
Quid fit aūt te nete iudiciū ad
illos maxime spectat q iudicare
et corrigere debent excessus et
opa subditoꝝ. Vnde dicit īcorri
gibiles enī necāt castigāt moꝝ
et morte puniūt. Cuius exēplū
in pmo libro regū īuenies vbi
heli sacerdos contra legē exce
dentes filios nō corrnexit ⁊ cum
eis in vno die vindictā crudelis
sime ꝫ iustissime aīadūsionis
accepit. Qd verit⁹ in vtroq; qd
dictū est de īiustis iudicib; ⁊ de
hijs q sunt circa correctionē sub
ditoꝝ īcorrigibiliū negligētes.
Comes qdā iustissim⁹ iudex
vt certissima relacōe didicim⁹
in ꝓpriū filiū et vnicū tale iudi
ciū fecit. Decūbueāt comes an
nis duob; aut trib; languēs. et
vna dierū filio ei⁹ virginem op
primente clamor populi per ci
uitatem validus excitatur. Quo
clamore pater attonitus inqui
rit que causa sit. Negāt prima
tes qui astabāt ꝫ tādem minis
territi intimāt veritatē;. quo de
tecto vultu dissimulante cum la
crimis pecijt ab astante seruo
cultrū exacuatū et longum q si

vellet sibi vnguium excrementa resecandi. Nec diu immorac⁹ est vix sex horarum spacio interiecto filium p̄cepit aduocari. Quo veniente ꝛ ꝓpius accedente dixit pater. Nunq̄d nosti q̸ sim dominus terre ꝛ tu me superstite et viuente in confusionem mei et tui opprimere virginem voluisti. Absit vt te talem heredem habeā et te talem post me terre dominū relinquam. Hoc dicēs subito eum ī corde cum cultro ꝑcussit. nec q̄tuor dierū post hoc spacium intercessit cum ecce comes mortem sibi īminere respiciens quendā secreti sui consciū māndauit abbatem. Cui cum cō fessus esset ꝛ peteret corpus x̄ ꝛ nichil in confessione de occisione filij tetigisset abbas nolēs eum absoluere vel cōmunicare q̄re tm̄ scelus filicidij cōticens obmisisset q̄siuit. Cui comes miā constantia respondens dixit. Absit vt illum reputem pēni principatus heredem licz genitum carne mea qui ꝯtra fas ausu nephario iuris violator existēs se dignum fecit mortis iudicio. et omni iure successionis indignum. Nec vere ergo pater filium sed legum violatorez occidit. Tu autem abbas vicari⁹ iudicis dei contra legē me iudicas que deutronomij libro teste in nece patermi filij primas parentum manus esse precepit. Vnde ad cristi iudicis tribunal appello vbi sine tua absolucōne facti huius astare volo et certus eius iudicium exspectare. Hoc solum peto vt pixidem aperias dominici sacramenti et me salutare dei oculis tm̄ videre permittas. Quod vbi annuit abbas hostia salutaris mox se ori comitis patenti infudit. ꝛ eum iustum prerogatiui examinis iudicem et rectissimum vindicte scelerū comprobauit.

¶ De virtute innocētie et simplicitatis. ¶ Capitulum. xxxv.

M Iro mō īnocue sūt. Illi vtiqz apes fideliū imitātes q̄ ſm ꝓphā ꝑctm̄ nō fecit nec īuēt⁹ ē dolus ī ore eius. Rara res est istis tpibus etiam in pueris qui nomine ꝛ facie innocentie puritatem ostendunt puritatis innocenciam inuenire. Sz etatē supplente malicia luxurijs in se vires exhauriunt ante tempus. ideo decus omne deperijt. robur elanguit in adultis facinorosi quiqz preferunt palmam. virtus obiecta succumbit ī sordibijs reuiuiscit. abel innocēs de nouo ꝓsternit̄.

Non est q̄ reputet puritatem ꝛ
ideo sectator īnocēcie rarissim⁹
inuenit. Ʋhijs q̄dem si soli essēt
principes obnoxij seculares pos
set vtcūqꝫ ꝫ tn̄ cū gemitu tolerari.
Sꝫ in illꝰ est cū detestacōe maxi
ma ↄspuēdū q̄ sunt loco aposto
loꝝ dispēsatores ecclesie q̄ des
pectis īnocentibꝫ ꝛ ꝓbatis nō
ponderāt ꝓmouere impiū si eū
videāt et versutū. Non sic vilis
deo īnocentia credit' qui ab ini
cio mūdi īnocētem enoch a secu
lo trāstulit. noe iustū seruauit.
abrahā āpliauit. esau reproba
uit. iacob dilexit. ioseph īnocuū
toti mūdo prefecit. Innocētiam
puritatis in matre crist⁹ elegit
In inocētibꝫ coronauit. In bap
tista laudauit. In iohāne dilex
it. In illis q̊s vocauit ad se ꝛ cō
plexus est puulꝰ ↄmendauit di
cens. Sinite puulos veīre ad me.
taliū ē enī regnū celorū. Et q̄d
dicā. Tempus me pocius defe
ceret q̄ꝫ exēpla. q̊niam q̄cumqꝫ
domino placuerūt aut per vite
pfectōēꝫ post lapsū. q̄ per vite ī
nocētiam ante lapsum. q̄ certe
ad vite puritatem post lapsū re
dierūt. ¶ Quid aūt ī confinio
burgūdie per īnocētiam actum
sit vt a fratre ordīs minoꝝ per
cepim⁹ referamus. Antiq̄ssimo
more seruatū est in ordine san
cti benedicti a cunabulꝰ fere pue
ros ībui et sic eos ī ordinē p vi
te innocētiam educari. Quo cō
tra sepius actum tamen audiui
mus nec approbam⁹ p oīa pue
rum racionis expertem vouere
qd̄ nescit. ꝫ pocius adultū quē
libet q̄ possit discrete reproba
re qd̄ displicet. et electione dig
na approbaē qd̄ placꝫ. ¶ Puer
q̄dam in cōfinio burgūdie fuit
q̄ in mōsterio ordinis sancti bn̄
dicti apud cluniacum ab ipsis
cunabulꝰ īnocētissim⁹ ac simpli
cissimus adoleuit. Adultū ergo
iuuenē abbas suus pro recreacō
ne vel ioco secū ꝓficisci extra pre
cepit. Sufferrādoꝝ ergo equoꝝ
causa abbate cū suis ad domū
ferrariā descendēte. miratus ex
simplicitate iuuenis eo q̄ꝫ num
q̄ꝫ tale q̄d videret ferrū candēs
nuda illud manu sine adustiōe
aliqua vel lesura eleuās ↄtrecta
uit. Stupefactus ergo abbas et
omnes q̄ p̄ntes adeāt īnocen
tiam in iuuene venerati sūt ꝛ rē
iterato ac pluries probauerūt.
Post hoc abbate cū suis alias
occupato iuueīs mox itinera do
micilij est ig̃essus vbi vxorē fa
bri cū puero super genua mira
tus inueīens cuꝫ puulo cui num
q̄ꝫ simile videāt iocabatꝰ. Illico
aūt mulier ī iuuenē q̄si iexptū

malicia stimulata, si talem habe
re vellet inquirit. Et ille. liben
tissime inq̄t. Que mox nesciū
ad concubitū instruens puerum
sic fieri promittebat. Ergo vbi
iuuenis post cōcubitū inocētia
spoliatus egressus est. ferrū cā
dens vt prius existimans con
trectare adustus grauiter excla
mauit. Qua in re turbat⁹ abbas
non modicum admiratus aīad
uertit ex interiori lesura anime
iuuenem foris lesum. et priori
innocētia q̄ eū contra ignē ptex
erat denudatū. Reductum ergo
ad monasteriū iuuenem abbas
super gestis diligēter inq̄rit ve
ritatez q̄ simpliciassime cōfitet̄.
Et sic cū multis lacrimis dam
nū suum tremebund⁹ expauit.
¶ Sz et potentē ɔtra demōnes pu
ritatez mira gesta iuliane v̓gīs
et cipriani testant̄. Vbi ciprian⁹
adhuc puer a magistro suo con
pulsus legit̄ .xviij. annis purita
tem v̓ginal̄ īnocentie custodis
se vt per hanc maiori potencia
contra demones ꝛ īperio potire
tur. ¶ Sup hoc quoddā valde
memorabile certissima relacōe
ab hijs q̄ presentes aderāt ꝛ vi
derāt i machlinia opido brabā
cie ꝑcepimus accidisse. Puella
q̄dam sacro die dn̄ico cū iuueni
bz corizauerāt diu valde. Fatiga
ta ergo domū redijt. Nec mora.
dormitū pergēs demone fit re
pleta. qua clamante surgit fa
milia ligant vinculis seuientem.
Mane in hanswic ad oratoriū
gloriose virginis extra opidum
deportatur. Frequēter enim ibi
dem maria virtutum operatrix
miracula plurima demōstrauit.
Quod vbi scolares pueri perce
perant ad locum vbi vexabatur
puella ī oratorium concurrerūt.
quorum vnus annorum ferme.
xij. audacior ceteris atqz saga
cior cepit compellere et adiura
re demonium vt corpus obsessū
desereret et exiret. Nec mora.
vbi demon circa vmbilicum per
tumorem se esse monstrauit. bi
ctus puer crucem cum pollice ī
contrarium fixit ꝛ sic paulatim
per crucem versus os ascendere
compulit donec eum in speciem
hyrsuti vermis oīs popul⁹ ītra
hiatū oris herētem vidit. Quo
miro conatu ad inferiora redire
volēte clamauit populus. puer
instāter signū salutis opposuit
et cum maxima violencia demo
nem exire coegit. Eiectum ergo
vt diximus in modū hirsuti ver
mis puer audacter dexteā com
prehendit et in fossam paruu
lam vbi pluuial̄ aqua ɔfluxerat
mox piecit. Qui statī in oculis

plebis totius dispatens·leticie et laudis omnibꝫ materiā dere liqt· Proinde manꝰ pueri a cō tactu vmis nigredine īfecta re mansit ꝗ ꝓtinus aque bn̄dicte lauamento discessit·Sacrosctā ergo res est esse ab omni labe criminū īnocentem· ꝗ simul es se cōueīt simplicē ꝛ prudētem·

De īnocentia boni hoīs et iusti ꝗ nemini cupit nocere ꝗ oībus ꝓdesse· Capi·xxxvi·

I fructibꝫ nulľ nocent sed nec mortuis ꝗdē·Cristꝰ de patre dicit·Omē pal mitem ꝗ fert fructū purgabit eum vt fructum plꝰ afferat·Sic cte aūt subdiť·nec mortuis qui dem subaudi nocent·Et hoc est qđ ī euāgelio de cristo rege fide liū signanter legiť·Calamum quassatū non conteret ꝛ lignū fumigās nō extinguet·Quod et ad nos moraliter referri po test·Fructibꝰ nulľ nocēt·idest fructificātibꝫ per bona opeā no cere non debemꝰ vt impediamꝰ eos ī aliq̄·ꝗ pocius adiuuemꝰ vt eoꝝ exemplo ad similia ꝓuo cemur·Vnde salomon in ꝓuer bijs·Noli ꝓhibere eum ꝗ bene facit·ꝗ si potes ꝛ ipse bene fac· ¶Multis modis dicť nocē ho mo homini·ꝗ precipue tribus· corpus occidēdo·animā seducē do vitā īfamando·Corpus tripli citer occiditur·gladio materia li vel cōsimili vt cayn abel·sub dola ꝓdicione vt iudas cristū· victus subtractione vt ꝗ tpe ne cessitatis ꝛ famis negādo victū pauperes perire permittunt·de ꝗ dicitur ī decalogo·Nō occides· De secūdo ī eodē·Nō feres con tra ꝓximum tuum falsum testio nium·De tercio dicit ābrosius· Pasce fame morientem·ꝗ si non paueris occidisti· Aīa etiā ꝓximi triplicitur seducitur· peccato·exemplo·cōsilio·Pec cato vt qui hominē peccare facit sicut heli ophni et finees ꝗ pec cabant cum mulierībꝰ que exċu babant ad hostiū tabernaculi· Exemplo vt salomon ꝗ illectus amore mulierū ydolis īmolauit et per hoc peccare fecit multos ex israhel·Cōsilio vt ꝗ tempore iude machabei ꝑsuaserunt mul tis vt derelinq̄rent leges patrū suorū et ydoľ īmolarent·Vel cō silio possūt dici seducere ꝗ ī cau ta predicacōne nescientes ꝛ sim plices de occultis peccatis red dunt curiosos sollicitos de hijs que prius ignorabant·De pri mo diciť ī decalogo·Nō mecha beris· De secundo in libro he ster ī fine·Gladio ꝛ igne pereat

ꝓ exemplo contempt⁹ et inobe
dientie. De tercio in libro iob.
Adduc ꝫ ꝯsiliarios malos in stul
tū finē. Vita etiā ꝓximi tripli
ter infamat᷑. vel minuēdo bonū
quod in eo est vel agēdo malum
qđ in eo nō est ł fingēdo malū.
Primū malū. secūdū peius. ter
ciū pessimū. Et hec ē bestia quā
vidit daniel ait ꝫ triplici ordine
dentiū que multos populos de
uastabat. ⁊ hoc q̃re. q̃a eo min⁹
peccatū detractōis vitat᷑ a plur
bus q̄ minus peccati mortal' cul
pam ab ignorātib⁹ habere puta
tur cū tamen multo ḡuius sit si
ne culpa ꝓximū īfamare q̄ṗ fur
to vestem ei⁹ auferre. et hoc qui
dem multi. illud vero ponderāt
pauci. ¶ Huius rei vindictam
horribilē valde ⁊ mirābilē vidi.
Noui ordine. non re. noīe non
actibus sacerdotem. h̄ intm̄ vicio
līgue deditus erat vt pocius de
se pessima mētiret᷑. q̄ṗ nō socios
vel cohabitantes sibi criminibus
infamarꝫ. h̄ ante mortem raptus
in furiā tanta in se debachatus
est ordine. vt ꝓpriis dentibꝫ ling
uā maliloquā laniarꝫ. ⁊ palam
cūctis ostēderꝫ q̄ṗ q̃a līgua sua
dolose egerat. et venenū aspidū
sub labijs eius quasi sepulchrū
patens guttur illius fetorem te
terrimū āhelaret.

¶ Qr q̄libet studeat occasionē
proficiendi ⁊ emēdandi sumere
non solum a bonis verumetiam
a malis. ¶ Capitulum. xxxviij.

Non solū ab odoriferis ve
rumetiā a fetidis her
bis mellis alimoniam
trahunt. Apes cum odoribus bo
nis delectantur et naturaliter
fugiunt fetida. Sed ī eis prop
ter mellis bonum ad tempus
vtiliter demorantur. Et hoc est
idem quod dicit paulus. Omīa
probate quod bonum est tene
te. Per odorifera intelligimus
opera bone fame. Vñ apostolus.
Bonus odor cristi sum⁹ deo. aliis
quidem odor vite in vitā. aliis
odor mortis in mortem. Augusti
nus super eodeꝫ verbo dicit. Si
cut quondā illud preciosissimū
vngentum fracto alabastro odo
re domum impleuit ita et apo
stolorum optimo bonorū fractis
eorum corporibus per marti
um quasi suauissimum holocau
stum domino ecclesiaꝫ toto orbe
respersit. Et hoc q̄dem aliis co
gaudētibꝫ fama vite ī vitā. aliis
inuidentibus fama mortis ī mor
tem. Tu auteꝫ apis fidelis ani
ma delectare fame opibus odori
bus bonorū q̄ tibi in mutua col
latione de bonis et edificatoriis

v̄bis os sapidum ⁊ odoriferum reddāt per qđ edificet̄ ꝓxim⁹ et cor mūdatū spurcicijs gratu labūdū faciant. quo magis ad desideriū colliū eternoꝝ ei⁹ sus piriū excitetur. Gracius tibi sit q̄i fauos mell' ⁊ lactis dulcedīez ligūā tuam ⁊ labia distillare ꝙ amaricari ventrē tue memorie ⁊ felleis recordacōnib; ad vomitū prouocari. Illud vero qđ textus apte subiūgit ꝙ licet fugiant naturaliter fetida in eis tñ prop ter mellis bonū ad tp̄s vtiliter demorant̄. sic intelligi debet ꝙ non solū in bonis hominū acti bus proficiendi occasionem san cta aīa sumit verūeciam ī mal' dū in hijs videt qđ iuste displi cet ⁊ in ill' imitatur bonum qđ vidz. ¶ Vidim⁹ ⁊ valde dilectū ⁊ familiarē habuim⁹ nobilē phi lippū de mōmiraul militem vite perfc̄issime virū in q̄ illud mēo rabile frequenter adūtim⁹ ꝙ to tum temp⁹ suum vel in oracione ac deuocōe ↄtinua vel in sanctis collocucōib; expendebat. Noue rat eñ multos valde religiose vi te viros ac fēīnas q̄s ī grecie. lūbardie. burgūdie. ꝓuīcie. gal lie. flandrie. brabācie partib; illustrauerāt. quoꝝ v̄tutes mores et v̄ba cum miro feruore ⁊ desi derio referebat. et ad meliora p hoc mētes audiētiū excitabat. Sz et auditores suos et colloc u tores miā oris ḡra cōpellebat. vt sibi aliq̄d dignum relatu qđ audissent vel vidissent in facto vel ī dicto bonorū exponere dig narent̄. Et hec quidem vltra ꝙ credi potest in eo tantā deuocō nem tantā leticiā et tm̄ desideri um excitabant. vt istis sol' vi uere crederet̄. Si q̄d vero extra talia eū audire cōtigerit quasi esset percussus ī capite cū miā anxietate spirit⁹ faciem auerte bat. Nec frustrat⁹ ē fructu oris aures bonoꝝ scilicet que libēter ꝓtulit et audiuit. cum eū deus miro modo remuneráuit etiā in presenti. Vix eñ habuit de om nibus paternis bonis necessari um vite victū et tamē octo mō steriorū cistercienſ ordis funda tor extitit īdefessus. Exceptis congregacōnib; beginarū q̄s vs q; ad q̄nq; milia ī diuersꝭ locis ⁊ eo āplius ī cristi seruicio mā cipauit. Ecce quid fit bonis bo ne fame odorib; delectari.

Qꝫ rigor iusticie et zelus corre ctōnis in capitul' stricte sit ser uād⁹. ¶ Capitulū. xxxviij.

Ira mūdicia circa eas. admoliūt̄ omnia in me diū nulla opa spurcicie

latent quoniam et excrementa operariorum intus ponunt ne lō gius recedant vt congesta ī vnū locū turbidis dieb; et operum ocio foras efferant aggregata. In hijs verbis notatur capitulo rum necessaria et celebris offi cina vbi debent excessus peccā cium proferri accusari corrigi & purgari. Cōuētuales enim om nes generaliter decet et preci pue cenobitas vt mira sit mun dicia circa eos. Et hoc quomo do conuenienciūs fit q̄ vt ī me dium excessus singulorum qua si excrementa operariorum salu tem mutuam proferantur. Et sic fit quod scriptum est. Salu tez nostram inuicem operemur. Multum est enim remissius mi sericordius et tolerabilius ī pre senti coram paucis & hoc coram fratrib9 corripi et emendari q̄ in illo horrendo iudicio coram omnibus bonis et malis senten cialiter condemnari. Et hoc est quod dicit apostolus. Si nos met ipsos diiudicaremus nō vti q; iudicaremur. S; heu tamet q̄ lib; paci sue & peccantez veretur arguere ne sibi a socijs ei; pec cauerit talio refundatur. qui po cius gaudē debēt argui cū pec caret. & illa fronte socium auda cter corripere qua nollet eum su

os excessus vel negligencias tacere. Sed nunc ẜm prophe tam iob protegunt vmbre vm bram eius. et corpus eius q̄si scuta fusilia compactum quasi ex squamis se prementibus. & ī hoc dyabolum cum suis om nibus intellexit qui inuicem se vel defendunt vel conteguntvt sic oīs ordo monasticus in dis solucionem. omnis honestatis decus in turpitudinem. omnis forma virtutu; in vicium. om nis rigor iusticie in precipiciū facinorum euanescat. Hec om nia prorsus eueniunt eo q̄ ac cusaciones et correctiones in capitulo non habentur. Pe trus ananyam & saphiram q̄si in capitulo seniorum pro vicio ꝓpetatis corripuit & puniuit. Paulus principem apostolorum petrum quasi in capitulo co ram senioribus et fratribus ar guit quia reprehensibilem iu dicauit. Hec in inicio nascen tis ecclesie et inter dispensa tores fidei maxime ad instruc cionem nostram acta sunt et conscripta. Vbicumq; ergo ho rum seruatur exemplum ibi indiuidua semper cum ipsa habundancia rerum tempora lium cristi gracia perseueāt. Et lic; ī mutuis accusacōib; &

correctionib3 capitulorū subite
aliqn pturbacões pueniant ani
morū. spirit9 tñ sancti vtute eic
us conqescunt et ad se redeunt
corde pacati. Unde text9 satis i
nuit q hec fieri solent turbidis
dieb3 et operū ocio hoc est cum
deliberacōe z discreto moderami
ne prelator. Qd aūt premitti
tur poni i mediū opanciū excre
menta ne longius recedāt itel
ligi sic debet. vt p accusacōib9
et correctionib3 capitulor appel
lacōes et diffamacōes fieri pro
hiberet.. ¶ Solertissimū quē
dam in remēsi ecclesia anglicū
genere decanū ab hijs q virum
cognouerūt audiuim9 q canoni
cos suos pro excessib3 viriliter
corrigebat. Accidit aūt ei9 tpe
vt venerabil z deo dign9 alber
tus leodieñ. episcop9 frater du
cis brabācie ab impatore hein
rico exul ab ipeno pelleret z a
militib3 eius iuxta remēsem vr
bem pro iusticia dolosissime ne
caret. Ad cuius obseqas cū vene
rabil richard9 ex regali genere
ort9 tunc qdem archidyaconus
remens3 in cathalauno presul
electus sine nupciali veste cū mt
ta turba nobiliū interesset. Se
pulto aūt sacro cadauere i cho
ro ecclesie cathedralis vt dece
bat decan9 omnes canoicos nec
non et ipsū cathalaunēsem ele
ctum ad capitulū euocauit. Resi
dentib3 ergo cunctis dixit deca
nus electo. Nondum adhuc vt
credo archidyaconatū aut cano
niam resignastis. Cui electus.
Nondū inqt. Et decan9. Surgi
te ergo et satisfaciatis ecclesie
z dorsum ad disciplinam coram
fratrib3 pparate eo q sine veste
nupciali chorū cum canoicis cō
tra regulā itroistis. Nec mora.
surgens et procūbens elect9 ve
stes exuit et a manu decani vali
dissimam disciplinam accepit.
Qua accepta elect9 vestib3 rei
dutus erexit se z decano cū max
ima oīs gra coram oib9 dixit.
Gratias ago deo et patrone re
mens ecce ei9 pijssime genitri
ci q te talem h in regimine dere
linquo. hinc magis diligā locū
istum z in sede ista dignam sem
per veritatis memoriā venerabor.
Hec dicens archidyaconatū et
canoniam resignauit et in se ve
rificauit illud vulgare puerbiū.
Quanto caput altius tāto collū
mollius. Mire enim decet nobi
litatis celsitudinē. humilitatis
māsuetudine remolliri. Ego aūt
inqntum in re narrata coniicio.
non min9 in correcto exemplū
vtutis relinqtur. q in plato cō
stācia precesserit corrigētis. du-

nobil' ⁊ elect⁹ ĩ presulẽ correcti onẽ ꝑualidã ꝑue culpe cũ paciẽ cia ⁊ humilitate sustinuit. ⁊ ille etiã in tãto viro iultũ ire nõ ꝑtu lit qḋ nõ correctũ aliis in ruinã futur̃ fore preuidit. ¶ Audiite tũ q̃d idẽ decan⁹ de filio sororis sue egerit excedente. Ob amorẽ et reuerenciam dicti auũculi sui canonica prebenda in attreba cenẽ ecclesia clerico est lib'ali ter collata. Post tempus autem ipse clericus ꝓ lapsu carnis pu nitus per annum suspenditur a prebenda. Inde casus accidit vt decanus eius auũculus ad ci uitatem attrebacẽ. causis emer gentibus deueniret. Qui hone ste vt talem virum decebat a ca nonicis est receptus. Narratur etiam ei excessus nepotis a so ciis penaq; inflicta. vt canoni ca porcõne vno anno careret. ꝓm tumq; esse capitulum penam li beraliter relaxare nepoti. si ꝓ eo preces fundere dignaretur. Et ille. quare. Nonne inquiunt fi lius sororis vestre est. Conuoca to ergo capitulo canonicorum dixit. Nepotem meũ excessisse percepi et iuxta consuetudinem ecclesie per annũ in prebenda punitum. Rogo vos vt in meum arbitrium ponatis hanc norã. Nec mora cunctis annuentib⁹ leto vultu. erat enim clericus de bonis sociis illis quorũ nec vn⁹ vnq̃ vt vulgo dicitur benefece rat. decanus subiunxit dicens. Vestra gracia vos domini mei ka rissimi norã nepotis mei in me um arbitrium posuistis. Cõmen do quidem et approbo consuetu dinem vestram qua per annum lubricos in carne punitis. Isti anno quo nepos meus a vobis in prebenda est punitus alter̃ annum addo. vt duobus annis omni benefitio careat prebenda li et si quid medio tẽpore se cor rexerit tali modo vt digne resti tui mereatur vestre in hoc ãnuo beniuolencie largitati. Sin au tem ipso facto quo male se ges serit. vt numq̃ ad prebendam vel gremium huius ecclesie in perpetuum admittatur. Hec vt audiere canonici mire in ver bo edificati sunt et tantam vir tutem decani per totam galli am vulgauerunt.

¶ Qr consonancia vocum ĩ psal modiis sit vigili mente seruan da. Capitu. xxxix.

D Auiter congregate sua uiter cantant. Quid au tem de cantu apum ad laudem cristi scđm litteram aca derit audiamus. Narrante mi chi viro sancto abbate quodaz

quōdā audiuit hoīē pauperē ī suburbio ciuitatis cuiusdā alue aria apū maxia habuisse. Cum qȝ frequēcius pauper apes solli citus visitaret. primū aduertit eas sepius in die mira alacrita te ɔcinere et postea cum curiosi us indagarȝ sexies interpolare concent9. nec vlł conuehendis cibis operā dare. Nec diu post hec cuȝ casu media nocte surrex isset vidit super apes totū aerē illustrari et contra ɔsuetudinem omnium apū apes ipsas in no cte cantibȝ modulari. Stupefa ctus ergo vir et rem frequēcius probās ad ciuitatis episcopum cum suo presbitero venit. narrat de apibȝ qđ agatur. Nec mora. presul in ꝓpa ꝑsona veritatē ex ploiās sicut ei dictum fuit inue nit. Cōmuīcato ergo ɔsilio pro bis viris et euocato populo ciui tatis qđ ī alueari sit aggreditur expiri. Et fracto vase inueīt in modū pixidis eburnei vasculū ex cera cādidissima ī fastigio al uearis ⁊ ī ea sacmētū corpis cri sti. circa ipsū vero apū choros in modū phalangaꝝ celestium excubias celebrantes. Sublato igitur validissimo clamore cum lacrimis corp9 cristi in ecclesiā detulerūt. et ī locum vbi īuentū fuit ī remediū languēcium inu

meabiliū. oratoriū ɔstruxerūt. Cūqȝ iā narrata vbiqȝ terrarū fama celebri vulgarent̃. duo fu res rei perterriti nouitate spon te cōfessi sunt. ꝙ in vicina ecclīa corpus cristi cum pixide argen tea rapuissēt. et retenta pixide sacmentū corporis cristi iux tñ seuntes sub alueari predicto in fuga celeri proiecissent. Sic er go innotuit. sī tñ dici potest eti am breuissīe ī volatilib9 api pa nis ille viuus q̄ de celo descēdit et dat vitā mūdo ⁊ hominē cre dere monuit veritati qui dixit. Panem quem ego dedero caro mea ē ꝓ mūdi vita. Et q̄dē suffi ciens racio est huius preciosissi mi sacmēti illa veritas attestās que fallere nec falli potest q̄ ꝙ ⁊ hoc maifestissimis miācul̃ etiā nostris temporibȝ nō cessauerat cōprobare. ¶ Oppidū duacense amplū ⁊ magnū ē inter camera cum a dextris vie et attrebacū nobilissimas ciuitates. Hinc ī ecclesia canonicoꝝ sancti ama ti episcopi. cū sacđos in pascha cōmunicato populo corp9 cristi super nudā terrā stupid9 iuenis set et flexis genib9 eleuare tēp tasset. mox p se ī aera sublima tum pāniculo quo cōsecratos di gitos sacerdos detergere solȝ in hesit. Clamās ergo presbiter

canonicos vocat. Accurrunt illi. spectant in panno corpus viuisi cum in specie faciei venustissimi pueri. Et mox conuocato popu lo ad spectaculum presentatur. et indifferenter nulli tanta ce litus visio denegatur. Hec cum audissem fama vulgante veni in opidum quod predixi. Accessi ad decanum ecclesie cui optime notus eram. pecij videre miracu lum. Annuit ille. precepit vt fie ret. Aperta est theca concurrit populus morqz ibi pixis reuol uitur. clamant omnes. Ecce iā video ecce conspicio saluatorē. Stabam ergo attonitus nichil videns nisi tantū speciem panis albissimi. nichil quidem consci us michi. quare sacrosanctum corpus cum ceteris non viderē. Nec diu mecum ista voluebam. cum ecce vidi faciem in mēsurā etatis plenitudinis cristi spine am coronam in capite et duas guttas sanguinis ex vtraqz par te nasi per faciem descendētes. Mox igitur genibus flexis ado raui cum lacrimis. Surgēs aūt nec coronam ī capite nec sang uinem vidi ꝫ faciem hominis su per effigiem honoratam conū sam ad dexteram. ita vt vix ocu lus dexter videri posset. Nasus erat admodum longus directꝰ valde. supercilia arcuata oculos simplicissimos et dimissos ha bebat cesariem longam super humeros descendentem. barbā intunsam q sub mento curuatā subtractu extermina tā. iocūdissi mi oris ex vtraqz parte menti nudam ꝑpe a pilis mallicolas vt in iuuenibus solet apparere qui barbā a puero nutrierūt. frontem letam. macilentas ge nas et collum longum cum capi te parumper inflexum. hoc sce ma hic decor benignissime faci ei. Eam autem diuersimode sub vnius hore spacio vidē solebāt. Alij autem in cruce extensum. alij quasi ad iudicium venientē. pleriqz et hoc ex magna parte sub pueri forma. Quā sanctum autem et q̄ meritorium sit mis sam audire cotidie vel saltem cū se facultas obtulerit exemplis manifestis ostenditur. ¶ Sa cerdos quidam de dacia andre as nomine vt fratris dacij bo ni et beati viri de ordine predi catorum cum eo de parisius re means certissima relacione di dici cum conuicaneis suis terrā sanctam pegrinus adiuit. Trā sito ergo mari ī vigilia pasche venerunt in iherusalem et sum mo mane recebere voluerunt. q̄bus sacerdos dixit. Sāssimꝰ

dies est pasche et locus resurre ctionis dñice ē. audiatis prius missam ꝛ eukaristiā sumite po stea recedam⁹. Abnuētibus om nibus et recedentibꝫ sacerdos remansit in vrbe. ꝛ dicta missa factoqꝫ prādio solus cepit inse qui precedentes. Quem vt attī git qdam in equo sedens qd est ait ꝙ solus ꝑgeras peregrinus. Et ille factū narrās hac inquit de causa solus a socijs sum reli ctus. Tunc ille. ascende inqt re tro me. et ille residens obdormi uit. Circa vesperā vero cum evi gilaret ꝛ circūspiceret vbi esset. dixit illi ductor suus. potes ne cognoscere locū istum. Et ille ꝑ timore maximo vix respondere valens. videt inqt michi dñe mi ꝙ ecclesia q an nos ē eccle sia mea est et domus hec ꝓpria in qua māsi. Cui ductor eius. re cte tibi videt. xp̄m glorifica cui⁹ sacramenta venerat⁹ es et quorū causa i peregrinas terras solitudi nem nō horruisti. Hec dicens subito disparuit. Sacerdos aūt diuina suis ōnibꝫ narrās mag nalia. qd secum actum esset per regressū sociorum postmodū cō probauit. At quoniam i dubiū pluribꝫ venire posset qliter sub breui tpis spacio i graui corpore per tot maris et terre tract⁹ trā sire posset excepto euidenti exē plo abbacuc per quā dici hoīā in babilonem de iudea trāslatū. Miraculum cōsimile qd diebus nostris i brabancia cōtigit. qd nulli q hominē nouit dubiū esse potuit referam⁹. Anno circiter ab incarnacōe dñi. M. cc. xiij. cum crux trāsmarina predicare t̄ vbiqꝫ fere terrarū. erāt vir i bra bancia iestimabil sanctitatis q desideriū longū habuerat terrā in qua steterāt pedes ihesu cri sti peregrinus iuisere ß ꝛ tardat a contēplacōne diuina in corpo rali exercicio vrebat. In oracōe aūt existens i vigilia sancti pe tri ad vincula clauso cubiculo astitit illi cum ingenti lumine. erāt enim nox. āgelus dei dicēs. Vidit dñs ingens desideriū tuū te velle iuisere terrā sanctam. et nunc ad hoc mittor ad te vt tu um desideriū ꝯpleat. Hec dicēs angelus hominem apprehendit ꝛ in vna nocte ab ōnia loca spe ctabilia terre sancte trāstulit et retrāstulit in eadem nocte. Vide batur aūt illi ipsa nox ōni die lucidior ita ꝙ omniū ciuitatum gallie. burgūdie. lūbardie. tu scie et terre scē loca disposicō nes ꝛ sit⁹ hijs q terras nouerāt ꝓprijssime designarꝫ. Postmo dum vero factum est vt hortatu

q̊rundam deuotoꝝ viroꝝ q̄bus
hoc negare non poterat cum ille
crucē susciperet . planeqꝫ p vi
aꝝ demōstracōnē cūctis oñderet
ꝙ nequaq̄ mēdax . ſz verus dei
nuncius q̄ eum duxerat extitis
set. Hic vir beatissim⁹ postq̄ re
uersus est vt vidit q̄a in honorē
cepit haberi apud conuicaneos
dulce solum natale dereliq̄t . et vſ
qꝫ in finem vite in alienis ptibꝫ
sancte vixit. ❡Sꝫ ī hoc miraculo
questio difficil' oritur . quomodo
vir iste momentanea visione tā
diuersimodas viarum disposici
ones ⁊tinere memoriter potuit
⁊ docere. Et sic solui potest. Ci
conie tpa recessus habent . a no
stro autem orbe gallie ⁊ germa
nie remotissimi sunt recessus.
Quis ergo eas semel attēpta
tas vias ad nidos aīo redire do
cuit . quis inq̄ nˀ nature sagaci
tas. Qd ergo natuā hoc et de⁹
nature potuit. Et certe plus de
sacratissimo dominici corporis
sacmēto nacta occasione loquē
di quantū peccatum sit īdigne
cōficientium excepta beati pau
li solidissima veritate miraculū
subsequens demonstrabit.
❡Prope villam in qua nat⁹ fui
sacerdos lubricus et immūd⁹ fu
it. Et olim q̄dem cum immūdis
a mulierib⁹ panem illū legaleꝫ

sabbati . significantem hunc panē
viuum edere non liceret . infelix
ille presbiter hūc cotidie pollu
to ore sumebat . et vide vindictā
dei . os eius circa nasum ⁊ mētū
⁊ lingua cōputruit . ita vt vix pos
set pre fetore ab amicissimis su
stineri. ❡Sꝫ et alius ī gallia fu
it vt quodā puer audiui cuius
manus in missa sup aña exustae
igne celesti vſqꝫ ad cubitos abu
ste sunt ⁊ consumpte. Pre inde
occasione laudis apum ad litam
quantum in gloriam corporis ꝑ
eas exhibuisse describimus . de
vocali etiam laude angeloꝝ
aliquid dicere laboremus . Si
autem laus angeloꝝ ī patria
vōbis futura sit . magna questio
inter theologos ventilatur . Et
ego quidem si vocalis laus in
celo futura sit nescio . vnum scio
quia et si nequaq̄ angelis lau
dare deum sicut nōnulli volunt
vōbi laude forte quasi ex neces
sitate conueniat . tū vtramqꝫ et
vocalem et mentalem laudeꝫ in
potestate veraciter obtīebunt.
Hinc vero hoc est in aere in ter
ra pegrinacōis nr̄e angelos vo
cali laude visos fuisse legi plura
es ⁊ audiui . ❡Vidi suessionen
sem ciuitatem ī gallia excōicata
om̄i sbiacuisse diuī⁹ . ⁊ nō nˀ sb
silēcio diuina misteria clericos

ministrate. Invigilia igitur as sũpcõis beate marie dñs iohannes cognomẽto tes vel bas p̃oz canoicoꝝ regulariũ scã iohãnis ivineis iux̃ muros eiusdem ciuitatis assumptis secum tribus canoicis deuotissimis viris q̃ nũc õnes defũcti sũt ĩ mõte ꝓximo ciuitati in loco vbi quõdam heremita resedeãt ad celebrãdam solemnitatem v̓gis gloriose successerũt Inclinato aũt die cantatis vespis. panem ⁊ aquã ore sobrio libauerũt. In ↄpletorio dicto post oracões deuotas ⁊ lõgas. mẽbra sup nudaꝫ humum. desert⁹ eni loc⁹ eãt vt q̃escerent paululũ ꝓstrauerũt. Nec mora deteṫioz. surgũt ad matutinas cantant simpliciter et deuote. At vbi añ laudes p̃oz nonam lectioneꝫ ex more finiuit subito cõcent⁹ mirãbil insonuit angeloꝝ et responsoriũ. Felix namqꝫ altissimis vocib⁹ cãtauerũt. Quo peracto tm̃ quatuoz ex illa inumerã multitudine versũ ⁊ gloria singulariter sucanerunt multitudine semp rñdente. Post repeticõnem vero secundam. iterato Felix namqꝫ iuxta moreꝫ galliaum inchoauerũt. et ꝓsequentib⁹ oib⁹ ↄmuniter finierũt. Finito aũt rñsorio factum est silẽtium angeloꝝ. Prioz aũt ĩcho

ato Te deum laudamus matutinas cum suis laudib⁹ ꝑfecerũt. Quib⁹dã qt singult⁹ quot lacrime qt suspiria in recordacõe suauissimi modulamĩs ab ymo pectoris ediderunt illi q̃tuoz beatissimi non ẽ nostre possibilitatis euoluere vel effari. Sꝫ ĩ eis ↄpletum plane poterat credi et reliq̃ cogitacõnũ diem festum agẽt tibi. Hoꝝ scilicet duos noui scilicet p̃orem ⁊ robertum dictum coq̃natum. ceteroꝝ noĩa scire non potui. De vili etiã laude angeloꝝ istud q̃ꝫ intra ciulum ↄtigit qd subiũgo. Camera beate marie monasteriũ est monialium ordinis cysterciẽ. ĩ brabantia iuxta bruxellam. In hec loco capellan⁹ eãt noĩe gerdestadus deuotus nimium dilectissimus m̃ et notus valde. hic diro rupture ⁊ visceꝝ cruciatu ãnis fere. xiiij. tribulat⁹ nunq̃ tñ a predicacõne et salute hoĩm q̃escebat. Contigit aũt vt ip̃e morte subita añ noctem mediã ĩterceptam. melodia ⁊ cantus mirabilis angeloꝝ quasi de loco ꝓpe ecclesiam audiretur q̃ attonit⁹ vigil mirãbatur q̃ ↄuent⁹ solito tempestiuius surrexissꝫ. ⁊ cui⁹ esset solẽnitas scã quã feriata nocte tam insolitis vocibus ⁊ cõcentibus efferebat. Non enim

suspicari poterat aliunde esse cā
tum ñ a monialib⁹ intra chorū.
ergo vbi cantus ille cessauit ho
rologium cecidit campana pul
sata est et sic vigil cognouit pri
mo q̈ cantus celestium non mo
nialium fuit. Mane ergo inuē
to mortuo omnibus patuit. q̈ ī
exitu sancti viri angelorum ex
ercitus tantis tripudijs exulta
uit. Hec de cantu apum ad lām
in laudem et gloriam corporis
casti. necnon et de cantu vocali
spūum angelorum satis q̄dē di
cta sufficiāt. Nūc de cātu spiri
tuali apū fideliū disseram⁹. Cā
tus et laus vocalis a patribus
institutus ab ecclesia frequenta
t⁹ est. Vnde septem horas cano
nicas a verbo psalmiste tenem⁹
qui dixit. Septies ī die supple
naturali que est dies et nox lau
dem dixi tibi. Et illud. Oēs gē
tes plaudite maīb⁹ iubilate deo
in voce exultacōis. Et illud. Cā
tate ei et psallite ei narrate om
nia mirabilia eius Hic quidez
cantus et laus vocalis innuitur.
de quibus augustin⁹ in libro cō
fessionum dicit. Flebaz autem
vberrime in ymnis ꝛ cāticis su
aue sonātis ecclesie vocib⁹ vehe
mēter affcūs. Voces igit̄ ille in
fluebāt aurib⁹ meis et eliq̄bat̄
veritas ī cor meū ꝛ fluebant la

crime et bñ m̄ erat cū eis. Gallici
vulgari ꝓūbio vtunt̄ ꝛ dicunt.
Boins vins grase larme as oels
maine. quod latine ꝛ si non eq̄
sic dicatur. Bonum vinum ping
uem lacrimam ducit ad oculos
Credo ergo q̈ illud vinum exul
tacionis ī canticis qđ vt in au
gustino patuit lacrimas tam
pingues excussit de vasis opti
mis propinabatur. et ideo qua
si voce celesti fecundat⁹ mundo
sublimi⁹ītonabat. Sz heu nūc
corruptis dolijs acescit vinum
ꝛ abhoīacōnem poci⁹ prouocat
q̄̈ deuocōnez. Dū enim q̄s sine
deuocōne formare voces nitit̄ ī
mentib⁹ audiētiū deuocio dissi
pat̄ ꝛ inuanum exteri⁹ claman
tis līgua labōat ñ spūs artifex
cor int⁹ tāgat. Vñ ī gallia mēo
rabile q̄ddam circa tempus phi
lippi regis filij lodewyci r̄gis ca
noīzati accidisse r̄fert̄. Jn qua
dam ecclesia ꝯuentuali canoni
coꝝ secularīū p̄cipua sc̄ā cuiusdā
festiuitas agebat̄. Jn comple
torio aūt inter pr̄ nr̄ ꝛ credo r̄nso
riū illud. in pace in idip̄m clerī
cis cātātib⁹ ꝛ discātātib⁹ statim
vbi secūdaz repeticōez post gl̄a
pr̄i finierūt et simbolū fidei. cre
do sub silēcio dicere crediderūt.
vox celestis oīb⁹ audiētib⁹ dix
it. Nullus exaudit⁹ ñ raucus.

Stupefacti ergo omnes aduerterūt despectum quēdam cū voce lugubri et discordāti i angulo cōstitisse nec eū aliqs ābigebat sup quē vox descenderat extitisse. Quātū aūt malū sit in psalmodijs et canticis spiritualibus dormitare euidenter ostēdam. ¶ Erat monachus vt me legisse recordor q̄ ad matutinas frequentissime dormitare solebat. Contigit aūt vt eo ad matutinas in choro in laudibꝫ dormiente videret in somnis demonem teterrimū cum pice in patella liquata mōchos singulos visitare et dormientibꝫ q̄busdā offerre ferreum cocliar pice plenū. Ad se vero cum venisset demoniū ⁊ coclear ferueēs ori dormitātis offerret. retracto subito capite ad acubitū sedium cui innitebatur offendit; et lesus euigilans se sauciū et vulneratum inuenit. Animaduertit ergo in facto consequenter quātum negligētia circa horas diuinas dn̄o displiceret. ⁊ quātum i ea demonibus complaceret. ¶ Vnde etiam accidit qd per illas que vere nouerūt audiui eadē de qua supius fecimus mentionē de argensoles venerabil' abbatissa. cum demō neq̄ omnes in cōuētu moniales somno fallatie delusisset ⁊ nulla earū ad matutinarum offitium euigilasset. illa demonē cachinis irridentē omnibus vidit. et fusa prece ad dominū eū visibilem multis ostēdit. Inuenxitq; singul' i cōuētu p̄ negligētia penā. ⁊ de cetero contra astucias dyaboli q̄ īpedire semp officiū nititur diuinum cunctas reddidit cautiores. Simul ergo apes fideliū aggregate mente consequētr voce suauiter cantant vt in aures dn̄i sabaoth dulciter modulent̄. ⁊ mediantibus auribus congruenter deuocio in mentibus fidelium excitetur.

¶ Qr ex suauitate cant⁹ dulcedo ⁊ deuocio mētis fit tali ida. Capitulum. xl.

Habent gratā miā q; vocis suauitatem. Quid enī gracius qd suauius laude dei. Si fm augustinū ingratitudo maximū diffinit̄ peccatum ergo v̄t⁹ maxia gratitudo. Ideo omnē psalmodiā et cātū ī laudis gloriā terminam⁹. Nā nato ad redempcionē omniū in betlehem saluatore. Gloria ī excels deo. ⁊c. cantauerūt angeli vt pro pace in terra danda hominibꝫ omnibꝫ laudis materia preberet̄. Quāq̄ et grata miā q; vocis suauitas cōtēplatie aie

mentalis iubilus possit intelli gi. qui pre magnitudīe celestis gaudij conceptus interius nec silere potest nec exprimi. Et hec tuba dicitur iubilea que lata q̄dem interius et capax est ꝫ loco vbi cori coniungitur angustatur. ¶ Huiusmodi tubam ī brabancie partib; monialem vidi que vbi aliquid de iocunditate eterna ⁊ celestib⁹ gaudijs audiebat rapiebatur ī spiritu et cum ad horam paululum quieuisset incandescebat vultu et clausis oculis tam miris vocib; iubilum emittebat. vt nullum melos musicum posset eius dulcedini comparari. Et hic quidem sonus nl' la articulata voce penit⁹ promebatur. ꝫ inter pectus et guttur armonia illa mirabil' ēsonabat. Hec est illa de qua beatissimus augustinus dicit contemplacionis species. que rapit omnem animam desiderio suo tanto ardenciorē quanto mundiorem ⁊ tāto mūdiorē q̄nto ad spūalia resurgētē et tāto ad spūalia resurgētē quāto carnalib; desiderijs et terrenis affectōib⁹ morientē. Ad hanc ɔtēplacōe; ipse gloriosus augustin⁹ rapt⁹ fuit. Cum sicut beatus possidius calamensꝫ ep̄us de eo testat' sine vllo cibo potu ve in ɔtemplacōe celestium tribus dieb⁹ ⁊ noctib; continuis permaneret. De seipso q̄; in libro cōfessionū testat' apte dicēs. Aliqn̄ intromittis me in affectū multū inusitatum īterius nescio ad quā dulcedine; q̄ si perficiatur in me nescio q̄d erit quod vita ista non erit. ꝫ; recido in hijs erūnosis ponderibus et resorbeor solitis ⁊ teneor et multum fleo et multum teneor. Hic esse valeo non volo. illuc volo non valeo. miser vtrobiq;. Est autem gaudiū q̄d nō datur ipijs ꝫ hijs qui te gratis colunt. q̄rū gaudiū tu ipse es. Et ipsa ē beata vita gaudere de te. ad te p te. Ipsa ē ⁊ nō alia. Qui aūt putant aliud esse gaudiū sectant' illud non tamen verū. Inrecib; igit' mētal' iubili q̄tus eris deo grat⁹ āgel'. nec miābilius aliq̄d sub celo nec iocūdius poteris experiri.

¶ Qd qui nolunt decipi omnia faciāt cū ɔsilio. ¶ Capitulū. xli.

Habent priuati cōsilia. Et hoc ꝫm salomonē. Erit salus vbi multa cōsilia. Contra in deutronomio moyses in canticis de reprobis dicit. Gens absq; consilio et sine prudencia est. Thobias filium suū instruens verbis dicit.

Cōsiliū a sapiente semp reqre. Stultū est enī voluntati ꝓpi mo tus inniti. Et ꝓpter hoc salomon diligēter āmonuit dicens. Fili sine cōsilio nichil facias et post factū non penitebis. Consiliariū aūt habe illū q̄ ꝓuidus ⁊ discretus est ⁊ cui cōsciētiam ⁊ viam tuam in ōmibus reuelasti. Justū et tutissimū est nec ōnem hoīez īducere in domū tuā. Vñ in ꝓuerbiis dicitur. Consiliarius tibi sit vnus ex mille. ¶ Erat vir bonus ꝫ simplex valde sicut indubitabili relacōne percepi in finibus galliarū cui dyabolus in specie ⁊ visione angelica frequentius appare bat. Cui et dixit. Dilecte ꝗ ꝓpe voluntatibus fluctuas ⁊ q̄d facere debes ignoras. In hoc ergo missus sū vt meo regaris cōsilio. ⁊ cōsiliū aliud ōne postponas. Quacūqꝫ aūt hora ꝓdideris me cōsilio meo ⁊ sincera visione careb'. Nec mora. vbi miserimus ille pactū cum morte spospōdit. visitat̄ illustrat̄ serenatur et in tāta tranqllitate cordis et corporis cōqeuit vt vix se hoīez inter hoīes ꝫ sup hoīes angelū estimarꝫ. Hinc cum temptator astutus in familiarem sibi supbiam pre nimia sinceritate hoīem extulisset. paulatī cepit ei mollicies blandiri et per hanc tandē miserū inclinauit vt in crimen maximū ꝓpe corrueret ⁊ ipius corporee mortis precipicio ꝓpinquarꝫ. ꝫ eū diuina misericordia preueīt ⁊ tali remedio liberauit. Erāt in vicinia eius vir sagax īgenio ⁊ expertus multa. cui ille cōfiteri cōsueuerat priusq̄ ī laqum dyaboli cecidisset. Hic vt vidit hoīnem solitarium īcedere ⁊ absentātem se ab ōni societate bonorꝫ eū alloq̄tur ī hūc modū. Frater karissime cuius diu iam regatus cōsilio et mutatis pristinis moribus nec confiteri te video nec loqui viris spūalibus nec predicacōnem ecclesiasticā frequētare. Videas ergo ne decipias temet ipsū et irretiaris laqis dyaboli tēptatoris. Et ego q̄dez te simplicem noui ⁊ facilem ꝙ te solū ꝓuati consilio callidus hostis elidat ⁊ non habeas subleuantē. Ad cuius verba mox homo rubore pfusus. credebat illi ōnia q̄ gesta erant per spūitū patuisse cōmotusqꝫ ⁊ effusus in lacrimis arguēti se totam cōsciāꝫ patefecit. Nec mora. cōsilio eius a tēptacōe solutus est ⁊ per consequēs a tēptatore.

¶ De prouida circumspectione preteritorꝫ presentium ⁊ futurorum cūcta sint ꝓspicienda. ¶ Capitulum. xlij.

Tempora prenoscāt. Et i hoc diligēs fideliū cautela notat. Vñ paulus redimētes inq̄t tps q̄m dies mali sūt. Mali q̄dē dicūt dies non quia mali sunt ꝫ quia mala in eis fiunt. Hos ergo redimimus in bonum si per cautam conuersacionem aut circam a spiritu prouidencie malignancium contra nos īsidias declinamus. Sunt autem pleriq; fideliū qui in hijs que presencia sūt oculos aptos habent ⁊ claros. Ceterū q̄ futura sunt non attendunt. Beata illa animalia que vidit ezechiel oculata erant ante et retro totū q; corpus eorum plenum oculis erat. Quo pluide datur intelligi omnem vitam nostram preteritis presentibus ⁊ futuris oportere prouida circūspectione mu nire. ¶ Erat q̄dā nobilis adolescens q̄ valde sagax ingenio regi patri successit i regno. Hic accidit vt in regia ciuitate nūdinis ɔstitutis rex cū sodalib9 suis ad īspiciēdos īstitores et res venales sollicit9 circuiret. et videns hoīez grandeuū etate sedētem in nūdinis quereret quis fit. ⁊ si q̄d venale haberet. Cui ille. Dicor in q̄t ph̄s ⁊ sapiētiā venalē habeo. Ad hoc gauisus rex ⁊ subridēs. bene inq̄t vt iuuenē ɔstitutū i regimine ɔpetit sapientiam habere. Tu aūt videas quantū velis vendere centū marcas. Et senex vnum īquit tibi pro statuto precio dicā. q̄d si bñ tenueris optie p illd̄ regens et reges. Temē nil loq̄ris. Temē nil attēptes n̄ p̄us cogites q̄d sequatur. Si pl9 volueris addas et precium. Ad hoc igit̄ omnibus concitatis in risum. Rex confideranaus verbi pōd9 abūtit. Et ꝓ ho stati solui p̄cū ipauit. Verbū aūt q̄d accepit i supliminarib; palacij ⁊ i mens ⁊ i ciphis aureis ⁊ manutergijs scribi fecit. Hinc postea successu temporis rex in sapiēcia et virtute proficiens instituit fortiter animum erpere populū humilem de manu potencium qui a nobilibus terre grauiter premebat̄ et regnū suū i ꝯ iusticia gubernar̄. Pro quo nobiles sui in sediciōez ⁊ si cū neq̄q̄ in maifesto ꝓpter fauorē populi ɔtra eū auderēt aliq̄d attēptare. occulte quendam rasorem precio adduxerūt vt regem i cō claui radendū nouacula iugularet. Ergo vbi rex ad lētata barba se radendum exhibuit dictus rasor in manutergio quod erat circa collum regis scriptum legit. Temere nil attemptes n̄ prius cogites q̄d sequatur. Et

sup ꝓposito sceleris pauefact⁹
expalluit ⁊ manū tremulā mox
retraxit. Quo viso rex exegit.
nec sine causa euētum ꝯsiderās.
dissimulātem rasorē quasi hoc
sibi ex infirmitate cōtigisset ex
tendit ad penā. et veritatem rei
cum tormētis extorsit. Sic er
go rex liberat⁹ a morte vere dici
tur qa melior sapientia cunctis
opibus et omnia que desiderant̄
huic non valent cōpari. Possu
mus tñ ⁊ ad litterā precognos
cere tempora futurorū nō tamē
quasi ex nobis ſ; reuelante illo
q̄ dixit discipul' suis. Non est
vestrū nosse tempora vel momē
ta que pater posuit in sua pote
state. Fit aūt hoc per spiritum
interius suggerentem vel p som
num i enigmate vel per cōiectu
ras vt homines sagaces igenio
de preteritis vel presentib; futu
rorū causas eliciūt spiritu reue
lante. ¶ Prefat⁹ frater heinri
cus de colonia ordīs predicatoꝝ
anteq̄ ipse ordo inchoat⁹ fuiss;
sicut per ipsum didicim⁹ futurū
predicatorum ordinē precogno
uit. Habuit patruū militem se
dulū in cultu dei i partib; theu
tonie opido mōtis martis. Hic
dictū iuuenē heinricum sagacē
videns etate adultū ⁊ optie gra
maticis institutū misit parisius
vt dyaleticā ⁊ artes ceteras as
sequeret'. Quod vt factum ē pa
truus eius defūct⁹ ē ⁊ intermissū
est eius studiū annis trib; q̄b;
in predicto opido scolas rexit.
Hijs q̄dem elapsis apparuit ei
patruus suus dicens. Sumes i
remediū pene qua crucior i pur
gatorio iherosolimitanā crucē
que i theutonia predicat'. ⁊ trās
fretab' et exacto ibidem tpe cur
redieris pges parisius et inuenī
es nouū predicatoꝝ ordinē quē
intrabis. Paupertatem eorū ne
vereatis ⁊ non despicias paucita
tem quoniam in salutem multo
rum felicissime coalescent vl' cō
ualescēt. Ad hec v̄ba dict⁹ cleri
cus stupefact⁹ sine vlla turbulē
ta cunctatione q̄d iussus erāt ag
gredit'. Et facta peregrinacione
vbi redijt. et venit parisius īue
nit ordinē predicatoꝝ nouiter
in partib; albigensiū inchoatū
domūq; iā īceptā parisius. ⁊ sine
hesitacione aliqua in pruo post
tpe ordinem est adept⁹. Vbi cū
annis plurib⁹ deuotissime pro
fecisset iterato illi apparuit pa
truus dicens. A pena qua cru
ciabar te iuuāte solut⁹ sū. Tu
autē ne cuncteris iterato trāsire
mare si te seniores tui elegerīt
trāsmittendū. Et hoc q̄dē in cur
dictus frater heinric⁹ celatum

habere a magistro ordis ꝛ dif finitoribus prouincialiũ fratrũ in terram sanctam trãsmissus ẽ a qua postea rediens. tercioqꝫ a felicissimo rege francie ludowi co in sociũ sue peregrinacionis ad transmarinam terram dedu ctus. Elapso autẽ tempore cum rediret in via qua reuertebat̃ ad gallias felici morte defunct⁹ ẽ. Quantũ autem vir iste predi cacione pfecerit i clero pisius. quanto ue consilio aut etiaꝫ ali as vbi diuersis popul' et clericis predicauit ad plenũ posse nemi nẽ arbitror estimare. ¶ Qꝫ eti am hoĩes sagaci igenio futura preuideãt tali exẽplo pbabo. Co mes losens i ɔfinio brabãcie lu dowic⁹ noĩe phisicũ expertũ valde in comitatu habuit. q̃ cũ p villã quãdã iuxta choreã quandã ha beret trãsitũ puella q̃dã pulchra facie cũ mirã suauitate vocis cho rizãtib⁹ precinebat. quã q̃dẽ co mes per horã nimis intuit⁹ dili genter cũ familia ptrãsiuit. Et cum stupẽtem videreꝫ Phisic⁹. Miraris inq̃t o comes vocem et pulchritudinẽ precinentis. ma gis iam mirãberis morituã. Vix vba ɔpleuit phisic⁹ ꝛ clamor va lidus i villa sublat⁹ est. Cogno uitqꝫ directis nũciis dictã pre cẽtricẽꝫ morte subita corruisse.

Et nota lector q phisicũ nõ cre do alias nisi vocas cantantis vix indagabilis vicio mortem i pu ella subitam precognoscere potu isse. ¶ Ducissam etiam braban cie nobilem aleysam antequam no bilissimũ heinricuꝫ d ucẽ ducẽt per phisicum patris sui ducis burgundie prenouisse ipsa refe rente cognouimus q primo con ceptu vix nato ꝛ baptizato pro tinus priuaretur. secundo vero debili postmodum letaretur. qd̃ q̃dem euidẽtissime vidim⁹ nos. Et hoc forte phisicus poterãt p uidere cognita q̃litate ꝛ debilita te matricis. Spiritu aũt pphe cie ioseph somnia sagacitate ho mines q̃ndoqꝫ et maxie deõnes tpa prenoscũt. Somnio quẽdã imminẽtẽ mortẽ preuidisse cogno ui. ¶ In vna q̃dẽ domo nos decẽ sacdotes et duo diaconi studio dediti morabamur. ꝛ spero q si ne labe pcti mortui. Vn⁹ ergo no strũ visũ somniũ sic narrauit. Missã me i somnis celebrarẽ pu tabã ꝛ ecce vbi sacramẽtũ sang nis xpi i calice crescere vsqꝫ ad supficiẽ ꝛ effũdi. Tũc vnus ex nris suspirans g̃uit dixit. Calix passionem sigt ꝛ nũc kmĩe pre para aĩaꝫ tuam ad temptacionẽ validissimam vel ad mortem. Nec mora. scda nocte ita g̃uiter

infirmatus vt mori subito crede
ret. Tercia aūt nocte q̄dā ex so
cijs dās matututīs orare volēs
dormitare cepit. et ecce vox īto
nuit ꝛ dixit. Vigila ꝛ ora. hoc
cū tercio fierꝫ ꝛ tercio dormitaret
subito accurrit famulus q̄ custo
diebat egrotū dicens eum mor
tuum aut excitabiliter dormien
tem. Attoniti oēs q̄ eramꝰ ī do
mo cucurramꝰ iueīmꝰ hoīeꝫ mox
defūctū ꝛ verificatū sommū ꝛ in
terpretacōnem eius in misterio
talias presignatū. Nota ergo
in excitacōne dormitātis quātā
diligētiam q̄ntam instātiā ora
cionis velit circa morientes cle
mentia saluatoris vt ab inimici
insidiantis calcaneo nr̄o tueāt̄
incursu. Multum ergo reprehē
denda est negligētia quorūdaꝫ
religiosorū. q̄ sine ꝯpassione. si
ne corde. sine intentissima etiā
obsecracōnis ope ita vident fra
tres q̄si pecudes morientes. Et
tales q̄dem timere debēt ne eis
dem iusto dei iudicio rependat̄
ī fine ꝛ sine auxilio destituti an
gustissime a demōibꝰ arceant̄.
In q̄busdam regularium mōsteri
is approbabil̄ valde ꝯsuetudo te
netur vt īminente f̄r̄s fine dis
ciplinas acerbissimas singuli
cum inuocacōe sc̄orū accipiāt i
ꝯpulsacōnem demonum et sub
sidiū morientis.

Quod tribulacōnes ꝛ persecucōes pacienter sint tolerande. Capitulum. xliij.

Desebiuiant eni imbres
ventosqꝫ et tunc se cōti
nēt tectis. Quid in ym
bre ꝛ̄ tribulatio. et ī ventis ꝛ̄ co
natus demonū designat̄. Pau
lus q̄dem aduisus se tribulacōeꝫ
erigi vidēs a fratribꝰ per murū
in sporta demissus est ꝛ sic ī no
mine domini manꝰ prepoīta pse
quentis effugit. Et hoc q̄dē do
minꝰ ī euāgelio īdulsit. Si vos
in vnam ciuitateꝫ persecuti fuerīt
fugite in aliam. Hoc nup f̄r̄es
minores ꝛ predicatores in vnga
rie poloni regnis et postea ter
re sancte prouīcijs irruentibꝰ tar
taris et corosminis simili racōe
fecerūt. Vbi de duce quodā qui
ordinē p̄dicatoꝝ ītraueāt quod
dam mēorabile a f̄r̄ibꝰ ferebat̄.
Dux q̄dam ī vngaria poten
tissimꝰ relictis ī principatu fili
is ordinem p̄dicatorū ītrauit.
Erāt aūt sufficienter l̄r̄as instru
ctꝰ et factus est egregius p̄dica
tor. Irruentibꝰ ergo tartaris ꝛ
p̄ore domꝰ cum fratribꝰ fugiēte
petiuit idem frater quōdā dux
ut ī solatiū mitteret̄ debilium
populoꝝ. se aūt ꝯfectū senio et
etiaꝫ si nō occideret̄ a tartaris

se tamen in proximo moriturum. Permissus ergo remansit in domo frm ꝛ āmonitōne dulcissima paupib⁹ ꝛ debilib⁹ q̄ fugam īire non poterant ad paciētiā ꝯfortatis ipse vsq₃ ad irrupcōez barbaroꝝ in oracōe et lacrimis in ecclesia pnus in modum crucis extensus āte altare iacebat et sic ab impijs est occisus. Re cedētib⁹ ergo tartaris ad domū fratres reuersi sunt ꝛ fratrē quodā ducē lanceis terebratis manib⁹ ꝛ pedib⁹ atq₃ ꝯfossis oīb⁹ membris ꝛ cerebro excusso de capite coram altari vt dictum est inuenerunt. Quo piaculo cum cūcti fratres nimirum ad lacrimas mouerent̄. q̄dam pre ceteris hoīēs īgemuit dicens. Tu dñe de⁹ q̄re tātum viꝝ tā iniqua morte et pessima passus es interire. Cūq₃ ī luctu et lacrimis et redargucōne iudicioꝝ dei tri b⁹ diebus ꝛ noctib₃ fere ieiunus et sine somno penit⁹ permaneret. tandem in excessu mentis rapt⁹ vidit occisū quē fleuerat dicētem sibi. Numq̄d oportuit xp̄m pati et ita intrare in gloriam suam. Nō sūt ꝯdigne passiones huius tpis ad futurā gloriam que reuelabit̄ in nob. ꝛ hec dicēs disparuit. ꝛ frater q̄culan ti diuina iudicia q̄ īscrutabilia sūt vboꝝ breuitate ꝛ auctoritate conclusit. Igitur si tribulacōnū ymbres si ventos temptacōnū ꝛ suggestiones demonuȝ īminere preuideris nˀ p defensione fidei ꝛ iusticie cas⁹ emergat. te tectis tutis contineas aut fugias in remotis. Melius est enim fugere bñ et latere q̄ꝫ bello sucūbere ꝛ pugnare. Vñ paul⁹ apostol⁹ sapiēter nos admonet dicēs. Fugite fornicacōem. Qd et dñs ammonuit contra regē hay ꝛ postea contra filios benyamin et sic hostes populus sublata fuga deuicit. Vel sic imminente inter fratres ira aut vento discordie. primum si potes labores ad pacem. si nō potes cō q̄escas aut fugias. q̄ eni se miscȝ ire alterius vt dicit salomon q̄si q̄ canem auri b⁹ apphēdit.

Qꝫ q̄es mentis et corpis multū iuuāt ad contemplacōnez scripturarum. Capitulum xliiij.

Si dies futur⁹ est mitis ꝑuolant vniūse. Nō q̄ꝫ ħ dicit̄ ꝑuolaē ethiologice q̄si ꝑculuolaē idest remote Vñ dauid optat dicens. Quis dabit michi pēnas sicut columbe ꝛ volabo ꝛ r̄quiescam. Et sub infertur. Ecce inquit elongaui

fugiẽs et mãsi in solitudie. Et dicitur hic solitudo ɔtemplacio nis in deum. vel solitudo medita cionis ĩ studiũ scripturarũ. Pa cis eni tpe opera iusticie liberi us exercentur. Et ideo alibi dici tur. In tpe vacuitatis idest pa cis scribe iustitiã quasi diceret. q8 tpe belli non poteris. Vñ in libro machabeoꝝ fit oracio vbi dicitur. Adapiat dñs corvestꝝ in lege sua et ĩ preceptis suis ⁊ fa ciat pacem ut scꝫ subinferret cõ modius fieri precedentia si sub ditum seq̃retur q8 est pax. Salo mon pacis tpe dilatauit quasi phison sapientiã. Job eni post dira tabulacõis certamina mo ralem illam phie sapiẽtiã scrip sisse credit. Dauid post datas victorias psalmoꝝ ymnos ĩ lau de dei cecinit. Esdras et neemi as post reũsionem in iherusalẽ libros suos ɔmodius ediderũt. Ipse aũt domin⁹ ihesus crist⁹ a turbis q̃a vbi turba ibi turbacõ in monte discipul' et ĩ cenaculo añ passionẽ spiritualia predica uit. Sꝫ et in signũ q̃etis in stu dio ipse theolog⁹ iohãnes euã gelista sup pect⁹ ihũ saluatoris recumbẽs flueta euãgelij de ipso dominica pectoris fonte põuit. Necnon eũdem ĩ pathmos ĩsu lam diuino nutu credim⁹ relega tum vt ibidem sine ĩpedimento apocalipsim idest diuinas eni ret visiones et ĩ erudicõne eccle sie studiosius scriberet q̃ vidis set. Sꝫ etiam quẽdam parũ ante nostra t pa ĩ episc patu leo diesi. beatissime vite magistrũ fuisse pcepim⁹ q̃ cum op⁹ q8dã theologicũ inchoasset ⁊ eũ cle ricis g̃uissimis psecucionibꝫ ĩpe dirꝫ tandeꝫ ĩ locũ solitariũ diui na volũtate trãslat⁹ est. Et in eo ceptum opus appareñte sibi apo stolo paulo et necia ministrãte cõpleuit. Ergo apes fideliũ q̃bꝫ deus sciencie talenta ɔmisit ap parẽte die tpis a psecucionib⁹ miticori in campo scripturarũ p uolent vniũse. et ibi q8 textus indicat consequẽter attingat.

Qꝫ multum sit vtile insistere studio sanctarum scripturarũ. Capitulũ. xlv.

Procedentes p rura redo lencia inhyant floribus⁹ et sugentib⁹ tuuis per g̃ mina ⁊ herbis dulcib⁹ iherẽtes curiose satagunt redolẽcias ex pi ri. Ecce q̃ maifestissime apparꝫ studiosoꝝ delectabil' fruct⁹ scru tinio scripturarum. Vñ domin⁹ in euãgelio. Scrutamini scrip turas in q̃bus vos putatis vitã eternam habere. Et nõndum

que sūt cuta. flores. riui. herbe
dulces. In textu enim hec qua
tuor distinguntur. Et potest in
hijs quadripcita sanctarū scrip
turarum species assignari. Pri
ma species legē contin; sub qua
et diuerse historie continentur.
In secunda specie ꝓphete sunt
quibus tres libri salomonis li
ber sapiencie et ecclesiasticus
coniūgunt. Tercia autem spe
cies in quatuor per se euangeli
orum librū et hec nichil habet
adiūctū. In quarta specie act9
apostolorum et epistole compi
lantur. In lege ergo tuta redo
lencia sumas ꝗ hic est ager odo
re plen9. Cui scdm verba ysaac
benedixit dominus. hunc au; eo
dem egrediaris ad meditandū
in agrum. In ꝓphetis vero dul
ces flores accipias de q̄bus spō
sus in cāticis dixit. Imber abijt
ꝗ recessit flores apparuerunt in
terra nostra tempus putacionis
aduenit. In euangelijs riuos fu
gientes hoc est descēdentes per
ḡmina denotes. de q̄bus in pnci
pio genes dicit. Fons egredie
batur de medio padisi hoc ē cri
st9 de corde patris q̄ dixit. Exi
ui a patre et veni in mūdū. De
hoc deriuāt q̄tuor flumina euā
gelioꝝ q̄ orbem irrigāt vniuer
sū. In actibz vero ꝑ epistoꝑ apo
stoloꝝ. herbas dulces itelligas
q̄s dn̄s in pncipio mūdi terra
die ḡminare precepit vt hax vir
tute potenti aīarū nārū diuersi
morbi efficacissime pellerēt. Ru
tib9 ergo. floribz. riuis. herbis
dulcib9 inherētes curiosius sata
gam9 ī singulꝭ vtutis redolēcias
expiri. Instam9 tn̄ primo oraci
oni et postea lectioni vt oracio
preueniat studiū ꝗ ꝓparet intel
lectū. De studio aūt lcōis glori
osissim9 loq̄t aug9 dicēs. Nu
tri aīa; tuā lectionib9 ēnis pa
būt enī tibi mēsa; spūalez. de
lectacio enī diuinorū eloq̄orum
dulcedo ē palato cordis. Et dū
cum auiditate percipitur vtilis
ē si teneat. In hac enī presen
ti luce nichil puto iocūdius po
culo scripturarum quo oīa mel
la superantur. Homo tamēs deū
voluntatem eius in scripturis
sanctis diligenter īquirat ꝗ ne
amet certamia pietate mānsue
cat. Pius enim affectus pene
trat quo superba loq̄citas nō ac
cebit. qd ī daniele patuit euidē
ter. Quid aūt phi de studio
sapiēcie senciāt breuiter videa
mus. Rem maxīa; ꝓmittit tibi
sapiēcia vt te reducat tibi. Ta
lē tibi aīm statuas vt multe ī il
lo artes sint. multa ꝑcepta mꝑ
tarū etatum exempla. Nichil

aūt habere ad qd excitetis n̄ fir mitatem animi tui temptes. Sz in otio īconcusso iacere non est tranq̄llitas s̄ malicia. Magna et preciosa res est sapiētia. va cuo illi loco opus est. Nō dabit se in angustijs v̄tus. laxū spa ciuz res magna desiderat. expel lant oīa. totum illi pect⁹ vacz. Liberaliū artium consectatio mo lestos verbosos ītempestiuos ꝛ sibi placētes facit. ꝛ ideo nō dis centes necessaria q̄a supuacua didicerūt. Non ergo ista pspi ciēda sūt. s̄ prospicienda tm̄ ꝛ breuit salutāda. taz diu enī im morādum ē ꝙ̄ diu nichil aīm⁹ agere mai⁹ potest Aut plus ali q̄d scias s̄ qd melius. Quid ē q̄re estimē non futurū sapientē eum q̄ lrās nesciat. cum sapiētia nō sit in lrīs s̄ res tradit ī ver bo. Et nescio an certior memo ria sit ꝙ̄ que nullū extra se sub sidium habz Nos oīa nobis dif ficilia facilium fastidio fecim⁹. Sufficiet ad id naturā qd possit Queris q̄d sit amplissimū spa cium vsqz ad sapientiam pueni re. q̄ ad illam venit attigit non lōgissimū s̄ maximū. non ē ꝙ imbecillem aciem ↄmittas ipro bo lumini. a tenebris p̄mo ꝛ vm brosa ꝓcede. deinde plus aude et paulatim claram lucē assues ce. Quecūqz salutaria sūt sepe agitari debent sepe versari vt nō tm̄ nota sint nob̄ sed etiam pa rata. Discas qd oportz et qd di dicisti augendo ↄfirmes. Nam q̄ didicit ꝛ faciēda ꝛ vitanda p cepit nondum sapiēs est n̄ i ea que didicit ei⁹ aīm⁹ trāsfiguāt⁹ sit. Antiqua sapiētia nichil ali ud ꝙ̄ facienda aut vitanda pce pit et tunc lōge meliores erant viri. postꝙ̄ vero docti tm̄ ꝓdie runt boni esse desierūt. Sīplex illa et aperta v̄tus in obscuram et solertem sciētiam versa est. docemurqz bene disputare non bene viuere. Simplex erat ex causa simplici valitudo. nō mul tum ad frām cōfert locus n̄ se ꝓstet aīm⁹. Omnes vacant q̄ vo lunt. neminem res sequunt̄. Si vis ista q̄bus vrgeris effugere non alibi sis oportet sed alius. Seruire sapientie libertas ē. mira leticia et illuminatio mē tis integratio verā ꝛ q̄es a tumlt tibus iocundissime serenata.

¶ Vidi adolescētem ī ptib⁹ gal lie in ordine regulariū. Hic sci entie tenuissime fuit et hebes ingenio. instātet tamen posuit aīm ad discēdum ꝛ studio scrip turarum deuocius incumbebat. habebat aūt cōsuetudinem vt eo reuelante cognoui ꝙ semper

omni vespere post sedulā oracō nem tocius diurni studij mēor esset et sic se in lectulo deponebat. Hinc mox vt nole sonū in excitacōne fratrum de nocte aū teptabat. illa extrema recordacio locōis cū qua vespere obdormierat ei i mēoriā veniebat. ⁊ cū illa ad chorum ad matutinas pgens clausis oculis stabat. Apparebat autem ei quasi amplū altum longū ⁊ pulcherrimū palacium tota series scripturarū. ⁊ eam i illa hora ita perfectissime intelligebat. vt nulla ei etiam difficilimarum questionū insolubilis videretur. ſʒ omnia occulta scripture quasi qnqʒ digitos i manu lucidissime discenebat. si qn vero vel ad ictū oculi oculos aperiret visio fugiebat. nec minime particule visionis ipsius nisi superficialiter tantū memor esse poterat. reclusis aūt oculis visio repente redibat. Et erāt illo in hac visione sup modum mirābile cum eo psallente cū ceteris in nullo penit⁹ vel cōtemplacōe vel eius ad mirāda dulcedie frustrabatur. ſʒ diuidebaṫ qdāmō psallētis et cōtemplantis intencio ⁊ vtrausqʒ fructu iestimabiliter fruebaṫ. Et hoc ē qd phs insinuat dicens. Vtinā queād modū vniuersi mūdi facies in conspectu nrō veīt ita phia nobis tō posset occurrere pulcherrimū mūdi spectaculū exhiberꝫ. Profecto e ni oēs mortales i āmiracionem sui raperet ⁊ derelictis hijs que vera ignorancia magna credimus. paulatim per partes in cognicionem totalis veritatis facilius deduceremur. ¶ Sʒ et in campania qd dicitur galliaꝝ prouinciarū. in monasterio ordinis cisterciēn. qd dicitṫ argēsoles vidimus abbatissam q̄ sine vlla litturā artis gmatice. nō solū libros theologie verū etiā libros gloriosissimi aug⁹. de trinitate plenissime itelligebat. et difficilimas qstiones eorū lucidissis solucōnib⁹ exponebat. et hoc qdē sicut venerabilꝭ dob tus abbas vacillensꝭ michi retulit et probauit. impetrauerāt a dño annis pluribus aū mortē. Hec eadē cū videret quodā tpe ceruici comitisse campanie dñe blanche q monasteriū fundauerat cum gladio angelū imminere. supplicauit cum lacrimis dño vt comitisse parceret et correctōis iducias daret. Cui dñs diffinita inquit sentencia lata est eam mori oportere ꝭ te moriturā ictū gladij ferientis accipere. Et illa felix inqt mors qua cōitissa sentenciam damnacōnis euadat.

Et ego cupiens dissolui et esse cū cristo ab incolatu misere car nis absoluar. Nec mora. post hec verba decūbens ad porciora trāsiuit. Et q̄d ī hoc facto ñ illd xp̄i matoris caritatis exēplū.

Quare q̄lib; ī studēdo maneat ī li mine vere fidei sancte romane ec clesie. Capi. xlvi.

V Rius prie limine clau duntur et ī hoc vnitas ecclesie ꝛ itegritas fidei designatur. Ut eni dicat spōsus in cāticis. Una est colūba mea eius ecclesiā sine vllo īfidelita tis felle ꝯtestās quā sine macu la sordis ī scelere ꝛ sine duplici tatis ruga paulus affirmat. si cut vn⁹ deus ꝛ pater omnium sic fides ꝛ vnū baptisma in sinu mr̄s ecclesie ministratur. Ab hac igit̄ testatissima veritate q̄cū q; turpiter exciderūt seipsos a militātis īferius ecclesie nume ro et a superius triūphāte me rito preciderūt. Vn̄ iheremias cōquest⁹ pro populo dixit. Era mus incredibiles ad dn̄m deū nostrū ꝛ dissipati recessim⁹ ab eo ne audirem⁹ legem vel vocem illi⁹. ideo adheserūt nob̄ multa mala et maledictōnes quas cō stituit dominus moysi. Et hoc idez sapiēs ī ecclesiastico dicat. In gestu ī credula exardescat ira dei. Tales sunt q̄ illam tunicā domini icōsutilē significantem h dei vnitatē quā milites crucifi gētes scīdere noluerūt passim lacerare contendūt. Unde ī eccle siastica hystoria repitur. Cū eni dn̄s noster ihesus crist⁹ appar uisset cuidam episcopo scissa tu nica. et quesisset episcop⁹ cū la crimis q̄s hoc fecisset. Respon dit dominus. Arrius hoc fecit. Nec mirū q̄ inter omnes here ticos excepto manicheo nullus eam crudelius scidisse putatur. Sz et q̄dā nostro tp̄e ī vrbe antwerpiēsi brabācie sup mari tima guilhelm⁹ cornelius noīe supra modū irracionabili here si scindere dn̄icam fidei tunicam est conat⁹. Hic quidem ypocri si et simulacōni dedit⁹ et diuici us ꝯuersat⁹ prebēde beneficiū quasi sub pretextu perfecte pau pertatis dimisit. ꝛ tamē luxurie dedit⁹ erat totus. Dicebat aūt sicut rubiginē igne sic oīe pec catum pauptate ꝯsumi et ante dei oculos ānullari. Meliorē esse publicā meretricē pauperem q̄ aliquē castū pfectissime ꝯtinen tem aliq̄d ī sui subsidium retinē tem. Et ꝓpter hoc omnes proces sus religiosos esse dānatos. Quare aūt dicebat paupi luxuriā non

esse peccatum fuit blasphemia maria quasi esse vellet īiustior iustissim⁹ deus ille q̄b⁹ p̄cepit· nō misereberis in iudicio paupe ris· De isto aūt certissima rela cōe didiam⁹ q̄ cū de ficto eo at q̄z ī ecclesia btē v̄ginis cū hono re sepulto· q̄dā die tercia ipsam ecclesiā itroisset vidit corpora lib; oculⁱ sepulchrū dicti wilhel mi cornelij vacuū ⁊ aptū· mani festissima signōe presagiēs futu re dānacōis euētū· Nā post an nos q̄tuor cognita denudata ac pbata neq̄ssime heresis illi⁹ ne q̄cia et malicia p venerābilē prē; nēm nicolaū cameracen̄· epm ca dau ei⁹ de sepulchro q̄i stirps ī utile s̄m ysayā loquēte; de nabu godonosor piectū ē et cōbustū· Vni⁹ ergo ecclē q̄ romana et ca tholica dicit̄ vni⁹ vere fidei clau dacas limiē ne hostio clauso tibi cum fatuis virginibus excluda ris a sposo ⁊ i sediacone choree a flammis vltricib⁹ deflorens.

Q̄z modus pius habend⁹ sit in studio scripturaz. Ca. xlviij.

NOn trāsgrediūt̄ termi nos cōstitutos. Termi nus cōstitut⁹ dicit̄ pius mod⁹ itelligēcie scripturāz. Huc modum an̄ baptisma gloriosus aug⁹. adhuc mūdi ph̄s ignora bat· qm̄ tumēs iam ph̄ia volebat hūana racione cōprehendere qd̄ pia mens viuacitate fidei nitit̄ apprehēdere. Multū enim ⁊ s̄ui ter reprehendēdi sūt q̄ questio nibus vel predicacōnib; difficili mis vel supuacuis ab intellectu perturbāt pocius q̄ instruunt auditores. Contra tales dn̄s p moysen ī libro numeri precepit dicens· q̄ qn̄ cōgregād⁹ est popu lus erit tuba; ꝛ clāgor· qd̄ salomō videt̄ expone in proūbijs dicēs doctrina prudēcia facit. Et ec clesiasticus. Nō abscōdas sapi enciā ⁊ doctrinā eius. Propter hoc ysayas de bonis p̄dicatorib; vel doctorib; predicat dicēs. Cō flabūt gladios suos ī vomēs et lāceas suas ī falces. Quid per gladiū n̄ acute q̄stiones ī dispu tacōib;. Et q̄d p lāceas n̄ vita predicaciū ī subtilitate s̄mois. q̄ q̄dē ī vomeres ⁊ ī falces bn̄ cō flamus qn̄ ab aptitudinē ītelli gēcie· disputacōes audienciū vel predicacōes salubrit̄ ordiamus. Tali vomē sicut dicit̄ ī libro iu dicum percussit sangor ducen tos· et sampson ī mādibula asi ne philistinoz mille pstrauit· Paulus ī lege doctissimus pre cepit predicare non in sapiēcia verbi vt nō euacuetur crux cri sti· sed complacuit inquit deo

per stulticiam predicacōnis sal uos facere credētes. ¶ Audi q̄d de doctorib⁹ auctoꝝ phs sentiat. Quemadmodū inq̄t rerum oī um sic quorumlibet lraꝝ̄ item petancia laboām⁹ nec vite phiaꝫ ꝫ scole discam⁹. Nullos plus re reri de ōmib⁹ meretri morlib⁹ iu dico q̄ꝫ q̄ phiam velut quoddaꝫ artificium didicerūt scilicet vt q̄liter viuēdū eē sit pcipiāt. Et q̄dem necesse est ad alienaꝫ vir tutem exercēdam vt q̄s exerce at ꝛ suam. Stude certis ꝛ bois morib⁹ nō q̄stionib⁹ q̄ finem nō habent. Studeas non multa le gēdo percurrere ꝫ q̄ vtilia tātū. Fastidinetis stomachi ē multa degustare que vbi varia sūt ꝛ di ūsa inq̄nant non alūt. Proba tos itaqꝫ semp lege ꝛ si aliquā do ad alios diūti libuerit ad p̄ ores redi. Ex plurib⁹ q̄ legis ali q̄d apprehendas hodiernū. solꝫ enī caut⁹ miles in aliena castra trāsire non tāq̄ trāsfuga ꝫ velut explorator. Dandū est aliq̄d i teruallum aīo non vt resoluatur ꝫ vt remittaṫ. Arcus nō remis sus aut frangiṫ aut mollescat. Ocium tñ sine lrīs mors ē et vi ui hoīs sepulturā. Non multum aūt refert vtꝝ obmittas studiū vel remittas ꝫ eoꝝ more que in tēsa dissiliunt vsqꝫ ad iicia sua

recurrat qd a cōtinuacōe discess sit. Vocam⁹ aūt ɔtinuū ɔtinen tie vł tpantie moderamen vt sa tiscēdo non cōsuāt ingenium ꝫ ɔsūmet. Non semp i actu sis ꝫ interdū animo tuo reqem dato sed ꝛ reqes ip̄a plena sit sapiē tie studiis ꝛ cogitacōnib⁹ bois. Prudēs enī nūq̄ꝫ ocio marcꝫ. aīm aliqū remissum habet nū q̄ꝫ solutum. Sapiētia aīm for mat et fabricat vitam. disponit actōnes regit agēdas obmittē da demonstrat. sed et ad gubna culum ꝛ per anticipia fluctuan tiū dirigit cursum accelerāt tar da perplexa expedit. exequat ardua. ifima leuat. duā tēpeāt. aspera mollit. cogita hunc esse sapiē effcm gaudij q̄litatē. Gau diū hoc nō nasciṫ n̄ ex v̄tutū ɔsciā et vita puā. Puritas enī mētis ex puis magna existiāt. ex aptis obscura. ex proximis remota. ex partibus tota. Nō te moueat dicentis autoritas. nec q̄s dicat sed q̄d dicaṫ inten dito. Id q̄re qd potes iuenire. Id disce qd potes scire. Id op ta qd optari coram bois p̄t. Nō q̄ꝫ multis ꝫ q̄lib⁹ placeas cogi ta ne altiori rei te imponas in qua stanti ē tremēdū descendē ti cadendū est. Doctor vt phiaꝫ in precordia tua dimittas et vt

experimētū pfact⁹ tui capias non oracōne nec scripto ꝫ aī firmita te cupiditatū diminucōe. vba re bus pba facere docet phia vera. nō dicere tm̄. maxim hoc ē ⁊ of ficiū sapiēcie et indicium vt ver bis opera cōcordēt ⁊ vbiqꝫ aīm⁹ par sibi idemqꝫ sit. Quid te tor ques in illa questione ⁊ laceās quā subtilius ē ⁊ melius ꝯtemp sisse ꝙ̄ soluere. Nichil in ꝯside racius nichil stulcius ꝙ̄ q̄stioni bus ⁊ rebꝫ aīm occupare q̄s nec scire vtile ē nec expire honestū. Moueat te q̄stio honesta mori bus cogitacōib⁹ pacis accōmo da. speculacōis diuine termios nō excedēs. Impossibile ⁊ idig nū est attingere velle sūmū pri cipiū cū ipsa naturaliū rerū prici pia ī omni arte agitari pbacōe nō sustinēt. Habꝫ ⁊ ipa nature racio metas. habꝫ et fines q̄ soli naturē deo note sūt et apte. Quid te īflas hūana supbia. Quo tē deras. q̄ assurgis forci⁹ tāto tūc pius ꝯquassaris. Audi illū de q̄ beatus volusianus ī laude mira bili testat̄ dicēs vel scribēs. In aliis inq̄t sacdotibꝫ per mūduꝫ q̄modocūqꝫ toleratur īsciēcia id est ignorācia. Cū autē ad augu stinū gloriosū ventū fuerit legi dei de esse credit̄ quicq̄d eū cōtri geat ignorare. ¶ Quid aūt tā

magnifico viro sup ꝓfūditate sermonis ⁊ arduarū rerū dispu tacione ꝯtigerit audiamus. In ter miracula q̄dam aug⁹. tale de eo miraculū īuenit̄. Eo ī tpe quo beat⁹ augustin⁹ librū de trinita te ꝯposuit illi tale miraculū de⁹ ostēdit. Iponēs ciuitas affrice nobil̄ in q̄ btūs augustin⁹ episco patum admīstrat super lit⁹ ma ris pulcherrime sita erāt. Btūs autem augustinus ī consueti di nem habebat vt post diurnum studiū et laborem vespere super litus maris frequentibꝫ a lōge episcopis ⁊ clericis q̄ eū ꝓ ꝯsilio et negocio vniuersalis ecclesie frequentabant solus antea dēs deambulabat. ne scilicꝫ eius cō templacōnem aut studium collo quēciū fabulacio īpediret. Cum ergo sit solus īcederet puerulū mire pulchritudinis super litus maris sedētem inuenit. q̄ fcā in terra fossa puula sicut pueri in plateis ludētes solent. cocliari argēteo aquam de mari haurire bat et in illā fossam puulā effū debat. quē vt btūs aug⁹. ita seri ose sedentem vidit pedem mox pressit et stetit. procedens in de puerū salutat et inq̄t quid agat. Et puer cum magno serio respondens. Volo inquit. totum istud exhaurire mare et isti

fosse si possū infūdē. Quo resposo quasi puerili vir sanctus in risum decentissimū cōcitatus respōdit. Et quō iqt o bone puer hoc poteris. cigēs ēmare q p nū coclear quo exhauris fossa puula in quā fūdis. Et mox puer. possibilius inquit michi est hoc facere qd intendo q̄ͣ te iplere qd cogitas. Ad hoc beat9 augustin9 mirabiliter stupefactus q̄d hoc esset iterrogat. Et puer. cogitatu ait voluis estimās volumine breui ocludere q̄d sit illud in diuidue trinitatis inexplicabile sacmentum. Et hoc q̄dē an q̄ͣ possis isti fosse puule poci9 maris vndas infundā. Hec dicēs puer repēte disparuit. Beatus vero aug9. cristum in facto glorificans q̄ͣ vex puer dixerat mox aduūit. Vide ergo quid ipse gloriosissim9 aug9. huic rei osonū in libro de baptismo loq̄tur. Ubi de re inq̄t obscurissima disputat̄ non adiuuantibz diuinarum scripturarum certis clausqz documentis. cohibere se debz humana presumpcio. Sine dispendio eni ꝓmisse salutis hūane multa possumus ignorare. Scrutāde tn̄ sūt diuine scripture. nec eax supficie debem9 esse contenti. que ad exercitacōnem nostram ita modificate sūt vt intus semper pūtare velint. Et vide q̄d dicat idem beatus aug9. in libro de ope monachorū ad illos q̄ sine edificacōne fidelium scripturas sacras īsudant. Confratrum9 inq̄t cum fratribus q̄ ad nos ab estu seculi veniūt fatigati. alloq̄mur eos. cōsolemur. exhortemur. ꝓuocem9 eos. edificemus ī eis si q̄d in vita eorū pro gradu suo deesse ꝓspicim9. talia opa si non facim9 piculose a domino ipsa spiritualia alimenta suscipimus. Q̄m vera aūt et q̄ͣ efficax sit illa sentencia ysaie cōfundentis omnes plectentes et texētes subtalia exemplo euidētissimo sub nostro fere tempore videamus. ¶ Magister symon de tornaco parisius ī theologia regebat. q erat excellēs ille suo tpe. ꝫ contra decenciam tal' efficiē icōtinēs q superbꝫ. Hic cū super omnes doctores ciuitatis auditores haberet q ī scola cōm omnibz de humilitate altissime doctrine cristi questionē disputacione prehabita terminaret. in fine tandem dat9 ī reprobum ꝫm in expectanda contra cristum blasphemie v̄ba ꝓrupit. Tres sunt inquit qui mundum sectis suis et dogmatibz subiugarūt. moyses. crist9. et mathomet9. Moyses primo iudaycū populū

infatuauit. secūdo cristus a suo noīe cristianos. tercio gentilē populuꝫ mathomet⁹. Nec mora. euersꝰ ocul' pro humana voce mugitū emisit ⁊ epilentia stati elisus ī terram. die tercio eiusdem morbi vindictam accepit. Plaga ergo īsanabili eum percussit omnipotens et omni sciēcia vsqꝫ ad prima litteꝛ elementa priuauit. et grauiori q̄deꝫ ī aīa cuiꝫ hac plaga percussus ē. cum vsqꝫ in diē mortis sue quasi mutus cōparatus est iumentis insipientib⁹ ⁊ in luxurie feditate permansit. Et vide summe āimaduersionis miraculū. Aleidē fornicariā cō cubinam suam noīare poterat et sciebat. Boeciū vero de trinitate q̄ iuxꝫ eū ad specta culuꝫ ponebatꝰ quē oliꝫ cordetenus sciebāt. post īdictā plagā nec noīare noueāt nec valebat. Nō trāsgredi aris gꝰ terminos cōstitutos ⁊ pium mōm sꝑ hēas ī scripturis.

Q(uo)d predicatōe scaptiuātum fidelium anime ad vite perfectionē prouocātur. Capitulū. xlviij.

Gaudent plausu ⁊ tinnitu eris. Eris natūā sonora ē ⁊ ī ea p̄dicatōis sonoritas desigꝰ. Vn̄ ysaie p̄cepit d n̄s dicēs. Clama ī fortitudine q̄si tuba exalta vocē tuā. Tubā ꝙ ductilē ītelligim⁹ q̄ ex ere vel argēto fiebat ꝑm preceptū moysi q̄ etiā dicitꝰ iubilea q̄a talib⁹ vtebantꝰ ī festis et neomenis sacdotes. Per has predicatores v̄bi dei rāssime figurantꝰ. q̄rū vox quasi tuba vehemēs nūc terreꝫ īpios nūc iustos ad cōtēdum hostib⁹ exhortatꝰ. Hinc roborat exemplis debiles. hīc alios in tribulacōib⁹ cōsolatꝰ. Nūc adulatur congaudeꝫ piis. nūc merens de maloꝝ interitu q̄rulatꝰ. Et notandū q(uod) in textu duo ponunt' in q̄b⁹ gaudent apes. scilicet plausus ⁊ tinnit⁹. Plausus ꝑm psalmistam manib⁹ fit qui dicit. Omnes gentes plaudite manibus. ⁊ significat boni opis exercicium cum v̄tutis conamīe q(uo)d predicatōis tinitui sociatum miꝝ reddit fideliū apum auribꝫ modulamen. Ad plausum igitꝰ boni operis ⁊ tinnitum predicacionis gaudeant fideles apes ⁊ eorum modulamine ad vite perfectionem ⁊ desiderium celestis patrie prouocentur. Exempli gracia referamus quoddā quod valuit multis ad incitamētum virtutis. Erat in gallie partibus vir not⁹ et carus predicator quidam iohānes noīe cognomēto polin⁹. Hic tūc q̄dem q̄n

istud accidit eāt canonic⁹ regu
laris in monasterio de elsoynes
ƺ postea ad ordinē predicatoꝝ
ī q̄ verbū dei nō esſ alligatū de
uota mente trāsiuit. Hic iuxta
camerac̄n. vrbem ī monasterio
religiosissimō et deuoto cantīp̄
c̄n. ī choro canoīcoꝝ regulariū
p̄ntibus beginis multis cum po
pulo ī festo apostoloꝝ philippi
et Jacobi predicauit. Cumq̄ il
lud verbū. q̄ manet ī me ⁊ ego ī
eū. hic fert fructū multum ha
beret ī manib⁹ ⁊ illi crebris v̄sa
cōnibus miris modis īsisteret.
virgo quedam amicula feruētis
sima spū cepit p̄mo intra se fre
mere pre nimio deuocōnis ardo
re ⁊ cōcuti omnib⁹ mēbris suis.
Sed cum ter aut q̄ter aliquam
diu rep̄meret̄ circumsedentium
pulsib⁹ sociarum. tādem vbi pre
dicator inseparabilem mixturam
exp̄meret q̄si vini ⁊ aque aīe be
ate cum deo. spūs ei⁹ quasi mu
stū absq̄ spiraculo lagunculam
cordis eius cumvalida effusione
sanguinis ⁊ clamore disrupit.
et in conspectu oīm expirauit.
Ecce breuis ī volatilib⁹ apis. q̄
liter ab p̄dicacōnis sonore tīni
tum gauisa est. nec se postea tri
stib⁹ miscuit. que gaudiū ītrās
domini innixa sup dilcm̄ suaui
ter req̄escit. ¶ Habet et dyabo
lus tīnitus lusores suos q̄rū ap
plausu serui eius ⁊ subditi gau
dent. Unum hoꝝ genus est. tor
neamentis militibus ac satellitis
dediti. Isti adeo fidelibus popu
lis ⁊ plebee multitudī maxime
nociui sunt vt dānabilib⁹ ⁊ īto
lerabilib⁹ expens̄ eoꝝ. vix vlla
copia terrarū sufficiat. Ex hac re
dāt̄ diuites rustici. ciues vrbiū
deuastant̄. expoliant̄ paupes
⁊ vix eis relinq̄tur frustum pa
nis. Et hoc totū fit. q̄ vt tīnitu
applaudentiū hystrionum lōge
lateq̄ nomen xp̄i militis dif fe
rat̄. Et certe periit nomen eoꝝ
cum sonitu q̄a vocum strepit⁹ p
trāsiuit. Quid habet ī tali lau
de probus miles equo baiardo
magis. Gwilhelm⁹ de barres
nostro t̄pe miles optim⁹ dictus
est. īsonuit nomen eius dū vix
it iam mortuo nō auditur. Ba
iardus vero equ⁹ t̄pe karoli vi
guit quingētis et eo ampli⁹ an
nis et mortuus est et adhuc sup
ē eius fama. Bucephalus equ⁹
magni alexandri regis macedo
num ob honorem sui mortuus
meruit cōstrui ex suo noīe buce
phalem ciuitatem. Et tu miles
tu satelles p̄bitate tua q̄d simi
le meruisti. ¶ Audi q̄d nostro
t̄pe gestū sit teste tota theuto
nia Anno circiter ab īcarnacōe

domini. M.cc.xliij. Juxta nuſſiam ſuper renum opidum nobile ad torneamentũ multi nobiles duces comites barones ac milites congregati ſunt. Superuenit quidam frater bernardus de ordine predicatorum cum ſocio. rogauit ſuppliciter et quaſi cũ lacrimis vt ſibi parcerent et deſiſterent ab inani propoſito compaterenturqꝫ chriſtianitati et afflicte matri eccleſie. que illo tempore in vngaria colonia quiomia et polonia a tartaris miſerabiliter vaſtabatur. At cũ multi eſſent q̃ ad preces eius libentius deſtitiſſent. q̃dã comes de caſtris alias de marka dñs ſubſannauit frẽm ⁊ ↄſenciẽtes eidem. Et ↄgregatis turmis militum ferale illud torneamentũ ĩfelix ĩfeliciſſim⁹ ĩchoauit. Mane autẽ eiuſdem diei vt a pluribus ferebatur q̃ſi gleba ingẽs et lata ſup aera videbatur. ⁊ circa globam ac ſup̃ quaſi coruini generis volucres crocitando diu⁹ volitare. Nec credo aliud q̃ꝫ demones has fuiſſe qui futuri mali prodigium hoc dederũt. Nec mora. cum torneamentũ hoc fieret milites ac ſatellites ĩ tanta ſtrage ⁊ ĩ tanta multitudine plurimi in mortem nõnulli in vreſaniam pleriqꝫ etiam in languores perpetuos ceciderunt vt nullus ambiret ludum hunc nõ tm̃ hominum. ſꝫ verĩſſime vltione diuina demonum extitiſſe. Omnes vero mortui vſqꝫ ab tricentos. lxvij. cõputati ſunt. Jnt q̃s etiam primus dicitur mortuus comes ille de caſtris. q̃ dicto fratri predicatori contumaciter cõtradixit. Sub eadeꝫ nocte quo die hec facta ſunt in ſpeciebus militum armatorum iuxta villam brabãcie que yſka maior dicitur ↄgregacões fieri a demonibus preſbitero ville teſte cognouimus et hoc credo in ſignũ leticie tãti mali. ¶ Fuit ĩ theutonie partibus ſicut a fratre ordinis predicatorum audiuimus qui illius terre incola fuit. miles potens mire deditus torneamentis. Mortuus eſt autem miſerabiliter ſicut vixit. Reliquit autem vxorem valde deuotam ⁊ ſanctam. que mortuo marito vt ĩpamet magiſtro alberto fr̃i ordĩs p̃dicatorũ cũ fletu magno narrauit et ipſe m̃. Rapta ẽ ing̃ ab exceſſũ mẽtis et vidit circa aĩaꝫ viri ſui demones in magna multitudĩe cõgregatos. dixitqꝫ vn⁹ eminentior ceteris ad ↄſortes. Ponite caligas in pedib⁹ ei⁹ quarũ ſpicula penetrẽt a plantis pẽdũ vſqꝫ ad

cerebrum· Hinc eū lorica īduite cuius spicula ante et retro pene trent totum corpus· hinc galeā capiti eius īponite cuius simili ter spicula descendendo trāseat vsq3 ad plantas· hinc scutū col lo eius īprimite cuius pōdē mē bris omnib3 conquasset· Hec om nia cum ad iussum principis de monū in animā miserā cōpleren tur· dixit iterato demonib3· Cō suetudo istius erāt vt post torne amēta balneis foueret et post balnea deponeret in lectum et iux eū puella teneretur cui9 āplex ibus in coitu fruebat· Hijs om nib3 aptate similia· Nec moā· Flāmis balneari b3 aīma cruciata in lectum candentem ferreum deponit et iux eū bufo terribi libus oculis ad magnitudinē et longitudinē lecti cuius cōplexu contactu et oscul adeo exhaust9 est vt magis eum bufonis illi9 horribil q̄ armor pdictor ter ribiliū balnei l lecti vexacō cru ciaret· Heu q̄ digna sit pena ta liū· Illa autē beata mulier que hec dispensante deo de aīa mari ta vidit oībus dieb3 vite sue ex recordacione visionis adeo affli cta fuit· vt null9 poss3 ābigere q̄ eam antea cognouisset quin illa sup quod credi potest cordis incōmodo vexaret· ¶ Vidi con

sobrinam patris mei mulierem ānorū centum·xxx· Hec in vil la ī qua nata erat lewes salic3 iuxta burxellā ī brabācia factū huiusmodi suo tēpore n referebat· In hac villa·lx· milites arma portantes sparsim per parrochi am morabant vbi vix vnus est modo· hij omnes alijs militib9 circūiacenciū regionum sine vl lo armor presidio exceptis lan ceis scuto et galea īduti necnō et plicata linea tuīca torneamē ta frequencius faciebant· Et cō tigit frequēter vt in congressu operis miles male protectus cli peo in corde lancea feriretur· Cum graui ergo luctu ad domū propriam corpus exaīme sic delatū in locello cōpoītur· Excubias ve ro facientibus parētib9 et aīcis fit media nocte circa corpus mi ra cōfusio et post horam egresso famulo et misso pro negocio pro pe villam obuius ei in equo ni gro fact9 ē miles occisus· et dix it illi· Ascendas retro me et fe rā te ad locū q̄ mitteris prope vil lā· Territ9 aūt famul9 vt iuss9 ē ascēdit et cum brachijs tene ret se ad latera sedētis ī eq̄ et nes ci9 manu vuln9 lateris tetigiss3 dixit miles· fortius īfige manū vulneri et extrahe ferrū lancee qua percussus fui· Tremebūd9

igit̄ famulus fecit q̄d ē iussus. Ad locū autem vbi transmissus est. famulo veniente dixit miles. Descende nunc et occisori meo specialiter dicas ⁊ alijs omnibus quibus vis vt veniāt ad talem locum et videant iudiciū dei factum de me et in signū huius q̄ me veraciter videris ferz lancee ostendas eis. Mane autem facto famulus ea que iussus est fecit. Et cum ventū esset ad locum vbi venire mandaueāt cū alijs occiserē. iuenerunt coruoꝝ et miluorū multitudinē īfinitaꝫ qui validis morsibus cadauū mi serabile discerpserūt. Sꝫ hinc forte querendum ē quō occisus resurgere viuere loqui et eq̄tare dicat̄. Et respondemus q̄ ī vita beati bn̄dicti abbatis assercio sā gregorij pape sufficiat. vbi dicit pistoris mortui corp⁹ de tumulo surrexisse ⁊ reūsū ad xp̄a ⁊ ad pīsendū familiā excitasse. Possumus tamē saluo iudicio meliori probabilem satis redde re racōeꝫ. Manente adhuc mortui corporis organismo velut vestem homo corpus organizatuꝫ potest dyabolus subintrare ⁊ ad voces et ad verba reformare fauces et ad motū membrorū artereas reuocare. Non in longum tamē hoc potest quia naturam corporis fluxibilem sine aīma vegetabili ī re bur debitū conseruare nō potest. quin ab fetentaro hūore cicius corrūpat̄. ¶Est et aliud genus ludorum plenū vanitate sub sole. Sunt enī lusores tesserarum q̄ adeo nociui sūt mūdo vt vix aliq̄d illis nequius reputetur. hoc ludo pauperes nudi fiunt. mendici diuites. nobiles ingrati et suis rusticis viliores. Ex tesserarum aūt ludo desperatissimi homines fiunt sicut fures raptores et hoīcide assueti talibus de facili nō desistunt. Ardor tantus inest lusoribus vt oēꝫ verecūdiā pbant vsqꝫ ad verēda nudati. ¶Fui ī q̄dā villa cāpanie vbi iudeus cū cristiano ī sacra nocte pascues ī tesserarū ludo consedit. Cumqꝫ iude⁹ multam pecuniam pderet et ex hoc īpacientius turbaret̄ tādē ī cristum retorquēs iniuriā blasphemauit. et mox cū ad iactandum hazardum tesseres collegisset man⁹ ei⁹ cum tesseribus fit contracta. Qui reprobo furore succēsus cum ipsa manu contracta mēsam lusoriā pcutere niteret̄ iterāto ī xp̄m ⁊ mrēꝫ ei⁹ blasphemiam turpissimam euomēs statim eūsis oculis terribiliter cecidit ⁊ expiāuit. xp̄ian⁹ vero collusor ei⁹ pauore nimio ī amētiā

versus elanguit. et vitā miserā
dira morte finiuit. ¶ In brabā
cie partibz vrbe louanio ciuem
vidimus generosū et bonum q̄ i
nocte sancta parasceues ad ma
tutinas surgēs trāsibat ante cel
lariū in platea in quo pditissi
mi adolescentes ad ludū tesseā
rum sedentes blasphemijs et iu
ramētis abiuicē ɔtēdebāt. Trā
siens aūt ciuis inueīt homines
platee ante cellariū q̄cum mag
no murmure plangebant hoīez
quēdam ignotū plagatum mise
rabiliter ⁊ sanguine cruentatū.
Qui cum quereret auctorē lesio
nis tante q̄s esset. Respōderūt.
Isti inq̄unt iuuenes q̄ hic in cel
lario ad tesseras ludunt. Mox
igitur īgressus ciuis īproperat
ludētibz tali nocte ⁊ eos dicis
verbˀ īterrogat cur hominem ig
notum īgressum ad eos tā cru
deliter vberassent. Attoniti au
tem iuuenes negāt aliquē ad
eos intrasse postq̄ ɔsederāt. nul
lū vero ab eis verbo vel verbere
lacessitum. ⁊ mox cū ciue surgē
tes omnes q̄rūt hominem cruē
tatum nec īueniūt. Conuersiq̄z
singuli ad seipsos aīaduertunt
iuramentis suis terribilibz rur
sum cristun dnm cōtumelijs af
fectū. rursum īproperijs crucia
ri. Hec cum michi frater ordis
predicatoꝝ sub dubio retulissz.
Ego ipse in dicta vrbe pueniens
īterrogaui pro viro. inueni ho
minem. q̄siui veritatem rei sub
pstito iuramento. narrauit ille
vt scripsimꝰ. Et addidit q̄ do
minus domꝰ in cuius cellario lu
sores sederant in dicto facto tā
ta contricione pmotꝰ est vt me
diante ciue illo q̄ hoc narrauit
cum vxore ōnia bona diuideret.
⁊ que per vsuram rapuerat itu
ratis restitueret et vitam suam
beatissime termīarz. ¶ Frater
q̄z ordinis predicatorum bonus
et veridicus narrauit m̄i. q̄ q̄dā
nudatꝰ ludo tesserarū adeo des
peratꝰ est ut arrepto arcu sagit
tam ī aere iaceret quasi ipsum
celi dominum percussurus. Et
mox sagitta reuersa ante faciē
iacientis sanguine recenti tota
liter īfecta repta est. Qui mox
in irremediabilibz lacrimis rso
lutus fratrē q̄ michi hec narra
uit ad duo miliaria quesitum ī
uenit et confessus vitam suam
cum mira penitencia ⁊ deuocōe
correxit. ¶ Est et terciū corizā
tium ludorū genˀ qđ q̄ nociuū
sit ī libro de ciuitate dei beatˀ
augˀ. insinuat. vbi narrat na
sicam scipionez romanoꝝ nobi
lissimū ducez subsella de thea
tro sustulisse. ne rōi q̄ de nouo

triūphauerant ī bello cōtra car
thaginem diu īimicam imperij
choreis et ludis veneris dedita
vacare possent. et per hoc effe
minati inuiderent alterutrum
et cessantibus bellis extrīsecis
intestinis malis ad discordiam
mouerentur. Signum in choreis
est euidentissime manifestū qꝫ
ad sinistram circueuntes in qua
parte hedi maledicti ponentur
regnum perdituri sunt. qd bene
dictis ad dexteram a iudice cō
feretur. Si autem scdm veribi
tam augustini sentenciam meli
us ē dnico vel festo die arare qꝫ
choreas ducere. et opus seruile
qd est arare mortale fit in festo
die. ergo multo grauius est cho
reas ducere qꝫ arare. Excusant
tamen in parte. sꝫ non in toto q̄
in nupcijs fidelium fiunt in qui
bus solacium modesti gaudij ha
bere decet illos qui ad vitam la
boriosi matrimonij conuenerūt.
Unde vulgariter dicitur. virum
dignū habere pnam cum aurea
cathena suspensam qui īfra an
num de suscepta vxore non dolu
erit. Et q̄dem qꝫ tanta mala in cho
reis eueniant mulieres ex par
te nouerunt tam ex visu qꝫ in
auditu tam in fabulacionibꝰ qꝫ
in complexibus. ¶ In villa qua
dam brabancie vt michi frater
ordinis predicatorum narrauit.
mulier procax et vana erāt que
in omni fere festo choreas iun
gere consueuit. Et factum est vt
in iuuenibus viris ad saltū iux
ta choream ludentibus vni ea
rum pilam ferire conanti bacu
lus de manu sambucalis euade
ret et dictam mulierem ducen
tem choream percussam in capi
te mox necaret. Hec enī vt vide
runt omnes confusi sunt. ⁊ cor
pus ad domum propriam detu
lerūt. ī feretro posuerūt. Pres
bitero vero cum clericis dauid
vigilias recitente ecce taurꝰ nig
rimꝰ ymmo demon pessimus cū
mugitu accurrens feretrum cū
corpore deiecit. et cornibus illd
dissipans membratim cōfodit.
ita vt visceribus hīcinde disper
sis fetor intolerabilis spargere
tur. Fugientibus ergo cunctis.
cadauer laceratum vsqꝫ ad crasti
num solum relinquitur. quousqꝫ
euaporato fetore proximi eius
intrare possent ad corpus ⁊ sub
latū extra simiterium sepelire.
¶ In gallia iuxta laudunum si
cut a presbitero ville percepi
mus quidam corizantes saltibꝫ
super pontem disrupto ponte
fortissimo subito in aquis vali
dis tōliter sunt submsi. ¶ Vi
di ⁊ ego adhuc puer in choreis

procacissimā saltatricem q̄ me
presente post choreas īsolenter
cum adultero luctabat̄. et cum
cessasset subitanea morte pas
sa mirabiliter expiāuit. ¶ Est
et quartū illoꝝ gen⁹ q̄ in auib⁹
celi et per canes ludunt quorū
dampnacio maxīe ī clericis ma
nifesta est. q̄ per vagacionē ta
liū debitum cristo obseqūm nō
exsoluūt. ſ; ⁊ laycas nobilib; es
se ista dampnabilia cognoscas si
oraciones cotidianas ⁊ missas
neglexerūt ⁊ spreuerūt ꝓpter il
la. Vnde cum a treueri ciuitate
cum fratrib; predicatoribus de
theutonia per renū descenderē
in coloniā agrippinam ⁊ multa
memorabilia ab eis discerem.
Inter cetera frater q̄dam narra
uit dicens. ¶ Fuit in theutoīa
nobil' q̄dam venacionib; in tm̄
dedit⁹ q̄ ī nullo saltem dominico
vel festo die missam audiret. ſ;
semper venacōnib; intent⁹ ess;.
Corripiebat aūt eū frequēcius
vxor sua deo deuota. ⁊ ille quasi
muliebres monit⁹ nō curabat.
Accidit autem vt ipsa vxor post
multos part⁹ editos īpregnata
puerū pareret abortiuū haben
tem caput venatici canis pendē
tibus auribꝫ et porrectis. Cōfu
sa ergo matre ⁊ multis matro
nis nobilib; que astabant. cō

sium fuit omniū vt terra cuius
part⁹ obrut⁹ tegeret̄. Veniēte
ergo a venacōe marito eius q̄si
uit. q̄s puer esset quē editū ha
buisset. Dissimulātib; aūt om
nibus cum pudore instat miles
detracto gladio vt ei part⁹ ostē
dat̄. Et mox timore cōpulsa ma
ter eici de terra iubet prolē in
triste spectaculum mōstruosum
dicens. Ecce q̄ manifesto ꝓdi
gio īsipientiā tuam vindicauit
omnipotēs q̄ nullū honorē die
bus sacris nullam reuerenciam
sacramentis cristi corporis tri
buisti. ſ; magis vanis ludis ve
nationum īdiscretis tempōib;
instituisti. Hec vt vidit nobilis
correxit se et egit penitenciam
de cōmissis. Item et q̄dam ali⁹
potentissimus miles cum mul
tos ex subditis cogēt secū vaca
re cotidie et venacōib; īsudare.
et per hoc pleriq; culturās agro
rum et ꝓpria negocia dimitten
tes ad pauperiē et iopiā cū vx
orib; et filijs veniebāt. Accidit
vt vna dierū cum ꝓuata familia
domus sue miles īgress⁹ nemꝰ ā
ferā īpetēt. ⁊ agitātib⁹ canibus
equo residens sequeret̄. At cum
nichil proficeret tota die ſ; sem
per videret feram ante fugam.
in amenciam versus cū suis om
nibus feram de nocte secutus est

et ex illa die nullus hoīm vidit aut sciuit q̄d de eis fierz aut eue niret. Dixerūt nōnulli ⁊ bn̄ cre dimus. q̄ sicut dathan ⁊ abyrō a terra viui absorti sunt et ad ī ferna transmissi. ¶ Est ⁊ quin tum ludorum genus q̄d diabol⁹ in condemnacionem multorum modis diuersissimis adinueit. Quis enī dubitat obscenis et venereis cantibus corda etiam religiosorum ac bonorum fideli um multociens permoueri. In istis est tinnicus demonum et istis applaudunt vanissimi spe ctatores. Istis merito coniūgū tur cum suis gesticulacōībus ⁊ verbis turpissimis ac scurrali bus hystriones. Talibus dare vt dicit aug⁹. est demoīb3 sacri ficare. Quā nociua sūt ista ph̄s dicit. Nichil tam damnosū bo nis moribus q̄ in aliquo specta culo residere. Tunc enim per vo luptatē facilius vicia subrepūt cum eorum similitudīes aut ex empla sensibus visibiliter īpri mūt. Subducend⁹ ē ergo popu lo tener aīm⁹ ⁊ parū tenax racō q̄a vnū exēplum luxurie aut al terius mali multa mala facit. Qz aūt talibus deōnes applau dūt. p generosū ⁊ vere sanctum virū goeswinū dn̄i de welpia militem ī ducatu brabancie veri dica relacōne suscepi. Habebat ille vt michi retulit famulum quendam nocturne cuiscū die de putatum qui obscenus nimis et lubricus. congregacōes puellarū ac iuuenum canens tibia ⁊ fistu lis faciebat. Hic cum semel vel pere in tibia caneret et gesticu lacionibus ac saltib3 se re parz. vidit dictus miles manifestissi me deōnem cornutum villosum vibrantibus et igneis oculis an te tibicinem saltitare et f̄m mo tum illius diuersimode cōgaude re. hoc cum suo domin⁹ intimas set et ille nollet desistere a dam nabili ludo et maxime prouoca ciones in obscenis carminib⁹ pu ellarū dimisit eum ac repulit. Ille vero post paucos dies rex ba morte percussus vitam mise ram terminauit. Hui⁹ exēpli m̄r to terribilicrē euentum ī hui⁹ li bri vltimo capitulo vbi legitur de ihidijs deōnū diligēs lcōr in ueniet. ¶ Qz aūt obscena carmi na finguntur a demonibus et p ditorū mentib⁹ imittunt̄. q̄dā demon neq̄ssim⁹ q̄ ī niuella vr be brabancie puellā nobilē ān̄o dn̄i. M. cc. xvi. prosequebatur. manifeste populis audiētibus dixit. Cantum hunc celebrem de martino ego cum collega meo composui. et per diuersas

partes· gallie· theuthonie promulgaui· Erāt aūt turpissimus et plenus luxurioꝝ plausib⁹ cantu ille· ¶ Est ꝛ alius sextus timi t⁹ demonū dānabilꝰ valde ꝛ nociuus valde fideliū aīab⁹· de hoc fratrē ordīs predicatoꝝ audiui cui accidit q̄d subiūgo· Ad predicandū villam intrauerat· sollarium vespere ad pausandum· et ecce in oppoīta domo duo pdita adolescentes ad fun⁹ defūcti conuenerant· ꝛ obscenis vacantes lusib⁹ vigilabāt· Hec vt vidit frater et audiuit· per oppoītam fenestram cui incumbebat· flere cepit vberrime pditorū īsanias miseāt⁹· Nec mora vbi se deposuit sup lectum vigilanti q̄dam astitit dicens· Legacōne fūgor aīaꝝ in purgatorio purgādaꝝ· Hic enī mādauit suis in derelictis possessioīb⁹ ꝯstitutis· Mi seremini mei miseremī mei saltem vos aīci mei q̄a man⁹ domini tetigit me· Et mox fcā· Ex hijs inq̄t verbis cras tibi sermonis thema suscipies et reueles ludos execrabiles q̄s vidisti· et induces p contrarium homines vt defūctoꝝ aīcoꝝ pie subueniant aīab⁹· Nec distulit frater in crastinū sepulto corpore mortui· iniūctā legacōnem ꝯuenientib⁹ popul' indicare· tm̄q3 ī illo

ſmone pfecit vt oēs a minimo vsq3 ad maiorem ad tantā lacrimaꝝ abundanciā ꝯmoueret· vt mir⁹ feruor excitaretꝰ ī populo defunctis pximis subueire· ꝛ ludos q̄s prediximus execrabiles remouere· Abhominentur ergo apes fideliū tinnitus dyaboli et applaudētium ꝯsorcia detestētꝰ·

Q̄ꝛ nichil iocundius gaudio bone ꝯscientie ꝛ nichil tristabili⁹ tristitia male ꝯsc̄ie· ¶ Ca· xlix·

Hilaritate et nitore apū h saītas estimatꝰ· Et hec est idem q̄d salomon in puerbijs dicit· Aīm⁹ gaudens etatem floridam facit· spiritus tristis exsiccat ossa· Testimonio cōscientie bone nichil lecius credo· nichil gaudiosius in hac vita· testimonio vero male ꝯsc̄ie nichil credo tristius nichil horribilius in terrenis· De hoc gaudio non solū spiritus verū etiā pticipatꝰ ꝛ caro· Iux̄ illud psalmiste· Cor meū ꝛ caro mea exultauerūt in deum viuū· Hoc idē credim⁹ ꝛ vidimus de tristicia conscīe gehēnali vt aīo interius merore turbato· corpus exteri⁹ contabescat· De hoc q̄dā sup̄ modum pbabile certissima relacōe cognoui· ¶ Erat vir multis noti⁹ ꝛ clarus ī burgūdie ptibus

q̄ quidem aliqn̄to tp̄e in iuuen tute sincerit er ↄūsatus. postea a v̄tute tepescens cepit ad vitam malā declinare. Nec mod̄. squa lenti mēte tabescēs incidit ī lāg uore; nec tn̄ dei manū castigan tis agnouit. sed mala malis ac cumulans pallore vultus et ma cie quasi homo ad penā; ignis eterni miserabiliter habilitaba tur ad penam. Cumq; nulla me dicorum cura ꝓficeret. nec salte; languētis vite causam ei aliq̄s aperiret. tandem in se reuersus solam causa; languorem anime diuina miseracōne preuent⁹ pe nitens intellexit. Confessus er go cu; lacrimis cuidam sanctis simo sacerdoti. statim vbi bn̄fici um absoluc̄ois accepit in simi litudinem fere bufonū in facie. ꝟ diūsificata posteri⁹ aīalia cu te teterrīa ꝛ pua q̄si viciou; vi; demonia de ore simul eiecit. Mi ra res. Vix modico spacio tp̄is īteriecto in tabem aīalib⁹ resolu tis ēflorere cepit cito prorsus et facies penitentis mēteq; et corpore ītegerrīe sospitat⁹. mł tis postea ꝓfuit ad exemplū.

¶ Proinde valde nōnbū est ꝙ ī ipso textu dicit̄ ꝙ nitore etiā apū sanitas estimatur. Quid ergo ꝟ in nitore n̄ ↄsciēcie puri tas designat̄. de q̄ q̄dē in libro ecclesiastico dicit̄. Qui diligit cordis mūdiciā habebit regem amicum. Et illū q̄ dixit. Beati mūdo corde qm̄ ipi d̄ū vide būt Tales fuerūt ꝛ sūt celi ꝓphe tarum q̄ a pn̄cipio mundi ea q̄ erunt ꝛ sunt lucculentissime cō templantes. nunc īplicite nunc explicite nuc ītegumētis medi is nūc verb̄ euidentissimis pre dixerūt. Hui⁹ nitore puritatis ꝛ g̃cie quasi lacte candidissimo loti sunt celi colūbaꝝ. sanctaꝝ scilic; aīaꝝ que in nubib⁹ ꝛ sup nubes volāt ꝛ ad fenestras suas a longe patriam celeste; specu lant̄ ꝛ eam auide ꝟ nondū va lentes intrare salutāt pariter ꝛ suspirāt. Intrant tn̄ cum paulo nōnulli et in paradisum p spiri tum rapiuntur. sed hora ꝛ mora breui. ¶ Monialis genere ꝛ vi ta nobilis elizabeth dicta de wa cis in monasterio brabācie gal lice quod aquiria dicitur a cu nabił cristo deuotissima fuit. cuius sanctitati parētes ei⁹ sim pliciter inuidentes eam milit probatissimo licet inuitā in con iugium tradiderunt. cum quo i vno lecto annum integrū agēs v̄go tn̄ īpolluta pmāsit. hāc pe ne totam fere tēb⁹ āнis ymago crucifixi vndiq; sequebatur. et si quando inmundum quid aut

noxiũ cogitasset manũ de cruce protectã ei⁹ pectori superpone bat ꝛ incõmodũ ꝓtinus effuga bat. Hec ãgelicis sepe assuefa cta colloqȷ̃s ad amena virentis paradisi die q̃dã euecta est vbi q̃dam sicut michi confessa ẽ nõ solum ex viuis adhuc et tũc na tis. verũetiam postmodũ nascu turis. eorũ imagines q̃ ab illo tpe vi sionis vsq; in finẽ mũdi saluan di erant similitudĩes vidit. Et qȝ mirabilius est ĩ quo statu cõ iugij vel v̾ginitatis singuli sig nificandi essent spiritu reuelan te discreuit. Hos ergo cum po stea videret in vita quorũ simi litudines ĩ celo viderat licȝ eos ãtea non nouisset specialissime ex facie cognoscebat. et subito in ictu oculi ĩ singul̾ meritũ vel statuũ differẽcias discernebat. Vt aũt m̄ cristus iudex ꝛ testis sit in die iudicij si falsũ loquar ipsemet veritatem rei in me cer tissime cõprobaui. cum m̄ statũ meũ quẽ n̄ cõfessor meus null⁹ hominũ nouit luce clarius ibi cernet. Hoc et multis alijs q̃b⁹ idem fecit certissima relacõne cognoui. Abauxit aũt illud val de mirandũ qȝ in illa nobili pu ella elizabeth de asca euidentis sime ɔtigit. Hanc cum vidisset ĩ pompa ꝛ ornatu glorie secula

ris vt potc illam per quam pen tes eius de posteritate gaudere cupiebant. ɔstãter dixit ad eã. Frustra tu conaris ꝛ tui. quoniã preuidi te ĩ statu v̾ginitatis cer tissime morituram. Quomodo aũt hoc et q̃ mirã occasione sit factum ipsamet puella nobilis et omnes q̃ audiere mirati sũt. Est et gaudiũ sicut dicit beatus augustin⁹ in libro ɔfessionũ qȝ nõ dat̃ ĩpijs s; eis q̃ eũ gratis colunt. qȝ est sola certa iocũdi tas qȝ dicim⁹ gaudiũ de cõsciẽ tia bona et fide nõ ficta. Hoc so lo fere gaudio viuere putant̃ il li q̃ mortem habẽt ĩ desiderio ꝛ vitam ĩ patientia q̃ vitã hãc pu tant exilium. ꝛ terrene ĩhabita cionis dulcedinẽ incolatũ. hij cu sum mũdi reputant errorem et gaudium decipi dicunt frustra. Vidi mulierẽ iuuenculã pulchrã valde nobilem. et reb⁹ mũdi af fluenter pollentem. hec a puel larib⁹ annis viro nobili matri monio copulata cito postmodũ spreuit mũdũ ꝛ ĩ se oẽs ɔcupĩas ãnullauit. In domo mariti velut ancilla humil̾ seruiebat. ꝛ tamẽ vt m̄ vir eius dicebat. gracior illi erat vxor ĩ vili habitu q̃ in põposo. Hec vir eidẽ vnq̃ visa ẽ n̄ cũ deuotis ꝛ bonis ꝛ tũc solũ iocũditate mirabili replebatur.

Cū ergo vir ei9 aliqs dilectos hospites et seculares haberet q̄s ex more festiuare volebat deuo tos aliq̄s occulte mādabat vt vxorē hospitib9 letā redderet p aduentū et societatem illorum. Con summata autem in breui venit ad mortem. Et cum diu sine voce et exteriorum sensuum exercicio ia cuisset tandem suppliciter oculis eleuatis in cachinnum et risum maximum excitata est. et sic re pente emisso spiritu cū ipsa dis positiōe rīdētis facies iubilo et le ticia plena populo mirāte ēmā sit. Nulli pauł dubio dubiū est. quī illa ad ↄspectū āgelorum astā tium exultarz. Caueant tn̄ quā tūcūqz deuoti et pij ne ↄpcio mo tu in morte gaudere videantur. sed timore et reuerentia diem vl timum exspectare et ad hoc ex emplum manifeste enarrabo.

¶ Garner9 q̄dā canoīc9 regula ris i mōsterio sā iohānis i vine is apud suessionē in gallia. vir mire sātatis et innocentie vt vi dim9 ān mortem infirmitate g̃ uissima laborabat. Et ecce dya bolus q̄ semp insidiatur calcaneo nr̄o imisit mēti ei9 presūptuose exultacōis tripudiū. ita q lin gua et facies ei9 tanto iubilo ēsul taret q omnes circūstantes eū crederēt iam celestem patriam et gloriam intueri. et q omnes sancti in mangno deuccōnis et exultacionis spū ei9 exitum ex spectabāt. Solus aūt q̄dā wal ter9 cognomīto paru9 magnus tn̄ merito sātatis de hui9 tripu dio morientis tacit9 tristabatur. Cūqz moriēs agonizare icipe rz p spaciū tpis ab illa exultacōne refract9 flere cepit vberrime. Ad eū ergo q̄dā ex frībus q̄rit cau saz tristicie post tātā exultacio nē. Et ille. Facias m̄ conuētum frm̄ tōliter ↄuenire. Nec mora. frm̄ ēvt rogauit. Et mox oībz dixit. Heu kmi vidistis in me suggerēte dyabolo vane et p̄sūp tuose exultacōis audaciā. ſ3 non pmisit me piclitari mater mīe et dn̄a q̄ me redarguit ab inepte vanitatis leticia et admonuit po cius cū spei moderamine et dei ti more diem vltimū exspectare. Vos autē frēs kmi deū rogate vt m̄ de ista noxa et alijs mul tis ignoscat et iudicz me nō ſm opa mea ſ3 ſm suā misericordiā saluet me. Mox vt hec verba cō pleuit et oēs rn̄dissent amez. so lutis i fletū oculis exspirauit. Et h̄ q̄dem illi9 hester dignissime recordamur que super omnem gloriam mūdi constituta dixit. qm̄ omnes iusticie nr̄e q̄si pan nus menstruate. S3 h̄ nōndū

ē q̄ multos ī morte legim⁹ exultasse. ⁊ q̄si iam celestem patriā preuenientes in iubilo dulciter exultasse. ⁊ hoc vt exemplo pateat audiam⁹. ¶ Quidā frater ordīs predicato℞ in burgēsi flandrie domo fuit. Hic grauiter infirmatus ac3 letissimo vultu appropiquare videret᷑ morti. q̄dā frēm cum lacrimis flagitauit: vt si q̄d cōsolacōis accepisset a dño sibi dicere digret᷑. Cui ille silere nō valens pre gaudio: Vere īq̄t accepi q̄a dn̄s ipse Jhesus se morti mee pn̄cialiter adesse p̄misit Cui frater et ego inq̄t per eundem dn̄m cōtestor te vt m̄ digito vel nutib⁹ innuas cum eū videris pn̄tem. Cui ille. Faciam īq̄t libenter si q̄dem p̄miserit dn̄s. Die postmodū tercia morbo ingruescēte tabula pulsa ē. ⁊ frēs ī infirmariā cucurrerūt. Prestolātib⁹ ergo et orantib⁹ fratrib⁹. frē moriēs digitum cū manu ad certū locū extendit. et circūfus oculꝭ cum cantu lenissimo dicere cepit. In galilea ihesum vidim⁹ sicut dixit nob allā. quo finito statim expirauit. Qui vero pn̄tes fuerūt m̄ hec eadem cū gaudio ⁊ lacrimis retulerūt. ¶ Ad idem q̄3 accidit vt ego et mecu3 q̄da3 p̄res biter sancte vite cuiusdam mulieracule paupcule domi cuiū intrarem⁹. erant ⁊ ibi duo fratres ordīs predicato℞ q̄ ea de causa venerūt qua et nos. Et ecce casu inuenim⁹ infantem iacētem ⁊ agonizantē ī cunis. Nec mora. videntib⁹ ⁊ āmirantib⁹ nobis morte puer amarissima torquebat᷑. angebatur vultu et oculꝭ ⁊ caput anxiū cōtorquebat Subito paululum oculꝭ depressis ⁊ iterum adaptis. suspicere in celum cepit. et adeo vehemētissime vultu membris et oculꝭ exultare vt risus ⁊ cachinn⁹ ei⁹ sicut in tali puero audiri extra domum clarius potuisset. et n̄ eius membra fascia strictius cingerent᷑. extra cunas q̄si tripudians exilisset. Nec dubitauim⁹ q̄ hec vidim⁹ vllo modo quin ad visionem ineffabilꝭ glorie ⁊ contuitū angelorum q̄ puris et īnocētibus oculis apparebāt in tali puero tam dire et tam anxie morienti cōtra naturam talꝭ exultacō cōsurgebat. Quid autem plus de gaudio et nitore cōsciē dicat audiam⁹. Gaudiū inq̄t verum tm̄ sapienti contigit. Est enī elacō ai. sincera quedam et mera leticia suis bonis veris q̄3 fidentis. et hoc tm̄. ex v̄tute. conscientia p̄penti⁹ inspirata. Nichil enī iocundius consciētia bona. Magna pars beatitudinis etiā

est in presenti michil sibi ī consci
encia michil in mente resistere.
hanc solā vitam q̄etam dicam⁹
quā ītern⁹ mēte pacata īueīm⁹.
Illud ergo eiciās qđ remordet
qđ angit qđ displicet qđ nullo
alio teste arguit ñ te. Gaudiū
qđ foris est leui⁹ euanescat nec
stabili pede figit. illđ aūt qđ īt⁹
ē pmanz incōcussū et si mille ī
pulsibꝫ q̄ciat. Hilaritate ergo
ꝛ nitore ɔsciēcie apes fideliū glo
rientur. vt in eis sanitas īuiola
bilis ꝛ interminabilis ɔfirmet.

Qꝫ multo felicius sit in presenti
peccata p penitenciā abluere q̄
in futuro. Capi. l.

Sunt q̄ dicunt apes reui
uiscē ñ ītra tecta hieme
seruēt. et ad solē verno
tempore reponant. Hic post p
ditā graciā q̄ vita aīe est virt⁹
vē peītencie denotat. quā vtiqꝫ
dñs p ezechielē ꝓphetā indicat
dicēs. Nolo mortez peccatoris.
Tecta q̄ apes fideliū suare de
bent vnitas ecclesie est adūsus
quā porte infeꝛi nō ꝑualebūt. dū
modo desperacōne non fracte. so
li mie pocius q̄ iusticie xp̄o spe
venie p peītēciā se cōponāt. vt
sic cordis duricia q̄i hieme fuga
ta peccati. verna vnitatis tem
pore gr̄iā capiāt rediuiue. Nū

qđ q̄ cecidit non resurgꝫ. Iste
clamat ysayas. Eleuare. eleua
re consurge. Et paul⁹. fidelis
ſmo et oī acceptōe dign⁹. ihs
crist⁹ veit in mūdū pctōres sal
uos facere quoꝝ pmus ego sū.
Hic ergo vere peītēcie sb meo
tempore exēpla facta ꝓponam.
In gmanie partib⁹ q̄dā nobi
lis comes ꝫ ferus pauperꝝ spoli
ator. ex misericordissima pieta
te diuina graui īfirmitate ē cor
rept⁹ et amarissima pfectione
contrit⁹ oīa ad restitucōez posu
it q̄ habebat. ꝛ irremediabilibꝫ
lacrimis cotidie lectū rigās an
gelos ac sanctos dei ad īpetrā
dā misericordiā īuocabat. Deū
bens vero corpori suo tm̄ suppli
ciū īgerebat vt talos pedū et
crura frācꝫ ad lignū. ꝛ cutez ꝛ
carnē ac neruos violēta assidui
tate diuellerꝫ. Aquā frigidam ī
hieme tāq̄ ad bibēdū acceptā.
clā pectori supfūdebat vt ī hac
glaciali frigore torq̄ref. Nec
diu post hec positus in agonia
tanto spiritu repletus est. vt si
cut cristus de publicano euāge
listam ita et de isto faceret pro
phetam. De seipso enim ꝑdixit
q̄ sine purgatorio ad requiem
euolaret. et eo mortuo ac hein
rico rege defuncto. tota thurin
gia maximis calamitatibus

subiaceret q8 ita etiam factum vidimus. ¶ Fuit et alius nobil eiusdē patrie miles s pdo pes simus. h post annos plures ad penitencie lamenta confusus. et facta restitucōne ad heremū trā sijt. et ibi multa inedia marceā tus se ipsū per se vel per socium omni interdū vespere cum flam mea ardētis candele cera īaudi to passionis genere cruciabat. Hic ꝓpter securiorē vite modū ad predicatorū ordinē trāsiens. miris gestis claruit et exēplis. ¶ Venerabil et deo digni magi stri bonifacij quōdam lausenēs episcopi relacōne cognoui veredi cā q qdam nobil sue dyocesis ve natum circa mōtes alpiū pgēs familiā suam inclinata iam die cum canibz pdidit solusqz ī sil uam est reūsus. Illo ergo horrē te solitudinē et si qd audiret di ucius exspectāte. tandē duos ex canibz auscultat quos venabulo insonāte ꝯfortās. reptando ma nibz et pedibz ad locū conatur ascēdere vbi latrātes caniculos audiebat. At vbi cum difficulta te puenit īuenit locum planum pulchrū valde atqz gramineum intra montes. In quo qī hoīem magnū et elegantem forma fa cietenus ꝓstratum videns duas clauas ferreas ad vtrūqz latus iacentis horrentibz oculi ītuet. hūc miris plagis et vulneribus cruētatū. dicti duo canes venati ci latratib9 circuibāt. s mox ad ꝯspectum domini sui militis ob mutescūt. post horrorē aūt as sumpto spiritu prostrato dixit. Si ex parte dei es loqris et qs sis aut vn venerīs edicito. Cui ille. ex pte dei sū et ordinacōe di uina tibi tal appareo vt in me misero penitencie sumas exem plum. Mortuus sum licz tibi cor poral appaream. Miles fui vi uens peccator imanissim9 ea tē pestate qua richard9 rex āglie contra philippū regem francie p lia conacitauit. In illa ergo expe dicione que a brabantigenis ī pictauia et gasconia facta ē ego infelix luxurijs homicidijsqz de bachabar. nec ī hijs alicui ꝯdi cioni vel sexui flexus miseracōe peperci. Medio igit tpe validis simam febrem acutam īcurri. et tamen nec tunc ꝯtrit9 sum nec confessus. nec cristi corporis sa cramēta suscepi. Instante aūt ho ra mortis obmutui. et ecce super speratum misericordia diuina p uent9 sum et valida ꝯtricōe cor dis pmot9 q licet loqui nō possē tamē lacrimas exaussi. et ī hijs vitam deo propiciante finiui. Nec mora. defunct9 sū et duob9

demonib⁹ traditus neq̄ssimis instar clauarū istarum ferrearū tormentis vsq; in diem iudicij cruciandus. Et hodie quidem per ascensum mōcium istorum meam miserā animā īpulerūt. et iterū per abrupta eorū eam cū dictis clauis ferreis precipi tem depulerunt. Scias tamen tormētum istud tam magnum ꝛ tā diuturnū spe venie quā in fi ne mundi habiturus sum mira biliter releuari. Nec mora. vbi spirit⁹ ille verba ista finiuit cor pus qd̄ videbat̄ aereū cū dictis clauis ferreis q̄i fum⁹ euanuit. Miles aūt q̄ hec viderat ꝛ audi erat a rapinis pauperū ꝛ mala vita conuersus correcti⁹ āmodo vixit. ꝛ multos alios peccatores ad exempla penitencie sua nar racione pmouit. ¶ Alius ī theu tonia multas rapinis ꝛ cedibus per patriam debachat⁹ capt⁹. ad decollandū positus peciuit a iudice ꝛ optinuit tp̄s plixius penitendi. Et mox astanti iuue ni consobrino ait. Si vere am̄cus es coopeātor esto michi misero in salutem. Affer obsecro īstru mentū ferreū qd̄ dentrax dicit̄ quo femine subtiliāt linū suū. Quod vt factū est dixit iuueni. Successiue michi man⁹ vlnas brachia vsq; ad hūeros. pedes vero et tibias et crura vsq; ad nates. postea genitalia aures oculos nasum labia. caput aūt ad vltimū amputabis. Juuene igit̄ ꝛ si cum dolore qd̄ rogatus fuerat exsequēte penitens ip̄e vnūqdq; mēbꝝ ante q̄ꝫ cruciare tur instrumenti ferrei dentibus per īflexiones multiplices ꝛ p validas diucius affligebat di cens. Hic penam vestram pro pte vilissima mēbra suscipite. quibus actu nephario scelā p petraui et deum creatorem me um offendi et redemptorem. Ex tremo igit̄ post omnē penā tn̄ cū corporis cum solo capite sup stite hilari vultu dixit. Optinā tormentum istud qd̄ ēspectu sce lerum meorum paruū sustinui reiteāre semel iterum ac tercio liceret michi miserrimo ꝛ ī eo diucius cruciari. Et hec dicēs orat cum lacrimis populum cir cumstātem se quatenus sibi mi sero in elemosinis pauperū et oracionibus subueniret. Hijs di ctis extendit caput ꝛ mox a iu uene decollatur. Sꝫ hinc forte dicet quis necessariam qui mor tem et si penaliorem accepit. quid meruit. Quanta etiā er ga tales peccatores diuine sit mīe magnitudo. gloriosus pater augustinus in libro collacionū

cōtra nouatum insinuat dicēs. Quecumqz necessitas cogat ad penitenciam nec quantitas criminis. nec breuitas tpis. nec vite enormitas. nec hore extremitas. si pura fuerit volūtatum mutacō excludit a venia. sz ī amplissimos sinꝰ suos mr̄ karitas recitētes sucipit ꝓdigos ⁊ velit nolit nouatꝰ hereticus. semp vere peitentē suscipit cristꝰ. Et alias idem dicit. Post adulteriū ꝓdicōnem ⁊ hoīcidiū dauid dixit. peccaui. ⁊ nathan a dn̄o missus subītulit dicēs. trāslatum ē peccatū tuū. O dulce verbū peccaui. O tres sillabe que portas apiūt paradisi. Aude ergo dicere peccaui. non te terreat pudor hoīs nec timor dyaboli. nec despiratio pro pctō enormi. Quid peitentia non ignoscat cum effusus ē sanguis ignoscat. Quis hoīcida despiret cum in spem reditur est a quo xp̄ꝰ occisus ē. bene ⁊ optime dixit. Aliter eni nec maria magdalena veniam. nec petrꝰ fiduciā nec paulꝰ grā am ī petrassz. ¶ Adhuc ⁊ si supuacue ꝓbādū qddā qd nr̄o tpe accidit. fideli relacōe traditū nō silebo. Ad illū venerabilem virū magistrum petr de corbuel senonēsem archiepiscopū qdam peccator q ꝓpam filiam oppresserat violenter gratia cōfessionis venit. Cōfessus igitur ī maxima et mirabili ɔtricōe et lacrimis quesiuit si nūq̄ posset vllo dolore vel pena a dn̄o veniam impetrare. Cui presul. Ita inq̄t indubitanter si peitentiam subire volueris tāti mali. Et ille vehemēter exclamans. Volo inq̄t et si mille mortes me sustinere volueris. Collacrimatus ergo infelici ymmo iam felicissimo peccōri Et ego iq̄t septennē tibi tm̄ penitencie penam impono. Tūc ille. Quid ē ait ꝙ peitētiā tm̄ m̄ flagiciosissimo septennem ī iungis. q̄ si viuerem vsqz in finē mundi tantū facinꝰ penis innumerabilibꝰ diluere non valerē. Cui presul. Vade inq̄t ⁊ tres tā tū in pane et aqua ieiuna dies Tūc amplius ille plorans ⁊ cōtūdens se. rogabat vt peitentiam iniūgeret salutarem. Supra modū ergo admiratꝰ et hylaratus episcopꝰ tandem diffinitiue precepit homini vt abiret. et vnū tm̄ pater noster diceret. sciretqz ꝓ certo peccatū iā esse dimissum. Nec mora. dictum ille eiulatum emittens et in terram ꝓcidens expirauit. Nec dubia fides ē sicut deo dignꝰ episcopus postea ꝑdicauit quin idē peitens sine vlla alia purgato

cū pena tm̄ validissima cōtritione purgat⁹ ad gloriam euolauit. ¶ Et qm̄ multi sunt qui ad religionem ī morte cōfugiūt. q̄d eis habit⁹ ordinis valeat ī vltima necessitate suscept⁹ dubitare plurimi voluerunt. exemplū ad hoc indubitabile et cōgruentissimū enarrabo. Et impie q̄dem nonnulli religiosoꝝ in extremo vite penitentibꝫ hitū negaē solent quasi tūc indigni sūt recipi qui nequaq̄ validi intrare voluerunt. Cristus norma iusticie omnimodi sero penitentē ī cruce latronē paradisi ianuas coīter introduxit. Sicut supdcō walthero de meysenborch fratre ordinis predicatoꝝ narrante cognoui. ¶ Contigit q̄ quidaꝫ magnus ꝓpositus ciuitatem meydenburgensem vespere quasi ī crastinum recessur⁹ intrauit. Et ecce in pmo somno subita īfirmitate compulsus priorem fratꝝ predicatorum cū festinacōe mandauit. Venientem ergo priorem rogauit ꝓposit⁹ īstanter cū lacrimis vt eū reciperꝫ ad ordinem ꝛ mox vestiret. Cui prior. Cras inq̄t fiet. q̄a ī hoc frm̄ cōsensus est req̄rend⁹. Et ꝓposit⁹. Scio inq̄t scio quid sentio. Crastinum vix habeo. Si diligitis salutem aīe mee festinate recipere penitentem. quia certi⁹ sū q̄ in seculo nō saluabor. Vt g° incōstanciā vite prior vidit percepit domum excitauit cōuentum req̄rit cōsensū. Alligat sufficientiam vite ad ordinem etiam si adhuc aduiuat. Annuit mox cōuent⁹. defert infirmus in domum. receptus. induit. tōsura. ī vngit. ꝛ añ diem vita defūgit. Nec mora. in monasterio proximo ciuitati q̄dam monial vidit in sompnis quēdam prem familias ī loco cōmodo residere ad quē cū multi fr̄es ordis predicatoꝝ q̄ post laborem ꝓ denario diurno accedere viderētur. extremo q̄daꝫ ignotus fr̄ tarde tū ꝓtendit manū vt denariū acciperet tamq̄ frater quē prfamilias diligenter intuitus. denariū inq̄t sed non modo accipies multis pus remediis expurgādus. Hec cum dicta monialis presbitero mōsterii recitasset. quesiuisset qꝫ si quis frm̄ predicatorum defūct⁹ esset. tūꝫ p̄sbiter se fuisse de vespere in domo fratꝝ infirmū vl defūctū neīē inuenisse rn̄derꝫ. Mane post pmā venit slb prior frm̄ predicatoꝝ qui ꝓmiserat predicaē conuentui. dixitqꝫ pdicaē se non posse. q̄a defūcti talis fr̄is sepulture interesse deberet. Ita ergo verificata est p̄dicta visio monial et manifeste

mōstratū ē. qa multū ꝓdest colla
t9 hit9 peitenti dūmodo puā fu
erit mutacio volūtatis. ¶ Est ⁊
aliud ingens malū ī qbusdā re
ligioſꝝ q̄ ī recipiendis apostatis
penitētib; nimis diffiales sūt
et īmites. Noui quēdaz fratrē
ordīs predicatoꝝ lātum ⁊ mag
num q̄ cū apostatasset ab ordīe
⁊ ḡuissima īfirmitate correct9.
regressū ad ordīe; peteret nec
impetraret; īpaciētissime despeā
t9 mortuus est. ⁊ apparuit ī aq̄
tia monasterio brabācie gallice
sanctissime moniali. ostendens
se ppetue odemnatū sicut ab ip
sa eadē; accepim9 q̄ hoc vidit.
Et ego q̄dem dico q̄ nollem illi
in morte penitenti ordinē vel ha
bitum ꝓ cūcto auro arabie dene
gasse. credo enim ⁊ cert9 sum q̄
occasionem illi mortis perpetue
prebuerūt. q̄ ei in extremo vite
periculo misericordiam negaue
runt. Rogo ergo et ōtestor oēs
p aspersionē; sanguinis domini
nostri ihesu cristi. vt tale q̄d ca
ueat omnis ordo. q̄a sicut pro
peccato achor quodā elect9 dei
populus flagellatus est. ita et
nunc pro tali excessu q̄ tamen
maior in īfinitum esse dinoscit.
Quid eni regula aurea vel palli
um coccineū ad aīam cristi san
guine precioso redemptā. Nec
tantum solus delinquēs q̄s. verū
etiam tot9 ordo vel cōsenciens ꝉ
dissimulans flagellat. Discāt
ergo apes fideliū ⁊ si qñ mortue
per peccatum. intra tecta eccle
sie per bona interim opera pma
nere. nec frangi desperacōne vel
tedio. si mox plene ad libitum
in viridum robur gracie non re
surgant. A peccatis igit mortali
bus primo cum v̄tute resiliant.
deinde cōsciencia stimulata h̄ūi
liter ōteranť. vt hinc ōfessione
cum lacrimis vel dolore per peī
tenciam reuiuiscant. Q̄nte aūt
prudencie sit penitenciam age
re in hac vita exemplum subse
quens demōstrabit. ¶ Erāt vir
fidel' ⁊ bonus sicut predict9 ma
gister albert9 frater ordīs pre
dicatorum. sibi ab hijs q̄ rem fa
miliariter nouerāt traditum re
ferebat. q̄ post diuturnā peiten
ciam quā san9 fecerat incidit in
languorē grauissimū. quo p an
num nō modice tribulat9 roga
uit cum lacrimis dn̄m vt tanto
dolori finē īponēt data morte.
Nec mora. missus ad eum āge
lus domini dixit ei. Exaudiuit
dominus precem tuam s; eligas
q̄d vis. Aut tribus dieb; purga
torij pena torq̄beris si nūc dis
cedis. aut si adhuc per annum
in lāguore manere volueris. sine

vllo purgatorio ad superos euolabis. Tūc ille presentem penā ēcolens. nec futurā aduītens. rñdit. Mori potius eligo q̄ nō tm̄ tribus diebus sȝ qn̄tum domino placuerit in purgatorio tribulari. Fiat inq̄t angelus ſm verbū tuum. Nec mora. languēs morte solutus est et ei9 anima ī purgatorio deportata. Vno ergo exacto die. venit angelus ad locuȝ purgatorij vbi anima torquebatur q̄ dixit. Quid nunc agis o anima que pro languore vnius anni tribus diebus elegisti in purgatorio detineri. Cui aīa. O seductor īquit non angele q̄ me ī penis multis annorum circuit̄ pro tribus dierum spacijs fefellisti. Et angelus. non mo ā īq̄t. sȝ īestiabili tortura decepta es. quia nō m̄i vnū diem de tribus ī purgatorio exegisti. Tui tamen adhuc si retractare volueris dominus miseretur vt ad corpus tuum quod nōdum sepultū est ēporteris. q̄ per annum vnū languorem quem expert9 es paciaris. Cui anima. Annuo inq̄t vt non per vnum annum tātū. sed vsq; in finem mūdi languore etiam detinear acrior. Hoc dicto anima reportat̄ ad corp9 q̄ per annum in languore detenta. multos quibus hec retulit

ad penitētiā animauit. et post vnum annum iterato defuncta transit ad superna. ¶ Proinde circa ānum millesimum. cc. xxvi. incarnacōnis dn̄ice rēs mirabilis accidit in opido niuellensi. In hac vrbe vt plurib9 adhuc notū ē viuentibus mulieruȝ deuotarum que beghine dicunt̄ nunc late diffusa per orbem religiositas inchoauit. Harū plures que magis spūales erant igne sacro acriter sunt accense et hoc in membris tantum in q̄bus magis peccauerant postq̄ ad agnicionem venerant veritatis. Alie in lingua contra ingluuiem vel loquacitatem. Alie in auribus contra susurrium. Alie in manu contra opus illicitum vel contactum. Alie in pede vel tibia contra inmoderatum discursum. atq; alie in pectoris medio contra cogitaciones turpes vel temptacionum consensum mirabiliter torquebantur. Et hoc per tempus ſm maius et minus quo peccatis et negligencijs fuerant irretite. In ecclesia ergo sancte gertrudis v̄ginis deportate extincte sūt. et membra que ignis exusserat. vt in alijs consuetum est denig̃ta speciali miraculo contra naturam ad colorem et formam q̄

vigorem pristinū redierūt. Et ne hoc casu ꝛ non miraculo fieri ꝓbaret̃. q̄dam puella vite secu laris de suburbio niuellēsi alla ta ē igne sacro succēsa clamās ꝛ dicens. O sancta ghertrudis ꝟgo. beghina non sū vt q̄d ego succēdor. Nec mora. man⁹ ei⁹ adusta cum parte brachij a par te residua cecidit q̄si carbo. Et hoc velut beata ghertrudis pu elle maifesto miraculo rn̄deret beghina non es ꝛ ideo tibi sicut be ghine non fiet. Plures ex hijs que dicto modo curate sūt vidi mus post et ante. Beati ergo ꝛ felices illi sunt q̄ h ꝛ non ī futu ro peccata luere meruerunt.

Qꝛ totā vitā suā cristian⁹ exer ceat ī ḡcia septiformis spirit⁹ ꝛ decalogo legis. Capitulū. li.

Vita apū lōgissima sep tēnis. nūꝙ̄ autē vltra. x. annos durare possūt. Quid aūt in septenario nume ro nisi septiformis ḡcia spiritus sancti. ꝛ q̄d ī denario nisi legis decalog⁹ designat̃. Ex hijs duo bus tota vita pendet cristiani. Jn hijs versent̃ apes fidelium. preter hec nil libeat. nil liceat in hac vita. Mandata tibi sint quasi forma vite mortal' et mo dus. ꝛ ex hijs ēsultat gracia sep tiformis. Et vide qualiter. vt scilicet spiritu sapiētie quo ad deum homo regatur ītrīsecꝰ ꝛ ad cōtemplacōez diuini cult⁹ vali dius accendat̃. Spiritu vero ī telligencie in necessarijs vite q̄ ad proximum pars mentis in ferior ordinet̃ ꝛ ad sui regimen homo interior gubernet̃. Spiri tu aūt ꝯsilij sup precepta vt ven dat omnia ꝛ det pauperib⁹. nu dum cristum seq̄t̃ nudus. terre nis altior extollat̃. Spū vero fortitudinis ꝯtemptis ꝓsperis contra aduersa et aspera solide tur. Spiritu aūt sciētie legem ī plere festinꝫ in ꝯpage caritatis per vnitatem pacis et fidei con iungat̃. Spiritu vero pietatis per cōpassionem liq̄fiat et mol lescat vt in omnib⁹ et ꝑ omnia pietas ordinet̃. Postremo spiri tu timoris pond⁹ anima capiat in propriū moderamen et ꝑ hoc ī ea omīs rubigo peccati ꝛ ma cula destruat̃. Et hec septi for mis gratia ꝑm. vij. ꝓpetates vl' effect⁹ ignis q̄ spiritū sanctum significat diuersitatem denotū ī eodem spiritu plenius opat̃. Et hij septem effect⁹ vel ꝓpeta tes ignis sunt. q̄bus signantur actus spirit⁹ sancti ī. vij. donis. Retrograde tñ ponūt̃ vt prim⁹

vltimo et vltim⁹ primo velut or do postpoīt⁹ attēdat̄. vñ vsus. Destruit emollit cōiūgit cōsoli datq; Alt⁹ attollit illuminat ignificatq;. Ignis enim destru it rubiginem ⁊ spūs timoris ex pellit pctm̄. Ignis secūdo emol lit idest liquefacit. ⁊ mētem spi rit⁹ pietatis per compassionē; Ignis tercio cōiūgit multa sali cet ligna ī vnū cinere. Et spūs sciencie q̄ est caritas multorum mentes in vnam pacem et fidē. Ignis quarto cōsolidat quia va sa figuli probat fornax. ⁊ spūs fortitudīs mentes fidelium con tra aduersa roborat. Ignis quī to altius attollit. ⁊ spirit⁹ consi lij non solum in preceptis ſꝫ eti am super p̄cepta mētes erigit. Ignis sexto illuminat ⁊ spiritus intellectus docet nos omnem ve ritatem oris cordis et operis. Ignis septio ignificat idest fer uentem efficit. et spūs sapiētie idest sapide sciencie mentem ad contemplacionem accendit. Beatū ergo tabernaculum dei in hominibus quod in vicissitu dine temporum septiformi tali bus septem lucernis in omnem decorem et gloriam illustratur. vt ex hijs in decalogo legis pre cepta domini lucidissima resplē deant. Hic igit̄ ⁊ si columna lu

cis in nocte a tenebris reuelet̄ in die tn̄ p̄ntis vite ignorantiā stat⁹ sui quasi nubis caligine ne euanescat interius ad vmbrat̄. Nescit enī homo an amore dig nus sit an odio. ¶ Super hoc dubio cum illa pia et beata lut gardis in aquaria monialis vt in vita eius descriptum est lāg ueret diucius. et cotidianis lac mis certificari se postularet. etiā; in presenti vocem ad se manife stissimam factam audiuit. Se cura esto karissima quia placet domino vita tua. Ad horam er go pia lutgardis exultās cepit itē; vt p̄us nichilominus formi dare. secūdo aūt visitata ē vl' sic tenuit cōsolari. tercio nō ē eam passus misericors dn̄s diucius tribulari. Cum ecce vir specta bil' ⁊ ignotus oīb⁹. locutorium vbi moniales sedeāt īntrauit. salutatis onib⁹ breuiter piā po stulauit lutgardim ocius accer siri. Que vt venit salutauit eā; et omnibus audientibus dixit. hec tibi mandat omnipotens. Iam secura viuas de cetero q̄a ī te dn̄o bn̄ cōplacuit. hec dicens iuuenis sine mora disparuit. nec vltra restabat que reterē vnde veneāt aut q̄s fuerit. ¶ Vidim⁹ iulianum quendam canonicum cātipracens̄ cenobij. qui cū diu

vitā innocentem tenuisset. a de mone nocte quadā quasi suus episcopus esset territ⁹. plena vo ce clamans et eiulans rogauit dominum. vt si saluandus esset ei aliqđ signū demōstrarē. Nec mora. patente celo ꝛ lumine cir cumfusus. ad spem viuam cōstā tissime solabat᷑. Nec hoc mirū erat. qa beat⁹ homo cui celū pa tebat. Quid aūt de bono mor tis et beata morte phi sentiant audiamus. Dū est vita grata mor tis est cōdicio oportuna. Gratā aūt vitam ītelligas quādo mich il in cōsciencia reprehēsibile sen tiens mortem gratanter exspe ctas. Mori felicis est dū in pace versat᷑. Tolerabilior est q̄ mori velit ꝙ̄ q̄ male viuere. Nō enī viuere bonum ꝫ bene viuere. Vn̄ sapiēs. Semp cogita qualꝭ vita non qn̄ta sit. Citius aūt mori ā tarde ad rem nō ptinet. Bene autē mori est effugere male vi uēdi piculū. Nichil melius eter na lex fecit ꝙ̄ ꝙ nob vnū ītroi tum dedit ꝛ exit⁹ multos. bono loco res hūane sunt ꝙ nemo n̄ vicio suo miser ē. Vis aduersus corp⁹ hoc liber esse. tamꝙ̄ mig̃ turus semp habita. Cū venerit dies illa q̄ mixtū hec diuina hu manaq̄ secernat tp̄s ħ n̄ fuerit ī ꝙ̄ vbi me michi reddā. nec nūc tn̄ sine me ipse sū. sed graui ter re mole detineor p has mortales moras q̄bus illi melior vite pre ludit᷑. Quicq̄d circa te iacet re cum semp hospitantis loca sarci nam spectat. Tn̄seūdum est. ex cutit natiuā recedētem sicut ītrā tem. Non licet plus efferre ꝙ̄ intuleris. Nonne ex eo etiā qđ ad vitam intulisti pars magna ponenda est. Equo animo igit᷑ mēbra tua superuacua dimitte et corp⁹ī hītatū diu pone. Scan det᷑ obruet᷑ abolebitur. veniet q̄ te reuelet dies. Tūc nature ti bi archana retegent᷑. discuciet᷑ ista caligo. et lux vndiqꝫ clara circumdabit. Imaginar᷑ tecum qn̄t⁹ ille sit fulgor vt sideribus inter se lumē miscētibꝫ dies et nox aeris īfima cessabūt. Tūc in tenebris te vidisse dices cū to tam lucem et tot⁹ aspexeris. quā nunc p āgustissimas vias oculorum obscurissime intueris. et tam admiraris illā iam procul. Quid tibi videbitur diuina lux cum illam suo loco videris. O ꝙ̄ stolidum illi spei illi beatitudini innititur vt hinc letus exeas in id qđ semper mortis cōpendio mu tes qđ ī ppetuum non tollat᷑. Hoc igit᷑ discas vitā cōtemne re. Nemo enim illā bene regit aut custodit nisi q̄ contempsit.

Vita nob̄ pfcā ē. si est honesta.
vbicūqz desines tōt ē. Nō ē mag
na res viuere. magnū ē honeste
mori prudēter ⁊ fortiter. Nā vi
ta si moriēdi virt⁹ abest suitus
est. Qūo fabula sit vita non q̄
diu ꝫ q̄ bn̄ acta sit ēfert. Mirū
ōnes si prudēs aduerteris. vitā
sequens fugit illa mortē fugis
et illa prosequitur. nec ē vnus
omniū qui euadat. Vide ergo.
mors me sequitur fugit vita.
Aduersus hoc doce me aliqḋ ef
ficere vt ego mortem non fugiā
nec vitam sequar. Et maiori
animo debem⁹ accedere ad emē
dacōnem nostra quo semel nob̄
tradita ē perpetua boni posses
sio. Mors quā pertimescim⁹ et
recusamus intercipit vitam non
eripit. Venit iterum qui nos in
lucē ēponat dies. et ideo eq̄ aīo
debꝫ rediturus exire. Sic nos ge
rere debemus non tamq̄ ꝓpter
corpus viuere debeamus. ꝫ tāq̄
possim⁹ sine corpe. Seneca. Añ
senectutem. curaui vt bene viue
rem. ī senectute vt bene moriar,
bene autem mori est libēter mo
ri. Vt satis vixerimus nec anni
nec dies facient ꝫ aīm⁹. Mors
aut finis ē ā trāsit⁹. Nec ergo
desinere timeo id esse qḋ īcepis
se nec trāsire q̄a nusq̄ tā angu
ste ero. Noli huic trāqllitati cō

fidere. ī momēto mare euertit̄.
Eodeꝫ die vbi luserant nauigia
sorbent̄. Nulli rei felicior amis
sio est q̄ que desiderari amissa
non potest, liquet tm̄ hoīm in
prudēciā vt timore mortis cogā
tur ad morteꝫ. Vere beata mors
que melioris ꝯsciētia ꝯdicōis le
ta suscipit̄ nec vitā deserere q̄ru
lat̄ q̄ pocius ingerat tediū q̄ so
letur. ꝓpeāt inueīre qḋ fixum ē
et perpeti sorte mansurū vbi ē
ꝓperemus ⁊ relinq̄mur. agit nō
agit̄ velox dies. Inscij rapimur
oīa in futuꝝ depoīm⁹ ... ꝑ pa
picia leti sum⁹. Tu ergo fidelis
aīa vitā tuā cōtinues ⁊ semp ex
erceas ī gr̄a septiformi. vt eā
in decalogo legis perfecte con
summes.

De veneracōe corpoꝝ scōꝝ et suffragijs defūctoꝝ exēpla plu ra. Capitulū. liij.

Hieme latent ⁊ tūc vescū
tur melle qḋ estiuo tpe
ꝯgregarūt. Hyemē dica
mus mediū tps quo anima ex
uta corpore trāsit ad reqē ł ad
penā vt diem resurrectionis vl
timā quo aīa sociabit̄ corpi et ī
mortalitate perpetua vestietur.
Et bene dicit̄ latent ex hoc cor
pore ī sepulchrum quod daniel
propheta in puluere dormire di
stinxit. et bene dixit ī puluere

quia scd̄m q̄ primo homini di
ctum est puluis es ⁊ in puluerē
reuerteris corpa in puluerem ge
neāliter resoluūt. De hac cdi
cōne excipit corpus cristi quod
non vidit corrupcōez q̄a die ter
cia resurrexit. De hac ſm veri
dicum augustinū corp⁹ excipit
m̄ris cristi De hac vt vere credi
mus et euangelista iohānes. q̄
sicut fuerūt socij passionis ita
iuste sunt ⁊ cōsolacōnis cū cristo
iam inmortalitate vestiti. ¶ Vidi
mus et corpus cuiusdam sancti
qd annis fere sexcētis integrali
ter manserat icorruptū. q̄ aūt
occasione hoc factum sit iudici
um breuiter enarrabo. In vrbe
germanie treuerēsi tocius euro
pe antiq̄ssima ciuitate structurā
q̄dam mirabil' erat q̄ helene cō
stātini m̄ris palaciū dicebat'.
hoc ne ab inimicis p̄occuparet'
in piculum ciuitatis a ciuib3 est
destructum. In cuius latere a p
te aq̄lonari oratoriū paruū iuē
tum ē i quo altare ex alabastro
cādidissimū erat. et i latere dex
tro sepulchrū. scriptura vero su
per sepulchrū in piete legebat'.
Sancte theodulphe nostri peti
mus miserere. Ad sepulchꝝ igit'
ciuib3 pariter aduinatis ꝯuēti sūt
fratres predicatores. Et ego ca
sualiter superueni. Deposito
ergo lapide corpus inuenim⁹ in
corruptum ⁊ apto scemate ad co
opiēdum nature secreta manus
super verenda dimissas. De p
missione vero ciuiū manū ei dex
terā quā i sacrificio corporis cri
sti viuens extenderat. mox ab
scidi et fratrib3 predicatoribus
dedi. Huius r̄liq̄as capillorū ⁊
vnguiū in antiq̄ssimo monaste
rio iam dicte ciuitatis qd i hō
reū dicit' cum supscripcōne vete
ri et alijs r̄liq̄is sanctoꝝ inueni.
De hoc beato viro ⁊ eius fratre
beato theoderico q̄ i alia parte
structure supradicte icinerat⁹ ē
fama āntiq̄ssima ferebat'. Fuerāt
ābo filij sororis cuiusdā ipatoris
romanorū. q̄rū beatus theodul
ph⁹ iussu auūculi filiam regis
britānie desposaueāt adhuc pu
er. Cumq3 adolescens fact⁹ spe
gracioris vite sponsam noll3 ac
cipe in vxorem ſ3 v̄go imppetu
um remanere. cesar idignacōe
permot⁹ illū de patria expulit.
Qui treuerī veniens et habitū
monichalem suscipiens quasi i
artissimo specu i loco quem dixi
mus se reclusit. Erat aūt et le
ctus ei⁹ lapideus cum ceruicali
lapideo iuxᵃ oratoriū qd predixi.
Secut⁹ vero credit' frater eius
et vitā beatā in eodē loco duxis
se. Decreto aūt consilio populi

ciuitatis sacrū corp9 in ecclesia fratrū predicatorū trāslatū est et retro altare digna veneracione locatum. Revolui autem postea cronicam tpm. et de hiis duobus fratribus scriptum legi quia sub clodoneo rege francorū hij viri sancti floruerunt. Credo tamen saluo meliori iudicio. digne quidem beatum theodolphū pro signo et incorrupcione virginitatis in carne incorrupcōnis gloriam etiam in corpore suscepisse. Unde in libro sapiēcie dicit. Incorrupcio facit proxim esse deo. Justicia eni ppetua est et immortal. iniusticia etiā ē imortalitatis acquisicio. Mirabil de9 in maiestate sua q etiā puluerem nrm ita glorificat i pñti vt digne in eo future resurrectōis gloriam pleno pectore et fiducia sperare possim9. ¶ Similit plurima sanctorū innocentū corpa sub herode passorū vidim9 incorrupta. Qnātum ergo et qre scōr corpa veneāmur beat9 aug9. in libro de ciuitate dei declarat dicēs. O qp venerāda sūt corpa defunctor scōr. Si eni prna vestis et anulus tāto cariora sūt filijs qto erga pentes maior affcūs multomagis corpa beatorū quibus dignius atq3 pfcūs i ōne opus bonū vsus ē spūs sanctus.

certum est qp q honorauerunt et dilexerunt sanctos multa p eos beneficia sunt experti q de hoc quidem exempla plurima. ¶ Frater ordinis predicatorum cui hoc accidit qd subiūgo narrauit michi numqp se per ānos plures aliqd dormiuisse. Jacebat in infirmaria spiritu vix herente. mire autem deditus seruicio matris cristi. Dictis aūt a fratribus matutinis nocte quadam vsq3 ad laudes dña nostra cū igenti luce apparuit frī infirmo dicens. Ego mr cristi prona ordis tui pro munire te veni qa i similitudie3 habit9 tui dyabolus vt mal9 frē adueīt. § otra hūc verbis huiusmodi te signis. Bndicat me deus pr q cuncta creauit ex nichilo. Bndicat me deus filius q hoie3 pditū repauit ex sangne pprio. Bndicat me deus spirit9 sanctus cui9 me saluet pie consolacōis ifusio. nec diu senties ptracte debilitatis incōmodū. S3 conuenientib3 frībus i vnū facies qd inspirabit tibi et itegram recipies sanitatē. Hec dicens pietatis mr repēte disparuit. Frater autem qui per plures annos vix ad dormiendū oculos clauserat spacō psalmorum qui in matutinatu3 laudibus dicebantur protinus

obdormiuit· Exitat⁹ aūt ī can tico benedict⁹ dn̄s deus israhel vidit dyabolū in specie fratris ī habitu venientem q̄ paulatī cres cens dom⁹ fastigiū attīgebat· Nec mora· v̄borū memor que a matre pietatis didicerat cōsig uit se ⁊ mox dehiscēte terra ho sti antiq̄ patuit ruina magna· Paucis inde dieb; q̄ hec gesta sunt euolutis de predicacōe fra tres vndiq; cōuenerūt· q̄b; lotis et tersis dict⁹ frater debil' ĩmrer ba patrone ordis ĩspiāt⁹ dixit· O deus omnipotens piorū labo rum misericors retributor seruo rum tuorū sudores quos gratis oculi' ītuens· respice nūc ad me indignū famulū tuū vt me par ticipem digneris efficere eo⁊ q̄ in istis sudorib; ⁊ laborib; famu li tui meruerūt· Hec dicens sor des lotura fratrū ī vno alueolo congerens suo capiti supfudit· et sanitatem non solū capitis re rū etiam totius corporis cū ōm integritate recepit· Hūc postea ad laborem multorū paciētissi mū vidim⁹ et ī predicacōib; cō tinuis expeditū· ¶ Fuit sacerdos q̄dam vita ⁊ officio dign⁹ q̄ bea tum bartholomeū apostolū spe cialiter diligebat ⁊ ī sua solem nitate plures q̄ᵱ alio tpe paupes recreabat· Accidit aūt vt ī festo ei⁹ celebrata missa demonem ī ī spē mulieris pulcherrime ho nesti habit⁹ et decētis ex ecc̄a ī stantem īuenirret quā salutataz rogat vt secum ad prādiū decli naret· Qua annuēte ītroducta est ⁊ ad mensam cum sacerdote resedit· Iuxta solitū aūt nullus pauperū īuitat᷑· Nō immemor ergo beat⁹ bartholomeus deuo ti erga se p̄sbiteri et frequētis seruitutis venit ad portam illi⁹ in spē pauperis et mēdici· Quo clamante occurrit famulus do mus· īgressū negat ĩpapit post prandiū elimosinā expectare· Cui apostolus benigno vultu· bene inq̄t expecto· ſ; iterum di cas domino tuo vt respondeat ⁊ ēnūciet michi q̄d illud sit quod in reb; mūdi mirābilius sit vel ē et tamē vnius pedis spacio ter minat᷑· Subridens ergo famul⁹ venit ad dn̄m expoīt illi mēdici hominis questionē· Cui cum sa cerdos respondere nō posset su surrauit ei mulier īuitata in au re· facies hominis est· que ī tot hominib; diuersificata consistit vt nulla sit simil' alteri spē vel natuā· Questionē ergo solutaz remittit presbiter et cum solu tam laudasset apostolus· vade īq̄t adhuc et q̄ras ex parte mea q̄d sit magis ꝓpum hoīs ī reb;

habitis. Regressus igit̄ fu⁹ q̄ŏ eē tis v̄ba ꝓposuit.. Sup hoc etiā nescio sacerdoti mulier in aure respondit. Propriissimum ho minis in rebus habitis est pec catum. Solucionē ergo seruus susceptā a domino refert ad por tam. quā cū iterū laudasset apo stolus. sapienter inq̄t due que stiones solute sūt. Adhuc addā et terciam et tunc q̄escam. Va de et queras a domino ex parte mea. quot miliaribus via ab ī feris extendatur. Regressus ser uus tercio verba ꝓponit. ꝛ hoc q̊ꝫ presbitero ignoranti mulier in aure susurrat dicēs. Hoc ne mo melius nouit q̄ꝫ qui viaꝫ se pius eūdo ad īferos mēsurauit. Hanc cum seru⁹ susceptaꝫ a do mino suo responcionem ē portas set ad portaꝫ. Bene inquit apo stolus rn̄dit dn̄s tuus. Vade er go et dic illi. Et q̄s ē ille q̄ viā sepius ad inferos mensurauit n̄ neq̄ssimus demō q̄ ī specie muli eris p̄ndētis tecum leniter ī au re susurrat. et te ad cōcubitum il lecturus eāt n̄ ego bartholome us apostolus cui deuote seruisti te misericorditer preuenissem. Nec mora. vbi hec seruus dn̄o suo nūciauit stati ab ocul' eius demon euanuit. q̄ mire stupēs a mēsa surrexit ꝛ currēs ad por

tam vt sui liberatorem cerneret non inuenit. ¶ Quatuor ecclesie inter cathedrales ecclesias scē spāli vsu dignitatis et scribi so lent ꝛ dici vt sancta rōna eccle sia. sancta iherosolimitana. scā treuerēs. et scā colonieñ. nō ab re venerabiliter nūcupāt̄. San tus eni dicit̄ q̄i sang̃ne tinctus. Fuit eni scā rōna ecclesia sang uine tincta precipue apostolorū petri et pauli et innumerabiliū martirum aliorū. Sancta vero iherosolimitana ecclesia ipi⁹ cristi gloriosissimo sang̃ne debi cat̄. Scā vero treuerēs ecclā p ticulatis martirijs exceptis q̄ bꝫ a principio fidei frequēter ex titit coronata. tabꝫ viabꝫ tū to ta illa ciuitas ꝓ xp̄o legit̄ mar tirisata et ocasa. Sancta vero colonieñs ecclesia ab illo glorio so virgīali collegio cuius nume rum solius diat̄ sciēcia ꝯprehē dit noscit̄ triūphata. Licꝫ igit̄ duodecim milia v̄ginū ꝛ multa milia virorū mulierum v̄ginū nobilium et ignobilium cū illis ineūtium et redeuntium a roma ꝯiuncta et cum eis martirisata sūt vt merito ex profluuio sang uinis sancta idest sanguine tin cta dicat̄. Vn̄ quidā ceriac⁹ pa pa et multi ep̄i r̄ges et regine q̄rū noīa cū corpibus lapidibus

inscripta inter tumulos sacraꝝ
vginum reperta sunt ⁊ leuata.
Hoc meīnerim ideirco vt mira
culū qd dcturus sum gratius au
diatur. ¶ Bruxella vrbs nobi
lis est et magna brabancie. In
hac hospitale pauperum ē pre
cipue caritatis et religione pre
clarum. in isto sororem quādā
vidim9 multo labore satagentē
circa frequens misterium. que
graui infirmitate detenta rebus
hūanis exempta est. Cumqꝫ ab
hora diei tercia vsqꝫ ad vespeās
mortua iacuisset reuixit subito
⁊ erexit se. Conuocatisqꝫ sorori
bus ⁊ ōnib9 que presentes erāt
dixit. Virginalem illum exerci
tum coloniēsium viuens cotidie
venerāta sum ⁊ earum precibus
nunc a purgatorio liberāta ⁊ ob
hoc ad vitam redire cpulsa sum
vt omnib9 earum digne memo
riam habentibus a futurā morte
earū oracōnib9 suffragia nunci
arem. dūmodo de vita tales exe
ant qbus oracio valere possit.
In hoc testimonio reddo spiritū
iterato. Nec mora hec dixit ⁊ fe
cit. ¶ Narrauit m̄i dn̄s gwylhel
m9 de askavilla brabācie/prope
bruxellā ad duo miliaria vir no
bil ⁊ deuotus. q̄ cū extra terram
positus in expedicōne fuisset in
firmat9 est vsqꝫ ad mortem et
penit9 a medicis desperat9 febre
autē acutissima laborabat. Fu
erāt aūt semper deuotus et sup
plex erga gloriosam vginē ma
trem xp̄i ⁊ vbi vidit nullum se ha
bere vel sperare remedium medi
coꝝ ad patronam suam tāq̄ ad
ꝯpiciatoriū diuine maiestatis
fida mente confusus est. et facta
nocte media apparuit ei mater
gloriosa ⁊ dn̄a cū pixide medi
caminis salutaris. quo punctū
sub momento sanauit. et dixit
ei. Ecce san9 factus es vitā tuā
cū oportune poteris cōmutab et
vt desiderasti mee postmodum
mancipaberis seruituti. Mane
igitur post hoc facto intrauit
phisicus ⁊ ꝯtra naturam fine vl
la cura inuenit hoiem integra
liter sospitatū. Hic postmodum
vxoris vinculo diu violenter de
tentus est. ꝫ postea licenciatus
ab illa die cōsilio nostro ad do
mū milicie theutonie/hospital
sancte marie cū magna deuocōe
transiuit. Post quem et alium
quendam et filium ei9 milites i
trasse cognoui. q̄rum pm9 quar
to mense sui ingressus iuxta to
letum obijt. et eadē nocte ī bra
banciam aīco defūct9 apparuit.
Secūdoqꝫ appatēs. gen9 pene.
tercioqꝫ peccata spēm p quo
in purgatorio puniret' ostēdit.

huiusmodi ordinis Fratres con
mendabiles valde referūt. et fi
deles terre sancte et in eis mili
tes strennuos p̄miere. Sz ⁊ ali
ud de veneracōe sanctorū deuotū
valde et stupēdū audiui miracu
lū ab hijs frībus ordis predica
torū. q̄ personas p quas gestū
est cognouerūt. ¶ In theutoīe
partibȝ miles q̄daȝ ad depenē
dam herbam de prato oduxeāt
falcatores. Illis ergo falcātib⁹
in vigilia cuiusdā sancti vbi vel
pertinū aduenit per villas ī cir
cuitu cō̄pulsabatur. Et mox vn⁹
ad socios falcatores desistamus
inq̄t ab ope quia iam vespere cō
pulsantur. Sz cū illi nollēt ym
mo magis verbis confunderēt.
ipse mox opere derelicto iuit ad
vesperas. Tercio autem die ad
opus imperfectum cum ceteris re
diens. viditqȝ ācedētibȝ alijs
se solū falcare posterius oporte
re. Et ꝓpter hoc ab omnibȝ est
decasus. paciēter tñ ferēs risus
omnium et cachinnos. vbi ma
nū ad falcem posuit. cū pendē
tem in sacculo ḡmmis dragmā
mire ⁊ īuise magnitudis aureā
mox īuenit. Curuatus ergo ī ge
nib⁹ lacrimis dominū bñdixit.
Quo clamante concurrerūt socij
circa ⁊ miles pratorum dñs.
Vident diuinū miraculū scriptu
ramqȝ miles lēat⁹ in nūmo vocē
patria legēs. hec vt ita rēptari
potuim⁹ continebat. Man⁹ dei
me compegit. ⁊ in donum me re
degit paupera. q̄ non īfregit di
em sancto celebrem. Hanc drag
mam vxor fere militis martha
erga pauperem emit. ⁊ multis
postea in rei geste probacionē
ostendit. ¶ In hollandie parti
bus reliq̄e beate katherine vir
ginis in hospitali quodam cele
bres continentur. Has nuncij
hospitalis ad diuersas ecclesi
as conferebant. Et accidit vna
dierum vt in via positi fluxum
maris scd̄m solitum obuiū sibi
venire viderent. At quoniā di
uertere non poterat a fluxu tur
bati sunt vsqȝ ad morteȝ. Tūc
vnus confidencia plen⁹ cum cap
sa vbi erāt reliquie fecit circulū
in arena et flexis genibus in
oracione ⁊ lacrimis intra circu
lum adiutoriū katherine īuoca
bat. Mira res. Veniens fluxus
circulū circuit eleuauit se mare
et spumans intumuit. ita vt pa
tulo desuper celo ascenderet ad
cubitos quadraginta. In circulo
auteȝ facto nec sola aque gutta
defluxit. Viri autem qui intra
erant nouē numero quor vnum
vidim⁹ exspectauerīt q̄usqȝ ma
re recurrerȝ ad sinū suū nā s̄m

poetam moderni tpis. Et venit et portat dira caribdis aquas. Et tūc exeūtes per totam terrā inauditum miraculū post trāsitū iordanis cōsonis laudib; vulgauerūt. Facta aūt sunt hec āno circiter ab īcarnacione domini. M.cc.v. Testes geste rei fuerūt et illi qui in nauigio positis in circulo sucurrere voluerunt. Hec suffragia sanctorū qntū ad viuos. ¶ Ad mortuos vero sanctorū suffragia plurima referūt de qb; nōnulla q sine vlla hesitatōe cognouim⁹ referem⁹. ¶ Vidi quōdam canonicum cameracēs ecclesie q se ī religioso cāti pratēsi cenobio ad ordinem trāstulit regularem. Hic cum beatū apostolū et euāgelistā iohannē ī vita feruentissime dilexisset/ post mortem illius cuidam canonico eius socio speciali in visione visū est apparicōnem huiusmodi se videre. Accessit idem apostol⁹ ad gloriosam vginem matrē cristi rogans eam suppliciter ⁊ sic dicens Ecce anima amici nri torqtur ī penis. venias obsecro liberes eā. qa et si in vita pfecte nō vixit tamē vitā suam pro magna parte correxit. Nec mora. annuit virgo vgini ⁊ ad purgatoriū descendentes/ animā liberatam adduxerunt. et secum testimoniū perhibuit ⁊ scimus qa verum est testiomū eius. ¶ Hyeme ergo pntis temporis qd sb multis tribulacōib⁹ ducit. sancti in corpore quasi ī puluere latent et dormiūt. et melle pro cibo vtunt qd estatis tpe aggregarunt. Temp⁹ estatis ē vita gracie in pnti/ in qua fideles quiq; sanctis actib; meruerūt/ vt pm apocalipsim opera eoꝝ sequūtur eos et in medio tpe inter diem future resurrectōnis ⁊ mortem. aīme eorum eternis epul pfruantur. Si vero necq ī presenti pfecte purgate s purgāde post hanc vitam ab hoc seculo decesserunt tunc viuorū possunt suffragiis adiuuari. Et hos dicere possum⁹ cibos qb; aīe fideliū exute a corpore auidissime recreātur et hoc tamē si in vita bonis operib; meruerūt. Frustra eni cum diuite epulone guttā et cū fatuis vgīnib; oleū flagitāt alienum/ q non dederūt s xpum et si nō ad totalē liberacōnem sufficiens habuerūt. Qnto autem desiderio anhelant aīe in purgatorio/ vt amicoꝝ suffragiis adiuuent/ maīfesto miraculo qd ī galliis accidit demōstrabo. ¶ Erat presbiter qdā admodū pauper et tenuis s deuotus valde erga aīmas q ī purgatorio torqbāt

adeo vt omnibus diebus nullo excepto missam pro defunctis fidelibus celebraret. Accusatus ergo apud episcopum citat⁹ est et ↄfessus veritatem simpliciter. ↄpellebatur vt mandato staret episcopi. iuraret et fideiussorem poneret pro emenda. Iurauit igit̄ presbiter ꝫ angustiabatur vbi fideiussorē acciperet q̄ pro ipso rn̄deret. Nec mora. oculi episcopi ↄpellētis sunt aperti. et plus q̄ꝫ mille man⁹ in aere q̄si ad spōdēdū ꝓ presbitero vidit extensas. Quo viso presul attoni t⁹ presbitero dixit. sufficiētes habes q̄ spōdēt ꝓ te. Vade et de bn̄placito ē et meo missē officiū ꝓ defūctis exerceas sicut p⁹us.

Septem aūt modis suffragi orꝫ iuuari aīas in purgatorio liber machabeorum p̄m⁹ ostendit vbi symon septē pyramides circa sepulchrū parentū suorum et frēm legit̄ statuisse. Et possunt sumi hec septem pyramidarum suffragia in vno versu. Fle. pete ieiuna. vigila. da. redde. celebra. Fle. hoc est plora nō sicut ceteri q̄ spem non habent. ꝫ ꝫm ecclesiasticum in mortuum produc lacrimas idest ī altuꝫ duc. ad deum scilicꝫ. lacrime enim temperāt calorem ignis purgatorij. Si autē lacrimas alias imoderatas ꝓ mortuo fleueris inanes sunt. et nullū refrigeriū prestant. Matris relacōe didici quod narro. Quia mea filiū primogenitum habuit indole insigni et decore precipuum. quo mortuo inconsolabiliter doluit. nec forte sine presagio futuri mali. Nam post illum alium habuit qui pompa vanitatis illectus dilapidator paterne hereditatis ꝓdigalissimus fuit. Mater g° vt dcm̄ ē p̄mogenitū incōsolabiliter lamētāte. apparuerūt ei iuuenes in via quadam vt visum est ei cum ingenti gaudio ḡdiētes. Cūqꝫ memor filij eū inter illos nō esse viderꝫ et fleret ecce post alios filium suū lento gradu subsequentem agnouit. Cui mater cū graui clamore dixit. Et q̄d ē fili q̄ solus et nō cuꝫ alijs ḡdens retardat⁹. Cui ille in toga laterali magnum aque pondus ostendens. Ecce inq̄t mē lacrime quas ꝓ me inaniter effudisti quarū pondere ab alio rum ꝓsecucōne retardor. Ad deū ergo lacrimas cōmutab' et ī p̄sēti a sacrificij corporis ē cū elemosinis pauperum pro me cor pium et deuotum effundas. et tunc liberabor ab icōmodo q̄ nūc grauor.

Nota tamen lector dispēsacōe diuina vel ad consolacionem vel

ad correctionē mēns se dixisse mortuū iuuenē iamibꝫ lacrimis a comitatu sodaliū retardatuꝫ. q̄a meritis q̄dem viuētium defūctorū anime adiuuari possunt. ꝫ processus demeritis impediri. ¶ Secūdū defunctorꝫ suffragiū notatᷣ. vbi dicitᷣ pete idest ora. Unde in secūdo libro machabeorum dicitᷣ. Sancta ergo ꝛ salubris est cogitacio orare pro defunctis vt a peccatis soluantᷣ. Referamꝫ ergo quiddā vnde istud lucidius pateat sub exēplo. Ottone īperatore mortuo quedā cognata eius in monasterio v̄ginū preerātq̄ zelo castimonie circa subditas mire feruebat. Obseruās ergo die quadā fenestrā locutorij summo mane quēdam leniter pulsantem audiuit. qua aperta ecce īpator apparens matertere dixit. Defunct⁹ ego sūꝛ in purgatorio penis excruciorꝫ. Dirigas ergo nūcios ad diuersa et deuota cenobia et decies mille psalteria ꝓ me legi facias. Ita vt ad singulos psalmos accipiatur decem ictuum disciplina ꝛ ad vnūquemqꝫ versum addatᷣ salutacio angelica. Aue maria/ꝛ oracio dominica pater nr̄. psalmus vero de profūdis quādo accipitᷣ disciplina dicatᷣ. Talib⁹ remedijs post mortē viuēs me tui liberatꝫ. Et nō ꝙ idem otto benignissim⁹ īpator āno precedenti mortem suam īfinitam annonam tpe karistie diuersꝫ mōsterijs ꝛ pauperibꝫ diuiseāt larga manu. Nec mora. missis nūcijs vt ꝓcepit matertere negocium eius ab omnibꝫ sūma cum deuocione susceptum est et perfectū. Apparens ergo dicte matertere ad eūdem locū fenestre/quē diximus in aurea/tanta claritate circūdat⁹ est. vt nullo modo cernerꝫ eū ꝫ audiuit. Gracias reddo tibi/et ꝓ me misericordissimo dño gracias age/q̄a iam a penis exempt⁹ sum et ad gloriam trāseo sempiternam. Nec mireris lector q̄a ab illᷣ audiui q̄ interfuerūt diutio languori eius et morti ꝙ omni die sacerdotibus cristi suum tradidit corp⁹ flagellandū et eius ɔtricio tanta fuit vt ille cuius superius fecimus mentionē vere dign⁹ contradus hyldesemēꝫ episcop⁹ testaᷣtur. vix se posse credere ꝙ otto impator post tantam cōtricōis peitenciā vel ad horā post mortē purgatoriū sustinerꝫ. ¶ Tercīū defunctorꝫ suffragiū est ieiunium. Unde dauid ieiunauit vsqꝫ ad solᷣ occasū mortuo abner. et tu similiter super mortuum tuū q̄usqꝫ feruorem vindicte dei

qui sol iusticie dicit̄ senseras mitigatum. In villa ꝓpe louanium opido brabancie iuuenis quidā dissolutus ⁊ leuis languore decubuit. Rogatu ergo matris lambertus presbiter leprosorū vir pius et deuotus et zelator maximus animarum venit ad iuuenem et eum ad confessionē peccatorum et penitenciā sedulus īuitauit. quo mox in multa valde contricione confesso ⁊ nō multo post mortuo mater pro eo cōtinuauit īterpolate ieiunia ⁊ vsqꝫ ad quiqꝫ annos quasi irremediabilibus lacrimis ꝓtelauit. Ergo vt ipsum tempus expletū est die quodam dñico dict⁹ lambert⁹ mortuus est et sepultus. Sequēti aūt quīta feria ꝑ obitus iuueīs maīfeste apparuit matri sue dicēs. Ecce nūc mē kmia adiutorio tuo ad reqēm transeo de grauissimis penis quas ꝑtuli ꝓ peccatis et mecum dñs lambertus presbiter qui me ad cōfessionē ⁊ cognicionē pctōrū meorū salubriter prouocauit. ꝓ quo et alijs multis quos ad penitēciā salutis adduxit multa mercede cumulabit̄ premiorum. Vide ergo lector quāte mercedis sit docere īscios viam salutis ostēdere ⁊ ad ꝯfessionē ⁊ peītēciā trahere peccatores. Nec hoc qꝫ sine grādi mercede negauerī. viuentes cōpati mortuis ⁊ eos q̄modocumqꝫ in oracionibꝫ vel ieiunijs adiuuare. ¶ Quartū suffragiū defunctorum est vigilia vel labor alius in afflictione corporis tui. Vnde libro regum scdō dicitur qꝫ respha filia haya cōcubina saul ab inicio mensis strauit sibi ciliciū super terram ⁊ non permisit aues et bestias lacerare corpora suspensorū donec stillaret aqua de celo super interfectos. Quid ꝑ suspensos nī excruciate in purgatorio anime designāt̄. has respha idest fidelis aīa⁊s iuuare debet vigilijs vel labore ab inicio mensis hec est defect⁹ vite in morientibꝫ scdm qꝫ ī ecclesiastico dicit̄. Sup mortuū plcā defecit enī lux ei⁹. Has aues ⁊ bestias idest tortores demōes lacerāre nō sinas dñm suppliciter exorando. nec a labore cesses donec stillꝫ aq̄ de celo sup īterfcōs et pietate diuina eas ꝯfidas et cōsideras liberātas. Huius suffragij exemplum in vita venerabilis necnon et mirabilis cristine descripsimus. ludowicus comes losensis nobilissimus īter theutonicos erat vir sagax īgenio ⁊ ī armis exercitat⁹ ac strēnuus. hic virginē cristi cristinam miro ꝯplectebat̄ affcū. Qui cū in

extremis ageret vitā: xp̄inam ad se vocari fecit et in ɔclaui se cum sedentibus oīb⁹ remanere. Nec mora: comes v̄tute qua potuit erexit se ⁊ supplex ante pedes xp̄ine toto corpore factus ei oīa peccata sua cum maximis lacrimis recitauit et hoc non ꝓ indulgentia quam dare potuit. ſꝫ vt magis ad orandū ꝓ se tali piaculo moueret̄ hoc fecit. mortuus ergo comes eidē xp̄ine manifeste apparuit et se traditū acbissimis in purgatorio tormentis ostendit. Cui pia mulier nō modice turbata r̄ndit. Age nūc et vade hinc: ⁊ ſm diuinam misericordiam penas ꝓ pctīs exsolue. Ego vero in meo pectore exactura supplicia: dimidiā purgatorij tui partē excipio. Hijs itaqꝫ gestis videres cristinā mł to post tēpe certis hoīs ſm q̄ aīa comitis alternis doloribus torq̄bat̄: flāmeis vaporib⁹. interdum vero frigorū algoribus cruciari. Loca vero ī q̄bus comes peccare vł insanijs falſ gaudere solebat. lacrimis irremediabilib⁹ irrigabat. Longo post tempore an̄ mortem suā ei idē comes apparuit ⁊ gratias agens ei ea contemplante ad supna transiuit. ¶ Quintū pro aīabꝫ suffragium est dare elemosinam. Vn̄ in libro secūdo machabeoꝝ dicitur q̄ vir fortissim⁹ iudas collacōne facta. xij. milia dragmas misit iherosolimā offerri ea ibi pro peccatis mortuoꝝ. Nec mirum cum in ecclesiastico dicat̄. Sicut aqua extiguit ignem ita elemosina extiguit pctm̄. Et ī daniele dicat̄. Pctā tua elemosinis redime. ¶ Sup hoc suffragioꝝ articulo in gestis sancti et magni regis karoli legim⁹ q̄d subiūgo. Eidem regi miles q̄dā in armis strennuus fuierat annis multis. Hic ad extrema ꝓduct⁹ ad se ɔsobrinum suum clientem quem solum habebat superstitem euocauit dicēs. In obsequio tatū regis ānis iam perstiti sexaginta nichil in mundo ꝓpriū possidens n̄ quod ad militiam pertinebat. Et ecce solum equū optimū habeo et ex hoc statuo testamentū. Me ergo mortuo vendes equum et pecuniā pro aīa mea totaliter erogabꝭ. Pollicitus est cliēs vt ei precepit auūcul⁹. Mortuo ergo milite satelles vidit equū validum et audacem et eum nec vendidit nec pecuniam pro eo soluit ſꝫ eum retinuit: statutū auunculi paruipendēs. Circa dimidiū vero anni trāsactum spacium aīa defuncti apparuit satelliti maīfeste dicēs:

Non curasti facere qđ pro aīma
mea statueram liberanda et ideo
medio tempore quo per elemo
sinas liberari debuerā passus sū
graues penas. Sʒ ecce nūc iudi
ciū dedit operū ponderator omi
potens. et oēs ei⁹ assessores an
geli esse iustum decreuerūt vt aīma
mea ad requiem transeat. ⁊ aīa
tua penas excipiat q̄s acturus
adhuc fueram ī tormētis. Hijs
dictis repente disparuit ⁊ mox
satelles grauissimā īfirmitateʒ
incurrēs q̄ gesta erāt cōfessus ē
sacerdoti ⁊ multo post mortuus
merebatur penas q̄s merebatur exsoluit. Vi
de ergo lector quāti peccati sit et
delicti aīarū ā parētū retardare vel
negligere testamēta/ q̄bʒ si effe
ctū haberēt accelerarētur ad glo
riam. aut si nō habeāt a gloria
differātur. ¶ Sextum remediū
defunctorū ē reddere si q̄d iniuste
rapuerūt. Teste enī veridico au
gustino. non dimittitur peccatuʒ
nisi prius restituatur ablatū. Et
illud terribilissimū qđ dicitur in
scripturis. Ve q̄ predaris. nōne
⁊ ipe p̄daberis. Huius ēgi exē
pla plurima q̄rꝫ vnū familiaris
sime noui. ¶ Narrāte enī frē or
dīs p̄dicatorꝫ hijs v̄bis audiui.
Patre ait meo ↄtra ↄmilitonē
suū virū diuitem ⁊ potētēʒ īimi
cicias exercente/ fabrū habuit ī
vicino q̄ equos suos ⁊ eorū qui
secum erant multo tp̄e sufferra
bat. Post hec faber cecidit in
languorem. et expensas per ob
liuionem vel incuriam nullus fa
bro soluit. Mortuus ē aūt post
annos fere triginta pater meus
et apparuit maīfeste per diē cui
dam fidelissimo seruo suo gerēs
in manibʒ flāmācia ferramēta
equorꝫ dicens. Dicas vxori mee
vt soluat tali homini tale debi
tuʒ quo sic vexor. Post hoc non
multi dies effluxerāt et ecce ser
uus ille cum amarissimis lacri
mis venit ad me. et quid vidis
set exposuit. Collacrimatus ser
uo ābo ad matrem igredimur.
Audit illa quid actuʒ sit. addit
et lacrimas. Accessit ad fabrū
diutina tabe p̄pe consumptū. q̄
rit si pater meus ei in aliq̄ mo
riens tenebatur. Tūc ille cū lac
mis suspirans dixit. Heu kmīa
bña. ymmo etiā fere ī vna mar
cha. ʒ affāis lōgo tedio ī monē
do postmodū icidi imagnū lāg
uorē ⁊ sic silui vsqʒ modo. Nec
mora. mē soluit pauperi ītegrū
debitū. et mox soluto isto cū ali
is multis debitis et michi illa
secrete narrauit/ ei pater me⁹
in hunc modum apparuit. Vide
batur ei videre illum in balneo
a summo capitis vsqʒ ad yma

pedū quasi reste lōga totaliter iuolutū. Cui ille dixit. Apprehēde funē et soluas me. Uxor illa inicium funis accipiens paulatim ligatum exsoluit. et stati illius solucione gratulās et gracias agens. Sic inqt prius fueram obligat9 in pena qadusqz solueres quo tenebar. ¶ Septimum et vltimū remediū defunctoꝝ ē celebracio missarū. Oblacō eni corporis cristi absoluit a debito culpe et pene. Unū i egipto post cōmestionē et esū agni populus israhelitic9 liberabat. et sanguis agni paschal' i suplimiarib3 ponebat' cōtra āgelū vastatorē. et serpēs eneus i palo erect9 est cōtra morsus serpentū. Et psalmista. Parasti in ɔspectu meo mēsam aduersus eos q̄ tribulant me. Beatus papa gregorius in dyalogo scripsit quēdam fuisse a purgatorio liberatū pro quo. xxx. dieb9 sacrū corp9 cristi oblatum est in altari. Sz et frater qdam ordinis predicatoꝝ q̄ terras et maria multa pegrinādo pagrauit. Narrauit m̄ q̄ dux diues et potēs valde supuacuis expens' debit9 erat totus et glorie secuları. q̄ ad correctionis viam sedula predicacione cuiusdā ɔuersus conuocatis omnib3 suis dixit. Ut cerre video. Invita quā hacten9 duxi michi salus non ē et vitam inutiliter et damnabiliter iam expendi. Uolo igitur expens' parcere/minuere familiam/vi ablata restituere et elemosinis redimere peccata q̄ feci. Et factū ē sic. Hoc vt viderunt suis detrahere ceperūt domino suo. Nec propter hoc dux sapiens destitit ab inceptis. q̄ prius restitutis iniurijs. larga manu cepit erogare pauperib3. istituit capellanias maxime ad celebrādas missas i subsidiū animarum q̄ i purgatorio torqbant'. Qd cū sedulo ageret. vidit dyabolus et inuidit. et nobiles illius contra eum crudeliter istigauit. q̄ pariter cōiurantes regem quēdā cōtra eum inimicicias exercētem s3 imparem virib9 abierunt. dixeruntqz ēgi. diu iam contra dnm nostrū ducem grauē animū habuistis licet vob ad placitū non successerit. Nūc igitur iuenire tps poteris oportunū vt te vincere ad optatū. Dux enim solūm clericorū cōsilijs dedit9 segniter sua expendit et iprobe et nulli suorū nobiliū ipendit bn̄ficium et honorem. pro quo facile vobis erit vt per nos contra eū i subsidiū vestꝝ tot9 terre istius popul9 deuoluat'. Nec moā. vt audiuit rex letus efficitur.

Et habito consilio nuncios tūs
mittit ad ducem occasiones cal
uas ingeminās. quomodo eum
sepius per iniuriam oppressisset,
nunc vero se illi velle reddere tali
onem nisi se redderet ꝛ sua. et ī
hoc illi constitueret certum diē.
Hec vt audiuit dux mandauit
nobiles et proceres terre sue. ꝛ
quid rex sibi mandauerit īsinu
at. Et illi quasi vno ore respon
dentes dixerunt. Hacten⁹ nos
vt seruos et fatuos reputasti
solis mundi seductoribus cleri
cis adhesisti. nunc te iuuent il
li et consulant in aduersis. Ti
bi autem nec succurrere volum⁹
nec valemus. Hec vt vidit et
audiuit dux vehementer expa
uit, Et mox se conferens ad ca
strum munitissimum solius dei
auxiliū iploravit, Medio autē
tempore cōdicti diei prospectā
te duce per propugnacula cum
quibusdam. vidit ingentem ex
ercitum albatorū ī equis albis
clipeis cruce rubea cōsignatis
eminus venientem, Et mox stu
pens dixit suis. Numq̄d videtis
illa q̄ video. Et illi. michil inq̄
unt. Et mox omnes cū duce sup
plices preces dātes ad dn̄m vi
derūt innumerabiles exercitus
albatorum, Tūc dux cum q̄bus
dā suis exiens curuauit genua.

Cui obuius vn⁹ ex multis mili
bus eleuauit eū dicens. Ne ve
rearis fidelissime principū ventu
ri regis aduentū. Assūt illi dñio
iussu patri te iuuare q̄s elemosi
nis ꝛ missarū suffragijs de pur
gatorio liberasti. Medio aūt tē
pore condicti diei liberabūt et
alij qui nobiscum ī tuū adiutori
um sūt venturi. Et hoc dc̄o om
nis illa turba alboꝝ disparuit.
dux vero reuersus ī castꝝ cū suis
oīb; bn̄dixit dn̄m. Ad diē ergo
tpe ꝑcedēte rex cū īfinita mul
titudīe suoꝝ vel aliorū nobilium
q̄ ꝯtra ducē dn̄m suū totū terre
populū adduxerāt q̄i de victoria
cert⁹ aduenit. et ī planiciē ꝓpe
castrū cum mira multitudine se
diffudit. Venit ꝛ illi obuius dux
nimirū alacri vultu et aīo ī con
cussus. Statimq; vbi castrum
cum paucis exiuit. illi tanta et
tam innumerabilis multitudo ce
lestis exercit⁹ est ꝯiūcta. vt ex
abūso castroꝝ celestiū. multitu
do regis q̄si turba modica videre
tur. Qđ vt vidit rex et oēs q̄ se
cū erāt. validissimo pauore ꝯcus
si sūt. et aduertētes maḡlia dei ꝓ
iectis armis obuijs maīb; ī ter
rā ꝓstrati sūt ꝛ ad volūtatē du
cis cū ipsa vita ꝛ reb; totaliter
se dederūt. Nec mo. dux diui
nā misericordiā ī se recognoscēs

cum omnibꝫ misericordiā fecit· et firmissimis cōdicionibꝫ ordinatis obsides pacis accepit· At vbi pax inter ducem et regē omnimoda cōquievit· congregacio celestis exercitꝰ disparuit repēte· Hinc deniqꝫ factum est vt rebꝰ in summa trāquillitate pacis grās deo exercitꝰ persoluerent et glorificarent in suis mirabilibꝫ diuīm maiestatis et sic quiqꝫ cū gaudio ad ꝓpria remearūt· Et nos veridica valde relacione didicimus quēdam defūctū subito ⁊ ad purgatoriū trāseūtē· cuiusdam sanctissimi viri precibꝰ reuocatum ad vitam· Hic tale qd visum et auditum ī purgatorio referebat· Anima cuiusdā quem prius ī vita cognouerat grauissime torq̄bat̃· In mediis ergo ignibꝫ subito exaltabūda clamauit· Eya misericordissime deus nec ī finem oblitus es mei· Cui anima cōsors in pena· Vnde īq̄t tibi miserrima in tam horrēdis suppliciis exultacō· Et illa· merito inquit exultabunda tripudio q̄a michi scire a domino datū ē in hoc īstanti puerū natum· q̄ longo post futurus est presbiter in cuius missa prima quā celebrabit ab hiis penis ad reqēm euolabo· ¶Sꝫ ⁊ patrē meū vt me adhuc puerū ad lr̄arum studiū et vitam celibē prouocarꝫ sepius michi cum lacrimis ⁊ deuocōne referentem audiui· Cū mare inq̄t trāsissem terram sanctā iherosolimā visitare· veni ī mōtem quem nigrū vocant vbi sparsim multa viri sancti heremite domino seruiebant· Vni igit̃ eorum peccata cōfessus respōsū accepi me de facili culpas meas ꝑ penitenciam non posse diluere· Sꝫ si filium haberē et hunc ad lr̄as ponerē fieretqꝫ sacdos ydoneus cristo potissime ꝑ hūc posse me iuuari· huius occasione cōsilii in scolam ductꝰ sum et datꝰ· ⁊ spero diuina suffragante gracia tā per me et si minꝰ ydoneū q̄ȝ per alios quos publice in sermōibꝫ vel secrete ī consilio ad credū ꝓ illo īducere efficaciter potui adiutus sit multis modis· Michi qꝫ castꝰ testis sit q̄ȝ si quādo ꝓ eo celebrare distulissem alias īpeditꝰ ipse m̄ apparebat in somnis ⁊ maībꝰ ostens̃ plagis plurībꝫ vulneratis me vtcqꝫ q̄re p̄rēꝫ filius nō iuuarē fincerit arguebat· ¶Sꝫ in austrie ptibꝫ sicut per abbatissam quādam piam religiosam audiui q̄dā sanctissime vite cisterciēn· ordinis mōchus fuit q̄ ī missa celebrata ꝓ mortuis ante pticipacōeꝫ corporis cristi cū diceret agnꝰ dei q̄

tollis peccata mūdi dona eis re
quiem audiuit voces a remotis
clamantium. Festinate festina
te pacem recipere quia iam mis
sa propinquat ad finem/q̄ mox
vt stabat corpus cristi tenens
in manibus fit raptus in spiritu
et vidit innumerabilium aīma
rum multitudinem festinantem
ad pacem et alijs recedentibus
alijs clamātibus percepta pa
ce. festinate festīate q̄a iam mis
sa ꝓpinquat ad finem/Sic mo
nachꝰ stetit a prima fere hora
diei vsq; ad horam nonam pre
stolantibus alijs ⁊ mirantibus
quid stans haberet immobilis.
Tandem ergo reuersus ad se fi
niuit missam ⁊ precipiente ab
bate cunctis quid vidisset expo
suit ⁊ post paucos dies ipsemet
monachus vitam finiuit. Hijs
lector auditis quis saluo tamē
meliori iudicio dubitare potue
rit/vt spiritu sancto cōmodius
ordinante in ecclesia dei antiq̄
tus ē constitutum vt in missa ꝓ
fidelibꝰ mortuis nec pax precet̄
viuentibꝰ neq; detur ſ; requies
cāt ī pace. Compendiose quibꝰ
potui racōibꝰ septem defūctoꝝ
suffragijs euolutis. gn̄aliter de
statu triplici aīaꝝ que ex hoc
seculo trāseūt visionem mirabi
lem ⁊ indubitabilem referemus

¶ Cum in brabantie ptibꝰ galli
ce predicarem et vna dieꝝ dicta
missa in centū aulas socium iti
neris prestolarer. venit ad me
homuncio rusticanus et pauper
habitu et forma despectꝰ deuo
tissime petens vt eum audirē./
Annui. ↄsedit ⁊ dixit m̄/Annus
iam fere elapsus est/cum ecce in
domo mea ī nocte vigiliaꝝ sanc
te katherine super stramīa ia
cēs audiui campanam vt m̄ vi
debat̄ istius ecclesie r̄sonantē.
Surgens ergo vt pergerē ad
ecclesiam vxor mea que ī lecto
alio q̄escebat clamauit ad me
Quo vadis inquit./Et ego. ad
matutinas vado quia pulsatuꝝ
est. Et illa. Spiritus inquit ne
q̄̄ agitat te quia in p̄mo somno
adhuc est. Nichil aūt curans
quid illa diceret vsq; ad atriū
ecclesie ꝓperaui. Et ecce occur
rit m̄ sacdos quidam ignotus ve
stibus sacris indutus stola per
modum crucis ī pectore redimi
tꝰ. qui dixit michi/Appone cor
ad ea que tibi mōstrauero. Et
mox super atrium edito signo
crucis surrexit populus tātꝰ vt
eū vix spatium quīq; iugerū ca
pere potuisset. Et erāt populꝰ il
le sup hᵒ q̄d dici potest ā credi
miseria miserandus nudus pe
tus et per omnia seuis plagis

et cruentatis vulnerib9 laceāt9. Nec moā. sacdos ille iterato edi to signo crucis dispatuit ⁊plūs ꝗ alius multo minoꝛ numero et horroꝛe surrexit hītu q̄dez pau per ⁊ coloꝛe pallid9 videbaẗ q̄si inulta macie ⁊ tabe cōfect9 dissi miles tamē persone ſm mai9 ⁊ min9. Iterāto post hec sacerdos signo crucis edito popul9 repē te discessit. et surrexit popul9 paruus numero quē soli9 atrij spatiū cōtinere potuisset longe dissimil' claritate et gloria om nib; hoīb; mūdi quos vmq̄ȝ vi dit. Erant aūt vestimenta eorū sicut nix a sole irradiata ⁊ faci es oī splendoꝛe iocūdioꝛ. Et dix it m̄ sacdos. discreuisti triū po puloꝝ dissimilitudines q̄s vidi sti. Prima illa miseria gens si ne vlla contricōe discedens a se culo eternaliter dānata est. Se cundo apparentes cū ↄtricōne. ſ; non pacta penitētia mortui sūt et illi q̄dem adhuc penis grauis simis detinenẗ. ſ; tandem pur gati puenient ad q̄etem. Ter cia aūt gens populus electus ē q̄ pacta penitentia cum dn̄o glo riatur. Hoc dicto cum ip̄o popu lo sacerdos dispatuit ⁊ mox ad matutinarum offitiū cāpana pul saẗ. Ego autē auditis matutis et missa de die regressus sū do mum et tribus mensibus elan gui post istaȝ terribilē visionē. Peracta igiẗ narracōne diligē ter perscrutat9 sum q̄snam esset homūcio tal' ⁊ inueni eum sacer dotis huiusmōi. Circa octo iu gera terre arabil' habebat cū do mo ex q̄bus sibi et suis victum necessariū sed tenuissimum ela borans. partes etiā paupibus erogabat. ter in ebdomada ie iunabat sine lineis sine calceis indiscretis tēpoꝛibus incedebat. pernoctabat frequenẗ in preci bus nūq̄ȝ sup lectū aut culcitrā recumbebat. Quid plura. Tal' erāt homo q̄ m̄ fidem in omnib; de hijs q̄ digne narrauerat faci ebat. maxime cum inverb eius ⁊ facie dīnā viderē grām relucere.

De felicitate ⁊ gaudio scōꝝ aīa rum. Capitulū. liiij.

Estate pdeūt ⁊ q̄si lon go hyemis tedio fatiga te extensis membris et al' et exussis exuuijs multipli ci exultacōne ī auras liberas spa ciant. Hic maīfestissime post finem mundi resurrectōnis glo ria denotatur. Estas enim quā apes prodeunt tempus vltīe re surrectionis insinuat q̄ ille bo noꝝ aīe post diutīe prestolatio nis tedia coꝛporibus suis vnite

desiderant. Tunc scdm pphetā per euigilacionem sonitus clā goris et tube exuuijs carnis ex cussis/de puluere membra singu la in locis debitis et motibus p prijs redient ad compagē alas qz contemplacionis super lati tudinem celi non ī enigmate si cut nunc. s; per ipsam speciem acutissime dilatabunt. Quod ysayas ppheta in magna cordis exultacōe declarat dicēs/ Tūc videbis inquit et afflues et mi rabitur et dilatabitur cor tuum. In quo vero statu beatitudinis bonorum caro resurget. ppheta iob et caute nimium et plane de scribit. Scio inquit q redēptor meus viuit et in nouissimo die de terra surrecturus sū et in carne mea videbo deū saluatorem me um. quē visurus sum ego ipse et oculi mei conspecturi sunt et nō alius. reposita est hec spes mea in sinu meo. ¶ Quid ē aūt q ī textu multiplex exultacō dicit nisi qa sanctis ī illa celesti pria diuersorum erit occasio gaudiorum. Fideli eni seruo teste cristo ī fi ne dicet. Intra ī gaudium dñi tui. Quid ē aūt ītrare gaudiū. nisi sicut piscem aquā super se et infra et añ et retro a dextris et a sinistris occasionē gaudij et exultacionis habere. Gaudi um ergo sancti intrāt in eo q vi dent ista sex. nō visus. Primo supra deum. subtus contraria vi cia. Ante sacros cetus. retro pe ricula luxus. Sanctos ī dextra. dānatos parte sinistra. Igitur primo supra deum sancti vidēt et de hoc spāle gaudiū habebūt. qa videbūt eum tāq solū dñm sup se ad distictionē et euasionē malorum bñorū quos oli in terra perpessi sunt. Quod ysayas p pheta gratulabūdus ōdit. In illa inqt die eternitatis ītellige in curuabit omnis altitudo vi rorū et exaltabit dominus solus. et inde augmentū gaudij scdm iheronimū. Ante cuius pedes ī quit horrendi rēges nudato late re palpitabunt. Et ucndum val de est q beatissimū et felicissi mum est videre cristū in patria. si tam dulce petro fuit eū vide re in terra vt tria optaret ib fieri tabernacula vbi michil habet nisi miseria. Verūtamen dulce et bo nū fuit faciem illius videre que ēsplenduit sicut sol adhuc ī car ne passibilem. s; dulcissimū et optimum erit videre illum sup celum clarissimum per diuinita tis gloriam immortalem. Hec enim est vita eterna vt cognos cant te solum deum et quem mi sisti ihesū cristū sicut ipse dicit.

¶ Audiui sup hoc q̄ddam dig
nissimū relacōe ab ore beate me
morie berthe nobilissie mulie
ris abbatisse mōsterij cisterciē
qd iuxta īsulā ī flandria ecclia
toriū nūcupat. Hec cum adhuc
esset in aquaria moiāt contigit
vt sanctissimā quādam ex soci
ab; pro negocio quererȝ ꝛ in cō
templacōeȝ diuini vult9 raptaȝ
ī āgulo ecclesie solitariā inueīt.
Que vbi a facie illius velū icir
cū pecte dimouit vultus ei9 om
ni flamma radiāciis chorusca
uit. Cuius fulgore subito oñien
tis temeritas repulsa fere exai
mis cecidit resupina. Quid mi
ri. legim9 ꝙ facies moysi splē
dida facta sit ex illa enigmatica
collocucione diuina et ideo timē
tes filij israhel ī tabnacula diffu
gerunt. ¶ Sȝ et illius memorā
bil' ade ciuis supra fcam9 mēti
onem postq̄ in visione cristi ve
nerat instar lucidissimi speculi
eius oculi micuerūt. ¶ Secūda
ocasio gaudij erit videre subt9
contraria victa. hoc ē demones.
q̄ nos olim in diuersis tempta
cionib9 afflixerunt. et hoc fuit
signatum ī libro iosue vbi qnq;
reges amorreoꝝ q̄ afflixerūt po
pulū dei cōprehensi sunt et vin
ctis manibȝ et pedibȝ ab omni
populo viliter conculcati. Et hoc
signū est atq; figura ꝙ aduersa
rij nostri demones nullam post
illud extreme examinis iudiciū
potestatem temptādi habebūt
in sanctos. Et vide q̄nta ista oc
casio gaudij futurā sit. ¶ Legim9
in vitaspatrū ꝙ q̄dam stimula
tus in feīnam tantum sensit ite
rius libidīs īcētiuū vt digitis
manuū ɔsumptis ad ignē exte
rius lesionem nō sentirȝ Quid
miri. fortior ignis impegit ad
fortem ꝛ īualuit. Leui aq̄ mate
rial' ignis extinguit' ȝ tn̄ forti
animo ignis luxurie triūphat'.
¶ Vidi fratrem ordinis p̄dicato
rum q̄ de fratre adhuc viuēte vt
credo narrauit ꝙ diu incentiuo
libidīs īpugnat9 cum vinci se pe
ne viderȝ dyabolo tn̄suersali. re
cetȝ sibi fucadit ꝛ testiculos et
morte cū maxio discrimine vix
euasit. Nec hoc recito factū ap
probans. ȝ demonū violēciam
multum mirans. ¶ Tercia occa
sio gaudij erit videre ante se sa
cros cet9 hoc ē angelos q̄ ī mē
sa cristi añ conspectum eius in
singul' officijs deuotissime mi
nistrabūt. Et in signum hui9 re
gina saba ī libro regum tercio
dixisse legit' salomōi. Beati ȝ
ui tui ꝛ hij q̄ assistūt coram te
omni tpe. Gaudebim9 tūc letis
simis visionibȝ angeloꝝ q̄ viuē

tabus nobis in omni pfectu vir
tutis magnifice cōgaudebant.
Et nos itaqʒ multiplicibʒ adiu
torijs circumstantes otra demo
nes et diuersa pericula tueban
tur nosqʒ frequēcius circūseptos
sua pñcia solabant. Et vt hoc
exēplo pateat euidēti qd ide ve
rissima relacione didicimus ēfera
mus. ¶ Elizabeth de gramont
apud niuellam in brabācie vgo
deuotissima fuit. Hec autʒ socia
deuota et bona quā viuentez ad
huc et magistrā nūc duarū mili
um beghinarū prodere nolumus
de niuella in lalons ad duo fere
miliaria pperabāt. et cōtigit eis
invia q deuia sūt secute. Paue
facte ergo pter siluā pximam
flere ceperūt. qbʒ flentibʒ vehe
mēter subito iuueis apparuit co
rā eis. Erāt aūt iuueis vt michi
vna earūdez narrauit crine cri
spo et croceo alba indutus tunica
et albo pariter collobio supdcō.
salutatis autē ille. ab eis quo p
gerēt inquisiuit. Respondētibus
eis. in lalons ire vellemus. si viā
scirēt inquiunt. Scio inqt me se
qmini. Illo igit cū silēcio prece
dente sequunt et ille. Nec fuit
aliqua earū que aliqd loqui po
terat pre nimio gaudio l stupo
re. At vbi pperantes viderūt vil
lam subito in ictu oculi ductorē
iuuenē perdiderunt. Que mox
prostrate in terram amare cepe
runt flere q ductori tāto nichil
amplius sunt locute. Ad cor au
tem post lacrimas redeūtes de
um magnifice collaudauerūt et
sepius dulce factum ad memori
am reducentes exinde spūali
vita tali solacio pfecerūt. ¶ Cō
simile ppe duobʒ fratribus ordi
nis predicatorum vt per fratrē
heinricum de colonia predicacōe
elegantissimum inter fratres i
dubitabili relacōe didicimus. Cō
tigit in partes galliarū illo or
dine nouiter inchoato gbictibʒ
duobus fribʒ predicatoribus ieiu
nio tpe an pascha cū iā istarʒ
tempus prandij hora nona et sicū
quererēt qs fidelium eos ad refe
ctionē reciperʒ in terra rara hoi
bus et ignota. subito affuit iux
eos vir elegantis forme et habi
tus peregrini dicēs. Quid afer
tis inter vos fres mei. Illi aūt
verecūdātibʒ dicere qd dixissēt
ait eis. Modice fidei de hec in
ter vos dubij qrebatis qs vos ad
refectionē reciperʒ i terra rara
hoibʒ et ignota. Xpo credite ve
ritati q non hesitātibʒ et i se cō
fidētibus repromisit dicēs. pmū
qrite regnū dei et hec oīa adici
entur vobis. Credidistis i hoc
cristo vt temporalia ista p illo

dimitteretis ꝛ paupertate regnũ seduli querere et nunc de cristo diffiditis vt vos sine refectōe dimittat et non q̄ filios pascat. Et hoc vob̄ signũ. trãsibitis cãpum istũ et in valle quadã villã paruulã īuenietis. illic ītretis ecclesiã īuitabit vos presbiter affectu magno superueniet miles q̄ vos violenter auferꝫ sacerdoti. Et cũ vos deduceret psona loci q̄ alter patron⁹ dicit̃ maxīs precibus optinebit vos a milite et ambos inuitatores vestros militem scilicꝫ et presbiterꝫ vobiscũ largissimis ferculꝭ reparabit. Cōfidite ergo in deum et frēs ordinis vestri exēplo isto cōfidere faciatis. Hec vt dixit repente disparuit. Illi aũt per ordinē vt eis predixerat omnia reppererũt et reuẽtētes parisius dicto fratri heinrico de colonia et fratribus q̄busdam aliis q̄ sibi cōtigerant retulerũt. ¶ Et nōdũ q̄ non solũ crist⁹ ꝫ nob̄ ī mensa ei⁹ ãgeli ministrabũt. Unde ipse crist⁹ suos cōfortãs dixit. Ecce ego dispono vob̄ sicut disposuit michi pater meus regnũ vt edatis et bibatis supra mensam meã in regno meo. ¶ Quarta occasio gaudii erit videre et retro piculã luxus q̄ sup sanctis dum adhuc viuerēt in timore fuerunt. Unde beatissim⁹ augustin⁹ in libro. xix. de ciuitate dei dixit. Cũ̃ diu viciis ꝛ̄pugnam⁹ plena pax non est q̄a illa que resistunt periculoso debellant̃ prelio. ꝛ illa q̄ victa sunt nōdũ securo triũphãtur ocio ꝫ adhuc sollicito ꝑ̄mũtur imperio. In illa ergo resurrectōis gloria dicere cōfidenter poterim⁹. laqus cōtrit⁹ ē. ꝛ nos liberati sum⁹. Et ysayas. In illa inq̄t die precipitabit dñs mortem in sempiternũ. ¶ Quinta occasio gaudii ē videre sanctos in dextera q̄bꝫ dicet̃ venite vos benedicti patris mei. Magnum enim erit gaudiũ habere societatem cũ matre cristi pñarchis ꝛ apostolꝭ quoꝝ sola etiam hic audita memoria cor exultacōne iã replet̃. Si ergo ꝫ dici potest. Ecce q̄̃ bonũ. ꝛc̃. vbi tñ boni ꝑmixti sunt pessimis. q̄d erit ibi vbi nullus derit bon⁹ null⁹ permixt⁹ malus. Quid aũt super hoc cuidam nobilissimo gētili tpe nostro domin⁹ omnipotens ostendere dignat⁹ est referam⁹. Cũ anno ab īcarnacōe dñi. M. cc. lx. deuotissim⁹ rex francorũ beat⁹ ludowicus cum fratrib⁹ suis roberto cōite attrebacensiũ. et alfonso cōite pictauēsiũ ꝛ karolo cōite ãdegauēsiũ in sancte terre subsidiũ transfretaret et

damiatam ciuitatem egipti no
bilissimam optineret audiuit q̄
rex tartaroꝝ matrem cristianā
hēret ⁊ licet filiꝰ gētil' esset cristi
ane tamen fidei diligeret secta
tores. Pater enim eius regem
indie cristianū occiderāt ⁊ filiā
eius duxerāt vxorem. Sperans
ergo pius rex Francie q̄ regem
tartarorum tam matris aut aui
gracia mouere posset ad cristi
ane fidei pietatem: misit ad illū
duos frēs minores p̄ q̄s misit
eidem capellam ex bisso instar
tentorij ⁊ omnia vtensilia illius
aurea quibus altari necessaria
inferrentur cum alijs encenijs
preciosis: qui multas terras ⁊ ma
ria pagantes venerūt ad illum
et ab illo solemniter sunt recep
ti. Fuerunt aūt apud illum mul
to tēpore / ſ; in conuersione regis
michil penitus profecerūt. Vide
runt autem ibidem in exercitu
virum nobilem regis scilicet cō
sobrinum de quo talia ferebāt.
¶ Cum idem nobilis adhuc gē
til' febre acutissima laboraret et
materia ad cerebꝝ ascēdēte i fu
riā raptꝰ ⁊ dormiētibꝰ oībꝰ qui
circa illū erāt aufugit nudꝰ ⁊ trι
bꝰ diebꝰ et tribꝰ noctibꝰ p̄ here
mū vastissimā aberrauit. Ter
cia igit' nocte digesta materia
conualuit ⁊ ad se rediit cōpos mē
tis q̄ in tenebris horrens solitu
dinē q̄d faceret q̄ reuerteret nesci
ebat. Ecceq; post instans modi
cū discussis tenebris vidit ī mō
tis cacumine ingens lumē. Rep
tans ergo manibus et pedibus
ascendit ī mōtem et ecce sup oēm
sol' fulgorem regem ammirābilē
vidit in throno aureo residentē
et ad eius dexteram reginam in
cōparabili decore fulgentem. Vidit
mixtim seniores et iuuenes in
thronis aureis assidētes mini
stros ex omni parte vultibus si
dereis rutilantes. Hec vt vidit
gentil' super id quod credi po
test obstupuit. Nec mora. vnꝰ
ministrorum a rege missus cum
vestibus nudum induit ⁊ ad re
gem duxit. Cui rex. Nichil ait
in rebus humanis simile quid
vidisti. Et ille. nichil inquit do
mine. Et rex ad eum. Ego sum i
q̄t x̄pianoꝝ deꝰ rex et dn̄s sem
piternꝰ. Tu aūt redibis ad po
pulū tuū ⁊ p̄q̄rēs inuenies ī gente
vngarica q̄ imixta ē gēti tue du
os p̄sbiteros x̄pianos tal' hītꝰ
⁊ tal' forme a q̄bꝰ erudieris ad
normam fidei cristiane. Hec vt
audiuit gētil' tēnuit bonoꝝ soci
etate frustrari. Et mox ad eum
rex. Impossibile ē inquit talem
te remanere nobiscum. sed si
cristianorum fidem susceperis

vt precepi societate ista iocūdis
sima perfrueris. Hoc dicto mi
les sedens in equo albo suscepit
illum et in exercitu tartaroꝝ po
pulo mirāte eduxit. fuitq; apd
illum dieb⁹ tribus et post repen
te disparuit. Nobil autē vt ius
sus erat presbiteros quesiuit et
inuenit et eruditus ad fidem cū
multis militibus tartaroꝝ sacꝝ
baptisma suscepit et xpiane po
stmoduz ac sancte vixit. Vestes
aūt quas vt diximus nudus acce
perat precipui coloris atq; molli
ciei. opus vero earum plumariū
idest ex acu factum adūta pote
rat nec textrinum. sꝫ super ōne
artificium hominis diuina vir
te confectum. Dictum igitur virum
fratres missi a rege Frācie sepe
viderūt et postea reuersi in galliā
Frībus rem gestā vt narrauim⁹
retulerunt et post vt ab vno fra
tre percepi mox memorie et lrīs
commendaui. De hac societate
gloriosissim⁹ pr aug⁹. i libro de
ciuitate dei elegantissime dicit
Hoc illa btā et gloriosa ciuitas in
se magnum habebit bonum qd nl
li supiori nullus inferior inuide
bit. sꝫ sicut nec in corpore vult
oculus esse quo digitus est nec
pes quo oculus cum mēbꝝ vtrū
q; cōtineat carnis pacata cōpa
go. sic erit pacatissimo concor
die vinculo ei q̄ maius bonū ac
cepit obstrictus vt sufficiat sibi
donum qd alio min⁹ accepit. et
nolit āplius. vbi ioseph ī ebria
bit cū frībs suis. Sexta et vl
tima occasio gaudij erit videre
dānatos a parte sinistra. q̄bus
scilicet positis a sinistris rex di
cturus ē. Ite maledicti in ignē
eternum. De hijs fm pphetā
letabit iust⁹ cū viderit vīdictā.
Et ysaias ī persona x̄. Ingredi
entur supple sancti et videbunt
cadauera mortuorū q̄ preuarica
ti sunt in me. vsq; ad sacietatē
oīs carnis. Mirari aūt nōnulli
solēt simplicium. qꝫ sancti in ex
tremo iudicio parētum et amicoꝝ
suoꝝ visa dānacōne nullatenus
turbabunt. sꝫ stultam hanc ad
miracōnem oīs fidel animus ex pu
tabit q̄ sanctos perpetua exul
tacōne firmatos turbari vl dole
re posse non ābigit. Si enim a
perfecto quolibet in pñti req̄rit
vt diuine iusticie concors in omni
bus vniat. quid mirū si de san
cto iā glorificato credit qꝫ viso
quolibet tristissimo in terrenis
non tristetur. Sup hoc aūt
qd olim audieram a venerabili et
deo digno magistro Johe quon
dam leodieñ. decano. sꝫ post mo
dum de oignies regulari canoī
co cui⁹ superius mencōnē fecim⁹

ad instructionē legēcium referamus. Dixit enim michi q hoc ipsum qd narrare ītendo ab ore beate marie de oignies supra modum miratus audiuit. Hec illa beatissima mulier cuius vitam venerabilis iacobus achonensis quondam episcopus postea romane curie cardinalis discreto sermone conscripsit. Hec ergo animabus valde compaciens q̄ in purgatorio torq̄bant̄ super aīa q̄z matris sue defuncte sollicitabat̄ in spū ꝫ hoc a carne vt iam patebit. Hanc itaq̄z ꝑpter elemosinas et honeste vite modū quo inter mūdanos ipsa q̄z mundana vixeāt speābat q̄dem posse saluari sic tamē quasi per ignē. Super hoc tū dubio cum ipsa timerz q̄a iudicia dñi abissus multa rogauit dñm vt eam certā redderz digret̄. Cūq̄z multas in hoc lacrimas fūderet ac cidit die quadā vt ad missam in ecclesia iux̄ altare q̄si ad pedes dñi marca sederz. et ipsa horrore ꝯcussa videret ꝓpe se spm̄ tenebrosū astare. q̄ mox signo crucis timore fugato audacter quis esset īterrogat. Et spūs. Ego sū īq̄t mater tua. Cui illa. quō inq̄t tibi est mater. Tūc illa male inq̄t. Nichil me tue iuuare potuerūt preces q̄r me q̄dem damnatam perpetuo inferni claustra detineāt. Mox filia elato gemitu heu inquit mater q̄ causa damnacionis tue. cui illa enutrita inquit fui et vixi in hijs q̄ue per īiusta mercimonia et vsuras acquisita fuerant et cō scia michi mali non ablata restitui. Nō curaui aut aduertere nolui q̄d contra deum ī meo hospicio et m̄ a subditis ageret̄. ꝫ tortuosas mundi vias ingressa īdignum misera iudicaui progenitorū meorum vestigia declinare. Spreui arguentē me super hijs et alijs malis meis. nec in vllo penitui et ideo infructuosam vitam morte cōmutans a futura seculi vita deperij. Hec dicens mater repente disparuit. Ancilla vero cristi considerans ꝑ ordinē oībz etiam ī m̄re dānata iustum dei iudicium benedixit nec fleuit amplius ꝑpetue morti traditam per quam carnis īicia sumpseāt. q̄a racio intellectualis anime quam solus creauit omnipotēs iudicium incōsorū deo subdita concordabat. Iste ergo apes future btītudīs sūt q̄ sex tuplici exultacōe supius iferius āterius posterius a dextris etiā et a sinistris dñi sui gaudiū ītroibūt et sic ī auras liberas spaciabūt̄. Hec sūt illa q̄ vexāt apes

supple i pñti vita. Et pñt h diu
se temptacões ⁊ ludificacões de
monum assignari. Non enim
semper vnum modum decipiēdi
hoīes habent demonia. Sed q̄a
meoria sagacitate ⁊ igenio pre
omnib9 mortalibus pollent defa
cili videre pñt q̄s modus sit in
decipiendo habilior. Sunt aūt
quinq3 modi ſm q͛ in textu osi
derari potest.

¶ De temptacōne dyaboli tñs
figurantis se in angelum lucis.
Capitulū. liiij.

Hirundines et alie aues
depopulantur easdem.
Per irūdines et alias
aues illi q̄dez demones designā
tur q̄ se transfigurant in āgelū
lucis vt q̄ alias essent hōibus
horrori pariter et timori specie
btītudinis ⁊ deitatis assumpta
in nullo suspecti simplicibus ha
beantur. Quēadmodū aūt trās
figurant se in angelum lucis. q̄a
hoc frequenter legit' narracōez
in hac parte suspēdo. referamq3
quiddam cunctis inauditum q͛
superbissime ipsa diuinissima
ac angel' reuerentissima sacmē
ta dyabol9 ausus sit simulare.
Non tñ lectorem tedeat si facta
mirabilissima ac terribilia refe
ram que nr̄e ɔfessiōnis articu
lum precesserūt. ¶ Me in epis
copatu cameracēn. in brabācie
partibus tūc manente cum in il
la dominice passionis sexta fe
ria añ pascha ɔfessionem audi
ens i ecclesia residerem aduenit
puer ānorum fere .xv. m̄ cum do
lore mirabili ɔcidēs añ pedes
q̄ dixit. Miserere m̄ dñe miserē
q̄a m̄ terribile q̄d accidit in ista
die. Obstupefactus ergo q̄d tā
horrendū tali puero contigisset
hortabar etiā ipsum cum lacri
mis vt audacter edicerez q̄d hoc
esset. Heu inq̄t dñe sedebam i
campo cum socijs int' oues inci
di hastulaz ad sagittam facien
dam ⁊ ecce hastula sine vllo mō
vulnere vl' lesione sanguine tin
cta est ⁊ respersa. Hoc cū audis
sem mirat9 sū ⁊ gauisus q͛ pue
ro nichil grui9 accidisset esse tñ
futuri signum ifortunij mox ab
uerti. Confortatum ergo āmo
tum ⁊ absolutū puerum dereliq̄.
Nec vix dierum septem spaciū
itercessit cum ecce mater fami
lias eiusdem pueri puerum nū
ciat grauiter infirmari et meuz
aduentū cum lacrimis postula
re. Nec mora. surrexi et veni ad
puerum ɔfessus est peccatum i
tali etate grauissimum quod ei
feria sexta post diem pasche ɔ
tigeāt et adiūxit hui9 inq̄t sce
leris horrore ɔtabui et statim

elangui. Nocte ergo media cū solus iacerē ī lectulo michi visus sum mori et ecce viri turpissimi meam aīam rapientes per vallē fumo teterrimam ꝛ longissimā portauerūt. ꝛ puteū altissimum flammeis coloribus estuantem quasi molam glaciei frigentē in ignibus proiecerunt. Nota lector mirābilem operacōem a tali puero vt in xp̄s testis fit ēci tatā. Cūqz ibidē mias incēdijs cruciarer ecce vocem audiui q̄si diceret. Parcatis puero parcatis etati. subito ereptus sū ꝛ ēstitut9 vite oculos aūt stati apiēs vidi mire pulchritudis dominā astātem m̄ ꝛ dicētem. Ne tīeas fili care doluisti ꝛ veiam ōseq̄ris. Ꝗ te nūc cum ēcessero dyabolus veiet ī specie sacdotis nec credas ꝫ manda illū cui cōfessus es circa pascha. Hec dicens disparuit ꝛ subito astitit m̄ quasi vir ēuerēdus in specie sacerdotis alba indutus ꝛ casula et velut mix candida pixide preferens sacramēta. Me ergo ad confessionem ꝛ sacramentorum sumpcōnem residens hortabat. cui cum signo crucis diucius ēluctarer et ille nichilominus a remotis tamen ficta ingererēt sacramenta tādē post longum agonem beatā mariam virginem inuocaui et mox seductor ille disparuit et me petēte materfamilias vos māda uit. Hec vt audiui supra modū miratus sum ꝛ audaciam ꝛ p̄sūp cionem dyaboli qui fictione sua temere temptauit viuifica sacramēta. Credo g° ꝛ cert9 sū q̄a puer n̄ fuisset a gloriosa cristi matre ꝛ vgīe premunit9 accepisset quidē figmenta dyaboli ꝛ p hec ad minus contaminatum corp9 possidens introisset. Glorificaui ergo dn̄m ꝛ multiplicater bn̄ dixi q̄a tali puero intelligenciā ꝛ ōstāciā dedit ꝛ per eū ꝛ in eo sue benignitatis et ammiracōis opa ōfirmauit. Jussi g° mox p rochianū ei9 p̄sbiter accersiri ꝛ eū sac̄mētis salutarib9 p̄muniri. sicqz die tcia ab hac vita migrauit ꝛ ōsūmat9 in breui tpa piculosa cōpleuit. ¶ Potest ꝛ aliud tēptacōnū gen9 yrūdinū q̄r stercore tobias cecatus vel alia rum auium vexacio designare vt sub virtutum specie viciorum mēbris inuoluamur. Verbi causa. Captat quis diues fieri ꝛ cōgregare diuicias vt in fine constituat vberius testamentū faciatqz heredē cristum qui copiarum suarum derelīqt vl dn̄os terre vl pntes ā clientulos suos vl raptores quoslibet neq̄ssimos possessores. Hoc maxie i

clericas vidim⁹ quoꝝ cum bona pauperū esse deberēt et que eis omni die sup̄fluūt non ī marsubijs vel in archa ꝫ ībi go orī fameli ci et ventribꝫ esurientiū deberent libeāliter erogare. ¶ Audiuim⁹ de venerabili gwilhelmo nato aluernie pisiensi episcopo cui cum nūciaretur ꝙ canoīcis ecclesie pisienꝭ ītestat⁹ decessisset et ipse de iure canonico ī tribus milibꝫ marcharū succederet deberet eidem complosis maībꝫ rn̄dit. Absit hoc a me. ꝫ heu misero pecunia sua secū sit ī perditionem. Et hec dicens precepit pecuniam in vsus pauperū erogari. bn̄ et digne dixit ⁊ fecit.

Qꝫ dyabol⁹ faciliter temptat deditos vicio gule. ¶ Capitulū. lv.

Insidiant̄ ⁊ hijs supplecapibꝫ aquantibꝫ rane. hoc ē ad aquā bibentibꝫ. Null⁹ enī decipiendi efficacie dyabolo locus est ꝙ cum fideles super cibos et pot⁹ īmoderatius se effūdūt et tūc ad verboꝝ inepcias protracti facilius. non solū īania ꝫ etiam ad ꝓphana deliramēta procedunt. hic iob timens filijs suis vescentibꝫ ⁊ bibentib⁹ vinū mittebat ⁊ sanctificabat eos offerebatqꝫ holocausta p singulos ne forte inq̄t bn̄ dixerīt. idest maledixerīt domino in cordibꝫ suis. Et hoc idez naturaliter prodere et figurevidetur in ebrioꝝ lingue titubantis lubricitas post nimie potacōis excessum. Quid aūt hic gestū sit cōgrue ⁊ oportunissie videamus. ¶ Ingluuiei iuramentis et maledictionibus in loquendo gallia pre ceteris fere terris studet auidius. In hac vt a fratre ordinis predicatorū audiui accidit qđ subiūgo. Sedebant q̄dam viri honesti quātuꝫ ad seculum in taberna ⁊ bibebāt. Et cum īcaluissent mero ceperūt conferre de diuersꝭ adinuicem. et inuectus est ſmo q̄d futurum sit post hāc vitam. Tunc vnus vanissime inq̄t a clericis istis decipimur q̄ dicūt aīas sine corporibꝫ viuere post ruinam. Hoc dicto in risum omnibꝫ concitatis aduenīt homo statuā fortis ⁊ magnus et residens cum illꝭ vinū postulat. bibit. q̄rit q̄s sit sermo iter eos. De aīabꝫ inq̄t ille q̄ supra. Si q̄s esset q̄ meā vellꝫ emere foro optimo dare eam. et de precio eius in cōi oībꝫ ad bibendum. Tunc cachīnantib⁹ ille q̄ supueneāt. talem inq̄t mercatorem quero. Parat⁹ sum eā emere. dicito quanti dabis. Et ille

elato vultu· tanta inqt· Mox cō uenientibus eis in precio soluit emptor statī pecuniā & letātibꝫ omnibꝰ biberūt pleno calice nō curante ad primū illo qͥ animā vendidisset. Vespere aūt facto tempus est inqt emptor vt q̄sqꝫ nrm ad ꝓpa reūtat· vos tn̄ añ q̄ꝫ separemur date iudiciū· si q̄s equū emerit capistro viculo alligatū· nūquid cū eq̄ in ius ementis cedet et capistrū. Cui oēs pi ter responderūt vtiqꝫ cederet. Nec mora· venditorē q̄stionis et r̄spōsionis horrore tremētē emptor cū aīa et corpore videntibꝰ oībꝫ sursū leuauit in aera & secū vt certū ē ad inferna ꝑtraxit· dyabolus enī erāt in hoīs specie. Quis enī alius se aīarū dicetet mercatorē n̄ ille in cuiꝰ figurā olī ad abraham dictum est· da michi animas· cetera tolle tibi.

De demonibus aerem perturbantibꝫ. Capi. lvi.

Vespe psequūt̄ eas et impugnāt eas odio naturali. Vesparū qꝫ gn̄i tauū vermiū species abiūgūt̄· blacte scrabones atqꝫ stupestres· & hijs q̄tuor demoniorū species figurantur. Vespe q̄ iracūde sūt & hoīes acutissime pūgūt stre petuqꝫ tubali p aera circuūt demōnes illos signt· q̄a vltione pmittente diuina tempestatibꝫ aeris & tonitruis se imiscent· & ī hijs terrēt homines dampnificāt & occidūt. Et de hijs tibꝫ exempla ponamus. In theutonia circa anū dn̄i· M· cc· lvi· tātos ventorum choruscacōnū tonitruoꝝ & grādinū fragores iualescere vidimꝰ vt homines p ciuitates q̄i amētes incederēt et īminere diē iudicij formidarēt. Circa treueri vineas demolitas· perit9 siluas et arbores antiq̄ssimas funditus euersas inspeximus & excelsoꝝ edificiorū fastigia corruisse. Fuerunt qui dicerent demones se vidisse quasi bestias diuersas in aere sibi inuicem exeuntis cōtrarijs occurrisse. Hoc de terroribus. In prouincia ꝑuincie apud lemonicas tpe etatis nr̄e priore fratꝝ predicatoꝝ eiusdē ciuitatis narrante didicimꝰ tāte magnitudīs grandines cecidisse vt in vrbibꝫ villis atqꝫ cāpestribꝫ tecta frangerent· deōlirent̄ vinee· fruges redigerentur ī paleas· hoīes extra tecta· volucres in agris & pecora necarentur. Qualiter hijs se īmiscuerūt sathanas breuiter audiamꝰ. Vineaꝝ custos sub tugurio in campestribus imminentibus tēpestatibꝫ latitabat· & audiuit

clamantium voces ī aere. Caue caue. ⁊ alius rn̄debat. Quid cauebo. et primus. Vineam petri richardi ne leseris. Sopita ergo postmodum tempestate sola vinea petri richardi īmunis ē reperta a lesiōe. Erāt aūt petr⁹ richard⁹ sic enim binomius dicebat᷑ vsurarius pessim⁹ ⁊ obnoxius multis mal᷑. Ex quo cōsiderandum est q̄ in ciuitatu spūum nephandoꝝ aīcos ymmo pocius īimicos vt sanius loquar demones habuisset: q̄ ei bona sua ⁊ si ad vite solaciu; tn̄ ad perpetue dānacōis cumulū ōseruasset et hoc qn̄tum ad dāna. Ad occisionez vero hominū qualiter ꝑmittente deo coopant᷑ demones audiam⁹. In marchia flandrie atq; brabancie villa populosissima est sita in qua dedicacio celebrata multos ad spectaculū traxerat ⁊ ad lusum. Inter quos vt a magistro gwilhelmo bono et līato presbitero ⁊ de eisdē ꝑtib; nato percepim⁹. q̄da; tubicina erat q̄ corizantes iuuenes ⁊ puellas saltacōnib⁹ et gesticulacōibus suis ad carmina obscena ⁊ turpia concitabat. Hic celo nubib⁹ circa vesperas obscuriāto q̄; ad ꝓpa redierāt. solo aūt tubicine nondum lusibus saciato per viam ad solita remeante ⁊ canēte tibia ac saltante ⁊ posterioꝝ sonitibus turpiter īsonāte: duo pueri pastores vbi coruscacōes ⁊ tonitrua īminere viderūt ad dumeta fugerūt et eis videntibus in tubicinem fulmē cecidit ⁊ extinxit ⁊ ei⁹ brachiū amputauit. Nec mora. viderūt q̄ duo nigerrimi canes ex insperato venerunt. ⁊ inter se pendulum extincti brachium deportarunt et cadauer mortui ad ꝓpria detulerunt. Mane aūt dicēte presbitero q̄a in atrio fidelium sepeliend⁹ non esset quē in ludis turpibus tā notabiliter toitruū occidisset. Rn̄derunt aīci. ⁊ si extinct⁹ tonitruo: tn̄ ad dedicacōnez ecclesie pegrinus cum aliis cucurisset. Permisit ergo presbiter ⁊ si dolens vt ī atrio sit sepultus. Et vide rēctitudinem diuini iudicii. Mane facto sepulchrū patens inuentū ē et loculus in quo iacuerat vacuus ⁊ eiectus. Cadauer vero vt optīe credi potest sicut ⁊ eius brachiū a demonib⁹ asportatum. Nō ergo lector q̄a tali vindicta digni sunt: ⁊ si eos parcēte deo tales casus semp non puniant q̄ turpibus ludis ⁊ cantibus sacra fidelium atria ⁊ ecclesiam inhonorant. Secūda species vesparum est blacta: de q̄bus liber in natura

rerū dicat q lucifuga ē ⁊ ī tene
bris ambulat. Hoc verme demo
nia signātur q̄ nocte hominibus
apparent in sompnis ⁊ eos visio
nibꝫ fantasmaticis polluūt ⁊ il
ludūt. De hoc quiddā ridiculo
sū me legisse memini. ¶ Cum q̄
dam mōchus ad obsessum ener-
guminū accessisset circūstantē
populo multo eū cū irrisiōe mor
daci demoniū inclamauit. Eya
frater eya nūq̄d pulchrā tibi in
hac nocte mulierē in sompnis ad
duxi. Quippe vt post ↄfusionē
monachus retulit ī sompnis pollu
tus fuerat illa nocte et non con
fessus fuit. Sꝫ et in nocte q̄daꝫ
demonia v̓tutem nocēdi ⁊ appa
rēdi accipiūt quā lucēte die ha
bere nō p̄nt ⁊ hoc ad fidē fideli
um roborandā. facilius eni ho
mo nocte q̄ die terret. Nichil
eni dyabolus sicut dicit beatus
aug⁹. vel nocte vel die potest n̄
pmissus. Et vide q̄ pulchro ⁊
euidenti exemplo. ¶ Vidim⁹ in
villa niuelle v̓ginem deo dignā
de qua verissime narrabat. Mor
tuis parentibꝫ in domo frīs mi
litis relicta est p cisterciēn. ordi
ne diu laborans nec ad effectū
perducere valens fortiter ī ani
mo statuit scōm posse suū etiā
in seculo ordinem obseruare. In
cessit ergo sine lineis. obserua
uit ieiunia silenciū tenuit. caru
it carnibꝫ. hora matutinaꝝ sur
rexit. ecclesiam intrauit. horas
regulares exsoluit. Contigit au
tem vt ea ignorante mortuū cu
iusdam defuncti corpus vespere
ad ecclesiam deferretur ⁊ solum
in feretro relinqueret. Surgēs
ergo media nocte v̓go quā dixi
mus intrauit ecclesiam. inuenit
q̄dem mortuum sꝫ parū ā nichil
timuit. resedit. horas incepit.
Hoc vt vidit dyabolus inuidit
et corpus mortuum intrans locu
lum primo mouit. Virgo igitur
ↄsignās se cōstanter ait ⁊ incla
mat dyabolo. q̄esce misserime
q̄esce quia nichil potes cōtra
me. Et mox dyabol⁹ surgēs cuꝫ
corpore. vere inq̄t nūc potero cō
tra te et meas iniurias a te pas
sas frequēter vindicabo. Hoc vt
illa vidit īpterrito corde baculū
cū sīca cruce ābab⁹ maībꝫ rapu
it ⁊ ī capite mortuū feriēs ad ter
ram pcicit et sic fideli audacia
demonem effugauit. Diu ergo
virgo casti cū magna āgustia
laborauit vt cadauer deiectū in
feretro relocaret. sꝫ frustra q̄a
non potuit. Veniens autē ma
ne presbiter cum custode miāt
deiectum corpus ⁊ vulneratū in
capite q̄rit quid actū sit. Fatet
v̓go cū lacrimis rogat obnixius

ēleuari corp9. Negat ille dicēs visurū pocius populum et p ge stam rem excitabū in laudē xpi. Uxor turbata vgo vbi presbite rum inuicibilē et inexorabilē vi dit vanā nimiꝝ gloriā ꝛ erubes centiā ēformidans. domū frēs cognacōnem et patriā dereliq̄t et nūq̄ꝫ ad eam postea redijt. ꝫ vsq; ad mortem ī iuuella pman sit. ¶ Tercia species vespatum sūt scrabones et vt dicit liber de naturā rerū. scrabonū fet9 ineq̄l et barbatus est. alius in aq̄ na tat alius sup terrā repit ali9 in terra manz atq; alius ī aera vo lat ꝛ in hijs omnib9 multiplici tas demonū opatur. Sūt enim demones q̄ in aq̄s manēt ꝛ hos poete neptunos vocant. Alij sup terram ꝛ hos īcubos. Alij in ter ra hiat in speluncis mōcium. Alij in siluis et hos dusios vocat au gustin9. Alij ī aera et hos spūa lia neq̄cie in celestib9 apostol9 vocat. De hijs q̄tuor ī suis locis habēt dūiū pmittēte tñ illo q̄ omnia ī numero pōdere ꝛ mēsurā dispoīt. Nō ñ singulariter nep tunus poīt ab aristotile licet neptūos pluraliter ꝫ pōm9. De neptūoꝝ factis ridiculosa ꝛ mag na mirabilia referūt. et certa fi des est q frequēter audiūt ab hominib; ꝛ vident. tamē nostris temporib; postq̄ꝫ fides cepit enucleacius predicari. ¶ Narrauit michi vir bon9 et sanctus et sacerdos ꝛ frater or dinis predicatorū nobilissima ducum prosapia ortūdus de gē tibus romanoꝝ. Hic ab fidē cri sti conūsus fuit illo tpe quo gēs ipsa romana perculsa effugata est a populo tartarorū. Hic pu er adhuc gētil vt referebat m̄ annorū fere septem cū sororib9 suis ꝛ puell aliis in ripa flumi nis iocabat ꝛ subito inter ludē dum de aqua egressus q̄i vir te terrimus et pilosus ludētes īua sit dicēs. q̄d me inq̄natis o pu eri. Cunctis ergo fugiētib; di ctum puerū fugam ceteris tar diorem facientez in dorso claua percussit ꝛ mox occidit et regres sus in aquā saltauit. Sorores autem mortuum puerū rapien tes ad tabernaculū detulerunt. nondum enim romani domibus vtebant. Aggregatis ergo pa rentib9 fit pro puero planctus. ꝫ ante mediam noctez cum mlt ta suorum leticia mortuo restitu ta est vita. Credo fidencius sicut postea patuit q ex tunc in pue ro salutis opus diuine predesti nacionis benignitas causaba tur. ¶ Aliud michi idez optim9 frater licet ad rem nō ptineat

quā nunc habem⁹ in manibus narrauit quā ad edificacōem legēcium breuiter enarrabo. Ipse adolescentul⁹ baptizat⁹ ⁊ a priore ordinis predicatorum in vngaria receptus ad ordinē in habitu seculari in scolam datus ē. Preceptū est autem illi vt michil faciat frater sine licēcia agerat prelato᷑. hoc q̄dē et si ī plurib⁹ obseruauerat: contigit tñ vt locaca sue tunicā veterem sine licēcia daret. Post hoc autem cepit grauiter īfirmari ⁊ acuta febri cı̄cās sine ɔfessione sine viatico vt ei videbat᷑ ad extrema pductus est. Nec mora: vbi deōnes eū rape voluerūt/ affuit āgelus cū miro mitore pēnatū dicens. Fili ne timeas. michael āgelus ego sū. te contra demones defensabo. Secedētib᷒ ergo ceteris vnus demonū cauillator aliis tradente animā rape conabat᷑ī quem graui michael aīadūsiōe corripiēs effugauit. Nec mora. aīmā ad padisi ianuā ītroducere voluit: sz vir grādeu⁹ ⁊ magne autoritatis resistere visus est dicens. Animā michael ad corp⁹ reducas: ⁊ cū aliis peccatis precipue inobediēciā corrigat. Sta tī vt anima reducta ē ad corp⁹/ adolescēs crerico sudore pfusum se inuenit/ ⁊ oculos apeiēs priorem añ se sedētē vidit. Cui mox confessus/ quid vidisset exposuit. hinc post studia lr̄atuz oportune fratrē indutū et ī sacerdotem promotū vidim⁹ q̄ꝫ sue gen ti postea fidem exponens comanorum populū nō modicū baptizauit. ¶Hinc de īcubis demonibus sequitur. Incubos demones oppssisse feminas quasdam. alias venereis cōfabulacionib⁹ ad cōcubitum allexisse in confessione plures audiuim⁹: quarum vnam virginem in religioso habitu vidi: que cum primo diceret nūq̄ꝫ se in concubitu consensisse plurimū admiratus sum q̄ iudicio hoc potuisset ī aīa nō ɔsentiente omīpotēs pmisisse. Credere g° illi nullo modo volēs/ horrificis iuramentis vrgiēꝫ contestat⁹ ⁊ tādē ab ea violenter extorsi ⁊ cum maximis lacrimis et erubescencia se primo mente q̄ꝫ carne corruptam. Et vide q̄ꝫ occultū et mirabile iudicium equitatis. Illa vtiqꝫ cū postea quasi doleret ad mortem ⁊ ɔfiteretur cum lacrimis: ōnino nulla arte vel studio ab incubo potuit deōne liberari/ ita vt nulla ei valeret crucis signacio. non aqua benedicta/ non ipsa corporis cristi/ etiam ipsis angelis terrifica sacrāmēta donec post ānos oracōe

ꝛ ieiunio pie luitgardis demon incubus totaliter fugaretur. Et nos quidem credimꝰ ꝛ fatemur sal uo cum iudicio sententie melio ris ꝙ postquam de peccō suo amare fleuit ꝛ doluit pocius ei condignitus pena culpe quam culpa fuit. ¶ De hac eadem muliere vexata/ vene rabilis et deo digna/ monialis de valle ducis in brabācia cristina nomine michi narrauit. quia cum illa ī vigilia penthecostes nega ret se cum lacrimis suscipe sacr mēta/ eo ꝙ a demone ī portuniꝰ vexaretur/ dixit ad eam in mag na compassione cristina. Vade quiesce securius/ cras corpori commu nicatura dominico. ego aūt ī me recipio penam tuam. Recessit illa gaudens dormiuit in pace. cum alijs ad oracōnem de nocte surrexit. Mane cum omni tran quillitate sacramēta suscepit. Cri stina quasi nichil pōderans ꝙ in se penam vexate susceperāt/ ves pere dormitum iuit. Nec mora. cum se sopori dedisset audit pre ter solitum in stramento cubilis sui quasi porcellum cōmouentē se/ et inquietius agitantem. Sur rexit illa in nullo suspicata dya bolum colo/ quem habebat ad le ctum fugare nititur quicquid esset. Recumbit illa iterum iterum iterumquam ꝫ pauidiꝰ molestata surrexit. ꝛ cum hoc plures attemptasset manifeste tandem sensit ꝛ vidit euersis straminibus/ ꝙ demonia ce prauitatis vexaretur nequicia. Dimisit ergo lectum tota nocte permansit in somnis ꝛ cum orare vellet demonis sucautiebatur insultu. Quid plura. dixit ꝛ ve re credidi ꝙ numquam ante tāta et talia pertulisset. Mane facto cum predicta mulier cōitata fuisset. Cristina ad eam veniens renun cio inquit renuncio pene tue. Vix fine vite discrimine violentiam crudelissimi tēptatoris euasi. ¶ Incubos generare beda in hi storijs britonum et multe alie scripture testantur. Qua autem racōne hoc fieri potest nō video nisi hac sola ꝙ virile semen effu sum mox ī vas muliebre cum de bita temperancie qualitate trāf fundātur. sed sic generare proprie incubum non dicimꝰ. Infinitas tamen racōnes latere humanis ingenijs in rerum secreto natu re plenissime confitemur ꝛ paucis simas respectiue hoīm sensibꝰ ap parēre. ¶ Hic de dusijs vel dusicin bꝰ que ē tercia spēs demonū sequi tur. Dusiorum demonum opa mul ta perce primus et hij sunt quibus gentiles lucos plantatos antiqui tꝰ consecrabant. Hijs et adhuc prusie gētiles siluas estimant

inhabitantē gr̃am illabit᷑ aīa
bus. Vñ aūt potestas demonū
sit planissimū ꝙ ex deo. Etq̄dē
excessus qn̄qʒ hoīm per bonos
siue malos angelos puniuntur
Per bonos vt in saul. ¶ Hinc
nup ad designandū meritum de
uotissimi regis Frācie ludowyci
q̄ddam accidit qd subiungo ill᷑
m̄ excitantibus q̄ viderūt. q̄ grā
tum deo ipius regis francie exē
plū altissime hūilitatis existat
rex omnium cast⁹ tam euidenti
miraculo demōstrauit. ¶ Comes
gelrie otto cursorem cū lr̄is pa
risius miserat cursu ꝓpero redi
tur⁹ quē redeuntem comes otto
interrogās q̄siuit si regem fran
cie ludowycum vidisset. At ille
vir more subsannātis contorsit
collum. Vbi īq̄t vidi illū misēꝝ
papillardum regem caputiū ha
bentem capitis super scapulas.
hec dicēs faciem cōtorsit ex ad
ūso et sic facies contorta reman
sit. Erubescat theologice cathe
dre vilis ille presūptor q̄ p̄dica
uit ipsū de q̄ scrapsim⁹ regem nō
debere vti cōib⁹ vestibus. ꝫ semꝑ
purpuratum incedere nec plures
missas audire q̄ vnā. Hoc talit
aūt peccare dicebat frēs predi
catores intelligens omnes illos
q̄ predictū regē inducerent ad
huiusmōi deuocionis ꝛ hūilita
tis exēpla. Hmi⁹ sane ymmo ve
lut isanissim⁹ intellexit ꝙ salu
tis nr̄e pn̄ceps ihesus ex cōpaci
one culpauit illos q̄ in domib⁹
regū mollibus vestiūtur. cū nobi
lissimus ille baptista iohes ex
pil᷑ camelorꝝ indutus zona pelli
cea cingeret᷑. Moderatores orb᷑
et reges frequēter vidim⁹ cōis
pāni lanei vestib⁹ vti. Non n̄ ca
melini coloris vestib⁹ auus ipsi
us regis gloriosissim⁹ philippus
ex diuiscretis tp̄ib⁹ anni vte ba
tur. ludowicū aūt filiū eius eq̄
regem gloriosū ꝛ bonum istius
regis ludowyci patrem nūq̄ vi
disse me memini purpuratum.
karolus ille magn⁹ postq̄ in
roma coronatus est imperator
nūq̄ postea voluit vt de eo scri
bitur insula pōposi habitus in
signia. Quantū illi predicto de
uotissimo regi francie ludowico
tota l᷑ vniūsal᷑ ecclesia teneatur
neminē posse arbitror estima
re q̄ sane videre voluerit quāta
aīaꝝ iactuā fuisset si illa intole
rabil᷑ superbia de qua superius
in controuersia clericoꝝ parisi
us compendioso stilo digessim⁹
in destructionē duoꝝ ordinum
fratrum scilicet predicatorum
atqʒ minoꝝ processuꝫ aliq̄ten⁹
habuisset. Egit enī dn̄s rex ꝓ
scripcionibꝫ iniq̄rū regit ꝛ lr̄as

apđ papam beatissimũ alexan drũ ⁊ frẽs curie cardiales q̃ tñ õnes gr̃a dei ⁊ sua mite ⁊ mere negocio fauoãbiles extiterũt vt finem haberz malitia ⁊ in suo vi gore iustitia ⁊ inocẽcia tueret̃. Testor deum testor sanctos. te stor ⁊ fideles oẽs q̧ nũq̄ aliq̃s regum nũq̄ aliq̃s pn̄cipũ tã ne cessario quãtum ad salutẽ ⁊ pa cem fideliũ ꝓtexit ecclesiaz. do tauit muneribꝰ ⁊ veris honoribz exaltauit. Quid enim x̄po in diuicijs. q̃d illi ⁊ honoribꝰ mun di vel in hoĩbꝰ pn̄cipatu. Dixit vt veritas ⁊ vere dixit. Regnum meũ nõ est hic. Applausum enĩ pilati q̃si de gente sua et ponti ficibꝰ nõ curauit. ꝗ ↄstãter per stitit pro populo mori accele rans passionẽ qua in supnis ef ficeret regnũ q̃d hz nõ finẽ. Age ergo nũc supno regi salutis tui pn̄cipi custos. Age inq̄ ecclesia age tu precipue predicator ⁊ mi nor. Agamꝰ et õnes solemniter gr̃as q̃ talem istis tẽporibꝰ regẽ dedit q̃ ĩ forti manu teneat reg nuz tuũ et nichilominꝰ pacis ca ritatis huĩlitatis exempla pre beat vniũs. Eque enĩ gladiꝰ in cn̄oĩbꝰ aptꝰ ẽ ⁊ tñ nudꝰ exorit̃ et cũ retracta manu ↄdit̃ in va ginã. Vidi ĩ brebancie ptibꝰ in monasterio cystercieñ. moni alem quãdaz religiosam valde ⁊ vita puram. quã cũ visitarẽ et eam vt poterã consolarer subito demon pessimꝰ q̃ in ea latebat p hoĩũ v̄ba salutis ferre non va lens cepit latrare vt canis. ⁊ hy anti ore ac collo cõtorto eũ˜sq; labibus blasphemare. Cui dixi. O miserrime q̃ in dei laudibus cum bo̅is angelis insistere nolu isti nũc canũ latratus ⁊ bestias imitaris. Vidi ⁊ aliã in eadez terra mulierem diuitem ⁊ hone staz possessam a demonio. quã cũ rogãte presbitero religioso vi sitarem. iuẽimꝰ eam a vexacõe demonis q̃escẽtem ⁊ sensate lo quentem vt sanam. Tũc occul te nullo aduẽtẽte v̄suz cãtici mo ys̄i in deutronomio ẜm q̧ a scõ q̃dã viro audieram tercio repe tiui ad ꝓuocãdũ demoniũ ĩ obses sa. Deũ q̃ te genuit dereliq̃sti et oblitus es dñi creatoris tui. Nec mor̃. mulier pallere cepit labijs atq; vultu ⁊ due vene ĩ col lo eius ad grossiciem pollicis ĩ tumescere. Tunc ego. quare in quio pessĩe vexare feminaz pre sũpsisti. Mortuo inq̃t viro suo cõpassa in subsidiũ aĩe illiꝰ con tulit q̃cquid boni feceãt in hac vita. et ex hoc nacta occasione vas vacuũ mox ĩtraui. Cui ego, mẽtiris miserrime. ex hoc enĩ

cōsectas et eas incidere non au
dentes nunq̄ ingrediuntur eas
dem nisi cum eis diis suis volue
rint immolare. Hii sunt etiā de
mones de quibus gloriosissim⁹
augustin⁹ in libro de ciuitate dei
euidentissime scribit. qui homi
num viuentium corpora vt dya
ne subito ex hominib⁹ rapiebāt
et cum ea delusi homines in ali
as religiones delata vidissent:
que apud se mortua estimabāt
illa iam īmortalia facta credebāt.
et in deorum numero computa
bant. Sic ꝛ nos temporib⁹ mo
dernorum etiam frequenter au
diuimus quasi in agone mortis
positas mulieres subito rapi.
ꝛ earū loco a demonibꝫ figmēta
deponi et ipa figmēta simillima
raptis corporibꝫ quasi mortua se
peliri. visas vero feminas ꝛ in
ter homines conuersatas. Nūq̄d
magi ī egipto coram pharaone
virgas suas ī dracones cōuerterūt.
ranas fecerūt et aq̄s fluminis
in sanguinē mutauerūt. Vt au
tem dicit venerabilis augustin⁹ p
mūdū demones discurrētes oc
culta semina deferūt. per que subito
talia figmenta procedunt. Et
vtiqꝫ illa que magi in egipto fe
cerunt vtpote dracones ranas
et sanguinem. vera signa fuerūt.
et hoc non fallaciter licꝫ nequi
ter fraudulenter ostenderūt. Quid
ergo culpatur si quis dixerit q̄
demones subito figmentū hūa
no corpori simillimū faciant et
pro sublato corpore ponant.
Quis eni dubitet demones inge
nio sagaciori callere q̄ homines
in infirmitate cuiuslibet iudica
re possint de facili conualescen
cia hoīs vel de morte. ꝛ scd̄m
hoc si conualescere debꝫ potest
eū ꝛ ad aliena trāsferre. Et hoc
quidem si demones possunt. ad
tps tm̄ pn̄t. et nō illud diu du
rabile figmētū simillimū corpi
potest efficere ꝛ corp⁹ inuisibile fa
cere qđ supponūt. Si eni p adiū
ctionē lapidis elitropii vł p ni
gromāticas incantacōes aliq̄s inui
sibił hoīb⁹ reddi potest: q̄re nō
pocius ope ꝛ ingenio demonū. In
ptib⁹ theutonie plenissima frm̄
predicatorum ꝛ minorū attesta
cōe percepi puellam nobilissimaꝫ
esse filiā comitis de swanēborch
in claustro monialiū enutritaꝫ.
q̄ per aliq̄s horas a demonibus
nocte rapitur. ꝛ in ipso raptu i
uisibił et incōtrectabił compera
tur. Et hoc cū q̄dā frē ei⁹ carnał
de ordine frm̄ minorum experiri
certius voluisset/ accepit d̄c̄am
puellā sororē suā i gremio ꝛ bra
chiis eam fortissime strinxit ꝛ
tenuit et tamen veniente hora

raptus de manib⁹ tenentis inuisi
biliter et incōtrectabiliter tolle
bat. Hoc exēplū magister al
bert⁹ frater ordinis predicatoꝝ
theologus in disputacione pisi
us adduxit cum coram episcopo
parisieñ. predicta questio de rap
tu mulierū taliū moueret. sicut
ab illo fide plena percepim⁹ q̄ in
disputacōne fuerūt. Mentē vero
trāslata hoīs q̄liter demones ali
enent videre nō possū. n̄ eo mo
do quo homines per inergiam
opacōez et mentis īsaniam vt q̄
fiant cum eis penit⁹ non aduer
tant efficiūt amētes. Cum vero
volūtate dīna vel hominū diligē
cia ita capti a demonib⁹ hoībus
restituūt et mēti. nūq̄ tn̄ sic re
stituūt in integrū sanitati quī
semper eorū cor suspēsum sit et
pronū ad reditum. sicut illi q̄ se
mel amenciā passi sūt facilima
occasione ad amēciā relabunt.
Ms q̄dam referūt q̄ videtunt fa
cies sic raptarū que pallida sup
macie ꝛ liuida ꝛ oculi magis in
stabiles q̄ in nō raptis. ¶ Gun
tena brabancie villa est solēnis
et nota. In hac q̄dam iuuenis
puellam v̄ginem adamauit. Cū
q; pro eius nupcijs illius parē
tib; loq̄ret et illi rēnuerent pu
ella medio tpe īcidit ī acutam.
qua īgrauescente mori omnib⁹
visa ē. luctu ergo facto cāpane
q̄ pro mortua pulsate sūt. Nec
mora. iuuenis amator puelle de
villa eadē in crepusculo noctis
pgebat ad aliam et cum per du
meta trāsiret audiuit vocem q̄si
femine lamentantis. Sollicit⁹
ergo discurrēs et querens audi
tam inueīt puellā quā mortuā
estimabat. Cui et dixit Mortu
am te plangunt tui et h̄ vnde ve
nisti. Et ecce ait vir ante me
vadit q̄ deducit me. Stupefact⁹
ad hoc iuuenis cum neīnē aliū
n̄ solā puellam videret audacter
rapit et in domum extra villam
ꝓpinquus occultauit. Hinc regres
sus ad villam amicis suis loq̄t.
Ingredit ad patrem puelle cū
amicis sedentem ad funus. q̄rit
si sibi suā filiam daret quā qua
si mortuam plangebat. Cui pa
ter ammirat⁹ respondit. Num
q̄d pro deo michi es vt mortuā
suscites et accipias in vxorem.
Et iuuenis. tantum ait libens
spondeas vt filiā tuā habeā ī vx
orē si viuā reddidero et sanam.
Cui pater consentiens dictū co
ā oībus confirmauit. Mox iuue
nis eleuato lintheo quo coopta
putabatur figmentum mirabi
le q̄le a nullo hoīm fieri potuit
īuenerūt. Dicit aūt ab hijs q̄
figmenta huiusmodi dyabolica

inspexerunt ea esse interi⁹ pu tādo lingno similia leni exteri us pellicula superducta. Hic re ducta puella est ⁊ pr̄i reddita. sa naq; post dies aliq̄t dictū iuue nem maritum accepit ⁊ vsq; ad tempora nostra incolumis pdu rauit. ¶ Simili q̄ppe modo cum q̄dam in ↄfinio Flandrie sororē languidā ⁊ mortuam putatam sub eadē die anteq̄ sepeleretur figmētū īter arūdineta iuxᷓ ma ris litora reperisset reduxit eā ad p̄rā. ⁊ ingressus domum vbi ab amicis q̄si mortua plāgebat̄ discoopertū figmentū extracto gladio ī frusta cecidit horrenti b⁹ cūctis ⁊ clamātib⁹ cur ī fun⁹ sororis tāta crudelitate seuiret. Et mox subdēs. Crudel' iq̄t vi deor in sororē. Nō est illud soro ris corp⁹. sed figmentum et illu sio demonū. Et hec dicēs secum cunctos adduxit ⁊ duxit ad do mū p̄rā ⁊ eis sororē reductā ōn dit. ⁊ hec vsq; ad tp̄a nr̄a pmā sit. Quis nō obstupescat in tā videlicet īexplicabilē casū rerū ordinem ⁊ rōem nature sup id q̄d estimari poterat variari. Ego q̄dē talia fieri p̄mittēte occulto dei iudicio p opatōem demonum nec īficior nec ↄfirmo. Sed q̄a obiciētibus talia ⁊ verissima as sercione firmātib⁹ subterfugere

dissimulacōne nō potui. ista m̄ narrata et inculcata ↄ̄scripsi et alijs discucienda reliq̄. Gracius tn̄ disputantem et determinan tem super premissis lr̄atiorem aliquē ⁊ magis exptum optarē audire q̄ de hijs p̄prio ingenio temere diffinire. Interrogaui super h⁹ supdictū magistꝝ alb̄ tum ꝫ ille dissimulauit et nolu it aliq̄d diffinire. ¶ Quo etiā in mōtib⁹ idē demones dusij ha bitare dicant̄/ et seducere ac de mētare deceptos manifeste mō strabo. Anno ab īcarnacōe dn̄i. M. cc. xxxi. predicante in theu tonia magistro cōrado cōtra he reticos/⁊ ab eisdē felici morte p empto. hereticꝰ q̄dā vt p fr̄em cōradū p̄uincialem fratꝝ predi catoꝝ per theutoniā/an̄ multos annos suscepi/seduct⁹ a demo ī b⁹ fr̄ez quēdā ordinis predica toꝝ ad hr̄sim inuitabat. Quem cū videret īstantissime renitentē dixit fratri. Pertinax valde es in fide tua/nec tn̄ de hac n̄ per scripta q̄dā aliq̄d certi⁹ īspexisti/ Credere aūt si velles dn̄s meis. xp̄m tibi ⁊ mr̄ez ei⁹ ac sanctos oculata fide mōstrarē. Mox ille illusionē demonū suspicat⁹/volens tādē probare q̄d esset. nō imme rito inquit tibi tunc crederem si promissa duceres ad effectum.

Gauisus hereticus diem frī sta
tuit, Frater vero pixidem cum sa
cramēto corporis xp̄i clam secum
sub cappa portauit. Duxit ergo
frēm hereticus in speccum cuiusdaꝫ
montis in āplū valde palatium.
qđ claritate miābili relucebat.
Nec mora. vt in inferiori parte
palacij peruenerunt viderunt
thronos positos quasi ex auro
purissimo. In q̄bus rex fulgore
ꝛ chorusco circūdatus. ꝛ iuxͣ euꝫ
regina sereno vultu pulcherrīa.
et ex vtraqꝫ parte sedilia. ī q̄bꝫ
seniores quasi patriarche vel ve
lut apostoli astante permaxīa
multitudine āgelorū. et hij oēs
luce siderea choruscantes vt ni
chil minus q̄ꝫ demones putaren
tur. Hos mox vt vidit hereticus
cadens ī faciem adorauit. Dict9
aūt frater immotus stetit. ꝫ tā
to spectaculo vehementer obstu
puit. et mox ad eum conuersus
hereticus. quare inq̄t filium dei
intuens non adoras. Pronus
accedēs adora quem vides ꝛ ab
ore ei9 fidei nostre secreta susci
pies. Tunc frater accedēs pro
tinus attraxit pixidē. ꝛ obtulit
regine in solio residenti dicēs.
Si regina es mater xp̄i. ecce fili9
tuus. quem si susceperis te velut
matrem dei recognoscam. Cum
hac protin9 voce totuꝫ illud fan
tasticum euanescit ꝛ ad nichila
to fulgore tante tenebre densu
erunt vt vix frater cum ductore
suo ad montis exitū regredi po
tuerunt. Conuersus ergo here
ticus ad fidem redit. ꝛ miraꝫ de
monis astuciam stupefactus ex
pauit. ¶ De quarta spē demo
num dicemus quos apostolus
spūalia neq̄cie in celestibus vo
cat. Et nota q̄ꝫ dicit spiritualia
neq̄cie ad distincōnem demonū
aliorum. qui se corporalibus ap
paricōnib9 frequēter imiscēt.
Isti vero spiritualiter magis et
nequiter atqꝫ subtilius ī decep
cōnem ꝛ dānacōnem hominum
debachant. Illi enim simplices
ꝛ ydeotas decipiunt. per istorū
vero nequissima ꝛ astutissima
tēptamēta etiaꝫ hoīes pfectissi
mi cadūt. Illi iterdū temptare
cessant. isti nūq̄ꝫ. Cōtra hos pe
tr9 apostol9 oracōnibus p̄cipit
īuigilare fideles. q̄a aduersarius
vester dyabolus tāq̄ꝫ leo rugiēs
circuit q̄rens quē deuoret cui resi
stite fortes ī fide. idest per opa
fidei resistam9. Circuire auteꝫ
dyabolus dicit. vt si supare non
possit ī vno. vexet te tn̄ vt suc
cumbas in alio. vel si ad horam
ei in tēptacōne restitis. nichilo
min9 tamen ingeiare. qđ semel
vł pluries spreueris non verer.

hic fit ꝙ q̄n̄qȝ multo tp̄e ch̄stē tē hoīeȝ tēptat/ quē tandē victū tedio virtutis statim eneruat. Hic quoddam accidit qd̄ sine vlla hesitacōis dubietate ꝯgnoui. ¶ Erāt puella quedam ī brabācie partib' iter ꝑētes g̃nosa. q̄ ī amorē cuiusdā iuuenis per multos ānos mire demonū stimulabat̄ insultu/ Hec cum m frequēter cū multis lacrimis ī cōfessione dyabolicas īsidias apiret ꝯsului vt sūmope caueret ne nutu ā vbo iuueni tēptacōnis occasio preberet̄/ Et paruit illa diligēter/ vt monui/ Cūqȝ adeo g̃uiter tēptaret̄ vt sompni ⁊ cibi pderet appetitū/ accidit nocte q̄dā vt tāto demonū agitaretur impulsu/ ꝙ supueniente aurora surgere cogitaret ⁊ clam adire iuuenem q̄ in vicīo manebat/ Nec mora. vbi surgens oculos apuit vidit castū q̄i plagis recētib' crucifixū/ leni ꝑmōe dicētem sibi lingua patria/ Hoi. dois. amor. ie. sul. tres. viās. libōs. lidons. et li. tres. gens. Quod nos latīe coloratis verb' exponim'/ Me diligas qui sum formosus bon' dulcis g̃nosus/ vn̄ v̄sus/ dilige formosū dulcē qȝ bonum g̃nosū/ Hec vt dixit ēpente disparuit ⁊ puellam in ōni pace ⁊ gaudio ⁊ gr̄ciaꝝ actione ab ōni temptacōne liberrimā dereliq̄t. Bene ⁊ veradice de se cast' asseruit. diligend' est enī pre omnib' q̄a speciosus forma pre filijs hoīm/ et sicut splendor ⁊ glorie/ et figuā substācie p̄ris/ Contra de hoīe dicit̄/ Omnis caro fenū/ Diligend' est q̄a bonus a quo ōne bonū. Cōtra de hoīb'. nemo enī bon' n̄ solus de'/ Diligēd' ē etiā q̄a dulcis/ cui' labia fau' distillās. Misericordia ei' ei' sup oīa opa ei'. Cōtra de hoīe salomon q̄rit. nequs oculo q̄d creatum est. q̄ tn̄ est lucna corp̄is n̄ri/ Diligēd' ē etiā q̄a g̃nosus/ quē pater de' ꝯstituit heredem vniuꝰsoꝝ per quē fecit et secula/ Cōtra de hoīb' dicit malachias/ Nūquid non p̄r vn' oīm n̄rm/ quare despicit vnusq̄sqȝ proximum suum. Merito ergo puelle iuuenem diligēti. castus p hec verba conclusit ⁊ se pocius diligendum formosum bonum dulcē g̃nosū cōprobauit/ ¶ Simili ꝑe modo cuidā militi ad cistercien. ordinem trāseunti castus in visione conclusit. ¶ Nam cum ille grauissime a dyabolo ad exitum tēptaret̄/ ⁊ de nocte ī noctē meditaret̄ apostatare p fugam semel parato ad exitum ⁊ quasi commodiorem horam noctis in lectulo prestolāti et semiuigilāti

crist⁹ apparuit ī forma psonātis simi viri. et cū ab illo qreret qd sic iacēs haberet mali. rn̄dit ille. dolorem cordis habeo ꝛ magnū defectū debilitatis ī mēbris. Cui dn̄s grossū panē ordeaceū offerens dixit. Surge et come de panē istū. Quē ille turbat⁹ intuitus. quō inqt panē istum grossum comederem. q panē monasterij simulagineū mādūcare nō possū. Tūc domin⁹ detecto látere vulnera pectoris sangne et sanie pfluenti ordeaceū panem admouit. et tali profluuio madefactum iub; comedere languescēte;. Mox ille cum horrore mēbris dissiliēs. heu inqt dn̄e quō taliter pollutū comederem quē īpollutū recusabā. Et dn̄s qi minaci vultu īnuēs refutāti. oportet īqt vt gustu saltē attēptes qd sapiat panis iste. Cūq; ille diffugiū nō haberet ꝛ suscep tum panem tremebūdus sūmis vix labijs attigisset. sensit ī pane sup oēs suauitate; dulcedinē mirabilē. quē hyanti qd'ē ore cōtrectans totū subito cū mira auiditate comedit. Nec mora. dn̄o disparente temptat⁹ ille ad se reuersus ē ꝛ qd vidisset ꝛ sensisset; sincero corde retractās. ab omni dolore mētis et carnis tēptacōe ualuit. ꝛ in magna trāqllitate spirit⁹ vsq; ī finem vite pmāsit. Quid miri. Ordeaceus panis austeri cordis. mellea cristi late ris psusione linit⁹ est. Sz ꝛ hec gen⁹ demonio; cū aliter decipē hoīes qnq; nō possūt. demōstraciones in aere faciūt. qb⁹ simplicīū corda in āmiracōe; īsolitā excitati potestatē faciencīū talia venerent. et qi sup omne miraculū qd a sanctis in terra fieri videm⁹. sicut veraciter fit ī diūsitate morborū. illa spūalia nec' cis qd est in aere curiositate gaudētes attollāt. In hijs rn̄dēdū est et oculata fide mōstrādū. q licz talia fieri videant. in re tn̄ nulla processus sūt. sicut nec vlla q similima veris et subsistentib⁹ rebus ī speculo continent. cū nl la tamen existencia vel veritate subsistant. Sz speculo mox obiecto sublato obiecti similitudo sb trahitur in vidente. Quid aūt hinc sub verissima attestacione contigerit audiamus. Fratrē heinricum theutonicum quōdā lectorem fratrum pdicatorū in colonia. virum in cmni sciencia cum sanctitate ꝯspicuum. de q superius fecim⁹ mēcōe;. attestātib; frībus narrātem audiui. Cum qdā fr̄ nobil' gn̄e et reb⁹ pollens. de britannie ptibus ordinem p̄dicato; intrasset. apud

lugdunū gallie cum fratrib⁹ mo rabatur. Appropinquāte tempo re pfessionis sue petiuit a pri ore suo redire ad terrā suam. vt disponeret de rebus suis. Et an nuit prior/ cum eoqȝ iter arripu it. Cumqȝ venissent in desertis britannie viderunt stupendum miraculum. Et prior/ quid est il lud. Et frater illum ducens ad fō tem lucidissimum/ super quē la pis instar altaris in columnis marmoreis locabatur aquā pu rius superfudit. Nec mora. ob nebrato celo/ ceperunt nubes cō currere mugi ē tonitrua/ ymbres ruere/ fulgura choruscare. statiqȝ tanta inundacio facta est vt cir ca locum ad leucam vnam tota terra obrui videretur. Quod vt vidit prior est miratus et hoc au diente dicto fratre heinrico ma gistro ordis/ beate memorie fra tri iohāni episcopo et alijs plu ribus enarrauit. Hoc idē audiui a patre meo añ annos. xl. q̄ ill in partibȝ sub rege richardo an glie/ militauit. Hec cū dict⁹ fra ter heinricus m̄ et multis alijs recitaret quesiui vtrum ista fieri potuissent. et rñdit q̄ sic arte magica ignota modo hominib⁹/ et ministerio demonum/ qui ad tempestatem et pluuias aera pos sunt impellere et concitare cū vo

lūt/ occulto tamen dei iudicio p mittente. ¶ Eundem fratrem heinricum et istud valde mirabi le narrantem audiui. Coexistē te priore prouinciali fratrū pre dicatorum in partib⁹ transma rinis/ accidit vt in acconensem ciuitatem gracia visitandi fra tres scdm ordinem aduenisset. Facta autem cena vno vespere/ scdm morem suum consuetū totū vt collacōnem eis faceret extra claustra ābitū duouit. Est aūt locus ppe mare ad partem oc ciduā ciuitatis. Cōsidentib⁹ igi tur cunctis super mare ppe lit⁹ nebula cōscendebat/ q̄ post pau lulū adnullata/ apparuit super mare mons altus et diffusus/ et super montem structura in mo dum castri/ muro cum ābitu tur ribus ac palacijs decentissima dispositōne mirabilis. et ab ipso castro vsqȝ ad litus pons ingēs cum multa diffusione protēsus/ per quem et equites et pedites diuersi scematis atqȝ figure as cendere et descendere videban tur. Cum igitur frēs aliq̄ diu tali spectaculo nimirū attoniti tenerentur. dixit fratrib; dūs prouincial frē heinric⁹. Surgam⁹ fratres eam⁹ ad oracōez. illudit enim dyabolus ocul nostros vt curiositate nos teat. et a dei ope

torpeam⁹. Secedentibus frāb; aliq̄ curiositate ducti vsq; ī finē euent⁹ īmobiles pmāserūt. vide runtq; instāte nocte vt ꝑus ma ris vndas nebula sup̄spergit et post modicum nebula dispergē te nullam illius structure subsi stenciā cōparere. Hor similia vi deri āntiq̄tus in āglie ptib⁹ dice bant. ſ; predicacōe veritatis fig menta nūc credim⁹ annullari. Siue igit̄ dormiat siue vigilet siue studeat siue āmbul; q̄s fidel̄ ſcḋm Jheronimū semp manū pin gat cruce dn̄i q̄ cōtra demones est tocius v̄tutis īsignes. Dormi entes enī ac si vigilarēt non so lū in aīa ſ; etiā in corporib; vex ant. ⁊ eos surgere āmbulare ⁊ lo q̄ faciūt ⁊ ad facinorosa sepius ꝓuocāt et īpellūt. ¶ Habui in scol̄ socium q̄ me vidēte et audi ente nō solū facta ſ; ⁊ dicta lcō nesq; de die receptas dormiens ēcitabat. qḋ vt cert⁹ sui vigilās nullaten⁹ potuisset. Huius rei sūt exēpla plurima. ¶ De vigi lāte vero venerābil̄ bonifaci⁹ quō dā lausonēſ ep̄us me audiente tale q̄d narrauit. Erāt in villa q̄ dam cec⁹ q̄dā q̄ vaccas toci⁹ vil le in pascuis custodiebat. repel lebat a frugib⁹ ⁊ ad certa loca pascuis vberiora ducebat et qḋ maioris erāt ꝓdigij colores ⁊ sta

tum singularū vaccaꝝ specialit̄ decnebat. Verbi gr̄a vt si vac cam tal̄ coloris ab hoīe petiuis ses sine difficultate vaccā tale; sibi app̄hēsam ī cornib⁹ obtulis set. Ad lcū aūt cū q̄dam ep̄us aduenisset et de ceco audisset ta lia et ꝓbasset. q̄siuit ab illo si confirmacōis sacmentū ab epis copo suscepisset. At ille. non in q̄t. Nec mora. ep̄us cōfessū cō firmauit cecum ⁊ mox ab eo vac carū discrecio est sublata qm̄ de monum ope et ministerio hoc fiebat. ¶ In studēte aūt q̄d fa ctū sit a frē ordīs predicatorū hoc audiui. Frater q̄dam post matutinas residere ī cella voluit. vt studeret. ⁊ mox vt oculos eb iecit libro dormitabat. Cūq; se pius reluctaret̄ nec preualeret īpaciens dixit sibi. Quid ē q̄ cōtra solitum tibi preualet somp n⁹. Et mox dyabolus ad eum. Nōdum clause sūt porte. Et il le. quō īq̄t claudēt̄. Et demō. A vertice vsq; ad pect⁹ ab aure vsq; ad aurem. Et nō lcōr q̄ in hoc crucis misterium demonstra uit. ¶ Simili ꝓpe modo magi ster albertus theologus frē ordi nis p̄dicatoꝝ narrauit m̄ q̄ pa risius illi demon in spē cuiusdā frīs apparuit vt eum a studio ē uocaret sed mox crucis virtute

discessit. ¶ Quid autē de ambulacione factū sit audiamus. ¶ Narrauit michi frater ordinis predicatorum / quod in itinere positus / in specie socij sui quem retro se a via parum declinans remanseat / dyabolum vidit precedere. et cum illum socium crederet / et eum assequi vellet nec posset / tandem cum villam ingrederetur / et ille nō compareret / solūque videret se mire turbatus est. qui veniens sine socio intrare domū resedit mērens. Nec diu post socius eius et ipse turbatus intrauit villā et inuenit anxie residentem: qui per ammiracione signantes se et quid actum sit conferentes ambos se illusos a demone repererunt. Caueant ergo fratres predicatores et minores / ne sancte et excellentissime institucionis regulā excedentes / socium non nisi exspectatum a visu precedere vel subsequi paciantur. quia certus sum quod ista et multa maiora horū pericula de sociorū momētanea diuisione frequencius euenerūt. Neque enim nescius futurorū periculorū atque malorū custos salutis princeps humane extitit vel esse potuit. qui conbinatorie discipulos ordinauit / ~~experta sunt multa.~~ ¶ Est et aliud nocendi genus. Est frater ordinis predicatorū michi consanguinitate cōiunctus / cui hoc accidit quod subiungo. Iacebat vno mane in dormitorio vigilās ante primam / et ecce videt demonem in specie pulcherrime mulieris in dormitorium venientem. et turbatus grauiter cepit quod mulier illic / et hoc illa hora intrare permissa fuisset. demonem hanc esse minime suspicatus. Nec mora progrediens mulier se iuxta fratrem in lecto quasi ad suū ioculum illum alliciens collocauit. qui statim horrens et signare se volens nec valens dorsum tandem ad parietem ponens / et pedibus latus illius concuciens cum pugno eius faciem percutere voluisset. os demon late diffusū aperuit et a lecto detrusus repente disparuit. Tantus autem colluctancium fratris ipsius et demonis strepitus fuit / vt a fratre in proximo lecto quiescente et stupente clarius audiretur. Clamare autē frater passus violēciam demonis cum voluisset / vt michi narrauit non potuit. sed tamen quasi mutus irrugijt. Et mirum valde quam virtute quam arte demon hoc potuit. et hoc maxime contra iuuenē qui dei gratia plenus fuit. Sed hec questio citius soluitur si de lupis beati ambrosij sentencia in exameron videatur. Homo quem lupus prius viderit conticescit et anticipatus.

obtutu nocētis· licz clamādi vo lūtatem habeat· nō habet tñ vocis misterīū· despiatqz eū tāq̄ victor vocis ablate· Et racio naturalis· lupꝰ radijs oculorū suorū īmissis· hoī eiꝰ spūs visibiles desiccat in īstanti· qbz desiccatis siccant̄ arterie et sic cauçis efficitur īstrumēto vocis obligacius impedito· Si ergo lupoꝝ naturā talem violēciā p solū ꝯtuitū habere ꝓbat̄· q̄n pocius naturā demonū q̄ multo subtilior sagacior et potencior ē· vt pñcia sue malicie vocem obligz ī hoīe visūqz pariter vel auditū· ¶ Et īn simile q̄d accidit p q̄d etiā ista ꝓbāt̄· Accersitꝰ ad ꝯpescendas īimicicias q̄ īter duos frēs carnales grauissime vsabant̄ cū fratre eoꝝ sacerdote preclaro iter arripui· Ubi ergo sacra nocte añ vigiliā pasche ī cenaculo iacebamꝰ· spacio tāuī miliariū ā q̄tuor añ diē euigilaui· et hortabar vt sacerdos descēdēs ī feruus ignē ī candela deferret qua inspecto libro matutinarū officium cantaremus· Paruit ille· et cū candelā accēdere debuisset tāto tremore concussus ē vt sine igne reuerteret dicēs· Ignem ad p̄ns nō habeo expectare vos diei lucē oportz· sic ille vitauit mendaciū ꝛ pusillanimitatis sue verecūdiā nō detexit· Annui mox vbis illius· q̄a suscitare quēpiam illa hora de familia nō decebat· Ergo vbi obdormiuimus non euigilaui vsqz ad ortum solis· Excitatꝰ igitur et dolēs tā diu dormiuisse surgēs ī lecto consedi· Apertis aūt oculis ad fenestram vidi quasi sociū meū caluo capite nudato inguine ꝛ asinino veretro velut ad vrinam faciendam demonem stantem· Indignatꝰ ergo socio meo vehemēter cū eum increpare vellem nō possem ablata voce· audiui mox stertentem sociū· q̄ cum stupore surgēte dixi ridēs· Ecce iuxta me ad fenestrā ī specie tua cū quanta inordinacōne stat dyabolus et me cōtra te cōmouit· Hec dicēs vidi q̄ malignus ille per fenestram quasi fumus euanuit· Dictis autem matutinis festinauimus ad locū vbi vocati pariter fueramꝰ· Nec mora· vbi sequenti die pasche celebrauimꝰ predicauimꝰ ꝛ comedimꝰ cū me viciano diuo ī pomerio ad sopnū meridianū deposuissē et oculos clausissem vt dormirem· audiui eminꝰ iuxta me q̄i susurrātes aliq̄s submisse tñ· Verēs aūt ꝛ cogitans ne forte aliq̄ te expectet vt eis satisfacerē· aperui oculos et surrexi et neīnē videns reclinaui et clausi oculos·

Statimq3 audiēs altius iā et eui dencius murmurantes surrexi nec vllū vidi. s3 nec tūc aliquid de neqcia demonum suspicatus tercio me deposui. Nec intersti cium aliqd clausis oculis inter cessit cum manifeste vocem au direm in hec verba. Ecce inquīt cum quanta superbia vilis iste nos facit dormiens exspectare. Ad hec igit̄ cū more apertis ocu lis surrexissem nec aliquē inue nissem conieci procul dubio demo num iniquitatem qui me et tur bare voluerunt et indicium futu re nequicie demonstrare. Quar ta autem feria sequēti ī fra octa uam pasche conuenerunt amici fratrū illorum quos ad pacem reducere debebam9 et inter agē dum tāta iter se Fres discordia sunt cōmoti vt in eodē loco vbi āte demones audiem murmur rantes nisi maxia pentū et aico rum violēcia restitisset se iuicē instictu deōnū validissie pemis sent. Vicim9 tn̄ dei gracia nequi ciam demonū et pacē reforma uim9 iter fratres. Propter hoc igitur duo considerāri possūt in re gesta quā retuli. ꝓ penitēcia demonis quē primo vidi vox m̄ ablata est ne clamarē secūdo aūt cum plures eorū ter audissem vi sua michi ablat9 est ne viderē.

Vide ergo lector quātas et qles nocēdi artes dyaboli9 attēptz et ꝙ sollicitū esse hoīez ab usus illū semp oporteat nec frangi vl lis iniuriis nec allici blādimētis. ¶ Anno pn̄te. M. scz. cc. lviii. ꝓpe cīuitatē colonie agrippinā in villa q̄ oppidū regis vocatur qdā solēni die ingēs chorea deōnū in habitu albor mōchoꝝ ī planicie campi visa ē. vocibus altisonis tripudians et exultans. Cōgre gatis igit̄ cum sacdote suo hoī bus ville cū ad choreā accedere voluissent. demones scdm ꝙ hoīes appropinqbant choizādo procedebant ad fluuiū qadusq3 se total̄ illa malignāciū turba ī fluuiū adnullauit. Et hic q3 ne qcia deōnū ↄsideranda ē. g. q̄ ab exēplū spiritualiū virorum ad ludum nepharium choizancium. hoīm simplicitatē3 īducere volu erūt. ¶ Vide et hic spūalia mīē neqcie in celestib3. Dū memo rie iordan9 fr̄ et magister ordis predicatoꝝ gracia visitādi Fres romā veneāt. qui accepta bene dictione in domo fratꝝ a frībus legit missam. itrauit postea in firmariā videre languentes. et inueīt frēz ↄuersū q̄i sane men tis esset tamē diligētissime ope ditū. Querat g° mgr̄ ab illo cō pedito causā. t̄n̄b3 ille alienatū

se fuisse hactenꝰ ʒ in aduẽtu eiꝰ
īegre restitutũ. Credidit magr̃
spiritui neq̃cie citius q̃ꝫ decebat.
et ꝯpeditũ solui precepit. Nec
mora. felix pp̃ honorius audito
aduẽtu eiusꝰ mãdat eũ facta dñi
nicõne post prãdium ītrare cu
riã facturũ clero ſmonẽ. Hinc
postea venit̃ ad prãdiũ mãdat̃
vice frẽ cõuſus q̃ fuerat cõpedi
tꝰ. accubuit ille sensate se habu
it. Et vbi facto prãdio ⁊ dictis
graciis magistro stratũ est ad
pausandum venit demoĩacꝰ ille.
⁊ accepto rasorio gutt̃ magistri
dormientis īuadit. ʒ non ex toto.
nũdum c̃to loco vulnere dato.
Qui subito lesus euigilans ma
nũ obiecit rasorio et duobꝫ aut
tribꝫ digitis vsqꝫ ad emutilacõ
nẽ vt credebat̃ lesionẽ accepit.
Expgefctõ ergo ī tumultu toto
ꝯuẽtu accurrũt fratres magistrũ
q̃si seminecem inueniunt ⁊ elato
fletu cum clamoribꝰ eiulabãt.
Tũc ꝑor domꝰ īpato silẽcio p̃ce
pit ne res ī scandalũ ordĩs dif
funderet̃ ⁊ ne ĩuteret̃ ab emulis
secularibꝰ celaret̃. Venit ergo
hora predicandi ⁊ prior fratrũ
vice magistri predicaturꝰ acces
sit. At vbi themate prelibato ꝓ
seq̃ ſmonẽ debuit subito resolu
tus in fletũ cum clamore valido
mugitũ emisit. Attonitis aũt oĩ

bꝫ cardinalibꝫ quidã felicissimus
familiarissimus ordĩni ꝑore tra
hit ad ꝑtẽ ꝗrit q̃d cause sit. Fa
tet̃. Nec mora ãbo īgrediũt̃ ad
papã aperiũt infortuniũ. Excla
mat ad plãctũ papa dicẽs. Heu
dñe deꝰ q̃d actũ ẽ. hodie mag̃ co
lũna ecc̃ie cecidit. Quid plura.
Accedũt cirurgici ꝯspiciunt ꝑ
tractãt vulnera. diuinũ pocius q̃ꝫ
hũanũ suadẽt adiutoriũ cũ õni
preciũ ĩstancia postulãdũ. Ter
cia aũt die huius īfortunii illu
cescẽte innuit magister adolescẽ
ti nouicio vt sibi altare prepar3
in occulto. Stupefactꝰ igit̃ (nec
mirũ) iuuenis ꝑori indicat q̃d si
bi precipit̃. q̃ q̃si raptus stupo
re nimio currit ad magistrũ q̃rit
si delirꝫ an falsũ sit q̃ꝫ missã in
suꝑmo vite periculo velit celebra
re. Magister ergo ĩtuitꝰ ꝑorem
aũ ſ ocul̃ innuit vt recedat. Quo
parente ⁊ exspectãte tam grãdis
euentũ surrexit magister vt po
tuit sacris vestibꝫ se induit. cele
brauit et sumpto corpore viui
fici sacramenti vulnera manus
et gutturis secũde ablucõnis in
calice liquore ꝑfudit et sic in in
tegrũ sospitatꝰ eadem die ī ãmi
racõe3 oĩm q̃ rẽ sciuerũt ĩ ꝯsisto
rio corã papa et cardinalibus
et oĩ clero gloriosissime predi
cauit. Hinc postea frẽm ẽ vt ipe

papa ⁊ frēs in curia deuotissimi erga predicatoꝝ ordinē; eū īcon suetis auctoritatib⁹ ⁊ ꝑuilegijs exaltarent. Pñ successor ipsius pape honorij dñs papa gregorius frī iohāni dicto de argentina quōdā bosnēsi episcopo magistro ordis predicatoꝝ facto cū magna deuocōe dixit. Ne tibi karissime q̄i pro inuide papam orbis cōstituto/liguam aūt tuā ponā ꝑ malleo. vt fm oīa priuilegia q̄ ordini tuo expediūt. vł ꝑuilegia que alijs etiam religiosꝭ q̄buscūq; vsq; ī ꝑsens cōcessa sunt priuilegia scribi facias et bullabo. Nec mora. magister ⁊ q̄ cum eo erāt frēs ōnib; registris apostolicoꝝ īspectis ōnia ꝑuilegia q̄ sibi commoda ⁊ vtilia pro cōfirmacōe ordinis essent vł fore possent/consensu cardinalium et curie bullata et superscripcōnibus insignita solemniter acceperunt. Hinc ad beate memorie iordanum redeamus et quid fecerit vel de eo sit factum videamus. Igitur vbi dies venit quo accepta licencia a cardinalibus exire curiam debuit. a dño papa īuitatus contra consuetudinē nūq̄ visam ad mēsā; ei⁹ ī modum lune cornicalatam sedere compulsus est ⁊ post prandiū sic dimissus. Et vide quid actum sit. Extra romam ad sex fere miliaria noctis tenebris deprehensus/hospicium cum suis a sacerdote ville quesiuit et nō accepit. Ꝗ cum receptus fuisset a paupere et pre penuria recipiētis incenatus vespere remansisset/dixit cū ingenti gaudio fratrib⁹ q̄ secum erāt. Bñdict⁹ presbiter ille q̄ nobis negauit hospicium/q̄a michi gloriam abstulit q̄ hodie cum summo orbis pōtifice in vna mēsa consedi. Hic p alpiū iuga nō lōge a mōtis pede digressus acutā febrem grauissimam labore itineris fatigat⁹ incurrit. Et vide lector q̄ callide ⁊ huic insidiatus est dyabolus sancto viro. Epūs ciuitatis ad quā declinauit vt audiuit tanti pr̄is aduētū hospicio recepit infirmum ⁊ violēter ī ꝓpriū sui secreti thalamū ⁊ in lectū ꝓpium collocauit. Habuit autem magister secū ꝓorem sui ordis vir꜡ discretū lātū valde ⁊ ꝓuidū ī moribus ꝓbatū et phisicū q̄ magistrū sciēs ꝓpositum etiā ī īfirmitate durissimū dixit. Oportz vt magisterio exinanias te et michi sis obediēs ⁊ subiect⁹. Cui magister humiliter. Fiat inq̄t. Mox ergo ɔtra ɔsuetudinē ordis suauiter ī plumis stratū ē īfirmātū. Primo enim vt vidim⁹ ī lectis

plumeis iacere fratribꝫ non lice
bat, Sꝫ q̄a in multis locis ꝛ ter
ris maxie apd̄ paupes palearū
copia vel stramēta non sūt. statu
tum est vt fiat sternere fr̄ib⁹
iacere licēt. Nocte igitur magi
stro solo in thalamo q̄escēti ap
paruit dyabolus trāsfiguāturs in
angelū lucis dicens. Estne ma
gister iste iordanus q̄ fama cele
bris et v̄tute pr̄ tāta predicatoꝝ
ordīs claresciat. Dubitare poteā
n̄ ante longo tpe te nouissem.
O q̄ vil et ipubens factus es q̄
q̄si dn̄ator terre ī lecto plumeo
et senias req̄escis, O miser q̄le
exēplū ordini tuo et fratrib⁹ re
linq̄s. ꝫ non est tui deus oblit⁹
in finē q̄ ad redarguendū te mi
sit me, Et tu igit̄ surge ꝛ terre
supplex incumbas, Nec mora.
dyabolo disparente territus ma
gister in terram corruit ꝛ sic ia
cens mane a dicto p̄ore ꝛ fr̄ib⁹
īuenit̄. quē p̄or valde seuere cor
ripuit et p obedienciā in lcō ia
cere coegit, Sequēti aūt nocte
sathan iterauit audaciā durius
q̄ prius sibi īobediētem redar
guit et magistro ad terrā descē
dere mox precepit, quē cū de ma
ne prior iterato inuenisset ad
terrā grauiter indignat⁹ dixit.
Miror vestram non tantū vt ita
dicā stulticiam ymmo prorsus ī
saniam q̄ in periculū non solum
corporis. ꝫ etiā aīe contra obedi
enciam hoc facere voluistis, Et
ego testor altissimū q̄ nollē p
toto mūdo ita grauiter ɔtra de
um ꝛ ordīeꝫ excessisse, et hec di
cēs flere cepit vbertimē, qd̄ vt
vidit ɔlacrimat⁹ ē et magister,
et procidens ad eius pedes ɔfes
sus ē q̄lit ei vt ab eo verius cer
nere trāsfiguāt⁹ ī lucis āgelum
dyabol⁹ illusisset, Tūc p̄or ad
miāt⁹ mitigat⁹ est valde, ꝛ p̄ce
pit vt lectū ascēderꝫ et tp̄s cre
tiū expectarꝫ, Erat aūt debili
tatus valde et induāta materia
vix habebat spirit⁹ ad pausan
dū, Tercia aūt nocte non desti
tit neq̄ dyabolus triplicare vesa
niā. et vix mox ad īcrepandum
verba composuit. preueīt eū vir
beatus et dixit, O neq̄ssime hu
mani generis inimice quomodo
simplicitatem meam quasi per
zelum qualēcūqꝫ ad ordinem il
ludere voluisti. Et ego q̄dem n̄
hoc omnipotētis dei dispēsacio
pmisisset sapiēcius aduertissē
q̄ melior est obediencia q̄ stul
toꝝ victime et q̄ quasi gen⁹ ari
olandi est nolle acq̄escere. ꝫ et
hic m̄ miserīe accessit gloria.
tibi aūt ɔfusio sempiterna. Et
stati hijs dc̄is ī faciē vmbratiā
expuit disparentis. Magister

aūt postq̄ cum alacritate spiritus et sine perturbacione quieuit circa diem septimū optime creticauit·qui īfra paucos dies ab egritudīe recreatus integerrime conualuit· Quid autē sibi in ipsa sua infirmitate cōtigerit ad exemplum posteris affuturū fratribꝫ enarrauit· ¶ Hic et aliud p illusionē demonis ī bononia cōtigit· Celebrauit idē beatus vir missam die q̄daꝫ vt solebat fere cotidie ī secreto· sensit autem tam mirifica odoris fragrancia in susceptōne diuini sacramēti vt nulli esse posset dubium hanc nō esse n̄ a deo n̄ forsitan alicui qui discrecōeꝫ spiritum habuisset· Os mire odoriferum per longū tp̄s habebat et manus·ita vt vix ei cibus saperꝫ ore sumptus· palato tamē cordis interius discernebat q̄a odor ille recreacōeꝫ spiritui non prestabat· Abijt ergo dn̄m deprecari quid sibi vellꝫ odor ille resp sus inuanum·⁊ reuelatum est ei q̄a demonis arte sit gestum et crucis signaculo mox cessauit· ¶ Eodem tpe cum idē magister iordan⁹ multos litatos clericos ad ordinē cōuitisset et ī bononia recepisset ⁊ multi ex eis grauissimis demonū impulsibus temptarent·⁊ per hoc magister mira oracionum instantia repugnaret·vna dierum demon libera voce locutus est ei· Facias inquit fratres tuos cessare a predicacione et confessionibus hominū audiendis·et ego cessare faciam socios meos ab omnimoda temptacione fratꝫ et lucta· Cōsensit mox magister ad tempus et effectum mox cōsecut⁹ est sponsionis· Nec multi post hoc dies effluxerant cum magistro oranti dictum est ita· Quid est qd̄ facere voluisti·vt inires pactum cum morte· Orēt fratres pro tpe ⁊ ꝓ tpe studeāt proximorum instructionib⁹ ⁊ salute ⁊ ꝓcul dubio pure et vigilāter instancia temptacōnes demonum repellent· Nec mora· vbi hoc magister ī capitulo frīb⁹ īdicauit et illi mādatū ei⁹ miro spiritus feruore cōplerēt· vt⁹ demonū eneruata ē et frēs in cōi oēs mira alacritate mentis ab cibus temptacōibꝫ q̄euerūt· Et hinc nota lector q̄d ī hoc articulo dicat gloriosissim⁹ aug⁹· Oracōibꝫ mūdamur lcōib⁹ instruimur vtrūqꝫ aūt bonū ē si vacat· si vero nō·meli⁹ ē orarē q̄ legē· In lcōnib⁹ cognoscam⁹ q̄d agere debeam⁹· ī orōibꝫ percipim⁹ q̄ saluti necc̄ria postulam⁹· Oracōnibus nutrit̄ anima·lcōnibꝫ excitat̄·

Nouit semꝑ orō sine lcōe ꝑfice re ꝫ lcāo sine oracōne tardissime. Vn̄ ꝛ discerni potest de facili qn̄ta sit piculi ꝛ laboris paꝛum vel michil orare ꝛ semꝑ legere ꝛ nūq̄ ad sapidam sciam puenire.

¶ Vidi ꝛ carissime expt⁹ sū sicut auditoꝛ eius ꝑ multū tp̄us q̄ venerabil' ille frē ordis predicatoꝝ magister iordan⁹ cuius supi⁹ fecim⁹ mētionem multis annis fere cotidie cū tn̄ i cathedra theologiā legeret. tm̄ de die et nocte oracōnibꝫ icūbebat vt psalteriū dauiticum legeret et interdū dictis horis ꝛ lectōnibꝫ ꝛ disputacōnib⁹ terminatis ꝯtemplacōni ōne ꝛ meditacōnibꝫ insudaret. Quid mira ergo si tal' homo in sciētia pfecerit q̄ tā sancte tam integre i v̄tute pfecit. Certū ē ergo vt i precedētib⁹ dcm̄ ē orōnū instātia v̄tutē demonū eneruari. et nō tm̄ studiū scripture veritetiā oīs v̄tutis grāꝫ per oracōnis vigilantiā augmētari et in robur perseuerātie ꝯfirmari.

¶ De ipso aūt pie memorie et vere sancto viro magistro ordinis predicatoꝝ sancto iordano q̄d ad peticōeꝫ fratꝝ in ꝓsa posuerā indicet. Gaude felix theutoīa tp̄s istat leticie. quōdā v̄t⁹ glorie surgit virore grē. Sol rē misericordie spondēs in abūdācia si vas sit capax venie. Riuū dotētem edidit fons aq̄s iderficiens. q̄ patens ideꝫ indidit riuus ide scaturiens quem bibens ager sitiēs fructū cētenū reddidit. Triplo cētenū faciēs pr̄ iordan⁹ effluit. vt riuus fōte grā quē nūq̄ q̄s iminuit bibēs ex idigēcia. ꝫ stat misericordia plen⁹ q̄ pressos doluit dira mundi miseria. Allexit ore melleo multos vt casto viuerēt spirito cultu phaleteo cultū cordi īduerēt. et v̄ba vite spargerēt ore flāmātes igneo fugus peccati pellerēt. Sāctus orbat⁹ oculo fabro lumen restituit. et fame presso populo multiplicatū prebuit panē turbe dū eguit. xp̄m sequēs miraculo ꝑ quē hoc mun⁹ habuit. Prece sancti ꝯceperat vxor via bohemie ꝓleꝫ scō dōueāt ob spem maioris grē. Sꝫ abortiā spē nesciuit q̄d ꝯmiseāt sancti prīs custodie. Peractis horis plurib⁹ voti memor efficit. iclamat scm̄ precib⁹ ꝛ in fletū resoluit. Nec mora. vite reddit puer datis vagitib⁹. ꝛ sic iordan⁹ dicit. Sathā sanctum aggredit temptat modis mirificis. odor fusat⁹ spargit dū sacris istat misticis. ꝫ nō valꝫ artificis diu dolus dū ꝑdit in prece vir supplicis. Hic terrā sanctam adijt

fratres illic iuisere. ꝗ cum ma re redijt mergẽdo cepit psallere cri stum benedicere. sicq; celum su bijt vt signis dat᷑ credere. Nec mora. mox incanduit colũna lu cis maxima que dum de celo mi cuit membra lustrans sanctissi ma. in quo transisset anima vi dentes scire voluit in re manife stissima. Abiecto sancto littori celi lampas emicuit. que ter su perstans finijt: quarto q̃; ẽsplẽ duit. in hunc quem secũ habuit et sic recursu celeri rapta nube non patuit. Corpus fragrãs mi rifice curatur a fidelib9. a grecis dantur vnice latinis ⁊ gẽtilib9 laudes casto cum fletib; et sic verũ magnifice sub trib9 patet testibus. Hinc in achondilica fert᷑ pr̃ magnific9. recapitur cũ gloria fit mox signo mirific9. saluat᷑ paliric9 sicq; virtutũ g a cia ꝓpalat᷑ magnificis. Antiq̃ tũc ꝓdigia iubar nouũ ẽcipiũt prece sã dẽmonia victa clamãt ⁊ fugiũt ⁊ surdi sonos audiũt. claudos soluit leticia ceci lumẽ recipiũt. Hec pr̃s tã eximij se q̃mur nos vestigia vt digni pa tris filij pr̃s ditemur gr̃a. sicq; secũ i gloria sortes speciales pre mij ducamur ad celestia amen. Hic vir beate memorie nacione theutonic9 de westphalia nat9

ẽ q̃ mirã predit9 gr̃a ordinĩ pre dicatoꝝ prefuit multis annis. ¶ Frater quodã ordĩs predica torũ elect9 et bonus arnold9 no mine ex ꝑtib; treuerẽsib; nat9 et ꝑoꝛ frm in oppido wiburgẽsi dictũ beatũ virꝝ magistrũ iorda num vt ipsemet retulit m̃ stati defunctũ vidit inter choros an geloꝛũ apostoloꝛũ ⁊ ꝓphaꝝ ma nib; ãgeloꝛũ ferri. ⁊ hoc q̃dem vt ipse audiui btã luytgardis a q̃re moialis de magistro ior dano i spiritu rapta vidit. Et q̃ de licz parũ digrediar aptr tñ de suꝑdicto frẽ arnoldo ꝑoꝛe wil burgẽsi visionẽ pulcherrimam enarrabo. Retulit m̃ fr̃ pius et bonus qui hoc ipsũ ab illius ore percepit q͛ annis paucissimis añ mortem desideriũ magnũ ha buerat vt super statu suo cui vt ꝓprium est bonarũ mẽtium non modice metuebat a dño solaẽt᷑. Accidit ergo vt semiuigilanti do min9 ihus xp̄us i forma specio sa p̄ filijs hoĩm gloriosissimus appareret. quẽ vt stati i p̄mo in tuitu cognouit cogitare cepit. O vtinã m̃ oñdẽs dñe me esse cũ saluãdis i libro vite ↄscriptũ. Et mox dñs i pectore suo libꝝ vi te demõstrãs ei9 cogitacõi tñdit. Ecce inq̃t liber reuolue eum et nomen tuum asscriptũ iuenies.

Et mox gaudio cordis exiliens vertit librũ et legẽs lrãs aureis scriptum vidit et in eo reperit nomen suũ· et merito q̃dem ĩ libro vite pectoris xp̃i se scriptũ vidit q̃ vita preclarã et operer bũ vite castũ ĩ pectore gerebat et ore· per qd̃ deo et hoĩb⁹ amabil' apparebat· Ipse enĩ assũtus in sociũ a dño vngarie fratres sui in wiborch nullum alium priorem eligere voluerunt donec eis redditus remaneret· Cui successit magister raymũd⁹ vir lrãtus valde qui in vtroqȝ iure reperat· ecc̃astico scȝ et ciuili· Hinc successit et venerabil' iohãnes de theutonia nat⁹ q̃ multo tp̃e p̄ciẽtenciarius dñi pape ĩ roma eũ bosnẽsi episcopũ ecclesie prefecit· Et cũ haberet ĩ episcopatu pl⁹ q̃ȝ octo milia marcarũ in redditibȝ q̃si nichil tñ ĩ vsus p̄prios expẽdebat· ȝ omĩa pauperibȝ erogabat· Nec solũ q̃dẽ equũ habuit ȝ azellũ q̃ libros ⁊ episcopales ĩsulas deportabat· ipse vero pedes cum fratrib⁹ incedebat· Hic postmodũ absolutus ab episcopatu elect⁹ ẽ ĩ magistrũ ordĩs predicatoꝝ et hĩs prefuit multis ãnis· De hoc venerabili viro certissima relacõe percepim⁹ q̃ȝ ei puero existẽti adhuc in etate annoꝝ· x· ordo predicatoꝝ q̃ nondũ erat tũc· et q̃ȝ episcopus futur⁹ esset ⁊ oĩs status vite sue a dño reuelatus sit et ostensus· Multa q̃ȝ facta ab eo mirabilia referunt̃ ex q̃bus vnũ breuiter enarrabo· ¶ Dũ ĩ romanie ptibȝ tũc magister intrauit hospiciũ paupꝫ sacerdotis· decubuit sup̄ scãpnũ itinere fatigat⁹· et dũ anxius cogitaret vñ paup' primo hospiti aliq̃d ob[...]uenirȝ· vñ se cũ frĩbȝ reficeret fatigatos· venit auis quã corni[...]culã dicim⁹ et de sup̄mo aere eius pedib⁹ aduolauit· q̃ pedes magistri frequẽter rostro cõtingẽs iterũ ad aera reuolauit· Quo viso magist̃ surgẽs ĩcõsuete magnitudĩs spissitudĩs et latitudĩs nũmisma argẽteũ qd̃ cornicula ad pedes magistri posuerat mox ĩuenit· aduocans sacerdotẽ· munus corniale iussit accipere et necessaria fratribȝ ministrare· Hũc añ episcopatũ a iuuẽtute cognoui nec vnq̃ȝ aduertere potui minus eũ deuotũ tũc minus q̃ȝ sollicitum de propria vel salute aliena q̃ȝ postea cũ episcopus vel magister ordĩs extitisset· Obijt autem ĩ maximo feruore spiritus apud argentinã vrbem theutonie· Ad cuius tumulũ crebra miracula facta narrãt̃· Eleuatum ẽ aũt corpus mirãbile a

domino maguntinēsi archiepiscopo et electo argentinensi āno ab incarnacōne domini. M.cc.lxxvi. In eius eleuacōne fratribus predicatorum ad generale capitulum cōgregatis illustris regina vngarie mandauit per lrās solēne miraculū quod subiungo. ¶ Filius suus primogenitus congregato exercitu magno dimicare voluit cōtra patrem. pro quo regina mater nimium grauissime turbata tota nocte precedēti quā sequenti die futura congressio putabatur. in oracōne se et lacrimis dedit. tam pro filio quam pro viro rege sollicita. Fiducialius tamen ad magistrū iohannem oracōe directa quem multum in vita dilexeāt et fratrē quēdam eiusdē ordinis quem iam defunctum confessorē habuerat ābo eidē regīe semiuigilāti apparuerunt. Cui magister iohānes sereno vultu respōdit inquiens quoniam in nostris oracionibus mediante clemētia dei fiduciam habuisti. ecce predico tibi quoniam hodie antequā cōmedas nuncius dicet tibi quod pacificati erūt pater et filius in bonū oībus ordīatis. Mandauit et alia dicta illustris regina quod eodē anno per merita dicti episcopi et magistri iohānis suscitatus mortuus fuisset sic et alia infinita miracula claudorum cecorum surdorum obsessorū a demonibus et aliarū īfirmitatū per eius merita cōtigissēt. ¶ Huic successit venerabilis humbertus vir gr̄osus et spectabilis gn̄e de burgūdie ptibus natus. qui gratia predicacōis īsignis lcōr fratrum anteq̄ in magistrum preficeretur emicauit. Hinc postmodum in tuscie partibus procurator prouincialis fratrum predicatorum factus ab eo romane curie graciosus et carus fuit vt cum plures cardinales in papam eligerent eo tempore quo dictus īnocencius quartus est in apostolicum assumptus. qui postea prouincialis francie factus magister totius ordīs ē effectus. At quoniā nō īutiliter licet lōge a materia digressi sumus spūalem neq̄ciā demonū prosequimur. ¶ Est et aliud fallendi genus demonū vt hoīes fallāt spacio peitēcie vel vite prolixioris promisso. Vn̄ m̄ fr ordīs predicatorū q̄ddam valde mirabile recitauit. ¶ Erat quidā nobilis in westphalie partibus vir armis strenuus et prepotens iter suos. Hinc nocte quadam per siluam terribilem trāsiēs audiuit vocem mulieris q̄i in viā cātantis. Et dixit suis. Estne quis vestrum qui mecum vadat. mulierem videre cantantem. Omnibus g°

dissimulātibꝫ ⁊ ꝓhibentibꝫ illū
prexit solus ⁊ inueīt stātem sᵬ
arbore quasi nigrā moīalē ex tē
sis ī celū maībꝫ cātantē. Quā
aūt iterrogasset ille qđ ageret. rñ
dit. ħ laudo deū meū. Credēs au
tem ille aliquē scōꝝ esse. roga
uit eam dicēs. Dic m̄ obsecro
qđ futurū ē m̄. Et illa. Multa
inq̄t mala fecisti et adhuc faci
es. deuictis īimicis tuis crucem
trāsmarinā suscipies trāsfretabis
⁊ ī xp̄i fuicio morieris. Ad hec
verba gauisus ille recessit et vt
illi predictū ē facta cede hoīnū
inimicos deuicit. Qui aūt presto
laref crucis sigcōē ꝫ vt trāsfreta
ret īcidit ī acutissimā febrē. Ro
gantibꝰ ergo et ↄsulentibꝫ phi
sicis et amicis vt ↄfiteref pcā
et peīterꝫ cōmunicaretqꝫ se eccle
siasticis sacmentis q̄a ei piculū
imminere videretur. noluit ille
nullomodo se reputās moriturū.
Cūqꝫ sup hoc phisici mirarētur.
fratrē illius carnalē magne ibo
lis clericū mādauerūt. Cui fra
tris periculū intimantes super
salutem anime illius ad monen
dum instancius ↄsulebāt. Mox
ad fratrem igressus clericus ar
guit periculosius infirmātem.
Cui miles ait. et tu vt alij stul
tus instas michi q̄ optime scio
ꝙ neq̄q̄ moriar. Cui clericꝰ aūt

lacrimis dixit. Et vnde hoc ha
bes frater karissime. Et ille tā
dē. Sic ⁊ sic dictū est m̄ ꝙ cru
cem acceptur9 sim ⁊ ī terrā scāꝫ
moriturꝰ ī cristi fuicio. Ad hec
vba frīs eius tactꝰ dolore cordis
intrīsecus. vere inq̄t frater karis
sime. ille āntiquus hostis dyabo
lus tuo nūc īsidiat calcaneo. q̄
mēdacio suo te nūc nitit decipe
moriturū. Age ergo salutis cau
sam ⁊ peītere ⁊ ipleas qđ roga
ris. Nec mora. deambulās petit
aduocari presbiterū postulat vi
am crimina ↄfiterꝫ. statuit testa
mentū recipit corpꝰ cristi iungi
tur exalat spiritū. ⁊ sicut credi
mus ab insidijs demonū liberat.
Nec diu postea defuncti frīs cleri
cus. bonitatē cristi in frē mortuo
recognoscēs p̄dicatoꝝ ordiem in
trās multa ↄstācia seculū dereli
q̄t. Circa finē libri videdꝫ ē. q̄
et q̄l. vbi ⁊ vñ potestas demonū
q̄ nō solū gentilibꝰ aut falsis vel
peruersis cristianis verūetiam et
bonis ad vexandū eos illabi vi
deant. Et respondemus ꝙ illa
est ī malis correpcio vel vindicta.
in bonis vero ꝓbacio purgatia.
Qualis aūt hec sit vel q̄liter hec
fiat breuiter videatur. q̄a p̄ mer
giā opacōēꝫ. Nulli vero habea
tur dubiū qui ī corpore nō ī aīa.
solus eni deus nō creatura per

inhabitantē gr̄am illabit aīabus. Vn̄ aūt potestas demonū sit planissimū q̄ ex deo. Et q̄d ē excessus qn̄q; hoīm per bonos siue malos angelos puniuntur Per bonos vt in saul. ¶ Hinc nup ad designandū meritum deuotissimi regis frācie ludowyci q̄ddam accidit q̄d subiungo illū n̄ ēcitantibus q̄ viderūt. q̄p gratum deo ipius regis francie exēplū altissime hūilitatis existat rex omnium castꝰ tam euidenti miraculo demōstrauit. ¶ Comes gelrie otto cursorem cū lr̄is parisius miserat cursu ꝑ'ero redituꝝ quē redeuntem comes otto interrogās q̄siuit si regem francie ludowycum vidisset. At ille vir more subsannātis contorsit collum. Vbi iq̄t vidi illū miseꝝ papillardum regem caputiū habentem capitis super scapulas; hec dicēs faciem cōtorsit ex adūso et sic facies contorta remansit. Erubescat theologice cathedre vilis ille presūptor q̄ p̄dicauit ipsū de q̄ scꝛipsimꝰ ēgem nō debere vti cōibꝰ vestibus. s; semp purpuratum incedere nec plures missas audire q̄p vnā. Mortalit aūt peccare dicebat frēs predicatores intelligens omnes illos q̄ predictū regē inducerent ad huiusmōi deuocionis ⁊ hūilitatis exēpla. Minꝰ sane ymmo velut isanissimꝰ intellexit q̄p salutis nr̄e pn̄ceps ihesus ex cōpacione culpauit illos q̄ in domibꝰ regū mollibus vestiūtur. cū nobilissimus ille baptista iohēs ex pilꝰ cameloꝝ indutus zona pellicea angeret. Moderatores orbis et reges frequēter vidimꝰ cōis pāni lanei vestibꝰ vti. Non n̄ camelini coloris vestibꝰ auus ipius ēgis gloriosissimꝰ philippus rex diiscretis tpibꝰ anni vtebatur. ludowicū aūt filiū eius eū q̄ regem gloriosū ⁊ bonum istius ēgis ludowyci patrem nūq̄p vidisse me memini purpuratum. karolus ille magnꝰ postq̄p in roma coronatus est imperator nūq̄p postea voluit vt de eo scribitur insula pōposi habitus insignia. Quantū illi predicto deuotissimo regi francie ludowico tota ꝑ vniūsal ecclesia teneatur nemine; posse arbitror estimare q̄ sane videre voluerit quāta aīaꝫ iactuā fuisset si illa intolerabil superbia de qua superius in controuersia cleroꝝ parisius compendioso stilo digessimꝰ in destructionē duoꝫ ordinum fratrum scilicet predicatorum atq; minoꝫ processu; aliq̄tenꝰ habuisset. Egit enī dn̄s rex ꝑ scripcionib; iniq̄ rū regit ⁊ lās

apd papam beatissimū alexan
drū ⁊ frēs curie cardiales q̄ tñ
ōnes gr̄a dei ⁊ sua mite ⁊ mere
negocio fauoábiles extitert̄ vt
finem haberz malitia ⁊ in suo vi
gore iustitia ⁊ inocēcia tueret̄.
Testor deum testor sanctos. te
stor ⁊ fideles oēs ꝙ nūq̄ aliq̄s
regum nūq̄ aliq̄s pn̄apū tā ne
cessario quātum ad salutē ⁊ pa
cem fideliū ꝓtexit ecclesiaz. do
tauit muneribꝰ ⁊ veris honoribz
exaltauit. Quid enim x̄po in
diuicijs. q̄d illi ⁊ honoribꝰ mun
di vel in hoibꝰ pn̄apatu. Dixit
vt veri tas ⁊ vere dixit. Regnum
meū nō est hic. Applausum eni
pilati q̄si de gente sua et ponti
ficibꝰ nō curauit. S ꝯstāter per
stitit pro populo mori accele
rans passionē qua in supnis ef
ficeret regnū q̄d hz nō finē. Age
ergo nūc supno regi salutis tui
pn̄api custos. Age inq̄ ecclesia
age tu precipue predicator ⁊ mi
nor. Agamꝰ et ōnes solemniter
gr̄as q̄ talem istis tēporibꝰ regē
dedit q̄ i forti manu teneat reg
nuz tuū et nichilominꝰ pacis ca
ritatis huilitatis exempla pre
beat vniūs. Eque eni gladiꝰ in
cāhoibꝰ aptꝰ ē ⁊ tñ nudꝰ exerit
et cū retracta manu ꝯdit in va
ginā. Vidi i brebancie ptibꝰ
in monasterio cysterciē̄. moni

alem quādaz religiosam valde
⁊ vita puram. quā cū visitarē et
eam vt poterā consolarer subito
demon pessimꝰ q̄ in ea latebat
p hoīs v̄ba salutis ferre non va
lens cepit latrare vt canis. ⁊ hy
anti ore ac collo cōtorto eūsq̄z
labus blasphemare. Cui dixi.
O miserrime q̄ in dei laudibus
cum bo̅is angelis insistere nolu
isti nūc canū latratus ⁊ bestias
imitaris. Vidi ⁊ aliā in eadez
terra mulierem divitem ⁊ hone
staz possessam a demonio. quā cū
rogāte presbitero religioso vi
sitarem. inueīmꝰ eam a vexacōne
demonis q̄escētem ⁊ sensate lo
quentem vt sanam. Tūc ocul
te nullo adūtēte v̄suz cātici mo
ysi in deutronomio sm ꝙ a scō
q̄dā viro audieram tercio repe
tiui ad ꝓuocādū demoniū i obses
sa. Deū q̄ te genuit dereliq̄sti
et oblitus es dn̄i creatoris tui.
Nec moā. mulier pallere cepit
labijs atq̄z vultu. ⁊ due vene i col
lo eius ad grossiciem pollicis i
tumescere. Tunc ego. quare in
quio pessie vexare feminaz pre
sūpsisti. Mortuo inq̄t viro suo
cōpassa in subsidiū aīe illiꝰ con
tulit q̄cquid boni fecerāt in hac
vita. et ex hoc nacta occasione
vas vacuū mox itraui. Cui ego,
mētiris miserrime. ex hoc eni

qđ dedit mediāte caritate cumu latum est bonum eius. Et ille cū cachinno. mendax inquit sum. nec mirū si mentior. Uxor ego. Estne illa tam pulchra vt dicit' celestis pria quā pdidisti. Et respōdit. In infinitum pulchri or q̄ dicatur. Et ego. velles ne redire ad illam si posses. Et il le. vellem inq̄t vt possem vsq; ī diē iudicij oīa excogitata sup plicia sustinē. Cui dixi. Et ego promitto tibi in periculum salu tis mee promisse si mendax in ueniar. illam perditam glori am recuperare te posse si tantu; hec dixeris. Domine deus pec caui ignosce michi. Et mox ille contorto collo exclamat horrifi ce domine domine. Cūq; hoc se pius cum clamore valido perso nar; nec vltra ī vbis procederz. Impossibile enī sciebam illi vt deum suum dn̄m recognosceret et se fateretur peccasse atq; sibi precaretur ignosci) tandem sub iunxit. Dn̄e deus margarete sic enim obsessa mulier vocabat. deū recognoscere dn̄m suum in dignatus. Tunc ego, o ifeliciss̄i me omnium creaturarū supbia elisit te & de celo depulit. te redi re īexpiabilis superbia nō per mittit. Nec mora. confusus ob mutuit et post paucos dies non tamē tunc feminam dereliq̄t. Au di et de alio obsesso mirum dei iudicium. Erat circa cameracum ciuitatem q̄dam hereticus astu tus valde qui metuens īquiri & cōburi a fratribus p̄dicatorib' q̄ i dcā ciuitate eo tp̄e plurimos cōburebāt. finxit se arreptū a de mone. & ob hoc ad sc̄m aycha rium in aspera obsessos curare potentem ligat' ab īimicis vel amicis deduct' ē. vt in eo non heresim cōpalatā s; furiā puta rent. Et vt audiuit q̄dā cleric' obsessus a demone et ligat' q̄ eligius boogus sic enī vocaba tur ligatus poneret' in locum. subsequenti nocte idem obsess' clericus diuino nutu solut' est. et aggregans mattas & strami na atq; ecclesie scampna super ligatum hereticum cumulauit. ludum aūt et furiam credēs ille dissimulat quoadusq; clericus ignem de lampade sumens cōbu rere hereticum cepit. & tunc he retic' clamauit. Ad cuius voce; expergefacti custodes cū ignem extiguere niterēt' cleric' arrep to gladio quē casu iuxta lectu; inuenit oēs violenter abegit et hereticum in ignem combussit. Nec mora. diuino exacto iudi cio clericus a demoē libeāt' & ple ne sospes apparuit. At nūc qm̄

fallacias demonū. ex mag̃ pat
re deteximꝰ per q̃s vexari apes
fideliū ꝯsueuerūt/ hinc operi no
stro finem imponimus· lectores
libri huiꝰ attētius flagitantes
ne dās detrahāt minꝰ q̃ꝫ decuit
bñ dictis· ſꝫ ī exēplū ṽtutis tra
hāt quicq̃d īuenerūt bñ dictum·
Peto autem suppliciter ab hiis
marie q̊ꝝ manꝰ xp̄i sanḡne ꝯse
crate sūt ī altari q̃tenꝰ ꝓ me spe
cialiter ⁊ ꝓ cūctis fideliū aīabꝰ
vnā missam celebrēt/ vł si sacer
dos nō ē celebrari faciat lcōr li
bri· Et rogo vt si aliq̃d ī hoc la
bore vł aliis vmq̃ꝫ meruerī illū
tāq̃ꝫ me pticipē faciat ihs xp̄us
dñs nr̄ q̃ cū pr̄e et spiritu scō vi
uit ⁊ regnat deus p omnia secu
la seculoꝝ Amen· ⁂ ⁂

Explicit liber apū q̃ dicit̄ bonū
vniūsale quia de prelatis et sub
ditis tractat de quo sit deus bñ
dictus ī secula Amen·

nō est liber apū ſꝫ de apibꝫ
v̄ᵉ· artifici regimē dat̄ ly
vt epl̃a pauli hat enā
rōne q̃ñ mn̄ꝰ bñ alleyat
aplm̄ romanoꝝ vł cho
rinthioꝝ p° vł 2° ꝛc
nō sūt eplē romanoꝝ
nᵉ chorinth̄ ſꝫ pauli ad eos
scripte ꝛcᵉ

¶ Principia singulorũ capitulorum totius libri naturã apũ simplicit exponentiũ incipiũt feliciter. Et primo de platis.

Rex apum mellei coloris est. ex electo flore et ex omni copia est fact9. Capi primũ.
Reges plures in vno alueario sepius inchoant. Capi. ij.
Qui cum adulti esse ceperant cõcordi suffragio oẽs deteriores necant. Capitu. iij.
Rex apum nullũ habet aculeũ maiestate tñ armat9 ẽ. Ca. iiij.
In vno aluerio vnus tm̃ princeps est. Capitu. v.
In fronte maculam q̃si prodyademate habet. Capi. vi.
Nõbili signo cult9 alterius rex pre ceteris non ornat. Ca. vij.
Forma egregior ꝛ duplo ceteris maior est. Capitu. viij.
Ale eius breuiores sunt. ca. ix.
Dum procedũt apes rex in medio eorũ est. Capi. x.
In officio illius conspici se gaudent. Capitu. xi.
Cũ procedit rex vna ẽ totũ agmẽ et circa eũ globat. ca. xij.
Si qua alã regis transiens iure destruxerat non effugiet agmẽ. Capitulũ. xiij.
Migraturo agmine nulle exire audẽt ñ rex prius fuerit egressus. Capitu. xiiij.
Reliquo tempore cũ apibus in labore ẽ. opãtes circuit. ca. xv.
Circa eum sunt satellites assidui custodes autoritatis eius. Capitu. xvi.
Sunt et circa eum seui lictores q̃ puniunt delinquẽtes. ca. xvij.
Intus semp ẽ sollicit9 et facile sine causa cerni nõ patitur. Capitulũ. xviij.
Non foras egredit. ñ agmine migraturo. capi. xix.
Si qua lassata aberrauerit eã rex odore suo ꝑseq̃tur. Ca. xx.
Regis benignitas et sollicitudo maxia ẽ circa populos. ca. xxi.
Circa regem mira populi obedientia obseruat. capi. xxij.
Rex in expedicõe a plebe sustollitur. capi. xxiij.
Regem fessum humeris sustollunt validiores et ex toto portant. capitu. xxiiij.
Regem si mori cõtigerit tristis popul9 circa eius funera glomeratur. capitulum. xxv.

Secũdi libri pricipia capitulorum vt sup̃ icipiũt de subditis.

Secunda pars illarum apũ ẽ que iuuentutis vigore opera multa prestãt. Capitu. primũ.
Disciplina matribus subdite sunt nec quicq̃ agunt sine maiorũ ipero. Capi. ij.

¶ Expliciūt capitula. Amē.

Ceterarumq; habundantior copia uirtutum fr
uidelic& in iudicio xpi. iudic& confestim
lis. ut uestigia xpi quę apud eum s. inuenta fide
imitando teneamur; sciens autē dns. conspi
se occidendum iudeos. non fugit insidiantiu
nus. sed & certus de gloria resurrectionis. pr
pit b&hania hierusolimis ciuitatē. ubi laz
suscitauerat a mortuis. Deinde &iam hier
mam. ubi ipse pateretur. & resurgeret a mortu
rusolimam quidem. ut ipse ibi morer&ur. b&
uero. ut resuscitatio lazari. cunctorum memoria
tius imprimeretur. in magis magisq; confunder
atq; inexcusabiles conuincerentur impii princ
qui occidere non timerent eum qui suscitarē p
a mortuis. & nec beneficius suscitationis prouoca
diuina suscitatione prouocatq. nec diuina sus
tis uirtute perterriti animos ab iniusta cede
erent. magna machinantur calumniam fa
ce suscitatum fuisse lazarum; Facta ibi dno ca
& ipse unus erat ex discumbentib; cum eo. ut dum
est loquentē epulantē cum suis familiariter c
santem uiderent siue audirent. uel suscita
potentiā agnoscerent. & acciperent gratiā

...ter scificationē intimore dī, nemo domum ...
... conuertat inspeluncam latronum ...
...sir xpi. mortuos laqueos ... pa...
... inmorte adaccipienda uitā ...
...re quieni nondiligit. manet inmorte ... dilig...
... xpm. inseipso ... diligamus inmenbris eius qui...
... dnm. & uiuet anima ... quaeramus aū eum
...icut impii adoccidendū sed ut fideliter perp...
...dū; Querebant inquid ihm, & conloquebantur
...ncem intemplo stantes; quid putatis quia ...
... adiem festum. querebant eni iudei ihm.
...ale querebant, eni. ut uenientē adie festum
...ficerent, queramus aū nos illū. stantes in
... dī. & pseueranter unianimit inoratione
...loquamur adinuicem psalmis. ymnis can...
...spitalib, ingratia ... postulantes ipsum ut ueni...
...diem festū nrm. & sua nos psentia ...
... nob dona scificare dignet; dederant aūt
...scer & pharisei mandatū ut siquis cognouerit
... indicet ut adphendant eū; demus & nos in...
... mandatū frs mei ut siquis cognouerit in...
... corde ... ubi ... sint uiscera misericordi...
...s humilitas benignitas modestia pacientia

